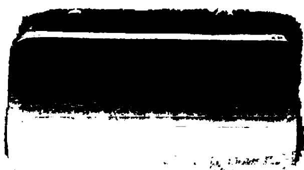

THEOLOGIA

MORALIS

S. ALPHONSI DE LIGORIO.

THEOLOGIA

MORALIS

S. Alphonsi De Ligorio,

FUNDATORIS CONGREGATIONIS SS. REDEMPTORIS AC OLIM EPISCOPI S. AGATHÆ GOTHORUM.

ACCEDUNT :

1. Dissertatio P. Zachariæ in S. Alphonsi theolog. mor.
2. Praxis confessarii ad benè excipiendas confessiones.
3. Examen Ordinandorum.
4. Epitome doctrinæ moralis et canonicæ ex operibus Benedicti XIV.
5. Decreta Romanorum Pontificum et Propositiones damnatæ.
6. Appendix I. De Privilegiis, scilicet Episcoporum, Ecclesiasticorum et Religiosorum.
7. Appendix II. De prohibitione Librorum nocivorum.
8. Elenchus quæstionum reformatarum ab Auctore.
9. Index I. Auctorum, qui hoc in Opere citantur.
10. Index II. Capitum et dubiorum.
11. Index III. Rerum notabilium, quæ in toto Opere continentur.

EDITIO NOVISSIMA, OMNIUM ACCURATIOR, COLLATA CUM EDITIONIBUS VENETIS, ROMANIS ET BASSANENSIBUS AC CONTINENS QUIDQUID AUCTOR IN CÆTERIS ADDIDIT, REFORMAVIT VEL EXPLICAVIT.

Plurima in aliis Editionibus omissa restituenda, citationes innumeras corrigendas, permulta impressione corrupta castiganda et annotationes necessarias addendas

CURAVIT

P. MICH. HEILIG,

CONGR. SS. REDEMPT. PRESBYTER ET PROFESSOR THEOL. MOR.

TOMUS SEXTUS,

CONTINENS TRACTATUS DE EUCHARISTIA, MISSÆ SACRIFICIO ET POENITENTIA.

A LIB. 6. NUM. 189. AD NUM. 538. INCLUS.

MECHLINIÆ.

P. J. HANICQ, SUMMI PONTIFICIS, S. CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE ET ARCHIEP. MECHL. TYPOGRAPHUS.

M. D. CCC. LII.

THEOLOGIA MORALIS.

LIBRI SEXTI

TRACTATUS III.

DE EUCHARISTIA.

CAPUT I.

DE ESSENTIA EUCHARISTIÆ.

DUBIUM I.

Quid sit Eucharistia?

189 *In quo constituatur, sive consistat essentia Eucharistiæ?*
190 *Vide resolutiones apud* Busemb. *circa rationem specificam, et numericam hujus Sacramenti.*
191 *Qu. 1. An tota ratio specifica Eucharistiæ salvetur in altera specie? Qu. 2. Unde sumatur unitas numerica Eucharistiæ?*

189. — « Resp. est sacramentum corporis, et sanguinis » Christi sub speciebus panis, et vini, ad spiritualem animæ » refectionem divinitùs institutum. Ita communiter *Scho-* » *lastici.*

Unde resolves sequentia :

« 1. Tam species consecratæ, quàm corpus et sanguis » Christi, intrinsecè, et essentialiter constituunt hoc Sacra- » mentum : adeòque falsum est, quod docuit *Waldensis*, » corpus et sanguinem Christi esse totum sacramentum. » Ratio est, tùm quia *Trident.* docet, corpus, et sangui- » nem continêri hoc sacramento : tùm quia, quantenùs con- » tinetur, non est sensibile. Item falsum est, quod docent » *Marsilius*, et *Sotus*, solas species constituere hoc sacra- » mentum; tùm quia Eucharistia est cibus cœlestis; tùm » quia adorari debet latriâ, ut docet *Trident.*

Hic prænotandum quòd in omnibus sacramentis tria distinguuntur, nempe sacramentum tantùm, res tantùm, et sacramentum ac res. *Sacramentum tantùm* est illud quod significat; *res tantùm* est id quod significatur, sive effectus sacramenti; *sacramentum ac res* simul est id quod significatur ab uno, et significat aliud. In hoc autem Eucharistiæ sacramento, *sacramentum tantùm* sunt species consecratæ, quæ tantùm significant animæ refectiones; *res tantùm* est ipsa refectio; *res et sacramentum* est corpus Christi, quod significatur à speciebus, et gratiam significat. Hinc magna oritur quæstio inter DD., nempe in quo consistat essentia Eucharistiæ? Plures sunt sententiæ, sed duæ sunt magis receptæ.

Prima sententia, quam tenent *Gonet, Man. t. 7. p. 185. Petrocor. t. 3. pag. 291. q. 2. et Salm. de Euchar. c. 1. dub. 2. n. 18. et 19. cum Soto, Gonz. Henr. etc.* dicit, quòd essentia sive ratio sacramenti consistit in recto in solis speciebus : corpus autem Christi pertinet ad sacramentum tantùm in obliquo, id est tamquam quid extrinsecè connotatum.

Probant 1. ex *cap. Cum Marthæ, de celebr. miss.* ubi sic dicitur: *Forma* (id est species) *est panis, et vini; veritas, carnis et sanguinis; virtus, unitatis et charitatis. Primum* (id est species) *est sacramentum, et non res. Secundum* (id est corpus Christi) *est sacramentum, et res. Tertium* (id est effectus) *est res, et non sacramentum.* Cùm igitur textus dicat species esse sacramentum, et distinguat sacramentum à re simul et sacramento, quod ait esse corpus Christi; ergo (ut dicunt) totam rationem sacramenti textus refundit solis speciebus. Probant 2. ex Trident. *sess.* 13. *can.* 1. ubi habetur: *Si quis negaverit in SS. Eucharistiæ sacramento continêri verè, realiter, et substantialiter corpus, et sanguinem Dom. N. Jesu Christi, anathema sit.* Ergò, si corpus Christi continetur in sacramento, sequitur quòd species sint sacramentum tantùm continentes corpus Christi, ne dicatur corpus Christi continêri in seipso.

190. — *Secunda sententia* verò, quam tenent cum *Busemb. Suar. d.* 42. *sect.* 3. *Cont. Tourn. de Euchar. part.* 1. *cap.* 1. *art.* 1. *concl.* 2. item *Vasq. Conc. Val. etc. apud Salm. n.* 29. dicit sacramentum Eucharistiæ consistere in recto sive essentialiter æquè in speciebus ac in corpore Christi. Ratio, quia ex corpore Christi æquè ac speciebus unum fit sacramentum. Christus autem continetur in sacramento tanquam pars in toto, ut anima in homine, non verò tanquam aliquid extrinsecum à ratione sacramenti. Et sic respondetur textui quem opponunt Tridentini. Hæcque ratio confirmatur à D. *Augustino* relato in *can. Hoc est.* 48. *dist.* 2. *de consecr.* ubi docet hoc sacramentum *duobus constare, visibili elementorum specie, et invisibili Domini N. Jesu Christi carne et sanguine, sicut Christi persona constat ex Deo et homine.* Ad textum autem in *cap. Marthæ*, respondet *Lugo de Eucharist. d.* 1. *num.* 27. (qui diversam sustinet sententiam, nempe quòd essentia Eucharistiæ in recto consistat in corpore Christi, et in obliquo tantùm in speciebus) quòd Pontifex, dicendo species esse sacramentum, non intendit dicere, quòd solæ species sint sacramentum, sed quòd species in Eucharistia non habent aliud munus quàm sacramenti; significant enim, et non significantur; ad differentiam corporis Christi, quod est sacramentum simul et res, nempe quod significat gratiam, et significatur à speciebus; non autem

textus excludit, quòd corpus Christi pertinet ad essentiam sacramenti. Utraque sententia est probabilis.

« 2. Usus sive sumptio Eucharistiæ non est propriè ipsum » sacramentum, neque aliud sacramentum ab eo distinctum, » ut vult *Gabriël;* nec pars illius, sive essentialis, sive inte- » gralis, ut *Aureolus;* sed tantùm applicatio, sive conditio ut » sacramentum operetur.

Omnia alia sacramenta, ut sub initio hujus *lib.* 6. notavimus, dicuntur *transeuntia*, quia tùm solùm sunt sacramenta, cùm conficiuntur et applicantur. Hoc tantùm Eucharistiæ sacramentum dicitur *permanens*, quia consistit in re permanente, et sic corpus Christi post consecrationem existens sub speciebus panis est verè et propriè sacramentum, sive sumatur, sive in sacrario servetur, ut habetur definitum in Trident. *sess.* 13. *can.* 4. ubi: *Si quis dixerit, peractâ consecratione, in admirabili Eucharistiæ sacramento non esse corpus, et sanguinem Dom. N. Jesu Christi, sed tantùm in usu..... anathema sit.*

« 3. Etsi, quælibet species, imò quævis pars speciei, sit » integrum et essentialiter perfectum sacramentum, ideòque » sacramentum Eucharistiæ, sub speciebus panis et vini, » physicè et materialiter specie differat; moraliter tamen, » et in ratione sacramenti est unum specie infimâ sacramen- » tum: tum quia est unum signum rei sacræ, tùm quia » ordinatur ad unum specie infimâ finem. *Vide S. Th.* 3. » *p. qu.* 72. *art.* 2.

« 4. Etsi, physicè loquendo, tot sunt numero sacramenta, » quot numero species, vel etiam partes specierum: mora- » liter tamen unum numero sacramentum est; quod per » modum unius proponitur, et sumitur; quia id ad unum » finem, scilicet ad unam refectionem spiritualem, refertur.

« 5. Hostiæ in diversis altaribus rectè concipiuntur ut » distincta sacramenta; contrà verò, si sacerdos unam ho- » stiam in plures partes dividat, vel plures hostias simul » sumat (eadem est ratio plurium specierum diversæ ratio- » nis), non ideò dicitur accepisse plura numero sacramenta.

191. — Super his ante omnia prænotandum id quod habetur in Trident. *sess.* 13. *c.* 3. *Corpus* (existere) *sub specie panis, et sanguinem sub vini specie ex vi verborum; ipsum autem corpus sub specie vini, et sanguinem sub specie panis,*

animamque sub utraque, vi naturalis illius connexionis, et concomitantiæ..... Divinitatem porrò propter ejus cum corpore et anima hypostaticam unionem. Item *sess.* 21. *c.* 3. habetur: *Quamvis Redemptor noster hoc sacramentum in duabus speciebus instituerit, tamen fatendum est, etiam sub altera tantùm specie totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi; ac propterea quod ad fructum attinet, nullâ gratiâ necessariâ ad salutem eos defraudari, qui unam speciem solam accipiunt.*

Sed quæritur 1. an tota ratio specifica hujus sacramenti salvetur in sola specie panis, aut vini, seorsim sumpta?

Prima sententia affirmat, quam tenent *Bellarm. l.* 4. *de Euch. c.* 22. *et Gonz. Nugnus, et alii apud Salm. de Euch. c.* 2. *p.* 1. *dub.* 1. *n.* 16. Ratio, quia quælibet species rationem habet integri convivii, cùm per concomitantiam sanguis veniat sub specie panis, et corpus sub specie vini. Idque arguunt ex illis verbis Tridentini, ut suprà: *Sub altera specie verum sacramentum sumi.*

Secunda sententia verò probabilior dicit, totam rationem specificam sacramenti non salvari, nisi in utraque specie. Ita *Lugo de Euch. d.* 2. *sect.* 1. *Tourn. Præl. theol. de Euchar. quæst.* 4. *art.* 3. *ac ejus Cont. hìc cap.* 1. *art.* 1. *concl.* 4. *et Salm. ibid. n.* 17. *et* 18. *cum Ledesma, Cornejo, etc.* Ratio, quia, licèt per concomitantiam corpus Christi veniat sub specie vini, et contrà: quod sufficit quidem ad totum assequendum fructum sacramenti, ut docet concilium; hoc tamen per accidens evenit, quia nunc sanguis non potest à corpore separari, sed non per se; nam si in triduo passionis apostoli celebrassent, utique sanguis non venisset sub specie panis. Unde, cùm sub altera tantùm specie vi verborum et per se ponatur tantùm corpus, vel sanguis, non potest per se significari per alterutram speciem tota refectio cibi et potûs, in qua consistit ratio specifica hujus sacramenti. Et pro hac sententia videtur expressè esse *D. Th.* 3. *p. q.* 73. *art.* 2. *ad* 2. cùm ibi sic dicat: *Panis et vinum materialiter quidem sunt plura signa, formaliter verò, et perfectivè unum, in quantum ex eis perficitur una refectio.* Ergò formaliter, seu quoad rationem specificam sacramenti, non perficitur in ratione significandi refectio, nisi in utraque specie.

Quæritur 2. unde sumatur unitas numerica hujus sacra-

menti? Alii dicunt sumi ab unitate corporis Christi, ut *Lugo* et *Suar.*, alii à physica continuatione partium ipsarum specierum, et ita dicunt tot esse sacramenta, quot sunt species panis vel vini physicè discontinuæ, ut *Vasq. etc.*, alii à morali conjunctione specierum inter se, ut *Salm. de Euch. c. 2. p. 2. n. 42. et 46. cum Soto, et Bellarm.* qui tenent, quòd plures species consecratæ, etsi discontinuæ, et licèt physicè sint plura sacramenta, moraliter tamen unum sunt sacramentum ex morali conjunctione, quam habent dùm per modum unius proponuntur, aut sumuntur; et hæc sententia videtur probabilior *cum Busemb. ut suprà.*

Quoad species igitur hujus sacramenti concludendum, quòd, licèt quælibet species sit materialiter diversa, moraliter tamen utraque constituit unum sacramentum, cùm utraque significet unum convivium ex cibo et potu constans. Quoad numerum verò, dicendum quòd numerus sumitur ex multiplicitate sumptionum; unde si una species, vel una hostia distribuitur pluribus, vel eidem personæ in diversis vicibus moraliter distinctis, diversa sunt numero sacramenta. E converso, si alicui eodem tempore ministrarentur ambæ species, vel plures partes ejusdem speciei, unum esset sacramentum. Sic pariter, si diversæ species consecratæ eodem tempore, et in eodem altari proponuntur, unum erit sacramentum; si verò eædem species dividuntur, et in diversis proponuntur altaribus, diversa erunt sacramenta.

192. — Quæritur 3. An Eucharistia sit necessaria ad primam justificationem obtinendam? Supponitur ut certum cùm *S. Th. p. 3. q. 80. a. 11.* Eucharistiam esse ad salutem necessariam necessitate præcepti, non solùm ecclesiastici, sed etiam divini, ex *Luc. c. 22.* ℣. 19. *Hoc facite in meam commemorationem.* E contrario certum est non esse necessariam necessitate medii, secundùm realem susceptionem, ut asserunt *Salm. de Euch. c. 3. p. unic. n.* 6. communiter contra hæreticos. Dubium est, an sit necessaria saltem in voto, necessitate medii?

Prima sententia negat cum *S. Bon. Suar. Vasq. Caj. Laym. Bon. etc. apud Salm. ib. dub. 1. n. 8. et 14.* Ratio, quia hoc sacramentum non est institutum ad causandam primam gratiam. Et ideò concilium Trid. *sess. 13. de Euch. can.* 5.

damnat dicentes, præcipuum fructum hujus sacramenti esse remissionem peccatorum.

Secunda sententia tamen probabilior, quam tenent *Conc. p.* 317. *n.* 6. *Sot. Led. et plures cum Salm. ibid. n.* 16. docet votum saltem virtuale, et implicitum Eucharistiæ, respiciens hoc sacramentum ut finem vitæ spiritualis, esse necessarium necessitate medii ad salutem tam adultis, quàm parvulis. Adulti autem tale votum habent, dùm sacramenta baptismi, aut pœnitentiæ suscipiunt; voluntas enim ipsorum omnia præcepta implendi, hoc etiam præceptum Eucharistiæ saltem implicitè comprehendit: parvuli verò votum habent, non ex voluntate propria, sed ex voluntate implicita Ecclesiæ, quæ pueris applicatur, sicut applicatur voluntas suscipiendi baptismum. Et hanc docet *S. Thom. p.* 3. *q.* 79. *a.* 1. *ad* 1. ubi ait: *Hoc săcramentum ex seipso virtutem habet gratiam conferendi, nec aliquis habet gratiam ante susceptionem hujus sacramenti: vel nisi ex aliquo voto ipsius, sicut adulti, vel voto Ecclesiæ, sicut parvuli.* Et probatur primò ex *Joan. c.* 6. ℣. 54. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, etc., non habebitis vitam in vobis.* Probatur secundò ratione, quia sacramenta baptismi et pœnitentiæ, quæ certè sunt necessaria necessitate medii, saltem in voto, ad primam gratiam obtinendam, non conferunt gratiam, nisi respiciendo ad Eucharistiam, ut ad finem omnium sacramentorum.

193. — Quæritur 4. An Eucharistia in re, vel in voto sit medium necessarium adultis ad vitam spiritualem conservandam? Negant *Suar. Vasq. Durand. etc. apud Salm. de Euch. c.* 3. *dub.* 2. *n.* 34. dicentes ad hoc alia adesse media. Sed communiùs et veriùs affirmant *Soto, Gonz. et Salm. ibid. n.* 35. *cum S. Thom. p.* 3. *q.* 80. *art.* 11. *ad* 2. Ratio, quia sicut vita corporis diu non potest conservari sine cibo materiali, ita vita animæ sine hoc cibo spirituali, saltem in voto, et quidem explicito in eo, qui necessitatem hujus sacramenti advertit.

Hinc tenent *Salm. ibid. n.* 42. *cum Cornejo, etc.* non excusari à peccato, etiam qui semel in anno Eucharistiam sumunt, si norint communionem tam raram eis non sufficere ad perseverandum, habitâ ratione propriæ infirmitatis. *Vide dicenda n.* 295.

DUBIUM II.

Quæ materia Eucharistiæ?

194. — « Nota; sicut in aliis sacramentis est duplex materia, proxima, et remota, ita etiam hìc, sed ordine inverso: nam in aliis, materia remota est res permanens; proxima verò ejus usus, qui transit: hìc verò remota transit, et proxima manet, scilicet species panis, et vini. Quæritur ergò tantùm de remota, illa scilicet, quæ factâ consecratione transit in corpus et sanguinem Christi.

« Resp. Materia Eucharistiæ est tantùm panis, et vinum. Est de fide, et probatur ex institutione Christi, *Matth.* 26. *et Luc.* 22. Et quidem utraque materia, panis, et vinum, est ita necessaria ad hoc sacramentum conficiendum, ut per se nunquam licitè possit una consecrari absque alia: quod patet tùm ex facto Christi. 22. *Luc.* tùm ex *Trid. sess.* 22.

Unde resolves :

195. — « 1. Consecratio utriusque speciei est juris divini, quia ratio sacrificii, sine quo non fit, exigit utramque.

« 2. Non licet alteram tantùm speciem consecrare, in necessitate etiam gravi, v. g. ut moribundo detur Viaticum. *Suar. etc. comm.*

« 3. Nec Pontifex in eo potest dispensare ullo casu. *Ita comm. Suar. 3. p. d. 55. sess. 4. etc. contra quosdam.*

196. — Certum est necessarium esse de necessitate præcepti consecrare Eucharistiam sub utraque specie, ut docet *D. Th. 3. p. qu. 80. art. 12. ad 3. cum aliis communiter*, ex c. *Comperimus, d. 2. de consecr.* et ex *Trid.* ut mox infrà :

unde commune ac certum est apud omnes, nec etiam in articulo mortis licitum esse consecrare unam speciem ad Viaticum infirmo porrigendum. *Vide Salm. de Euch. c. 4. p. 3. n. 37. Bonac. d. 4. quæst. 2. p. 3. n. 9. et alios passim.*

Sed dubitatur 1. utrùm præceptum hoc sit divinum, an ecclesiasticum? *Navarr. Man. c. 25. n. 92. et Adrian. Major, etc. ap. Cont. Tourn. de sacrif. miss. cap. 3. art. 2. sect 3. concl. 2.* dicunt esse ecclesiasticum. Sed omninò tenendum esse divinum cum *Suarez dist. 43. s. 3. Tourn. Præl. theol. de sacrif. miss. art. 3. Conc. t. 8. p. 425. n. 8. et Bon. d. 4. q. 2. p. 3. num. 5. cum Caj. Soto, Palud. Reg. Fill. et aliis communiter.* Idque patet ex Trid. *sess. 22. c. 1.* ubi dicitur Christum præcepisse sacerdotibus, ut corpus suum offerrent non aliter quàm sub utraque specie; en verba concilii: *Christus corpus, et sanguinem suum sub speciebus panis et vini Deo Patri obtulit, ac sub earumdem* (nota) *rerum symbolis apostolis, ut sumerent, tradidit, et eisdem eorumque in sacerdotio successoribus, ut offerrent præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem; uti semper catholica Ecclesia intellexit, et docuit.*

Dubitatur 2. an Pontifex possit in hoc præcepto dispensare? Affirmant plures graves DD., ut *Az. Alan. Gabr. Henr. etc. ap. Salm. de Euch. c. 4. p. 3. n. 41.* idque probabile putant *Sanch. de matr. l. 8. d. 6. n. 6. et Cont. Tourn. loc. suprà cit. cum Isamb.* Et probant ex *Trid. sess. 21. c. 2.* ubi dicitur: *Hanc potestatem perpetuò in Ecclesia fuisse, ut in sacramentorum dispensatione salvâ illorum substantiâ, ea statueret vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum sacramentorum venerationi..... magis expedire judicaret.* Sed negant communiter *Suarez d. 43. s. 4. Lugo de Euchar. d. 19. s. 8. Conc. p. 425. n. 8. Salm. ibid. n. 44. cum Gon. Cajet. Soto, Sylvest. Val. etc.* Ratio, quia Ecclesia, etsi potest immutationes facere circa administrationem sacramentorum, ut loquitur concilium, non autem potest circa ea quæ in sacramentis administrandis sunt de præcepto divino, prout est consecratio utriusque speciei, ut mox suprà probavimus. Sed hæc ratio non omninò convincit, nam ut dicemus *de matr. num. 1119.* juxta plurium sententiam, probabiliter potest Papa etiam in præceptis divinis dispensare cum justa causa in aliquo casu particulari, vel saltem tunc interpretari divinum

præceptum. Hoc tamen non obstante, primam sententiam dico non posse in praxim deduci, quia (ut mox dicemus in *seq. dub.* 3.) probabile est non fieri sacramentum nisi in sacrificio, ad quod (juxta nostram sententiam referendam *num.* 306. *Qu. II.*) necessariò requiritur consecratio utriusque speciei. Cæterùm rectè dicit ipse *Cont. Tourn. ibid. in fin.* quòd Ecclesia in hoc præcepto nunquam dispensavit, nec unquam dispensabit; communiter enim cum *Suar. Lugo, Conc. Salm. ibid. n.* 49. *et* 50. *etc.* rejicitur id quod refert *Volaterranus l.* 7. *Georg. c.* 4., nempe quòd *Innoc. VIII.* dispensaverit cum Norvegis, ut possent consecrare panem, et calicem sine vino, quod utique incredibile est.

Dubitatur 3. an consecratio unius speciei sine altera sit valida? Nemo dubitat quin valida sit, si id casu accidat, ut mox infrà dicetur in casibus à *Busemb.* allatis. Dubium igitur fit, an validè consecret sacerdos, qui positivam habet intentionem consecrandi unam tantùm speciem sine altera? Negat *Lugo de Euchar. d.* 19. *n.* 103. quem sequitur *Renzi eod. tit. q.* 45. Quia (ut ait) ratio sacramenti nequit dividi è ratione sacrificii; sacerdos enim non accipit potestatem conficiendi hoc sacramentum, nisi sacrificando, ut patet ex forma ordinationis: *Accipe potestatem offerendi sacrificium tam pro vivis, quàm pro defunctis.* Unde, cùm ad essentiam sacrificii pertineat consecratio utriusque speciei, juxta probabiliorem sententiam quam infrà afferemus *n.* 306. *Qu. II.* sequitur, quòd qui sacrificium non offert, neque sacramentum conficit. Alii verò communiter affirmant, ut *Suar. d.* 43. *sect.* 2. *Spor. t.* 3. *p.* 109. *n.* 130. *Salm. de Euch. c.* 4. *p.* 3. *n.* 36. *Dian. p.* 10. *tr.* 16. *r.* 7. *Bon. d.* 4. *q. ult. p.* 3. *num.* 2. *cum Con. Fill. Henr. Reg. etc.* Ratio, quia in omni sacramento semper ac minister formam profert super materia cum debita intentione, perficit sacramentum. Hæc sententia est quidem valde probabilis, sed ratio *Lugonis* non videtur improbabilis; nec obstat auctoritas *D. Thom. in* 3. *part. q.* 78. *art.* 6. quam affert *Bon.* pro secunda sententia, nam ibi S. Doctor loquitur tantùm contra eos, qui dicerent non consecrari corpus, nisi postquam consecratur sanguis, quod certè falsum est.

197. — « Dixi 1. *Per se;* quia per accidens, et præter » intentionem, aliquando unam posse solam consecrari

» absque peccato, docet *Tan. d. 5. qu. 2. dub. 5. n. 27.* dicit-
» que esse communem, v. g. in his casibus :
« 1. Si quis aquam, vel alium liquorem pro vino conse-
» crasset, neque defectum intelligeret nisi diu pòst, aut
» postquam advertisset, neque posset habêri aliud vinum :
» vel quamvis haberet, non posset tamen illo uti sine gravi
» scandalo, vel vitæ periculo. » (*Vel sine magno simili incommodo*, ut *Salm. ibid. n.* 38. *cum Suar. Bon. Regin.*, *etc.*)
« 2. Si post consecratam hostiam subitum mortis periculum
» ab hostibus, vel incendium immineat, secluso tamen scan-
» dalo, et contemptu Fidei. *Reg. l.* 29. *c.* 4. » (*Cum Salm. de Euch.* c. 4. *p.* 3. *n.* 39.) 3. « Si sacerdos, hostiâ consecratâ,
» moriatur, vel animo deficiens loquelam perdat, vel in
» amentiam incidat, nec sit alius, qui possit sacrificium per-
» ficere. *Suar. Vasq. etc.* Si autem alius supplêre, et sacer-
» dos infirmus communionem suscipere potest, debet ho-
» stia dividi, eique pars dari. *Tamb. de Exp. Sacrif. l.* 2.
» *c.* 8. » (*Vide Suar. d.* 43. *sect.* 4. *Spor. t.* 3. *p.* 109. *nu.* 133. *Renzi qu.* 46. *cum Azor. Major. Henr. et Hurt. Bon. p.* 3. *n.* 8. *cum. Reg. etc. qui ferè omnia hæc confirmant. Sed benè advertunt Salm. ibid. n.* 40. *Mazzotta t.* 1. *p.* 31. *et Wigandt tr.* 12. *ex.* 2. *n.* 16. *nunquam posse sacerdotem consecrare in una sola specie ob metum mortis ab extrinseco, sive ab alio incusso ad hunc finem, ut sic consecret; quia tunc ageret directè contra præceptum divinum, quod est intrinsecè malum.*)
« Dixi 2. *Licitè*, qùia validè alterutram tantùm consecrari,
» est certum : ut patet tùm ex facto Christi, qui panem antè
» consecravit, tùm ex praxi Ecclesiæ, quæ corpus ante sangui-
» nem proponit adorandum.

DUBIUM III.

Qualis debeat esse panis in materia Eucharistiæ?

198 *An solus panis triticeus sit materia apta?*
199 *Non est ad Eucharistiam materia apta, I. Panis ex oryza, leguminibus etc. II. Massa cruda, aut frixa, sive elixa. III. Panis subactus oleo, lacte etc. Quid si aquâ non naturali? IV. Hostiæ rubræ. V. Panis corruptus.*
200 *Quinam panis est materia dubia? An ex farre, siligine, amylo?*

198. — « RESP. 1. solus panis triticeus, in conviviis com- » muniter usitatus, qualis morali hominum judicio tàntùm » censetur ille, qui ex farina triticea, et aqua naturali mix- » tus, et igne tostus, sive assus, atque in sua specie incorru- » ptus est : quia hic solus simpliciter dicitur panis, alius verò » nonnisi cum addito, v. g. hordeaceus.

Unde resolves :

« 1. Falsum est, quod docuit *Cajet.* Eucharistiam posse » consecrari ex quovis pane cujusvis speciei, dummodò sit » aptus ad vescendum. » (*Idem docent D. Thom. 3. p. qu. 74. art. 4. Catech. Rom. p. 2. n. 13. et Salm. de Euch. c. 4. p. 1. n. 5. cum Lugo, Pal. Fill. et alii commun. Et patet ex Decr. Eugenii, ubi dicitur de Eucharistia :* Cujus materia est panis triticeus, et vinum de vite. *Confirmatur à Missali Rom. ubi :* Si panis non sit triticeus, non conficitur sacramentum).

199. — « 2. Non est apta materia ad validam consecratio- » nem : I. Panis ex oryza, avena, milio, pisis, fabis, amyg- » dalis, aliisque leguminibus, et arborum fructibus, vel » etiam ex hordeo confectus ; quia hæc omnia, communi » usu, et opinione censentur specie distingui à tritico. *Laym.* » *Bonac. Card. de Lugo d. 4. s. 1.* II. Massa triticea cruda, vel » non cocta per modum panis, sed frixa, vel elixa, ut sunt » placenta, libum, sive differant specie, sive non. » (*Salm. ibid. n. 11. cum Fill. Pal. etc.*) « III. Panis subactus aquis » artificialibus, vel oleo, butyro, lacte, et ovis, saccharo, » aliove liquore, qui aquâ naturali non sit mixtus, quia non » est panis usualis. Ita *Laym. lib. 5. tr. 4. c. 9. Cajet.* tamen » et quidam recentiores contrarium docent, quare est saltem

» materia dubia; idque confirmat Missale *Rom. tit. de defect.* » *et Cardin. de Lugo d. 4. sect. 1. num. 4.* unde qui hostias » emunt, certi sint, quòd aquâ naturali, et non rosacea con- » fectæ sint. IV. Similiter hostiæ rubræ, quibus sigillantur » litteræ, non sunt materia valida, vel minimùm dubia : » quia per admixtionem cinnabaris notabiliter alterantur. » *Card. de Lugo dist. 4. sect. 1.* quod *Ant. Perez apud Dian.* » *p. 7. t. 12. r. 3.* limitat, si multum cinnabaris sit mixtum, » si autem sit valde parum, censet probabile, quòd sit » materia valida; illicita tamen. V. Panis substantialiter » corruptus. VI. Panis subactus aquâ marinâ. *Fag. apud* » *Dian. p. 9. tr. 9. r. 58.* ubi ipse contrarium docet, eò » quòd illa sit naturalis aqua. » (*Et cum Diana consentit Renzius c. 1. q. 18. Ac reverà nescio intelligere, cur panis confectus aquâ maris non sit verus panis, cùm aqua maris sit vera et naturalis aqua, sicut diximus de baptismo n. 103. et docet S. Thom. 3. p. q. 66. art. 4. ad 1. Secùs verò quidem dicendum, si farinæ misceatur aqua rosacea vel quicumque alius liquor, quia tunc non esset verus panis usualis, ut dicit idem S. Doct. q. 74. a. 7. ad 3.*).

200. — » 3. Panis ex farre, sive spelta, item ex siligine, » est materia dubia : quia alii dicunt, solis accidentibus pro- » pter loci sterilitatem, alii specie distingui à tritico : ideòque » non licet, saltem uti pro sacramento, quia hoc exponere- » tur periculo. *Vide auct. cit.* » (*S. Th. 3. p. q. 74. art. 3. ad 2. et 5. S. Bonav. Caj. etc. apud Croix l. 6. p. 1. n. 421. dicunt siliginem esse verum triticum; sed negant Concina, Palaus, et plures; unde Carden. apud Croix, et Cont. Tourn. de Euch. cap. 3. art. 1. concl. 1. v. An autem. Renzi qu. 9. cum Bon. rectè docent esse mortale, in siligine consecrare, prout in materia dubia. Amylum autem certè non est materia apta. Croix n. 423. Salm. de Euch. c. 4. p. 1. n. 14. cum S. Th. Lugo, et communi contra aliquos*).

201. — « 4. Valida, sed illicita est materia : I. Si aliquot » grana, vel guttæ alterius speciei cum tritico, et aqua mis- » ceantur, ita ut triticum tamen, et aqua plurimùm prædo- » minetur, quia si major pars non sit triticum et aqua, » non erit materia valida, de quo monendi sunt illi, qui » hostias coquunt. *Bon. d. 4. q. 2. p. 1. n. 6. Laym. c. 2.* » (*S. Th. q. 74. a. 3. ad 3. idem docet, dicens :* Si sit modica

admixtio alterius frumenti ad multò majorem quantitatem tritici, poterit exinde confici panis, qui est materia hujus sacramenti. Si verò sit magna permixtio, putà ex æquo vel quasi, talis permixtio speciem mutat, unde panis exinde confectus non erit debita materia. *Et sic etiam dicunt Salm. ibid. n. 8. et 10. communiter*). « II. Panis mucidus, qui ad corruptionem disponitur. *Bon. l. c. n. 5.* » (*Hoc esset, si sapor aliqualiter mutaretur, et tunc esset mortale illo uti. Palaus, et Conin.*)

202. — « 3. Perinde est ad valorem sacramenti, sive panis » sit azymus, sive fermentatus, ut definivit *Trid.* quia uter» que est usualis, et propriè dictus panis. Interim in suis » Ecclesiis Latini in azymo, et Græci in fermentato conficere » tenentur, sub præcepto gravi, et culpa mortali, à qua » non excusat necessitas, v. g. dandi viaticum. *Vide* » *Bon. d. 4. qu. 2. p. 1. Fill. t. 4. c. 3. q. 8. Card. de* » *Lugo l. c.*

Et est commune cum *Soto, Suar. Laym. et Salm. ibid. n.* 19. Sic enim tradidit conc. Florent. in Decreto ad Armenos §. 2. *Definimus, in azymo, sive fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici. Sacerdotesque in alterutro ipsum Domini corpus conficere debêre, unumquemque juxta Ecclesiæ suæ sive Orientalis, sive Occidentalis consuetudinem.* Hinc *N. SS. P. Bened. XIV.* in constit. super ritibus Græcorum edita an. 1742. *Etsi pastoralis, sub pœnis perpetuæ suspensionis à divinis* confirmat prohibitionem, ne Latinus, aut Græcus præter proprium ritum celebret.

203. — Sed dubitatur 1, An Latinus in locis Græcorum possit celebrare in fermentato, et Græcus in locis Latinorum in azymo? Conveniunt DD. quòd si inter Græcos inveniatur Ecclesia Latinorum, in qua latinus ritus servatur, sacerdos latinus debeat consecrare in azymo; et sic è converso. Ita *Suar. d. 44. sect. 3. v. Illud, Cont. Tourn. de Euch. cap. 3. art. 1. concl. 2. Holzm. n. 242. Spor. n. 149. et Salm. de Euch. c. 4. p. 1. n. 21. cum Sanch. Bon.* etc. *communiter.* Dubium est, quando Latinus transit per Græciam (vel contrà). Censet *Ledesm. apud Salm. ibid. n.* 20. tenêri ad celebrandum in fermentato. E contrario *Vasq. d. 174. c. 3. Conc. t. 8. p. 249. et Aversa qu. 2. sect. 4.* dicunt tenêri celebrare in azymo. Cæterùm communiter, et probabilissimè *Nat. Alex. art. 3. prop.*

4. reg. 12. *Antoine c.* 1. *q.* 2. *Suar. Cont. Tourn. ibid.* et omnes alii mox citati docent Latinum tunc posse celebrare sive in fermentato, sive in azymo. In fermentato, juxta doctrinam *D. Augustini Epist.* 118. *cap.* 2. ubi sic ait : *Nec disciplina ulla est melior gravi prudentique christiano, quàm ut eo modo agat, quo agere videret Ecclesiam ad quamcumque fortè devenerit.* Potest etiam celebrare in azymo, tùm quia, etsi benè facit qui morem regionis, ubi reperitur, sequitur, ad id tamen non tenetur, ut advertunt *Suar. l. c. et* Glossa *in c. Quæ contra, dist.* 8. tùm quia *Leo* Papa *in Epist. ad Michaelem Cærular. c.* 29. monet (utì refert *Suar.*) ut unusquisque juxta suæ Ecclesiæ ritum celebrare sinatur, etiamsi in alieno solo versetur.

Dubitatur 2. An in casu necessitatis, ad præbendum Viaticum infirmo possit sacerdos latinus consecrare in fermentato? Affirmant *Major, et Tanner. apud Renzi c.* 1. *q.* 4., quia, ut dicunt, præceptum divinum suscipiendi Viaticum prævalêre debet præcepto humano celebrandi in azymo. Sed negat communis, et probabilior sententia, quam tenent *Navarr. c.* 21. *n.* 3. *Cont. Tourn. l. c. Antoine de Euch. q.* 2. *Suar. d.* 66. *sect.* 5. *cum Soto, Gabr. Led. Vict.* item *Diana part.* 10. *tract.* 16. *r.* 39. *Croix n.* 431. *Renz. l. c. cum Palao, Laym. Tamb. et Bonac.* Ratio, quia in hoc casu præferenda est reverentia erga tantum sacramentum utilitati proximi, cui tale sacramentum non est simpliciter necessarium.

204. — Secluso autem scandalo, est tantùm veniale sine rationabili causa consecrare hostiam fractam, vel maculatam; nisi fractura, vel macula esset enormis : tunc enim esset mortale, ut *Croix n.* 432. *cum Quart. et Pasq.* Si tamen fractura deprehendatur post oblationem, licitè talis hostia consecrabitur, nisi scandalum populi timeatur. *Croix ib. cum Gob.*

205. — « Resp. 2. Ex præcepto Ecclesiæ panis consecran-
» dus debet esse figurâ orbiculari (in Ecclesia latina) et in-
» tegra. Dixi *latina*, quia Græci quadratum adhibent, et in
» particulis triangularem, ut habet *Arcud.* Licêre etiam in
» hostia minore, qualis datur laïcis, quando alia habêri non
» potest, et scandalum abest, celebrare privatim; imò, si
» causa urgeat, etiam publicè die festo, docent *March. in*
» *Candel. t.* 4. *c.* 5. *q.* 3. *Dian. p.* 5. *t.* 13. *r.* 80. *et p.* 6.
» *t.* 7. *r.* 17. *et Tamb. de exped. sacrif. l.* 2. *c.* 8. *et Avers.*

» *q. 11. sess. 12*, eò quòd nullum sit præceptum neque constet » de consuetudine obligante sub præcepto. » (*Id admittit Tamb. §. 8. num. 16. etiam causâ devotionis, et consentiunt Ronc. c. 2. qu. 6. r. 3. cum Quarti, et Elb. p. 69. n. 15. cum Gob. si absit scandalum, quod potest præcaveri monendo populum. Imò addit Ronc. quòd tenetur sacerdos in hostia minori consecrare, si dandum esset Viaticum infirmo*).
« Quo casu, elevare adorandam majorem ab alio præconse» cratam, licêre vult idem *Tamb. l. c. contra March. et Diana* » *ll.cc.* Non licet autem parvam sumere, et majorem relinquere » (v. gr. ad exponendam in hierotheca), nisi ipse eâdem missâ » etiam istam consecraverit, quia debet communicare de suo » sacrificio. *Tamb. l. c.* Quare malè facit parochus, qui reno» vaturus Eucharistiam, hostiam ab alio consecratam ipse » sumit, et à se consecratam reponit in sacrario, vel hiero» theca. *Tamb. l. c. Cardin. de Lugo d. 19. sect. 4.*

DUBIUM IV.

Quale vinum sit materia Eucharistiæ?

206 *Quale vinum non est materia apta? I. Sicera, etc. II. Agresta III. Acetum. IV. Uvæ. V. Mustum decoctum.*
207 *Quale est materia valida, sed illicita? I. Mustum. II. Vinum permixtum. III. An acescens. IV. An congelatum?*
208 *An sub præcepto gravi aqua miscenda est vino? Et qualis aqua, et in quanam quantitate? Et an mixtio facienda in calice?*
209 *An aqua mixta vino immediatè convertatur in sanguinem?*
210 *Quænam quantitas aquæ immiscenda in calice? Quid si sanguis cadat super altare, linteum, aut corporale, etc.*

206. — « Resp. 1. Solùm vinum vitis, ut docet fides, et » definitum est in Florentino.

Unde resolves :

« 1. Non est materia apta ad validam consecrationem 1. Si» cera, et quicumque liquor ex moris, malogranatis, etc. » sive dicatur vinum, sive non. II. Agresta, sive omphacium,

» id est, succus ex uvis immaturis expressus : quia non est » vinum, sed in via ad vinum, cujus naturam nondùm in- » duit; habetque se, sicut massa cruda respectu panis. *Laym.* » *l.* 5. *t.* 4. *c.* 2. *n.* 5. *et* 6. Succum tamen ex uvis passis » expressum consecrabilem esse putat *Franc. Amic. apud* » *Dian. p.* 7. *c.* 12. *r.* 8. eò quòd verum sit vinum. III. Ace- » tum, quod est vinum substantialiter corruptum. *Ibid.* Quòd » si post sumptionem (imò etiàm ante eam, post consecra- » tionem calicis) dubium incidat, fueritne acetum, an vinum, » esse præsumendum quòd fuerit vinum, docet *Tamb. l.* 2. » *exped. sacrif. c.* 8. » (*Sed vide mox dicenda subsequenti adnotatione*) « IV. Uvæ, seu vinum intra uvas contentum, » vel imbibitum in offa panis, tùm quia non tam est potus, » quàm cibus; tùm quia succus ille non dicitur propriè vi- » num, donec sit expressus; tum quia in eo statu non satis » ad sensum demonstratur per formam. *Card. de Lugo d.* 4. » *n.* 11. *et* 12. *Laym. etc.* V. Sapa, seu defrutum, id est mu- » stum ad dimidiam seu tertiam partem decoctum, quia non » est ampliùs vinum, nec potus, sed cibus. *Bon. l. c.* VI. » Lora, id est aqua expressis acinis superfusa. *Fill. t.* 4. *c.* 3. » *Card. de Lugo d.* 4. *sect.* 1. *n.* 9.

Adverte quæ de his habentur in Rubr. Missalis, *tit.* 4. *n.* 1. *Si vinum sit factum penitùs acetum, vel penitùs putridum, vel de uvis acerbis, seu non maturis expressum, vel ei admixtum tantum aquæ, ut vinum sit corruptum, non conficitur sacramentum.* Notandum autem quòd vinum *de uvis acerbis* tunc est ineptum, quando nullam habet speciem vini, ut docet *D. Th.* 3. *p. qu.* 74. *art.* 5. *ad* 3. ubi ait: *Agresta est in via generationis, et ideo nondùm habet speciem vini, et propter hoc de ea non potest confici hoc sacramentum.*

Quoad vinum autem acetum, si post consecrationem sacerdos prudenter dubitat, an vinum fuerit verum acetum, dicunt *Tamb. de Sacr. Miss. l.* 2. *c.* 8. §. 5. *n.* 6. *et Spor. c.* 3. *n.* 157. cui adhærent *Bus.* ut suprà, *et Mazzot. t.* 3. *p.* 118. judicandum fuisse materiam aptam, tùm quia possessio stat pro substantia vini; tùm quia non est turbandum sacrificium sine certo fundamento. Verumtamen *La Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 535. *Pasq. qu.* 301. *et Aversa qu.* 11. *s.* 16. rectè censent supplendam esse consecrationem illam, ne sacrificium relinquatur in periculo non integritatis, contra præceptum faciendi sacrificium inte-

grum. Debiles autem sunt rationes oppositæ; quomodo enim possessio potest esse pro vino, quando dubitatur, an tempore consecrationis vinum fuerit vel ne? Ex alia vice, ad discernendum an verè facta fuerit consecratio, hìc non præsumptio, sed rei veritas attendenda est. Sacramentum autem non est quidem turbandum sine certo fundamento, sed dicimus jam certum existere fundamentum sive obligationem integrandi sacrificium, quando certum est dubium de consecratione peracta. Puto tamen non esse aliud vinum certum rursùs consecrandum absolutè, quia tunc idem urgeret periculum faciendi secundum sacrificium mutilatum, si fortè prior materia fuerit verè apta: dico igitur hanc secundam consecrationem fieri debêre sub conditione, nempe si prior materia non fuerit consecrata; periculum enim non relinquendi sacrificium mutilatum, justa erit causa repetendi consecrationem sub prædicta conditione.

207. — « 2. Valida quidem consecratio, sed illicita est. » I. In musto » (*In quo validè consecratur, ut ex communi Salm. de Euch. c. 4. p. 2. n. 30. cum Pal. Lugo etc.*) « quia » non est vinum simpliciter, sed impurum, habens admixtas » fœces, non consecrabiles: ideòque obstat præceptum Ecclesiæ, obligans secundùm *Suarez* sub mortali, saltem » extra necessitatem, qualis esset defectus vini veteris, et » secundùm quosdam etiam devotio populi; quomodo multi » excusant contra *Suarez*, quòd in quibusdam locis primitiæ » uvarum in calice exprimantur. *Vide Bon. l. c.* II. In vino » liquoribus aliis, vel aromatibus ita modicè permixto, ut » naturam vini retineat. Si verò permixtio sit immodica, » erit materia dubia. III. In vino acescente: quia adhuc est » vinum, sicut panis mucidus est panis. » (*Vide infrà Qu. I.*) « IV. Probabiliùs etiam in vino congelato, (etsi à quibusdam » propter negantium auctoritatem, dicatur esse materia dubia), » tùm quia adhuc retinet substantiam, et denominationem » vini, estque naturâ suâ potabile; tùm quia Christus sub » eo antè consecrato manet. *Card. de Lugo l. c.* Nec refert » 1. quòd aqua congelata non sit materia baptismi; quia hic » essentialiter consistit in ablutione, Eucharistia verò non » in sumptione. Nec refert 2. quòd non sit proximè potabile: » quia est per accidens, et facilè tolli potest, estque par ratio » in pane indurato. Non est autem idem in liquore nondum

» ex uvis expresso, cùm non sit vinum simpliciter, et per
» se, ac natura suâ non sit potabilis, sed comestibilis, quod
» vino congelato non convenit: alioqui enim jejunium fran-
» geret. *Bonac. l. c. num.* 10. » (*Vide infrà Qu. II.*).

« Peccat tamen, qui in congelato consecrat, ideòque si
» hyeme congelavit calix, calore manuum, aut halitûs, aliove
» modo solvendus est. *Fill. t. 4. c. 3. Laym. l. 5. t. 4. c. 2.*

« 3. Valida et licita est consecratio in vino, sive albo,
» sive rubro, etsi etiam specie physicâ differant: cùm utrum-
» que habeatur, et sit simpliciter vinum de vite. *Bon. p. 2.*
» *n. 2. Card. de Lugo l. 4.*

Quæritur I. An peccet mortaliter sacerdos, qui consecrat in vino acescente? Dicunt *Salm. de Euchar. c. 4. p. 2. n. 26. Pal. eod. tit. p. 4. n. 9. cum Suar. Vict. Vasq. Laym. et Conc. ac Bon. p. 2. n. 5. cum aliis*, tunc peccare mortaliter, quando vinum est proximum aceti naturæ, ita ut dubitetur, an qualitates vini jam amiserit. Veneror auctoritatem tantorum DD. Sed nescio quomodo hæc opinio sustinêri possit, cùm expressè adversetur Rubricæ *tit. 4. n. 2.* ubi sic dicitur: *Si vinum cœperit acescere vel corrumpi, vel fuerit aliquantulùm acre, vel mustum de uvis tunc expressum, vel non fuerit admixta aqua, vel fuerit admixta aqua rosacea, seu alterius distillationis, conficitur sacramentum, sed conficiens graviter peccat.* Rubrica igitur damnat de mortali, non solùm qui adhibet vinum aceto proximum, sed etiam vinum, *quod cœperit acescere, vel fuerit aliquantulùm acre.* Verùm hoc principium acrimoniœ, sive acescentiæ intelligendum est juxta id quod docet *S. Thom. 3. p. q. 74. art. 5. ad 2.: Potest tamen confici* (sacrificium) *de vino acescenti, sicut et de pane, qui est in via ad corruptionem, licèt peccet conficiens.* Itaque in vino acescenti diversi considerandi sunt gradus, alii extra, alii intra viam corruptionis. Hinc rubricâ juxta *S. Thom.* intelligi debet, quando vinum, vel panis jam ingressus est corruptionis limites, ita ut ad principium acrimoniæ jam accesserit, id est *se già sia arrivato ad esser colla punta,* uti loquitur *Card. Lamb. Notif.* 77. *n.* 2. Dicit præterea idem *Lamb.* citans *Meratum t. 1. p. 3. tit. 4. cum Quarti: Si urgeat necessitas celebrandi, seu non possit sacerdos absque nota omittere sacrum, ut inter regulares contingit, qui secundùm regulam celebrare tenentur, et non sit in eorum potestate aliud*

vinum habêre, non peccant subditi eo vino utentes... Et quamvis tali vino uti sit contra reverentiam sacrificii, ea tamen irreverentia non imputatur celebranti, sed superiori, vel ministro, qui est causa voluntaria illius. Præterea, quando vinum est ita proximum aceto, ut dubitetur, an amiserit naturam vini, consecratio erit quidem dubia, ac in Rubrica hujusmodi consecratio habetur pro certa, cùm ibi dicatur, *conficitur sacramentum :* ergò juxta Rubricam, et juxta sententiam, quam tenent alii auctores; prout *Abelly de Euchar. s.* 3. *n.* 4. *et Mazz. t.* 3. *p.* 118. omninò dicendum, esse mortale consecrare in vino acescenti, non solùm quando est materia dubia, sed etiam quando est certè valida, at reputatur illicita ob irreverentiam sacramenti. Neque huic dissentit *Suarez* citatus ab adversariis pro sua sententia, cùm dicat posse in hoc graviter peccari, *ratione dubii, vel irreverentiæ.* Et expressè id docet *D. Thom.* 3. *p. q.* 74. *art.* 5. *ad* 2. ubi ait : *Potest confici* (sacramentum) *de vino acescenti, sicut et de pane, qui est in via ad corruptionem, licèt peccat conficiens.* Probabiliter tamen dicunt *Gob. cas.* 2. *n.* 154. *Spor. t.* 3. *p.* 112. *n.* 153. *et Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 546. quòd, deficiente alio vino, liceat sine scrupulo, prout solent viri probi, adhibêre vinum tantùm parùm acescens, sive non notabiliter acidum. Adduntque *Spor. et Mazzotta*, quòd, urgente gravi necessitate, licitum esse uti vino adhuc notabiliter acescente, modò sit certum vinum.

Quæritur II. An vinum congelatum sit materia valida?

Adsunt tres sententiæ.

Prima sententia negat, quam tenent *Lessius in* 3. *p. q.* 74. *art.* 5. *n.* 24. *Conc. t.* 8. *pag.* 251. *num.* 7. item *Armilla, Led. Alan. Henr. etc. apud Renzi de Euchar. c.* 1. *q.* 35. et probabilem putant *Salm. de Euch. c.* 4. *p.* 2. *n.* 34. Ratio (ut dicunt) quia sicut panis consecrandus debet esse aptus ad comestionem, sic vinum ad potum; vinum autem congelatum non est potui idoneum.

Secunda sententia tamen verior affirmat, et hanc tenent *Sporer nu.* 159. *Salm. ibid. n.* 32. *et* 33. *Anacl. p.* 556. *n.* 25. *Renzius l. c. cum Pontio, Pasq. Tamb. Leand. etc.* et probabiliorem putant *Holzm. num.* 847. *Suar. d.* 45. *sect.* 1. *in fine.* Ratio, quia vinum congelatum, quamvis actu non sit potabile, est tamen potabile de sua natura, sicut est comestibilis

panis durus. Idque clarè probatur ex Rubr. Missal. *de defect.* §. *In hyeme;* ubi *S. Pius V.* sic statuit: *Si in hyeme sanguis congeletur in calice, involvatur calix pannis calefactis, etc. donec liquefiat.* Ergò supponit Pontifex per congelationem minimè corrumpi species vini, aliàs ibi desineret esse sanguis Christi; vinum enim, cùm semel suam amisit naturam, non potest ampliùs eam reacquirere, nam ex vulgari philosophorum axiomate, *à privatione ad habitum non datur regressus.* Ergò vinum congelatum est verum vinum. Huic rationi nescio quomodo respondêri possit.

Tertia sententia verò, quam tenent *Pal. p. 4. n. 8. Cont. Tourn. de Euch. cap. 3. art. 2. sect. 1. concl. 1. in fin. et Salm. cit. n. 34.* docet esse materiam dubiam, cùm prima sententia non careat omni probabilitate. Cæterùm ego censeo nulli licitum esse consecrare in vino congelato; saltem propter reveriam erga tantum sacramentum. Sed si vinum fuerit congelatum, et postea linquefiat, valde probabile videtur cum *Suar. Salm. ibid. n. 35. et Con.* licitè posse fieri in eo consecrationem. At casu quo sacerdos illicitè consecrasset vinum congelatum, tenendum est pro verè consecrato, nec ille licitè posset alterum vinum consecrare, quia puto primam sententiam nullâ pollêre solidâ probabilitate.

208. — « Resp. 2. Vino consecrando debet, non ex neces» sitate Sacramenti, sed gravis præcepti sub mortali obli» gantis secundùm *Card. de Lugo de Euch. d. 15. s. 2. n. 22.* » miscêri aqua: » (*Cum Catech. Rom. n. 16.*) « Idque cære» monialiter, et in ordine ad sacrificium. Est certum, ut » constat ex *Trid. sess. 22. c. 7. et 9.* » (*Et priùs præscriptum fuit c. 2. de Consec. dist. 2. Utrùm verò hoc præceptum sit etiam divinum? Affirmant Valent. Gran. etc. Negant Suar. et Vasquez: utraque sententia est probabilis.*) « An autem aqua » ista immediatè convertatur in sanguinem, necne, disputant » *Schol. Vide Con. vel Præp. hìc Card. de Lugo dist. 4. sess. 3.* » (*Vide mox dicenda n. 209.*).

Unde resolves:

« 1. Si mixtio hæc omittatur, valida tamen est consecratio, » etsi illicita mortaliter. Ita omnes commun.

« 2. Miscenda est aqua naturalis, eaque modicissima, ut » habet Florentinum, una scilicet, vel altera gutta; ita tamen, » ut sit sensibilis, et saltem non excedat tertiam partem » vini : alioqui reddat materiam dubiam. *Bon. p. 4. n. 4. ex* » *S. Thoma, Con. etc.* » (*Vide dicenda n.* 210.) « Qui autem » misceret rosaceam, vel aliam artificialem, etsi in necessitate, » etsi validè consecraret, peccaret tamen mortaliter. *S. Th.* » *Mol. Diana, p. 6. t. 7. r.* 18. quia ageret contra præceptum, » et consuetudinem Ecclesiæ in re gravi. » (*Est commune cum Salm. de Euch. c. 4. p. 4. n.* 68.) « Quam ob causam etiam mor- » tale censet *Fagund. p. 2. l. 2. c. 4. Pers. etc.* miscêre calidam : » quod tamen aliis quibusdam nimis durum videtur apud » *Dian. l. c.* ubi addit ipse, si in frigidissima regione con- » suetudo id habeat, ne fortè vinum congelescat, posse sine » ullo peccato fieri.

« 3. Mixtio illa facienda est non in dolio, vel ampulla, » aliove vase, sed in ipso calice, neque domi, sed in ipso » sacro, ut fit communiter, vel ante offertorium, vel certè » immediatè ante sacrum, ut fit apud quosdam : idque vel » ab ipso sacerdote, ut in missa privata; vel à subdiacono, » ut in solemni : neque enim sufficit, si caupo illud dilue- » rit. *Bonac. l. c.* » (*Cum S. Th. p. 3. q. 74. art.* 8. *ad* 3. *quod*, ut ait, *si apponeretur aqua dolio, non sufficeret ad significationem hujus sacramenti*).

« 4. Si mixtio hæc sit omissa, idque notetur ante con- » secrationem calicis, adhuc facienda est, secùs si post. » *Bon. l. c. n.* 5.

« 5. Præceptum hoc mixtionis non extenditur ad illam, » quæ fit post communionem, ad ablutionem oris, et digi- » torum. *Vide de his Missale Romanum*, item *Bon. d. 4. q.* 2. » *p. 4. Laym. l. 5. tr. 4. c.* 2. »

209. — Quæritur I. An aqua vino permixta convertatur in sanguinem Christi? Et an immediatè? Non est quidem de fide, aquam in sanguinem converti, tantùm enim *Innocentius III.* dixit in *c. Cum Marthæ, de cel. miss.* probabiliorem esse sententiam affirmativam, quæ reverà hodie est communis inter theologos, ut omnes docent cum *S. Th.* 3. *p. qu. 74. art.* 8. qui ait opinionem oppositam subsistere non posse. Circa modum autem conversionis, alii dixerunt, quòd,

sicut vinum convertitur in sanguinem, ita aqua convertitur in aquam, quæ fluxit è latere Christi; sed idem S. Doctor *loc. cit.* ait: *Nec hoc rationabiliter dici potest, quia secundùm hoc aqua seorsim consecraretur à vino, sicut vinum à pane.* Alii verò, ut idem *S. Th. l. c. Scotus d.* 11. *q.* 7. *n.* 2. *Gonet Man. tom.* 6. *pag.* 208. *Frassen. tom.* 11. *p.* 94. et communissimè Thomistæ, et Scotistæ cum Catech. Roman. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 17. dicunt aquam immediatè converti in vinum, et mediatè in sanguinem Christi. Ratio, quia non convertitur in sanguinem nisi materia consecrabilis, quæ tantùm est vinum de vite, ex conciliis Florentino et Tridentino; unde aqua non potest converti in sanguinem, nisi priùs convertatur in vinum. Nec obstare dicunt Rubricam Missalis, quæ jubet, ut si ex oblivione non sit aqua immissa in calicem, apponatur statim ante consecrationem; quo casu videtur non posse tam citò fieri conversio aquæ in vinum, et tùnc adesset periculum idololatriæ, quia adoraretur materia non consecrata. Nam respondent, tunc adorari contentum substantiale, quod per calicem repræsentatur, id est sanguinem Christi, non autem cætera, quæ per calicem non demonstrantur, prout non quidem adoratur musca quæ casu in calicem cecidisset. Alii tamen, ut *Tourn. Præl. theol. de Euch. quæst.* 4. *art.* 7. *concl.* 2. *et ejus Cont. hic cap.* 3. *art.* 2. *sect.* 2. *concl.* 3. *Laym. c.* 2. *n.* 9. *Tol. l.* 2. *c.* 25. *Lugo, d.* 4. *sect.* 3. *cum Præp. Renzi c.* 1. *q.* 39. *cum Alano, Baron. ac Con.* (et probabile putat *Anacl.*) sentiunt aquam immediatè transire in sanguinem Christi. Et probant 1. auctoritate patrum qui dicunt ex vino et aqua fieri sanguinem, sic enim ait *S. Hieronymus: Format sanguinem suum ex vino et aqua mixtis.* S. Ambrosius: *Vinum cum aqua in calice mixtum fit sanguis consecratione.* Alios patres vidêre potes apud *Lugo num.* 48. Probant 2. ratione, quia juxta recentiores physicos negatur transmutatio elementorum, eò quòd ipsa arte chymicâ benè possunt separari, ut diximus *de baptismo n.* 104. Et huic opinioni favêre ajunt *Innocentium in dic. c. Cum Marthæ*, cùm Pontifex ibi dicat probabiliùs esse, *aquam cum vino in sanguinem transmutari.* Non dicit aquam conversam in vinum, sed *aquam cum vino;* ergò ante consecrationem aqua remanet aqua. Nec obstare dicunt, quòd non possit converti in sanguinem alia materia

quàm vinum, respondent enim, quòd vinum mixtum cum modica aqua fit verum vinum usuale, unde fit tota materia consecrabilis, sicut si in pane triticeo miscetur modicum alterius frumenti, tota materia consecratur, ut dictum est *n.* 201. et docet *D. Th. q.* 74. *art.* 3. *ad* 3. quia (ut ait) *modica permixtio non solvit speciem.* Idem ergò dicendum de aqua mixta vino. Utraque sententia est satis probabilis.

210. — Quæritur II. Quænam quantitas aquæ sit in calice immiscenda? *Habert t.* 5. *p.* 378. dicit non esse probandos sacerdotes, qui unam aquæ guttulam infundunt : sed hoc sine scrupulo fieri posse censent *Bonac. d.* 4. *qu.* 2. *p.* 4. *n.* 4. *Wigandt ex.* 2. *n.* 9. *Anacl. p.* 558. *n.* 32. et pro certo id habet *Suar. d.* 45. *sect.* 3. ex decreto *Eugenii IV.* qui dixit : *Vino ante consecrationem aqua modicissima admiscêri solet;* et ex *D. Th. q.* 74. *a.* 8. *ad* 1. ubi ait, non requiri ut quantitas aquæ sit magna, sed sufficere ut sit sensibilis. E converso *Laym. c.* 2. *n.* 9. *Pal. p.* 5. *n.* 6. *et Diana p.* 3. *tr.* 4. *r.* 47. probabiliter dicunt sine scrupulo posse immitti aquam usque ad octavam partem; et *Lugo d.* 4. *n.* 38. *Viva qu.* 4. *a.* 3. *n.* 3. *ac Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 439. *cum Gob.* (*contra Bernal*) usque ad quintam partem, quia (ut ajunt) nullum vinum adeò debile creditur, ut tam modica aqua corrumpatur. Imò *Bus. ut suprà*, *et Spor. t.* 3. *p.* 113. *num.* 163. putant sufficere, ut aqua non excedat tertiam partem; idque videtur probari ex *c. Perniciosus*, 13. *de cel. miss.* ubi *Honorius III.* tantùm præscribit : *Plus* (in calice) *de vino, quàm de aqua ponendum.* Et in concilio Triburiensi (*apud Cont. Tourn. de Euch. cap.* 3. *art.* 2. *sect.* 1. *concl.* 2. *v. Quær.* 1.) sic dictum fuit : *Duæ sint partes vini, tertia aquæ.* Verumtamen in praxi *Escob. t.* 3. *probl.* 29. *Viva, et Pal. ll. cc.* hanc opinionem tertiæ partis non admittunt, nisi (ut dicunt *Escob. et Pal.*) vinum sit generosum.

Hìc autem notandum id quod habetur in Rubrica (*tit.* 10. *n.* 12.) : *Si per negligentiam aliquid de sanguine Christi ceciderit, si quidem super terram, sive super tabulam, linguâ lambatur, et locus ipse radatur quantum satis est, et abrasio comburatur; cinis verò in sacrarium recondatur. Si verò super lapidem altaris ceciderit, sorbeat sacerdos stillam, et locus benè abluatur, et ablutio in sacrarium projiciatur. Si super linteum altaris, et ad aliud linteum stilla pervenerit;*

si usque ad tertium, linteamina ter abluantur; calice supposito; et aqua ablutionis in sacrario projiciatur. Et idem ibi dicitur, si sanguis cadat super corporale, vestes, aut tapetum.

DUBIUM V.

Quæ conditiones ad materiam consecrationis requirantur?

211 *Ad validam consecrationem requiritur I. ut materia sit moraliter, et sensibiliter præsens.*
212 *Hinc validè consecrantur hostiæ in ciborio clausæ, vel in tenebris, etc.*
213 *Invalidè tamen consecratur I. materia post tergum, aut parietem. II. Materia remota. III. Materia valde modica.*
214 *Requiritur II. ut materia sit certa et determinata.*
215 *An consec etur hostia inscio sacerdote? Et an guttæ vini separatæ.*
216 *Valida est consecratio : I. Si sacerdos determinet quoquo modo. II. Si putet hostias esse minores numero. III. Si postquam intenderit eas consecrare, earum obliviscatur.*
217 *Quid, si ciborium ex oblivione relinquatur extra corporale? IV. Si hostiæ deferantur post oblationem.*
218 *Quæ requirantur ad licitam consecrationem?*
219 *Quibus casibus peccet celebrans in consecrando?*

211. — « RESP. 1. Ad validam consecrationem requi- » runtur duæ conditiones : *Prima* est, ut materia sacerdoti » consecranti *moraliter*, et *sensibiliter sit præsens.* Ita com- » muniter, et est certum. Ratio petitur tùm ex institutione » Christi, et verbis formæ *Hoc*, et *Hic*, quæ non verifica- » rentur, cùm sint demonstrativa : tùm ex perpetua Eccle- » siæ praxi, nunquam consecrantis, vel etiam benedicentis » res absentes : tùm etiam ratione sacrificii, quod requirit » hostiam præsentem. *Vide Bonac. d. 4. q. 2. p. 6. Laym. c. 2.* »

Unde resolves :

212. — « 1. Validè consecratur vinum in calice coöperto, » vase, vel cantharo clauso : panis in canistro ; hostiæ in » ciborio, vel in cumulo sub aliis latentes, aut aliter tectæ,

» v. g. sub corporali, vel mappa, vel etiam in Missali, ut » ex *Suar. Henriq. Con.* docet *Bonac. contra Laym. l. 5. t.* » *4. c. 2.* (unde hoc postremum dubium vidêri potest : et » saltem peccaret graviter, qui sic tectas, aut latentes con- » secraret). Item validè consecrantur hostiæ præsentes à cæco, » vel alio sacerdote in tenebris. » (*Est communis cum Salm. de Euch. c. 4. p. 6. n. 120. Et sufficit, si ex relatione alterius certificatur de præsentia materiæ, ut Sot. Henr. Præp. etc. apud Salm. ibid. in fin.*) « Ratio horum omnium » est, quia ad præsentiam, et sensibilitatem non requiritur, » ut materia videatur, vel tangatur, vel feriatur sono ver- » borum (unde communiter non probatur praxis eorum, » qui os proximè admovent, ut halitum in calicem, et pa- » nem inspirent), dummodò vidêri possit sive in se, sive » in alio, v. g. in suo toto, vel continente, vel vase ad illam » continendam destinato. *Vide Bon. d. 4. q. 2. p. 5.*

213. — « 2. Invalidè consecratur I. Materia post parietem, » aut post tergum posita, vel clausa in tabernaculo ut docent » *Fill. Bon. qu. 2. p. 6. et alii.* Ratio est, quia moraliter cen- » setur abesse; cùm non possit demonstrari per *to Hoc*, et » *Hic;* neque paries habet se, ut continens, aut tangens. II. » Materia valde procul, v. g. centum passibus distans, etsi » vidêri possit. Ratio est eadem. Quanta autem propinquitas » sufficiat, dubium est, et ex morali prudentum judicio pen- » det. *Henr. l. 8. c. 34.* docet 20 aut 30 passuum » (*Putant Lugo, et Gabr. apud Salm. de Euch. c. 4. p. 6. n. 115. in fin. consecrationem in* 20 *passus esse certam*), « quod *Bon.* » *l. c. et alii* putant non esse certum. *Vide Schol.* III. Materia » tam modica, ut sensu percipi non possit : tùm quia non » potest demonstrari, tùm quia sacramentum debet esse si- » gnum sensibile. Ita *Suar. Vasq. et alii contra Sotum, Henr.* » quod intellige, si non sit in toto, sed extra illud, quia » in toto etiam minimæ ejus particulæ consecrantur : ut con- » stat ex *Trid. sess. 13. c. 3. et 4. Bon. loc. cit.*

214. — « Secunda conditio, ut materia sit *certa, et à con-* » *secrantis intentione, et in individuo determinata.* Est com- » munis apud *Bon.* et alios : tùm quia hoc requirunt » pronomina *Hoc* et *Hic :* tùm quia actiones sunt circa » singularia, quæ debent esse certa, et determinata. *Vide* » *Bon. loc. cit. p. 5.*

Unde resolves :

« 1. Invalidè consecraret, qui vellet tantùm consecrare » tertiam, vel mediam hostiæ partem, eam non determi- » nando, vel ex multis, v. gr. viginti præsentibus, tantùm » quatuor, aut quinque, nullas designando; quia non est » ratio, cur una magis, quàm altera consecraretur. Item, » qui ex multis hostiis intenderet illas consecrare, vel illas » partes hostiarum, aut vini, quas Deus elegerit, aut Ti- » tius designarit, aut partes illas, quæ fractis speciebus sunt » mansuræ in continuo, non quæ excident: quia non est » materia definita. *Bon. l. c. p.* 5.

215. — « 2. Non consecratur hostia inscio sacerdote posita, » sive in corporali (sejuncta tamen à cumulo), sive infra » illud. *Con.* 3. *p. q.* 74. *art.* 2. *d.* 3. *et alii.* Ratio est, quia » non est determinata in mente sacerdotis, cujus voluntas » non fertur in incognitum. Similiter non consecrantur guttæ, » quæ exteriùs calici adhærent, quia non intenduntur; imò » ut probabiliùs docent *Suar. Reg. c.* 2. *l.* 29. *et c.* 2. *Laym.* » *l.* 5. *t.* 4. *c.* 2. *n.* 15. *Con. q.* 74. *d.* 2. *contra Tann. et Bon.* » nec eæ guttæ, quæ interiùs adhærent; quia intentio Ec- » clesiæ esse videtur, ideòque et sacerdotis esse debet, con- » secrare id quod per modum unius continui est in calice. » Unde, ne opus sit de detergendis guttis sollicitum esse, » benè faciet sacerdos, si semel pro semper intendat eas non » consecrare, utì nec micas hostiæ adhærentes. *Vide Dian. p.* » 2. *t.* 3. *m. r.* 16. *et p.* 3. *t.* 4. *r.* 32. *Escob. l.* 7. *e.* 6. ubi » docet, sacerdotem vi particulæ *Hic*, tantùm intendere id » consecrare, quod per modum unius continui potabilis est » in calice, ideòque guttulas illas non consecrari. Quæ sen- » tentia probabilis est ex *Reg. Suar. et Laym. l.* 5. *t.* 4. » *c.* 2. *n.* 15.

Quæritur, an consecrentur guttæ vini, quæ sunt in calice separatæ, quando sacerdos nihil circa eas intenderit? Alii negant, ut *Busemb.* Alii affirmant, ut *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 449. *cum Præp. Dic. etc.* Alii denique affirmant de guttis propinquis, negant de remotis. Monet *Platel apud Croix ib.* quòd sacerdos advertens statim ante consecrationem tales guttas, si sint vicinæ, admisceat; si verò remotæ, vel abstergat (quod

ait *Tanner apud Busemb. in fin. huj. dub.* haud expedire), vel excludat ab intentione. Sed *Croix* dicit etiam posse licitè includere eas in intentione, ne in calice sit vinum, quod non sit consecratum (1). Sic etiam dicit *Croix contra Busemb.* quòd sacerdos debet consecrare micas adhærentes hostiis, non autem separatas in patena, vel corporali; nec obstat quòd eas sumendo læderetur jejunium, nam magis videtur tunc præcavenda irreverentia sacramenti, quàm læsio jejunii. Si verò micæ sint in ciborio, eas etiam (ait) intendat consecrare, cùm absit periculum eas perdendi.

216. — « 3. Valida est consecratio, I. Si sacerdos intendat » consecrare ex pluribus hostiis præsentibus tantùm quinque, » eas determinando, vel omnes, præter infimam, et supremam cumuli, vel omnes pares, v. g. secundam, quartam, » sextam, si sint ordine collocatæ, et determinetur, unde » numerandi initium sumendum sit; quod tamen grave peccatum erit. Quòd si autem hoc, vel alio casu, non consecratæ misceantur consecratis, totus cumulus ad altare est » deferendus, ut sacerdos intendat consecrare non consecratas: vel potiùs totum cumulum consecret sub conditione, » si non sint consecratæ. » (*Et hoc potiùs faciendum est, quia in consecrando hostias non consecratas, deficit vera determinatio materiæ, nec potest verificare verbum* Hoc, *unde debent consecrari omnes hostiæ sub conditione, ut validè consecrentur; ita Lugo d. 4. n. 136. Salm. de Euch. c. 4. p. 7. n. 129. cum Laym. Dic. Avers. Leand. Dian. etc. Et hoc etiam licitè fieri potest, ut dicunt Salm. ibid. in fin. cum Laym. Dic. Dian. Leand. contra Lugo, et Silv. de Afflicto.*), « *Card. de Lugo* » *d. 4. de Euch. n.* 36. II. Etsi putet, unam, vel duas, vel » sex hostias consecrandas adesse, cùm sint plures, sive à » se, sive ab alio positæ, quia error speculativus, et privatus non obstat intentioni practicæ, et absolutæ consecrandi » omnes præsentes, quam tanquam Ecclesiæ consuetudini » conformem, quisque censetur habêre implicitè; ut docent

(1) « Quoad guttas vini separatas, sed inter calicem existentes, ait *La Croix*, » expedire, ut sacerdos intendat eas consecrare, sed meliùs mihi videtur, id » intendere de guttis proximis fundo, non verò de remotis. » *Hom. Ap. Examen Ord. n.* 99.

Edit.

» *Sylv. Henr. et Suar.* » (*Cum Nav. Bon. Vasq. Conin. Lugo, et comm. ap. Salm. ibid. n.* 128.) « Unde si sacerdos advertat » post consecrationem esse duas simul junctas, utramque ut » consecratam sumet, ut habet Missale. Si verò ante consecra- » tionem, postquam obtulit, advertat, alteram seponet, et » post missam ipse, vel alius sumat, tanquam panem bene- » dictum. III. Si quis plures hostias ad altare tulerit, aut » rationabili modo adverterit, ab alio adferri à se conse- » crandas, vel ante sacrificium monitus fuerit de consecran- » dis in altari jam positis. Ratio ; omnes enim conse- » crantur, etsi, dùm consecrat, earum non ita expressè » meminerit, aut etiam ad oblationem non detegat, modò » sint præsentes in corporali, vel saltem in altari. Ita *Re-* » *gin. l.* 27. *n.* 19. *Laym. l.* 5. *t.* 2. *c.* 2. *Bon. t.* 1. *d.* 4. *q.* 2. » *p.* 2. *et alii ab ipso citati*, estque sententia in praxi tuta. » Quia intentio præcedens respectu illarum virtualiter per- » severat.

217. —Quando ciborium consecrandum positum est à clerico in corporali, te advertente, et illud jam intenderis consecrare, certum est quòd consecras, licèt postea ad illud non advertas. Est communis sententia, ut ait *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 456. *cum Pal. Dic. et Salm. de Euch. c.* 4. *p.* 7. *n.* 125. *cum Gavant. et Suarez.* Sed dubium est, utrùm censendum sit consecratum ciborium ex oblivione extra corporale relictum?

Prima sententia cum *Tanner. et Præp apud Croix l. c.* qui probabilem vocat, affirmat, quia, ut dicunt, voluntas consecrandi jam adfuit, et non fuit retractata.

Secunda sententia tamen communis, et probabilior negat cum *Suar. Dian. Pal. Less. etc. cum Croix ibidem.* Ratio, quia, cùm intentio consecrandi extra corporale fuisset peccatum grave, illam tu habuisse non præsumeris. Sed quia prima sententia non videtur improbabilis, cùm res sit dubia, rationabiliter ait *Bened. XIV. de Sacr. Miss. l.* 3. *c.* 18. *n.* 6. ciborium denuò consecrandum : vel ut dicit *Cont. Tourn. de Euch. cap.* 3. *art.* 2. *sect.* 1. *post. concl.* 2. *v. Quæres* 3. *in fin.* in praxi illas particulas esse sumendas post sanguinem ; et ego addo post ablutionem, sed ante purificationem : quia reliquiæ sanguinis sunt certè sacramentum, sed hostiæ illæ in ciborio sunt dubiè. Censent autem *Cont. Tourn. et Croix ll. cc.* posse

eas etiam consecrari in alia missa sub conditione : sed hoc mihi non placet, quia non videtur adesse justa causa illas consecrandi sub conditione, cùm jam sumi possint.

« IV. Si parvæ hostiæ pro communicando populo afferan- » tur sacerdoti paulò post factam oblationem (addit *Aversa* » *q. 11. s. 12.* ante cœptam præfationem) licitè eas consecrari, » suppletâ oblatione mentaliter, ex *Gavant. et Possev.* docent » *Dian. p. 2. t. 14. r. 71. et Tann. de exped. sacrific. l. 2.* » *c. 5.* » (*Et hoc etiamsi canon sit incœptus, ut Tamb. c. 5. §. 2. cum Gob. Burg. Quarti, Diana, et Possev. apud Croix n. 460. Salm. quando plures sine communione remanerent; et consentit Bened. XIV. de Sacr. Missæ l. 3. c. 18. n. 5. Si verò remaneret tantùm unus, Cod. ib. suadet potiùs dari illi partem hostiæ magnæ: quod licitè jam fieri potest, ut ait Croix n. 508. cum S. Anton. Sylv. Bon. Sa, Tamb. etc. Et sufficit pro causa, si communicaturus diù expectare deberet communionem*).

218. — « Resp. 2. Ad licitam materiæ consecrationem » requiritur, 1. ut non sit major quantitas, quàm tempore » opportuno possit absumi, quia periculum esset, ne species » computrescerent. *Bon. l. c. 2.* Ut ab usu Ecclesiæ, præ- » sertim in Missali præscripto, non recedat.

Unde resolves :

219. — « Peccat I. Qui vas, in quo hostiæ consecrandæ » sunt, non aperit. II. Qui consecrat materiam positam extra » corporale. III. Qui intendit consecrare guttas calici adhæ- » rentes exteriùs, quod esset grave; de interiùs adhæren- » tibus est dubium, quia non constat satis de mente Eccle- » siæ, ad quod evitandum *Gavant. part. 2. tit. 7.* jubet eas » abstergi, quod consuetudo probat. Qui tamen id omittit, » eum non peccare, docet *Tamb. l. 3. c. 1. §. 3.*, imò nec » expedire, si eas advertas, quando discoöperto calice jam- » jam es consecraturus, et elevationem populus expectat. » Post consecrationem autem nullo modo sunt abstergendæ. » IV. Qui ante consecrationem ita statueret : nolo consecrare » hostias appositas, nisi tempore consecrationis, vel saltem » oblationis fuero memor. Ita *Præpos. hic art. 3. d. 3. Laym.* » *l. cit.*, etsi *Tamb. de exped. sacrif. c. 1. §. 3.* eo casu nullum » peccatum agnoscat.

DUBIUM VI.

Quæ sit forma consecrationis Eucharistiæ?

220 *Quæ verba sint de essentia in consecratione panis? Et quæ vini? Et an verba sint proferenda simul recitativè, et significativè?*
221 *Quæ forma sit illicita? Quæ invalida? Et quæ dubia?*
222 *Qu. I. An in consecratione panis prærequirantur verba :* Qui pridie, etc.
223 *Qu. II. An in consecratione calicis omnia verba sint de essentia? Qu. III. Quid significent to* Hoc, et Hic? *Qu. IV. An conficiatur Eucharistia si omittatur verbum* Est?
224 *Vide plura circa variationem verborum. Quid si sacerdos se distrahit in consecrando?*

220. — « Resp. Est duplex, una panis et est hæc : *Hoc » est enim corpus meum :* ubi omnia sunt de essentia, præ» ter to *enim;* cujus omissio esset veniale. » (*Cum Suarez, Conc. Bon. Pal. etc. apud Salm. de Euch. c. 5. p. 5. n. 18. Sed non improbabiliter Ronc. et Conc. damnant de mortali. Reverà enim in re tam gravi non videtur levis materia quæcumque levis mutatio deliberatè apposita.*) « Altera vini, et » est hæc : *Hic est enim calix sanguinis mei, novi, et æterni » testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, et pro multis » effundetur in remissionem peccatorum.* Ubi etsi verior, et » communior sit sententia *S. Bonav. Suarez, Bell. et aliorum » contra S. Th. et Thomistas*, quòd essentialia sint tantùm » hæc : *Hic est calix sanguinis mei*, vel *Hic est sanguis » meus*, aut eis æquivalentia ; graviter tamen peccaret, qui » aliqua ex reliquis omitteret, vel mutaret. Debent autem » formæ proferri in persona Christi formaliter, et significa» tivè, sive assertivè » (*Id est simul recitativè et significativè scilicet referendo verba Christi, et applicando eorum significationem ad materiam præsentem, nempe ad panem et vinum, quæ sacerdos in manibus habet, ut illa transmutet in corpus, et sanguinem Christi; ita Conc. p. 261. num. 14. et Salm. de Euch. c. 5. p. 5. n. 51. cum S. Th. 3. p. qu. 78. art. 5.*) « et non tantùm recitativè, sive historicè, licèt ea,

» quæ in canone præcedunt, dicantur tantùm recitativè, seu » historicè. *Vide Laym. c. 3. Bon. q. 3. p. 2. Card. de Lugo » d. 11. s. 5.*

Unde resolves :

221. — « 1. Valida, sed illicita est consecratio, 1. Si con» secrans dicat : Hic cibus, hic potus ; hic calix : vel hæc » res, vel contentum sub his speciebus, est corpus meum, » vel sanguis meus. *Bon. l. c. p.* 1. II. Si dicat : Hic est calix » novum testamentum in sanguine meo, ut habet *S. Lucas » c.* 22. III. Hoc est corpus meum, quod de virgine sumpsi : » hic est sanguis meus infiniti valoris. IV. Hoc est meum » corpus, hic est meus sanguis, vel, hoc est sanguis meus. » Ratio horum est, quia manet idem sensus, nec fit mutatio » substantialis. *Bon. loc. cit.*

» 2. Invalida erit consecratio, si dicas : I. Hìc (adverbiali» ter) est corpus meum. Si autem to *Hic* ponatur masculinè » pro neutro, valet, etsi non secundùm Grammaticam. *Escob. » Gran.* » (*Cum Suarez, Dian. Bonac. et multis apud Salm. l. c. p.* 1. *n.* 3.) « II. Hoc corpus est meum : Hic sanguis » est meus. *Fag. p.* 3. *q.* 78. *c.* 2. *et* 3. III. Ecce corpus meum. » Ecce sanguis meus. IV. Hoc fit, vel hoc sit corpus meum : » vel, hic panis convertitur in corpus meum, vel hic poni» tur corpus meum. V. Illud est corpus meum : ille est sanguis » meus. VI. Hoc est substantia mea ; vel, hoc est corpus » Christi. *Bon. l. c. p.* 3.

» 3. Dubia erit consecratio, I. Illud est corpus meum : Ille » est sanguis meus. II. Hæc est caro mea : quam tamen » *Laym. contra Concin.* putat valêre. III. Secundùm quosdam » forma ex *S. Luca* primo casu allata. *Vide Bon. quæst.* 3. » *p.* 1. *et* 2. *Reg. l.* 29. *n.* 33.

222. — Quæritur I. An in consecratione panis prærequirantur verba illa : *Qui pridie etc.? Ambrosius Catharinus apud Habert* propugnavit consecrationem perfici per preces antecedentes, verba autem Christi ex præcepto historicè tantùm recitari; sed hæc opinio rejicitur à *S. Pio V. in Rubr. Missal. tit.* 10. *n.* 3. ubi postquam dictum fuit (*tit.* 5. *n.* 1.) quòd forma corporis sunt verba illa : *Hoc est enim corpus meum.* Dicitur : *Si autem, semiprolata forma cor-*

poris, obiit sacerdos, quia non est facta consecratio, non est necesse, ut missa per alium suppleatur. Ergò consecratio non fit, nisi per verba : *Hoc est,* etc. Idque confirmatur in Decreto *Eugenii*, ubi habetur : *Forma hujus sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus hoc conficit sacramentum; sacerdos enim in persona Christi loquens hoc conficit sacramentum.* Ergo sacramentum non conficitur, nisi per verba Christi, quæ certè alia non sunt, nisi illa : *Hoc est*, etc. *Scotus* autem *in* 4. *d.* 8. *q.* 2. *n.* 5. non dubitat quin forma consecrationis panis et vini utique sint verba : *Hoc est corpus*, etc. *Hic est calix,* etc. Sed si hæc sola verba proferantur, prætermissis illis, *Qui pridie*, etc., an fiat consecratio? dubitat, et dicit tunc sacramentum sub conditione adorandum. Ratio, quia verba, *Hoc est*, etc., prolata sine præcedentibus, per se non significant corpus Christi, sed corpus sacerdotis; unde oportet, ut per antecedentia verba significetur, quòd sacerdos loquatur in persona Christi. Et hanc sententiam sequuntur *Angel. v. Eucharistia n.* 24. *Dupasquier t.* 7. *p.* 385. Atque *Cont. Tourn. de Euch. cap.* 4. *art.* 2. *concl.* 3. *ac Frassen tr.* 11. *p.* 122. *v. Verum*, dicunt non carêre omni probabilitate. Alii verò communiter, ut *Juen. t.* 7. *p.* 259. *Tourn. Præl. theol. de Euch. qu.* 4. *art.* 8. *concl.* 3. *Gonet*, *Man. t.* 6. *p.* 283. *Conc. t.* 8. *p.* 259. *n.* 7. *Frassen l. c. et Lugo d.* 11. *n.* 39. (qui ait opinionem *Scoti* ab omnibus rejici) docent ad consecrationem sufficere sola verba : *Hoc est*, etc. Probatur ex Decreto *Eugenii*, ubi dicitur consecratio non aliis fieri nisi verbis Christi : *Forma hujus sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus hoc conficit sacramentum; sacerdos enim in persona Christi loquens conficit sacramentum.* Et ut sacerdos loquatur *in persona Christi*, sufficit quòd corpus Christi satis designetur ex institutione Christi, et ex intentione sacerdotis, prout si rex aliqua instituerit verba, quæ quoties dicerentur à judice, repræsentarent personam regis, hoc ipso quòd à judice proferuntur regis personam repræsentant. Hæc quidem sententia est communis, et probabilissima; sed oppositam non audeo dicere improbabilem : tantò magis, quia Rubrica *Tit.* 3. *n.* 5. *tit.* 10. *n.* 3. et alibi quando forma est repetenda ratione materiæ dubiæ, vel ex eo, quòd forma calicis fuerit semiprolata, præcipit, ut sacerdos incipiat ab illis verbis : *Qui pridie*, etc. et *Simili modo*, etc.

223. — Quæritur II. An in consecratione calicis sola verba, *Hic est calix sanguinis mei*, sint de essentia?

Prima sententia negat, et hanc tenent *Gonet*, *Man. t.* 6. *p.* 284. *et Salm. de Euch. c.* 5. *p.* 2. *n.* 25. *cum S. Antonino*, *Sylvest. Palud. Hurt. Arav. Richar. etc.*, qui dicunt, omnia verba sequentia, *Novi et æterni testamenti*, *etc.* ad essentiam pertinêre: et pro hac sententia videtur esse *D. Thomas in* 4. *d.* 8. *art.* 2. *qu.* 2. ubi ait: *Et ideò illa quæ sequuntur sunt essentialia sanguini, prout in hoc sacramento consecratur, et ideò oportet quòd sint de substantia formæ.* Ergò, ait *Gonet*, si verba illa sunt essentialia sanguini, sunt etiam essentialia formæ. Ratio hujus sententiæ est, quia Eucharistia non solùm est instituta ad significandum corpus et sanguinem Christi per modum cibi et potûs, sed etiam ad explicandam virtutem passionis Christi, id est peccatorum remissionem quæ habetur per effusionem sanguinis ex novo testamento etc. Ergò verba sequentia, quæ hanc exprimunt virtutem, dicendum est ad essentiam formæ pertinêre. Censent verò *Salm. de Euch. c.* 5. *p.* 2. *n.* 31. non omnia verba subsequentia esse essentialia, nam verbum *æterni* virtualiter includitur in illis, *novi testamenti*, et verba *mysterium fidei* includuntur in illis, *qui pro vobis effundetur*, etc.

Secunda sententia verò communior, quam tenent *Scotus in* 4. *d.* 8. *q.* 2. *Petroc. tom.* 3. *p.* 326. *q.* 2. *Holz. p.* 57. *n.* 264. *Juen. t.* 7. *p.* 262. *Cont. Tourn. loc. suprà cit. art.* 3. *concl.* 1. *Lugo d.* 11. *n.* 60. *cum Bellarm. Spor. n.* 183. *cum S. Bon. et Suar.* ac plures ex Thomistis, ut *Sot. Contens. Wig. et Conc.*, dicit sola verba, *Hic est calix sanguinis mei*, esse ad formam essentialia. Probant 1. ex verbis *D. Pauli* 1. *ad Cor. c.* 11. ℣. 25. *Hic calix novum testamentum est in meo sanguine.* Unde dicunt non esse credibile, quòd apostolus aliquid essentiale ad formam omisèrit. Probant 2. ratione, quia hæc sola verba significànt præsentiam sanguinis Christi sub speciebus vini; alia verò pertinent ad integritatem quidem formæ, non autem ad essentiam. Et hanc fuisse mentem *D. Thomæ* censent Thomistæ qui hujus sunt sententiæ, dùm S. Doctor, quando loquitur de primis verbis (ut in *quæst.* 78. *art.* 1.) dicit ea spectare ad *essentiam;* cùm verò loquitur de sequentibus, inquit spectare ad *substantiam* formæ. Hæc autem explicatio an verè sit juxta mentem *D. Thomæ*, non satis percipitur: unde benè

ait *Petr.* in hac quæstione sententiam Angelici esse valde dubiam. Cæterùm utraque sententia est speculativè probabilis, sed in praxi certum est, quòd sacerdos graviter peccaret, si non proferret omnia verba, quæ in consecratione calicis habentur; et si fortè tantùm prima verba dixisset, deberet utique sub conditione integram repetere formam, ut rectè advertit *Nat. Alex. prop. unic. reg.* 4. Et hoc omnes dicere debent, juxta *Rub. tit.* 10. *de defect. n.* 3. ubi dicitur: *Si obierit* (sacerdos) *semiprolatâ formâ sanguinis, tunc alter prosequitur missam, et super eumdem calicem repetat integram formam* (intellige sub conditione, si fortè jam dixerit verba, *Hic est calix sanguinis mei*) *ab eo loco:* Simili modo, etc. *Vel posset super alium calicem præparatum integram formam proferre, et hostiam primi sacerdotis, et sanguinem à se consecratum sumere, et deinde calicem relictum semiconsecratum.*

Quæritur III. Quid significent verba *Hoc*, et *Hic?* Resp. cum *Suar. d.* 58. *sect.* 7. *Cont. Tourn. eod. art.* 3. *Holzman n.* 272. qui citat *Scotum*, *Sporer, et alios communiter*, quòd verbum *Hoc* et *Hic* significant: *Hoc* ens, quod est cibus, *est corpus meum : Hic calix*, sive hic potus, *est sanguis meus;* omnis enim propositio in fine prolationis habet suam veritatem, et effectum.

Quæritur IV. An conficiatur Eucharistia dicendo tantùm: *Hoc enim corpus meum :* Affirmat *Bernal*, dicens quòd verbum *est* in latino idiomate sanè subintelligatur. At meritò negant alii communiter *apud Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 35. Nam licèt to *est* ex aliis verbis adjunctis quandoque satis subintelligatur; tamen hìc ex ipsa propositione absoluta minimè percipitur, dùm hìc non habentur alia adjuncta, quæ denotent subaudiri verbum *est.*

224. — Hìc autem notandum, quoad mutationem verborum formæ id, quod habetur in *Rubrica Missalis* (*tit.* 5. *n.* 1.)*: Si quis autem aliquid diminueret vel immutaret de forma consecrationis et verba idem non significarent, non conficeret sacramentum. Si verò aliquid adderet, quod significationem non mutaret, conficeret quidem, sed gravissimè peccaret.* Valida est autem consecratio, si quis dicat: *Hoc est colpus meum*, vel *copus meum :* ità *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 36. *cum Suar. Lugo, et aliis communiter;* pariter ac diximus. *n.* 110. *de baptismo, ex c. Retulerunt, dist.* 4. *de conscer.* ubi *Zacha-*

rias Papa declaravit validum baptismum collatum *in nomine Patria*, *Filia*, *etc.* Ratio, quia voces ita constitutæ sunt, ut si aliquando cum vitio proferantur, idem significent; sufficit enim, ut verba formæ ingerant sensum à Christo intentum; secùs si alium sensum ingererent, ut si quis diceret, *Hic* (adverbialiter prolato) *est corpus meum*, prout docet *S. Th.* 3. *part. q.* 60. *art.* 8. Validè etiam consecraret, qui adderet verba sensum non corrumpentia, v. g. *Hoc est corpus meum reale.* Secùs si diceret: *Hoc est corpus meum figuratum.* Et ita pariter invalidè consecraret, si quis diceret: *Hoc corpus est meum*, ut dicunt *Bon. Con. Antoine*, *et Elb.* quia per hæc verba non significaretur transubstantiatio panis in corpus Christi.

Dicunt *Salm. de Euch. c.* 5. *p.* 1. *n.* 16. cum *Soto* repellendum esse scrupulum, si quis vice *corpus meum* proferat *corpus meun.* Pariter, si pro *est*, proferat *es*, ut *Dian ibid.* Si pro *calix*, dicat *calis*, ut *Henr.* Si pro *sanguinis*, proferat *zànguinis*; (et *Sotus* hoc excusat ab omni culpa, etsi omittatur diligentia ad proferendum: sed meliùs *Dian. Leand. etc.* excusant tantùm à mortali apud *Salm. ibid. n.* 17.) Ratio, quia in his remanet forma, et significatio substantialis, cùm communiter tunc *calis* verè percipiatur pro *calix*, et sic de aliis.

Notandum, quòd si sacerdos se distrahit in conficiendis sacramentis, vix fieri potest, ut sacramentum reddatur invalidum ob distractionem ministri; nisi distractio esset totalis, ait *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 85. Sed hanc limitationem minimè esse probabilem probavimus *n.* 14. *de Sacram. in gen.* In conficiendis aliis sacramentis, minister voluntariè se distrahens, non peccat plus quàm venialiter, ut dicit *Gobat cum communi apud Croix l. c.* Sed ibidem *Tamb.* advertit, quòd in consecranda Eucharistia sacerdos voluntariè et advertenter se distrahens, ratione gravis irreverentiæ graviter peccaret.

Advertendum autem, quòd verba consecrationis minimè replicanda sint, nisi *valde probabiliter* dubitet sacerdos aliquid omisisse, ut loquitur *Rubrica tit.* 5. *n.* 2. his verbis: *Si celebrans non recordetur se dixisse ea quæ in consecratione communiter dicuntur, non debet propterea turbari. Si tamen certò ei constat se omisisse aliquid eorum quæ sunt de necessitate sacramenti, resumat formam. Si verò valde probabiliter dubitat se aliquid essentiale omisisse, iteret formam, saltem sub tacita conditione.*

DUBIUM VII.

Quamdiu Christus maneat in Eucharistia?

225. — « RESP. 1. Manet sub speciebus etiam divisis, et » sub quavis earum minima parte, donec tanta earum fiat » mutatio, ut consueta substantia panis, et vini corrumpatur. » Ita *comm.* cum *S. Thom.* Et est certum.

Certum est apud omnes, saltem inter spatium horæ species in omnibus immutari. Benè tamen advertit *Tamb. de Commun. c.* 3. §. 4. quòd juxta qualitatem stomachi magis vel minùs calidi, aut validi, species consummentur. Cæterùm, generaliter loquendo, refert *Lugo d.* 10. *n.* 54. plures medicos à se Romæ consultos putasse in laïcis species intra minutum corrumpi, et in sacerdote intra medium quadrantem : quod utrumque approbat *Bernal apud Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 476. Imò *Arriaga ibid.* censet in laïco consummari intra 5. Pater et Ave, et in sacerdote postquam vestibus est exutus. Saltem post quadrantem à communione, etiam in sacerdote, tenet ut certum *Lugo*, et consentit *Croix* quoad sanos, species consummari.

226. — « 1. Gratia datur in prima manducatione etiam » primæ partis, cùm sit totum sacramentum. Manducatio » autem dicitur trajectio ex ore versùs stomachum, etsi alii » dicant gratiam tùm primùm dari, cùm pars aliqua est in » stomachum recepta. *Dian. p.* 3. *t.* 7. *m. r.* 96. *ex Henriq.* » *Sylv. et Fagund.* Item *Card. de Lugo d.* 12. *s.* 2.

« 2. Species non sunt retinendæ in ore tamdiù, donec penitùs pereant : quia tunc non manducaretur Christus, nec » gratia sacramenti conferretur; utì nec si moriaris, dum » hostia adhuc est in ore. *Diana l. c. contra Bec. c.* 22. *Vide* » *Bon. d.* 4. *q.* 5. *p.* 2. *n.* 2.

227. — « 3. Si quis partem vini, vel hostiæ sumpsisset » indispositus, et deinde se disponeret, acciperet adhuc gra» tiam in sumptione alterius partis. » (*Ita Salm. de Euch. c. 6. p. 1. n. 10. cum Suar. Con. Sot. Caj.* (*contra Bon. et Henr.*) *quia adhuc tunc Eucharistia habet vim conferendi gratiam ex opere operato*). « Quod etiam aliqui, ut *Gabr.* » *Cajet. et alii* probabiliter dicunt futurum, si se disponat » antequam species consummentur in stomacho. *Dian. l. c.* » *r. 96. ex Nug. Vide Card. de Lugo d. 12. s. 2. n. 46. 53.* » *et 64.* ubi illud posterius negat. *Vide Bon. l. c.*

228. — « 4. Non videtur reprehendendus laïcus, qui » desiderat esse sacerdos, ut possit communicare sub utraque » specie, quòd putet plus gratiæ dari sub utraque, quàm » sub una : quia id fieri non est improbabile, ut docent » *Vasq. Mœr. Card. de Lugo dub. 12. s. 3. et alii.* » (*Cum Alensi, Hurt. Leand. Palao, et pluribus apud Salm. ibid. n. 15. contra Bellar. Suar., Soto etc. ambas probabiles Salm. ibid. in fin. meritò vocant :*) » utì nec carpenda devotio illius, » qui multum materiæ sumit ad consecrationem ea mente, ne » tam citò in stomacho species consummentur, et sic diutiùs » secum Christus maneat, et sæpiùs gratiam augeat : quod » fieri non est improbabile, si dispositio subjecti fiat melior; » ut docent *Suar. Comm.* Item *Fagund. et Becan. apud Dian.* » *p. 3. t. 6. m. r. 97.* » (*Idem sentiunt Gonet t. 6. p. 306. Lugo d. 12. n. 48. Cont. Tourn. de Euch. in fin. part. 1. cum Juenin. Holzm. p. 66. n. 296. cum Reg. Mastr. Bos. et aliis; item Suar. Leand. etc.* (*contra Sot. et Vasq.*) *apud Salm. ibid. n. 12. et 13. qui meritò id probabile putant. Ratio, quia, ut ait Florentinum, hoc sacramentum institutum est per modum cibi; unde sicut cibus toto tempore, quo in stomacho manet, corpus nutrit, ita pariter semper ac Eucharistia in corpore manet, nutrit animam augendo gratiam. Hic tamen notandum ex Dupasq. quòd Innoc. XI. post Decretum S. C. damnavit abusum tradendi communicantibus plures particulas simul, vel solito grandiores*).

« 5. Species per vomitum rejectæ, si tales sint ut sub illis » panis, vel vinum possit existere : verè sunt adorandæ ; et » si iterùm sumantur, iterùm conferre gratiam, docet *Card.* » *de Lugo l. c. n. 53.*

229. — « 6. Etsi, si modicum vini consecrati misceatur

» perfectè cum alio liquore ita ut non maneat substantia » vini, desinat ibi esse Christus, non tamen desinit, si » misceatur cum vino alio saltem ejusdem speciei. *C. de Lugo* » *d.* 10. *sect.* 3. Unde, si gutta consecrata lapsa sit in dolium » vini ejusdem speciei, totum illud vinum adhibendum » tantùm est pro sacrificio; licèt quidam dicant, bibi posse » à laicis.

Dicunt autem *Suar. Dicast. Arriag. et Bernal apud Croix* *l.* 6. *p.* 2. *n.* 474. quòd Christus desinit esse præsens, si guttula vini consecrati injiciatur in altero vino non consecrato potentiori, vel in altero liquore, in quo species vini corrumpantur. In dubio autem, dicit *Croix ib.* tenendum, species non esse corruptas.

« 7. Si species consecratæ liquorem specie diversum sibi » permixtum convertant in vinum similis substantiæ ei, in » quo facta est consecratio, species priores manent consecra» tæ : non item posteriores adjunctæ.

CAPUT II.

DE CAUSIS, ET SUBJECTO EUCHARISTIÆ.

DUBIUM I.

De causis.

» Ago hìc tantum de efficiente, id est, de ministro, in quo » quid requiratur ad confectionem validam, constat tùm » ex dictis *de Sacramentis in genere*, tùm ex superioris capi» tis *Dub.* 5. Quid ad licitam requiratur, patebit ex sequenti » Dub. de subjecto suscipiente Eucharistiam : quia omnes » dispositiones, quæ ad dignè suscipiendam sunt necessariæ, » requiruntur etiam ad licitam confectionem; cùm conficiens » necessariò suscipere debeat. Hìc ergò tantùm quæritur, » 1. Cujus sit dispensare Eucharistiam? 2. Quid ex parte mi» nistri requiratur ad licitam dispensationem?

ARTICULUS I.

Ad quem spectet dispensatio Eucharistiæ?

230. — « Resp. Eucharistiam dispensare ex officio potest » solus sacerdos habens jurisdictionem ordinariam, delega- » tam, aut saltem rationabiliter præsumptam, vel privile- » gium. Ratio est, quia pastorum proprium est pascere, quod » præcipuè fit per sacramenta. *Vide Bonac. d. 4. q. 5. p. 1.* » *Card. de Lugo q. 18. s. 3.*

231. — Fide certum est, solos sacerdotes validè consecrare Eucharistiam, ut constat ex traditione, et ex definitionibus conciliorum *Nicæni* 1. *c.* 14. *Lateranensis* sub *Innoc. III. c.* 1. *Florentini in Dec. pro Inst. Arm. et Tridentini sess.* 23. *can.* 1. Infertque id Tridentinum ex *Matt. c.* 26. *v.* 26. *et Luc. c.* 22. *v.* 19. *Hoc facite in meam commemorationem.* Quibus verbis tantùm apostolis, et sacerdotibus successoribus potestas consecrandi à Christo collata apparet : meritò enim ad tantum ministerium ministros singulari modo consecratos esse oportebat.

232. — Notandum hìc, quòd si plures sacerdotes eodem tempore consecrent unam hostiam, omnes quidem sacramentum conficiunt, ut est commune cum *Salm de Euch. c.* 9. *p.*

1. *n.* 3. *ex Suarez. Fill.* E converso, si unus eorum ante alios formam compleat independenter ab aliorum intentione, jam conficit sacramentum, ita ut alii frustrà formam postea absolverent. Hinc *Salm. ib. n.* 5. *cum Suar. Fill. Pal. Con. Dian. et aliis pluribus* inferunt, quòd sacerdotes novi, qui cum Episcopo consecrant, primò curare debent, quoad fieri potest, simul cum Episcopo formam absolvere : præterea habêre debent intentionem consecrandi tunc tantùm quando in eodem tempore cum Episcopo formam absolvunt : imò, ultra hoc, in consecratione calicis intendant etiam non consecrare, si panem fortè ipsi non consecraverint. Cùm autem certum sit solos sacerdotes posse consecrare; hinc etiam certum est tantùm ad ipsos pertinêre ministrationem Eucharistiæ.

233. — Quæritur hìc, an parochus tempore pestis teneatur Eucharistiam ministrare cum periculo vitæ?

Prima sententia valde gravis affirmat, et hanc tenent *Merbes. t.* 2. *p.* 354. *qu.* 19. *Conc. t.* 8. *p.* 308. *n.* 13. *Holzm. p.* 64. *n.* 286. *Pal. de Euch. p.* 20. *n.* 2. *et Cont. Tourn. de Euch. cap.* 5. *art.* 2. *post. concl.* 4. *v. Quær.* 5. *cum Suar. Vasq. Tann. Barb.* Et eamdem probabiliorem putat *Sylv. suppl. q.* 32. *a.* 3. ubi ait : *Securior et verosimilior aliorum sententia est parochum sub mortali tenêri administrare Eucharistiam parochianis peste vel alio morbo contagioso infectis; etiam cum propriæ suæ vitæ periculo, nisi per aliquem alium id fiat, et nisi occurrant quædam circumstantiæ, propter quas meritò possit excusari.* Ratio, quia licèt hoc sacramentum non sit necessarium ad peccata delenda, est tamen moraliter necessarium ad perseverandum in justitia. Excipit verò *Sylvius* (*post Suar. et Barb.*) 1. *Si aliqui infirmi aliàs essent absque confessione morituri.* 2. *Si sit grave parocho periculum: et ejus mors futura sit magna populi jactura, sicut si ipse solus sit, nec facilè habendus sit* alius.

Secunda sententia verò negat, quam tenent *Salm. de Euch. c.* 9. *p.* 3, *n.* 30. *cum Dic. Gabr. et Ant. à Sp. S. Diana p.* 3. *tr.* 4. *r.* 174. *cum Major, Villal. et Molf.* item *Gobat et Lohn. apud Croix num.* 484. Ratio, quia hoc sacramentum non est tantæ necessitatis, ut parochus causâ illud ministrandi teneatur prodere vitam. Et hæc sententia est etiam valde probabilis ex declaratione *Gregorii XIII. apud Fagnan. t.* 3. *in c. Clericos, de cler. non resident. ex n.* 38. ubi refert quòd,

instante *S. Carolo Borromæo*, an parochi tenerentur ministrare sacramenta tempore pestis? præfatus Pontifex die 12 Oct. an. 1576. approbans decretum S. C. concilii, sic declaravit: *Parochum suis parochianis peste laborantibus tenêri ministrare dumtaxat duo sacramenta ad salutem necessaria, nempe baptismum, et pœnitentiam; posse autem ministrare vel per se, vel per alium idoneum, ut parochus possit audire confessiones sanorum, quia aliàs eum reformidarent, si viderent ipsum accedere ad pestilentes.* Deinde *Fagnanus* refert, quòd idem *Gregorius* die 26 Octob. 1576. Archiepiscopo Florentino, qui decreverat parochos suæ diœcesis tenêri tempore pestis ministrare sacramenta, præcipit ei rescribi ab eadem S. C. concilii: *Parochos tenêri omninò ministrare* (tantùm) *baptismum, et pœnitentiam.* Et sic de facto S. C. rescripsit, addito insuper verbo *per alios;* dixit enim S. C. hanc fuisse mentem Pontificis, prohibendi scilicet, ne parochi per seipsos, etiam volentes, ministrent baptismum, et pœnitentiam, ad commodum parochianorum, qui sani essent. Ita *Fagnanus.*

Deinde hìc sedulò notandum, quòd, cùm circa idem tempus quæsitum fuerit, an parochi tempore pestis tenerentur residêre? Refert idem *Fag. l. c.* quòd S. C. die 6. Dec. 1576. decrevit *tenêri, sed hoc non per legem generalem statuendum, sed per litteras S. C. significandum eidem præfato Archiepiscopo, ut non omnes parochos cogeret, sed aliquos partiendo opus, vel deputaret alios sacerdotes; cùm Tab. Arm. et Barb. sentirent parochos excusari tempore pestis à residentia, et quia sani fugerent parachos, et quia parochi omnes morerentur.* Sed factâ relatione, Pontifex decrevit: *Scribendas simpliciter litteras ad Cardinalem S. Praxedis, quibus significetur Sanctitatem suam decrevisse, parochos tempore pestis omninò tenêri residêre in suis Ecclesiis, posse tamen per alium idoneum ministrare sacramenta baptismi, et pœnitentiæ: et si non resederint, contra eos procedendum, servatâ formâ Tridentini sess.* 23. *c.* 1.

Tandem dubitatum fuit à nonnullis Ecclesiarum prælatis, quodnam sit proprium officium Episcoporum tempore pestis, an scilicet teneantur residêre, et etiam suis curatis ministrare sacramenta? Refert *Fagnan. n.* 46. Pontificem die 18. Decemb. 1576. sic declarasse: *Decretum factum in parochis multò ma-*

gis procedere in Episcopis, qui magis obligati sunt; tamen posse Episcopos in locis tutioribus manère, et inde providère. Et hìc observare oportet, quòd hoc decretum fuit proprium Pontificis, quo generaliter explicatum fuit officium Episcoporum: reverà enim, si Episcopus in hujusmodi necessitatibus oves suas deserat, quis alius eis satis providère curabit?

234. — « 1. Peccat mortaliter, qui sine omni jurisdictione » Eucharistiam dispensat. *Con. l. c. p.* 2. quia violat alterius » jurisdictionem in re gravi. Inferior autem sacerdote incurrit » insuper irregularitatem, ut docet *Coninc.*» (*Idem docent Laym. de Euch. cap. 7. n. 3. cum Coninch. Sporer eod. tit. c. 5. num.* 309. *Mazz. t. 3. p. 131. cum Bonac. et Salm. de bapt. c. 4. p. 2. n. 20. qui dicunt idem de clerico ministrante baptismum solemniter. Ratio quia, cùm horum sacramentorum solus sacerdos sit minister, et diaconus nonnisi ex commissione; ideò etiam diaconus sine commissione ministrans hæc sacramenta, cùm ipsorum non sit minister ordinarius, irregularitatem incurrit, ex c. 1. de cler. non ord. Vide dicta de bapt. n. 116. v. Dub.* 2.) « Hinc religiosi etiam ipso facto incurrunt excom- » municationem Papæ reservatam, si scilicet sine licentia » parochi, et quidem speciali præsumant clericis, vel laicis dare » extremam unctionem, vel Eucharistiam, vel matrimonium » solemnizare: nisi habeant privilegium, vel parochus absit, » aut injustè nolit in articulo mortis. A dicta tamen excom- » municatione excusare ignorantiam, etiam crassam, ex » *Præp. etc.* notat *Dian. p. 3. t. 2. r.* 51. idque propter ver- » bum *præsumant.*

235. — « 2. Licitè ministrat Eucharistiam qui præsumit » rationabiliter, pastorem factum suum approbaturum esse. » *Reg. l. 2. n. 91. Bonac. l. c. n. 8.*» (*Palaus punct. 18. num. 4. dicit ex consuetudine communiter præsumi consensum parochi, quoties communio non fit ex obligatione. Hinc rectè ait Roncaglia cap. 4. quæst. 2. resp. 1. cum communi, quòd cui conceditur facultas celebrandi, intelligitur etiam concessa facultas Eucharistiam ministrandi. Et sic reverà ubique usus habet. Dicit tamen Pal. ibid. hanc præsumptionem tantùm locum habère, cùm communio fit ex devotione, non verò si ex obligatione: sed Laym. c. 7. nu. 4. illam admittit etiam in præcepto paschali, si præsumptio sit rationabilis, putà si persona frequenter communicet. Cæterùm Croix num.* 634. *et*

Lugo d. 18. n. 51. cum Suar. Fag. Diana , et aliis rectè dicunt. hanc præsumptionem in communione ex obligatione non esse de facili habendam : imò meritò addit Croix non semper sufficere, quòd certè parochus daturus esset licentiam si peteretur; si enim recognosceretur ut pastor, et ipse saltem confusè cognosceret ovem suam).

236. — « 3. Si infirmus sacro Viatico muniendus sit, et » proprius pastor absit, vel præsens non possit deferre Eucharistiam , quivis alius sacerdos , vel regularis, vel sæcularis , et hoc deficiente, etiam diaconus, ei conferre potest , » quia tunc præsumitur voluntas Episcopi , aut Papæ. Ita » *Laym. l. 5. tract. 4. c. 7. n. 3. Bon. l. c. n. 10. Suar.* » (*etsi parochus renuat , sed injustè. Salm. de Euch. c. 9. p. 2. n. 15. cum Tol. Lugo, Sa, Dic., est commune apud Ronc. c. 4. q. 2. r. 2. cum S. Th.*).

237. — « Dixi in resp. *ex officio*, quia extraordinariè , in » statu necessitatis , id potest diaconus ex commissione paro» chi , et secundùm *Quint.* si absit, sine ea, v. gr. in magno » festo , quo sacerdos confessionibus , concionibus, etc. est » occupatus. *Dian. p. 9. t. 6. r. 59. ex Præp.* In extrema verò » necessitate, v. gr. articulo mortis , si non esset alius , etiam » diacono , imò laïco licère , secluso scandalo , et alios et sei» psum communicare probabile est, ut contra *Henr. Vasq.* » *et Sa* , docent *Suar. Conc. Laym. Præpos. hic d. 2. n. 11.* » confirmatque *Dian. p. 8. t. 1. r. 48. ex Avers. et Franc.* » *Lugo*. Sed *Amic.* limitat ad casum, quo moriturus peccati » mortalis conscius aliud sacramentum suscipere non posset. » *Dian. p. 9. t. 6. r. 39.* in praxi tamen id non facilè facien» dum, ob contrariam consuetudinem. *Card. de Lugo d. 18.* » *s. 2. Bonac. d. 4. q. 5. p. 1.*

Quæritur hic I. Quando diaconus possit Eucharistiam ministrare. Nulli dubium quòd diaconus potest ministrare Eucharistiam in necessitate, ut habetur in Carthagin. IV. can. 39. ubi dicitur : *Diaconus præsente presbytero Eucharistiam charitatis Christi populo , si necessitas cogat , jussus eroget.* Sed dubitatur an hæc necessitas debeat esse extrema? Affirmat *Cont. Tourn. de Euch. cap. 5. art. 2. concl. 2, v. Obj. 2. cum Habert , et Witlas.* dicens , requiri necessitatem præbendi Viaticum , dùm abest sacerdos ; quia aliàs non vitaretur scandalum , cùm jam obsoleverit usus , qui primitùs in Ecclesia

invaluerit (ut testantur *Alensis*, *Sotus*, *Silvest. etc.*), nempe quòd diaconi universè Eucharistiam populo ministrabant. Sed negant communiter *Suar. d.* 72. *s.* 2. *concl.* 3. *Pal. p.* 17. *n.* 6. *Lugo d.* 18. *n.* 27. *Laym. c.* 7. *n.* 2. *et Salm. de Euch. c.* 9. *p.* 1. *n.* 8. *cum Rod. Dic. Henr.* qui dicunt sufficere necessitatem gravem, nempe cùm nullus adsit sacerdos, qui commodè possit ministrare. Et huic non dissentit *P. Conc.*, admittens sufficere ad id justam causam. Imò *Sylv. v. Diaconus*, ait satis esse præceptum Episcopi vel parochi, etiamsi nulla causa subsit. Et *Quintanad. apud Renzi c.* 3. *q.* 2. tenet quòd, absente sacerdote, etiam sine commissione, et nullà urgente necessitate, possit diaconus ministrare. Sed meritò has duas opiniones rejicit *P. Suarez.* Omnes verò conveniunt, quòd in necessitate extrema, absente sacerdote, diaconus poterit et tenebitur Viaticum ministrare, adhuc sine commissione: ita *Tolet. l.* 3. *c.* 28. *n.* 2. *Holzm. n.* 280. *et Laym. loc. c. cum Soto, Vict. Henr. Miranda*, *etc.* Diaconus autem, dùm Eucharistiam ministrat, debet esse indutus superpelliceo, et stolâ transversâ, ut benè advertunt *Holz. l. c. Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 489. *et alii.*

Quæritur II. An liceat clericis, aut etiam laïcis in necessitate sumere Eucharistiam per seipsos?

Prima sententia negat, et hanc tenent *Lugo d.* 18. *n.* 24. qui vocat communem, *Gonet d.* 10. *n.* 18. *Cont. Tourn. loc. cit. concl.* 4. *Bonac. p.* 1. *num.* 5. *cum Henr. Sa, Vict. Sylv. Palud. Possev. etc. ac Salm. de Euch. c.* 9. *p.* 1. *n.* 11. *cum Vasq. Soto, Fag. et Dic.* Ratio, quia laïcus non potest Eucharistiam sumere, nisi de manu sacerdotis, vel saltem diaconi; è converso hoc sacramentum non est necessarium ad salutem.

Secunda sententia verò affirmat, quam tenent *Suar. d.* 72. *sect.* 1. *in fine*, *Caj. in Matth.* 26. *Fill. tr.* 4. *n.* 285. *Val. q.* 10. *n.* 4. *Escob. l.* 6. *n.* 455. *Diana p.* 3. *tr.* 4. *res.* 47. et probabilem putant *Lugo d.* 18. *n.* 23. *et Conc. q.* 82. *n.* 27. Ratio, quia in tali casu necessitatis, putà in articulo mortis, urget præceptum divinum communicandi; è converso nullo præcepto divino, vel ecclesiastico id apparet prohibitum; imò notum est, quòd olim fideles laïci Eucharistiam in suas domos deferebant, et seipsos propriis manibus communicabant; et hoc quidem propter necessitatem permittebatur;

cur autem eâdem necessitate occurrente aliquando permitti non poterit?

Deinde hìc quæritur III. an liceat laïco in necessitate ministrare Viaticum moribundo. Negat *D. Th. in 4. d. 13. qu. 1. art. 3.* ubi postquam dixit licêre laïco tangere corpus Christi in necessitate, putà ut extrahat Eucharistiam è loco immundo, subdit: *Sed non est simile de dispensatione sacramenti, quia receptio hujus sacramenti non est necessitatis.* Et idem sentiunt *Lugo d. 18. n. 22. Petrocor. t. 3. p. 448. q. 4. et Cont. Tourn. ibid. v. Quær. 1. in fin. cum Contens. Conc. Henr. à S. Ign. et Henno.* Ratio, tùm quia hoc esset contra universalem Ecclesiæ consuetudinem; tùm quia hoc sacramentum non est tantæ necessitatis, ut mox suprà dictum est; tùm demùm quia in c. *Pervenit* 29. *de consecr. dist.* 2. expressè prohibetur sacerdotibus committere laïco ministrationem hujus sacramenti. Excipit *Cont. Tourn. l. c.* solum casum, quo infirmus non posset aliud sumere sacramentum, et dubitaret de perfecta contritione; quia tunc Eucharistia fit sacramentum necessitatis. Affirmant verò *Suar. dicta d. 72. s. 3. in fine, ac Cajet. Fill. Val. Escob. cum Dian. l. c.* ac valde adhæret *Laym. c. 7. n. 4.* Ratio, quia nulla fit sacramento injuria, si in tali necessitate morienti ministretur Eucharistia à laïco. Nec obstat textus in *cit. c. Pervenit*; quia ille loquitur de sacerdote, qui ministrationem committebat laïco etiam extra casum necessitatis. Neque obstat contraria consuetudo; cùm enim hic casus rarissimè accidat, consuetudo contraria minimè probari potest. Hanc sententiam tenet etiam *Habert t. 5. p. 511. q. 2.* ubi dicit quòd, occurrente necessitate, nempe tempore pestis, benè poterit judicio Episcopi etiam laïcis permitti Eucharistiam ministrare.

238. — « Probabile est, etiam extra mortis articulum, ex gravi » causa licêre sacerdoti, præciso scandalo, sacram hostiam sumere ex sacrario, vel à diacono allatam sibi ipsi dare, v. gr. si » in longo morbo diù non communicasset, ut contra *Suar.* » *et Conc.* docent *Fag. p. 3. l. 3. c. 2. Præp. Escob. t. 7. e. 6. l. c.* » (*Immò Croix n. 481. cum Suar. Bon. Lug., etc. Ronc. c. 4. q. 4. Salm. de Euch. c. 9. p. 2. n. 18. cum Sylvio, etc. dicunt, solâ devotionis causâ, sacerdotem semper posse seipsum communicare, quia, præciso scandalo, nulla est irreverentia, nec ullibi est vetitum, nisi adsit alius sacerdos:*

et id non improbabile putat Conc. p. 307. n. 12. Ibique addit cum Vasq. Dic. et Leand. hoc permitti etiam diacono, quia ex concilio Nicæno can. 14. id ei conceditur. Tandem concludit disciplinam hodiernam in hoc spectandam esse).

239. — « Dixi 2. *vel privilegium*, quale habent religiosi » Mendicantes, et nominatim Societatis Jesu, ex *Pauli III.* » Bulla, et aliorum, ut scilicet in suis templis per se, vel » per alios sacerdotes illic celebrantes communicare possint » quoscumque Christi fideles, prætcrquam in mortis articulo » (in quo tamen, si urget necessitas, præsumitur ratihabitio » Papæ, etiam invito parocho, ut habet *Bon.* hìc), et festo » paschali.» (*Et præterquam, si Episcopus rationabiliter alicui communionem prohibeat*). « *Vide Card. de Lugo l. c. s. 2. n.* » 38. *et* 49. Porrò per festum Paschatis Pontifices hìc videntur » intelligere, et prohibêre communionem illam, quâ satisfit » præcepto annuæ communionis, ut docent *Sa, Fill. et comm.* » Per mortis articulum intelligitur tempus, quo vel mors » proximè instat, et moraliter certa et inevitabilis est, vel » quo est mortis periculum, id est probabile dubium de vitæ » conservatione, tali casu, quo valde frequenter mors solet » accidere. *Suar. t. 4. de rel. lib. 2. c. 3. et 3. p. d. 26. s. 4.* » *et alii.*

240. — « Ex dictis resolves, quòd regulares licitè dent » Eucharistiam in articulo mortis, utì et in Paschate sequen- » tibus casibus :

« 1. Si extrema sit necessitas, ut si periclitetur de salute » æterna.

« 2. Si sit gravis necessitas, id est probabile mortis peri- » culum, et parochus nolit, vel non possit dare. *Card. de* » *Lugo d. 18. s. 2. n. 53.* » (*Cum Ronc. c. 4. q. 2. r. 2. et pluribus, contra aliquos*).

« 3. Si à Pontifice, vel Episcopo habeant privilegium : » quale hoc tempore habent religiosi aliqui quibusdam locis » ab Episcopis communionem paschalem dandi.

« 4. Si quis in Paschate non possit in sua parochia com- » municare, nec petere veniam à parocho.

« 5. Si ratione communionis paschalis parochiæ suæ antè » satisfecerint, aut postea satisfacturi putentur, quia tunc » parochis nihil decedit, cùm ipso die Paschatis abstinêre » à communione possint. » (*Ita Suar. d. 72. s. 3. Pal. c. 19.*

n. 3. Anacl. p. 101. n. 40. cum communi). « Sic contra *Henr.* » *et Nav.* docent *Sa*, *Fill. et Laym.* qui addit, nisi constaret » parochum esse invitum, ac rationabiliter id prohibêre, » v. g. quòd aliàs rationem communicantium habêre in sua » parochia non possit; tunc enim ad parochiam esse reji- » ciendos. *Card. de Lugo d. 18. s. 2. n. 50. Bon. loc. cit.* » (*Refert N. SS. P. Bened. XIV. de Synod. l. 7. c. 42. declarasse S. C. non posse regulares die Paschatis ministrare Eucharistiam ex devotione communicantibus. Sed Ronc. c. 4. q. 9. r. 2. et Wigandt ex. 4. n. 48. in hoc constantem esse consuetudinem in contrarium, quæ jurisdictionem præbet*).

« 6. Si ægrotus necdum pervenerit ad eum statum, ut » ex præcepto teneatur ad communionem, etsi tunc maneat » obligatus suscipere communionem ex manu parochi in arti- » culo mortis.

« 7. Si ægrotus satisfecerit præcepto de Viatico, cum inten- » tione illud implendi: quia administratio Eucharistiæ tan- » tùm est vetita regularibus quando præceptum communio- » nis obligat. Nunquam tamen, sine licentia Episcopi, vel » parochi, licet religiosis publicè Eucharistiam deferre per » plateas, cùm id juri parochorum consuetudine obtento de- » roget: proinde eo casu in ægroti oratorio, aliove honesto » domûs loco, de licentia Ordinarii, privatim facto sacro, » Eucharistia est danda. Ita *Suar. Vide Diana t. 4. p. 4. r. 14.* » *et p. 9. t. 9. r. 63.*

« 8. Quibusdam, qui frequenter communicant apud reli- » giosos, nec possunt adduci, ut communicent in parochia; » idque ex tacito, et præsumpto consensu, quem *Laym. lib.* » *5. t. 4. c. 7. n. 4.* putat faciliùs posse præsumi in militibus » præsidiariis; item in aulicis, studiosis, aliisque academi- » cis, etc. qui frequenter communicantes extra suspicionem » esse solent. *Vide Laym. l. c.*

« 9. Si in Paschate sint vagi, peregrini, et advenæ, secun- » dùm sententiam probabilem multorum, ut *Sanch. de matr.* » *l. 3. d. 37. Fagun. præc. 1. Eccl. l. c. c. 8. Card. de Lugo* » *l. c. Dian. p. 2. t. 2. r. 12.*

Huic adversantur *Cont. Tourn. de Euch. cap. 5. art. 2. post concl. 4. Quær. 2. et Ronc. c. 4. q. 2. r. 2. cum Barbosa, et Passer.*, dicentes, quòd advenæ debent sumere communionem paschalem de manu parochi loci, quia

iste tunc censendus est proprius eorum pastor. Sed cum *Busemb.* communissimè oppositum docent *Sanch. d. disp. 25. n. 17. Suar. 3. p. d. 72. s. 2. in fin. Lugo d. 18. n. 30.* (qui vocat ferè communem) *Viva q. 4. art. 10. Anacl. p. 101. n. 40. Pal. p. 19. n. 7. et Salm. de Euch. c. 8. p. 2. n. 31. cum Nav. Sot. Cajet. Azor. etc.* Ratio, quia peregrini, et vagi non habent proprium pastorem; et favet declaratio *Eugenii IV.* (*apud Sanch.*) qui concessit peregrinis, ut possint in parochiæ hospitiis communicare, non autem coëgit, sed reliquit eos dispositioni juris communis.

« 10. Si sint famuli, vel domestici, vel familiares eorum, » qui circa tales habent privilegium. *Vide Comp. privil. Soc.* » *Jesu v. Familiaris, et Dian. p. 2. t. 1. de dubiis regula-* » *rium, r. 12.* »

Bon. q. 7. p. 2. n. 10. refert quamdam declar. S. C. concilii (*apud Sa*), quâ dictum fuit, famulos sæculares monasteriorum tenêri sumere communionem paschalem in parochia. Hoc autem ait *Bon.* non intelligendum de iis qui degunt in monasteriis, vel in locis exemptis à cura parochorum: et idem sentiunt *Anacl. p. 401. n. 40.* cum communi ut asserunt *Ronc. c. 4. q. 2. r. 2. Pal. p. 15. n. 10. et Salm de Euch. c. 8. p. 2. n. 30. cum Dic.* Attamen *Wigandt ex. 4. n. 48.* et *Bened. XIV. Notif. 55. t. 2.* sentiunt oppositum; nam (ut ait præfatus *Bened.*) tantùm illi servientes monasteriis sunt exempti à jurisdictione sui Ordinarii, qui, ut habetur in Trident. *sess. 24. c. 11. actu inserviunt, intra eorum septa ac domos resident, sub eorumque obedientia vivunt.* Unde, ut ait, non eximuntur ab obligatione communionis paschalis in parochia famuli monasteriorum, nisi vivant intra ipsam clausuram, et sub obedientia prælatorum regularium. Et huic conformia esse refert idem *Bened.* plura decr. S. C. et signanter illud editum 22. Nov. 1721. ubi dictum fuit tenêri recipere communionem in parochia famulos monialium degentes in domibus sitis in atriis monasteriorum, muro circumvallatis, quæ sunt contigua monasteriis, cum janua quæ clauditur. Sed hoc non obstante, refert *Croix l. 6. p. 1. n. 635.* Societati Jesu expressum privilegium concessum fuisse, ut famuli domestici, intra septa religiosa habitantes, possint satisfacere communioni paschali communicando in templis Societatis. Sed

notat ibi *P. Zaccharia* pluries decrevisse S. C. hoc privilegium non extendi ad alias religiones.

ARTICULUS II.

Quid requiratur in ministro ad licitam administrationem Eucharistiæ?

241 *An Eucharistia deferenda ad infirmum cum stola, superpelliceo, ac lumine? Quid de extrema unctione?*
242 *An in necessitate liceat currere?*
243 *An deferre Eucharistiam in equo? Et an tantùm ad eam adorandam?*
244 *An liceat dispensare, vel celebrare posterioribus digitis? Et an medio instrumento tempore pestis?*
245 *Quando peccet dispensans ob defectum ritûs Ecclesiæ?*
246 *Quibus non liceat porrigere communionem?*
247 *An autem communio porrigenda reis capite damnatis? Et an semifatuis, et obsessis?*
248 *Quomodo pastor debeat asservare Eucharistiam? Et an Eucharistia asservanda, et deferenda semper sit cum lumine?*
249 *An ministranda communio in missa de Requiem?*
250 *Quid faciendum, si hostia decidat in terram?*
251 *Quid faciendum de fragmentis hostiarum?*
252 *Quâ horâ, et quâ die possit dari communio?*
253 *Quoties parochus teneatur ministrare communionem?*
254 *Quid notandum circa communionem quotidianam?*

241. — « RESP. 1. Ut minister circa Eucharistiæ distri» butionèm non peccet, præter gratiam, etiam reverentiam » in eo tùm ratio, tùm canones requirunt; ita ut præstat » hoc sacramentum omitti (cùm ejus susceptio sæpè non sit ne» cessaria ad salutem), quàm admitti positivam irreverentiam.

Unde resolves :

« 1. Eucharistia non est deferenda ad infirmum, nisi cum » habitu decenti, id est cum stola et superpelliceo, ac præ» cedente lumine : secùs est de extrema unctione, cujus » materia, cùm non sit sacramentum, non requirit tantam » venerationem. » (*Ita etiam Mazz. cum Croix*, et com-

muni.) « Putant tamen quidam, si habitus habêri non pos-
» sit, aut sit tempestas, aut iter faciendum, non fore irre-
» verentiam, si sacerdos Eucharistiam in pyxide, vel corpo-
» rali involutam in sinu suo clam deferat. Quod certius
» videtur licêre in locis hæreticis, ubi etiam necessitate,
» et clam, præciso scandalo; poterit porrigere sine stola,
» et superpelliceo : etsi nullo modo celebrandum sit sine
» vestibus sacris ob Viaticum dandum. *Bon. d.* 4. *q.* 5. *p.* 2.
Ministrare Eucharistiam sine lumine, et solita confessione reputatur tantùm veniale, utì comm. dicunt *Suar. dist.* 72. *sect.* 4. *v. Tertiò, Ronc. cap.* 4. *q.* 3. *r.* 2. *cum Quarti, Croix n.* 489. *cum Gob. et Salm. de Euch. c.* 9. *p.* 2. *n.* 24. *cum Fill. Gran. et Fag. ac Mazz. t.* 3. *n.* 132. *in fin.* cum communi ut asserit. Ministrare autem sine stola, et superpelliceo, comm. censent DD. esse mortale ex genere suo, ut *Suar. et Ronc. ll. cc. ac Fill. c.* 9. *num.* 270. Omissâ tamen tantùm stolâ, dicit *Ronc.* pluribus vidêri solùm veniale. Utrùm autem in necessitate liceat ministrare Viaticum sine lumine, et vestibus sacris? Negat *Bon. q.* 5. *p.* 2. *n.* 8. *cum Sylvest. et Possev.*, quia (ut ait) præstat potiùs reverentiam servari tanto sacramento, quàm infirmum communicare. Sed communiùs et satis probabiliter affirmant *Croix*, *et Mazz. ll. cc. Gobat. tr.* 4. *n.* 417. *Elb. t.* 3. *p.* 83. *n.* 63. *et Renz. q.* 15. *cum Fill. Avers. Gran. etc.* Ratio, quia non rationabiliter præsumitur quòd Christus, qui hoc sacramentum ad subsidium animarum instituit, et Ecclesia, quæ tam benigna est mater, voluerint moribundos tanto bono privari, ne præscriptæ cæremoniæ omittantur. Deferre autem Eucharistiam ad aliud altare sine vestibus sacris, dicit *Croix l. c. cum Diana, et comm.*, non excedere peccatum veniale. Censet etiam *Pasq. apud Croix n.* 614. quòd Episcopus potest dispensare, ut deferatur Viaticum cum pileolo in villis, et pagis.

242. — « 2. Præstat ægrum non communicatum mori,
» quàm sacerdotem in habitu cum sacramento per publicum
» currere (etsi festinare valde debeat, ut dicit *Quint. t.* 4.
» *s.* 8.) » (*Sed probabile est posse sine irreverentia currere in necessitate, ut Croix n.* 614. *cum Gob. item contra Salm. de Euch. c.* 9. *p.* 2. *n.* 25. *cum Bon*). « Secùs est in baptis-
» mo, et pœnitentia, si probabiliter timeretur, ne ægrotus

» decederet in mortali; tunc enim currendum esset, ut » habet *Bon. l. c. ex S. Th. Possev. et aliis.*

243. — « 3. Ad infirmum longè distantem licêre parocho » Eucharistiam deferre in equo mansueto, ita ut non sit » periculum lapsûs, docet *Quint. c. 4. s.* 8. » (*Idem tenet Elb. n. 74. cum Gob. si fiat causâ tempestatis, vel distantiæ, vel quia periculum est in mora. Idque concessit S. Carolus in act. Mediol. p. 4. sub num.* 51.) « Sed negant *Possev. et* » *Barb.*, nisi loci consuetudo permittat; adduntque non » licêre pyxidem dare portandam laïco, quantumvis pastor » sit fatigatus, sed potiùs ex collo suspendendam bursam.

« 4. Eucharistia non deferenda ad ægrum, venerationis » tantùm causâ, ut adoret, vel osculetur, si sumere non » possit. Quod etiam prohibuit congregatio Cardinalium : » quæ tamen non videtur prohibêre, ut venerationis causâ » deferatur ad lectum, si in domo celebretur. » (*In hoc attendendum omninò Decr. S. C. Concil. in s.* 13. *can.* 7. (*ap. Lugo Resp. Mor. l.* 1. *d.* 11. *n.* 3.) *ubi sic declaratum fuit :* Non licet sanctam Eucharistiam ad ægrotantes deferrè, qui morbi gravitate impediti sumere eam non possunt, sed venerationis gratiâ solent eam deosculari. Et si fortè aliquo in loco talis est consuetudo, ea prorsùs est tollenda, quod *Pius V.* prohibuit).

244. — « 5. Non licet dare Eucharistiam aliis digitis, si » indice, et pollice ob chiragram dari non possit, ut docent » *Bon. d.* 5. *q.* 4. *p.* 2. *et Possevinus*, *contra Tolet.* cujus » sententia tuta videtur, si aliàs æger sine Viatico esset mo- » riturus : præsertim si tunc detur duobus indicibus.

Quær., an qui laborat chiragrâ, possit aliis digitis quàm pollice et indice ministrare Eucharistiam ? Affirmant *Mazz. t.* 3. *p.* 133. *n.* 111. *et Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 490. *cum Arriaga, Leand. et Gob.*, quia, licèt soli primi digiti sacerdotis inungantur, tamen tota manus consecratur. Probabiliùs verò negant *Dian. p.* 10. *tr.* 11. *res.* 40. *Renzi c.* 3. *q.* 16. *et Bonac. d.* 4. *p.* 2. *n.* 10. *cum Possev.* Ratio, quia, etsi tota manus sit consecrata, attamen index et pollex ex ritu Ecclesiæ ad hoc ministerium deputantur. Et quamvis communiter admittant cum *Bus. Diana, et Renzi l. c.* item *Conc. p.* 109. *n.* 15. *Salm. de Euch. c.* 9. *p.* 2. *n.* 26. *Cont. Tourn. de Euch. c.* 5. *art.* 2. *post concl.* 4. *ante v. Quær.* 6. *et*

Ronc. c. 4. q. 3. r. 2. (*contra Bon.*) posse ministrari Eucharistiam posterioribus digitis in casu extremæ, vel gravissimæ necessitatis : pariter tamen communiter dicunt *Pal. tr. 29. d. 6. p. 11. n. 3. et Laym. de irreg. tr. 5. c. 7. n. 6. Bon. eod. tit. d. 7. q. 2. c. 2. n. 16. cum Suar. Mol. Sayro, Avila, Fill. et Reg.*, quòd si quis haberet pollicem ita infirmum, ut non posset cum eo hostiam frangere, non posset quidem celebrare. Idque infertur ex *c. ult. de corp. vitiat.* ubi dictum fuit, tùm tantùm permittendum alicui sacerdotio initiari, cùm habet pollicem aptum ad frangendam hostiam. Regula autem generalis est, id quod est impedimentum ad suscipiendum ordinem, post susceptionem exercitium ordinis impedire; *vide Salm. de cens. c. 7. p. 1. n. 2.* Et idem dicunt *Bon. l. c. Viva de irreg. q. 9. art. 4. n. 15. et Mazz. eod. tit. c. 5. num. 1.* de sacerdote, qui indicem haberet ineptum ad usum.

« 6. Non licet tempore pestis porrigere Eucharistiam me-
» dio aliquo instrumento (multò minùs deponere alicui in
» scutella, ut ab ipsomet ægro sumatur), sed manu danda
» est, ut docet *Bon. d. 4. q. 5. p. 2. ex Suar., et aliis.*
» Quamvis *Possev. c. 8.* non improbabiliter dicat, posse,
» præciso scandalo, et periculo lapsûs in terram, instru-
» mento ad id ritè confecto dari. » (*Putà in cochleari; id tamen negant Dian. p. 5. tr. 3. r. 50. et Renzi c. 3. q. 16. cum Fagund. et concilio Mediol. V. ubi id vetitum fuit. Sed meritò putant non improbabiliter licitum in tali necessitate cum Bus. Bon. p. 2. n. 10. item Mancin. et Marc. apud Croix n. 486. et Salm. de Euchar. c. 9. p. 2. num. 27. cum Gavant. Leand. etc., quia necessitas satis videtur excusare à solito ritu Ecclesiæ*) « Quod in praxi pro ægroto, qui non
» potest trajicere hostiam, ut scilicet ei detur Eucharistia,
» impositâ particulâ hostiæ cum vino in cochleari, admittunt
» *Præp. in 2. p. q. 80. a. 5. d. 6. Esc. t. 7. c. 6. Dian. p.*
» *4. t. 4. r. 104.* » (*Vide dicenda n. 288. v. Dicunt*).

« 7. Sacerdos podagrâ laborans potest deferri ad altare,
» ut ibi Eucharistiam administret; seclusâ tamen aliâ pro-
» hibitione. Ita *Possev. c. 5. n. 50. Bon. l. c.*

245. — « Resp. 2. Requiritur præterea, ut eam dispenset
» ritu Ecclesiæ consueto : deinde, ut eam neget (per se
» loquendo) indispositis animo, vel corpore : denique, si

» pastor sit, ut ministret eam ovibus, quoties rationabiliter » petunt. *Bon. d. 4. q. 5. p. 1. n. 15.*

« Dixi 1. *Ritu Ecclesiæ;* quia legitimus Ecclesiæ ordo sub » peccato obligat.

Unde resolves :

« Peccat I. qui Eucharistiam dat sub utraque specie, locis, » vel personis, quibus à Pontifice non est concessum. Item » si morituro, qui ob linguæ ariditatem non potest hostiam » trajicere, det species vini » (*Ut communissimè dicunt Tab. c. 5. n. 3. cum Fag. et Dian. item Croix n. 611. cum Suar. Lugo, Dic. etc. contra Ochag. etc. quia præceptum Viatici non obligat, quando nequit sumi debito modo, et Ecclesiæ ritu*) « licèt talem à mortali excusare conetur *Amic. apud » Dian. p. 8. t. 1. r. 24. Bon. l. c. Sanch. Poss. Barb. contra » ipsum Dian. p. 9. t. 9. et r. 64.* II. Qui dispensat sine » veste sacra, vel lumine, aut prævia confessionis generalis » formula. » (*Vide d. num. 241.*) « III. Qui laïco dat ho» stiam majorem; in necessitate tamen, vel in casu magnæ » devotionis, licet ex majore particulam defractam dare » (*Id si fit sine causa, non est licitum, sed non excedit veniale, ut rectè ait Cont. Tourn. loc. cit. v. Quær. 8. cum Poss. Sufficit autem ad illud excusandum, si communicandus sit infirmus, vir nobilis, famulus; vel alius qui sine incommodo expectare non potest, etiamsi tantùm ex devotione communicet, ut dicunt communiter idem Cont. Tourn. l. c. et Conc. p. 307. n. 12. Salm. de Euch. c. 9. p. 2. n. 19. cum Dic. Diana, Gran. etc. ac Elbel t. 3. n. 59. cum S. Anton. Sylvest. et Bon.*) « vel etiam in defectu minorum, plures » majores consecrare; easque deinde in minores partes (non » tamen adeò parvas ut honestè dari non possint) divisas » distribuere. Ita *Sa v. Euch. d. 4. q. 5. p. 1. n. 14.*

« Dixi 2. *Per se neget :* quia aliàs coöperabitur peccato. » Per accidens tamen sæpè dare potest, v. g. si sine scan» dalo, aut gravi damno suo, vel pœnitentis, negare non » possit. *Vide Bon. l. c. Possev. c. 5. n. 8.*

Unde resolves :

246, — « 1. Peccat 1. Qui dat pueris ante annum discre» tionis (nisi in articulo mortis) qui fortè circa annum de-

» cimum incipit. » (*Vide infrà n.* 301.) « 2. Qui dat amentibus, quando nunquam sunt usi ratione. Si verò usi sint, » potest et debet illis dari in articulo mortis, si possit sine » periculo irreverentiæ, et non constet, incidisse in amentiam » in statu peccati mortalis. *Laym. hic c.* 4. *num.* 4. » (*Vide dicenda n.* 302. *Qu. II.*) « 3. Qui dat peccatori publico, v. g. » histrioni, turpes comœdias cum mortali repræsentanti, » usurario, meretrici, concubinario; de quibus *vide Fill. t.* 4. » *n.* 166. *et seq.* » (*Vide dicta n.* 46.).

« Dixi, *publico*: quia, si occultè tantùm scias esse indi» spositum, occultè quidem, non tamen publicè petenti est » neganda: nisi indispositio ex confessione sit nota; tunc enim « extra eam ne licet quidem monêre, ut docent *Sanch. Bon.* » *Laym. l.* 5. *t.* 4. *c.* 6. *Card. de Lugo d.* 8. *de sac. s.* 8. *num.* » 189. » (*Vide n.* 49. *et* 50.).

247. — « 2. Peccat item, qui negat reis morte plectendis » (quibus etiam potest dari aliquot, imò unâ horâ ante mor» tem, ut habet *Sa*: danda verò est, si fieri potest, non in » carcere, vel alio loco inhonesto) etiam ob crimen sagarum » captis, dummodò pœnitentiam præ se ferant: etiamsi cri» men negent, et violenta duret suspicio. *Tann. t.* 3. *qu.* 5. » *d.* 4. » (*Negat Contenson d.* 4. *c.* 1. *sp.* 3. *posse dari communionem capite damnatis, nisi diù priùs pœnitentiâ suâ crimina expiaverint. Sed rectè affirmant laudabiliùs posse dari dispositis per confessionem P. Conc. p.* 310. *n.* 5. *et Juenin. p.* 272. *concl.* 3. *ut usus habet in Italia, et Germania (secùs in Gallia, et Hispania); et etiam unâ horâ ante mortem, si necessitas urgeat, ut admittit Concina: ex consilio enim Nicæno can.* 13. *præscribitur, quòd Eucharistia danda est omnibus, qui ad vitæ exitum veniunt*).

« 3. Rectè facit, 1. qui rarò, v. g. in Paschate, dat com» munionem semifatuis, et qui debilem habent rationis usum, » si saltem hunc cibum à profano distinguere norint, ut ha» bent *Hen. et Possev.* Idem ferè dicenduum est de surdis et » mutis à nativitate. *Vide Laym. hic.* 2. Qui dat obsessis à » dæmone, dummodò sine irreverentia possint sumere. Ita » *Suar. Bon. Reg.* » (*Vide dicenda n.* 303.).

Dixi 3. *Si pastor sit.*

Unde resolves :

« 1. Talis peccat graviter contra justitiam, et charitatem, » si subditis in periculo mortis, licèt peste infectis, non det. » (*Vide d. n.* 233.) « Alius verò sacerdos, qui in tali casu, » absente vel nolente parocho, nollet dare, peccaret tantùm » contra charitatem, etsi secundùm *Chapeauv.* mortaliter. » *q.* 37. *n.* 2.

248. — « 2. Pastor, ut Eucharistiam opportunè petentibus » possit ministrare, tenetur eam asservare cum lumine in » Ecclesia; nec licet alibi, ne in sacellis quidem nobilium, » vel choro monialium, aut inter septa monasterii earum, » ut habet *Trid. sess.* 15. *de reform. c.* 10. (nisi cum facul- » tate in solemni festo) in pyxide; quæ non necessariò est » consecrata, licèt, si consecrata non sit, debeat interiùs » vestiri vittâ lineâ ex tela consecrata, ut ex *S. Th.* docent » *Vasq. Azor. Regin. in praxi t.* 2. *lib.* 29. *c.* 9. » (*Vide de hoc dicenda n.* 424. *circa finem*).

« 3. Si ob graviter culpabilem negligentiam parochi, vel » ejus, cui ista cura commissa est, integro die, vel aliquot » integris noctibus, lumen non ardeat ante venerabile sacra- » mentum, peccare eum mortaliter (secùs si per horam tan- » tùm) docet *Quint. t.* 4. *s.* 1. *et* 7. item *Dian. p.* 9. *t.* 6. » *r.* 34. licèt *Marchant. in Res. Pastor. t.* 4. *c.* 5. *q.* 4. obli- » gationem, et consuetudinem tam universalem neget : utì » et de lumine præferendo, quando defertur sacramentum » foràs, atque ex causa id posse omitti, ut cùm defertur ad » ægrum longè distantem, nec commodè fieri potest cum » lumine. » (*Vide dicta hìc n.* 241. *v. Ministrare*).

249. — Plura quæsita diversa, et utilia ad praxim hìc sunt resolvenda. Quær. I. An in missa *de Requiem* possit dari communio? Hìc tria dubia occurrunt. Dubit. I. An liceat communionem ministrare intra missam? Negant *Gavantus part.* 2. *tit.* 10. *nu.* 6. *lit. n. et Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 492. ex Decr. S. C. Rituum edito die 22. Jan. 1701. Sed affirmant meritò *Pignat. t.* 9. *Conc.* 90. *n.* 38. *Quarti p.* 2. *tit.* 10. *n.* 6. *et Merati l. c. in Gav. n.* 28. *cum Castaldo, et aliis pluribus.* Prob. ex Trid. sess. 22. *c.* 6. ubi dicitur : *Optaret sacrosancta Synodus, ut in singulis missis fideles adstantes Eucharistiæ*

perceptione communicarent. Nota *in singulis missis* : ergo etiam in missis defunctorum. Item quia in canone etiam Missalis defunctorum dicitur : *Ut quotquot ex hac altaris participatione sacrosanctum Filii tui corpus et sanguinem sumpserimus*, etc. Deinde ibidem inferiùs post communionem celebrantis, sic habetur : *Si qui sunt communicandi*, *eos communicet*, *antequam se purificet*. Refertque *Merati*, hæc verba inserta fuisse in Missali defunctorum tempore *Urbani VIII*. qui hæc præscripsit inter cætera : *Communicando fra la Messa de Requiem si faccia lo stesso; nè si dia alcuna benedizione* (1). Nec obstat decretum oppositum an. 1701. Nam asserit idem *Merati* invenisse adnotatum in directorio Ecclesiæ Genuensis an. 1715. quòd licèt an. 1701. à S. C. vetita fuisset communio fieri in missis defunctorum, tamen ab eadem S. C. ex novis motivis prohibitum fuit extra dari copiam prædicti decreti. Deinde refert idem auctor, quòd die 21. Martii 1711. reproposito hoc dubio, eadem S. C. censuit præfatum decretum anni 1701. suspendendum esse. Hinc hodie ubique viget usus communionem dispensandi intra missam *de Requiem*; imò hodie certum est licère ex Decreto mox referendo.

Dubitat. 2. An in missa defunctorum liceat dare communionem ex particulis præconsecratis in alia missa? Affirmant *P. Merati n.* 30. *et Bened. XIV. de Sacrif. missæ t.* 9. *l.* 3. *c.* 18. dicentes opinionem oppositam aliorum nullo modo esse admittendam prout noviter adinventam, cùm omnes auctoritates et Rubricæ nunquam de hac limitatione verbum faciant. Nec refert, quòd particulæ præconsecratæ non spectent ad idem sacrificium, nam ad totum fructum sacramenti percipiendum sufficit, ut fideles de eadem victima participent. Supposititium autem pro certo reputat *Merati* quoddam decretum in contrarium, quod refertur in quodam Kalendario anni 1736. Dicit enim ipse omnem diligentiam adhibuisse in evolvendis Regestis S. C. R. in quibus nunquam potuit tale decretum invenire. Sed his non obstantibus, die 2. Sept. 1741. novum prodiit decr. S. C. R. in Aquensi, quo dictum fuit : *In missis defunctorum, quæ in paramentis nigris celebrantur*,

(1) *Id est* : Si communio habeatur intra missam de requiem, idem servetur, nec ulla detur benedictio.

Edit.

non ministretur Eucharistia per modum sacramenti, scilicet cum particulis præconsecratis, extrahendo pyxidem à custodia. Potest tamen ministrari per modum sacrificii, prout est quando fidelibus præbetur communio cum particulis infra eamdem missam consecratis (1). Hic autem notandum, quòd antea die 21. Junii 1670. in Pritana aliud fuit decretum emanatum, nimirum: *Missæ defunctorum non possunt celebrari, nisi cum colore nigro, vel saltem violaceo.* His positis, nempe quòd tantùm in paramentis nigris prohibetur Eucharistia ministrari, et aliàs permittitur celebrare missas *de Requiem* in violaceis, infertur, licitè posse in missis defunctorum, quæ celebrantur in violaceis, ministrari Eucharistiam cum particulis præconsecratis: et insuper ministrari posse tam ante, quàm post missam.

Dubit. 3. An communio possit ministrari à celebrante ante vel post missam defunctorum? Meritò id negat *Merati*, quia extra missam nunquam in paramentis nigris est distribuenda communio, cùm juxta Rituale Rom. præscribatur in administratione Eucharistiæ utendum esse stolâ coloris officio illius diei convenientis, vel saltem coloris albi; ut censet idem *Merati* cum pluribus DD. Quod etiam approbavit *S. Carolus in Syn. Prov. I. p. 1.* Cæterùm certum est ex *Rit. Romano*, intra missas vivorum communionem populi statim post sacerdotis sumptionem fieri debêre, nisi justa causa suadeat fieri ante, vel post missam, utì si plurimi interessent, et suspicio esset, quòd aliqui eorum missæ longioris tædio caperentur, ut docet *N. P. Bened. XIV. de Sacrif. miss. t. 9. l. 3. c. 18.*

250. — Quær. II. Quid faciendum casu quo decidat hostia? Primò tegendus est locus panno lineo mundo, et postea abluendus, ut præcipiunt Rubricæ, quæ tamen non obligant sub gravi, ut notat *Pasq. apud Croix l. 6. p. 1. n. 494. Holzm. n. 87.* qui addit cum *Gob. Pelliz. Tamb. et Lohn. ap. Croix*

(1) *S. Alphonsus* in suis operibus dogmaticis: *Istoria dell'Eresie*, Confut. 10. n. 41. affirmativam quidem sententiam tenuerat, ast in posterioribus editionibus Theologiæ Moralis, cujus revisionem anno 1773 in manibus ultimò habuit, negativam probavit, hocce decretum S. C. R. 2. sept. 1741 authenticum agnoscens. Falsum itaque est, *S. Alphonsum* præsentem hanc suam sententiam, quòd non liceat in missa defunctorum dare communionem ex particulis præconsecratis, in laudato opere dogmatico, jam anno 1772 edito, retractasse.

Edit.

l. c. ordinariè omitti posse ablutionem vestis, aut barbæ, ad evitandam turbationem populi. Locus verò, ubi incidunt species vini, semper debet ablui, cùm ipsæ imbibantur, etsi non sit opus eas comburere. Si hostia decidat super ubera mulieris, non debet sacerdos ipse auferre, sed ipsa mulier manu abstrahat, et reponat in ciborio. *Croix n.* 495. *cum Gob. Pasq. et Lohn.*

251. — Quær. III. Quid faciendum de fragmentis hostiarum? In Rubrica Missalis (*Tit.* 7. *n.* 2.) sic habetur : *Si deprehendat* (sacerdos) *post sumptionem corporis et sanguinis, aut etiam post ablutionem, reliquias aliquas relictas consecratas, eas sumat, sive parvæ sint, sive magnæ, quia ad idem sacrificium spectant.* Et hoc non solùm immediatè post missam, ut commune est apud *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 496., sed etiam si sacerdos sit in sacristia, adhuc tamen indutus vestibus sacris, ut dicunt *ibid. Gobat, Granad. Diana, etc.* ac consentit *Bened. XIV. de Sacr. missæ l.* 3. *c.* 17. *n.* 5. *et* 6. *contra Lugo d.* 15. *n.* 82. Idque posse fieri dicunt *Tamb. et March. ib.* etiamsi fragmenta illa sint reliquiæ alterius sacrificii, quia (ut ajunt) omnes missæ censentur unum specie sacrificium; et hoc probabile putat *Cont. Tourn. de Euch. cap.* 6. *art.* 2. *sect.* 1. *dub.* 1. *v. Hæc opinio;* sed meliùs id negant communiter *Caj. Sylv. Nav. Vasq. et Bon. ap. Cont. Tourn. cit.* item *Lug. l. c. n.* 81. *ac Croix n.* 497. *cum Suar. et Tann.* nisi adsit periculum irreverentiæ; aliàs non licebit, tùm quia ex Rubrica, ut suprà, sacerdos non potest sumere reliquias post ablutionem, nisi eas tantùm quæ *ad idem sacrificium spectant;* tùm quia sumptio reliquiarum alterius sacrificii non pertinet ad illius perfectionem, sicut sumptio reliquiarum ejusdem sacrificii. Dictum est, *adhuc indutus;* nam si sacerdos jam se exuerit vestibus sacris; tunc censet præfatus *Bened. XIV. l. c.* cum clero Patavino reliquias vel reponendas in tabernaculo, si adsit, vel reservandas alteri sacerdoti celebraturo eodem mane, alioquin ab eodem qui celebravit esse sumendas.

Hìc autem advertendum 1. quòd si sacerdos deferat communionem infirmo in valetudinario, et remaneant reliquiæ in patena vel calice, poterit sacerdos eas sumere, si adhuc sit sacris indutus vestibus, ut ajunt *Pal. Tamb. et Burgh. ap. Croix l. c.* Benè verò poterit etiam eas dare infirmo statim

post particulam ipsi traditam, quia tunc censetur moraliter una communio, prout rectè dicunt idem *Tambur. Burg. cum Marchin. ib. et Lugo d. 15. n. 80.* qui testatur sic usum ferre, ut post communionem ægri abluatur pyxis, et ablutio ipsi tradatur. Item advertendum id quod additur in prædicta Rubrica *n. 3. Si verò relicta sit hostia integra consecrata, eam in tabernaculo reponat; si hoc fieri nequit, sequenti sacerdoti sumendam relinquat; si neutrum fieri possit, in ipso calice decenter conservet; quòd si non habeat quomodò honestè conservetur, potest eam ipsemet sumere.* Particulæ autem inventæ extra corporale, in dubio an sint consecratæ, sumendæ sunt etiam post ablutionem (1), ut dicunt *Bon. Henr. et Gob. ap. Croix. n. 498.*

252. — Quær. IV. Quânam horâ possit dispensari communio? Respondetur: Per se loquendo, quâlibet diei horâ dispensari potest, quia circa hoc nulla adest prohibitio; ita communiter docent *Pal. punct. 16. num. 3. Ronc. c. 4. q. 6. Salm. de Euch. c. 8. p. 3. n. 38. cum Ang. Con. et Fag. ac Bon. q. 7. p. 1. n. 14. cum Sylv. Sa, Tab. Az. Possev. Henr. et Suar. 3. p. d. 80. sect. 4. in fine*, ubi affert *S. Ambr.* dicentem, suo tempore fuisse consuetudinem celebrandi, et dandi communionem circa finem diei. Diximus, *per se loquendo;* nam, ut dicunt omnes AA. citati, non licet Eucharistiam ministrare noctu, vel sub vesperis, (id est in extrema diei parte) tùm propter scandalum, tùm propter hodiernam Ecclesiæ consuetudinem; contra *Avers. ap. Croix l. 6. p. 1. n. 493.* qui dicit esse quidem congruum, ut communio fiat manè, sed licêre etiam sub vesperis; sed hoc tantùm admittunt *Pal. l. c. cum Coninc. Tamb. cum Sa, et Suar. ac Jordanus ap. Croix l. c.* si accedat aliqua specialis causa: et hoc probabile videtur, si fiat sub vesperis; nam intempestâ nocte puto cum *Salm. cit. n. 38. in fin. et Bon.* non licêre, nisi in solo casu necessitatis.

Sic etiam non licet dare communionem in missa nativit. Domini, quæ dicitur mediâ nocte, ex decr. S. C. R. *apud Bened. XIV. t. 9. l. 3. c. 18.* nec in die Parasceves ex decreto ejusd. S. C. die 19. Febr. 1622. *ap. Gavant. tit. 9. §. 4. n. 25.* Et licèt hoc decretum in registris non reperiri testetur *Me-*

(1) « Sed melius cum eadem ablutione. » Ita *S. Alph. Hom. Ap. tr. 15. n. 8.* *Edit.*

rati, tamen S. R. conc. die 12. Febr. 1679. *ap. Bened. XIV. loc. cit.* mandat Ordinariis, *ut circa communionem in feria sexta in Parasceve, Missalis Rubricæ, et Ecclesiæ Romanæ usus servetur.* Ex quo rectè infert noster Pontifex vetitam esse tali die communionem, tùm quia in Rubrica Missalis Feriæ V. dicitur, debêre asservari quasdam particulas pro infirmis, et sic sani excluduntur; tùm quia juxta Romanam consuetudinem Feriâ sexâ non distribuitur Eucharistia. In die autem Sabbati sancti nullum adest decretum prohibens communionem; at *Macrus in Vocabulario Eccl.* ait: *In missa Sabbati sancti non dicitur ea antiphona, quæ appellatur* communio, *quia non fiebat populi communio, quæ nunc quidem facienda esset.* Hæc tamen ratio non suadet; nam perdoctus *P. Merati p. 4. tit. 10. n. 56. cum Grancolas, Moretto, et aliis* satis probat, quòd olim in missa Sabbati sancti omnes communicabant, non solùm parvuli, sed etiam reliqui fideles, ut patêre dicit ex quodam antiquo *Ordine Romano*, ubi legitur inter cætera: *Omnes communicent.* Additque cum *Gavant. Grancolas, et Durando,* non ob aliud hodie omitti *communio, et postcom.*, nisi quia loco earum suffectæ sunt Vesperæ, quæ gratiarum actio potiùs dicendæ sunt, quàm officium Vesperarum. Non habemus igitur ubi vetita sit communio in tali die; unde ait *Viva de Euch. qu. 4. art. 9. n. 1.* quolibet die permitti susceptionem Eucharistiæ, exceptâ Feriâ sextâ Parasceves: imò notum est, quòd in pluribus ecclesiis regni et urbis Neapolis, ac præsertim in ejus Cathedrali communio post missam solemnem populo ministratur.

253. — Quær. V. Quoties parochus teneatur ministrare Eucharistiam suis ovibus? Aliqui dixerunt parochum tenêri tantùm tempore præcepti, et in articulo mortis. Ita *Sylv. et Rich.* Sed communiter hi rejiciuntur ab aliis qui docent tenêri ministrare, quoties oves rationabiliter, et opportunè petunt. Ita comm. cum *Bus. n. 245. Soto, Suar. Fill. Pal. Dic. Vasq. Azor. et alii cum Salm. c. 9. n. 29.* Ratio, quia pastori incumbit providere, non solùm ut oves adimpleant præcepta, sed etiam ut habeant ea, quæ valde prosunt suo profectui.

254. — Quær. VI. Quid sentiendum de usu quotidianæ communionis? Malè quidem locuti sunt aliqui, qui dixerunt communionem quotidianam suadendam, imò præcipiendam esse omnibus illis, qui sunt in gratia. Licèt enim *S. Aug.* dixerit:

Accipe quotidie, ut quotidie tibi prosit; subjungit tamen: *sic vive, ut quotidie merearis accipere.* Hinc dicit *S. Th. p.* 3. *q.* 80. *a.* 10. *requiritur ut cum magna devotione, et reverentia... accedat... sed quia multoties in pluribus hominum multa impedimenta hujus devotionis occurrunt.... non est utile omnibus hominibus quotidie ad hoc sacramentum accedere.* Unde meritò damnata fuit ab *Innoc. XI.* prop. 56. quæ dicebat: *Frequens confessio, et communio etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.* Meliùs dicere debebant, *est nota reprobationis.*

Nimis rigorosè è converso alii sentiunt de quotidiana, vel frequenti communione, qui ab illa animas arcent, si hæ valde extraordinariâ puritate et fervore non polleant. Damnata enim fuit prop. 23. ab *Alex. VIII.* quæ dicebat: *Similiter arcendi sunt à sacra communione, quibus nondum inest amor Dei purissimus, et omnis mixtionis expers.* Nec mirum, si aliquis magister antiquus cum rigore de hoc sit locutus, tunc enim temporis usu vigebat talis rigor, qui hodie non viget. Ideò super hoc puncto sedulò attendendum est ad decretum S. C. editum anno 1679. et approbatum à Pontifice *Innoc. XI.* prout in extensum refertur à *Croix n.* 665. ubi inter alia primo loco dicitur usus frequens, vel quotidianus Eucharistiæ semper fuisse in Ecclesia approbatus à SS. patribus; sed, ratione diversitatis conscientiarum, nihil de ipso constitui posse. Deinde pronuntiatur sic: *Frequens accessus* (ad Eucharistiam) *confessariorum judicio est relinquendus, qui ex conscientiarum puritate, et frequentiæ fructu, et ad pietatem processu laïcis negotiatoribus, et conjugatis, quod prospiciunt eorum saluti profuturum, id illis præscribere debebunt.*

Postea additur: *In hoc igitur pastorum diligentia potissimùm invigilabit, non ut à frequenti aut quotidiana sumptione, unicâ præcepti formulâ deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituantur. Sed magis quid singulis permittendum per se, aut parochus, seu confessarius sibi decernendum putet* (loquitur de Episcopo): *illudque omninò provideat, ut nemo à sacro convivio, sive frequenter, sive quotidie accesserit, repellatur.*

Denique concluditur quòd *Episcopi, ubi viget hujusmodi devotio* (id est usus frequentis communionis), *pro illa gratias*

Deo agant, eamque ipsi, adhibito prudentiæ et judicii temperamento, alere debebunt.

Quoad hoc pontificium decretum notandum est 1. præcipi ibi, quòd Episcopi, et tantò minùs parochi, quamvis possint alicui ex suis ovibus in particulari taxare communiones, minimè tamen generaliter pro omnibus dies communionis præscribere possunt. Imò providêre debent omninò, ut nemo repellatur à frequenti, vel quotidiana communione, cujus usum ipsi juxta prudentiæ regulas potiùs alere tenentur.

Notandum 2. ibi præcipi, ut talis usus frequentis, sive quotidianæ communionis (etiam pro negotiatoribus, et conjugatis) relinquatur arbitrio confessariorum, qui juxta conscientiarum puritatem, et profectum communiones præscribant. Hinc dicendum, quòd confessarius, præsertim ex fructu frequentiæ, et ex desiderio pœnitentis regulam sumere debeat augendi, vel minuendi usum communionis. *Vide quæ de hoc puncto fusiùs dicemus in Praxi confessariorum*, §. *ultimo.*

An autem dispensans Eucharistiam in mortali, peccet mortaliter; *vide n.* 35. ubi sententiam affirmativam amplexi sumus.

DUBIUM II.

DE SUBJECTO, SEU SUSCIPIENTE EUCHARISTIAM.

ARTICULUS I.

Quæ requiratur in eo dispositio animæ?

255 *De præcepto præmittendi confessionem ad communionem.*
256 *Qu. I. An hoc præceptum sit divinum, vel ecclesiasticum?*
257 *Qu. II. An qui post confessionem recordatur mortalis, teneatur ante communionem illud confitêri? Qu. III. An teneatur conteri?*
258 *Quid si sacerdos dubitat de peccato commisso?* Remissivè ad n. 474. de Sacram. Pœnit.
259 *Non excusat à confessione celebritas, devotio, aut paupertas.*
260 *Excusat verò 1. Periculum mortis, et necessitas ministrandi Viaticum. 2. Scandalum, aut nota infamiæ. Quid si deferatur Viaticum infirmo, qui nequit tam citò explêre confessionem?*

261 *Quid si populus, aut ipse sacerdos deberet carêre missa, vel communione paschali?*

262 *Quid si sacerdos inter celebrandum graviter peccet, vel recordetur peccati præteriti, an teneatur confitêri si possit? Et an teneatur missam deserere, si nequeat confitêri?*

263 *Quid si laïcus recordetur mortalis in scamno communicantium?*

264 *Quando censeatur deesse copia confessarii? Et quæ distantia confessarii excuset? Quid si non adsit nisi sacerdos simplex, vel confessarius excommunicatus, etc.?*

265 *Qu. I. Quid si sacerdos habeat peccatum reservatum, et desit confessarius habens facultatem? Qu. II. An tunc teneatur confitêri mortalia tam reservata, quàm non reservata? Qu. III. Quid si habeat excommunicationem reservatam?*

266 *Qu. IV. Quomodo intelligendum præceptum confitendi quamprimùm? Qu. V. An ad illud teneatur sacerdos celebrans sacrilegè?*

267 *Qu. VI. An celebrans confessus, et oblitus peccati? Qu. VII An sacerdos non confessus, qui meminit peccati post consecrationem?*

268 *Qu. VIII. An præceptum confitendi quamprimùm obliget etiam laïcos?*

269 *Effectus Eucharistiæ.*

270 *Quær. I. An accedere ad Eucharistiam cum veniali habituali sit novum veniale? Qu. II. An communicans cum veniali actuali peccet venialiter, et fructum amittat?*

255. — « Resp. Qui est in mortali, tenetur sub mortali » ante sumptionem Eucharistiæ confitêri, nisi sit necessitas » celebrandi, vel communicandi, et confessarius desit » (*Utrumque enim concurrere debet ad excusandum à confessione, ex Trid.*) « Ita *Trid. sess.* 13. *c.* 7. *et can.* 11. ubi contrarium » docentes excommunicantur de facto. Fundatur autem in » illo 1. *Corinth. c.* 11. ℣. 28. *Probet autem seipsum homo,* » *etc.* Et parum refert ad praxim, utrùm tantùm sit præ» ceptum ecclesiasticum, an tantùm divinum, quod est pro» babilius, ut docent *Suar. Filliuc. et alii commun.*

« Dixi 1. *In peccato mortali*; tùm quia Eucharistia delet » venialia, ex opere operato : tùm quia venialia (esto comi» tentur, imò reddant venialiter malam ipsam sumptionem) » non ponunt obicem gratiæ sanctificanti. Quòd si tamen » multa sint, et intra genus suum gravia, de quibus nulla

» pœnitentia concipitur, actualem devotionem, et fructum » majorem impediunt. *Suar. Laym. et alii.*

256. — Quær. I. An hoc præceptum præmittendi confessionem ad communionem sit divinum, vel ecclesiasticum? In *Trid. sess.* 13. *c.* 7. sic habetur: *Præsertim cùm illa plena formidinis verba apud apostolum legamus:* Qui manducat et bibit indignè, judicium sibi manducat et bibit, non dijudicans corpus Domini: *Quare communicare volenti revocandum est in memoriam ejus præceptum:* Probet seipsum homo. *Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat.* Super autem his verbis, alii ut *Nav. Med. Palac. ap. Pal. p.* 12. *n.* 2. dicunt præceptum confessionis esse tantùm ecclesiasticum, idque inferunt ex verbis illis: *Communicare volenti revocandum est in memoriam ejus* (nempe apostoli) *præceptum.* Ergò concilium non agnovit præceptum illud esse Christi, sed apostoli. Communis tamen, et vera sententia, quam tenent *Suar. d.* 66. *sect.* 3. *Pal. l. c. n.* 3. *Lug. d.* 14. *n.* 69. *Conc. p.* 337. *n.* 2. *Cont. Tourn. de Euch. cap.* 6. *art.* 3. *concl.* 4. *v. Atque hinc, et Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 3. *n.* 25. *cum aliis*, docet præceptum hoc esse divinum. Ratio, quia ex una parte constat, quòd ex præcepto Christi præmittenda sit probatio, dum apostolus testatur illud à Domino accepisse; ex alia parte, ex eodem concilio clarè patet, quòd hæc requisita probatio sit confessio; nam licèt to *ejus præceptum* referatur ad apostolum, ut probabiliùs intelligit *Lugo;* tamen concilium non dixit, hoc præceptum confessionis ab ecclesiastica consuetudine introductum fuisse, sed per eam tale præceptum fuisse declaratum; unde ex præcepto divino confessio jubetur. Neque huic obstat, quòd dicatur præceptum apostoli, quia reverà est præceptum Christi per apostolum promulgatum.

257. — Quær. II. An si quis post confessionem recordetur alicujus peccati mortalis inculpabiliter obliti, teneatur ante communionem illud confitêri? Et casus est, quando per dolorem universalem peccatum jam sit indirectè remissum.

Prima sententia inter DD. communissima affirmat, et hanc tenent *Lug. d.* 14. *num.* 126. *Suar. d.* 66. *sect.* 3. *Pal. p.* 11. *Bon. p.* 1. *n.* 17. *Conc. p.* 335. *n.* 6. *Nat. Alex. ar.* 2. §. 1.

6..

Tamb. de Commun. c. 1. §. 8. num. 62. Diana p. 9. tract. 3. r. 4. Croix num. 539. et Salm. de Euch. c. 7. p. 3. n. 30. cum Conc. etc. Ratio, quia id videtur expressè præceptum in *Trid. sess. 13. c. 7.* ex verbis illis suprà relatis: *Ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat.* Ergò qui ante communionem est conscius peccati obliti, debet ex præfato præcepto illud ante communionem confitêri. Tantò magis, quia tale præceptum sic explicatur ab universali Ecclesiæ praxi. Excipiunt tamen communiter, ut dicunt *Conc. p. 543. n. 18. Cont. Tourn. loc. cit. post concl. 4. Bon. l. c. n. 18. cum Suar. Conc. Reg. etc. ac Tamb. n. 63. cum Henr. et Vict.* casum, si sine periculo scandali, vel infamiæ quis non possit confitêri, putà si celebret, vel sit jam in scamno communicantium, à quo non valeat recedere sine nota. Hic tamen sedulò advertendum cum *Bon. d. 4. q. 6. p. 1. n. 19.* quòd scandalum tunc dicitur, quando datur occasio detrahendi, vel temerè judicandi, non verò quando datur solùm occasio admirationis.

Secunda sententia verò negat, et hanc tenent *Garcia in Sum. tract. 3. diff. 5. dub. 1. part. 5. n. 50. Præpos. q. 80. a. 5. dub. 3. n. 15.* (qui saltem speculativè loquendo eam enixè tuetur) *Hieronymus Ferrantinus de scand. q. 10.* item *Honorius, et Fabri apud Croix n. 539.* ac probabilem putant *Cornejo, et Regin. apud Dian. loc. cit.* atque mordicùs eam novissimè tuetur perdoctus *Cont. Tourn. ibid. v. Quær. 2. cum Arriaga, Gibert, et Pontas;* dicens primam sententiam nullâ niti ratione probabili. Scio quòd *Diana*, qui licèt in seligendis sententiis ut plurimùm in benignam partem declinet, et non raró declinat plus quàm par est, tamen in præsenti quæstione suæ benignitatis oblitus, hanc secundam sententiam omninò improbabilem vocat refertque jussu Inquisitionis Hispanicæ expunctam eam fuisse ab operibus Patris *Cornejo.* Sed hoc non obstante, spectato intrinseco fundamento, hæc sententia (salvo meliori sapientiorum judicio, quibus me submitto) mihi videtur cum *Cont. Tourn.* omninò rationi consentanea. Ratio, quia qui confessionem communioni præmisit, jam implevit præceptum confessionis, vi cujus peccatum oblitum jam est indirectè remissum, et pœnitens jam probatus existit. Quamvis autem teneatur ipse peccatum illud deinde

clavibus subjicere ante mortem, vel quando urgebit præceptum confessionis, minimè tamen constat ex Trident. adesse præceptum, ut statim ante communionem de illo confiteatur. Dices: In concilio jubetur, ut conscius peccati non communicet nisi præmissâ confessione, quantumvis sit contritus; ergò qui recordatur peccati obliti ante communionem, debet necessariò illud confitêri. Sed respondetur, quòd in Tridentino ibi tantùm præcipitur, ut pœnitens accedat ad communionem justificatus non per solam contritionem, sed etiam per confessionem; at hic jam est etiam per confessionem justificatus, ideòque non tenetur statim ante communionem iterùm confitêri. Praxis autem fidelium, quæ opponitur, non est habenda ut regula certa obligationis, sed potiùs ut pius et laudabilis usus; quem ego etiam quàm maximè, præcisis circumstantiis, suadendum puto; nihilominùs illustrissimus, et doctissimus magister meus *D. Julius Torni*, et alius theologus examinator synodalis in urbe Neapoli in re morali valde versatus, cum aliis doctis recentioribus à me consultis, mihi affirmarunt hanc secundam sententiam esse valde probabilem.

Quær. III. An talis pœnitens, qui recordatur peccati mortalis, inculpabiliter obliti in confessione, et qui confitêri vel nequeat vel nolit juxta mox allatam sententiam in præcedenti quæstione, teneatur ante communionem actum contritionis elicere? Affirmat *Medina apud Lugo d. 14. n. 121. et à Diana p. 2. tr. 14. r. 48.* citantur pro hac sententia etiam *Reg. Suar. et Graff.* Sed dicunt *Lug. loc. cit., et Escob. t. 20. de Euch. prob.* 56. nequaquam invenisse loca ubi AA. præfati hanc sententiam docuerint. Alii verò, ut *Lugo n.* 122. *Holzm. t. 1. p.* 350. *n.* 69. *Escob. n.* 290. *cum Præpos. et Gran. ac Cont. Tourn. loc. cit. v. Quær.* 3. *cum Sylvio, et Quarti*, primam sententiam communiter rejiciunt; hâc quidem nixi ratione, quia homini integrè justificato (ut supponitur) sufficit justificatio sua; nec ullum apparet fundamentum, unde, et ad quid hæc contritio requiratur: non ex præcepto, quia hoc nullibi invenitur præscriptum; non ad delendum peccatum, quia hoc jam deletum est per confessionem antea factam.

258. — « 1. Qui dubitat, an peccarit mortaliter, vel an » mortale sit ritè confessus, tenetur ante communionem

» confitêri. Ita *Bon. d. 4. q. 6. p. 1. ex Sanch. Reg. Suar. et* » *aliis* » (*Sed vide dicenda de sacramento pœnitentiæ n. 474.*)

259. — « 2. Dixi *nisi sit necessitas* (non quæcumque, v. g. » festi celebritas, vel magna devotio, ut quidam volunt.)» (*Et ita sentit Armilla; sed oppositum tenendum cum Bus. et Salm. de Euch. c. 7. p. 3. n. 42. cum Suar. Led. Fill. Bonac. et communissima. Sicut neque excusat paupertas sacerdotis celebraturi, nisi esset valde gravis, ut ait Croix num. 535.*) « sed gravis, sive urgens, qualis esse censetur in sequenti- » bus casibus, præmissâ tamen semper contritione; ad quam » tunc tenêris, nisi de peccato, quod occurrit, fueris antè » contritus. *Præp. Card. de Lugo d. 14. sect. 6. n. 132.*

260. — « 1. Periculum mortis, vel ut consecretur hostia » pro morituro. *Suar. Con. Card. de Lug. d. 4. sect. 5. num.* » 107. » (*Cum Conc. p. 343. n. 18. et Cont. Tourn. de Euch. cap. 6. art. 3. concl. 4. v. Dico 2. et Antoine p. 485.*) « 2. Si » sacrificium, vel communio non possint omitti absque gravi » infamia, vel scandalo. Iidem *auct.*» (*Cum Conc. et Cont. Tourn. ll. cc. modò confessarius desit; vel si confessio ob angustiam temporis perfici non possit, ut Tamb. de Comm. c. 1. n. 36. cum Granad. quo casu rectè ait Cont. Tourn. ibid. v. Quæres 1. quòd si infirmus sit in imminenti periculo mortis, tunc confessarius audiat peccata graviora, et illum absolvat, impositâ illi obligatione perficiendi confessionem, si convaluerit: si verò absit tale periculum, tunc censet Cont. Tourn. quòd sacerdos conetur, ut infirmus eliciat contritionem, et det communionem, si sine infamia non possit communio omitti. Sed meliùs dicunt Ronc. de pœn. c. 3. q. 1. r. 2. et Sporer eod. tit. n. 466.* (*et Tamb. n. 37. probabile putat*) *posse tunc dimidiari confessionem, sub eadem obligatione illam postea perficiendi*).

261. — « 3. Si parochus debet celebrare ex officio, ut po- » pulus Sacrum audiat. *Ibid.* » (*Nec adsit alius qui celebret, ut notant rectè Palaus n. 7. Antoine loc. cit. et Salm. de Euch. c. 7. p. 3. n. 52. Et non possit parochus omittere celebrationem sine infamia*). « Ob quam causam etiam alteri qui non » est parochus, id licêre putat *Dian. cum aliis undecim, p.* » *9. t. 3. r. 9. contra Palaum, Aversam*, etc.» (*Qui veriùs contradicunt cum Salm. ibid. n. 63. Lugo d. 14. n. 11. et Ronc. qu. 3. quia populus Sacrum non audiendo, tunc minimè peccaret.*

« 4. Si urgeat præceptum de annua communione, ut docet » *Henriq.* et probabile putat *Præpos.* vel si sacerdos non » possit audire missam, nisi celebret, ut habent *Henriq. et* » *Sot. Dian. r.* 63. *et* 64. nec improbat *C. Lug. l. c.* Probabi- » liùs tamen videntur docêre *Con. Sa, Suarez et alii*, cessante » scandalo, et infamiâ, præstare tunc Sacrum, et commu- » nionem etiam paschalem intermittere, eò quòd hæc præ- » cepta non obligent, quando non possunt implêri conve- » nienter juri divino. » (*Quoad missam audiendam, licitè posse sacerdotem celebrare, tenent Sylv. et Palud. ac probabile putant Suar. Lugo et Fill. apud Salm. ibid n.* 54. *Sed meliùs contradicunt Cont. Tourn. loc. cit. v.* 1. *Non præponderat, Lugo d.* 14. *n.* 115. *Conc. p.* 345. *n.* 26. *cum Suar. Laym. et Bon. quia præferendum est præceptum divinum ecclesiasticò. Quoad communionem verò Pal. p.* 12. *n.* 7. *cum Sot. Palud. etc. de Lugo n.* 116. *cum Con. Henr. et communi ut asserit, affirmant posse fieri communionem sine confessione; sed negat Cont Tourn. ibid. v.* 2. *Nec præpond. et Salm. ibid. n.* 55. *cum Suarez, et Reginald., quia præceptum annuæ communionis non obligat, quando nequit implêri debito modo. Utraque est probabilis*).

262. — « 5. Si sacerdos post consecrationem committat mor- » tale, vel antè commissi recordetur, tenetur elicitâ contritione » sacrificium prosequi : si verè id fiat ante consecrationem, et » præsertim ante canonem, debet confitêri, si absque nota » infamiæ potest, vel recedere, ut docent *Sylv. Nav. Dian.* » *et alii contra Sot. et Henriq.* qui negant tenêri, ob hono- » rem sacrificii; putantque practicè esse probabile *Laym. et* » *Bon.*, eò quòd vix sine aliqua nota confessio decenter fieri » posset; nisi fortè in missa solemni, sub cantu, vel con- » cione : quo casu tenebitur confitêri, ut notat *Sylv.* Quòd » si verò nec contritionem possit elicere, secundùm commu- » nem sententiam esset confitendum, vel desistendum : » licèt *Vasq. in* 3. *p. t.* 3. *d.* 207. *n.* 3. *et Hurt. de Euch. d.* 8. » putent probabile esse saltem non peccaturum mortaliter, » quando non potest sine nota recedere; intellige, si cona- » tus sit elicere, vel fecit, quod potuit. *Vide Dian. p.* 4. *t.* 4. » *r.* 98. *Card. de Lug. d.* 9. *s.* 2. *n.* 8. ubi idem docet. Notat » autem *Dian. ex Præpos.* satis esse, si quis bonâ fide putet » se esse contritum, licèt subdubitet.

Hic dubitatur 1. An sacerdos qui inter celebrandum recordatur peccati mortalis, teneatur ante consecrationem, et præsertim ante canonem interrumpere missam, accersendo confessarium, ut confiteatur si possit sine nota? Negant *Leand. et alii apud Dian. p. 3. tract. 4. r. 77.* et dicunt sufficere ut conteratur, quia præceptum præmittendæ confessionis intelligendum videtur ante communionem inchoatam; non enim decet sacrificium incœptum abrumpere. Sed meliùs distinguunt *cum Bus. Suar. d. 67. sect. 4. Lugo d. 14. n. 113. Pal. p. 12. n. 7. cum Vasq. et Bon. et Salm. de Euch. c. 7. p. 3. n. 49. et 50, cum Coninck et aliis multis*, et dicunt quòd si sacerdos recordetur peccati post consecrationem, tunc missa non est interrumpenda, ut docet etiam *D. Th. 3. p. qu. 83. art. 6. ad 2.* et expressum habetur in *Rubr. de Defect. t. 8. n. 4.* Si verò recordetur ante consecrationem, et præsertim ante canonem, tunc debet confitêri, si possit; quia, cùm talis pars sit extrinseca sacrificio, benè potest missa interrumpi ob hanc rationabilem causam, utì fieri solet etiam ob concionem vel oblationes populi.

Dubitatur 2. An sacerdos eo casu ante consecrationem, si nequeat confitêri, teneatur etiam missam deserere? Negant *Pal. l. c. Suar. d. sect. 4. cum S. Bon. Vict. etc. ac Nav. c. 25. n. 76.* ubi ait, quòd sacerdos peccatum *advertens post inchoatam missam, non debet desistere, etiamsi absque scandalo posset.* Ratio, quia licèt illa prior pars non sit de substantia sacrificii, est tamen ex institutione conjuncta sacrificio per modum unius actionis sacræ; et ideò, postquam est inchoata, debet absolvi. Sed probabiliùs affirmant *Lugo d. 14. n. 113. et Cont. Tourn. de Euch. cap. 6. art. 3. concl. 4. cum Sylvest. Sylvio, etc. ac D. Th. 3. p. q. 83. art. 6. ad 2.* ubi dicit hanc opinionem esse tutiorem. Idque confirmat Rubrica (*3. p. tit. 8. n. 4. et 5.*) ubi sic habetur: *Si antè consecrationem recordetur sacerdos se esse in peccato mortali, aut se esse excommunicatum, vel suspensum, aut locum esse interdictum, si non timetur scandalum, debet missam incœptam deserere.* Dixi *probabiliùs*, non certè, nam certum non est, an Rubrica sub verbo *debet* imponat præceptum grave. Cæterùm, benè advertunt *Cont. Tourn. et Pal. loc. cit. cum Vasq. et Laym.* quòd eo casu vix nota infamiæ vitari poterit.

263. — « 6. Si in scamno communicantium recorderis » peccati mortalis, quod oblitus es confiteri, nec sine nota » aut scandalo gravi possis recedere, ut habent *Nav. Fill.* » *Reg. Card. de Lugo l. c. n.* 112. *et alii.* » (*Cum Salm. de Euch. c. 7. p. 3. n. 47. et comm. Vide dicta n.* 258.) « Porri- » genti autem Eucharistiam confitêri non expedit, nec de- » cet, quo casu, etiamsi ne possis quidem elicere contritio- » nem, excusat à peccato *Hurt. l. c.* » (*Modò conêris conteri ut Vasq. Lugo, etc. ap. Croix n.* 517. *Sed vide dicta hoc lib.* 6. *n.* 33.) « Imò quidam DD. apud *Henr.* excusant laï- » cum antè confessum, etiam præcisâ notâ, et scandalo, » non recedentem; eò quòd is dicatur justificatus, et pro- » batus per confessionem. Quam sententiam probat *Tambur.* » *in exp. com. c.* 1. §. 8. potestque servire pro scrupulosis. » *Vide Regin. lib.* 29. *n.* 105. *Bon. d.* 4. *p.* 10. *Escob. t.* 7. » *c.* 6. » (*Vide dicta n.* 257.)

264. — « Dixi 3. *Et desit confessarius*; deesse autem cen- » setur, non ut quidam volunt, si absit is, cui solet, et » cuperet confitêri, vel cui devotiùs, aut utiliùs confitere- » tur : neque etsi religiosus non possit nisi sæculari con- » fitêri peccata gravia, cum aliqua infamia religionis. *Amicus,* » *Dian. p.* 9. *t.* 3. *r.* 13. sed in sequentibus casibus :

« 1. Si nullus sit præsens, absentem verò sine magna » difficultate (spectatâ tùm debilitate, ætate, et negotiis » personæ, tùm aliis circumstantiis, ut aëris, brevitatis tem- » poris) adire non possis. *Bon. loc. cit. n.* 30. *ex Suar. Con.* » *etc.* » (*Hinc quodcumque grave incommodum excusat. Salm. de Euch. c. 7. p. 3. n.* 32. *cum Pal. Vasq. et aliis passim. Excusare etiam distantiam confessarii causâ itineris duarum horarum, dicit Gobat cum Marchantio; Rhodes unam leucam, id est tria milliaria; Canus autem ait sufficere iter quinque quadrantium; ita apud Croix num.* 354. *qui rectè ait cum Aversa, et Dic. hoc judicandum ex circumstantiis; inde ait Pal. p.* 12. *n.* 6. *quòd aliquando, spectatâ imbecillitate sacerdotis, et brevitate temporis in quo celebrare debet, poterit excusare adhuc distantia* 50 *passuum*).

« 2. Si non adsit, nisi ignarus idiomatis, vel carens » jurisdictione vel excommunicatus, vel non approbatus, vel » cui non possis confitêri sine gravi damno tuo, vel alieno, vel » si habeas peccatum tantùm reservatum, nec pateat aditus

» ad superiorem; vel superior semel iterùmque per pium
» confessarium rogatus negaverit potestatem absolvendi.
» *Tamb. in exped. com. c.* 1. §. 6. *ex Fag.* Limitat autem
» *Dian. p.* 9. *t.* 3. *r.* 15. si absque gravi nota prætermittere
» non possis. Ita *Sylv. et alii.* Requiritur tamen in his etiam
» casibus contritio, et propositum confitendi: imò ex præ-
» cepto *Trid.* sacerdos, qui in tali casu celebravit, tenetur
» primâ occasione confitêri. Quod præceptum extendendum
» non videtur ad laïcos, vel sacerdotes communicantes tan-
» tùm, ut contra *Nav. et Fagund.* docent *Sylv. Dian. et Bon.*
» *d.* 3. *q.* 6. *p.* 1.

265. — Hìc plures oportet quæstiones enucleare. Quær. I. An qui habet peccatum reservatum, et non habet copiam confessarii habentis facultatem, teneatur confitêri apud inferiorem, ut possit communicare? Si iste nullum aliud mortale habeat nisi reservatum, conveniunt DD. non tenêri ad confessionem, sed sufficere ut conteratur; ita *Lugo de Euch. d.* 14. *n.* 87. *in fin. Bon. eod. tit. d.* 6. *p.* 1. *n.* 31. *Pal. p.* 12. *n.* 6. *Elb. t.* 3. *p.* 94. *n.* 102. *Suar.* 3. *p. d.* 63. *sect.* 4. *q.* 80. *art.* 5. *cum Palud. Arm. et Adria. ac Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 3. *n.* 37. *cum Con. Reg. et Led.* Censent tamen *Lugo, et Bon. ll. cc. cum Suar. Bon. Nugno, et Reg.* quòd eo casu sacerdos advertens se non habêre contritionem, sed solam attritionem, tunc tenetur confitêri venialia quæ habet, vel mortale aliàs confessum, ut sic à reservato saltem indirectè absolvatur, et in statu gratiæ communicet, (et hoc probabilius est juxta sententiam mox dicendam). Imò docet *Lugo n.* 103. quòd hoc poterit semper facere, etiamsi habeat contritionem, ut securiùs Eucharistiam recipiat. Sed quid, si hic habeat simul mortalia reservata, et non reservata?

Prima sententia negat tenêri ad confessionem, et dicit posse hunc communicare, præmissâ tantùm contritione; ita *Vasq. t.* 4. *q.* 91. *art.* 3. *dub.* 9. *Cont. Tourn. de Euch. cap.* 6. *art.* 3. *concl.* 4. *v. Hinc.* 2. item *Gerson. et Ales. ap. Lugo loc. cit. Sylv. et Rich. apud Dian. p.* 3. *tr.* 4. *r.* 104. item *Armill. Præp. Trull. etc. ap. Viva de Euch. q.* 4. *art.* 7. *n.* 6. et meritò hanc probabilem vocant *Suar. d.* 66. *sect.* 4. §. *Quartus. Pal. et Fill. apud Viva loco citato.* Ratio, quia confessio illa apud inferiorem esset invalida, cùm fieret judici non competenti, qui ob peccata reservata, quibus

gravatur pœnitens, caret omni potestate super illo; unde sicut non potest dividi absolutio ad remittendum unum peccatum sine alio, ita nec confessio.

Secunda sententia verò probabilior, et communissima, quam tenent *Suar. Pal. Viva ll. cc. Conc. t. 8. p. 348. n. 32. Lugo n.* 87. qui communem vocat, et *Salm. de Euch. p. 3. c. 7. n. 36. cum Con. Reg. Led.* et communi, ut etiam asserunt, docet hunc omninò tenêri ad confessionem. Ratio, quia, cùm urgeat præceptum divinum præmittendi confessionem communioni, debet fieri confessio saltem formaliter integra, si non possit fieri integra materialiter.

Quær. II. An hic præmittendo confessionem, teneatur confitêri tam mortalia non reservata, quàm reservata?

Prima sententia affirmat, et hanc tenent *Suar. Viva, Conc. Bonac. et Salm. ll. cc. cum Fill. Nugno, Soto,* et hanc esse satis communem fatetur *Lugo n.* 87. Nullam tamen præfati AA. rationem pro hac sententia præbent; sed videtur hæc assigari posse, nempe quia confessarius debet agnoscere totam pœnitentis conscientiam, ut debitum formet judicium, an ille sit capax absolutionis, vel non, fortè quia est recidivus in reservatis.

Secunda sententia verò non minùs probabilis, imò fortè probabilior, negat hunc tenêri per se ad confessionem reservatorum; et hanc tenent *Pal. p.* 12. *n.* 6. *Elbel n.* 102. item *Gerson, Alens. et Castrop. ap. Lugo d.* 14. *num.* 86. qui probabilem censet *cum Major, Petr. Soto, S. Ant. Led. et Salas.* Ratio, tùm quia aliàs hic teneretur bis peccata illa reservata confitêri, primò inferiori, deinceps superiori; tùm quia, ut suprà dictum est, nulla videtur esse obligatio confitendi peccata illa, super quibus confessarius nequit esse judex, cùm nullam super eis jurisdictionem habeat. Dixi *per se,* non dubito enim quin talis pœnitens aliquando, putà (ut diximus) si sit recidivus in reservatis, vel in occasione proxima recidendi, teneatur etiam reservata inferiori aperire, ut confessarius de sua dispositione rectè possit judicare, sed hoc esset quidem per accidens, non autem per se, sive ex obligatione integritatis confessionis, cùm eo casu benè sufficiat integritas formalis.

Quær. III. Quid si pœnitens habeat excommunicationem reservatam? Alii, ut *Sot. Sylv. Covar. et Rosell. apud Lug.*

d. 14. *n.* 99. dicunt hunc extra mortis articulum nunquam posse communicare. Sed communiter contradicunt *Suar. t.* 4. *d.* 31. *sect.* 3. *n.* 6. *Lug. n.* 100. *et Conin. d.* 8. *num.* 107. ac rectè censent, eum benè posse Eucharistiam recipere, urgente scandalo, vel notâ infamiæ. Ratio, quia præceptum Ecclesiæ prohibens excommunicatis suscipere sacramenta, non obligat concurrente præcepto naturali vitandi scandalum, vel non obligat cum tanto incommodo perferendi infamiam. Sed dubium superest, an excommunicatus possit tunc confitêri non habenti facultatem super excommunicationem ?

Prima sententia negat, et hanc tenent *Vasq. et Sylv. apud Lugo n.* 105. item *Sotus, Canus, et Led. ap. Suar. l. c. n.* 1. ac probabilem putant *Lug. n.* 102. *Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 3. *n.* 38. *et Dian. p.* 4. *tr.* 3. *r.* 104. *cum Palud. S. Anton. Sylvest. Gabr. et Megala.* Hunc dicunt posse quidem communicare, præmissâ contritione, licèt habeat alia peccata mortalia non reservata; non posse tamen confitêri, cùm sit innodatus excommunicatione, quæ ipsi interdicit à susceptione sacramenti pœnitentiæ.

Hæc est probabilis, sed probabilior est *secunda sententia* affirmans, quam tenent *Lugo d. n.* 102. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 8. *n.* 5. *Suar. l. c. n.* 6. *cum Ang. et Salm. cit. n.* 38. *cum Conin.* Ratio, quia eo casu excommunicatio, sicut non privat susceptione Eucharistiæ, ita nec pœnitentiæ, quæ debet suscipi cùm possit, ut servetur divinum præceptum præmittendæ confessionis ad communionem. Rectè autem probant *Suar. Sanch. Lugo, et Salm. ll. cc.* validè posse aliquem à peccato absolvi, non præmissâ absolutione à censura : ratio, ut benè ait *Suar.*, quia prohibitio Ecclesiæ, ne excommunicatus sacramenta recipiat, non potest irritare sacramenti valorem, qui pendet à jure divino. In tantum enim excommunicatus invalidè reciperet sacramentum pœnitentiæ, in quantum, stante prohibitione Ecclesiæ, accederet indispositus; sed quando urget necessitas, hæc benè ipsum eximit pro illo tunc à prohibitione Ecclesiæ, unde validè tunc et licitè pœnitentiam suscipit.

266. — Quær. IV. Quomodo intelligendum præceptum illud à Trid. sacerdotibus impositum, confitendi quamprimùm? In conc. Trid. *sess.* 13. *c.* 7. sic habetur : *Nullus sibi conscius*

mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat. Quod à christianis omnibus, etiam ab iis sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc S. Synodus perpetuò servandum esse decrevit, modò non desit illis copia confessoris. Quòd si, necessitate urgente, sacerdos absque prævia confessione celebraverit, quamprimùm confiteatur. Damnata autem fuit ab *Alex. VII.* prop. 38. quæ dicebat : *Mandatum Tridentini factum sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali confitendi quamprimùm, est consilium, non præceptum.*

Posito igitur hoc præcepto concilii, dubitatur quomodo illud *quamprimùm* intelligendum ? Damnata quidem fuit ab eodem *Alex.* VII. prop. 39. ubi dicebatur : *Illa particula* quamprimùm *intelligitur cùm sacerdos suo tempore confitebitur.* Alii verò, ut *Molfes. etc. apud Dian. p. 9. tr. 3. res. 23.* dicebant intelligi, cùm primùm talis sacerdos celebraverit : sed hæc opinio est omninò improbabilis, ut benè ajunt *Escob. de Euch. nu.* 312. *Croix l. 6. p. 1. n.* 545. *et Diana l. c.,* quia tunc ipse ratione ipsius celebrationis teneretur ad confessionem, sed Tridentinum, præcisâ celebratione, præceptum confitendi quamprimùm imponit. Alii autem è converso censent intelligi statim ac cesset necessitas, et sacerdos commodè possit ad confessarium accedere, adhuc in ipsa die celebrationis ; ita *Wigandt tr.* 11. *n.* 39. *Conc. p.* 348. *n.* 33. *et Sancius ap. Dian. l. c.* hancque opinionem utì tutiorem amplectitur *Cont. Tourn. cap.* 6. *art.* 3. *concl.* 4. *q.* 6. Sed meliùs *P. Milante* cum communi DD. ut ait, *in dict. prop.* 39. *Lugo d.* 14. *n.* 163. *Dian. l. c., cum Garcia, Coninch. et Candido, Escob. dict. n.* 312. *cum Zerola, Viva in ead. prop. n.* 5. *cum Trull. et Bassæo, ac Croix n.* 545. qui affert de hoc S. C. declarationem, dicunt sufficere, si sacerdos intra triduum confiteatur : pariter ac in *c. Eos qui, de sentent. excomm. in* 6. præcipitur, ut ii qui in articulo mortis absolvuntur ab excommunicatione reservata, teneantur cùm convaluerint se præsentare ad superiorem, *quàm citò commodè poterunt*, aliàs reincidunt in eamdem censuram ; et hoc non obstante (ut ajunt *Lugo, Milante, et Garcia*), non judicantur reincidere, si intra triduum se præsentant. Sic etiam *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 10. *n.* 55. *cum Ugolino, et Sayro*, dicit

7.

præceptum deferendi libros hæreticorum ad inquisitores non violare graviter eum, qui per biduum illos retinet. Ratio autem intrinseca mihi videtur; quia, cùm hoc præceptum sit tantùm ecclesiasticum (ut benè probat *Suar. d.* 66. *s.* 6.), non censetur Ecclesia velle ad illud obligare cum tanto rigore; unde illud *quamprimùm* moraliter debet intelligi, prout intelligitur in aliis legibus humanis, nempe in *l. fin. c. de judic. et l. fin. c. de err. advoc.* ubi verbum *statim, quamprimùm, continuò,* aut simile, ut interpretantur *Bald. Felin. Mendos. ap. Milante,* benè extenditur ad spatium trium dierum. Communiter tamen dicunt *Lugo n.* 162. *et* 163. *Viva n.* 6. *Milante, et Diana ll. cc. cum Garcia, et Candido,* quòd aliquando per accidens ex tali præcepto sacerdos ille teneretur confitêri eâdem die, et fortè eâdem horâ, putà si tunc confessarium haberet, quo postea per plures dies carebit, vel si cras eadem necessitas urgeret celebrandi, nec posset confitèri.

Quær. V. An teneatur confitêri quamprimùm sacerdos sacrilegè celebrans, qui non habet necessitatem, vel qui stante necessitate habet tamen copiam confessarii? Affirmant *Sylvius, et alii apud Croix n.* 546. Sed communissimè, et veriùs negant *Suar. d.* 66. *sect.* 7. *Lugo d.* 14. *num.* 150. *Diana p.* 9. *tr.* 2. *res.* 26. *cum Granad. Fill. Nugno etc.* item *Vasq. Sayr. March. Dic. Aversa, Gob. Pell. etc. apud. Croix l. c.* et ferè communis sententia ut testatur *Moya q.* 6. §. 4. Ratio, quia præceptum Tridentini ordinatum est ad metum incutiendum iis, qui prætextu necessitatis differunt confessionem, non autem sacrilegè celebrantibus, quibus præceptum hoc valde rarò esset profuturum: illi enim qui, contempto præcepto divino, audent in peccato scienter celebrare, faciliùs ecclesiasticum contemnent præceptum. Benè autem docet *Lugo Resp. mor. l.* 4. *d.* 47. *n.* 5. quòd in præceptis positivis non valet argumentum de minori ad majus, quando minus in majori non continetur, prout est in nostro casu, in quo præcepta sunt disparata. Rectè tamen advertit *Lugo d.* 14. *n.* 150. quòd si talis sacerdos ex necessitate, omissâ contritione, celebraret, utique teneretur ad confitendum quamprimùm, quia præceptum Tridentini minimè distinguit inter sacerdotem habentem, vel non habentem contritionem, sed loquitur de quocumque sacerdote ex necessitate celebrante.

Hoc verò puto intelligendum (quidquid dicat *Croix l. c.*) tantùm de eo, qui ante celebrationem non habuit copiam confessarii; nam si habuerit, primus quidem recurrit casus, in quo ille verè sacrilegè, et sine necessitate celebraret.

267. — Quær. VI. An teneatur confitêri quamprimùm celebrans post confessionem, in qua inculpabiliter oblitus est alicujus mortalis? Resp. si meminerit post celebrationem, utique non tenetur, ut rectè docent *Suar. dist.* 66. *sect.* 7. *v. Secundo et Marc. Gob. et Dic. apud Croix n.* 547. Imò hoc probabiliter admittunt *Bon. Avers. et Leand. ibid.* etiamsi in missa post communionem recordetur mortalis; quia reverà nec iste celebrasset conscius peccati, ut loquitur Tridentinum. Si verò meminerit ante celebrationem, sed post confessionem, dicunt tenêri tunc ad præceptum confitendi quamprimùm *Suar. l. c. et alii plurimi cum Lug. Dic. Pell. etc. apud Croix l. c.* Sed *Croix* meritò oppositam sententiam putat probabilem, quia hic reverà non potest dici celebrasse conscius peccati sine prævia confessione. *Vide omninò de hoc dicta n.* 257.

Quær. VII. An sacerdos, qui post consecrationem recordatur peccati obliti, nullâ præmissâ confessione, teneatur confitêri *quamprimùm?* Affirmant *Suar. cit. sect.* 7. *et Bon. Regin. Molf. Megala, etc. apud Dian.* ut refert *Lugo d.* 14. *n.* 140. Ratio, quia tunc verè accidit casus, in quo urget præceptum Tridentini, tunc enim sacerdos jam celebrat conscius peccati in necessitate, et sine confessione. Sed negant *Vasq. Diana, et Præpos. apud Lug. n.* 141. *ac Pell. ap. Croix n.* 548. et meritò probabile putat *Lugo n.* 144. *et* 146. Quia in *Rub. tit.* 8. *num.* 3. dicitur quòd sacerdos, qui ante missam recordatur peccati, et celebrat ex necessitate non habens copiam confessarii, tenetur postea confitêri cùm primùm, sed de eo, qui meminit peccati post consecrationem, loquens *Rubr. n.* 4. dicit: *Conteratur cum proposito confitendi*, absque eo quòd adjungatur *cùm primùm.*

268. — Quæritur VIII. An præfatum præceptum Tridentini confitendi quamprimùm, obliget etiam laïcos?

Prima sententia affirmat, et hanc tenent *Navarr. apud Lugo d.* 14. *n.* 138. *Conc. p.* 341. *num.* 13. *et Cont. Tourn. de Euch. cap.* 6. *art.* 3. *concl.* 4. *v. Quær.* 5. *cum Azor, Henr. et Sa.* Quia, ut dicunt, eadem ratio valet in laïcis, quàm in

sacerdotibus, ubi enim eadem ratio currit, eadem currit légis dispositio.

Secunda sententia verò communissima, et satis probabilis negat, et eam tenent *Suar. d.* 66. *sect.* 7. *Lug. n.* 139. qui asserit oppositam communiter rejici. *Wigandt tr.* 12. *n.* 32. *r.* 5. *Milante in prop.* 13. *Alex. VII. Pal. p.* 12. *n.* 9. *Elbel p.* 95. *n.* 105. qui asserit communem. *Roncag. tr.* 18. *qu.* 1. *c.* 5. *r.* 2. *cum Candido, Aversa, et Diana, Escob. l.* 20. *num.* 92. *cum Vasq. Con. etc.* item *Laym. Bon. Fill. etc. apud Conc. l. c.* Ratio, tùm quia prædicta regula ex paritate rationis currit quidem in correlativis, æquiparatis, vel connexis, non autem hìc, tantò magis quia sumus in odiosis, juxta dicta in *lib.* 1. *num.* 200. *v. Quæritur ;* tùm quia differt ratio sacerdotum, et laïcorum. In sacerdotibus enim qui (genericè loquendo) frequentiùs communicant quàm laïci, faciliùs occurrit necessitas communicandi sine confessione, ideòque faciliùs prætextu hujus necessitatis sacerdotes prætermissâ confessione celebrarent. Idque confirmat *Wigandt* auctoritate *sancti Thomæ,* qui dicit in eo, cui deest copia confessarii, et communis necessitas urget, requiri propositum confitendi, et satisfaciendi, nihil addens de obligatione statim postea confitendi. Ex quo rectè inferunt idem *Wig. et Lugo n.* 139. *cum Suar. etc.* quòd si sacerdos in necessitate sine confessione more laicorum communicaret, non teneretur statim confitêri, secùs verò (addunt) si deberet complêre sacrificium ab alio incœptum : vel si officium perageret die Parasceves, quia etsi tunc non diceret propriè missam, diceretur tamen simpliciter celebrare, ut loquitur Rubr. Miss. de illo die.

269. — Hìc ultimò refert adnotare, quinam sint effectus Eucharistiæ. Effectus I. præcipuus est conferre augmentum gratiæ, ut patet ex concilio Florentino, et Tridentino *sess.* 13. *c.* 2. Et aliquando per accidens conferre etiam primam gratiam, nempe si quis ignorans esse in peccato mortali, vel credens habêre contritionem, accedit ad communionem cum sola attritione ; tunc de attrito fit contritus. Ita *S. Th. p.* 3. *qu.* 72. *art.* 7. *ad* 2. *et qu.* 79. *art.* 3. *Ronc. de Euch. c.* 7. *quæst.* 1. *Salm. de Sacram. in gen. c.* 5. *p.* 2. *n.* 12. *cum Scoto, Suarez, Tol.* et ferè communi (*contra Lug. Vasq. etc.*) Quia de ratione generica sacramentorum est, ut gratiam con-

ferant supernaturali dolore dispositis, et obicem non ponentibus. (*Vide dicta in hoc l. 6. n. 6.*)

Effectus II. Eucharistiæ est remittere venialia, ut docet *S. Th. p. 3. q. 79. art. 4.* cum communi ex *Trid. sess. 13. c. 2.* ubi dicitur, hoc sacramentum esse *antidotum, quo liberamur à culpis quotidianis, et à peccatis mortalibus præservamur.* Et dicunt *Salm. de Euch. c. 6. p. 2. n. 23. cum S. Th. d. art. 4. Pal. Bon. Con. Cornejo,* remitti venialia (modò non habeatur de eis complacentia) ex vi hujus sacramenti, non solùm mediante actu charitatis, quem hoc sacramentum excitat, verùm etiam immediatè ex opere operato per infusionem gratiæ nutrientis, et restaurantis damna, quæ ex venialibus nobis sequuntur. Pro hac sententia *Salm.* citant *D. Th. 3. p. q. 79. art. 4.*, sed non benè, nam ibi S. Doctor sic ait: *Res autem* (scil. effectus) *sacramenti est charitas, non solùm quantum ad habitum, sed etiam quantum ad actum, qui excitatur in hoc sacramento, per quem peccata venialia solvuntur.* Unde melius addit *Cont. Tourn. cap. 8. concl. 3. v. Tria hic annotanda*, hoc sacramentum non immediatè, sed tantùm mediatè per actum charitatis remittere venialia.

Effectus III. est præservare à mortalibus per auxilium gratiæ sacramentalis, quâ excitatur devotio, fortiùs resistitur tentationibus, fugantur dæmones, etc. ut docet *S. Cyrillus.* Imò asserunt *Salm. de Euch. c. 6. p. 2. n. 30. cum Montesin.* Eucharistiam conferre divinam etiam externam protectionem, quâ Deus non permittet, ut homo versetur in occasionibus, in quibus prævidet Deus illum casurum. Effectus IV. est remittere pœnam temporalem debitam pro peccatis; hoc autem non directè, sed indirectè ratione actuum charitatis, qui per sacramentum excitantur, ut docet *S. Th. p. 3. qu. 79. art. 5. cum Salm. ibid. n. 31. et Conc. p. 330. n. 7.* Effectus V. est actualis dulcedo spiritualis, qui effectus est quidem infallibilis, si non impeditur ex parte subjecti: consistit autem hæc suavitas in promptitudine voluntatis ad res divinas hilari animo peragendas. Effectus VI. est unio specialis cum Christo, et membris ejus, ex *Joann. c. 6. ℣. 7. In me manet, et ego in illo.* Effectus VII. est adeptio gloriæ: *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Alios etiam effectus habet hoc sacramentum erga corpus, ut tenent *Lugo, Pal. et Suar. cum Salm. ib. n. 36.* scilicet diminuendi fomitem concu-

piscentiæ, excitandi bonas imaginationes, ipsum corpus sanctificandi, corpori tribuendi resurrectionem, et gloriam. Valde autem probabile est, species consecratas, quamdiu sunt in stomacho. majores gratias causare, majori dispositione accedente, ut *Croix n.* 524. *cum Con. Suar. Caj. Val. Lugo. Vide dicta n.* 227.

270. — Quær. I. An accedere ad Eucharistiam cum peccato veniali habituali, sit novum veniale? Affirmant *Laym. tr.* 4. *c.* 6. *n.* 3. *et Conc. ac Dic. apud Salm. tr. cit. c.* 7. *p.* 2. *n.* 20. Probabiliter verò negant *Sotus*, *Sa*, *Vasq. etc.* cum iisdem *Salm. ibid. n.* 21. Ratio, tùm quia hæc potiùs esset deficientia perfectæ reverentiæ, quàm positiva irreverentia: tùm quia ipsa voluntas recipiendi Eucharistiam, et ejus effectum est quædam virtualis venialium detestatio, quâ culpæ removentur, ita ut ipsæ minimè sacramenti fructum impediant.

Quæritur II. An qui communicat cum peccato veniali actuali, peccat venialiter, et fructum sacramenti amittat? Quando culpa afficit ipsam communionem, putà cùm quis communicat ob inanem gloriam vel alium finem venialem, nemo dubitat quin venialiter etiam peccet, ut dicunt tamquam certum *Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 2. *n.* 22. *et Tamb. Meth. Com. c.* 1. §. 4. *n.* 9. Dubium est, an peccet venialiter, qui communicat cum actuali vel virtuali affectu peccandi venialiter, vel cum veniali concomitante, putà cum voluntaria distractione, vel proferendo verba otiosa, et simili? Negant *Vasq. Sa*, *Leand. etc. apud Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 522. et probabile putat *Tamb. l. c.* Veriùs tamen affirmant cum communi *Suar. d.* 66. *s.* 1. *v. Dicendum*, *Lugo d.* 14. *n.* 31. *Salm. ibid. n.* 23. *cum Fill. et Reg. ac Croix l. c. cum Laym. Tann. Rodriq. Gob. etc.* ex *D. Aug.* relato in c. *Quotidie de consecr. dist.* 2. qui dicit: *Nam habentem adhuc voluntatem peccandi, gravari magis dico Eucharistiæ perceptione, quàm purificari.* Ratio, quia talis communicans positivam irrogat injuriam sacramento. Hoc quoad culpam: quoad fructum verò sive effectum sacramenti, alii dicunt quòd accedens sine actuali dispositione (quæ consistit in exclusione culpæ venialis in actu communionis, et in aliquo pio devotionis motu), nullum recipit fructum sacramenti; et ita tenent *S. Th. in* 4. *d.* 12. *q.* 2. *art.* 1. *q.* 3. *Caj. in* 3. *p. qu.* 78. *art.* 1. *Petrocor. t.* 3. *p.* 26. *v. Prænotandum;* item *S. Bonav. S. Anton. Alens. et*

Durand. apud Cont. Tourn. cap. 8. concl. 3. v. Affirmant. Idque probant, tùm ex *D. August. Serm. 15. de verb. apost.* ubi : *Non justificat* (Deus) *non quasi dormientes, non quasi ut non conemur, non quasi ut non velimus. Qui fecit te sine te, non te justificat sine te.* Tùm propter experientiam, quâ observantur plures sacerdotes quotidie celebrare in statu gratiæ, et tamen nihil proficere. Sed alii communiùs ajunt, talem non privari omni fructu, ut *Suar. d. 63. sect. 3. Gonet, disp. 8. art. 3. Tourn. Præl. theol. de Euch. qu. 7. concl. 3. v. Quær. 1. r. 3. Lugo d. 14. n. 36. cum Sylvio, Soto, Vasq. Led. et aliis communiter* ut asserit. Nec dubitandum, quin *D. Thomas* mutaverit sententiam in 3. *p. q.* 79. *a.* 8. ubi expressè docet, quòd, licèt qui communicat cum veniali concomitante communionem, v. gr. cum voluntaria distractione, non recipiat actualem refectionem spiritualis dulcedinis, tamen recipit *augmentum habitualis gratiæ, vel charitatis.* Hæc sententia est quidem longè communior, sed prima non videtur improbabilis.

ARTICULUS II.

Quæ requiratur dispositio corporis ?

An guttulæ aquæ commixtæ cum saliva, aut jusculi degustati? An saccharum ante mediam noctem in ore immissum? An aqua hausta à lapso in flumen? An sanguis haustus è digito? Quid si defluat è capite?

280 *Regula II. Ut res sumatur ad modum comestionis, aut potationis. Dub. 1. An frangat jejunium pulvis tabaci sumptus per nares. Dub. 2. An fumus tabaci. Dub. 3. An tabaci folia, vel aromata dentibus contrita?*

281 *Regula III. Ut sumatur res habens rationem cibi, aut potûs. Hinc quæritur, an solvat jejunium comestio capillorum, lanæ, ligni, chartæ, lapillorum, cretæ, et similium?*

282 *An liceat sequi ultimum inter horologia? Et quid si quis deglutiat cibum post primum ictum? An in dubio soluti jejunii liceat communicare?*

283 *An sit peccatum sumere cibum, vel expuere statim post communionem?*

284 *In quibus casibus possit quis communicare non jejunus?*

285 *An liceat iterùm dare Viaticum infirmo non jejuno? Dub. 1. Quanto tempore una communio debeat ab alia distare? Dub. 2. An qui communicaverit paucis antè diebus ex devotione, teneatur, adveniente periculo mortis, sumere Viaticum? Dub. 3. An qui manè communionem receperit? Dub. 4. An sacerdos possit aliquando omittere verba :* Accipe Viaticum, etc.

286 *An sacerdos possit celebrare non jejunus ad dandum alteri Viaticum? An ad dandum sibi ipsi?*

287 *An liceat communicare post cibum, ne Eucharistia pereat, aut malè tractetur? An ad vitandum scandalum?*

288 *An ad perficiendum sacrificium, vel communionem?*

289 *An ad vitandam mortem? An liceat communicare ante somnum, vel digestionem?*

271. — « RESP. Nulla corporis macula per se impedit susceptionem Eucharistiæ, cùm parum faciat ad bonitatem, vel malitiam moralem; potest tamen aliquando per accidens impedire, propter effectus secutos. Ita *comm.*

Unde resolves :

« 1. Non impedit pollutio involuntaria, imò nec voluntaria per pœnitentiam expiata, nisi effectum malignum, v. g. turpem recordationem, ac delectationem, vel distractionem, et perturbationem animi relinquat : eo enim

» casu, utì et semper post culpabilem, præstat, ac secun-
» dùm sententiam communem sub veniali debet differri,
» nisi aliud suadeat justa aliqua causa, v. g. magnus fructus
» festivitatis, regula ordinis : vel si à dæmone excitata pute-
» tur, ad communionis frequentiam impediendam. *Sanch. lib.*
» *9. de matr. d. 13. Bon. d. 4. q. 6. p. 2. Card. de Lugo*
» *d. 15. sect. 1.*

« 2. Neque actus conjugalis impedit, etsi decens, et con-
» silii sit, abstinuisse saltem nocte proximè antecedente,
» si raro communicet. Ita *Fill. et Sanch. l. c. Escob. lib. 7. c.*
» *6. n.* 83. Intellige, si debitum petitum ex necessitate red-
» didit, nec ullam inde animi perturbationem, aut affectum
» ad res venereas patitur : si verò voluptatis causâ fecisset,
» eo die abstinendum esse (præsertim si malignus effectus
» subsecutus fuisset) docent *Reg. l. 29. t. 117. Laym. l. 5. t. 4.*
» *c. 6. n. 10. et 16. Mart. Perez d. 49. sect. 3. n.* 8. addens
» esse tantùm veniale ; imò indecentiam justâ causâ posse
» resarciri. » (*Vide dicenda hic n.* 273. *et de matr. n.* 930.)

« 3. Similiter, etsi decens et consilii sit, sumptâ com-
» munione, abstinêre eo die à copula, licita nihilominùs
» est ex bono fine ; v. g. ex amore prolis, ad evitandum in-
» continentiæ periculum, vel ad debitum reddendum. *Tamb.*
» *cap. 3. §. 6. ex Sanchez lib. 9. d. 13. et March.*

272. — Quæres I. An pollutio semper impediat à commu-
nione? Hìc distinguendum inter pollutionem voluntariam, et involuntariam. Si fuerit voluntaria, dicunt *Navar. et alii apud Leandr.* esse peccatum mortale, statim post illam ad Eucharistiam accedere, quamvis contritio et confessio præcesserint. Sed id negat communis sententia cum *Lugo d. 15. n. 1.* (ubi refert *Navarrum* in posteriori editione mutasse sententiam) *Habert t. 5. p. 571. v. Porro, Nat. Alex. a. 2. §. 2. n. 11. Conc. t. 8. p. 367. n. 18. et alii passim.* Cæterùm (quidquid dicant *Azor, Con. et Trull. apud Dian. p. 3. tract. 4. r. 50.*) communiter docent DD. saltem sub veniali tenêri hujusmodi pœnitentem abstinêre eâ die à communione propter reverentiam tanto sacramento debitam. Ita *Lugo l. c. n. 4.* (qui oppositam opinionem vocat falsam), *Conc. l. c. Salm. de Euch. c. 7. p. 4. n. 59. Bonac. p. 2. n. 4. Viva qu. 4. a. 8. n. 3. ex D. Thoma in 4. d. 7. q. 1. a. 4. q. 2. ad* 2. qui docuit : *Non esse consulendum alicui, quòd statim post peccatum*

mortale etiam contritus et confessus ad Eucharistiam accederet, sed deberet, nisi magna necessitas urgeret, per aliquod tempus propter reverentiam abstinère. Et patet etiam ex *can. Testamentum 1. dist. 6.* ubi *D. Gregorius* scribens ad *August.* Anglorum Episcopum, et loquens de tali pœnitente dicit, cum *à sacro mysterio eâ die abstinêre oportet.* Hoc tamen intelligendum, ut dicunt *Salm. cit. n. 59. prope fin. Viva n. 3. et Bon. d. 4. qu. 6. cum Henr. Gran. Led. Nugno, et aliis passim*, nisi scandalum vel alia justa causa exigat communionem, prout prudenti confessario videtur, ut dicitur in *Rubr. Missal. de defect. n.* 9. Hìc autem notanda est prop. 22. damnata ab *Alex. VIII.* quæ dicebat: *Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad communionem prætendunt, antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint.* Hoc tamen non obstante, benè poterit confessarius, si expedire judicabit, magno peccatori aliquando susceptionem Eucharistiæ differre, sicut etiam disposito potest quandoque differre absolutionem, ut constantiam ejus experiatur, vel ad horrorem incutiendum adversùs aliquod enorme peccatum, ut rectè ajunt *Viva in d. prop. Ronc. de Euch. c. 5. Reg. in prax. 2. et Holzm. t. 1. p.* 353. *n.* 81. *cum Michael, et aliis.* Imò addit *Roncaglia l. c.* bonum esse suadere tali peccatori, ut antequam ad communionem accedat, curet operibus delêre reatum pœnæ; sed hoc esse tantùm consilii, juxta *dicenda de Pœnit. n.* 599.

Si verò pollutio fuerit involuntaria, dicit *D. Thomas in 4. loc. cit.* quòd si illa frequenter accidat ex operatione dæmonum, non impedit à communione: secùs si proveniat ex alia causa, adhuc sine ulla culpa; tunc enim ait, hominem tenêri sub veniali à communione abstinêre propter decentiam, tùm ratione fœditatis à corpore contractæ; tum ratione perturbationis, quæ pollutionem consequitur. Alii verò communiter et rectiùs dicunt, quòd si pollutio habita nullam perturbationem relinquit, ea minimè à communione impedit; sola enim corporalis macula non obligat ad abstinendum ab Eucharistia; ita *Laym. lib. 5. tr. 7. c. 6. n. 14. cum S. Bonav. Gerson. Gabr. Vict. Nav. et Vasq. ac Suar. 3. part. disp.* 68. *sect. 2. v. Dico 1. cum Soto, Ales. Palud. Adrian. Major, etc. et Salm. de Euch. c. 7. p. 4. n.* 62. Ratio, quia externa macula, cùm jam sit præterita, ad moralem honestatem non pertinet. Et hoc etiamsi pollutio proveniat à causa venialiter

culpabili, tunc enim tantùm ex consilio abstinere hortantur *Sanch. de matr. l.* 9. *disp.* 13. *cum Covar. etc. Pal. p.* 13. *n.* 2. *cum Vasq. et Salm. ibid. n.* 60. *cum Suar. Con. Henr. et Fill.* Idque probatur 1. ex *D. Gregorio in cit. c. Testamentum*, ubi Pontifex ait, quòd si pollutio provenit ex superfluitate cibi vel potûs, hæc *à perceptione sacri mysterii prohibêre non debet, sed* (homo) *ab immolatione sacri mysterii abstinêre, ut arbitror, humiliter debet. Ubi* Glossa *v. Humiliter*, dicit : *Ergò est consilium, benè enim potest celebrare si vult.* Probatur 2. ex *Rubrica Missal. de defect. n.* 9. ubi sic præscribitur : *Si dubium est, an in præcedenti cogitatione fuerit peccatum mortale, consulitur abstinendum, extra tamen casum necessitatis : si autem certum est non fuisse in illa cogitatione peccatum mortale, vel nullam fuisse cogitationem, sed evenisse ex naturali, aut ex diabolica illusione, potest communicare et celebrare, nisi ex illa corporis commotione tanta evenerit perturbatio mentis, ut abstinendum videatur.*

Omnes autem DD. conveniunt, esse veniale accedere ad Eucharistiam cum prædicta perturbatione, orta ex delectatione habita, vel ex turpi imaginatione pollutionem concomitante; saltem usquedum perdurat mentis evagatio. Nisi homo conetur eam repellere, faciens quantum in se est, ut devotè accedat, ut dicunt *Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 4. *n.* 60. *Pal. p.* 13. *n.* 2. *Holzm. t.* 1. *p.* 353. *n.* 81. *Laym. d. c.* 6. *n.* 15. *Suar. d.* 68. *s.* 2. *v. Ex hac*, ubi affert *S. Justinum* dicentem : *Non est æquum propter hanc involuntariam passionem abstinêre à mysteriis; et Sanch. de matr. lib.* 9. *d.* 13. *n.* 15. *cum Gerson. Gabr. et Major.* Vel nisi aliqua justa causa necessitatis aut devotionis aliud expostulet, ut dicunt præfati AA. et docet idem *D. Th. loc. cit.* dicens : *Si necessitas immineat, vel devotio exposcat, talis non impeditur.*

273. — Quær. II. An copula conjugalis impediat ab Eucharistia? Alii absolutè putant, non excusari à culpa veniali conjugem copulam habentem die communionis, ita *Alens. Sotus, Sa, etc. apud Sanch. de matr. l.* 9. *d.* 13. *n.* 2. Idque inferunt ex *c. Sciatis, caus.* 33. *q.* 4. ubi *S. Hieron.* scripsit : *Quicunque uxori debitum reddit..., nec de carnibus Agni comedere debet.* E converso alii nullam in hoc culpam agnoscunt, ut *Nav. Philiar. ap. Sanch. n.* 3. dicentes tantùm esse de honestate, ut à communione abstineat. Sed dicendum cum

communi DD. esse veniale, accedere ad communionem eodem die quo habita est copula causâ voluptatis, quia id excusari non potest ab aliqua indecentia; ita *S. Th.* 3. *p. qu.* 80. *a.* 7. *ad* 2. *Cont. Tourn. de Euch. cap.* 6. *art.* 2. *sect.* 2. *concl.* 3. *v. Prob.* 3. *Salm. de matr. c.* 15. *p.* 5. *n.* 59. *et Sanch. eod. tit. l.* 9. *d.* 13. *n.* 8. *cum S. Bonav. S. Anton. Suar. Sylvest. Led. Lop. et aliis pluribus*; et probatur ex *can. Vir cum propria* 7. *caus.* 33. *q.* 4. ubi *D. Gregorius* ait: *Cùm verò non amor procreandæ sobolis, sed voluptas dominatur in opere, tunc prohibêri debet ne accedat ad hoc sacramentum.* Rectè autem dicunt *Sanch. n.* 8. *Antoine p.* 486. *v. Dixi*, *et Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 4. *n.* 63. *cum aliis*, quòd à prædicta indecentia excusare valeat quævis honesta causa: putà solemnitas occurrens, scandalum vitandum, periculum notæ, jubilæum sive indulgentia lucranda, specialis devotio, etc.

Si verò copula fiat sine peccato, putà primò, causâ generandæ prolis, tunc certum est apud omnes, quòd, licèt congruum sit abstinêre illâ die à communione, ut docet *S. Th. d. art.* 7. *ad* 2., hoc tamen est tantùm consilii sine obligatione; ita *Lugo d.* 15. *n.* 14. *Sanch. l. c. n.* 4. *et* 5. *Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 4. *n.* 63. *circa fin. Con. p.* 368. *in fine*, *Petr. t.* 3. *p.* 432. *in fine cum* Glossa *in dict. cap. Sciatis*, *et* Glossa *cap. Omnis de Consecr. dist.* 2. et alii communiter, ex *D. Gregor.* qui in *cit. c. Vir cum propria*, sic scripsit ad *Augustinum*: *Si quis suâ conjuge non cupidine voluptatis captus, sed solummodò liberorum procreandorum gratiâ utitur, ipse profectò de sumendo corporis dominici mysterio suo est relinquendus judicio; quia à nobis prohibêri non debet accipere*: ubi Glossa explicat ibi to *prohibêri*, id est *dissuadêri*. Ratio autem hujus communis sententiæ est, quia finis procreationis, cùm sit omninò honestus, et à Deo volitus, satis reparat quamdam illam indecentiam, quæ adest in communicando post copulam. Nec obstat textus in *cit. cap. Sciatis*; nam respondet *D. Thomas in* 4. *dist.* 32. *qu.* 1. ex magistro sentent. ibi sermonem fieri tantùm de Ecclesiæ ministris conjugatis, quales sunt Græci, quibus interdicitur celebrare die, quâ accedunt ad uxores.

274. — Quær. III. An conjux reddens debitum téneatur illâ die à communione abstinêre? Affirmant *Caj. Led. Manuel, etc. ap. Sanch. n.* 11., quia (ut ajunt) adhuc redditio relinquit

mentis hebetationem. Sed communiter *S. Anton. p.* 3. *tit.* 1. *cap.* 20. §. 7. et idem *Sanch. n.* 12. *cum D. Th. D. Bon. D. Anton. Alb. Magno, Carthus. Suar. Soto, Palud. Sylvest. Turrecrem. et aliis pluribus* docent abstinentiam tunc esse meri consilii, non autem obligationis, quia bonum justitiæ satisfaciendi debito benè evagationem illam compensat, et cohonestat. De hoc autem puncto loquens *S. Franciscus Salesius* (*Introduct. etc. part.* 2. *cap.* 20.) inquit, conjugem, qui debitum exigit, indecenter quidem ad communionem accedere, non verò arcendum esse qui reddit, dicens quòd in veteri lege vetabatur, ne diebus festis debita exigerentur, non autem ut solverentur. Et huic congruit id quod scripsit *D. August.* super Psalm. 149. *Si non exigis, redde : pro sanctificatione perfecta Deus tibi computabit, si non quod tibi debetur exigis, sed reddis quod debetur uxori.* Ratio, quia, cùm redditio debiti sit actus virtutis, non est cur hominem à communione impediat. Et idem procedere censet *Sanch. n.* 6. *cum Gerson. et Majore,* si copula sit ad incontinentiam vitandam, quia amor continentiæ, et non voluptatis, causam satis cohonestantem præbet. Rectèque hìc advertunt *Salm. de matr. c.* 15. *p.* 5. *n.* 58. *et Sanch. nu.* 9. *cum Cajet. Suar. Soto, Alens. Palud. etc.,* quòd conjux ratione Eucharistiæ suscipiendæ minimè eximitur ab obligatione reddendi debitum : tantùm poterit, ut ait *Sanch. cum Soto,* honestis precibus resistere, non autem importunis.

Quid autem confessarius respondère debeat, si interrogatur à conjuge an reddere teneatur debitum die communionis? Sapienter *Laym. de Euchar. c.* 6. *n.* 16. *Sanch. de matr. l.* 9. *d.* 2. *n.* 16. *et Suar. d.* 68. *sect.* 2. *in fin.* docent respondendum, quòd si conjux frequenter communicare solet, v. g. omnibus festis, eum obligari ad reddendum, ne periculo exponatur peccandi contra justitiam, vel charitatem; si verò non frequenter communicet, sed tantùm in præcipuis festivitatibus, tunc illi suadeat, ut roget alterum conjugem abstinêre in honorem communionis, modò non incurrat illius indignationem; tunc enim, si rogatio non proficit, poterit communicare; nisi patiatur ex redditione insolitam distractionem, nec conetur, ut diximus, eam repellere.

Die autem, quâ conjux jam communicavit, debitum reddere nullam esse culpam dicunt *Alex. de Nevo, et Anton.*

ap. Sanch. d. nu. 16. Petere verò censent esse veniale *ibid. S. Anton. Sylv. Palud. Turrecrem. Ang. etc.* Sed *Navar. c.* 21. *n.* 51. *et Sanch. cum Vict. ac Tabien.* dicunt abstinentiam à petendo esse tantùm consilii, non obligationis (1).

275. — Pertinet etiam quodammodo ad dispositionem corporis accedere ad Eucharistiam corpore mundo, sine aliqua macula notabili, quæ sit externa, et delebilis; nam si esset occulta, non obest, neque si esset perpetua, ut lepra, fistula, et similis, prout dicunt communiter *Suar. d.* 68. *sect.* 2. *v. Dico igitur, Pal. p.* 13. *n.* 1. *et Laym. lib.* 5. *tr.* 6. *c.* 6. *n.* 24. Sacerdos verò leprâ infectus, vel alio morbo horrorem afferente, prohibetur celebrare in publico, ex *cap. Tua nos, de clerico ægrot.* ubi dicitur, *pro scandalo, et abominatione populi;* unde in secreto potest celebrare. *Palaus l. c. Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 4. *n.* 56. *in fine.*

An verò mulieres tempore menstrui possint communicare? Sentit *Suar. l. c.* quòd si ipsæ commodè communionem differre possunt, tenentur differre sub veniali, ex *D. Dionysio Alexandrino*, qui dicit tales fœminas *non debêre sic affectas attingere corpus, et sanguinem Domini.* Sed communiùs et probabiliùs censent *Pal. l. c. Salm. ibid. n.* 57. *et Laym. l. c. cum Alensi, ac Palud.* hoc esse tantùm de consilio, ex *D. Gregorio* (*apud Laym. lib.* 1., *tr.* 1. *cap. ult. n.* 2. *v. Objicere*), qui in epistola ad *Augustinum*, loquens de muliere menstruata, sic scripsit: *Si ex veneratione magna percipere non præsumit, laudanda est; sed si percipiat, non judicanda: bonarum quippe mentium est ibi etiam culpas agnoscere, ubi culpa non est.* Debent autem mulieres ad communionem modestè accedere, pectore coöperto, et sine vano ornatu: unde, si quæ nimis immodestè accedat, huic neganda est communio. *Vide Concina t.* 8. *p.* 370. *n.* 24.

Congruum etiam est accedere ad Eucharistiam depositis armis. Cæterùm communicare gladiatum nullâ lege est vetitum per se loquendo; nam per accidens potest esse veniale ratione scandali, ut dicunt *Wigandt tr.* 12. *n.* 45. *et Holzm. t.* 1. *p.* 352. *n.* 74. *cum Gob. Tamb. et aliis.* Milites verò S. Joan-

(1) « Petere (debitum) post communionem, alii dicunt esse veniale et quidem probabiliter, nisi justa subsit causa, sed communiùs sentiunt id esse tantùm consilii. » *Hom. Ap. tr.* 15. *n.* 57.

Edit.

nis Hierosolymitani omninò decet cum gladio accedere, quia hoc signo ipsi profitentur zelum pro tuenda fide. *Vide Holzm. loc. cit.*

276. — Insuper hic notandum, quòd sacerdos, quando Eucharistiam suscipit more laïcorum, ut dicit *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 556. debet esse stolâ indutus, sub interminatione excommunicationis, ex concilio Bracharensi III. relato in *can. Ecclesiastica* 9. *dist.* 23. ubi dicitur : *Modis omnibus convenit, ut quod quisque percepit in consecratione honoris, hoc retineat et in oblatione, vel perceptione salutis, scil. ut cùm sacerdos ad solemnia missarum accedit, aut per se sacrificium oblaturus, ac sacramentum corporis, et sanguinis Dom. nostri Jesu Christi sumpturus, non aliter accedat quàm orario utroque humero circumseptus. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ subjaceat.* Dicunt verò *Azor. t.* 1. *l.* 10. *c.* 28. *q.* 12. *cum Turrecrem. et Tamb. de Commun. l.* 2. *c.* 2. *n.* 10. præfatum decretum concilii Bracharensis hodie per consuetudinem vidêri abrogatum ; unde excusant etiam à veniali sacerdotem, qui sine stola extra missam communicaret. Sed veriùs et communiter *Suar. d.* 68. *sect.* 1. *Gavant. in Rubr. t.* 1. *p.* 4. *tit.* 8. *n.* 7. *Bon. d.* 4. *q.* 6. *p.* 2. *n.* 2. *cum Reg. et Graff.* item *Barbosa, Henr. et Gob. ap. Croix l. c.*, quamvis excusent à peccato mortali, quia res non est admodùm gravis, vel quia ex communi usu non videtur sub gravi recepta : meritò tamen non excusant à veniali : tantò magis, quia hoc præcipitur à Rituali Rom. ubi dicitur : *Sacerdotes verò cum stola communicent ;* et Glossa in *dict. c. Ecclesiastica*, dicit : *Idem servandum est, si sacerdos est communicaturus in ægritudine.*

277. — « Resp. 2. Ex præcepto Ecclesiæ tenetur commu- » nicaturus sub mortali regulariter esse jejunus jejunio na- » turali ; id est, ut à medio noctis nihil omninò per modum » cibi, potûs, aut medicinæ sumpserit. Ita *comm.* Et est » certum ex conciliis, quæ vide apud *Fill. Laym. Card. de* » *Lug. loc. cit.*

Unde resolves :

« 1. Etsi parvitas materiæ non excuset hic, non obstat ta- » men communioni I. reliquias ciborum inter dentes hæren-

» tes trajicere casu (negant enim *Præpos, Vasq. et alii*, si » fiat de industria, *contra Tann. Conin. q.* 80. *art.* 8. *n.* 47. » *et Dian.* qui contrarium probabile affirmant) licèt eas » expuere omninò deceat, *Dian. t.* 4. *de sacr. res.* 37. *et p.* » 4. *t.* 4. *res.* 104. *vide Escob. t.* 7. *e.* 6. *et Card. de Lugo* » *n.* 63. ubi notat sententiam istam *Tann. et Dian.* ad hoc » servire, ut studiosè dentes antè expurgare, ne quid fortè » casu decidat, non tenearis. II. Sanguinem, vel alium hu- » morem ex capite defluentem, et guttulam aquæ, aut vini, » casu per ablutionem oris, vel guttulam jusculi dùm sapor » exploratur, per modum salivæ cui mixta est, vel culicem » inter respirandum trajicere. Ratio est, quia hæc aut non » sumuntur, scilicet ab extrinseco, aut non per modum cibi, » aut potûs. *Vide Fagund. præc.* 3. c. 5. *Card. de Lugo l. c.* » *n.* 23. III. Si aromata, vel folium tabaci ex causa ori impo- » nas, mastices, vel quid aliud gustes, modò nihil transmit- » tas. *Præpos. in* 3. *p. q.* 9. *art.* 80. *dist.* 1. *num.* 39. *Card.* » *de Lugo r. mor. l.* 1. *d.* 9. Idem de fumo tabaci docet *Gran.* » *in* 3. *p. c.* 6. *t.* 10. *d.* 9. *n.* 4. (licèt indecens valde id vi- » deatur, nisi justa ex causa fiat) et *Escob. t.* 7. *e.* 6. ubi de » ejusdem pulvere per nares attracto idem colligit ex *Suar.* » et *Fag.* Idem tenent *Dian. p.* 8. *tr.* 7. *r.* 3. *Card. de Lugo* » *Resp. Mor. t.* 1. *d.* 9.

« 2. Probabile est, non impedire communionem, si fru- » stulum ligni, chartæ, unguium, vel lapillum deglutias; » quia non habet rationem cibi, vel potûs. *Dian. l. c. r.* » 38. *et tr. de celeb. r.* 52. *ex Ledesm. et Sanch. contra* » *Henr. Regin. Laym. et alios*, quorum sententia tutior » est. *Vide Card. de Lugo, et Escob.*

« 3. Non licet communicare his casibus: I. Si saccharum, » liquorem glycirizæ ore solutum cum saliva trajicias. Si » verò dubium sit, nùm quid deglutiveris, vel an factum » sit post duodecimam, probabiliter docet *Laym. lib.* 1. *t.* 1. » c. 1. *contra Sanch. Fagund.* non impedire communionem, » vel sacrificium; *vide Dian. l. c. r.* 29. II. Si vesperi decumbens » aliquid ori contra raucedinem imposueris, nisi certus sis, post » medium noctis te nihil transmisisse. Ita *Suar. Fill. Card. de* » *Lugo l. c. n.* 37. *et alii.* Licitum autem est, inter horologia » dissonantia quodvis sequi, etiam ultimum, modò non

» constet errare : quia habet se ut auctor bonus, faciens » opinionem probabilem, ut habent *Sanchez l.* 2. *d.* 1. *de* » *matr. Fagund. Jo. Sancius, Card. de Lugo n.* 45. *Dian.* » *l. c. r.* 36. » (*Vide infrà n.* 282.) « III. Si aliquid sumpse- » ris licèt mox rejeceris. IV. Si tabaci fumum in stomachum » trajeceris, ut docet *Præpos.* etsi alii meritò dubitent. *Tann.* » *t.* 4. *d.* 5. *Gran. autem in* 3. *p. c.* 6. *t.* 10. *d.* 8. negat. V. » Si sacerdos nocte Nativitatis in prima missa ablutionem, » vel lambendo digitos modicum aquæ, aut vini sumpserit. » *Vide Bon. d.* 4. *q.* 6. *p.* 2.

278. — Ut hæc omnia diligenter discutiantur, prænotandum est 1. jejunium naturale ad communionem prærequisitum non esse quidem de jure divino, sed tantùm ecclesiastico, ex *cap. Ex parte de celeb. miss.* et variis conciliis, præsertim ex concil. Constantiensi, *vide dicta l.* 1. *n.* 38. Prænotandum 2. quòd in fractione hujus jejunii, etsi hoc præceptum est de jure ecclesiastico, non datur tamen parvitas materiæ : quia præceptum non jam est accedendi ad Eucharistiam jejunus, sed non accedendi post cibum aut potum, qui autem communicat post quamcumque minimam partem, jam communicat post cibum, aut potum. Ita omnes DD. quidquid dicant *Gibert et Pasqual.* qui non sunt audiendi. Prænotandum 3. quòd ad hoc jejunium frangendum juxta communem sententiam tria requirantur, nempe I. Ut quod sumitur sumatur ab extrinseco. II. Ut sumatur per modum comestionis, aut potationis. III. Ut res sumpta habeat rationem cibi, aut potûs. De hac materia tractant *Suar.* 3. *part. d.* 68. *sect.* 4. *Laym. l.* 5. *tr.* 6. *c.* 6. *Cont. Tourn. hic cap.* 6. *art.* 2. *sect.* 1. *concl.* 2. *v. Quær.* 1. *Palaus de Euch. p.* 13. *Bon. eod. tit. d.* 4. *q.* 6. *p.* 2. *Lugo d.* 15. *Concina t.* 8. *p.* 139. *Escob. de Euchar. l.* 20. *Holzm. t.* 1. *de jejun. p.* 353. *Renzi eod. tit. t.* 2. *c.* 4. *Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 4. *à num.* 65. *ad n.* 82. *Wigandt tr.* 12. *exam.* 4. *Antoin. p.* 486. *Roncaglia de Euch. c.* 5. *Viva eod. tit. qu.* 4. *art.* 8. *Tamb. Meth. Commun. c.* 2. §. 6. *Croix l.* 6. *p.* 1. *num.* 460. *Sporer t.* 3. *p.* 158. *Elbel t.* 3. *p.* 90. His locis vidêre poteris præfatos auctores, cùm infrà invenies citatos.

279. — Juxta autem regulam I. Ad frangendum jejunium requiritur, ut aliquid sumatur ab extrinseco; hanc tradunt

Croix n. 560. *Elbel n.* 91. *Viva n.* 4. *Sporer p.* 466. *et P. Suar. d. sect.* 4. *ex D. Th.* qui *in* 4. *d.* 8. *q.* 1. *art.* 4. *q.* 2. dicit quòd omne quod ab intrinseco provenit, et ore non sumitur ab extrinseco, non verè comeditur, et ideò non tollit jejunium naturale.

Sed dubitatur 1. An voluntaria trajectio reliquiarum cibi frangat jejunium?

Prima sententia negat, et hanc tenent *Suar. sect.* 4. *v. Tertio, Elbel n.* 99. *Quarti p.* 3. *tit.* 9. *sect.* 1. *diff.* 1. *Pal. n.* 8. *cum Con. et Henr. Dian. p.* 3. *tr.* 4. *r.* 37. *cum Tabien.* et probabilem putant *Tamb. num.* 25. *Escob. n.* 341. *cum Molfes. Ochagav. Petig. etc.* item *Tanner. Leand. et Gob. apud Croix n.* 567. Ratio, quia reliquiæ cibi pridie sumpti, cùm non recipiantur ab extrinseco die communionis, moraliter reputantur partes comestionis præcedentis diei; unde quamvis ex industria trajiciantur, moraliter non constituunt novam comestionem, sed præteritam perficiunt. Addit aliam rationem *Suar.*, quia tales reliquiæ non sumuntur per modum cibi, sed per modum salivæ. Nec videtur hæc sententia difformis esse Rubricæ Missal. *de defect. num.* 3. ubi sic dicitur: *Si reliquiæ cibi remanentes in ore transglutiantur, non impediunt communionem, cùm non transglutiantur per modum cibi, sed per modum salivæ.*

Secunda sententia verò communior affirmat, et hanc tenet *D. Thom.* 3. *part. qu.* 80. *art.* 8. *ad* 4. ubi dicit: *Reliquiæ cibi remanentes in ore, si casualiter transglutiantur, non impediunt communionem.* Ergò, si transglutiantur ex proposito, impediunt; et ita censent etiam *Cabas. t.* 1. *c.* 5. *n.* 7. *Fill. de Euch. num.* 336. *Ronc. q.* 6. *r.* 2. *Laym. n.* 18. *Tamb. n.* 25. *Bon. p.* 2. *n.* 5. *Viva q.* 4. *art.* 8. *n.* 4. *Ant. p.* 487. *Cont. Tourn. loc. cit. cum Vasq. et Sylv.* Ratio, quia hujusmodi reliquiarum trajectio, cùm ex industria fit, videtur nova comestio. Prima sententia non videtur improbabilis, sed hæc secunda est probabilior, et omninò consulenda: ut rectè dicunt *Suar. Salm. et Gav. in dict. Rubrica;* licèt in hoc non sit scrupulosè agendum, ut sapienter advertit *P. Suar.* Unde libenter sequor sententiam *Lugonis d.* 15. *n.* 36. quam amplectitur etiam *N. P. Benedictus de Sacr. miss. t.* 9. *l.* 3. *c.* 17., nempe quòd reliquiæ à dentibus divulsæ, quæ sensibiliter in lingua percipiuntur, equidem

sunt expuendæ : non verò est obligatio adhibendi diligentiam ad reliquias illas ex dentibus extrahendas, etiamsi prævideantur deglutiendæ, si non extrahantur, et cum saliva deglutiantur ; aliàs enim hæc obligatio esset innumeris scrupulis, et perplexitatibus obnòxia, ad quod certè non præsumitur Ecclesia voluisse obligare.

Dubitatur 2. an guttulæ aquæ cum saliva immixtæ, aut jusculi degustati, si ex proposito deglutiantur, frangant jejunium? Si prædictæ guttulæ casu trajiciuntur, certum est eas non frangere jejunium, modò non sint in magna quantitate, ita omnes cum *D. Th. dicta q.* 80. *art.* 8. *ad* 4. ubi ait: *Et eadem ratio est de reliquiis aquæ, vel vini, quibus os abluitur, dummodò non trajiciantur in magna quantitate, sed permixtæ salivæ, quod vitari non potest.* Dubium est igitur si ex proposito deglutiantur? Sentiunt non frangere jejunium *Conin. et Henr. apud Croix n.* 566. modò sint immixtæ salivæ : et idem sentire videntur *Lugo num.* 33. *et Tamb. n.* 23. dùm dicunt, quòd cùm non sit potatio deglutire salivam, ideò nec violat jejunium has guttulas per modum salivæ trajiciens; sed omninò affirmandum cum sententia communi, quam sequuntur *Suar. sect.* 4. *v. Tertio. Holzm. num.* 73. *Cont. Tourn. cap.* 6. *art.* 2. *sect.* 1. *concl.* 2. *v. Quær.* 1. *cum Sylv. et Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 4. *n.* 67. *cum Pal. etc. communiter*. Et hanc docet idem *D. Thom. l. c.* ubi, postquam dixit, reliquias cibi non frangere jejunium, si casualiter transglutiantur, dicit *eamdem rationem esse de reliquiis aquæ, quibus os abluitur*, ut mox suprà relatum est. Confirmatur ex Rubrica *l. c.* ubi sic habetur : *Idem dicendum* (scilicet non frangi jejunium), *si lavando os deglutiatur stilla aquæ, præter intentionem*. Ergò, si ex intentione, frangitur.

Idem dicendum, si quis noctu immittit saccharum in ore, et post mediam noctem aliquid trajicit, ut docent *Lug. n.* 37. *Pal. n.* 8. *Fill. n.* 136. *Salm. de Euch. c.* 7 *.p.* 4. *n.* 68. *et Renzi t.* 1. *l.* 3. *tract.* 4. *c.* 4. *q.* 7. *cum Coninch. Vasq. Bon. Reg. etc. communiter*, quidquid dicant aliqui, *apud Dian. p.* 2. *tr.* 14. *r.* 51. Ratio, quia non est illa reliquia comestionis præcedentis diei, sed est continuata comestio.

Sic etiam frangit jejunium qui sumit aquam, licèt involuntariè, vel quia labitur in flumen, vel quia alius per vim illam

in os ejus infundit, ut dicunt *Conc. p.* 162. *et Croix n.* 568. *cum Lugo, Tamb. et aliis communiter contra Bosco.*

Ita etiam si quis sugeret sanguinem ex digito, vel lacrymas ex oculis manantes, ut dicunt communiter *Viva*, *Mazzotta et Croix cum Lugo, et Tamb.*

Secùs verò dicendum, si quis deglutit sanguinem defluentem è capite vel gingivis, aut saniem ex pustula oris emanantem, etiam ex industria, ut communiter docent *Suarez sect.* 4. *v. Quæres*, *Cabass. c.* 5. *n.* 7. *Habert t.* 5. *p.* 487. *Elb. n.* 99. *Antoine p.* 485. *Concina n.* 6. *Roncag. quæst.* 6. *r.* 2. *Laym. n.* 18. *Bon. n.* 6. *et Salmant. cum communi* (contra *Cont. Tourn. loc. cit. v. Verùm*). Ratio, quia ut suprà dictum est ex *D. Thoma*, quidquid ab intrinseco provenit, non verè comeditur, nec solvit jejunium.

280. — Regula autem II. est, quòd ad frangendum jejunium requiratur, ut sumatur aliquid per modum comestionis, aut potationis; hanc regulam tradunt communiter *Suar. sect.* 4. *Laym. n.* 18. *Lugo d.* 15. *n.* 28. *Bon. n.* 6. *Sylv.* 3. *p. q.* 80. *et alii passim.*

Sed dubitatur 1. An solvat jejunium pulvis tabaci sumptus per nares? Affirmant *Antoine*, *de Leone*, *et Lez. ap. Lugo Resp. Mor. l.* 1. *dub.* 9. *n.* 1. et valde dubitat *Cont. Tourn. ibid.* 3. *v. Quoad Tabac.* Sed communiter negant alii, etiamsi aliquid in stomachum transmittatur; quia licèt talis materia sit nutritiva, tamen non sumitur per modum comestionis, sed attractionis. Ita *Suar. s.* 4. *Holzm. n.* 81. *Roncagl. q.* 7. *Lugo l. c. Conc. p.* 362. *Elbel. n.* 92. *Croix n.* 570. *cum Aversa*, *Renzi q.* 7. *Escob. n.* 62. *et Diana p.* 8. *tr.* 7. *r.* 3. *cum Marchant. Machad. Pasqual. et Leand.* Hæc sententia est quidem probabilissima, tùm ob allatam regulam, tùm ob universalem consuetudinem, quâ undique permittitur præfatus tabaci usus ante missam, ut docet Papa *Bened. XIV. de Synodo l.* 7. *c.* 63. ubi obiter refert olim ab *Innoc. X. et XII.* emanatam fuisse excommunicationem in eos, qui sumerent tabacum per nares in Vaticano, idemque præscripsisse *Urbanum VIII.* in ecclesiis diœcesis Hispalensis; sed deinde hanc prohibitionem abstulisse *Benedictum XIII.* Unde sic concludit : *Hodie tamen à communi consuetudine adeò est cohonestatus* (usus tabaci), *ut nulli scandalum præbeat.* Idem autem, quod dictum est de tabaco, dicunt de aqua casu tra-

jecta per nares *Suar. et Fagund. apud Viva , Tamb. n.* 23. *et Barth. à S. Fausto apud Dian.* Id tamen non admitterem, si quis ex proposito tabacum vel aquam per nares in stomachum trajiceret, quia id non sumeret tunc per simplicem attractionem, sed per voluntatem directam trajiciendi, quod nullo modo videtur permissum ab Ecclesia. Sed dices: Actio attractiva non est potativa, vel manducativa. Respondetur, quòd licèt hæc actio non sit à natura ordinata ad trajiciendum in stomachum potum, vel cibum, tamen ad id ordinatur ab ipso attrahente; et ideò ex tali intentione induit moraliter rationem potationis, sive comestionis, cùm interveniat debita materia, et actio apta ad finem trajectionis in stomachum.

Idem dicendum de illo, qui pulverem, aut pluviam, floccum nivis, culicem, sive muscam deglutiret; nam si hoc accideret casu per respirationem, utique non solveret jejunium, ut communiter docent *Suar. v. Quæres, Lugo n.* 34. *Habert p.* 476. *Cont. Tourn. loc. cit. r.* 2. *Conc. n.* 6. *Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 4. *n.* 68. *in fin. Ronc. q.* 6. *Renzi q.* 5. *cum Nav. Bonac. et aliis passim:* quia talis actio non est comestio, sed respiratio, quam Ecclesia noluit quidem prohibére; quis enim posset effugere, ne aliquid pulveris cum vento deglutiat? Secùs verò esset (ut rectè docet *Lugo n.* 36.), si quis ex proposito vellet culicem, aut pulverem trajicere, quia hæc non esset mera respiratio sed voluntaria deglutitio. Et idem dicendum meritò ait *Lugo n.* 35. si quis deglutiret aliquid, putà uvam ab altero in os ejus immissam, etiamsi ipse id non adverteret, et casu respirando trajiceret, quia noluit quidem Ecclesia impedire communionem ob sumptionem rerum, quæ per respirationem cum aëre attrahuntur, sed earum quæ non deferuntur cum aëre.

Dubitatur 2. An solvat jejunium fumus tabaci, aut similis? Affirmant pariter *Lezana, et Antoine, de Leone ap. Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 4. *n.* 71., quia (ut dicunt) fumus etiam aliquo modo nutrit. Negant verò communiter, et probabiliùs *Holzm. n.* 82. *Sporer n.* 467. *Croix n.* 570. *cum Aver. et Boudev. Viva n.* 8. *cum Trul. Tamb. Præpos. et Salm. ibid. cum Suar. Diana, ac Villal.* Eamdemque sententiam sequitur *Bened. XIV. de Missa t.* 9. *lib.* 3. *c.* 17. testans hanc communi DD. consensu hodierno die confirmari. Ratio, quia fumus tabaci neque est cibus aut potus, neque sumitur per comestio-

nem vel potationem ; aliàs dicere deberemus frangere jejunium etiam eos, qui in culina ciborum fumum exciperent. Et hoc currit, etiamsi fumus voluntariè immitteretur in stomachum, ut probabiliter dicunt *Escob. n.* 438. *Viva n.* 7. *cum Præp. Spor. n.* 467. *Renzi q.* 7. *Dian. l. c. Tamb. n.* 23. *et March. et Burgh. ap. Croix n.* 569. *contra Salm. cit. n.* 71. *in fin. cum Hurtad. etc.* qui dicunt, sed minimè probant, hanc esse veram comestionem.

Dubitatur 3. An solvat jejunium qui sumit folium tabaci vel aroma, ut dentibus conterat, et phlegmata expuat? Affirmat idem *Antoin.*, *de Leone ap. Salm. ibid. n.* 72. *et Henno apud Cont. Tourn. ibid. r. ad* 1. quia (ut dicunt) semper trajicitur aliquid in stomachum, et propter hoc phlegmata ejiciuntur. Sed negant *Lug. Resp. Mor. l.* 1. *d.* 9. *n.* 2. *Holzm. n.* 8. *Bon. n.* 9. *Spor. n.* 467. *Viva n.* 7. *Escob. n.* 438. *cum Pasq. Renzi q.* 7. *et Dian. p.* 5. *tr.* 13. *r.* 1. *cum Conc. Tamb. Præp. Trull. etc.* Et meritò id probabile putant *Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 4. *n.* 72. *cum Bonasp.* Ratio, quia ad phlegmata ejicienda non requiritur, ut succus in stomachum descendat, sed sufficit tabacum ad os applicare, ut virtutem expuendi ad stomachum immittat per nervos, qui ad stomachum respondent. Et hoc etiamsi deglutiatur, sed præter intentionem, aliquid modicum succi, salivæ inseparabiliter admixti, ut dicunt *Lugo num.* 7. *Tambur. num.* 6. *Viva*, *et Escob. locis citatis cum Tann. et Fausto apud Dian.*, quia, si casu id deglutitur, non per modum cibi, sed per modum salivæ trajicitur. Imò *Lorichius ap. Dian.* excusat, etiamsi casu granum deglutiatur; sed hoc rectè non admittunt *Bon. et Tamb.*, quia illud tunc videtur potiùs sumi per modum cibi. Hoc tamen intelligendum, si granum, non autem si aliqua minima pars deglutiatur, quæ insensibiliter cum saliva sit immixta, quia hæc verè per modum salivæ trajicitur. Omnes verò conveniunt, hujusmodi masticationem esse indecentem ante communionem; unde puto eam non excusari à culpa veniali, nisi aliqua causa subsit.

281. — Regula III. est, quòd ad frangendum jejunium requiritur, ut res sumpta habeat rationem cibi, aut potûs. Hinc dubitatur, an comestio capillorum, unguium, vel ligni, papiri, lapillorum, et similium impediat communionem? Adsunt tres sententiæ.

Prima sententia universè negat, quia omnia hæc non habent rationem cibi, vel saltem, quia usu non habentur ut comestibilia. Ita *Dian. p. 3. tract. 4. res.* 28. *Renzi qu. 4. cum Jo. Delacrux, Ludovico de Sancto Jo. etc.* Et probabile putant *Bus. ut suprà, et Ledesm. apud Salm. ibid. n.* 70.

Secunda sententia è converso universè affirmat, quia (ut dicunt) reverentia ad Eucharistiam requirit non solùm, ut nihil cibi comedatur, sed etiam, ut nihil ad modum cibi deglutiatur. Ita *Laym. n.* 18. *Ronc. q.* 8. *Salm. cit. n.* 70. *Wig. n.* 44. *Pal. n.* 7., et pro hac sententia citant etiam *D. Th. p.* 3. *q.* 80. *art.* 8. *ad* 4. ubi dicit: *Nec refert utrùm aliquid hujusmodi nutriat, vel non nutriat, dummodò sumatur per modum cibi vel potûs.*

Tertia sententia verò communis docet, minimè frangi jejunium, si edantur res omninò indigestibiles, ut sunt capilli, ungues, metallum, vitrum, fila ex serico aut lana, ossicula fructuum omninò depurata: quia hæc nec nutriunt, nec rationem habent cibi; Ecclesia autem tantùm prohibet, ne sumatur Eucharistia post cibum aut potum, ut patet ex conc. Tolet. VIII. *can.* 2. ubi dicitur: *Nullus post cibum potumque minimum sumptum missas facere præsumat.* Et ex concil. Matisconensi, ubi: *Ne cœlesti cibo terrenus præponatur.* Idem dicit *S. August.* (*Ep.* 18. *ad Januar.*): *Placuit Spiritui S. ut in honorem tanti sacramenti in os christiani priùs corpus dominicum intraret, quàm cæteri cibi.* Ita *Conc. n.* 6. *Cont. Tourn. ibid. v. Alii. Viva n.* 5. *Sporer n.* 467. *Holzm. n.* 72. *Escob. n.* 332. *et Lugo n.* 28. *cum Henr. Nugno, Vill. Reg. etc.* Neque huic sententiæ adversatur *D. Thom. loco mox cit.*, nam oportet integrum textum animadvertere S. Doctoris, qui sic ait: *Et ideò neque post assumptionem aquæ vel alterius cibi, aut potûs, vel etiam medicinæ, licet hoc sacramentum accipere, nec refert utrùm aliquid hujusmodi nutriat vel non nutriat.* Nota to *aliquid hujusmodi.* Ergò illud *nutriat vel non nutriat* D. Th. refert solùm ad res mox à se recensitas *cibi, aut potûs,* inter quas etiam numerat medicinam, quæ multoties non est nutritiva. Præterea posset accidere, quòd cibus illicò evomatur, et sic non nutriret, et ideò dixit *aliquid hujusmodi* impedire communionem, *sive nutriat, sive non nutriat.*

Secùs verò dicendum cum præfatis AA. de rebus digesti-

bilibus, quæ à stomacho alterari, et in substantiam hominis converti possunt, prout sunt charta, palea, filum ex lino, pulvis medicinalis, cera (cùm cera ferè semper retineat aliquid mellis admixtum); ita *Tamb. n.* 20. *Viva n.* 5. *Conc. n.* 6. *et Mazz. p.* 147. (*contra Dian. et Bern.*) Idem dicunt probabiliùs *Croix n.* 562. *Lugo num.* 32. *Escob. n.* 335. *Viva et Mazz. ll. cit. Wig. n.* 44. de terra seu creta, quam mulieres edere solent, cùm in ea aliquid inveniatur à stomacho alterabile, et nutritivum.

282. — Utrùm autem inter plura horologia dissonantia, liceat alicui ultimum sequi ad communionem accipiendam? Negant *Merolla*, *et Salas ap. Dianam p.* 4. *tr.* 3. *r.* 19. Sed communissimè affirmant *Sanch. de matr. l.* 2. *dist.* 41. *n.* 40. *Quarti p.* 3. *tit.* 9. *dub.* 3. *Merati in Rubr. de defect.* §. 9. *Dian. l. c. Sporer p.* 159. *n.* 471. *Holz. t.* 1. *p.* 38. *n.* 180. *cum communi* ut asserit, *Croix n.* 581. *Lugo d.* 15. *n.* 45. *cum Fag. Sanctio, et Vill. Escob. nu.* 353, *cum Trull. et Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 4. *n.* 69. *in fin. cum Pasq. Gabr. et Anton. à Spir. S.* dummodò de errore non constet, ut benè advertunt *Lugo* et *Escob.*, vel modò, addo cum *Croix*, horologium non sit de illis, quæ ut plurimùm errant, quia hæc præsumuntur semper errare.

Nùm autem possit communicare, qui cibum deglutit post primum ictum, sed ante ultimum? Affirmant *Salm. ibid. n.* 69. *in fin. cum Trull. Bressero, etc. ac Gobat. ap. Croix n.* 580. Quia (ut dicunt) ultimus ictus moraliter eamdem complet horam, ita ut omnes ictus pro unico computentur. Sed meliùs id negant *Lugo d.* 15. *n.* 37. *Cont. Tourn. de Euch. cap.* 6. *art.* 2. *sect.* 1. *v. Quoad horologia*, *Sanch. n.* 40. *Escob. n.* 353. *et Croix cum Conc. Sanch. et communiori.* Ratio, quia ad primum horæ ictum media nox jam expleta est, ut mihi etiam confirmavit peritissimus horologiorum faber. Sentio autem tanquam certum tenendum, quòd tempus mediæ noctis non moraliter, sed physicè accipiendum est; nam si moraliter posset accipi, cur non deberet admitti opinio *Caramuelis*, qui dicit non impediri à communione illum, qui cibum priùs sumptum deglutit parùm post ultimum horologii ictum? Sed hoc communiter à DD. et ab ipsis *Salm. loc. cit. prope fin.* rejicitur. Utrùm autem in dubio negativo, an transacta vel ne sit media nox, possit aliquis communicare? Valde

probabilis est, imò fortè probabilior sententia affirmativa, quam observa in *l. 1. n. 39. cum Busemb. Laym. Pal. Sporer, etc.* quibus adde hìc *Cardenas in Crisi 1. d. 26. n. 87. Dian. p. 2. tr. 13. r. 2. Gobat. n. 280. Elbel t. 3. de Euch. n. 101. cum Herincx, Illsung, etc.* quia, cùm hoc præceptum sit negativum (ut probavimus *loc. cit. in lib. 1.*) de non accedendo ad Eucharistiam post comestionem, non tenêris ab illa abstinêre, quamdiu non es certus, et tantò magis si nullam habeas rationem probabilem te comedisse; tunc enim adhuc manes in possessione tuæ libertatis.

283. — « 4. Non est peccatum, per se loquendo, cibum » sumere vel expuere, *Tamb. cap. 2. §. 1.* statim à commu» nione, ut ex *S. Thom.* docent *Azor. Sanch. Bon. d. 4. q.* » 6. *p. 1. n. 25.* unde eum, qui paulò ante medium noctis » cœnasset in Dominica pridie Nativitatis Domini, posse nihi» lominus statim post mediam noctem celebrare, docent » *Diana, et alii tres, p. 3. t. 4. r. 44.* » (*Vide n. 289. in fin.*) « Etsi ob sacramenti reverentiam consilii sit abstinêre, donec » species sint consumptæ; quod saltem intra dimidium qua» drantem in laico (in sacerdote intra quadrantem) fieri cer» tum videtur, *Card. de Lugo d. 12. sect. 3. n. 54.* ex judicio » medicorum à se consultorum. *Tamb.* autem *cap. 3. §. 4. ex* » *Jo. Sanch. d.* 38. notat citiùs à valido, quàm à debili sto» macho, regulariter tamen ab omnibus intra horam consumi; » refertque infirmum quemdam post mediam horam species » integras rejecisse.

Omnes conveniunt congruum quidem esse, ut communicantes per aliquod temporis intervallum abstineant ab expuendo: dicunt tamen *Holzm. t. 1. de jejun. p. 351. n. 76. Wigandt tr. 12. n. 45. et Croix* l. 6. *p. 1. n.* 549. nullum esse peccatum expuere post communionem, si nullum hostiæ fragmentum remanserit in ore. An autem liceat edere vel bibere statim post communionem? Olim ex *can. Tribus* 33. *de Consecr. dist.* 2. præcipiebatur jejunium post communionem usque ad sextam, sed hoc præceptum jam diu est abrogatum, ut docuit adhuc suo tempore *D. Thomas 3. p. q.* 80. *art. 8. ad* 6. Unde dicit *Holzm. l. c.* hodie nullo modo peccare, qui comedit statim post communionem. Sed hoc rectiùs non admittit *Croix ib. cum Suar. Aversa, Quarti et Dicast.*, nisi adsit aliqua causa, putà si religiosus post missam dato

signo debeat ad mensam accedere; aliàs talis comestio, dum adhuc in stomacho perseverant species consecratæ, ob aliquam irreverentiam non excusatur à culpa veniali, ut dicunt AA. citati ex *D. Th.* qui *l. c.* docet: *Debet.... esse aliqua mora inter sumptionem hujus sacramenti, et reliquos cibos.* Quanto autem tempore perdurent in stomacho species consecratæ? *vide dicta n.* 225.

284. — « Dixi in *respons. regulariter :* quia non jejunus » licitè communicat in sequentibus casibus, si quidem jeju- » nus non possit sine notabili incommodo, ut monent *Conc.* » *et Bonac. apud Dian. p.* 9. *cap.* 6. *r.* 42.

« 1. In periculo mortis, sive illud sit ex morbo, vulnere, » veneno, sive ex sententia judicis. Et quidem in eodem » morbo, etsi non tenearis, potes tamen post aliquot, v. g. » 6, 7 vel etiam, ùt putat *Laym.*, duos dies (etsi quoad » hoc potissimùm attendendum esse ad consuetudinem, mo- » neat *Card. de Lugo*) repetere Viaticum non jejunus, dum- » modò nequeas jejunus sumere, et periculum mortis recur- » rat, ut docetur *comm.*, vel etsi maneat, ut contra *Vasq.* » *Præp. et alios* docent *Nav. Tol. Regin. Suar. de Lugo s.* 3. » *n.* 65. Imò, etsi non liceat ægro ex sola devotione com- » municare, facto jejunio; si tamen morbus esset diuturnus, » nec posset dari communio, nisi post medicinam, proba- » bile esse id licère, docent *Armil. Tolet. Bon. Regin. Henr.* » *Suarez*, *Escob. etc.* quorum aliqui exigunt longum inter- » vallum, v. g. 30 dierum, ut *Nav. et Vill.*, alii 8 vel 10 » dies, ut *Suar. Henr. Fag.*, alii 7 ut *Sylv.*, alii 6 ut *Arm.* » *Zamb. Possev. et Fill.* quos sequitur *Dian. de celebr. r.* 77; » alii permittunt toties, quoties sano posset dari jejuno: » ita *Escob. t.* 7. *e.* 6. *ex Hurt.*; alii denique posse sequenti » statim die dari, ob justam causam, ut si propter consue- » tudinem, et desiderium, aut devotionem difficulter absti- » neat, et moraliter videatur instare periculum mortis. Sic » *Laym. l.* 5. *tr.* 4. *c.* 9. *n.* 20. Verùm ea in re loci consue- » tudo spectanda est, quæ nunc saltem videtur permittere, » ut quando morbus, et periculum diu protrahitur, post » 7 vel 8 dies iterùm detur communio non jejuno. *Vide de* » *Lugo d.* 15. *sect.* 3. *de Euchar.*

285. — Quæritur, an liceat communionem iterùm ministrari infirmo non jejuno, qui jam Viatico munitus est? Quid-

quid dicant aliqui, vera et communis est sententia affirmans, quam tenent *Suar. 3. p. d. 68. s. 5. Laym. l. 5. tr. 4. c. 6. n. 20. Con. t. 8. p. 320. n. 16. Holz. t. 1. p. 351. n. 73. Cont. Tourn. cap. 6. art. 2. sect. 1. versùs fin. cum Tol. Silv. Wit. etc. ac Lugo d. 15. n. 64. cum Sa, Arm. Soto, Con. Vict. et aliis passim;* testaturque *Benedictus XIV. de Synodo l. 7. c. 12.* nullum theologum alicujus nominis hanc sententiam negare. Ratio est, quia hoc sacramentum ægrotis non datur præcisè ad satisfaciendum præcepto, sed in præsidium contra tentationes, quæ tempore mortis magis urgent. Et hoc non solùm si novum recurrat periculum, sed etiam si idem perduret, ut dicunt *Sylvest. v. Eucharistia num. 3. Elbel t. 3. p. 101. n.* 129. (qui testatur hanc esse communem praxim Ecclesiæ) *et Suar. Laym. Holzm. ll. cc. cum Soto, Tol. etc.* Idemque docet *Bened. XIV. l. c. n.* 5. ubi sic addit: *Episcopus insinuet parochis posse, et debêre Viaticum in eadem infirmitate iterùm ac tertiò administrari, præsertim si ægrotus exposcit; et si velit, pœnam decernat in parochos, qui ægrotis devotè postulantibus iterùm, et tertiò Eucharistiam deferre detrectent falsis prætextibus.* Neque huic adversari *Vasq.* dicit idem *Bened.* ut malè asserunt *Bus. et Lugo;* nam *Vasq.* tantùm loquitur de obligatione præcepti, cui censet satisfieri per unicam perceptionem Eucharistiæ.

Sed dubitatur 1. Quanto tempore debeat distare una communio ab alia? Communior sententia censet distare debêre octo diebus circiter, ita *Busemb. ut suprà, Conc. l. c. Cont. Tourn. ibid. v. Quoto,* ex antiquo Rituali Rom. *Escob. lib. 20. n. 364. cum Sylv. et Fill. ac Salm. de Euch. c. 7. p. 4. n. 76. cum aliis.* Sed non improbabiliter *Laym. d. n. 20. Escob. n. 363. et Ronc. de Euch. c. 6. q. 4. r. 3. cum Hurt.* dicunt quòd infirmus, assuetus sæpiùs ex devotione communicare, benè possit altero die statim post Viaticum sumptum suscipere communionem non jejunus. Idque in singulis diebus admittunt *Pal. p. 13. n. 14. et Arm. ac Dic. ap. Croix n.* 613. et probabile putat *Tamb. Meth. c. 5. n. 24.*

Dubitatur 2. An si quis communicaverit paucis antè diebus ex devotione, teneatur sumere Viaticum superveniente periculo mortis?

Prima sententia communior negat, etiamsi commmunio præcesserit octo circiter diebus; hanc tenent *Laym. tract. 4.*

c. 5. *num.* 4. *Lugo d.* 16. *num.* 39. cum communi ut asserit *Ronc. c.* 6. *quæst.* 4. *r.* 1. *cum Conc. Ang. Fill. Tab. Henr. Molf. Suar. d.* 69. *sect.* 3. §. *Rogabis* (qui cum *Soto et Palud.* eam tenet, si communio triduo anteà sit suscepta) et probabilem putant *Palaus p.* 14. *num.* 7. *et Salm. de Euch. c.* 8. *p.* 1. *num.* 5. Ratio, tùm quia præceptum communionis jam in substantia impletum est per communionem priùs perceptam; tùm quia ideò tenetur homo communicare in articulo mortis, ut hoc sacramento se præparet ad transitum ex hac vita, sed jam censetur satis se præparasse qui paulò antè communicavit. Hæc sententia est satis probabilis, saltem (ut dicunt *Suar. l. c. et Lugo n.* 53.) si periculum mortis naturaliter accidat, quia tunc in illo brevi tempore antecedenti jam moraliter cœpit imminêre, quamvis fuerit ignoratum?

Secunda sententia verò probabilior affirmat, quam tenent *Vasq. d.* 214. *c.* 2. *n.* 14. *Palaus l. c. Concina p.* 320. *num.* 14. *Cont. Tourn. de Euch. cap.* 7. *art.* 2. *sect.* 2. *concl.* 1. *v. Quær.* 1. *cum Habert, Dian. p.* 5. *tract.* 3. *r.* 33. *cum Hurt. Turr. Ochag. etc.* et huic magis adhærent *Salm. ibid. n.* 7. Ratio, quia hoc divinum mandatum ex interpretatione Ecclesiæ præcisè obligat instante periculo mortis, ut contra hostes hoc divino præsidio muniamur; ergò non impletur per communionem ex devotione susceptam; sicut enim non potest satisfieri debito priusquam contrahatur, ita nec satisfieri præcepto antequam ejus urgeat obligatio. Nec obstat dicere, quòd qui paulò antè communicavit, jam sufficienter se munierit, unde jam satisfecit fini præcepti; nam si hoc valeret, qui pridie Palmarum communicasset, nec teneretur ad communionem paschalem, sed hoc nemo dicet. *Vide dicta n.* 297. *in fine.*

Dubitatur 3. An qui manè communicavit ex devotione, teneatur, aut possit urgente periculo mortis Viaticum sumere? Adsunt tres sententiæ.

Prima sententia affirmat tenêri, quia tunc suscipiendum est Viaticum ad implendum præceptum divinum; hanc tenet *Dian. p.* 5. *tr.* 5. *r.* 33. *cum Hurt. Turr. Ochag. p.* 10. *tr.* 11. *r.* 4. *cum Pell. Leand. Dic. etc.*

Secunda sententia dicit non tenêri, sed posse communicare; sic tenent *Ronc. c.* 6. *q.* 4. *r.* 1. *Gobat. et Marinus ap. Bened.*

XIV. de Syn. l. 7. *c.* 11. et probabilem putant *Anacl. p.* 400. *num.* 36. *ac Dian. p.* 6. *tr.* 6. *r.* 18. *cum Hurt. Bressero etc.* ac testatur deductam fuisse in praxim. à PP. Societatis Jesu Panormi an. 1638.

Tertia sententia, quam tenent *Suar. d.* 69. *sect.* 3. *Laym. cap.* 5. *n.* 5. *Conc. p.* 320. *n.* 14. *ac Con.Gran. et Fagund.* dicit nec tenêri, nec posse communicare, quia, cùm præceptum divinum obliget ex intentione Ecclesiæ, praxis Ecclesiæ est, ut nemo bis in die communicet; neque hic casus sine necessitate excipi debet: dubitat tamen *Concina*, an posset communicare qui ferventi amore succensus Viaticum postularet. Omnes has tres sententias probabiles putat *N. P. Bened. XIV. l. c.* sic dicens: *In tanta opinionum DD. discrepantia, integrum erit parocho eam sententiam amplecti, quæ sibi magis arriserit.* Cæterùm probabilior mihi videtur sententia *Lugonis d.* 16. *n.* 53. *et* 54. qui distinguit inter morbum naturalem, et violentum, et ait, quòd si quis fuerit vulnere percussus vel ex alto conciderit, potest communicare (immò tenetur, juxta nostram sententiam in *præcedenti dubio* allatam) quia hic reverà non accepit Viaticum in mortis articulo constitutus; secùs verò, si quis jam in ægritudine positus manè ex devotione communicaverit, tunc enim benè potest dici moraliter in periculo mortis communicasse, cùm morbus ille jam erat in se periculosus, etsi non adhuc notus. Et idem puto dicendum cum *Suar. contra Lugonem*, si morbus fuerit repentinus, putà apoplexia, vel quid simile; nam hujusmodi morbi judicantur jam priùs in suis causis dispositi existere, licèt ignorentur.

Hìc autem sedulò notandum cùm *Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 4. *n.* 74. *Viva q.* 4. *ar.* 8. *n.* 9. *et aliis*, quòd si infirmus facilè possit jejunus sumere Viaticum in sequenti die, tenetur utique expectare; secùs tamen si adsit periculum mortis, vel si non possit commodè expectare, putà si deberet differri medicina opportuna, vel esset deferenda Eucharistia intempestà nocte, ut dicit *Viva cum Coninck.* De reliquo benè ajunt *Salm. l. c. cum Soto, Navarr. Gill. et Vict.* in hoc non esse scrupulosè procedendum, cùm in concilio Constantiensi *sess.* 13. simpliciter infirmi excipiantur à lege jejunii. Damnati autem ad mortem benè possunt communicare non jejuni, si judex nolit tamdiu executionem mortis differre, ut

jejuni communicare possint, ut rectè dicunt *Salm. ibid. n.* 82. *et Wigandt tr.* 12. *n.* 49.

Dubitatur 4. An sacerdos ministrans Viaticum possit aliquando omittere verba illa in Rituali præscripta : *Accipe Viaticum, etc.* Negant *Clericat. de Euch. dec.* 19. *n.* 12. *et Tamb. Quarti, ac Card. Brancat. ap. de Alex. Confes. Monial. c.* 12. §. 6. *q.* 24. tùm quia (ut dicunt) prædicta verba sunt valde proficua, utpote ab Ecclesia ordinata : tùm quia Rituale Romanum facit jus quoad ea quæ in ipso præscribuntur, cùm *Paulus V.* in sua bulla dixerit, *inviolatè observent.* Probabiliter verò affirmant ipse *de Alexandro et Tonellius l.* 1. *c.* 1. §. 12. *n.* 6. *ex Pasq.*, casu quo infirmus magna animi tristitiâ communionem per modum Viatici sit suscepturus. Ad satisfaciendum enim præcepto Viatici non requiritur intentio satisfaciendi, sed sufficit ut ponatur opus præceptum, juxta dicta *de Hor. can. lib.* 4. *num.* 176. aut saltem sufficit intentio interpretativa satisfaciendi obligationi, quæ magis urget. Quoad illa autem verba à Rituali præscripta, respondet *de Alexandro cum Pignatell. t.* 9. *Consul.* 36. §. *Neque*, quòd non omnia in Rituali præscripta cadant sub præcepto, sed quædam ibi præcipiuntur sub obligatione aliunde proveniente, quædam verò præscribuntur tantùm de decentia : nec Pontifex extrahit ea ab ordine suo, sed solùm efficit, ut intra ordinem suum rectè procedant; verba enim bullæ hæc sunt : *Quapropter hortamur Episcopos, vicarios, parochos, etc. ut in posterùm constituto Rituali in sacris functionibus utantur, et in re tanti momenti, quæ catholica Ecclesia, et ab ea probatus usus antiquitatis statuit inviolatè observent.* Ergo to *inviolatè observent* tantùm respicit *ea quæ* (aliunde) *Ecclesia, et probatus usus antiquitatis statuit.* Cæterùm, quidquid sit de hoc puncto, etiamsi omnia in Rituali caderent sub præcepto, nullo modo potest dici, quòd præceptum proferendi illa verba inducat gravem obligationem; verba enim quæ substituuntur, *Corpus Domini nostri Jesu Christi, etc.* reipsà idem significant, et operantur. Ad excusandum verò à peccato veniali, in casu nostro benè sufficiens erit causa mutandi illa verba, ne infirmus magno mœrore afficiatur.

286. — « Denique, licèt probabile videatur *Fill. t.* 1. *tr.* » 4. *n.* 242. *Card. de Lugo* id quod docent *Maj. in* 4. *d.* 9. » *cap.* 3. *Fern. de hæred. etc.* (*Laym.* verò *l.* 5. *t.* 4. *c.* 6.

» *n.* 21. limitat ad casum necessitatis, quo moriturus aliud
» sacramentum suscipere non posset, et scandalum cessaret)
» posse non jejunum celebrare ad dandum alteri Viaticum,
» eò quòd hoc sit juris divini, jejunium verò ecclesiastici
» tantùm; ideoque non tantùm posse, sed etiam tenêri dicat
» *Gran. in* 3. *p. c.* 6. *t.* 10. *d.* 8. *n.* 12. id tamen meritò com-
» muniter rejicitur, tùm quia contrarium probat praxis; tùm
» quia major est habenda ratio sacramenti, quàm aliqualis ne-
» cessitatis proximi : tùm quia præceptum Viatici non obligat,
» quando non potest ritè dari. Ita *Bon. ex Con. Hur. de Euch.*
» *d.* 9. *diff.* 17. *Suar. Vasq. etc. comm.* docetque *C. de Lugo*
» esse probabilius. *Vide Dian. t.* 1. *tr.* 4. *resp.* 33. Sacerdos au-
» tem morti (sive naturali, sive violentæ) vicinus, cele-
» brare sine dubio potest non jejunus, ad dandum sibi
» Viaticum, si illud aliter habêri non potest : quia non plus
» est celebrare, quàm communicare sumpto cibo. *Card. de*
» *Lugo d.* 15. *s.* 4. *Laym. Dian. p.* 5. *t.* 3. *r.* 36.

Quæritur, utrùm sacerdos, ad Viaticum ministrandum, possit celebrare non jejunus?

Prima sententia affirmat, et tenet *P. Concin. p.* 362. *n.* 7. item *Major, Fernan. et Zambr. ap. Lugo d.* 15. *n.* 67. et probabilem vocant *Esc. l.* 20. *n.* 368. *Viva q.* 4. *art.* 8. *n.* 9. *Dian. p.* 8. *tr.* 2. *res.* 78. *et Lugo l. c. cum Fill. et Cont. Tourn. de Euch. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 1. *v. Duo hìc moventur*, eam non audet redarguere. Ratio, tùm quia hoc casu præferendum est præceptum divinum ecclesiastico; tùm quia idem præceptum ecclesiasticum, cùm permittat moribundo communicare non jejuno, etiam permittere censetur sacerdoti non jejuno celebrare, ut infirmus communicet.

Secunda sententia verò communis, et probabilior, negat, et hanc tenent cum *Busemb. ut suprà* (qui asserit oppositam communiter rejici, sed hoc immeritò), *Suar. d.* 66. *Cont. Tourn. loc. cit. r. ad* 2. *Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 4. *num.* 77. *Renzi t.* 1. *de jejun. c.* 1. *q.* 4. *et Lugo l. c. n.* 68. *cum Nav. Sylvio, S. Anton. Soto, Coninch. Sylv. Armilla, Vict. Henr. et Vasq.* qui contrariam improbabilem vocat. Ratio, quia licèt præceptum sumendi Viaticum sit divinum, et præceptum non celebrandi post cibum sit tantùm ecclesiasticum, tamen hoc in substantia etiam est divinum propter reverentiam sacramento debitam, quæ non excusatur eo casu ob

utilitatem moribundi, cùm sacramentum hoc non sit tantæ necessitatis. Et sic respondetur ad primam rationem oppositæ sententiæ. Respondetur autem ad secundam, quòd ideò permittatur moribundo non jejuno communicare, quia in eodem concurrunt tam præceptum ecclesiasticum de jejunio, quàm divinum de sumendo Viatico, quod eo casu præferri debet. Secùs verò est de sacerdote, cùm ipse unico tantùm præcepto obstringatur, scilicet non celebrandi nisi jejunus, nec ipse potest illud violare, ut moribundus suum adimpleat præceptum, ad quod eo casu nec etiam moribundus tenetur, cùm per ipsum non stet. Neque obstat dicere, quòd sicut potest sacerdos conscius mortalis celebrare sine prævia confessione ad dandum Viaticum, ita etiam sine jejunio; tunc enim ex *Trid.* ipsa necessitas ministrandi Viaticum excusat; cùm possit sacerdos per contritionem se disponere, et sic obicem auferre; sed non jejunus, cùm non possit deinde tollere obicem violati jejunii, non potest irreverentiam evitare, juxta dicta in simili casu *num.* 262. Primam sententiam probabilem puto, sed hæc secunda probabilior mihi videtur, nisi (ut rectè dicunt *Laym. tr.* 4. *c.* 6. *n.* 21. *Viva q.* 5. *art.* 6. *num.* 3. *et Escob. l. c.*) moribundus non posset sacramento pœnitentiæ, vel extremæ unctionis muniri; nam eo casu Eucharistia poterit esse sacramentum necessitatis, ut ille ex attrito fiat contritus.

Secus verò dicendum, si sacerdos, cùm esset morti proximus, deberet celebrare ad dandum sibi Viaticum; quia tunc benè poterit celebrare non jejunus, ut præcepto Viatici satisfaciat; tunc enim in eadem persona concurrunt præceptum ecclesiasticum, et divinum quod præferendum est: ita communiter cum *Busemb. Suar. l. c. Lugo n.* 69. *Laym. n.* 20. *Renzi quæst.* 4. *et Salm. c.* 7. *n.* 78. *cum aliis passim.*

287. — « 2. Si periculum sit, ne Eucharistia pereat, vel » malè tractetur, potest sumi à non jejuno, etiam laïco si » alius desit » (*Est commune apud Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 4. *n.* 78. *Vide dicta n.* 86.) « imò probabiliter potest etiam à » præsente sacerdote laïcus accipere, ut docent *Card. de Lugo* » *n.* 87. *Suar. et Vasq. d.* 211. *n.* 48.

« 3. Si grave scandalum sit oriturum ex omissione sacri» ficii, vel communionis. Quod tamen quidam putant vix

» fieri posse, eò quòd occurri possit scandalo, dicendo,
» sacerdotem casu aliquid sumpsisse, ideòque impediri. »

Si sacerdos recordatur post consecrationem se non esse jejunum, certum est non tenêri, nec posse missam descrere, cùm præceptum divinum perficiendi sacrificium præponderet ecclesiastico communicandi jejunus. *Vide Azor. p.* 1. *lib.* 10. *c.* 33. *qu.* 3. *et Bon. d.* 4. *qu.* 6. *p.* 2. *num.* 19. qui *cum Henriq. Rodr. Reg. et aliis communiter* id docent. Si autem recordetur soluti jejunii ante consecrationem, et præsertim ante canonem, debet utique desistere à missa, si possit sine infamiæ nota, aut scandalo, ut etiam communiter dicunt *Lugo d.* 15. *n.* 70. *Pal. p.* 13. *n.* 22. *Bon. l. c. p.* 1. *n.* 16. *Conc. t.* 8. *p.* 364. *num.* 10. *Cont. Tourn. de Euch. cap.* 6. *art.* 2. *sect.* 1. *v. Quid autem. Ronc. c.* 5. *q.* 9. *r.* 3. *et Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 4. *n.* 79. *cum Suar. Laym. Gabr. etc. ex D. Th. q.* 83. *art.* 6. *ad* 2. ubi ait : *Tutiùs reputarem, maximè in casu manducationis, quòd missam incœptam desereret, nisi grave scandalum timeretur.* Censet autem *S. Bonav. ap. Bon. dict. n.* 16. et probabile id putant *Sotus, Ang. Reg. etc. ibid.* propter hanc rationem scandali nunquum desistendum esse à missa inchoata, quia ferè nunquam sine scandalo illa omitti posset. E converso dicit *Concina* raró in hoc posse scandalum accidere. Meliùs sentio dicendo cum *Cont. Tourn. loc. cit.* semper scandalum posse timêri, nisi celebrans sit notæ, aut saltem præsumptæ probitatis.

« Dixi *scandalum :* quia turbationem, vel incommodum
» aliquod secuturum, v. g. si celebraturus primitùs aliquid
» sumpsisset, non sufficere notat *Præp.* » (*nisi adessent graves circumstantiæ. Croix n.* 583. *cum Gob. Vide n.* 257.)

288. « — 4. Si perfectio sacrificii, vel communionis ur-
» geat. Quod fieri potest quinque modis : I. Si pro speciebus
» vini sumpsit aquam (quam si advertat, dùm habet in ore,
» non est expuenda ob periculum ejiciendi fragmentum ho-
» stiæ, et irreverentiam, sed deglutienda, *Tamb. de exped.*
» *sacrif. lib.* 2. *cap.* 8. *Card. de Lugo d.* 15.) » (*Et idem rectè dicit Conc. p.* 363. *n.* 9.) « tunc enim tenetur denuò
» consecrare » (*utramque materiam*) « quod fieri etiam po-
» test, consecrando, et offerendo statim, sine nova hostia » : (*Ut Scotus, Suar. Laym. etc. ap. Croix l.* 6. *q.* 2. *n.* 545.

At Rubrica Missalis de defect. cap. 4. num. 5. utramque sententiam (nempe quòd debeat consecrare novam hostiam, vel possit tantùm vinum) docet esse probabilem, si in publico celebretur.) « *Vide apud Suar.* Quòd si id post missam con-» clusam advertas in sacristía, omittas » (*cum Salm. de Euch. c. 7. p. 4. n.* 80. *Conin. Laym. etc.*) « Si autem intra » missam post sumptionem, vel etiam ante eam, post con-» secrationem tamen, dubites an fuerit vinum, pro vino » præsumendum esse, et pergendum, ait *Tamb.* » (*Cum Gob. apud Croix l. 6. p. 2. n.* 535. *qui tamen cum Pasq. et Avers. dicit consecrandum esse aliud vinum, quando prudens adest dubium; nisi diu alia materia esset expectanda, ut n.* 536. *Vide dicta n.* 206. *v. Quoad.*) « II. Si celebrans » post consecrationem deficiat : tunc enim tenetur alius, » etiam non jejunus, si jejunus habêri nequeat, perficere. » III. Si post consecrationem etiam unius speciei recorde-» tur, se non esse jejunum : tenetur enim pergere; imò » etiam potest pergere, si ante consecrationem recordetur, » et absque scandalo, et nota non possit desistere, v. g. in » solemni sacro, ut docent *Suar. Con. etc.* Si tamen priva-» tim celebret, et commodè possit abrumpere, tenetur, uti » ex *S. Th. p. 3. q.* 83. *art.* 6. *ad* 2. docetur *commun.* » (*Vide dicta n.* 262. *dub.* 1.) « IV. Si post ablutionem sumptam, » licèt diu communionem distribuerit, sumendæ sunt reli-» quiæ etiam grandiores consecratæ eodem Sacro »; (*ut Salm. ib. n.* 80. *cum Con. Suar. Pal. Laym. Bon. Vasq. etc. vide dicta n.* 251.) « quod addo, quia non licet tunc sumere » particulas alterius sacrificii quæ sunt in ciborio, ad allud » expurgandum, ut docent *Suar. Card. de Lugo loc. cit. cum* » *communi*, licèt contrarium probabile dicat *Tamb. de ex-* » *ped. Com. cap.* 2. §. 8. *ex March. t.* 3. *p.* 3. *c.* 3. Utì nec » ejusdem sacrificii, si illud planè sit absolutum, et ab » altari recesseris, sed debent servari donec sumantur à » jejuno, *Escob. t.* 7. *e.* 6. *Fagund. etc.*, quia convivium » jam finitum est. Nisi tamen aliud suadeat periculum inde-» centiæ, v. g. si plures missæ eodem die istic futuræ non » essent, et sacramentum asservari non soleret, tunc enim » minore irreverentià sumeret, quàm asservaret. Imò *Card.* » *de Lugo d.* 14. *p.* 4. *n.* 82. *et Gran.* non damnant sacer-» dotem, qui priùs quàm sacras vestes exuit, particulam

» inventam absumit, eò quòd non sit communio nova, sed
» complementum præcedentis. *Vide Bon. Card. de Lugo*,
» *Escob. ll. cc.* V. Si pars hostiæ post ablutionem sumptam,
» calici, aut palato adhæreat (quæ decentiùs novâ ablutione,
» quàm digito propellitur, ut docet *Bon. ex Fill. et aliis*,
» quamvis Missale etiam permittat, ut digito attraha-
» tur ad labium calicis, et sumatur ante ablutionem):
» quo modo etiam ii excusantur, qui ex devotione hostiam
» in ore diu retinentes, casu præmittunt aliquid ablutionis:
» spontè tamen id non licet, nisi bona fides, et sancta sim-
» plicitas excuset. Ratio horum omnium est, quia talis sum-
» ptio moraliter censetur completio unius sacrificii. *Reg. l. c.*
» *n.* 123. *Bon. l.* 1. *d.* 4. *qu.* 6. *p.* 2. »

Dicunt *Suar. Sylvest. Ang. et Fill. ap. Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 4. *n.* 81. *in fin. et Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 611. *in fin. cum Tamb.* licitum esse dare ægro minimam particulam simul cum ablutione, si ob siccitatem nequeat illam deglutire; imò *P. Zaccharia ap. Croix ad dict. n.* 611. refert hanc fuisse consuetudinem monachorum Cluniacensium. Præterea, licitè datur etiam sano ablutio aquæ, aut vini, ut possit deglutire particulæ fragmenta, quæ ori hæserint, ut tradit *Bened. XIV. de Sacr. Miss. l.* 2. *c.* 22. utque pluribus in locis mos habet; eò quòd, ut communiter docent *Lugo d.* 15. *n.* 79. *et* 83. *Pal. p.* 13. *num.* 21. *Holzm. t.* 1. *p.* 351. *n.* 75. *Croix l.* 6. *p.* 1. *num.* 573. *et Salm. l. c. circa med. cum Suar. Vasq. Con. Laym. et Bon.* quamvis ablutio priùs deglutiatur, quàm hostia, vel hostiæ fragmenta hoc non obstat jejunio. Ratio, quia violatio non censetur moraliter communionem præcessisse; præceptum enim jejunii est, ut ante Eucharistiæ sumptionem nihil sumatur; quando autem unà cum ablutione simul sumitur Eucharistia, tunc totum illud ex ablutione, et particulis sumitur unicâ sumptione, unde benè verificatur violationem jejunii communionem non præcessisse. Et ideò in die Parasceves instituit Ecclesia, ut simul cum vino sumatur particula consecrata in die præcedenti; atque in *Rubr. Missal. t.* 10. *n.* 8. dicitur: si particula hæreat calici, posse vinum infundi, et eam sumi; adduntque *Lugo num.* 83. *et Sălm. cit. num.* 81. posse iterùm vinum infundi, usque dùm particula sumatur. Ex quibus omnibus *Lugo d. n.* 79. vocat falsam opinionem illorum, qui di-

cunt hujusmodi sumptione frangi jejunium. Saltem omnes concedunt hanc fractionem non obstare jejunio ab Ecclesia præcepto.

289. — « Unus casus est, in metu mortis, ad quam evadendam, sicut sine altari, vel calice consecrato, aut vestibus » sacris; ita etiam non jejunum posse celebrare, docet *Dian.* » *cum Sylv. etc. p. 3. t. 6. r. 48. et p. 5. t. 3. r.* 39. dummodò » celebratio non exigatur in contemptum religionis, Ecclesiæ, » vel ejus præceptorum.

Quod ob metum mortis liceat post cibum celebrare, secluso contemptu, plures DD. admittunt præter *Sylvest. et Dian.* ut suprà; id concedunt etiam *Viva q. 4. ar. 8. n. 9. v. IV. Casus, et Salm. de Euch. c. 7. p. 4. n.* 82. *cum Ochag.* Sed celebrare sine vestibus sacris, vel sine altari, veriùs id nunquam est licitum, cùm sit intrinsecè malum ob irreverentiam quæ sacrificio inferretur; *vide dicenda n.* 377. *dub.* 2. neque ad dandum Viaticum, ut rectè docent Bened. XIV. *de Sacrific. missæ l. 3. c. 19. n. 6. et Lugo, ac Dicast. ap. Croix lib. 6. p. 1. n.* 610. *contra Jordan.* At dices: cur propter metum mortis licebit celebrare sine jejunio, et non licebit sine vestibus sacris? Procul dubio huic difficultati non inveni responsionem omninò adæquatam; tantùm respondêri posset, quòd præceptum celebrandi cum vestibus sacris sit adeò rigorosè acceptum ab Ecclesia; ut in nullo casu dispensasse sciatur, et proptèrea vestes reputantur quid intrinsecum cultui tanti sacrificii; præceptum autem jejunii non ita rigorosè accipitur, cùm in pluribus casibus Ecclesia permittat communicare non jejunis, prout dictum est *n.* 284.

Hic ultimò advertendum, quòd si quis post comestionem non dormierit, vel non sit digestus, respectu ad præceptum jejunii, benè possit communicare, ut dicunt *Suar. d.* 68. *sect.* 4. *Juenin. t. 7. p.* 350. *et Bon. p. 2. n. 11. cum Nav. Soto, Reg. Fill. Henr. et aliis communiter, contra Panorm. etc. ap. Conc. p.* 563. *n.* 15. Cæterùm quandoque convenit talem à communione abstinêre propter animi torporem, ut rectè dicunt *Cont. Tourn. cap. 6. art. 2. sect. 1. v. Quatuor hic, et Concina l. c.* ex *D. Thoma q.* 80. *art.* 8. *ad* 3. ubi sic docet: *Nec refert, utrùm post cibum vel potum assumptum dormierit, aut etiam digestus sit quantum ad rationem præcepti. Refert autem quantum ad perturbationem mentis, quam patiuntur homines propter indigestionem, aut insomnietatem,*

ex quibus si mens multùm perturbetur, homo ineptus fit ad sumptionem hujus sacramenti. Hoc tamen puto non procedere, si vigilia, vel indigestio provenerit ex causa naturali, aut rationabili, et honesta, nec si homo conetur turbationem illam repellere, faciens, quantum in se est, ut devotè accedat, prout diximus de eo, qui pollutionem est passus. *Vide n. 272. in fine.*

ARTICULUS III.

Quæ, et quanta sit obligatio sumendi Eucharistiam?

290 *An communio in adultis sit necessaria necessitate medii?*
291 *An et quando quisque in periculo vitæ teneatur sumere communionem?*
292 *Quid agendum in periculo vomitûs, vel in casu delirii?*
293 *An pueris ministrandum Viaticum?*
294 *De obligatione communicandi.*
295 *Quando obliget præceptum divinum, et quando ecclesiasticum?*
296 *Dub. I. Quomodo computandus annus obligationis?*
297 *Dub. II. An qui non communicavit in Paschate, teneatur communicare quamprimùm? Quid si quis ad implendum præceptum paschale, prævidens impedimentum, communionem anticipavit?*
298 *Dub. III. An qui non potest communicare in Paschate teneatur prævenire?*
299 *Dub. IV. An teneantur fideles tollere impedimentum, ut communioni paschali satisfaciant?*
300 *De obligatione communicandi in parochia. An eximantur sacerdotes, peregrini, famuli religiosorum? An alii ex consensu pastoris?*
301 *De obligatione puerorum communicandi in paschate. Qu. I. An pueri teneantur, aut possint communicare statim post usum rationis? Dub. 1. Quâ ætate censeantur obligati ad communionem? Dub. 2. An infantibus sit danda communio in articulo mortis?*
302 *Qu. II. An possit ministrari communio amentibus?*
303 *Qu. III. An semifatuis, mutis, surdis, et obsessis?*

290. — « RESP. 1. Sumptio Eucharistiæ fidelibus adultis » est necessaria necessitate non medii » (*At vide dict. n. 192.*)

« sed præcepti divini obligantis tùm in articulo mortis per » modum Viatici, tùm etiam sæpiùs in vita, ut docent *Suar. » Vasq. Laym. Fagund. et alii communiter*; probantque tùm » ex Scriptura, tùm ex concil. Nicæno, et Tridentino *sess. 13. » c. 6.*, tùm ex praxi Ecclesiæ, tùm quia Eucharistia est insti- » tuta per modum cibi, cujus usus sæpiùs est necessarius. » *Bonac. d. 4. q. 7. p. 1. n. 8.*

Unde resolves:

291. — « 1. Quisque fidelis in periculo vitæ, quod prævi- » det, vel meritò timet, v. g. in gravi morbo, ante confli- » ctum, vel puerperium, præsertim primum, ante naviga- » tionem, etc. tenetur sub mortali communicare. *Suarez, » Vasquez d. 214.* » (*Ita Elbel p. 104. n. 131. Antoine p. 481. quæst. 1. et Ronc. cap. 6. quæst. 3. cum Tambur. et communi.*) « Nisi tamen paucis, v. g. octo diebus ante com- » municasset: talis enim communio censeretur habêre ratio- » nem Viatici, ut docent *Suar. Regin. Fill.* contra quosdam, » ut *Gasp. Hurt. d. 10. diff. 2. etc. apud Escob.* qui dicunt, » eum, qui manè communicavit, si à prandio incurrat peri- » culum vitæ, tenêri iterùm sumere communionem, tam- » quam Viaticum », (*Vide dicta n. 285. Dub. 3.*) « imò *Sa, » et Sylv. v. Euchar. Fumus etc. et Caj. v. Communio*, pu- » tant non esse saltem mortale, communionem omittere, » dummodò in Paschate sumpseris. » (*Vide dicta n. 279. in fin. v. Dicit.*).

292. — « 2. Si in ægro esset periculum vomitûs, docet » *Sancius apud Dian. p. 5. t. 3. r. 55.* posse ei parvam » particulam dari, quæ stomachum alteratura non putetur, » aut si de hoc ipsi dubium sit, securitatis causâ, priùs dari « particulam non consecratam, quam si rejiciat, nullo modo » dandam consecratam: secùs, si retineat. Si verò indepen- » denter à cibo perpetuò evomat, nullo modo dandam, nisi » fortè per sex saltem horas liber à vomitu fuisset.

In dubio, an sumens sit particulam revomiturus, probabi- liùs dicit *Croix l. 6. p. 1. n. 522. cum aliis communiùs*, non esse licitum communicare (contra *Tamb. Gob. etc.*). quia re- verentia sacramenti præferri debet utilitati infirmi. In casu autem delirii censent *Salm. cap. 8. n. 14. cum Zambrano*,

esse optimam praxim, ut detur infirmo antecedenter particula non consecrata ad experiendum, si decenter possit inde sumere Eucharistiam. Si verò æger tussi vexetur, potest communicare, quia, licèt phlegma, quod ejicit, plerùmque de pectore ascendat, non est tamen periculum rejiciendi sacras species, cùm via per quam sputa tussiendo excutiuntur non sit œsophagus, seu via cibi et potûs ad stomachum, sed est aspera arteria, seu via respirationis ad pulmones; ita *Croix num.* 554. *cum Palao, et Gob.* Modò tamen, benè advertit *Croix*, particula possit in stomachum descendere: nam si tussis esset ita assidua, ut id non permitteret, abstinendum esset à communione, uti habetur in *Rit. Rom. Commun. infirmor.*

293.— « 3. Pueris doli capacibus, qui sciunt distinguere » Eucharistiam ab alio cibo, probabiliùs est in periculo mor- » tis eam esse dandam pro Viatico, ut contra *Vasq.* insinuat » *Laym. t.* 4. *de Euchar. c.* 4. et expresse docet *Suar. d.* 40. » *sect.* 1. confirmatque *Card. de Lugo d.* 13. *sect.* 4. *n.* 38. » *cum Salm. de Euch. c.* 8. *p.* 1. *n.* 12. *et* 13. *Pal. Dian. etc.* et » addit (contra *Sanch.*) si de capacitate pueri sit dubium, posse » nihilominùs dari, etsi non sit necesse *cum Dian. et Possev.* » *apud Salm. dict. n.* 14.

« 4. Qui post Viaticum sumptum peccavit mortaliter, non » tenetur denuò communicare. Ita *Reg. Fill. Card. de Lugo,* » *et alii.* » (*Cum Conc. p.* 320. *n.* 13. *et Salm. ibid. n.* 9. *Suar. Coninch. Bon. etc. Ratio, quia nullibi talis obligatio præscribitur, cùm sufficiat tunc sola confessio; est tamen contra Sot. Tab. et Arm. apud Salm. l. c.*

« 5. Qui non communicavit in periculo mortis, non tene- » tur postea supplêre. Ita *Bonac. d.* 4. *q.* 7. *p.* 1. *ex Henr.* » *Reg. etc.*

« 6. Judex tenetur, per se loquendo, reis concedere tem- » pus communicandi, ut docent *Suar. Bon. l. c. et alii com-* » *muniter, contra Nav.* Quòd si reus noluerit, potest judex » procedere. *Fill. t.* 4. *cap.* 8. *q.* 11. *n.* 238. » (*Aliàs daretur reis ansa non communicandi. Sot. Bon. Reg. cum Salm. ibid. n.* 11. *Vide aliàs dicta n.* 247; *quibus adde, S. Pium V. ut fert Roncag. cap.* 6. *quæst.* 3. *r.* 1. *improbasse consuetudinem non ministrandi Eucharistiam damnatis ultimo supplicio; et debet, si oportet, ministrari etiam non jejunis. Vide dicta n.* 285. *dub.* 3. *v. Hic autem*).

294. — « Resp. 2. Etsi Christus tempus communionis, » extra periculum mortis, non præceperit: Ecclesia tamen » pro ea determinavit tempus paschale, quod communiter » numeratur à Dominica Palmarum, usque ad Dominicam in » Albis inclusivè; alicubi tamen totam Quadragesimam com» prehendit; alibi extenditur ex consuetudine, vel indulto, » potestque confessarius ex justa causa extendere, ut docent » *Sa, et alii. Vide Bon. d. 4. q. 7. p. 2.*

Unde resolves :

« 1. Præceptum hoc impletur etiam per communionem » sacrilegam, ut habet communis, contra *Durand. et Sylv.* » Et patet, quia Ecclesia tantùm præcepit actum externum; » nec finis præcepti cadit super præceptum. » (*Hoc tamen damnatum est in propos. 55. ab Innoc. XI. quæ dicebat : Præcepto communionis annuæ satisfit per sacrilegam Domini manducationem*). « An verò, qui non satisfecit, teneatur po» stea implêre utrinque probabiliter defenditur, etsi affirma» tiva videatur probabilior. *Bonac. Suar. l. c. Con. Card.* » *de Lugo, etc.*

« 2. Non tenetur prævenire, qui prævidet, tempore pa» schali se impediendum, ut contra *Vasq. Sylv. et Fagund.* » probabiliter docent *Az. t. 1. l. 17. c. 41. Suar. etc.* Qui verò » sic prævenisset, et postea tolleretur impedimentum, tene» retur rursùs communicare, secundùm *Laym. lib. 5. t. 4.* » *cap. 5. Card. de Lugo sect. 4. n.* 78. quia non satisfecit » præcepto obliganti ad communionem, et ad illud tempus. » Negat tamen *Diana* citans *Fernand. et Suarez.*

295. — Quæritur, quonam tempore fideles obligentur communicare? Duplex quidem de hac obligatione adest præceptum, divinum, et ecclesiasticum. Divinum habetur ex illo *Joan. c. 6. ℣. 54. Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Et hoc præcepto tenemur Eucharistiam suscipere, non solùm in periculo mortis, ut ait *Bus.*, sed etiam sæpiùs in vita, ut communiter docent *Suar. 3. p. d. 69. s. 1. et 5. Cont. Tourn. cap. 7. art. 2. sect. 2. concl. 1. Escob. l. 20. n. 401. cum Soto, Con. Bon. et aliis passim*, ex *D. Thoma 3. p. qu. 80. art. 11.* Ratio, quia sicut oportet sæpiùs sumere cibum terrenum ad

conservandam vitam corporalem, ita cibum cœlestem ad conservandam vitam spiritualem. Imò rectè dicunt *Salm. de Euch. c. 8. p. 1. n. 16. cum Lugo, Val. P. Soto, Fill. etc.* quòd aliquando per accidens tenetur homo ex hoc divino præcepto ad communicandum fortè etiam sæpiùs in anno, si hoc censeret necessarium ad superandam aliquam gravem tentationem. Hoc tamen dicit *Suarez* rarissimè evenire posse, cùm ad hoc sufficere possint alia remedia, orationes, pœnitentiæ, etc. Eo casu autem, quo communio esset necessaria, homo illam omittendo non peccaret contra illius præceptum, sed contra virtutem, adversùs quam tentationem patitur. Cæterùm certum est apud omnes, quòd huic præcepto, per se loquendo, quisque satisfaciat communicando semel in anno.

Præceptum autem ecclesiasticum habetur ex concilio Lateranensi IV. Licèt enim erat olim obligatio communicandi saltem ter in anno, nempe in Paschate, Pentecoste, et Natali Domini, ut statuit *Fabianus* Papa *in can. 16. de Consecr. dist. 2.* Tamen ex præfato concilio fideles hodie obligantur ad communicandum tantùm semel in anno tempore paschali, ut patet ex *cap. Omnis, de pœnit. et remiss.* ubi dicitur: *Omnis utriusque sexûs fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, semel saltem in anno confiteatur... suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ sacramentum; nisi fortè de proprii sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejusmodi susceptione duxerit abstinendum; alioquin et vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, et moriens christianâ careat sepulturâ.* Hæc autem pœna non incurritur nisi post sententiam, ut dicunt *Palaus p. 15. n. 14. Viva de pœnit. q. 4. a. 3. n. 5. et alii communiter:* idque colligitur ex eod. textu citato.

296. — Dubitatur I. Quomodo computandus sit annus obligationis hujus annuæ communionis? Alii censent computandum esse à Januario ad Decembrem, ut sentiunt *Lugo d. 16. n. 68. et Palaus tract. 23. p. 20. §. 2. n. 10. cum Vasq.* Sed ex communi DD. sententia, et consuetudine ubique recepta, tempus computatur à Paschate ad Pascha, quia hic censetur annus ecclesiasticus. Itaque *Suar. d. 36. s. 3. n. 8. Laym. l. 5. tr. 6. c. 5. n. 8. Ronc. de pœn. c. 1. q. 4. r. 1. Bon. d. 5. q. 5. p. 4. n. 19. cum Azor. Henr. Sylv. et Salm. de pœnit. c. 7. p. 4. n. 58. cum Sa, Fill. Reg. et aliis communiter.* Tempus autem

paschale incipit à Dominica Palmarum, et terminatur Dominicâ in Albis, ex declaratione *Eugenii IV.* in bulla, *Fide digna*, anno 1440. Ex consuetudine tamen, necessitate, vel privilegio plus temporis conceditur, ut *Cont. Tourn. de præc. Eccl. cap. 5. v. Quær. 2. Lugo d. 16. n. 62. Pal. par. 15. n. 2. Salm. de Euch. c. 8. p. 2. n. 17. et Ronc. c. 6. qu. 5.*

297. — Dubitatur II. An qui in Paschate communionem omisit, teneatur quamprimùm communicare? Adsunt tres sententiæ.

Prima sententia communior, cui subscribo, et quam tenent *Nav. c. 12. n. 45. Suar. d. 70. sect. 1. v. Dico ergo. Lugo d. 16. n. 65. Gonet, t. 6. p. 310. v. Præter, Pal. p. 15. n. 7. Cont. Tourn. loc. cit. v. Qu. 3. Bened. XIV. t. 3. Edict. p. 42. Antoine p. 482. n. 8. Elbel t. 3. p. 103. n. 127. cum Henno, Salm. ibid. n. 21. cum Laym. Con. Bonac. et Vasq. ac Croix l. 6. p. 1. n. 644. cum Azor, Sylvest. Hurtad. Aversa, etc.* absolutè affirmat, tùm ex præcepto ecclesiastico, tùm divino. Ex præcepto divino, quia, licèt Christus hoc præceptum communionis non determinaverit, reliquit tamen determinandum Ecclesiæ, quæ postea servandum esse determinavit saltem semel in anno, ut dicunt *Suar. d. 70. sect. 1. in fine, Gonet l. c. Pal. p. 15. n. 1. Bon. q. 6. p. 3. n. 9. Lug. n. 28. Cont. Tourn. de Euch. cap. 7. art. 2. sect. 2. concl. 2. Croix n. 599. Antoine p. 382. n. 8. et Salm. de leg. c. 2. p. 10. n. 162. circa med.* Ex præcepto ecclesiastico, tùm quia tempus paschale non est ab Ecclesia assignatum ad finiendam obligationem, sed ad eam sollicitandam: unde quando obligatio jam contracta nondùm impleta est, quamprimùm implêri debet; tùm quia, ut dicunt *Gonet p. 310. Lugo d. 16. n. 65. Pal. p. 15. n. 7. Cont. Tourn. de 5. præc. Eccl. loco suprà cit. Salm. de Euch. c. 8. p. 2. n. 21. etc.* Ecclesia circa communionem duo imposuit præcepta, unum communicandi infra annum, alterum communicandi in Paschate, ut colligitur ex citato *cap. Omnis, et ex Trid. sess. 13. can. 9.* ubi dicitur: *Si quis negaverit omnes fideles tenêri singulis annis saltem in Paschate, ad communicandum juxta præceptum S. Matris Ecclesiæ, anathema sit.* Nota *singulis annis saltem in Paschate*; ergò si communio in Paschate fuit omissa, debet quamprimùm implêri antequam terminetur annus. Dicunt autem *Lugo n. 66. et Bernal apud Croix n. 644.* quòd si quis omisit

communicare in Paschate, non peccat quoties datâ opportunitate communionem differt, sed tantùm, si intra annum communionem omittit; quia tunc præceptum communicandi in Paschate non potest ampliùs observari; unde remanet sola obligatio alterius præcepti communicandi saltem semel in anno. Sed probabiliùs contradicunt *Cont. Tourn. ibid. cum Azor, Suar. etc., ac Croix l. c. cum Vasq. Aversa etc.*, quia, ut communiter dicunt auctores hujus primæ sententiæ, hoc præceptum communicandi in Paschate non est datum ad finiendam, sed ad sollicitandam obligationem.

Secunda sententia, quam tenent *Armilla, et Tabiena ap. Suar. d.* 70. *sect.* 2. *v. Alii, et Renzi t.* 2. *p.* 547. *qu.* 3. distinguit et dicit, quòd si quis omiserit communionem ex malitia, non tenetur quamprimùm communicare, quia jam transgressus est præceptum, quod tempori paschali affixum est; tenetur verò, si ex impotentia fuerit impeditus, quia tunc præsumitur Ecclesia consensisse in dilationem, sed noluisse ab obligatione communionis hominem eximere.

Tertia sententia autem absolutè negat tenêri illo anno ad communionem, qui eam omisit sive ex malitia, sive ex impotentia; hanc tenent plures graves AA. prout *Sot. in* 4. *d.* 18. *qu.* 1. *ar.* 4. *Sa v. Euch.*, *Tol. l.* 6. *c.* 18. *n.* 3. item *Sylv. Val. Med. Vict. et Led. ap. Dian. part.* 3. *tract.* 4. *r.* 41. et probabilem putant *Palaus p.* 15. *n.* 6. *Busemb. ut suprà, et Bonac. p.* 2. *n.* 13. *cum Henricq. et S. Anton.* qui eam absolutè docet *part.* 2. *tit.* 9. *c.* 9. §. 3. ubi loquens de hoc casu, sic ait: *Non videtur teneri, quod patet ex similibus. Omittendo jejunium Ecclesiæ, quis dicit, quòd adhuc teneatur supplêre in alia die? Et idem de violatione festorum, de omissione missæ, et aliis; hoc enim si verum esset, quod teneretur ex necessitate quousque supplere multa mortalia committeret faciendo contra unum præceptum, et sic Ecclesia laqueos injiceret animabus, quod cavet. cap. Videas* 27. *quæst.* 1. Ratio hujus sententiæ est, quia præceptum communionis est affixum tempori paschali, sicut præceptum jejunii, et audiendi missam est addictum vigiliis, et festis. Unde sicut quis non tenetur jejunare, aut missam audire transacto die vigiliæ, aut festi, ita nec communicare elapso tempore paschali. Nisi (certè excipiendum) fuerit impeditus à communione de consilio confessarii, ut tenent *Salm. n.* 19. *Pal. n.* 3.

et alii communiter; hoc enim expressè cautum est in *c. Omnis*, suprà allato.

Negant autem auctores hujus sententiæ adesse hoc duplex præceptum, nempe communicandi in anno, et communicandi in Paschate: sed unicum tantùm præceptum dicunt Ecclesiam imposuisse, affixum tempori paschali, quo transacto, nulla remanet obligatio communicandi. Negant pariter extare præceptum divinum communicandi semel in anno; nam licèt adsit obligatio communicandi sæpius in vita, præceptum tamen communicandi semel in anno dicunt esse merè ecclesiasticum; non secùs ac præceptum sæpiùs colendi Deum est quidem de jure etiam divino, sed obligatio audiendi missam in Dominica, prout præscripsit Ecclesia, est tantùm de jure ecclesiastico, ut fusè tuentur ipsimet *Salm. de* 3. *præc. c.* 1. *p.* 4. *n.* 38. *cum Soto*, *Cajet. S. Anton. Azor*, *Nav. Suar. Pal. Bon. et aliis communissimè*, ex *D. Thom.* 2. 2. *q.* 122. *art.* 4. *ad* 4. ubi ait: *Dicendum quòd observantia diei Dominicæ in nova lege succedit observantiæ Sabbati; non ex vi præcepti legis, sed ex constitutione Ecclesiæ, et consuetudine populi christiani. Vide alia dicta l.* 4. *n.* 265. Apud AA. secundæ sententiæ neminem reperi, qui huic paritati adæquatè respondet; unde hanc tertiam sententiam non contemnendam puto, saltem quia ex neutro præcepto, divino ac ecclesiastico constat hæc obligatio communicandi transacto tempore paschali. Hoc tamen non obstante, nolo recedere à prima sententia.

Dicit autem *Tamb. n.* 38. *cum Diana*, quòd si quis communicaverit ante tempus paschale, prævidens impedimentum communicandi in Paschate, cum intentione satisfaciendi præcepto illius anni, adhuc cessante postea impedimento non tenetur in Paschate communicare. Sed hoc rectè non admittunt *Lugo d.* 16. *num.* 77. *Palaus p.* 15. *n.* 18. *Salm. de Euch.* c. 8. *p.* 2. *n.* 22. *in fin. et Antoine c.* 2. *q.* 1. *r.* 2. quia intentio non potest efficere, ut actus positus tempore quo nondum cœperit obligatio, sit satisfactorius: sicut qui prævidet die dominico se impeditum fore, audiendo missam die præcedenti ex intentione satisfaciendi crastinæ obligationi, certè non satisfacit. Id confirmatur ex Rituali Romano *de Euch.* ubi sic dicitur: *Ægrotis quoque parochialibus etiamsi communionem extra præscriptos paschales dies sumpserint, in paschalibus diebus illam parochus deferet ac ministrabit.*

298. — Dubitatur III. An qui non possit communicare tempore Paschatis, teneatur prævenire?

Prima sententia negat, et hanc tenent *Suar. d.* 70. *sect.* 2. *in fine*, *Holzm. t.* 1. *p.* 347. *n.* 57. *Bus. ut supra*, *Tamb. Meth. Comm. c.* 4. §. 4. *n.* 37. *Bon. d.* 4. *q.* 6. *p.* 2. *n.* 15. *cum Coninch. Fill. Reg. Molf. et Renzi cum Azor. Vasq. etc.* Ratio est eadem, quæ adducta est ab AA. tertiæ sententiæ in præcedenti quæstioni, nempe quia hoc præceptum addictum est tempori paschali, quo non incœpto nulla est obligatio.

Secunda sententia verò, quam tenent *Laym. c.* 5. *n.* 9. *Lugo d.* 16. *n.* 75. *Pal. p.* 15. *n.* 8. *Habert t.* 5. *p.* 599. *q.* 5. *Elbel t.* 3. *p.* 103. *n.* 127. *Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 642. *et Antoine p.* 483. *n.* 9. *Salm. cit. n.* 22. *et Cont. Tourn. de præc. Eccl. cap.* 5. *v. Quær.* 4. dicit, quòd si communio non sit differenda ultra annum ab ultima communione facta, non tenêris prævenire, cùm antecedens illa communio non sit impletiva præcepti paschalis, et eamdem obligationem relinquat. Secùs verò, si ultra annum differri deberet, quia tunc tenêris communionem anticipare, tùm ex præcepto divino communicandi semel in anno, modo quo ab Ecclesia est determinatum; tùm ex præcepto ipsius Ecclesiæ, quæ duas obligationes imponit, nempe communicandi infra annum, et communicandi in Paschate ut suprà dictum est. Unde, si obligatio communicandi in Paschate nequit implêri, saltem implenda est obligatio communicandi semel in anno. Hæc secunda sententia in se spectata valde probabilior mihi videtur; sed advertendum, quòd ipsa procederet tantùm juxta opinionem illorum, qui dicunt obligationem hujus annuæ communionis incipere à Junuario, et terminari ad Decembrem. At quia communis sententia aliorum, et universali usu fidelium comprobata, ut diximus *n.* 296. quòd hujusmodi obligatio urgeat à Paschate ad Pascha; hinc dicendum videtur nullam ei esse obligationem præveniendi, qui prævidet non posse communicare tempore paschali, quia (ut benè advertit *P. Suar. l. c.*) talis communio non esset adimpletiva præcepti; tempore enim quo fieret, non adhuc incœptum esset tempus obligationis, cùm nondum incœperit tempus annuæ communionis. E converso certum est, quòd, cœpto tempore paschali, si quis impediendum à communione se prævidet, tene-

tur illicò eam accipere, ut communiter docent *Suar. Sa*, *et Bon. cum Salm. de Euch. c. 8. p. 2. n. 23.*

299. — Dubitatur IV. An teneantur fideles tollere impedimenta, ut præcepto annuæ communionis satisfaciant? Communiter dicunt *Lugo d. 16. n. 17. Croix l. 6. p. 1. n. 626. Tamb. c. 4. §. 4. n. 40. Salm. de censur. c. 3. p. 7. n. 74. Diana p. 5. tr. 9. r. 78. Viva q. 4. a. 2. n. 10. cum Laym.* quòd excommunicatus tenetur obtinêre absolutionem, ut possit præceptum implêre; quia communio valde confert ad animæ salutem, unde ipsius præceptum rigidè obligat ad auferenda mala spiritualia quæ obstant. Censent verò *Tamb. et Viva ll. cc.* carcere detentos non tenêri ad quærendam libertatem, ut communicent. Sed probabiliùs contradicunt *Salm. l. c.* cùm probabiliùs sit hoc esse præceptum divinum, juxta dicta *n.* 297.

300. — « Resp. 3. Tenetur quivis communionem paschalem sumere in parochia à pastore suo, nisi hujus licentiâ, » privilegio, aut consuetudine eximatur. *Nav. Suar. d. 72.* » *sect. 2. etc.* » (*Ex cap. Omnis, de pœnit. et rem. Vide dicta n.* 295.)

« 1. Sacerdos, ubivis celebrando, satisfacit. *Bon. d. 4. q.* » *7. p. 2.* » (*Ut communiter ex consuetudine dicunt Wigandt tr. 12. n. 48. Ronc. c. 6. q. 7. Antoine p. 482. n. 3. et Salm. de Euch. c. 8. p. 2. n. 29. cum Sa, Pal. etc. Intellige, si celebret, aliàs tenetur communicare in parochia, ut alii laici.*)

« 2. Eximuntur peregrini, et vagi, qui parochiam non » habent, aut ab ea absunt. *Bonac. l. c.* » (*Et ita absunt ut commodè ad illam accedere nequeant. Nec tunc tenentur communicare in Ecclesia matrice oppidi illius, neque in parochia in qua transeunter commorantur, ut Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 23. n. 17. Salm. ibid. n. 31. Vide dicta n. 240. v. 9. Si in Paschate, et seq.*).

« 3. Non eximuntur laïci inservientes religiosis, ut habet » *Sa, v. Euch.*, nisi, ut dicit *Bon.* degant in monasteriis, » aliisque locis à cura parochorum exemptis. *Vide Sanch. de* » *matr. d. 32. n. 12.* » (*Vide dicta n. 240. v. 10. Si sint.*)

« 4. Non satisfacit huic præcepto, qui in Paschate extra » parochiam sine consensu pastoris communicat, ut habent » *Navar. Azor et alii commun.*, nisi tamen communicet in » cathedrali Ecclesia : hunc enim satisfacere præcepto censet

» *Bonac. l. c.*, sed negat *Card. de Lug. l.* 1. *res. mor.*, nisi » Episcopus expressè, vel tacitè consentiat. » (*Sed opinio Bonacinæ nescio an sit probabilis, nisi adsit in aliquo loco communis usus, qui consensum Episcopi præsumere faciat, oves enim à proprio pastore agnosci debent.*) « *Vide suprà c.* » 2. *d.* 1. *art.* 1. *cas.* 7. 8. *et* 9.

« Dixi, *sine consensu pastoris:* quia cum consensu summi » Pontificis, vel Episcopi, sive Ordinarii, aut ejus vicarii » generalis, vel parochi (hi enim omnes intelliguntur no- » mine pastoris) extra parochiam communicando satisfieri » præcepto doctores concedunt. Et quidem sufficere consen- » sum interpretativum, sive præsumptum » (*Modò adsit certitudo moralis de voluntate parochi, ut Salm. de Euch. c.* 8. *p.* 2. *n.* 34. *cum Suar. Lugo, Dian. et Tamb.*) « notat *Tamb.* » *de exp. com. c.* 4. §. 4. Imò *Bon. in theol. mor. p.* 1. *t.* 5. *q.* » 19. *Beja, et quidam alii apud Tamb. l.c. et de Lugo d.* 18. *s.*2. » *n.* 49., item *Diana p.* 2. *t.* 14. *r.* 73. *et p.* 6. *t.* 7. *r.* 58. putant » posse satisfieri præcepto communionis paschalis (præsertim » extra diem Paschæ) apud Mendicantes ex privilegio *Nicolai V,* » *Pii V. et Pauli IV.* certis concesso, quod cæteri participent. » Verùm hoc alii communiter negant. *Vide Avers. q.*10. *sect.*4.

Cum *Diana* ut suprà sentiunt *Beja, Rodr. etc. ap. Escob. l.* 20. *n.* 441. benè fideles satisfacere præcepto, communicando in ecclesiis Regularium, vi privilegiorum à prædictis Pontificibus concessorum monasteriis *D. Hieronymi.* Sed communiter et meritò id reprobant *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 631. *et Salm. cit. n.* 34. *cum Lugo, Fag. Tamb. et aliis*, qui dicunt neminem posse in Ecclesiis Regularium præceptum communionis implêre, nisi cum licentia parochi certò præsumpta; ita etiam *Suar. de rel. tract.* 10. *l.* 9. *c.* 3. *n.* 6. *Bon. d.* 4. *p.* 1. *n.* 12. *et Escob. n.* 443. *cum Vill. Nugno, Fag. etc.* qui refert Declarationem S. C. an. 1586. *apud Farinac. in Trid. sess.* 13. *can.* 9. ubi dictum fuit minimè satisfacere præcepto communicantes in Ecclesiis Regularium. Nec obstant præfata privilegia (quorum meminit *Bus.*) nam ut ajunt AA. citati, cùm Pontifices sæpè declararint, quoad communionem obligatoriam semper servandum esse illæsum jus parochorum, tam prædicta monasteria *D. Hieronymi*, quàm aliæ religiones, nunquam illis privilegiis usæ sunt, nisi pro suis familiaribus. Unde *Escob. l. c.* censet oppositam opinionem non esse

practicè probabilem. Et reverà nostra sententia à communi consuetudine videtur approbata.

301. — Pueri baptizati rationis impotes, et perpetuò amentes Eucharistiam sumendo verè gratiæ augmentum percipiunt, quia sufficit hoc sacramentum in gratia suscipere, ad ejus effectum sanè percipiendum. Ita *Suar. Vide Con. Pal. Laym. cum Salm. de Euch. c. 7. p. 1. n.* 6. Ob majorem tamen reverentiam hujus sacramenti, Ecclesia latina meritò illud parvulis dari prohibuit, ut habetur ex communi sensu Ecclesiæ, juxta *S. Th. p.* 3. *qu.* 80. *art.* 9. *ad* 3. *Vide Catech. Rom. n.* 62. et *Rituale Rom. de Euch.*

Sed quæritur I. An pueri statim ac habent usum rationis, possint ac debeant communicare?

Prima sententia affirmat, et hanc tenet *S. Antonin. tit.* 3. *t.* 14. *c.* 12. §. 5. ubi ait: *Cùm* (puer) *est doli capax, cùm scilicet potest mortaliter peccare, tunc obligatur ad præceptum de confessione, et per consequens de communione, quæ simul dantur.* Idem dicunt *Sanctius d.* 26. *et Pallud. ac de la Crux ap. Escob. l.* 20. *n.* 243. probabilemque putat *Diana p.* 3. *tr.* 6. *r.* 70. *cum Tab.* Ratio, quia cùm tales pueri jam sint capaces committendi peccatum mortale, et se disponendi ad absolutionem per debitum dolorem, etiam capaces fiunt communionis, ad quam minor requiritur rationis discretio.

Secunda sententia verò communissima, et probabilior negat tenêri, et hanc docent *Suar.* 3. *p. d.* 70. *s.* 1. *v. Sed expectandum, Nav. c.* 21. *n.* 57. *Laym. c.* 4. *n.* 3. *Escob. n.* 344. *Pal. p.* 10. *nu.* 11. *Antoine p.* 491. *v. Pueri, Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 646. *Salm. ibid. n.* 16. *cum Vasq. Soto, Fill. Dicast. etc. ac Dian. l. c. cum Tol. Conc. Comit. Tann. Salas, et communi,* ut asserit. Ratio, quia communis usus Ecclesiæ sic interpretavit obligationem hujus præcepti, tùm ut pueri cum majori reverentia, et fructu Eucharistiam suscipiant; tùm ne ipsi facilè exponantur periculo transgressionis. Et quamvis obligentur ad confessionem, non ideò tamen tenentur suscipere Eucharistiam, quæ est majoris excellentiæ, et non tantæ necessitatis. Nec obstat *cap. Omnis* 12. *de pœnit.* ubi dicitur quòd omnis fidelis, *postquam ad annos discretionis pervenerit*, tenetur non tantum ad confessionem, sed etiam ad communionem; nam anni discretionis intelligendi sunt respectivè ad rationem materiæ: nempe cùm quis pervenerit ad discre-

tionis annos pro confessione, confiteatur, quando ad discretionis annos pro communione, communicet. Sed notandum, quòd ex hujus sententiæ fautoribus alii, ut *Vasq. Hurt. Præpos. Gran. etc. apud Escob. n.* 242. censent tales pueros nec tenêri, nec posse communicare, quia (ut dicunt) Eucharistia non potest dari eis, qui non sunt capaces dignè communicandi. Alii verò, ut *Suar. l. c. v. Deinde, cum Soto, et Laym. Pal. ac Croix l. c.* probabiliùs dicunt, quòd esto pueri non teneantur communicare statim post adeptum usum rationis, non tamen prohibentur ad Eucharistiam accedere, semper ac sciant discernere hunc cœlestem cibum à profano; tunc enim, ut inquit *D. Th.* (3. *p. q.* 80. *art.* 9. *ad* 3.): *Quia possunt aliquam devotionem concipere, non est eis hoc sacramentum denegandum.* Idque confirmatur in *cap. penult. caus.* 26. *q.* 6. ubi dicitur: *Cui pœnitentiæ sacramentum conceditur, neque Eucharistiæ sacramentum negari debet, si desideret.*

Sed hic dubitatur 1. Quando censeantur pueri obligati ad communicandum? *Sotus ap. Suar. et Corduba ap. Pal. ll. cc.* sentiunt hanc obligationem incipere à 12 anno; quia (ut ajunt) in ea ætate pueri tenentur ad leges ecclesiasticas. Sed hoc communiter rejicitur, prout diximus de *leg. l.* 1. *n.* 155. Hinc communiter dicunt doctores, regulariter loquendo, pueros non obligari ad communionem ante nonum, vel decimum annum; nec differendam eis esse communionem ultra duodecimum; ut sentiunt *Pal. l. c. et Salm. de Euch. c.* 7. *n.* 18. *cum Lug. Dic. Amico, etc.*, vel saltem ultra decimum quartum, ut ajunt *Suar. Laym. Wig. Antoine et Croix ll. cc.* Hicque notandum id quod præscripsit *S. Carolus Borromæus* (in *Synod. Diœces. IX.*) *Parochi illos, qui decennium attigerint, accersant, instruant ad cognitionem Eucharistiæ, doceantque, quàm reverenter ad eam accedant.* Dictum est *regulariter*, nam ut advertunt auctores, citiùs possunt obligari pueri, qui ante talem ætatem perspicaciores conspiciuntur. Unde rectè reprehendit *Ronc. c.* 6. *reg.* 5. parochos, qui indiscriminatim non admittunt ad communionem, nisi pueros in certa ætate constitutos. Dicunt autem *Nav. c.* 21. *n.* 57. *et Croix d. n.* 646. quòd, licèt pueri anno decimo possint ad communionem admitti, non tamen ipsi ad illam tenentur, sed tùm solùm cùm à parocho vel parentibus moniti fuerint.

Dubitatur 2. An in periculo mortis communio tribuenda

sit pueris, qui rationis sunt impotes? Respondetur negativè, tùm quia idem adest periculum irreverentiæ, tùm quia talis est usus Ecclesiæ Romanæ. Ita communiter *S. Th. l. c.* item *Caj. Suar. Pal. Laym. Bon. Lug.* etc. *cum Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 1. *n.* 7. Et qui aliter ageret, graviter peccaret, ut notant *Salm. ibid. n.* 8. *cum Led.*, qui ait hujusmodi usum universalem Ecclesiæ quippe æquivalêre, ac si esset prohibitio. Pueris verò, qui jam sunt compotes rationis, in articulo mortis non solùm communio dari potest, ut dicunt *Nav. cap.* 21. *n.* 37. *et Caj. apud Wig. tr.* 12. *n.* 46., sed etiam debet, ut communissimè docent *Suar. dist.* 70. *sect.* 1. *Lugo dist.* 13. *n.* 37. *Laym. cap.* 4. *n.* 3. *Pal. p.* 10. *n.* 11. *Wig. l. c. Holzm. t.* 1. *p.* 345. *n.* 43. *v. Dixi* 2. *Antoine c.* 2. *q.* 1. *r.* 2. *Escob. l.* 20. *n.* 244. *et Salm. ibid. n.* 15. *cum Henr.*, et idem docet *Bened. XIV. de Synod. l.* 7. *c.* 12. *n.* 3. Ratio, quia ex una parte pueri in tali periculo constituti tenentur ex præcepto divino communicare; ex alia utilitas Eucharistiæ tunc majorem dispositionem non exposcit.

502. — Quæritur II. An communio sit ministranda amentibus? Perpetuò amentibus omninò est neganda, ut omnes dicunt cum *S. Thom.* 3. *p. q.* 80. *art.* 9. ex *Rituali Rom. de Euch.* ubi dicitur : *Amentibus seu phreneticis communicare non licet; licebit tamen, si quando habeant lucida intervalla, et devotionem ostendant, dùm in eo statu manent; si nullum indecentiæ periculum adsit.* Aliis verò amentibus, qui non semper caruerunt usu rationis, sed nunc carent, censet *Gobatus t.* 4. *n.* 135. quòd in articulo mortis absolutè potest eis dari communio. Sed in hoc sequenda est doctrina *D. Th. l. c.* ubi sic ait : *Si priùs, quando erant compotes suæ mentis, apparuit in eis devotio hujus sacramenti, debet eis in articulo mortis hoc sacramentum exhibêri, nisi fortè timeatur periculum vomitûs, vel expuitionis.* Idem ferè docuit *Catechismus Rom. part.* 2. *c.* 4. *n.* 63. dicens : *Amentibus præterea, qui tunc à pietatis sensu alieni sunt, sacramenta dare minimè oportet; quamvis, si, antequam in insaniam inciderent, piam animi voluntatem præ se tulerint, licebit eis in fine vitæ ex concilii Carthaginensis decreto Eucharistiam administrare, modò vomitionis, vel alterius indignitatis et incommodi periculum nullum timendum sit.* Hinc sufficit, quòd talis æger piè vixerit, ut rectè diunt *Pal. p.* 10. *n.* 7.

Holzm. t. 1. p. 345. n. 46. et Salm. de Euch. c. 7. p. 1. n. 9. et 10. cum Suar. Vasq. Conc. Laym. Bon. Fill. Hurt. etc. Ratio, quia ex una parte præsumitur is interpretativè communionem petere, ex altera huic Eucharistia adhuc necessaria esse potest, nempe si incidisset in amentiam existens in peccato mortali, de quo solùm attritus fuerit: excipiunt tamen DD. *apud Salm. ibid. n. 11.* si certò præsumatur talis in amentiam incidisse pœnitùs impœnitens. Extra tamen articulum mortis nullo modo Eucharistia amentibus est concedenda, ut *Salm. cit. n. 11. in fin. cum Suar. Laym. et communi.*

303. — Quæritur III. Quando concedenda sit Eucharistia semifatuis, mutis, et obsessis. Respondetur, quòd *semifatuis* semper ac sciant distinguere hunc cœlestem cibum ab aliis, tantùm in articulo mortis, et tempore præcepti communio danda est. Ita *Holzm. n. 45. Laym. c. 4. n. 4. Wig. tr. 12. n. 37. et Salm. ibid. num. 12. cum Pal. Hurt. Dian. Henr.* (*contra Sanch. et Leand.* qui concedunt toties quoties postulaverint). Idem agendum est cum *mutis*, et *surdis* à nativitate, modò ex signis constet eos discretionem habêre, ut *Laym. Pal. et Salm. ibid. n. 13.* Imò rectè ait *Holzm. n. 50.* quòd si isti sint præditi non qualicumque discretione, sæpiùs possunt communicare. Verùm mutis, surdis, et simul cæcis à nativitate omninò neganda est communio cum *Wig. n. 38.* Epilepticis autem negatur communio tantùm in paroxysmo, ut *Holzm. n. 48. Elbel n. 98. cum Laym. et Pal.* Idem agendum cum *obsessis* à dæmone, quando non sunt suî compotes. Cæterùm *Salm. ibid. n. 14. cum Suar. Sot. Bon. Laym. et aliis*, ex doctrina *S. Th. p. 3. q. 80. art. 9. ad 2.* rectè ajunt Eucharistiam pluries in anno, juxta prudentiam confessarii istis concedendam esse, cùm sit speciale remedium ad dæmones arcendos; hinc ait *Cassianus* (*ap. D. Th. l. c.*) *: Eis qui ab immundis vexantur spiritibus communionem à senioribus numquam meminimus interdictam.*

CAPUT III.

DE EUCHARISTIA UT EST SACRIFICIUM.

DUBIUM I.

Quid sit missa, et quæ obligatio sacerdotum circa illam?

304. — « Resp. Missa est sacrificium consistens in con-
» secratione panis, et vini; id est actus latriæ, qui fit in

» recognitionem supremi dominii Dei, et signum nostræ » servitutis. Quod non obstat, quin secundariò possit etiam » ad aliũm finem partialem offerri, ut ad agendas gratias, » vel impetrationem beneficii, ad remissionem peccatorum, » ad Sanctos honorandos, etc.

Notandum est I. quòd sacrificium in genere: *Est oblatio facta Deo per immutationem alicujus rei, in signum supremi dominii, ex legitima institutione.* Ita communiter *Suar. Pal. Laym. Conc. et alii.* Dicitur *oblatio* pro genere, in quo cum aliis oblationibus convenit. *Facta Deo*, quia soli Deo, non Sanctis sacrificium offertur. *Per immutationem alicujus rei*, immutatio enim distinguit sacrificium ab aliis oblationibus. *In signum supremi dominii*, nam tali signo significamus, ita à Deo tanquam supremo domino nos et nostra destrui posse, sicuti res oblata immutatur. *Ex legitima institutione:* Hæc autem institutio tria requirit, ut sacrificium fiat publicâ auctoritate, fiat nomine totius populi, et fiat à sacerdote tanquam legitimo ministro.

Notandum II. Sacrificium dividi ex parte materiæ, formæ, et finis. Ex parte *materiæ* distinguitur in *victimam*, seu *hostiam*, in qua aliquod animatum offertur: in *immolationem*, in qua offertur aliquod inanime, sed solidum: in *libamen*, in quo offertur aliquod liquidum. Ex parte *formæ* distinguitur in *holocaustum*, in quo totum, quod offertur, per ignem consumitur: *hostiam pro peccato*, in qua id quod offertur partim consumitur per ignem, partim per sacerdotem: *hostiam pacificam*, in qua id quod offertur partim consumitur per ignem, partim per sacerdotem, partim per illum qui donat. Ex parte *finis* distinguitur in *latreuticum*, quod offertur merè in obsequium Dei: *eucharisticum* in gratiarum actionem: *propitiatorium*, seu *expiatorium* in remissionem culpæ vel pœnæ: *impetratorium* ad obtinenda bona à Deo. Sacrificium autem Eucharistiæ in lege gratiæ institutum (quo omnia antiqua sacrificia cessarunt) omnium rationes illorum perfectè continet: est enim *holocaustum* in recognitionem divinæ excellentiæ: est *eucharisticum* in gratiarum actionem: est *impetratorium* gratiarum per merita Christi: est *expiatorium* peccatorum, quia per illud Deus ad misericordiam movetur; estque missæ sacrificium incruentum idem pro-

fcctò, ac sacrificium cruentum crucis, non solùm quia eadem persona offertur, sed etiam quia eadem est formalis ratio sacrificii, cùm offeratur in protestationem supremi dominii, quod habet Deus vitæ et mortis. Sacrificium igitur altaris, ut ait Trident., non quidem essentialiter differt à sacrificio crucis, sed tantùm accidentaliter quoad modum offerendi, nempe quia 1. In illo crucis intercessit mors realis, in hoc intervenit mystica. 2. Illud oblatum fuit per ipsum Redemptorem in ara crucis, hoc offertur ministerio sacerdotum. 3. Illud fuit meritorium, quia ibi solutum fuit pretium nostræ redemptionis; hoc verò non est meritorium, cùm hìc tantùm applicentur merita Christi.

Notandum III. certum esse et de fide, quòd missa est verè et propriè sacrificium, et à Christo institutum quoad id, quod pertinet ad essentiam sacrificii: per consecrationem enim et per sumptionem, ut infrà dicetur, mysticè mactatur Christus, et sic habetur immutatio ad sacrificium requisita. Ita in *Trid. sess.* 22. *c.* 1. *et can.* 1. 3. *et* 4.

305.— Quær. hìc I. In quo consistat essentia sacrificii missæ? Magna hæc est quæstio inter DD. Plures enim adsunt sententiæ.

Prima sententia dicit consistere in sola sumptione; quia in illa tantùm reperitur destructio sive immutatio victimæ; et ita tenent *Pignatelli in suo Propitiatorio*, *et Alb. Magnus*, *Led. et alii ap. Suar.* 3. *p. d.* 74. *s.* 5. *in princ.*

Secunda sententia dicit consistere in oblatione, cùm sacrificium nihil aliud sit quàm oblatio; ita *Azor*, *lib.* 10. *cap.* 19. *et Sot. ac Covarr. ap. Dicast. d.* 1. *n.* 142. *et Gabr. Echius etc. ap. Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 12.

Tertia sententia communior docet consistere in sola consecratione, et ita tenent *Suar. d.* 75. *sect.* 5. *Gonet*, *Man. to.* 6. *p.* 331. *Cont. Tourn. de sacrif. miss. cap.* 3. *art.* 2. *sect.* 2. *concl.* 6. *Petroc. to.* 3. *p.* 496. *Habert to.* 5. *p.* 640. *res.* 3. *Juenin tom.* 7. *p.* 366. *concl.* 4. *Frassen. to.* 11. *p.* 352. *Conc. to.* 8. *p.* 424. *n.* 6. *Holz. p.* 70. *n.* 305. *Ronc. c.* 1. *q.* 2. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 13. *et Salm. de sacrif. Missæ tr.* 5. *c.* 1. *p.* 2. *dub. unic. n.* 14. *cum S. Anton. Lug. Pal. Vasq. et aliis.* Ratio quia in consecratione omnia adsunt requisita ad sacrificium, nempe oblatio quæ jam fit in actu exercito prout Christus quoque tùm in cœna, tùm in cruce non verbis, sed facto

Deo Patri se obtulit : adest etiam destructio seu immutatio victimæ, dùm vi verborum jam corpus à sanguine Christi separatur. Hæc sententia est quidem valde probabilis, et communior, sed probabilior mihi videtur

Quarta sententia (licèt tertiæ adhæserim), quam tenent *Bell. l. 2. de Miss. c. 27. circa fin. Tourn. Præl. theol. de sacrif. miss. art. 2. in fin. concl. 4. et 5. Sot. in 4. d. 13. q. 1. Bon. d. 4. q. ult. p. 2. et alii ap. Dicast.* Hæc sententia dicit essentiam Eucharistiæ consistere partialiter in consecratione, et partialiter in sumptione; in consecratione enim ponitur victima, et in sumptione consumitur. Ratio 1. quia verum et reale sacrificium veram requirit et realem destructionem rei oblatæ, quæ non habetur, nisi per sumptionem sacerdotis, quâ destruitur sacramentalis essentia Christi. Nec obstat dicere, quòd in consecratione jam habeatur mors mystica, et in tantum non habetur mors realis, in quantum propter naturalem concomitantiam, nequeunt Christi sanguis, et anima à corpore separari. Nam respondetur, quòd si concomitantia illà naturalis impediat mortem, impediat etiam sacrificium, quod sine vera et reali destructione non consumitur. Ratio 2. quia si destructio non fieret per sumptionem, sequeretur quòd sacrificium fieret in cœlo, non in altari; nam ut in altari fiat sacrificium, opus est ut priùs ibi victima ponatur integra, et deinde destruatur. Cùm autem in consecratione panis vi verborum veniat tantùm corpus à sanguine separatum : sequitur præsupponi destructio jam facta in cœlo, ubi Christus integer manet. Nec obstat dicere quòd, licèt per se vi verborum corpus veniat separatum à sanguine, ratione tamen concomitantiæ Christus integer venit, ac proinde mysticè destruitur. Nam respondetur, quòd hoc esset per accidens, non per se; sed cùm sacrificium (ut supponunt auctores tertiæ sententiæ) fiat per se vi verborum, ratione separationis sanguinis à corpore, necesse est, ut etiam per se vi verborum ponatur integer Christus, priùs quàm destruatur. Cæterùm ipsi adversarii dicunt quòd sumptio, quamvis non spectet ad essentiam sacrificii, spectet tamen ad ejus integritatem, ut sacerdos participet de re oblata. Quapropter Rubrica Missalis (*tit. 10. de defect. n. 3.*) sic monet : *Si sacerdos graviter infirmetur, aut moriatur post consecrationem corporis tantùm, ante consecrationem sanguinis, vel utroque consecrato, missa*

per alium sacerdotem expleatur ab eo loco ubi ille desiit; et in casu necessitatis etiam per non jejunum. Et idem docet *S. Thom. 3. p. q. 83. art. 6. ad 1. ex concil. Tolet. VII. in c. Nihil, caus. 7. quæst. 1.*

306. — Quæritur II. An de essentia sacrificii requiratur consecratio utriusque speciei.

Prima sententia negat, quam tenent *Cont. Tourn. hic cap. 3. art. 2. sect. 3. concl. 2. cum Major. Adriano, Isamberto, etc. ac Bon. d. 4. q. ult. p. 2. n. 7. cum Henr. Petig. Nugno etc.* probabilemque putat *Croix l. 6. p. 2. n. 15.* Ratio, tùm quia per ipsam consecrationem unius speciei totus Christus ponitur et offertur, simulque jam repræsentatur mors Christi, cùm vi verborum ponatur tantùm corpus sine sanguine, vel sanguis sine corpore, quo mors Christi designatur; tum quia, ut alii dicunt, in consecratione et sumptione unius speciei jam habetur oblatio et mactatio victimæ, quod satis est ad essentiam sacrificii.

Secunda sententia verò communior et probabilior affirmat, et hanc tenent *Suar. 3. p. d. 75. s. 6. v. Dico 2. Tourn. Præl. theol. art. 3. Lugo de Euch. d. 19. n. 106. cum communi*, ut asserit *Pal. eod. tit. p. 2. n. 6.* et favet *D. Th. 3. p. q. 80. ar. 12. ad 3.* ubi dicit: *Repræsentatio dominicæ passionis agitur in ipsa consecratione, in qua non debet corpus sine sanguine consecrari.* Ratio igitur est, quia sacramentum altaris debet esse rememorativum sacrificii cruenti à Christo in cruce peracti, ut declarat Trid. *sess. 22. c. 1.* ubi docet, quòd Christus obtulit corpus et sanguinem suum sub speciebus panis et vini, *ut... suæ Ecclesiæ visibile... relinqueret sacrificium, quo cruentum* (nota) *illud semel in cruce peragendum repræsentaretur.* Unde si una tantùm species consecraretur, etsi vi verborum poneretur corpus exsangue, vel etsi per sumptionem haberetur mactatio, non tamen exprimeretur sanguinis effusio, quod non fit nisi per utriusque speciei consecrationem, per quam propriè significatur separatio sanguinis à corpore, juxta dictum *S. Cyrilli: Gladio verborum sanguis separatur à corpore.*

Hìc autem advertendum id quod habetur in Rubrica Missalis (*tit. 4.*) *: Si materia, quæ esset apponenda, ratione defectûs vel panis, vel vini, non posset ullo modo haberi, si id*

sit ante consecrationem corporis, ulteriùs procedi non debet; si post consecrationem corporis, aut etiam vini, deprehenditur defectus alterius speciei, alterâ jam consecratâ, tunc si nullo modo habêri possit, procedendum erit, et missa absolvenda, ita tamen ut prætermittantur verba et signa, quæ pertinent ad speciem deficientem. Quòd si expectando aliquandiu habêri possit, expectandum erit, ne sacrificium remaneat imperfectum. Hinc notant *Gavantus hic, et Azor, l. 10. c. 35. qu. 6.* quòd, si difficillimè haberi possit species deficiens, et notabilis inde oriretur offensio populi, missa absolvi debet, quia jus naturale vitandi scandalum prævalet juri divino positivo integrandi sacrificium.

307. — Est autem de fide, quòd Christus Dominus sit præcipuus sacerdos offerens in sacrificio missæ, ut communiter DD. *cum S. Th. q. 83. ar. 1. ad 3. ex Trid. sess. 22. c. 2.* Post Christum, ministri hujus sacrificii sunt sacerdotes, qui soli potestatem habent consecrandi, et offerendi corpus et sanguinem Christi; et consecrant, etiamsi sint hæretici, degradati, etc. ex *Trid. sess. 23. c. 1.* Tota Ecclesia etiam dicitur offerre sacrificium per sacerdotem, ut multi dicunt apud *Croix l. c. n. 19.* Post sacerdotes, omnes fideles offerunt sacrificium mediatè per sacerdotum manus, tribus utique modis: I. Modo generali, nempe per sacerdotes, qui, offerendo sacrificium ut publici ministri, pro quocumque fideli dicuntur etiam offerre. II. Magis speciali, procurando, ut sacerdotes celebrent pro seipsis. III. Assistendo sacrificio.

308. — Certum etiam est posse offerri hoc sacrificium pro omnibus fidelibus baptizatis vivis, etiam infantibus, vel energumenis, vel peccatoribus non excommunicatis, quoad fructum tantùm impetrationis. Pro excommunicato vitando tamen licitè sacerdos potest offerre missam privatim, quatenùs est opus proprium suæ privatæ personæ, non autem nomine Ecclesiæ, vel ut minister Christi: ex *c. 2. de sent. excom.* Quamvis, si offerret tanquam Christi minister, validè quidem, sed illicitè offerret, ut *Croix n. 33. Salm. tr. 5. c. 2. p. 2. n. 14. in fin. cum Suar. Nav. Dic. etc.*

309. — Sed dubitatur 1. an licitè sacerdos possit orare, aut offerre missam nomine Ecclesiæ, vel ut minister Christi pro excommunicato tolerato? Negant *Suar. Bon. Soto, et alii cum Salm. ibid. n. 19.*, quia Ecclesia, ut dicunt, excludit

excommunicatos omninò à communicatione suffragiorum; concilium enim Constantiense in Extravag. *Mart. V. Ad evitanda* nihil ipsis indulsit, sed tantùm favorem præbuit aliis, ut cum excommunicato tolerato communicare possent. Sed probabilior est opposita sententia, quam tenent *Lugo disp. 19. n. 187. Croix num. 34. cum Sanch. Nav. Con. etc.* Ratio, quia in d. Extrav., quamvis nihil indulgeatur excommunicatis toleratis, conceditur tamen fidelibus communicare cum illis, etiam in divinis, juxta dicenda *de censur. l. 7. n. 164.*

Dubitatur 2. an possit offerri missa pro infidelibus? Negant *Vasq. Sot. Leand. Pal. etc. apud Salm. ibid. n. 18.* Effectus enim sacrificii, ut dicunt, non est communicandus iis, quibus non possunt communicari sacramenta. Probabiliùs tamen affirmant *Lugo d. n. 173. et Bellarm. Suar. Sa, Laym. etc. cum Salm. ibid. n. 19.* Tum quia in lege veteri Judæi soliti fuerunt sacrificare pro gentibus, ut in *l. 1. Mach. cap. 12.* ℣. 11. pro Spartanis, ubi : *Memores sumus vestri in sacrificiis, quæ offerimus;* tùm quia sic celebrans magis conformatur Christo, qui pro omnibus se obtulit.

310. — Pro defunctis autem existentibus in purgatorio certum est, quòd licitè et utiliter offertur missa, ut docet *D. Th. Suppl. q. 71. art. 9.* et constat ex Trid. *sess. 22. c. 2.* ubi dicitur, quòd sacrificium missæ *non solùm pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, satisfactionibus, et aliis necessitatibus, sed et pro defunctis ritè juxta apostolorum traditionem offertur.* Et rursùs in can. 3. habetur : *Si quis dixerit, missæ sacrificium vel soli prodesse sumenti, neque pro vivis et defunctis, pro peccatis, etc. offerri debêre, anathema sit.*

Rogabis 1. an missa prosit defunctis ex infallibili promissione Christi? Negant *Canus, Sotus, et Corduba ap. Salm. tr. 5. c. 2. p. 3. n. 24.* Sed veriùs, et communiùs affirmant *Suar. d. 79. s. 10. et ipsi Salm. l. c. cum Az. Nav. Hen. Dic. P. Soto, Fag. Philib. etc.* Ratio, quia cùm sit de fide (ut vidimus ex Tridentino) missam utiliter offerri pro defunctis, id non potest fieri nisi ex opere operato, id est ex promissione Christi, quæ utique habetur in verbis illis *Matth. c. 26.* ℣. 28. : *Hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur* (in textu Græco legitur *effunditur*) *in remissionem peccatorum.* Confirmatur ex verbis formæ quâ ordinantur presbyteri : *Accipe potestatem offerre sacrificium Deo,*

missasque celebrare tam pro vivis, quàm pro defunctis in nomine Domini. Amen.

Rogabis 2. an missa *de Requiem* prosit defunctis magis, quàm missa de Sanctis? Respondet *S. Th. Suppl. qu.* 71. *art.* 9. *ad* 5. dicens: *Ex parte sacrificii oblati æqualiter prodest defuncto, de quocumque dicatur; sed ex parte orationum magis prodest illa, in qua sunt orationes ad hoc determinatæ, sed tamen iste defectus recompensari potest per majorem devotionem, vel ejus qui dicit missam, vel ejus qui jubet dici, vel iterùm per intercessionem Sancti, cujus suffragium in missâ imploratur.*

311. — De effectibus sacrificii missæ.

1. Effectus est remissio peccatorum, circa quam quæritur, an hoc sacrificium remittat peccata mortalia per se immediatè in homine attrito, instar sacramenti pœnitentiæ? Affirmat *Cassalius lib.* 2. *de Sac. missæ;* sed oppositum est tenendum, nempe missam non habère virtutem remittendi mortalia per se immediatè, sed solùm impetrandi auxilium ad pœnitentiam, quâ remittantur, ut communiter docent *Bellarm. l.* 2. *de miss. c.* 4. *Tourn. Prælect. theol. de sacrif. art.* 5. *Suar. d.* 79. *s.* 3. *et* 4. *Holz. n.* 330. *Ronc. c.* 1. *q.* 3. *Con. p.* 428. *n.* 8. *ac Salm. tr.* 5. *c.* 3. *p.* 1. *n.* 3. *cum Nav. Cajet. Azor, Pal. et aliis passim, ex D. Th. in* 4. *d.* 12. *q.* 2. *art.* 2. ubi ait quòd missa *peccata mortalia delet, non sicut causa proxima, sed in quantum gratiam contritionis impetrat.* Et probatur ex Tridentino, *sess.* 22. *c.* 2. ubi dicitur: *Hujus* (sacrificii) *oblatione placatus Dominus gratiam, et donum pœnitentiæ concedens, crimina et peccata etiam ingentia dimittit.* Ergò Deus intuitu hujus sacrificii immediatè placatur, et deinde movetur ad pœnitentiæ donum concedendum, per quam immediatè delentur peccata. Confirmatur ratione, quia sacrificium missæ offertur à Christo summo sacerdote, qui nunc non potest satisfacere, cùm non sit viator, et ideò nequit merêri, sed tantùm ipse impetrat nobis gratias interpellans pro nobis. Idemque dicendum de culpis venialibus cum *S. Th. l. c. qu.* 1. *ad* 1. *ac Holzm. Ronc. Conc. Suar. Con. Laym. Pal. Vasq. et Salm. ibid. n.* 8. *contra Canum et Valentiam*, qui volunt venialia remitti per se virtute sacrificii.) Quia, cùm venialia sint quædam maculæ animæ, pro-

priâ voluntate contractæ, non tolluntur sine pia animi actione, quæ venialibus illis repugnet.

II. Effectus hujus sacrificii est per se immediatè remittere pœnas peccatorum hominibus justis, pro quibus offertur; ita communiter *Suar. d.* 79. *s.* 6. *Pal. p.* 6. *nu.* 7. *Conc. p.* 429. *nu.* 11. *Wigandt tr.* 12. *n.* 81. *r.* 4. *et Salm. ibid. n.* 11. *cum Gonet, Con. P. Navarr. Laym. Gabr. etc. ex D. Th.* 3. *p. q.* 79. *art.* 5. ubi ait quòd hoc sacramentum, *in quantum est sacrificium, habet vim satisfactivam.* Et patet ex Trid. *sess.* 25. *c.* 1. ubi habetur: *Animas in purgatorio detentas fidelium suffragiis potissimùm verò acceptabili altaris sacrificio juvari.* Aliâ autem viâ defuncti juvari non possunt, quàm immediatâ pœnarum remissione. III. Effectus est augmentum gratiæ. Circa quod quæritur, an sacrificium missæ de se ex opere operato conferat hoc augmentum? Affirmant *Leandr. Card. et Manch.* Sed negandum cum *Suar. d.* 79. *s.* 4. *Pal. p.* 6. *n.* 5. *et Salm. tr.* 5. *c.* 3. *p.* 1. *n.* 13. qui citant *Vasq. Lug. Hurt. Bon. et alios communiter*, quia de hoc nullibi fundamentum habetur. Veriùs ergo dicendum per missam impetrari auxilia ad perficiendos actus, quibus gratia accrescit. IV. Effectus est impetratio bonorum spiritualium, et etiam temporalium, quatenùs ista animæ prosint, ex *Trident. sess.* 22. *c.* 2. *Vide Salm. ibid. n.* 15.

312. — « Principalis fructus missæ ex opere operato est » independens à probitate sacerdotis, à quo pro omnibus » seu vivis seu defunctis, etiam accepto stipendio, appli- » cabilis est, estque actu tam intensivè, quàm extensivè fini- » tus; etsi enim hostia ipsa, et principalis offerens, id est » Christus, infinitè sit Deo gratus, atque ita Deus per hoc » sacrificium infinito honore afficiatur, videtur tamen Christi » esse voluntas ut offeratur, et prosit tantùm ad certum, et » finitum effectum. Quod etiam patet ex usu, et sensu Eccle- » siæ, dùm Missæ pro eadem re repetuntur: quod signum » est, non habere infinitum effectum. *Vide Bonac. d.* 4. » *q. ult. p.* 4.

Notandum 1. alium esse valorem, alium fructum missæ. *Valor* est efficacia illa quam habet missa ex dignitate offerentis, et rei oblatæ, ad conferenda bona offerenti, et iis pro quibus offertur. *Fructus* autem sunt bona ipsa, quæ

12.

intuitu sacrificii Deus confert. Unde valor à fructu differt, velut causa ab effectu.

Notandum 2. Fructum missæ distingui ex triplici capite: distinguitur enim 1. ex parte causæ, id est ex opere operato, et opere operantis. Fructus *ex opere operato* est ille, qui confertur intuitu meritorum Christi, et ejus promissionis: fructus verò *ex opere operantis* est ille, qui confertur intuitu meriti, et devotionis celebrantis. Distinguitur 2. ex parte rei, in meritorium, satisfactorium, et impetratorium, juxta dicta *n. præcedenti* 311. Distinguitur 3. in generalem, specialem, et specialissimum. Fructus *generalis* obtingit omnibus fidelibus vivis, et defunctis. *Specialis* (ab aliis dictus *medius*, vel *ministerialis*) obtingit tam eis pro quibus applicatur, quàm assistentibus, et concurrentibus ministrando paramenta, luminaria, hostias etc. *Specialissimus* demùm obtingit soli sacerdoti.

Hìc autem magna occurrit quæstio valde inter DD. controversa, an sacrificium missæ infinitum habeat valorem? Duplex adest sententia:

Prima dicit habêre valorem actu tam intensivè, quàm extensivè finitum, ita ut pluribus applicatum minùs prosit singulis, quàm si uni tantùm applicetur. Ita cum *Bus. ut suprà, tenent Scotus quodlib.* 20. *nu.* 20. *S. Bonav. in* 4. *dist.* 33. *art.* 3. *q.* 3. *ad ult. Ronc. c.* 7. *q.* 7. *r.* 2. item *Palud. Rich. Major, Barb. Covarr. et Fag. ap. Salm. tr.* 5. *c.* 3. *p.* 3. *dub. unic. n.* 38. Idemque expressè docet *Sotus in* 4. *dist.* 13. *q.* 2. *a.* 1. ubi ait: *Intentioni* (sacerdotis) *quia est de essentia sacrificii, etiam ex opere operato respondet certus et taxatus gradus satisfactionis, et ideò quantò in plures illud distribuerit, tantò minùs singulis obvenit.* Diversâ autem auctores hujus sententiæ ratione utuntur: alii, quia valor missæ non sumitur ex re oblata, sed ex ipsa oblatione, sive ex actione sacerdotis offerentis, quæ certè non potest esse infiniti valoris; dicunt enim in sacrificio missæ Christum non esse propriè offerentem, sed tantùm remotè, quatenùs illud per sacerdotes offerendum instituit. Sed hæc ratio communiter rejicitur, et meritò, tùm quia, sicut sacrificium oblatum à sacerdote malo, non perinde ab ejus malitiâ inquinatur, ut docet Trid. *sess.* 22. *c.* 1., ita neque ab offerente limitato limitationem recipit; tum quia certum est quòd in hoc sacri-

ficio Christus est simul victima, et principalis offerens, ut patet ex conc. Later. IV. *can.* 3. ubi dictum fuit: *in Ecclesia Christus Jesus et sacerdos et sacrificium est.* Et clariùs ex *Trid. dict. sess.* 22. *c.* 2. ubi habetur: *Una enim eademque est hostia, idem nunc offerens sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in cruce obtulit, solà offerendi ratione diversa.* Alii verò hàc ratione utuntur; quia, licèt missa in se, et quoad sufficientiam sit infiniti valoris, tamen quoad effectum, hic est limitatus ex voluntate Christi, qui hoc sacrificium instituit, ut ex opere operato (independenter ab hominum dispositione) determinatum produceret effectum, sive satisfactionis gradum quamvis ex opere operantis possit crescere juxta majorem devotionem offerentis, vel ejus pro quo offertur. Et huic sententiæ videtur favere *D. Th. in* 4. *dist.* 45. *q.* 2. *art.* 4. *q.* 3. *ad* 2. ubi ait: *Quamvis virtus Christi, quæ continetur sub sacramento Eucharistiæ, sit infinita, tamen determinatus est effectus, ad quem illud sacramentum ordinatur.* Hinc S. Doctor *dict. a.* 4. *q.* 2. *v. Sed contrà*, infert minùs esse probabilem opinionem asserentem, quòd suffragia pro uno facta non magis ei prosint, quàm aliis qui magis digni sunt, sic dicens: *Si ergò suffragium pro multis factum tantùm valeret singulis, ac si pro uno tantùm fieret, videtur quòd Ecclesia non debuit instituisse, ut pro aliquo singulariter missa vel oratio fieret, sed quòd semper diceretur pro omnibus fidelibus defunctis, quod patet esse falsum.* Ratio hujus sententiæ probatur ex prohibitione Ecclesiæ, quæ vetat ne pluribus missam petentibus uno sacrificio satisfiat. Hinc sacerdos, qui à pluribus stipendia accepit, nequit unicam missam pro illis offerre, quod utique facere posset, si missa æquè omnibus ac uni prodesset; sed hoc fuit proscriptum ab *Alex. VII.* in prop. 10. quæ dicebat: *Non est contra justitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, et sacrificium unum offerre.*

Secunda sententia verò à recentioribus hodie communissimè recepta docet, valorem missæ esse intensivè et extensivè infinitum quoad sufficientiam, ratione infinitæ dignitatis Christi, qui in hoc sacrificio est victima, et principalis offerens. Dicitur *intensivè infinitum*, quatenùs potest causare fructum majorem et minorem, juxta mensuram dispositionis hominis. *Extensivè* autem, quatenùs potest infinitos effectus producere, et juvare ita uni soli ac infinitis hominibus. Et ratio est, quia

(ut docet Trid.) missæ sacrificium idem est, etsi modo diverso oblatum, cum crucis sacrificio, quod fuit infiniti valoris. Quoad effectum verò, dicitur hoc sacrificium esse finitum, non jam ex sua institutione, nempe, ut ait prima sententia, quia fuit à Christo in eo determinatus certus gradus satisfactionis, sed ex finita capacitate hominum pro quibus offertur, quorum unusquisque uberiorem percipit fructum juxta suam et offerentis dispositionem; pariter ac etiam fuit sacrificium Crucis, quod esto in genere satisfactionis fuerit infiniti valoris, nullum tamen actu effectum in nobis infinitum operatur, cùm se habeat per modum causæ universalis supernaturalis quæ operatur juxta subjectorum dispositionem: prout operantur etiam sacramenta, quæ, licèt infinitam virtutem habeant, actu tamen limitatè operantur. Unde juxta hanc sententiam missa æquè prodest singulis pluribus applicata, ac si uni applicetur. Ita tenent *Gonet, Man. tom.* 6. *p.* 336. *Habert to.* 5. *p.* 671. *Juenin. to.* 7. *p.* 375. *concl.* 4. *Petr. to.* 3. *p.* 512. *q.* 8. *Pignat. in suo Propitiatorio l.* 4. *q.* 11. *Tourn. Præl. theol. de sacrif. miss. art.* 6. *et ejus Cont. hic cap.* 6. *Conc. t.* 8. *p.* 527. *n.* 3. *Holz. to.* 2. *p.* 74. *n.* 320. *Wigandt tract.* 12. *n.* 78. *Bon. p.* 4. *n.* 3. *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 42. *cum Suar. Vasq. Sylvest. et Salm. tr.* 5. *c.* 3. *p.* 3. *dub. unic. n.* 40. *cum Cano, Caj. Nav. et aliis plurimis.* Et pro hac sententia clarè est etiam *D. Th.* 3. *p. q.* 79. *a.* 5. ubi sic ait: *Quamvis hæc oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro omni pœna, tamen fit satisfactoria pro illis, pro quibus offertur, vel etiam offerentibus, secundùm quantitatem suæ devotionis, et non pro tota pœna.* Nec sibi contradicit S. Doctor in locis suprà citatis; nam ubi dicit missam habêre effectum determinatum, sanè intelligi debet de determinatione non ex parte Christi, sed subjecti juxta mensuram suæ dispositionis. Ubi autem dicit, quòd missa pluribus applicata, minùs prodest singulis, non quidem loquitur de missa utì sacrificio, sed utì suffragio ab Ecclesia instituto, quod effectum certè finitum habet, et ideò quò pluribus illud applicatur, eò minùs singulis juvat; certum enim est, quòd preces missæ ab Ecclesia institutæ magis prosunt alicui, si singulariter ei, quàm si pluribus à sacerdote applicentur, ut patet ex conc. Constantiensi, ubi damnatus fuit hic articulus *Wiclefi: Speciales orationes applicatæ uni*

personæ per prælatos, vel religiosos, non plus prosunt eidem, quàm generales, cæteris paribus.

Nec obstat 1. prohibitio Ecclesiæ accipiendi plura stipendia pro una missa. Nam respondetur 1. quòd stipendium non datur ut pretium fructus missæ, sed pro sustentatione ministri, ut diximus *de simonia l. 4. num.* 55. Unde semper ac minister suam habet sustentationem, deficit titulus, quo aliud stipendium possit accipere. Respondetur 2. quòd, cùm sententia opposita non sit improbabilis, non potest sacerdos pro stipendio certo incertum missæ fructum applicare.

Neque obstat 2. quòd si hæc sententia valeret, frustrà Ecclesia missas multiplicaret; nam respondetur (ut diximus), quòd fructus sacrificii non percipitur juxta suum proprium valorem, sed juxta dispositionem illius cui applicatur, et ex hoc evenit, quòd quò pluries pro uno repetuntur sacrificia, eò pluries fructus participatur.

Hæc secunda sententia, speculativè loquendo, videtur probabilior; at quia contraria adhuc est probabilis, non licet quidem sacerdoti, dùm accipit stipendium ab uno, applicare missam pro illo in generali cum aliis; nisi saltem sub conditione, nempe modò ille non defraudetur.

Notandum hìc, quòd sacrificium missæ, in quantum pertinet ad fructum principalem, tam prodest si offeratur à malo sacerdote, quàm à bono, cùm valor missæ sit ex opere operato pendens à meritis Christi: in quantum autem pertinet ad fructum precum, quæ in missa dicuntur, ipsæ etiam valent factæ à sacerdote peccatore, quatenùs hic orat nomine Ecclesiæ, quia Ecclesia semper est Deo grata; secùs quatenùs orat nomine proprio. Ita *S. Th.* 3. *p. q.* 82. *art.* 6. Hinc dixit *Alexander* Papa (*Can.* 91. *causa* 1. *qu.* 1.) *: Sacerdotes quantò digniores fuerint, tantò faciliùs pro quibus clamant exaudiuntur.* Censet autem *D. Th. l. c. art.* 7. *ad* 3. quòd si celebrans est excommunicatus, *quia est ab Ecclesiæ unitate separatus, orationes ejus efficaciam non habent.* Et hoc puto veriùs dicendum, loquendo de excommunicato vitando, cum *Ronc. c.* 1. *qu.* 3. *r.* 2. *Spor. p.* 138. *n.* 322. *et Laym. de Sacr. miss. c.* 1. *n.* 12. *contra Holzm. p.* 75. *n.* 324. *et Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 49. *cum Soto, Gabr. Dic. etc.* Probabiliter verò dicit *Laym. cum Avila, et communi*, secùs esse de excommunicato tolerato, quia Ecclesia permittendo, quòd fideles postulent missas ab

eo, consequenter etiam permittit, ut omninò ipsæ fructuosæ sint postulantibus. *Vide n.* 309.

313. — « 1. Sacerdotes ordinariè peccant graviter, si non » aliquoties in anno, saltem ter, vel quater solemnioribus » festis celebrent, nisi legitimè sint impediti. Ita *Sylv. Reg.* » *Suar. Conc. et alii comm. contra Ang. Bon. Dian. p.* 2. *t.* » 14. *r.* 19. item *Cardin. de Lugo et Tamb. l.* 1. *exped.* » *comm. c.*, 6. qui excusant saltem à mortali, dummodò » communicent in Paschate, absitque contemptus, et scan- » dalum : imò, ubi Trid. est receptum, tenentur ex man- » dato Episcopi sub gravi culpa celebrare saltem Dominicis, » et festis; excusantur tamen, si Episcopi nullum manda- » tum extet.

Dubitatur hìc 1. An sacerdotes teneantur sub culpa gravi aliquando celebrare?

Prima sententia communior, quam tenent *D. Th.* 3. *p. q.* 82. *art.* 10. *Suar. d.* 80. *s.* 1. *Laym. l.* 5. *tr.* 5. *c.* 3. *n.* 1. *Bon. p.* 7. *n.* 1. *Juenin. t.* 7. *p.* 377. *Holzm. p.* 78. *n.* 338. *Cont. Tourn. hic cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 1. *Elbel p.* 125. *n.* 195. *Habert t.* 5. *p.* 684. *q.* 9. *Conc. t.* 8. *p.* 496. *n.* 1. *et Pal. p.* 12. *n.* 2. *cum Vasq. Nav. Valent. Azor etc.* docet tenêri tam ex præcepto divino, quàm ecclesiastico. Divinum præceptum probatur 1. ex illo apostoli (*Ad Hebr. c.* 5. ℣. 1.): *Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, et sacrificia pro peccatis.* Prob. 2. ex verbis Christi (*Lucæ c.* 22. ℣. 19.): *Hoc facite in meam commemorationem.* Quæ verba declarat Trid. *sess.* 22. *cap.* 1. continêre verum præceptum, dicens: *Apostolis eorumque in sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba, Hoc facite, etc.* Præceptum autem ecclesiasticum probatur 1. ex *c. Dolentes* 9. *de celebrat. miss.* ubi *Innoc. III.* sic dixit : *Dolentes referimus, quòd non solùm quidam minores clerici, verùm aliqui Ecclesiarum prælati, circa comessationes superfluas ferè medietatem noctis expendunt.... Sunt et alii, qui missarum solemnia vix celebrant quater in anno, et quod deterius est, interesse contemnunt : et si quando, dùm hæc celebrantur, intersunt, intendunt exteriùs collocutionibus laïcorum, etc. Hæc igitur et similia sub pœna suspensionis penitùs inhibemus, districtè præcipientes in virtute obedientiæ, ut officium*

nocturnum pariter et diurnum studiosè celebrent pariter et devotè. Ratio autem hujus sententiæ, quam affert *D. Th.*, est: *Quia unusquisque tenetur uti gratiâ sibi datâ, cùm fuerit opportunum, secundùm illud* (2. *ad Corinth. cap.* 6. ℣. 1.) : Exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. *Opportunitas autem sacrificium offerendi non solùm attenditur per comparationem ad fideles Christi, quibus oportet sacramenta ministrari, sed principaliter per comparationem ad Deum, cui consecratione hujus sacramenti sacrificium offertur.* Hinc referunt *Pal. p.* 12. *n.* 1. *et Cont. Tourn. loc. cit. v. Confirmatur iterùm*, opinionem *Cajetani in cit. loc. D. Thom.*, sentientem non peccare graviter sacerdotes, qui nunquam celebrant, jussu *S. Pii V.* expunctam fuisse ex ejus Commentario.

Secunda sententia verò, quam tenent *S. Bonav. d.* 12. *p.* 2. *art.* 2. *q.* 1. *et Cajet. l. c.* item *Alensis. et Victoria apud Pal. n.* 2. ac probabilem putant *Suar. Pal. et Laym.* dicit, secluso scandalo, sacerdotem præcisè ex sua ordinatione non tenêri ad celebrandum; et huic valde adhæret *Lugo d.* 20. *n.* 2. dicens rationes primæ sententiæ nequaquam convincere. Ratio hujus secundæ sententiæ est, quia non constat de præcepto; non de divino, nam præceptum illud, *Hoc facite*, etc., non est datum singulis sacerdotibus, sed ipsorum communitati, nempe ut curent, ne in Ecclesia Dei desit oblatio hujus sacrificii. In textu autem apostoli : *Omnis namque pontifex*, exprimitur tantùm potestas, quam singuli sacerdotes habent sacrificandi, non autem obligatio. Ad præceptum verò suppositum in *c. Dolentes*, respondet *Lugo* 1. quòd pœna suspensionis respicit solummodò colloquentes in choro. 2. Quòd pœna illa non inducit peccatum grave, cùm non sit latæ, sed ferendæ sententiæ. 3. Quòd ibi textus circa missarum celebrationem loquitur tantùm de prælatis Ecclesiarum. Ad rationem autem *D. Thomæ* respondêri posset ex ea non inferri præceptum, sed tantùm consilium, juxta verbum apostoli, *exhortamur*. Et ideò plures ex hujus sententiæ auctoribus non eximunt sacerdotem, nunquam celebrantem in anno, saltem à culpa veniali propter bonum quo privat se, et Ecclesiam; eximunt verò à mortali. Dicit autem *Pal. n.* 2. *S. Pium* expunxisse opinionem *Cajet.* non ut falsam, sed ut minùs probabilem, et contrariam sententiæ *D. Thomæ.*

His tamen non obstantibus, ego cum *Salm. tr.* 5. *c.* 5. *p.* 2. *n.* 43. primæ sententiæ ut longè communiori, et tutiori, me subscribo: tantò magis, quia ipse *Lugo n.* 13. ait sacerdotem negligentem celebrare in anno hodie non posse excusari à peccato gravi ratione scandali, quia hoc esset signum malæ conscientiæ. Imò *Suar loc. cit.* hoc meritò sentit etiam de sacerdote non celebrante per diuturnum tempus, putà per sex vel octo menses, ut dicunt *Pal. n.* 3. *et Salm. ibid. n.* 44. *circa fin.* Ex quo tandem concluditur, sententiam oppositam, saltem propter scandalum, vix esse practicè probabilem.

Dubitat. 2. Quoties in anno teneatur sub gravi quisque sacerdos celebrare? In hoc DD. valde discrepant. *D. Th. dict. q.* 82. *art.* 10. sic ait: *Unde sacerdoti, etiamsi non habeat curam animarum, non licet omninò à celebratione cessare, sed saltem videtur, quòd celebrare teneatur in præcipuis festis, et maximè in illis diebus in quibus fideles communicare consueverunt.* Hæc autem præcipua festa, explicat *Sotus apud Bened. t.* 9. *l.* 3. *c.* 1. intelligi de Nativ. Domini, Paschate, et Pentecoste, in quibus ait olim fideles consuevisse communicare. Sed *Juenin. t.* 7. *p.* 378. his addit festa Ascensionis, Corporis Christi, Nativitatis B. Virginis Mariæ, Annuntiationis, Purificationis, et Assumptionis. Imò *Merbesius p.* 3. *q.* 21. *et Hab. p.* 685. *q.* 10. sentiunt obligari ad celebrandum singulis Dominicis et festis, præsertim solemnioribus. Et idem sentit *P. Conc. p.* 496. *n.* 1. dicens: *Quâ lege tenentur fideles interesse sacrificio, eâdem sacerdotes tenentur offerre.* Id colligunt ex Trid. *sess.* 23. *de Reform. c.* 14. ubi habetur: *Curet Episcopus, ut sacerdotes saltem diebus dominicis, et festis solemnibus missas celebrent. Cont. Tourn. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 1. *v. Ex his* sic ait: *Gravis peccati suspectos esse tot sacerdotes, qui semel in anno celebrant.* Alii tandem cum sententia longè communiori sentiunt sacerdotes non tenêri ad celebrandum, nisi ter vel quater in anno, in festis solemnioribus; ita *Busemb. ut suprà, et Nav. Man. c.* 25. *n.* 82. *Laym. c.* 3. *n.* 1. *cum Soto, Rich. Palud. Sylv. et Val. ac Elbel p.* 125. *n.* 195. *cum Soto, Gob. et Anacl.* Imò *Suar. d.* 80. *s.* 1. *Lugo d.* 20. *n.* 13. *Bonac. p.* 7. *n.* 2. *et Holzm. p.* 79. *n.* 343. dicunt sufficere si celebrent ter vel quater in anno quibuslibet diebus; et non immeritò id probabile putant *Salm. tr.* 5. *c.* 5. *p.* 4. *n.* 44. *in med. cum*

Soto, Tol. Vasq. Azor, Henr. Gavanto, Hurt. etc., modò servetur debita distantia, prout dictum est in fine primi Dubii. Et hæc sententia est conformis decreto S. C. concilii edito mense Novemb. 1696. (*apud Monacell. p.* 1. *tit.* 5. *Form.* 9. *n.* 15.) ubi dictum fuit: *Qui sine justa causa ter vel quater in anno non celebravit, peccat mortaliter, et potest ab Episcopo puniri.*

Dicunt tamen *Salm. l. c. in fin. cum Tamb. et Garzia*, quòd sacerdotes religiosi tenentur saltem singulis mensibus celebrare; quia omnes religiosi, sive moniales, ut præcipitur in *Clem.* 1. *Ne in agro*, §. *sane*, *de statu monach.* (et idem dicitur de monialibus in Trid. *sess.* 25. *cap.* 10. *de Reg.*) tenentur singulis mensibus confitêri, et primâ Dominicâ mensis communicare, nisi abstineant ex judicio prælati, vel confessarii. Sed ex hoc textu video induci obligationem tantùm communicandi semel in mense, non autem celebrandi. Præterquam quòd non improbabiliter docet *Suar. in* 3. *p. t.* 3. *d.* 70. *s.* 2. *v. Dico* 1. hæc decreta non exprimere clarè præceptum, sed dumtaxat consilium, dùm ibi tantùm dicitur: *Accedant ad confessionem, et communicent.* Unde Trid. (*l. c.* ubi in margine notatur præfata Clementina) sic ait: *Attendant diligenter Episcopi, et cæteri superiores monasteriorum sanctimonialium ut in constitutionibus earum admoneantur* (nota) *sanctimoniales, ut saltem singulis mensibus confessionem peccatorum faciant, et sacrosanctam Eucharistiam suscipiant.* Unde concludit *Suarez: Nisi speciale votum intercedat, aut nisi ex Instituto religionis constet constitutiones obligare sub mortali, nulla talis est rigorosa obligatio.*

Parochus autem, dicit *Habert l. c.* tenêri celebrare non quotidie; sed sæpiùs quàm Dominicis, et festis. Sed communiter et veriùs dicunt alii tenêri ad celebrandum tantùm diebus festis, in quibus tenentur parochiani missam audire; cùm hæ obligationes sint correlativæ, in quibus enim diebus tenetur populus missam audire, tenetur parochus illam celebrare. *Navarr. Man. c.* 25. *n.* 135. *Bon. p.* 7. *n.* 3. *Azor, l.* 10. *c.* 24. *q.* 2. *et* 3. *Barbosa in Trid. s.* 23. *c.* 14. *cum Graff. Homob. Molf. Vill. Diana, Fag. Philib. Marchin. etc.* ex Conc. Trid. *l. c.* ubi dicitur: *Si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut suo muneri satisfaciant, missas celebrent.* Satis

igitur munus suum implent, si sacrificant, quoties populus missam audire debet. Et hujus sententiæ est etiam *Benedictus XIV. l. c. c.* 3.

Quoad autem Episcopos, dicit *Habert ib. ex cap. ult de privileg. in* 6. eos non decêre ullam diem transigere sine missa, remotâ rationabili causâ: sed advertendum quòd textus non loquatur absolutè de celebratione, sed vel de celebratione, vel de auditione missæ.

314. — « 2. Etsi in Ecclesiis cathedralibus, collegiatis, et » conventualibus (ubi est competens sacerdotum numerus) » quotidie debeat una saltem missa privata celebrari, et altera » cantari, peccentque mortaliter dictarum Ecclesiarum recto» res si in hoc deficiant, *Suar. Conin. Laym. March. etc.* non » esse tamen mortale (præscindendo à peculiari obligatione » talis Ecclesiæ) semel, vel bis in hebdomada omittere alteru» tram, docet *Tamb. l.* 1. *c.* 6., utì neque si in Ecclesiis col» legiatis die festo cadente in feriam privilegiatam, v. gr. » vigiliæ, quatuor temporum, quadragesimæ, vel rogatio» num, missa solemnis de feria post Nonam canenda semel » omittatur. *Ibid. ex Abbat. March. etc.* » (*Circa missam conventualem, vide sancita à nostro P. Benedict. XIV. num.* 326.).

« 3. Peccat graviter, qui tenetur pro alio offerre missam, » fructum tamen principalem applicat aliis, quia id aliis est » fraudi in re gravi.

315. — « 4. Graviter peccat I. qui ad sacrum ex justitia obliga» tus, illud diu differt: quia magno fructu alterum privat. *Sylv.* » *Reg. l.* 23. *n.* 236. *Fernand. etc.* multòque magis, si planè » omittit; teneturque hoc casu ad stipendii restitutionem. » *Tamb. de exped. sacrific. l.* 3. c. 1. §. 8. II. Si quis accipiat plura » stipendia, quibus nonnisi post longum tempus possit satisfa» cere. Ratio eadem est. *Sylv. Reg. Fernand. pag.* 3. *cap.* 5. » III. Qui sacrum animo se obligandi promisit, et non præ» stat. *Bon. d.* 4. *q. ult. p.* 8. etsi probabile sit, hoc non esse » mortale, ut habet *Sanch. de matr. l.* 1. *dub.* 5. *Vide Dian.* » *t.* 3. *mis. r.* 9. item *p.* 4. *t.* 4. *r.* 196. *et p.* 6. *t.* 6. *r.* 6. *et* » *p.* 5. *t.* 14. *r.* 81. ubi citat *Caj. Vasq. Hurt. etc.* affirman» tes, quòd, qui pluribus missam gratìs promisit, possit » unicâ satisfacere: quod tamen alii communiter negant.

316. — Quoad stipendium missæ, refert hìc breviter aliqua

prænotare sapienter tradita ab eruditissimo nostro Pontifice *Bened. XIV.* in suis operibus *de Synodo, de Missa, etc.* Olim fideles sacerdotibus offerebant panem, et vinum pro sacrificiis, è quibus quod supererat, in usum cedebat ipsorum sacerdotum et clericorum. Deinde permissum fuit offerri etiam oleum, spicas, uvas et similia. Demùm permissum etiam offerri pecunias, quæ priùs non applicabantur sacerdotibus, sed mittebantur in arcam, distribuendæ in sustentationem ministrorum et pauperum; sed successu temporis traditæ sunt ipsis sacerdotibus, ut pro offerentibus missas applicarent. Quod aliàs meritò approbavit Ecclesia, contra *Wiclefistas*, qui id improbant; nam ut docet *D. Th.* (2. 2. *q.* 110. *art.* 2. *ad* 2.) *Sacerdos non accipit pecuniam quasi pretium consecrationis Eucharistiæ, hoc enim simoniacum, sed quasi stipendium suæ sustentationis.* Et hoc est juxta illud apostoli 1. *Cor. c.* 9. ℣. 13. *Nescitis quoniam, qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edunt, et qui altari deserviunt, cum altari participant.*

Sed quamvis res ita se habeat, hinc tamen erupit avaritia sacerdotum, qui propter hoc lucrum pluries in die celebrabant: propterea id prohibuit *Innoc. III.* in *c. Consuluisti, de celeb. miss.* Sed huic prohibitioni alia successit nequitia; etenim sacerdotes in eadem missa tot hostias consecrabant, quot erant eleëmosynam offerentes. Alii verò missam diei legebant ter, vel quater, usque ad offertorium, deinde tot secretas iterabant, quot orationes legerant, et tandem sub uno canone missam perficiebant, tot repetitis collectis in fine, quot initio recitaverant; et sic pro numero repetitionum accipiebant stipendia; vocabanturque hæ missæ *bifaciatæ, et trifaciatæ.* Sed ipsæ adhuc fuerunt eliminatæ. Postea alii plures errores in medium irrepserunt, qui ab *Alex. VII.* fuerunt proscripti in propos. 8. 9. et 10. quas referemus *n.* 318. et 321.

317. — Quær. I. An sacerdotes divites possint pro missis stipendia accipere? Negant *Caj.* 2. 2. *q.* 100. *art.* 2. *Sylv. et Graf. apud Esc. l.* 21. *n.* 590., quia stipendium traditur in sustentationem celebrantium; divites autem jam habent unde alantur. Sed communiter et rectè affirmant *Suar. d.* 86. *sect.* 3. *Lugo d.* 21. *n.* 18. *Conc. t.* 8. *p.* 461. *n.* 4. *Cont. Tourn. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 4. *v. Quær.* 2. *cum Gers. et Thomassin. Salm. tr.* 5. *c.* 5. *p.* 1. *n.* 2. *Pal. p.* 14. *n.* 3. *et Esc. l. c. n.*

592. *cum Nav. Soto, Conc. Bonac. Reg. et aliis passim*; et favet *D. Th. Quodlib. 7. art.* 10. Ratio, tùm quia hodie id permittitur à consuetudine universalis Ecclesiæ, tùm quia quisque operarius (sive dives, sive pauper) dignus est mercede suâ, et ut inquit apostolus: *Quis suis stipendiis militat unquam? 1. ad Corinth. c. 9. ℣. 7. Vide dicta l. 4. num.* 55. *Qu. V.* Utrùm autem sit simonia celebrare principaliter ob stipendium? Probabiliùs negatur. *Vide dicta ib. Qu. VI.*

Quær. II. Quomodo peccet sacerdos, differendo celebrare missas, accepto stipendio? Utique graviter peccat, si diu differt, ut habetur in decretis S. C. concilii editis die 21. Jun. 1625. ex auctoritate *Urbani VIII.* illi specialiter attributa, et ab *Innoc. XII.* in sua bulla, quæ incipit *Nuper*, *etc.* confirmatis. Omnia hæc in extensum affert *P. La Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 63. Et signanter *n.* 68. legitur decretum, ubi sic sancitum fuit: *Eleëmosynas manuales, et quotidianas ita demùm sacerdotes accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, ut nova quoque onera suscipere valeant, alioquin omninò abstineant.* Sed cùm inde quæsitum fuisset, an qui non satisfecerint oneribus susceptis, possint nova onera suscipere? eadem S. C. auctoritate ejusdem *Urbani* (*vide apud eumdem Croix num.* 98.) declaravit, decretum non intelligi absolutè, sed sacerdotes *posse nova onera suscipere*, *dummodò infra modicum tempus possint omnibus satisfacere.*

Sed hìc dubium fit, quantum temporis spatium intelligatur per illud *modicum temporis?* Certum est 1. peccare sacerdotem, si petitam missam pro aliqua urgente gratia impetranda, putà pro felici partu, evadendo periculo, lite vincenda, etc. ille omittat celebrare intra tempus celebrationi aptum. Ratio, quia (ut bènè ait *Lugo d.* 20. *num.* 45.) circumstantia temporis tunc pertinet ad substantiam rei petitæ; unde, transacto eo tempore, meritò ajunt *Ronc. c.* 6. *q.* 10. *r.* 2. *et Cont. Tourn. loc. cit. v. Quær.* 9. quòd sacerdos tenetur stipendium restituere, etiamsi postea celebraverit. Imò rectè addit *Sporer* non sufficere, si stipendium restituatur, sed monendum esse insuper eum, qui stipendium dedit, de missis tempore apto omissis. Certum est 2. quòd si quis tibi det eleëmosynam, ut celebres pro ipso in festivitate hodierna, peccas si postea sacrum facias; quamvis admittat *Lugò d. n.* 45. posse illud facere die crastinâ. Certum est 3. te non peccare differendo,

si dans eleëmosynam, audito impedimento, consentiat in dilationem, ut explicavit S. C. *l. c.* in responso ad 12.

Præcisis autem his casibus, laxè dixit *Peyrinus in Declarat. Const.* 9. *Urb. VIII.* modicam esse dilationem trium annorum, vel sex mensium, ut censuit *Arriaga.* Necnon nimiam puto dilationem trium mensium, quidquid dicant *Pasqual. qu.* 965. *Renzi c.* 4. *q.* 50. *et Tamb. in Meth. cel. miss. c.* 1. §. 9. *n.* 4. qui malè citat pro hac opinione *Lugon. d.* 21. *n.* 34. *cum Led. et Villal.*, nam ibi *Lugo* approbat doctrinam præfatorum AA. dicentium spatium tantùm duorum mensium esse modicum; et sic etiam sentiunt *Garzia*, *Philib. Ripa*, *Cerbulus*, *etc. apud Salm. tr.* 5. *c.* 5. *p.* 3. *n.* 57. idque colligunt ex c. *Præsentium*, *caus.* 7. *qu.* 1. ubi pastor, absens à sua Ecclesia per duos menses, non dicitur suæ Ecclesiæ defuisse, et ex Trid. *sess.* 23. *c.* 1. *de Reform.* ubi spatium duorum mensium modicum reputatur. Istæ paritates mihi non satisfaciunt: nihilominùs probabile videtur id quod dicit *Lugo d. n.* 45., nempe nequaquam peccare sacerdotem, qui dicit missam promissam infra duos menses, et hanc sententiam approbat etiam *Cont. Tourn. ibid. v. Quæ autem,* asseritque esse communem, sic dicens: *Potest quis missarum stipendia ad menses duos acceptare, prout cum communi diximus antea de Oratione* Unde rationabiliter putat *P. Conc. t.* 8. *p.* 469. *n.* 24. dilationem duorum mensium non esse modicam, ex declaratione S. C. ejusdem concilii edita 17. Julii 1655. quam refert *Bened. XIV.* (*Notif.* 56. *n.* 14.) ubi imò dictum fuit, *modicum tempus non reputandum spatium duorum vel trium mensium, sed intelligi infra mensem.* In missis autem pro defunctis dilationem unius mensis meritò gravem reputant *Salm. loc. cit. Pal. p.* 13. *n.* 21. *Esc. l.* 21. *n.* 161. et ab hac sententia non dissentiunt *Sporer*, *Ronc. Cont. Tourn. et Croix l. c.* dum dicunt missas pro defunctis celebrandas citiùs quàm pro vivis.

Advertit autem *Cont. Tourn. l. c.* quòd, cùm missæ traduntur celebrandæ alicui communitati plurium sacerdotum, tunc præsumitur, qui dat eleëmosynam pro multis missis, velle citiùs eas celebrari. Hoc tamen non intelligendum, quòd omnes sacerdotes illius communitatis debeant se occupare in satisfaciendis hujusmodi missis, sed quòd non debeant tamdiu differre, quamdiu oporteret, si missæ illæ uni committerentur.

Hinc dico tunc posse totum numerum distribui in singulos communitatis, vel saltem in majorem ejus partem, si illa numerosior sit; et hâc distributione factâ, tota communitas poterit intra tantum temporis satisfacere, quantum concederetur unicuique communitati pro sua rata satisfacienda. Benè enim ait *Holzm. p.* 89. *n.* 185. quòd has numerosas missas committentes facilè prævidêre possunt, quòd communitas alias habeat obligationes.

Quæritur III. An sacerdos omittens celebrare missam peccet graviter, si stipendium pro illa acceptum non sit materia gravis?

Prima sententia negat, et hanc tenent *Pal. p.* 24. *n.* 2. *Sporer tom.* 3. *p.* 142. *n.* 353. *Elbel p.* 132. *num.* 217. *Renzius l.* 1. *c.* 4. *q.* 40. *et Salm. tr.* 5. *c.* 5. *p.* 2. *n.* 39. *circa med. cum Henriq. Pell. Sanctio, Fagund. etc.* Ratio, tùm quia gravitas materiæ hìc non est pensanda ex fructu spirituali missæ, aliàs omittens quamlibet orationem promissam graviter peccaret; sed ex damno illato, quod in hoc casu per se non censetur grave, cùm illud levi stipendio redimi possit; tùm quia hujusmodi damnum spirituale non videtur grave in æstimatione hominum, cùm ex omissione unius sacri promissi non reputentur homines gravem injuriam pati.

Secunda sententia verò probabilior affirmat, et hanc tenent *Holz. p.* 83. *n.* 366. *Croix l.* 6. *part.* 2. *n.* 154. *cum Aversa, Ronc. c.* 6. *q.* 10. *r.* 1. *cum Passer. et P. Nav. Steph. ac Bonac. apud Salm. l. c.* Ratio, quia gravitas materiæ probabiliùs hìc est mensuranda non in ordine ad stipendium, sed ad fructum missæ quo privatur eleëmosynam tradens, cui ex hujusmodi privatione certè grave damnum infertur. Prout si v. g dato exiguo stipendio tu fossorem conduceres, ut tibi aditum aperiat ad aquam pluviam in tuum agrum inducendam, non levis damni causa tibi erit, si operam suam ponere negligat. Nec valet dicere, quòd tale damnum levi stipendio redimi potest; nam redimi utique posset, si alter qui stipem tradidit certior fieret de omissione missæ; aliàs, si manet inscius, certè non poterit damnum illud redimere. Quòd autem tale damnum in æstimatione hominum leve reputetur, hoc non satis probatur; interim de se grave est.

Quæritur IV. An autem peccet graviter omittens dicere

unicam missam gratìs promissam? Affirmant *Conc. pag.* 463. *n.* 9. *Navarr. Ledes. et Bonac. apud Renzium c.* 4. *q.* 40. ob eamdem rationem, ut suprà, quia per talem omissionem grave damnum spirituale promissario infertur. Sed probabiliter negant *Croix lib.* 3. *part.* 2. *n.* 776. *Elbel p.* 132. *n.* 218. *Ronc. l. c. Sanch. de matrim. l.* 1. *d.* 6. *n.* 25. *Diana part.* 2. *tract.* 17. *r.* 9. *v. Hinc etiam, Spor. pag.* 142. *n.* 352. *cum Caj. Mol. et Suar. ac Renzius loc. cit. cum Fag. Portell. ac Pell.* Ratio est, vel quia simplex promissio non obligat sub gravi, ut hìc dicunt *Elbel*, et *Sporer*, juxta sententiam allatam *l.* 4. *n.* 720. quam tenent *Caj. Bann. Salm. et Lugo de contr. d.* 23. *n.* 39., saltem, ut ait *Lugo*, nisi promittens expressè sub gravi se obliget. Vel quia, ut ajunt *Sanch. Ronc. Busemb. Croix*, *et Elbel*, promittens unam missam non censetur gravem obligationem sibi imponere. Omnes autem conveniunt peccare graviter, qui omittit missam debitam ex voto, aut præcepto prælati: quia nemo dubitare potest hanc esse materiam gravem in voto, vel præcepto; *vide Salm. tr.* 5. *c.* 5. *p.* 2. *n.* 39. *in fin.*

318.— « 5. Si quis det justum stipendium (id à consuetu-
» dine, vel lege taxatum esse debet, aut si non est, secun-
» dùm *Sot. Cajet.* est frugalis victus unius diei, quod *Suar.*
» *Laym. et alii* reprobant, putantque sufficere mediam, vel
» tertiam partem sustentationis diei), ut pro se dicatur missa,
» non potest secundum accipi ab alio, et pro duobus una
» tantùm missa diei. *Card. de Lugo d.* 19. *n.* 259. Secùs, si
» ambo dimidium tantùm justi darent, utì contra *Vasq. Reg.*
» *et alios* probabiliter docent *Sot. Henr. Fill. Conc. Card. de*
» *Lugo l. c.* quod tamen jam est prohibitum per bullam *Urbani*
» *VIII. Vide Bonac. Diana tract.* 14. *res.* 7.

Hìc autem ante omnia advertendæ sunt duæ propositiones damnatæ ab *Alex. VII. Prima n.* 8. dicebat: *Duplicatum stipendium potest sacerdos pro eadem missa licitè accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructûs ipsimet celebranti correspondentem, idque post decretum Urbani VIII.* Ratio damnationis est, quia applicatio fructus specialissimi valde incerta est; nam licèt *Fill. tract.* 15. *cap.* 6. *n.* 151. *et alii plures* (ut ait *Croix lib.* 6. *part.* 2. *num.* 50. qui id probabile putat *cum Aversa et Sporer pag.* 255. *num.* 255.) dicunt valde probabiliter posse applicari fructum specialissimum;

attamen id negant *Laym. c. 2. n. 18. Lugo d. 21. n. 53. Tamb. §. 3. num. 68.* item *Suar. Vasq. Turr. et alii ap. Spor. n. 363.*, quia sicut ex institutione Christi fructus generalis non potest alteri applicari, ita neque hic specialissimus. *Secunda* propositio damn. *n.* 10. dicebat : *Non est contra justitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, et sacrificium unum offerre; neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam juramento promissione etiam firmatâ, danti stipendium, quòd pro nullo alio offeram.*

319. — Circa taxam autem justi stipendii communiter dicunt DD. (*Vid. Suar. d. 86. sect. 2. Viva q. 5. art. ult. n. 2. Croix lib. 6. p. 2. n. 126. et Salm. tr. 5. c. 5. p. 1. n. 4. ex decreto S. C.*) stipendium justum missæ non esse quidem victum unius diei, ut dixerunt *Sotus, et Cajet.*; nam sacerdos præter actionem sacrificandi potest in reliquo diei se occupare in concionando, docendo, et similibus exercitiis licitis, ut lucretur integram sustentationem, sed esse illud quod taxatum est àb Episcopo, vel à consuetudine, vel saltem à viro prudenti, si deest taxa à consuetudine, vel ab Episcopo facta. Ita *Suar. l. c. Conc. t. 8. p. 460. n. 2. Tamb. in Meth. l. 3. c. 1. §. 1. n. 2. et Bon. p. 8. n. 8. cum Coninch. Fill. Reg. et communi*, ex declaratione S. C. concilii (*apud Bened. XIV. notif. 56. n. 10.*) edita die 15. Novemb. 1698. ubi dictum fuit : *Attendendam esse consuetudinem loci, vel legem synodalem, quatenùs adsit : sin minùs statuendam esse per Episcopum eleëmosynam competentem ejus arbitrio.*

320. — Dubitatur hic 1. An regulares teneantur stare taxæ Episcopi sub gravi obligatione? Negat *Navarrus apud Tamb. loc. cit.* Sed omninò affirmandum, ut dicunt *P. Conc. pag. 461. n. 3. Viva l. c. n. 5. cum Vasq. Molina, et aliis communiter*, ex decr. S. C. conc. sub die 15. Jan. 1639., quo sic sancitum fuit : *Eleëmosynam pro qualibet missa, per regulares celebranda in eorum ecclesiis, esse taxandam arbitrio Ordinarii juxta morem regionis.* Ita *ap. eumdem Bened. XIV. loc. cit.*

Dubitatur 2. an Episcopus possit prohibêre, ne detur eleëmosyna pinguior taxâ? Certum est 1. quòd lex Episcopi, vel consuetudo taxans stipendium non prohibet, quominùs fideles possint dare majus, et sacerdotes recipere minus, si velint,

ut docent communiter *Suar. Vasq. Barb. etc. cum Salm. tr. 5. c. 5. p. 2. n. 5.* Certum est 2. non posse sacerdotes tale stipendium excedens exigere, quia hoc magna pareret scandala. Ita etiam communiter *Suar. d. 86. sect. 2. et Bonac. l. cit. n. 9. cum Corduba, Reg. et aliis.* Cæterùm Episcopus id non potest prohibêre, si eleëmosyna spontè offeratur, ut docent *Lugo Resp. mor. lib. 5. dub. 18. Suarez loc. cit. Less. lib. 2. cap. 4. n. 37. et Bon. num. 11. cum Reg. Poss. etc.*; ita decisum fuit à S. C. concilii die 16. Jan. 1649. (apud *Bened. XIV. dict. notif. 56. n. 11.*) contra Episcopum Pistoriensem, qui promulgaverat edictum hoc prohibens, sed S. C. respondit : *Prohibêri non posse, ideoque moderandum decretum.*

Dubitatur 3. an Episcopus possit prohibêre, ne sacerdotes accipiant stipendium minus justo (nota quòd inferius stipendium in Italia est argenteum, sive carolenus in nostro regno) : negant *Sotus de just. l. 9. qu. 6. art. 1. ad 2. Nav. c. 23. n. 106. D. Thom. 2. 2. q. 102. art. 3.* Sed probabiliùs affirmant *Suar. l. c. Ronc. c. 6. qu. 1. r. 3. Bon. num. 9. cum Reg. Card. etc. ac Bened. XIV. dict. notif. 56. n. 11.* ex declaratione S. C. concilii die 16. Julii 1689. ubi dictum fuit benè posse Episcopum prohibêre, et imponere pœnam celebrantibus pro minori quantitate taxæ. Ratio, quia aliàs quodammodò vilesceret missæ sacrificium. Quapropter casu quo Episcopus id prohibet, omninò sacerdotes tenentur ei obedire : certum enim est subditos tenêri obedire superiori præcipienti cum opinione probabili, ut diximus *l. 5. n. 47.* Opinio autem nostra non solùm est probabilis, sed etiam probabilior auctoritate, et ratione. Quid autem, si ex hac prohibitione sacerdos grave pateretur incommodum, *vide dicta l. c. v. Limitant.*

Casu autem, quo sacerdos jam acceptarit exiguum stipendium pro missis celebrandis ab uno, vel à pluribus (quidquid dicat *Busemb. ut suprà cum Soto, Con. Lugo, etc.*), non potest numerum missarum minuere, nec unam missam applicare pro duobus, qui singuli dimidium dederint stipendium, prout sancivit *Innocentius XII.* in bulla cit. incipiente, *Nuper etc.* (*Vide ap. Croix lib. 6. p. 2. n. 64.*) ubi confirmavit decretum S. C. concilii editum jussu *Urbani VIII.*, quo sic fuerat statutum : *Pro pluribus missis celebrandis stipendia quantumcumque exigua, sive ab una, sive à pluribus per-*

sonis collata fuerint, aut conferantur in futurum sacerdotibus et clericis, S. C. sub obtestatione divini judicii mandat, ut absolutè tot missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleëmosynæ præscriptæ fuerint. Hoc tamen sanè intelligendum, quando sacerdos scienter acceptavit pro tali stipendio tot missas celebrare; secùs si ignoranter, ut rectè dicunt *Cont. Tourn. cap. 9. art. 2. sect. 4. quær. 4. v. Hic duo, et Ronc. c. 6. q. 4. r. 2. cum Laym. Barb. et Passer.* Sacerdos autem, qui promisit hæredi quàm citò celebrare missas pro testatore defuncto, credito stipendio in posterùm solvendo, tenetur quidem celebrare ante stipendii solutionem, ut fidem servet, prout benè ajunt *Salm. de contract. c. 5. p. 11. n. 157. cum Tap. Vill. etc.*

Dub. 4. an licitum sit pacisci de missarum stipendio? Negat absolutè *P. Conina t. 8. p. 462. nu. 6.*, eò quòd canones prohibent omnia pacta et conventiones circa stipendium missæ, ut ex *cap. fin. de Pactis, cap. Si nos, de simonia, etc.* Affirmant verò communiter *Less. lib. 2. cap. 35. n. 48. Pal. de sim. p. 9. n. 1. Sanch. Cons. lib. 2. cap. 3. d. 11. n. 8. Roncaglia de sim. cap. 2. q. 2. p. 208. cum Laym. et Gutt. ac Salm. de simon. c. 5. p. 3. n. 22. cum Maldero, Sanch. Soto, Villal. Ledes. etc.* Et hoc probabile videtur, si pactum sit de justo stipendio secundùm taxam, vel consuetudinem, prout diximus *lib. 4. n. 55.* Ratio, quia, licèt stipendium non detur ut pretium missæ, attamen, cùm tribuatur ex justitia pro sustentatione sacerdotis, ut docet *D. Th. suprà n. 316.* nihil obstat quòd possit iñ pactum deduci. Neque obstant canones citati, eò quòd ipsi vel usu abrogati fuerint, ut dicunt *Lessius, et Sanch.*, vel quia intelligi debent de pactis illicitis, ut meliùs ait *Roncag. cum* Glossa *in dict. c. fin. de pactis, v. Cessare*, qui dicit: *In spiritualibus omnis pactio illicita cessare debet.* Et hæc sola pacta circa celebrationem missarum reprobantur à Trident. *sess. 22. de Observ. in cel. miss.* ubi sancitur quòd Episcopi *importunas atque illiberales cleëmosynarum exactiones, potiùs quàm postulationes, prohibeant.* Ergò (benè ait *Lugo Resp. mor. lib. 5. d. 18. n. 7.* loquens de hoc textu concilii) non postulationes justæ, sed exactiones illiberales, et importunæ (scilicet excedentes) prohibentur, quæ utique avaritiam sapiunt. Cæterùm in hujusmodi pactionibus, quantum fieri potest, scandala cavêri debent.

Dubitatur 5. Quomodo taxandum sit stipendium missarum, quas reliquit testator? Si testator non taxaverit, tribuendum est juxta taxam; sin autem rectè censet *Ronc. q.* 2. taxandum esse ab Episcopo juxta morem loci, ut declaravit S. C. concilii ad 5. (*Vide apud Croix num.* 93.) habitâ ratione, ut ait *Roncaglia*, hæreditatis pinguis vel tenuis.

321. — « 6. Qui pecuniam ab alio accepit, ut pro illo » celebret, aut fieri curet, per se loquendo, potest curare » missam per alium bonum sacerdotem dici, minus dando, » quàm accepit.

« Dixi 1. *Per se;* quia *Urbanus VIII.* ob speciem turpis » quæstûs id fieri vetuit.

« Dixi 2. *Bonum :* quia, si per malum curet, perditur fru- » ctus, qui est ex opere operantis. *Vide Card. de Lugo loc. cit.*

In decreto S. C. concilii approbato ab *Urbano VIII.* et confirmato ab *Innoc. XII.* (*Vide apud Croix n.* 66.) sic sancitum fuit : *Omne damnabile lucrum ab Ecclesia removère volens, prohibet sacerdoti, qui missam suscepit celebrandam cum certa eleëmosyna, ne eamdem missam alteri, parte ejusdem eleëmosynæ sibi retentâ, celebrandam committat.* Post hoc decretum aliqui etiam contendebant licitum esse retinêre partem eleëmosynæ, celebratione alteri commissâ, asserentes non fuisse hoc decretum acceptatum. Ideoque præfatus *Alex. VII.* proscripsit prop. 9. quæ dicebat : *Post decretum Urbani potest sacerdos, cui missæ celebrandæ traduntur, per alium sàtisfacere, collato illi minori stipendio, aliâ parte stipendii sibi retentâ.* Hinc noster *SS. P. Benedict. XIV. in sua Epist. Encyclica* emanata die 30. Junii 1741. quæ incipit, *Quanta cura*, (*vide in fine Operis.*) ut metu pœnæ faciliùs ab hujusmodi turpi quæstu fideles amoveret, præcepit Ordinariis, ut per edictum notum facerent, *quemcumque* (verba sunt epistolæ) *qui... stipendia majoris pretii pro missis celebrandis, quemadmodum locorum consuetudines, vel synodalia statuta exigunt, colligens missas, retentâ sibi parte.... eorumdem stipendiorum acceptorum, sive ibidem, sive alibi, ubi pro missis celebrandis minora stipendia tribuuntur, celebrari fecerit, laïcum quidem, præter alias arbitrio vestro irrogandas pœnas, excommunicationis pœnam, clericum verò, sive quemcumque sacerdotem pœnam suspensionis ipso facto incurrere, à quibus nullus per alium, quàm per*

nos ipsos, seu Romanum Pontificem pro tempore existentem, nisi in mortis articulo constitutus, absolvi possit.

Ab hac tamen prohibitione excipiunt I. *Roncag. cap.* 6. *q.* 8. *r.* 2. *v. Secundo, cum Passer. Tamb. Meth. Miss. lib.* 3. *c.* 1. §. 5. *n.* 13. *Salm. tr.* 5. *c.* 5. *p.* 2. *n.* 15. *cum Dicast. et Diana*, item *Pasqual. ac Mendo apud Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 133. (et probabile putat *Viva in dicta prop.* 9. *damnata* ab *Alex. VII. n.* 8.) casum quo aliquis daret majorem illam stipem, non tam intuitu missæ quàm amicitiæ, paupertatis, gratitudinis, propinquitatis, etc.; potest enim tunc sacerdos excessum retinêre, committendo alteri missæ celebrationem. Hoc verò non admittit *Croix l. c. cum Stephano*, nisi dans eleëmosynam hunc suum specialem affectum verbis expresserit: sed hæc limitatio superflua videtur, si ex circumstantiis moraliter constet eleëmosynam præstitam fuisse intuitu personæ.

Excipiunt II. *Cont. Tourn. de sacrif. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 4. *v. Quær.* 7. *Ronc. l. c. v. Hæc. Viva l. c. n.* 7. *et Tamb.* §. 5. *n.* 14. casum quo sacerdos, cui committitur celebratio, liberaliter et omninò spontè tibi condonet excessum illum; tunc enim licitè posses retinêre; sicut enim ille potest totum remittere, sic et partem. Verumtamen hoc minimè admittendum, si tu indices majus pretium acceptum, et sacerdotem roges ut remittat; vel ab eo quæras an consentiat, ut tu partem retineas; tunc enim nequis eam retinêre, etiamsi ille annuat; nam hoc in præfata bulla *Bened. XIV.* asseritur tanquam execrabilis abusus vetitus à pluribus Pontificibus, qui *decretum voluerunt* (verba Bullæ) *nimirùm à quolibet sacerdote, stipendio majoris pretii pro celebratione missæ accepto, non posse alteri stipendium minoris pretii erogari, etsi eidem sacerdoti celebranti, et consentienti* (nota) *se majoris pretii eleëmosynam accepisse indicasset.*

Excipitur III. beneficiarius, qui benè potest committere alteri sacerdoti celebrationem missæ debitam pro beneficio, tradito stipendio congruo juxta morem loci, sine eo quòd tradat totam ratam fructuum correspondentem celebrationi illius diei. Ita communiter *Croix lib.* 4. *n.* 820. *Ronc. c.* 6. *q.* 8. *r.* 2. *Viva in dict. prop.* 9. *n.* 9. *Suar. d.* 86. *sect.* 3. *Pal. p.* 14. *nu.* 9. *et Salm. tr.* 5. *c.* 5. *p.* 2. *n.* 13. *cum Sa, Vasq. Laym. Bon. et aliis.* Et patet ex decreto S. C. approbato ab

Innoc. XII. in sua bulla *Nuper*, (ut diximus) *n.* 8. ubi dictum fuit, decretum *Urbani non habêre locum, sed satis esse, ut rector beneficii, qui potest missam per alium celebrare, tribuat sacerdoti celebranti eleëmosynam congruam, secundùm morem civitatis vel provinciæ, nisi in fundatione beneficii aliud cautum fuerit. Vide apud Croix n.* 96.

Idem licet capellano amovibili, ut dicunt *Viva n.* 9. *Ronc. Lugo d.* 21. *n.* 30. *Holz. pag.* 83. *n.* 363. *v. Dixi*, *cum aliis passim*; et die 15. Martii 1745. confirmatum fuit à S. C. concilii per decretum, quod egomet observavi, ubi dictum fuit id licêre; *modò pro capellania certi reditus sint annuatim constituti, et perpetuò capellano assignati; secùs verò, si hujusmodi capellano pro qualibet missa celebranda certa detur eleëmosyna.* Idem licet illi, cui commissa est celebratio missæ perpetuæ, ut dicunt *Viva n.* 9. *Croix n.* 131. *cum Gob. et Pasqual.* Et idem dicunt *Tamb. n.* 10. *cum Riccio*, *et Ronc. dict. qu.* 8. *v. Tertio, cum Passerin. Ant. de Spir. S. et aliis*, de sacerdote, cui commissa est celebratio ex pingui legato, ad vitam ipsi relicto cum onere missarum. Ratio omnium horum est, quia decreta prohibentia retinêre partem stipendii, tantùm loquuntur de missis manualibus.

Hìc autem benè advertunt *Croix n.* 132. *Pasq. q.* 976. *et Conc. p.* 466. *n.* 15. quòd si tradatur eleëmosyna pinguior sacerdoti singularis pietatis famâ prædito, is nec etiam tradito eodem stipendio poterit alteri committere missam, nisi similis probitatis habeatur, vel nisi aliqua causa excuset. Hoc tamen ait *Conc.* non vidêri esse mortale, quia major devotionis fervor tanti communiter non est, ut variatio celebrantis gravem inducat culpam; sed meliùs dicit *Croix*, id quidem non facilè damnandum de mortali, sed aliquando benè posse accidere, aliquem graviter ferre, quòd missa per alium celebretur, et tunc erit mortale.

322.— Dubitatur 1. an qui retinet partem stipendii, juxta propositionem damnatam, ut suprà, non solùm peccet, sed etiam teneatur ad restitutionem.

Prima sententia negat, et hanc tenent *Suar. d.* 88. *sect.* 3. *Pal. p.* 14. *n.* 9. *et Bon. d.* 4. *q. ult. p.* 8. *n.* 18. *cum Sa, Nav. Vasq. Fill. Possev. Rodr. Reg. et aliis*, eamque probabilitate non carêre dicit *Viva in dict. prop.* 9. *n.* 6. Ratio, quia accipiens stipendium jam acquirit illius dominium et licèt acqui-

rat cum onere dicendi missam, huic tamen benè per alium jam satisfacit.

Secunda sententia verò tenenda, quam priùs docuerunt *Dian. p. 2. tr. 14. res. 10. et Escob. lib. 21. n. 621. cum Major, Arag. Ledesma, etc.*, et post propositionem damnatam recentiores communiter tenent ut *Vidal in dict. prop. 9. Corella ib. n. 64. Croix lib. 6. p. 2. n. 135. Sporer p. 146. n.* 369. *Conc. t. 8. p. 474. n. 10. Holzm. p. 82. n. 363. Cont. Tourn. ibid. Mazzotta tom. 2. p. 429.* hancque ad minus probabiliorem putat *Viva l. c. contra Bordon.* Ratio 1. deducitur ex ipsa propositione damnata : cùm enim ipsa dicebat posse sacerdotem per alium satisfacere, parte stipendii sibi retentâ, sequitur veram esse propositionem contradictoriam, nempe quòd non possit satisfacere ; satisfactio autem non solùm respicit honestatem actûs, sed etiam justitiam ; qui ergò non satisfacit obligationi justitiæ, tenetur ad restitutionem. Ratio 2. quæ fortiùs urget, est, quia, tametsi sacerdos eleëmosynam accipiens acquirat ejus dominium, illud tamen non aliter acquirit, nisi juxta voluntatem dantis ; voluntas autem dantis est, non solùm ut missa celebretur, sed ut celebretur tali stipendio ; cùm enim pinguem tradit stipem, eâ intentione dat, ut uberiorem fructum ex missa celebranda percipiat ; ergò qui, tradito minori stipendio, per alium celebrare facit, peccat contra justitiam, non quia defraudat fructu missæ dantem eleëmosynam, fructum enim jam hic percipit ex sua antè habita pia dispositione, sed quia non exequitur dantis intentionem, quâ vult ut illa missa, unde percipit fructum, tali stipendio celebretur, et quia hujusmodi intentio intrat in substantiam contractûs, ideò, si sacerdos partem stipendii retinet, injustè contra dantis voluntatem retinet.

Cui autem eo casu fieri debeat restitutio? *Croix l. c. cum Pasqual.* dicit posse fieri vel danti eleëmosynam, vel sacerdoti celebranti ; sed communiùs, et probabiliùs censent *Cont. Tourn. Holzm. et Sporer l. c.* restitutionem faciendam esse celebranti, quia, translato in eum onere, etiam jus ad integrum stipendium juxta voluntatem domini transfertur.

Dubitatur 2. An procurator vel executor testamenti, faciens celebrare alibi missas sibi commissas, ubi minor est taxa, possit excessum sibi retinêre? Affirmat *Tamb. de Meth. missæ l. 3. c. 1. §. 5. n. 15.* quia excessus ille erit fructus suæ

industriæ. Sed meritò hoc communiter reprobant *Concina t.* 8. *p.* 464. *n.* 12. *Viva in prop.* 9. *damn. ab Alex. VII. n.* 8. *Renzi c.* 4. *q.* 45. *Diana p.* 10. *tr.* 16. *r.* 68. *et Ronc. c.* 6. *q.* 8. *r.* 2. *v. Nullatenùs*, *cum Passer.* Ratio, tum quia talis procurator turpem faceret quæstum ex eleëmosynis : tùm quia nullum is titulum habet, quo lucrum illud sibi retineat, cùm nunquam dominium illarum eleëmosynarum acquisierit.

Dubitatur 3. an sacerdos colligens eleëmosynas pro celebrandis missis, possit aliquid retinêre pro suo labore, si missæ non tradantur ipsi ut ab ipso celebrentur? Negat *Conc. p.* 465. *n.* 13. dicitque hoc vetitum esse à bulla *Bened. XIV.* ex verbis suprà citatis *n.* 321. *v. In Decreto.* Affirmat tamen *Viva l. sup. c.* si talis sacerdos moderatam retineat mercedem juxta rationem sui laboris. Idque non videtur improbabile, si ille ad hoc munus sit destinatus, et suus labor verè mercedem mereatur; tunc enim hujusmodi merces ei debetur ex naturali æquitate, et ex voluntate ipsorum eleëmosynas offerentium. Pontifex autem censetur tantùm eos damnare voluisse, qui ex industria eleëmosynas colligunt, ut ex eis turpem faciant quæstum, nempe colligendo stipendia præscripta in uno loco, et alibi missas curando celebrari, ubi eleëmosynæ sunt minoris pretii, quàm illic ubi excipiuntur.

Dubitatur 4. an sacerdos, cui hodie offeruntur tres julii ut celebret, possit procurare ut alius celebret pro ipso, promittens die crastinâ celebrare pro illo, qui pro sua crastina missa accepit unum julium? Affirmant *Croix l.* 6. *p.* 2. *num.* 134. *et Mazzot. t.* 2. *p.* 430., quia hoc non esset retinêre partem pretii, quod Pontifex damnavit, sed tantùm permutare missas, et dies. Rectè verò negat *Conc. p.* 466. *n.* 16., quia hoc non posset excusari à specie turpis mercimonii; meritò tamen id non audet damnare de peccato gravi : et an paupertas possit ab omni culpa excusare, se remittit prudentum judicio.

Dubitatur 5. an administratores ecclesiarum ex eleëmosynis datis propter missas possint aliquid retinêre pro expensis altarium, inservientium, luminum, etc. S. C. concilii in decreto confirmato ab *Innoc. XII. ad num.* 7. (*vide ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 95.) sic respondit : *Permittendum non esse, ut loca pia, seu illorum administratores ex eleëmosynis missarum celebrandarum ullam utcumque minimam portionem retineant ratione expensarum in missarum cele-*

bratione, nisi alios non habeant reditus; et tunc nullatenùs debêre excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantùm missæ sacrificio necessariò sunt subeundæ. Et hìc adverte aliud decretum ejusdem S. C. editum die 6. Julii 1726. (ut habetur apud *Bened. XIV. notif.* 56. *n.* 13.) ubi statutum fuit : *Archipresbyterum non tenêri ad ministranda utènsilia iis, qui celebrant in sua ecclesia ex obligatione beneficii, sive capellaniæ. Quoad missas verò adventitias tenêri ad dictam subministrationem, quatenùs permittat eas in sua ecclesia celebrari, nec tenêri ad has missas adventitias admittendas, nisi solutis utensilibus per celebrantes.*

323. — « 7. Beneficiati, etiam curati, ad missas obli- » gati, possunt pro iis accipere stipendium, et applicare cui » volunt; quia non semper habent obligationem applicandi » ob certam intentionem; nisi tamen contrarium constet, » ut de missa conventuali docet *Bonac.* Ita *C. de Lugo d.* » 81. *s.* 1. *n.* 21. *et Suar. Vasq. etc. contra Gavant. Barb.* » *et Dian.* qui negant de parocho : refertque *Dian. p.* 4. *t.* » 4. *r.* 232. determinasse congregationem Card., quòd ei » non licet pro missa accipere eleëmosynam manualem, » quando tenetur celebrare; de missa tamen conventuali, » contra *Bon. etc.* ipse affirmat *p.* 5. *t.* 13. ex aliis tribus.

324. — Quæritur I. An qui alicubi tenetur celebrare sine expressa obligatione applicandi missas, possit aliud stipendium recipere? Respondetur : Si in fundatione beneficii, vel capellaniæ expressum sit non esse obligationem applicandi pro fundatore, certè poterit aliud stipendium accipere, prout habetur ex decreto S. C. concilii edito die 13. Julii 1630. (*ap. Bened. XIV. Notif.* 56. *num.* 8.) ubi sic dictum fuit : *Quando in fundatione beneficii, seu capellæ expressè cautum est non tenêri celebrantem ad applicationem sacrificii; eo casu poterit celebrans accipere novum stipendium, et unicâ missâ satisfacere obligationi beneficii, seu capellæ, et item danti novum stipendium.* Et huic simile decretum affert *Merati p.* 3. *tit.* 12. *n.* 4. editum 13. Febr. 1630. Secùs verò dicendum, contra *Busemb.* et alios, ut suprà, si in fundatione nihil fuerit expressum, ut habetur ex decreto ejusdem S. C. approbato ab *Innoc. XII.* (*apud Croix n.* 92. *ad* 4.) ubi dicitur : *Sacerdotes, quibus diebus tenentur missas celebrare ratione beneficii, seu capellæ, legati, aut salarii, si eleëmo-*

synas pro aliis etiam missis celebrandis susceperint, non posse eâdem missâ utrique obligationi satisfacere. Et (quidquid respondeat *Lugo d.* 21. *n.* 12.) decretum hoc clariùs explicatum fuit alio decreto ab eadem S. C. die 18. Martii anno 1686. (*ap. Bened. XIV. l. c. n.* 9.) ubi decisum fuit tenêri celebrantem applicare pro anima testatoris, semper ac in fundatione nulla sit adjecta declaratio, ad cujus suffragium applicandum sit sacrificium. Et idem declaratum fuit ab eadem S. C. 6. Febr. 1627. (*vide ap. eumdem Bened. n.* 8.) de capellanis *confraternitatum, et monialium, qui celebrant, ut confratres, vel moniales satisfaciant præcepto audiendi missam.*

Hic autem notandum aliùd decretum ejusdem S. C. emanatum 7. Julii 1686. (*vide apud Pittonum in Constit. pro paroch. n.* 1697.) ubi dictum fuit, quòd capellani et beneficiati celebrantes pro capellaniæ, seu beneficii fundatore, non tenentur missas celebrare tempore quo capitale dotis assignatæ est otiosum et infructiferum, sine eorum culpa. Et novissimè hoc idem confirmatum fuit die 8. Augusti 1705. *apud eumdem Pitton.*

Fit dubium, an circa onera missarum, et conditiones in fundatione appositas possit dari præscriptio? Affirmant *Laym. l.* 3. *tr.* 1. *c.* 8. *n.* 13. *cum Nav.* item *Tamb. Meth. miss. l.* 3. c. 7. §. 1. *n.* 1. *et apud Croix l.* 4. *n.* 852. *Pelliz. Hurt. Pasqual. et Gob. cum Rota Rom.* ut *ibid.* testatur *Tuschus.* Ratio, quia præscriptio legitima valet contra qualecumque jus; nec exceptio reperitur in jure, quòd circa onera missarum non detur præscriptio. Ex his autem auctoribus alii ut *Tamb. etc.* requirunt, ad præscribenda præfata onera, spatium 20 annorum cum titulo, et 30 sine titulo. Alii verò ut *Pasqual. Tuschus, etc. apud Croix*, dicunt requiri 40 annos, cùm agatur contra bona Ecclesiæ, juxta dicta *l.* 4. *n.* 510. Sed quidquid sit de hoc, verius videtur nullo modo posse præscribi onera missarum, et conditiones à fundatoribus requisitæ; tùm quia (ut ait *Corradus l.* 2. *c.* 10. *n.* 90.) primæva fundatio majorem habet vim, quàm consuetudo; tùm quia in beneficiariis difficulter præsumi potest bona fides, cùm ipsi facilè præsumantur ex fundatione cognovisse leges beneficii, tùm denique (et hæc ratio est potior), quia in Trid. *sess.* 25. *de ref. c.* 5. sic sancitum fuit: *Quando igitur ex beneficiorum quorumcumque erectione, seu*

fundatione, aut aliis constitutionibus qualitates aliquæ requiruntur, seu certa illis onera sunt injuncta in beneficiorum collatione, seu in quacumque alia dispositione, eis non derogetur. Ergò qualitatibus requisitis ex fundatione, et oneribus injunctis, sive in collatione, sive in quacumque alia pia dispositione, statuit concilium nunquam derogari posse. Accedit Bulla *Pii IV.* quam confirmans Trid., irritat quidquid contra illud factum fuerit; clausula autem decreti irritantis ligat etiam ignorantes, et in causis beneficialibus inficit titulum et possessionem, ut dicit *Croix l. 4. num.* 657. *cum Garc. Nicol. et aliis comm.* Accedit bulla *Innoc. XIII. Apostolici ministerii* (ampliata à *Ben. XIII.* per totum Orbem aliâ bullâ, *In supremo*), ubi n. 27. dicitur, quòd quæcumque præscriptio etiam centenaria et immemorabilis non datur contra ea, quæ in conc. Trid. præscripta sunt.

Quærit. II. Quibus diebus teneatur parochus applicare missam pro populo? Ante sanctionem *SS. N. PP. Bened. XIV.* de qua mox infrà dicemus *num.* 325. olim plures adfuerunt sententiæ:

Prima sententia dixit tenêri quotidie, si reditus sint pingues; si verò tenues, tenêri tantùm diebus festis. Ita *Ronc. de Sacrif. missæ c. 2. q.* 8. et probat ex pluribus decretis S. C. id decernentibus; et hoc, etiamsi parochus non habeat congruam; nec satisfieri, ait *Ronc. cum Passer.* si applicetur pro populo missa conventualis, cùm hæc sit applicanda absolutè pro benefactoribus, ex *cap. Cum creatura, de celebrat. miss. cum Pignatell.*

Secunda sententia verò dixit 1. nullum esse dubium, quòd aliquoties in anno teneatur parochus jure divino celebrare pro populo, ut *Salm. de Sacrif. miss. c. 5. p. 2. n.* 50. *cum Laym. Barbos. Conc. et communiter;* et infertur ex *Trid. s. 23. c. 1. de ref.* ubi: *Cùm præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, etc.* Dixit 2. è converso non tenêri parochum de se quotidie pro populo missam applicare; nam sic teneretur quotidie celebrare, quod nullibi præceptum est. Ita *Salm. ibid. n.* 51. *cum Suar. Vasq. Barb. Bon. etc.* Immò, præciso pacto, consuetudine, aut Synodo in contrarium, dicunt *Nav. Suar. Barb. et alii cum Salm. ibid. n.* 52. nec omnibus diebus festis tenêri pro populo ce-

lebrare, sed tantùm aliquoties in anno, arbitrio prudentum, ut *Salm. ibid. n.* 53, vel in præcipuis festis Domini, et diebus dominicis, aut saltem semel in hebdomada, ut *Bonac.*

Tertia sententia dixit, quòd ex vi parochiæ non tenetur parochus applicare fructum missæ specialiter pro ovibus. Ita *Pal. tr.* 22. *disp. unic. part.* 13. *n.* 7. *cum Nav. Suar. Vasq. Coninch. Nal., etc.* item *Lug. Reg. Steph. et Gob. apud Croix,* qui probabilem putat *l.* 3. *part.* 5. *n.* 762. Ratio istorum, quia officium curati est pascere oves verbo, exemplo, sacramentorum administratione, et sacrificii dispensatione; hoc autem dixerunt fieri, si illud generali tantùm applicatione pro omnibus fidelibus, et præcipuè interessentibus applicatur, et ita censuerunt intelligendum esse Tridentinum. Hinc intulerunt pro omnibus illis missis posse quotidie parochum accipere stipendium, nisi tamen ex fundatione, aut consuetudine, vel prælati præcepto aliàs teneatur pro populo sacrificare.

325. — Verùm hodie ex Epistola encyclica SS. nostri Pontificis *Bened. XIV.* edita die 19. Augusti 1744. quæ incipit: *Cum semper*, sancitum habemus, omnes parochos tenêri applicare missam pro populo saltem in diebus festis, etiamsi congruam non habeant, his verbis: *Ista mens nostra, et sententia est, sicuti etiam pluries à prælaudatis congregationibus judicatum fuit, ac definitum, quòd omnes, et singuli, qui actu animarum curam exercent, et non solùm parochi, aut vicarii sæculares, verùm etiam... regulares... æquè teneantur missam parochialem* (omnibus diebus festis, ut infrà *applicare pro populo ipsorum curæ commisso.*

Et quia alii allegabant non habêre congruos reditus; alii dicebant contrariam alicubi esse consuetudinem: *Nos autem* (sic præscribit et loquitur Pontifex) *ad præcedentes prædictæ congregationis concilii resolutiones nostram approbationem et confirmationem extendimus; et quatenùs opus sit, auctoritate apostolicâ iterùm tenore præsentium decernimus, et declaramus, quòd, licèt parochi, seu alii, ut suprà..., congruis reditibus destituantur, quamvis immemorabili consuetudine in eorum parochiis obtinuerit, ut missa pro populo non applicaretur, eadem nihilominùs omninò in posterùm ab ipsis debeat applicari.*

Et quamvis (additur) *aliàs à congregatione concilii respon-*

sum fuerit parochum nempe pinguibus reditibus dotatum quotidie pro populo celebrare et applicare debère, etc., tamen cùm nobis perspectæ sint controversiæ supra hoc ipso exortæ; idcircò opportunum censemus declarare nobis abundè satis esse posse, dùm ii, qui animarum curam exercent, sacrificium missæ pro populo celebrent, atque applicent in Dominicis, aliisque per annum diebus festis de præcepto.

Item declarat ibi Pontifex hoc valère etiam pro iis locis et diebus, in quibus populus missæ interesse debet, at aliunde servilibus operibus vacare potest (1). Proinde casu quo aliquis parochus sit adeò pauper, ut vivere cogatur ex eleëmosynis missarum, facultatem concedit Episcopis cum eo dispensandi, ut ipse possit etiam diebus festis missam applicare pro eleëmosynam offerentibus, modò intra eamdem hebdomadam missas omissas pro populo applicet. Et quoad œconomos, qui deputantur ad curam animarum, vacante ecclesiâ parochiali, tribuit Episcopis facultatem assignandi illis congruam portionem ex fructibus parochiæ pro onere celebrandi pro populo diebus festis, licèt ipsi fructus ad Cameram apostolicam pertineant, et quamvis portio jam eis sit assignata, juxta constitut. *S. Pii V.*, sed non sit sufficiens.

326. — Deinde decrevit Pontifex suâ Apostolicâ auctoritate, *ut missa conventualis, quæ singulis diebus canitur à clero prædictarum ecclesiarum pro earumdem benefactoribus quotidie applicetur, respiciendo benefactores in genere cujuslibet Ecclesiæ*. Et hoc, quavis consuetudine non obstante. Nisi autem alicubi adsit consuetudo applicandi pro benefactoribus Ecclesiæ primam, et etiam secundam missam conventualem, declarat non esse obligationem applicandi secundam, modò in *Memento* secundæ missæ pro defunctis fiat ipsorum commemoratio.

In fine autem hujus bullæ loquitur Pontifex de obligatione canonicorum canendi aut psallendi in choro, aliàs restituendi

(1) Nemo non novit, haud multò abhinc tempore plures Reverendissimos DD. Episcopos ex Belgio et Gallia à S. Sede petiisse, an obligatio incumberet parochis aliisque curam animarum habentibus applicandi missam pro populo etiam festis indulto 9 aprilis 1802 à *Pio VII* suppressis aut translatis ac S. Congregationem Concilii affirmativè respondisse dictisque Episcopis facultatem impertitam esse absolvendi singulos parochos super omnibus omissionibus, injuncta unicuique celebratione unius missæ.

Edit.

fructus præbendarum, et distributionum, si tantùm assistant, et non psallant aut canant; quo improbabiles reddidit opiniones oppositas. *Vide de hoc dicta l. 4. n. 675. v. Dub. 3.*

Postquam autem hæc notavi, alia insurrexit quæstio, quam apud nullum auctorem usque adhuc discussam, neque inditam inveni, scilicet an parochus infirmus (sive Episcopus, nam quod dicitur de parocho, fortiùs dicendum est de Episcopo), si non possit celebrare pro populo per seipsum, teneatur celebrare per alium? plures doctos super hoc dubium consului, alii negarunt dicentes hanc obligationem celebrandi pro populo includi in obligatione orandi pro populo, quam habet parochus; at cùm obligatio hæc orandi sit merè personalis, sicut parochus impeditus orare pro populo, non tenetur per alium orare, ita impeditus celebrare nec tenetur celebrare per alium. Sed ego cum aliis oppositum censeo omninò tenendum. Ratio, quia parochus non solùm tenetur celebrare pro populo, sed etiam missam populo applicare, ut idem Papa *Benedictus* declaravit an. 1744. in eadem bulla, *Cum semper*, Idque procedit juxta effata *S. Pauli* (*Hebr. c. 5. ℣. 1.*): *Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis.* Et deinde idem confirmat *vers.* 3. dicens: *Et propter ea debet, quemadmodum pro populo; ita etiam et pro semetipso offerre pro peccatis.* Obligatio autem pastoris orandi pro populo est equidem personalis, sed obligatio applicandi populo fructum missæ simul est personalis(quia si potest celebrare per seipsum, nequit celebrare per alium) (1), et etiam realis, cùm sit una ex obligationibus muneri pastoris annexis, prout dictum fuit in concilio Tridentino *sess.* 23. *de Reform. c.* 14. ubi mandatum fuit sacerdotibus curam animarum habentibus missas celebrare *tàm frequenter, ut suo muneri satisfaciant.* Onus autem hoc offerendi missas pro populo est ex præcepto divino, ut idem concilium expressit *cit. sess.* 23. *cap.* 1. ubi dicitur: *Cùm præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere,*

(1) Hoc optimè confirmatur ex rescripto S. Congregationis de *propaganda fide*, quæ die 11 martii 1843 vicario apostolico Sylvæ-Ducis (Bois-le-Duc) facultatem concessit, indulgendi parochis vicariatûs, ut per sacellanos missam pro populo applicare possint *in casibus veræ necessitatis et dummodo ex canonica causa fiat.*

Edit.

pro his sacrificium offerre, verbique divini prædicationes, etc. Illud autem præceptum divinum habetur apud *Joannem* (*c.* 21. ℣. 17.) *: Pasce oves meas.* Sicut igitur tenetur pastor suas oves pascere prædicatione, sacramentorum administratione, correptione etc., sic etiam tenetur pascere applicando eis fructum sacrificii; quapropter, sicut pastor impeditus prædicare, vel sacramenta administrare, tenetur prædicare et administrare sacramenta per alium; ita impeditus applicare per seipsum populo missam, tenetur per alium applicare sacrificii fructum, quod est pasculum utilius, quo populum juvare potest.

Si autem parochi, et omnes quibus cura animarum commissa est, tenentur in Dominicis et festis de præcepto missam celebrare, et applicare pro populo; tantò magis ad id tenentur Episcopi, tanquam principaliores animarum pastores. Non autem ad hoc tenentur quotidie, quidquid dicatur in *cap. Quoniam de Privileg. in* 6. nam eodem *cap.* dicitur, quòd divina celebratio missæ, vel auditio (quoad Episcopos) est tantùm de decentia, non verò de obligatione. *Quoniam* (verba texûs) *Episcopi, eorumque superiores, se habent diversis ex causis à suis Ecclesiis, et diœcesibus absentare frequenter, nec possunt semper commodè ad Ecclesias accedere pro missa celebranda, vel audienda in ipsis, sine qua eas transire non decet* (nota *non decet*) *absque causa rationabili ullam diem : præsenti constitutione indulgemus eisdem, ut altare possint habêre viaticum, et in eo celebrare, ac facere celebrare, ubicumque absque interdicti transgressione illis permittitur celebrare vel audire Divina.*

327. — « 8. Qui stipendium pro sacro accepit, tenetur » dicere missam pro defunctis, vel votivam, vel in hoc, aut » isto altari, prout pecuniam offerens petivit (quantum tamen » rubricæ permittunt, quibus neglectis, Ecclesiæ ordinem » invertere, ob alterius devotionem, non convenit); quia » ob ejus devotionem, et speciales orationes, major fructus » provenire solet. Si tamen aliter faciat, non erit grave; imò » nullum, si fiat justa de causa. *Vide Dian. de celebr. miss.* » *r.* 29. *et* 31. *Card. de Lugo l. c. n.* 35.

328. — « 9. Is, qui quoad locum, tempus, intentionem, » qualitatem missæ non satisfacit, sine justa causa, voluntati » fundatoris, peccat; et quidem graviter, si sæpè faciat,

» esto consentiant hæredes: cùm ii in hoc voluntati testa-
» toris non possint derogare, ut docent *Sylv. Nav. Azor*
» *etc.* Episcopus tamen potest in hoc dispensare ex causa ut
» habent *Henr. Sylv. et Tamb.* Quòd si quis quoad locum
» impediatur, tenetur in alio, ut habent *Azor t.* 1. *l.* 10.
» *cap.* 14. *et Sa, v. Missæ. Dian. l. c. r.* 29. ubi docet *ex*
» *Nav. Rodr. Fag. et Azor* esse mortale celebrare in alio
» templo vel altari, quàm quis tenetur: quod negat *Card.*
» *de Lugo*, si raró, et ex causa fiat. *Vide n.* 36. Imò nec
» esse veniale, si obligatus quotidie celebrare, raró, et ex
» rationabili causa celebret alibi. Similiter *Tamb. de exped.*
» *sacr. l.* 3. *c.* 2. excusat à mortali eum, qui uno, alterove
» die singulis mensibus alibi celebrat, nisi tamen teneatur
» celebrare in altari privilegiato; notatque posse sacerdotem
» contra hoc onus missarum, v. g. certum earum numerum
» præscribere annis 30 si adsit possessio, titulus, et bona
» fides.

329. — Notandum igitur I. circa locum celebrandi quòd si capellanus celebret in alia Ecclesia, vel altari, vel horâ, quàm à fundatore est constitutum, peccet mortaliter. Ita communiter *Lugo de sacram. d.* 21. *n.* 36. *Pal. tr.* 13. *d.* 1. *p.* 6. *n.* 26. *Cont. Tourn. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 1. *concl.* 4. *Salm. de Sacr. miss. c.* 5. *p.* 2. *n.* 17. *cum Nav. Azor etc.* modò id faciat sæpiùs, aut sine causa, aut sine dispensatione, et modò fundator altare illud destinaverit ob gravem causam. Dixi *sæpiùs*, nam peccabit tantùm venialiter, si faciat raró, putà si semel vel bis in mense; et faciliùs, si mutabit tantùm altare, et non Ecclesiam. Item dixi *sine causa;* nam minimè peccabit, si celebrabit alibi ex justa causa, putà si altare sit execratum, vel quia egressus à sacristia viderit illud ab alio occupatum. *Lugo loc. cit. Salm. ibid. n.* 18. *et* 20. *ac Elbel de Sacr. missæ num.* 216. *cum Henr. etc.* Item dixi *sine dispensatione;* nam benè potest Episcopus dispensare, ut celebretur in alio loco, ex rationabili causa, putà ob utilitatem propriæ Ecclesiæ, applicationem studii, infirmitatem, aut negotium, aut nimiam molestiam adeundi Ecclesiam, et similia; ut dicunt cum *Bus. Pal. loc. cit. n.* 27. *Conc. t.* 8. *p.* 470. *n.* 28. *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 120. *cum Pasq. Salm. ibid. n.* 19. *cum Henr. Barb. Ant. à Sp. S. Ronc. de Sacrif. miss. c.* 8. *q.* 6. *r.* 2. *cum Passer. et Ricc. Tamb. in Meth. cel. miss. l.* 3. *c.* 2.

§. 2. *n.* 1. *Mazzot. t.* 3. *p.* 188. qui vocat communem. Ratio, quia in tali dispensatione voluntas testatoris tantùm in accidentibus omittitur, et altiori bono compensatur; licèt enim Tridentinum *sess.* 25. *c.* 5. *de Ref.* prohibeat mutari qualitates fundationum, istas tamen Episcopi voluntates testatorum interpretando, benè reducere possunt ad æquitatem; ita *Mazzot. et Croix ll. cc. cum Pasq.* Tantò magis, quia idem concilium *sess.* 25. *c.* 4. expressè concedit prælatis in quibusdam casibus, etiam omninò commutare últimas voluntates. Rectè tamen *Croix*, *et Pasq.* dicunt in nostro casu non posse dispensare Episcopos, si testator designando Ecclesiam vel horam in fundatione, specialiter respexerit commoditatem populi audituri missam. Præterea dixi, *modò fundator altare illud destinaverit ob gravem causam*, putà ob memoriam, vel commodum familiæ, aut populi, vel ob specialem cultum Sancti, et similia. Nam si nullum habuerit specialem finem, vel si causa cessaverit, nempe si familia sit extincta, vel alibi moretur, tunc sacerdos, mutando altare, tantùm venialiter peccabit; et ne venialiter quidem, si celebrabit in altari privilegiato, quia ibi meliùs consulet fundatori; ita *Lugo n.* 36. *et* 37. *et Cont. Tourn. l. c.* Cæterùm advertendum apud *P. Ferraris Bibl. verb. Capellania*, *n.* 14. referri plura decreta S. C. concilii, quibus dicitur pro hujusmodi dispensatione semper adeundam esse Sedem apostolicam.

Notandum II. quòd si quis, stipendio accepto, deberet missam celebrare in altari privilegiato, et in alio celebraret, non jam teneretur ad restitutionem stipendii, sed tantùm ad lucrandas indulgentias applicabiles pro defunctis; ita *Elbel nu.* 210. *cum Anacl. et Babenst. Sporer n.* 137. *et* 355. *ac Ronc. c.* 6. *q.* 7. *r.* 1. *et* 2. qui addit non esse quidem obligationem restituendi, si eleëmosyna data sit ordinaria, secùs verò si pinguis. Non autem satisfacit, qui celebrat in alio altari non privilegiato, applicando indulgentias calculi benedicti, imaginis, etc. quia hæ indulgentiæ non sunt tam certæ quàm indulgentiæ altaris privilegiati, ut dicunt *Salm. tr.* 5. *c.* 5. *p.* 2. *n.* 21. *cum Nav. Azor, Bon. Dian. et Dic.* Et idem censent *Lugo d.* 21. *n.* 39. *et Salm. tr.* 5. *c.* 5. *p.* 2. *n.* 22. *cum aliis communiter* (*contra Dian. Pasq. Megal. etc.*) de calculo benedicto cum indulgentia ad liberandam animam purgatorii in celebratione missæ.

530. — « 10. Beneficiatus ex justitia obligatur sub mortali, » et pœna compensationis, ad eum numerum missarum, » per se, vel (prout mens fundatoris ex verbis colligenda » permittit) saltem per alium » (*Nisi exprimatur in institutione capellaniæ, quòd capellanus per seipsum celebret, semper per alium celebrare potest. Sic rectè docent Salm. ibid. n.* 33. *cum Dic. et Dian. part.* 4. *tr.* 4. *r.* 87. *qui cum Campanili testatur ita declaratum à S. C. Et sic etiam fuit decisum, à S. Rota Rom. apud Pitton. de Paroch. num.* 1171. *qui num.* 1514. *affert aliam declar. S. C. editam* 17. *Sept.* 1683.) « quem numerum litteræ fundationis requirunt; eum » verò numerum ex justa causa, v. gr. si reditus jam non » sufficienter respondeant, potest minuere Episcopus in Sy- » nodo: quam potestatem *Bon.* restringit ad missas defun- » ctorum, et quidem post *Trident.* impositas. *Vide Bonac.* » *d.* 4. *q. ult. p.* 8.

331. — Reductio missarum hodie tantùm à Sede apostolica, non ab Episcopis fieri potest, ut patet ex decreto S. C. concilii edito jussu *Urbani VIII.* et confirmato ab *Innoc. XII.* (*vide apud Croix l.* 6. *part.* 2. *n.* 63. *v. Ac primo*) ubi sic dicitur: *Districtè prohibet, ne Episcopi in diœcesana Synodo aut Generales in capitulis generalibus; vel aliàs quoque modo reducant onera ulla missarum celebrandarum, aut post idem concilium imposita, aut in limine fundationis; sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad apostolicam Sedem recurratur, etc. Alioquin reductiones, moderationes, et commutationes hujusmodi, si quas contra hujus prohibitionis formam fieri contigerit, omninò nullas et inanes decernit.* Facultas autem, ut clarè explicat idem Decretum (quidquid dicant *Salm. tr.* 15. *de statu rel. c.* 7. *p.* 5. §. 8. *n.* 148.) data per Tridentinum *sess.* 25. *c.* 4. Episcopis, et aliis, tantùm fuit pro reducendis missis ante concilium relictis, et non impositis in limine fundationis. E converso in ipsomet decreto *Urbani* (apud *Croix n.* 89.) declaratum fuit bene posse Episcopos reducere missas, si testator expressè hanc ipsis dederit facultatem.

Causæ autem, ex quibus Sedes apostolica solet missas reducere, sunt paucitas sacerdotum, stipendii tenuitas, vel augmentum stipendii currentis, extenuatio redituum monasterii, vel majores expensæ necessariæ ad victum, etc.; de-

nique si urgeret necessitas fratrum, vel fabricæ Ecclesiæ, aut monasterii; ita *Pal. p. 15. n. 3. Wigandt tr. 12. n. 80. et Salm. tr. 15. p. 5. §. 8. num. 144. cum Az. Philib. Barbosa, Lez. et aliis.*

Dubitatur 1. An Episcopus possit minuere missas, quarum onus non est qui suscipiat ob eleëmosynæ tenuitatem? Affirmat *Croix n. 119. cum Pasq. et Tamb.* Sed negandum cum *P. Conc.* ex decreto S. C. mox suprà citato, ubi declaratur nullo modo posse Episcopos onera missarum reducere, vel moderari; idque expressiùs declaravit eadem S. C. in alio decreto, quod refert *Conc. loc. cit.* iterùm confirmato per aliud decretum editum die 20 Julii 1682. Sed hoc intelligendum procedere, ait *Fagnanus in c. Ex parte, de constit. n. 28. cum Felino*, quando antea hujusmodi onera missarum de jure vel de facto adimplêri poterant, sed casu quo reditus à principio fuerint sufficientes, et postea ita imminuantur, ut nullo modo sufficiant ad onera ferenda, tunc dicit *Fagnanus* non vidêri sublatam Episcopis facultatem, quam habent de jure communi, missas moderandi, vel commutandi ex *c. Nos quidem, de testam.* et ex Trid. *sess.* 25. *c.* 4. *et* 8. ubi conceditur Episcopis, ut unà cum hærede vel executore possint ultimas voluntates in alium pium usum commutare.

Dubitatur 2. An possit capellanus ex se minuere numerum missarum, si deficiant reditus? Si deficiant in totum sine ipsius culpa, certum est non tenêri missas celebrare, ut communiter dicunt *Croix lib. 4. n.* 855. *Tamb. Meth. miss. l. 3. c. 1. §. 2. n. 2. et §. 3. n. 89. Ronc. c. 8. q. 8. cum Pasqual. et Passer. ac Escob. l. 21. n. 637. cum Bordon. et Aversa.* Idque declaratum fuit à S. C. ut diximus *n.* 324. *in fine.* Si verò reditus deficiant in parte, etiam videtur certum cum *Escob. n.* 638. posse capellanum minuere missas, casu quo testator congruam eleëmosynam designaverit, v. gr. tarenum pro qualibet missa; quia tunc, sicut augendus esset numerus missarum si reditus augerentur, ita minuendus est si reditus diminuuntur. Major difficultas est, an possit capellanus minuere missas, si testator designaverit numerum missarum et deficit stipendium adhuc ordinarium? Negant *Tamb. l. c. n. 1. et 2. Dian. p. 10. tr. 16. r. 65. Mazzot. t. 2. p. 427. n. 5. Pal. t. 2. tr. 3. d. 1. p. 6. n. 23. et Salm. de statu rel. c. 7. p. 5. §. 9. n. 152. cum Azor, Gav. Philib. Pell. et Lezana.* Hi dicunt pro hac mode-

ratione omninò recurrendum ad Sedem apostolicam, tùm ex decreto suprà allato, ubi dictum fuit : *Pro his omnibus reducendis, aut moderandis ad apostolicam Sedem recurratur;* tùm ex alio decreto (*vide ap. Croix n.* 89.) ubi ad quæsitum : *Quid si legatum sit ita tenue, ut non sit qui velit onus illi injunctum subire, et si recurrendum sit ad Sedem apostolicam pro moderatione oneris, totum aut ferè totum insumendum sit pro expensis ad id necessariis?* sic declaratum fuit : *Etsi legatum sit adeò tenue, nihilominùs pro reductione oneris, ut suprà impositi, ab iis ad quos pertinet, Sedem apostolicam esse adeundam, quæ absque ulla impensa id statuet.* His tamen non obstantibus, affirmant cum *Busemb. ut suprà, Franc. de Lugo l.* 5. *de sacram. c.* 12. *q.* 9. *n.* 98. *Escob. l. c.* item *Bordon. ap. Croix n.* 118. *et Pasq. ac alii ap. Ronc. loc. cit.* qui *in Reg.* 3. *in praxi*, id probabile putat. Ratio horum est, quia id censetur esse juxta mentem ipsius testatoris, qui non præsumitur voluisse gratìs, aut stipe minori justo cogere capellanum ad celebrandum, vel ad supplendum stipendium ex propriis bonis, si vellet per alium celebrare, alioquin voluntas testatoris esset injusta, quæ servari non debet. At quia in hoc facilè interveniri posset periculum hallucinationis, advertit *Ronc.*, generaliter loquendo, recurrendum esse ad judicium Episcopi (quod necessariò requirunt *Croix l.* 4. *n.* 855. *et Cont. Tourn. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 4. *v. Quær.* 13.) vel saltem viri docti et pii, qui non auctoritativè, sed tanquam justus arbiter numerum missarum moderetur. Ad decreta autem præfata respondet *Ronc. cum Pasq.* in tali casu hanc non esse propriè reductionem, aut moderationem stabilem, quam Sedes apostolica sibi reservat, sed esse cessationem de jure obligationis pro rata redituum deficientium; decreta enim loquuntur juxta mentem Trident. *sess.* 25. *c.* 4. *de Ref.* ubi sermo est non jam de redditibus diminutis, sed de tenui eleëmosyna ab initio designata pro missis, quas non facilè reperiatur qui velit celebrare, et de illis, re integrâ, ob tenuitatem stipendii, vel paucitatem sacerdotum fieri vellet reductio. An autem hæc opinio sit probabilis, judicio sapientiorum remitto. Cæterùm, si staret hæc sententia, omninò servandum esset id quod advertit *Tamb. dict. c.* 1. §. 3. *num.* 96., nempe, quòd si capellanus per annos præteritos acceperit stipendium majus solito, te-

netur compensare, eumdem numerum missarum celebrando, qui enim antè stetit commodo, deinde stare debet incommodo.

Dubitatur 3. An Episcopus possit moderari officia, preces, et eleëmosynas anniversariis annexas? Negat *Tamb. apud Croix n.* 121. Sed affirmat *Pasqual. ibid.*, quia prohibitio non loquitur de his, sed tantùm de missarum reductione; utì etiam nec de illis missis, ad quas aliquis sacerdos se obligasset sine congruo stipendio; id enim esset in præjudicium Ecclesiæ, et successorum. Sed hoc ultimum nullo modo admittendum, quia esset contra decreta relata suprà *in dub.* 1.

332. — « 11. Qui ratione beneficii tenetur quotidie celebrare, tenetur etiam missas pro fundatore (nisi de hujus intentione contraria constet) applicare. *Bon. et alii*, *Dian. p.* 6. *t.* 6. *r.* 13. qui tamen concedit posse eum pro seipso quater, aut sexies in anno » (*Vel pro valde sibi conjuncto, aut charissimo amico, aut benefactore; sic enim præsumitur consensisse fundator, ut Salm. de Sacrif. miss. c.* 5. *p.* 2. *n.* 36. *cum Lezan. Dian. Steph. Homob. Nald. Philib. etc. passim. Modò non accipiatur stipendium, ut rectè advertunt Holz. n.* 351. *et Elbel n.* 215. *cum Pasq. et Gob. ac Salm. tr.* 5. *c.* 5. *p.* 2. *n.* 38. *cum Bonac. Gavant. Dian. et communi, contra Vidal, quia hoc esset contra mentem fundatoris.*); « et in die commemorationis omnium defunctorum pro particulari defuncto celebrare » (*Vide infra n.* 338.). « Item quâvis hebdomadâ unam missam omittere devotionis, et reverentiæ causâ, idque ex præsumpta intentione fundatoris : quod *Tamb. l.* 3. *exped. sacr. c.* 3. §. 1. *ex Gav. p.* 3. *t.* 12. limitat, nisi de contraria fundatoris voluntate constet, vel sit onus Ecclesiæ, aut monasterii, curare missam quotidianam. *Vide Tamb. l. c. Dian. p.* 2. *t.* 14. *r.* 28. *et p.* 4. *t.* 4. *r.* 86. *et p.* 5. *t.* 5. *r.* 23. *et t.* 13. *r.* 51. Id ipsum limitat *Card. de Lugo r. mor. lib.* 5. *d.* 9. si obligatio dirigatur ad ipsum sacerdotem, v. gr. si dicatur (qui debet quotidie celebrare), quo casu concedit. » (*Ita etiam Salm. ibid. n.* 37. *communiter cum Suar. Bon. Azor, Leand. Sylv. ex c. Significatum, de Præbend. ubi dicitur capellanum tenêri quotidie celebrare*, salvâ honestate, et debitâ devotione. *Advertit tamen Bonac. cap.* 8. *q.* 3. *quòd nullo die capellanus poterit vacare, si in fundatione expressè cautum sit, ut missa*

celebretur per seipsum vel per alium, ex declarat. S. C. die 30. Maji 1699.) « Si verò dirigatur ad celebrationem in tali loco, » v. g. volo, ut in tali Ecclesia celebretur quotidie missa, » tenêri eum pro se alium substituere eo die, quo ipse » non celebret. » (*Ita Salm. n. cit. cum aliis communiter*).

« 12. Qui non potest fundationi satisfacere propter mor» bum, non tenetur, si brevis sit v. g. 15 dierum, ut docet » *Bonac.*, aut etiam unius, alteriusve mensis, (ut probabi» liter docet *Card. de Lugo. n. 49.*) substituere alium, aut » compensare, cùm tam strictè ne domini quidem honesti » cum famulis agant; secùs tamen, si sit diuturnus morbus; » nisi reditus sint nimis tenues, aut in morbum absuman» tur, ut contra *Sylv. et Azor* docent *Bonac. Rodriq.* Impe» ditus verò aliis negotiis, licèt justis (cùm hæc non de» beant obesse fundatori), debet satisfacere per alium, vel » compensare postea, præsertim si fiat sæpiùs. Ita *Bon. d.* » *4. q. ult. p. 7.*

333. — Quæritur an capellanus ægrotus teneatur interim alteri dare stipendium, ut missas celebret? Commune est (contra *Henriq.*) non tenêri, si infirmitas sit brevis, ut cum *Busemb.* hìc tenent *Lugo d. 21. nu. 48. Salm. tr. 5. c. 5. p. 2. n. 34. cum Dic. Dian. Lez. etc.* nisi fundator voluerit non deficere missam in tali loco, etc. Quænam autem sit infirmitas brevis? Alii dicunt, si durat per decem dies, ut *Barbos. Molfes. Graff. etc.* Alii extendunt ad 15 dies, ut *Bon. et Dian.* item *Elbel p. 131. n. 214. cum Anacl.* Et de hoc habetur declaratio S. C. conc. edita die 17. Nov. 1695. (*ap. Pitton. de paroch. n. 1595.*) ubi dictum fuit non tenêri capellanum per alium supplêre, tempore infirmitatis non excedentis 15 dies. Alii ad mensem, ut *Laym. c. 5. n. 7. et Salm. ibid. n. 35. cum Hurtad. et Concil. Mediol. 7. tit. de Missis*, ubi: *Si capellanus saltem per annum celebravit in aliquo loco, si etiam per mensem ægrotet, adhuc integram eleëmosynam judicio Episcopi accipere potest.* Alii denique extendunt ad duos menses, ut *Lugo n. 49. cum Nav.* item *Philib. Dic. Nald. Leand. et Ant. à Sp. S. ap. Salm. l. c. circa fin.* et adhæret *Conc. p. 471. n. 31.* ac probabile putant *Busemb.* ut suprà, ac *Dicast. Pal. Nav. etc. apud Salm. ibid. in fin.* Omnes autem hæ opiniones videntur esse probabiles.

Nota hìc obiter id quod advertit *Bened. XIV. de Sacr.*

miss. l. 3. c. 23. num. 2. prohibuisse S. C. triginta missas Gregorianas, utpote rebus non convenientibus refertas. An autem liceat accipere stipendium pro prima missa, quam neopresbyter celebrat cum Episcopo? *Vide dicenda num.* 829. *v. An autem.*

DUBIUM II.

Cujus sit applicare fructum sacrificii?

334. — « RESP. Solus sacerdos offerens validè id facit per » suam intentionem, quia est actus potestatis sacerdotalis. » Ita *commun. Suar. Card. de Lugo d. 14. s. 10. n. 211. etc.*

Unde resolves :

« 1. Is validè applicat, etsi peccet sacrificando, vel appli- » cando contra voluntatem superiorum. Ita *Suar. Laym. Dian.* » *Card. de Lugo, loc. cit. contra Navar. Ledes., et alios,* » quorum sententiam probabilem dicit *Diana t. 14. r.* 72.

Quæritur an religiosus validè applicet missam contra voluntatem prælati?

Prima sententia negat, quam tenent *Scotus Quodl.* 20. *Gav. in Rubr. Miss. p.* 3. *tit.* 12. *n.* 28. item *Gabr. Arm. et alii apud Cont. Tourn. de sacrif. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 9. *in fin. v. Grave hîc, ac Cordub. et Led. ap. Dian. p.* 2. *tr.* 14. *r.* 72. qui probabilem putat. Ratio, quia voluntas religiosi

subditur voluntati superioris; unde, sicut superior potest irritare contractus, et vota subditi, ita etiam applicationes missarum.

Secunda sententia verò communior et probabilior dicit talem applicationem subditi esse quidem illicitam, sed non invalidam, et hanc tenent cum *Busemb. Suar. d.* 79. *s.* 9. *v. Sed circa*, *Laym. c.* 2. *num.* 11. *Lugo de Euchar. d.* 19. *n.* 211. qui ait oppositam rejici ferè ab omnibus recentioribus, *Salm. de Sacrif. missæ c.* 3. *p.* 3. *n.* 25. *Anacl. p.* 576. *num.* 72. *Spor. n.* 289. *Cont. Tourn. l. c. cum Vasq. et Elbel p.* 119. *n.* 180. *cum Mastrio*, *Croix et Gob.* Ratio, quia subditus, utì utitur potestate ordinis (ut est in hoc casu), minimè subjicitur voluntati prælati. Limitat *Marchantius in Tribut. qu.* 2. *d.* 2. Si sacerdos applicationem faceret ex vi pacti initi cum offerente, quia sicut pactum sine voluntate prælati est nullum, ita et applicatio. Hoc tamen sanè intelligendum, quando subditus ita alligaret applicationem pacto, ut absolutè intenderet non applicare, si non satisfaceret obligationi contractæ (quod benè ait *Sporer n.* 290. in facto rarò accidere); quando tamen absolutè applicat, non restringendo intentionem ad satisfactionem pacti; tunc validè applicat ex potestate generali, quam ipse habet applicandi sacrificium, cui vult, etiamsi errore ductus missam applicaret pro obligatione contracta.

335. — « 2. Sacrificium, quod neque formaliter, neque » virtualiter ulli applicatum est, vel ante, vel in ipsa con- » secratione, saltem secundæ speciei, non potest postea ulli » applicari, saltem adæquatè, quia producit effectum, quando » existit, neque is suspenditur; ideòque nec licet accipere » stipendium pro missa præterita. *Vide Laym. l.* 5. *t.* 5. *c.* 2.

« Dixi, *vel ante;* quia non requiritur, ut applicatio fiat » in ipso sacrificio: sufficitque, si pridie facta sit, etsi ipso » die de ea non cogitet. *Bon. qu.* 3. *p.* 2. *ex Suar. Dian.* » *l. c. r.* 47. *contra Vasq.*

Quæritur I. An ad applicandam missam sufficiat applicatio habitualis, nempe aliquando habita, et non revocata? Negant *Vasq. de sacram. d.* 38. *c.* 6. *n.* 74. *et Abelly de sacr. miss.* §. 5. *n.* 5. *cum Isamb.* dicentes, quòd sicut ad consecrandum requiritur ministri intentio actualis, vel saltem virtualis, sic etiam requiritur ad fructum missæ applicandum. Sed ve-

riùs, et communiter affirmant *Suar. 3. p. d. 13. sect. 3. v. Dico 2. Bon. de Sacr. d. 1. q. 3. p. 2. §. 3. n. 11. Lugo eod. tit. d. 8. n. 93. cum Molf. et Dian. item Cont. Tourn. ibid. v. Quær. 6. R. ad 2. Holzm. p. 5. num. 22. v. Dices, Elbel p. 118. num. 174. Mazz. de sac. miss. t. 3. p. 168. Sporer eod. tit. num. 340. cum Gob.* qui testatur hanc esse omnium praxim, et *Croix l. 6. p. 2. num. 205. cum Con. Tamb. et Pasq.* Et ab hac doctrina in substantia non est difformis *P. Conc. t. 8. p. 473. n. 36.*; nam, licèt requirat intentionem virtualem, tamen virtualis illa (modo quo ipse explicat) coincidit cum nostra habituali; dùm inquit, quòd si quis acceperit 20 eleëmosynas, et hodie celebrationem incipit cum voluntate sequentibus diebus celebrandi pro offerente, tunc sufficere primam intentionem; etiamsi cæteris singulis diebus aliò distractus illam non renovet. Ratio nostra est, quia applicatio missæ se habet per modum donationis verbalis, quæ semel facta valet donec expressè revocetur. Respondetur autem ad rationem oppositam, quòd in sacramentis ideò requiritur intentio actualis vel virtualis, quia intentio efficit sacramentum, seu actualiter influit in ejus confectionem; sed in applicatione missæ intentio non efficit fructum illius, dùm adhuc sine applicatione de se oritur fructus ex celebratione missæ, et ideò sufficit applicatio aliquando facta, per quam fructus fuit alicui donatus.

Quæritur II. An si quis accipit stipendium à decem personis pro decem missis, satisfaciat applicando primas decem missas quas legit pro ipsis in confuso? Negat *Sylvius apud Bon. d. 4. p. 7. §. 3. n. 1. et Conc. t. 8. p. 474. n.* 38. Sed meliùs videtur sic distinguendum: Si singula sacrificia applicantur pro singulis indeterminatè, non videtur satisfieri, quidquid dicant *Aversa, et Diana apud Croix l. 6. p. 2. n.* 209. Ratio, quòd ad satisfactionem requiritur intentio applicandi fructum determinatæ personæ, ut illi prosit; unde sicut non consecraret, qui decies proferret formam consecrationis super decem hostias, cum intentione consecrandi unaquâque formâ unam hostiam ex eis in confuso; ita qui applicat decem missas indeterminatè. Si verò sacerdos unamquamque missam intenderet applicare omnibus illis decem personis, singulis applicando decimam partem uniuscujusque missæ, non videtur ratio cur non satisfaciat, cùm

nemo dubitet, quin fructus sacrificii sit divisibilis, et ideò tribuitur unicuique quod debetur; unusquisque enim in singulis missis, decimam partem accipiendo, in celebratione decimæ missæ jam totum suum fructum percipit. Et ita tenent *Bon. l. c. Ronc. c.* 6. *q.* 9. *r.* 2. *Tamb. de miss. l.* 2. *c.* 2. §. 11. *n.* 4. item *Aversa*, *Henno*, *et alii apud Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 210. *contra Pasqual. et Possev.*

336. — « 3. Si nulli applicetur, vel incapaci, fructus » manet in thesauro Ecclesiæ, ut docet *Suarez*, vel cedit » ipsi sacerdoti, vel illis, pro quibus tenetur specialiter » offerre, quòd ita implicitè censeatur intendisse. Ita *Laym.* » *t.* 5. *c.* 2. *Vide Card. de Lugo n.* 215.

Si fructus sacrificii applicatur incapaci, tunc ille remanet in thesauro Ecclesiæ. In praxi autem quando dubitatur, an is pro quo offerimus sit vel ne capax fructûs, consultum est in missis gratuitis illas applicare vel nobis ipsis, vel alteri sub conditione, si persona cui applicantur non sit capax; in missis verò debitis ex stipendio, quia probabiliter fructus cedit in beneficium propinquorum offerentis ex ejus implicita voluntate, ideò tunc non possumus, cui velimus fructum applicare, nisi sub conditione, ut præjudicium non fiat cui obligatio adsit applicandi; ita *Elbel n.* 194. *et Sporer n.* 284. *cum Marchant.*

337. — « 4. Applicatio, sub conditione jam impleta, est » valida, v. g. ad intentionem quam habuit hodie superior, » non autem sub conditione futura contingente, v. g. ap» plico illi, cui Titius interrogatus voluerit; vel ei, qui » priùs morietur; vel qui primò stipendium offeret: ita » *Suar. in* 3. *part. t.* 5. *d.* 79. *s.* 9. *Laym. l. c. Dian. l. c.* » *r.* 15. *Card. de Lugo d.* 19. *num.* 209. *contra Bon. q. ult.* » *p.* 7. §. 5. qui tamen ipse in praxi dissuadet.

« 5. Non satisfecit, qui te mortuum putans, missas, quas » pro defuncto teneretur, celebravit.

« 6. Sacerdotes Societatis non satisfaciunt, celebrando pro » defunctis per anticipationem, nisi tamen jam mortui sint, « etsi postea promulgentur. *Laym. l. c.*

Dicunt *Lugo de pœn. d.* 13. *n.* 137. *et Pal. p.* 6. applicationem missæ factam pro primo offerente esse validam, sed illicitam ex prohibitione *Clementis VIII.* quam promulgavit *Paulus V.* die 15. Nov. 1605. vetans hanc consuetudi-

nem, *tanquam pluribus nominibus periculosam, fidelium scandalis obnoxiam, atque à vetusto Ecclesiæ more nimiùm aberrantem.* At probabiliùs (ut rectè ait *Croix n.* 222.) talis applicatio non solùm erit illicita, sed sæpe invalida, quia sæpe accidet quòd missa tunc dicatur pro causa, quæ adhuc non existit, putà si stipendium offerens postulabit missam pro liberatione à carcere, ab infirmitate, etc., quæ causa, cùm nunc non adsit, effectus missæ suspensus remanêre deberet, quod non videtur credibile. Benè tamen advertit *Cont. Tourn. de sacrif. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 4. *v. Quær.* 8. *Si tamen, cum Vasq. Aversa, et Quarti*, quòd si sacerdos prævideat, quòd postulabuntur missæ pro aliquo defuncto, benè potest eas nunc offerre, et deinde stipendium percipere, quia hoc casu jam offerentur pro persona determinata.

338. — « 7. Non omnes sacerdotes tenentur die anima» rum applicare missam pro omnibus defunctis. *Tamb. l.* 3. » *exp. sacr. c.* 3. §. 2. *contra praxim*, *et Gav. p.* 4. *t.* 15. » (*De hoc adest Decretum S. C. apud Merati indicis n.* 411. *editum die* 4. *Aug.* 1663. *ubi dictum fuit:* In die Commemorationis omnium fidelium defunctorum sacrificia possunt à sacerdotibus celebrantibus applicari ad libitum, scil. vel pro omnibus fidelibus defunctis, vel pro aliquibus tantùm. *Hoc Decreto posito, benè ait Cont. Tourn. loc. cit. v. Quær.* 11. *nihil obesse, quin pro talibus missis accipi possit stipendium*).

339. — « 8. Missa celebrata in altari privilegiato pro de» functis non suffragatur illis, nec satisfit indulto, nisi sit » de requiem. *Dian. p.* 4. *t.* 4. *r.* 233. *ex declarat. Card. et* » *p.* 9. *t.* 2. *r.* 8.

Hoc privilegium altaris in hoc consistit, ut ex indulgentiis, sive fructibus, qui sunt in thesauro Ecclesiæ, liberetur à purgatorio anima pro qua missa in illo altari applicatur; et hoc vi potestatis clavium, quam habet Papa applicandi indulgentias, vivis quidem per modum absolutionis, defunctis verò per modum suffragii sive solutionis.

Quæres 1. An ad lucrandam indulgentiam altaris privilegiati semper requiratur, ut celebretur missa *de requiem?* Resp. negativè; nam licèt olim anno 1601. die 1. Junii respondisset S. C. affirmativè, ut fert *Dian. p.* 4. *tr.* 4. *r.* 233., attamen *Alexander VII.* die 22 Januar. an. 1667. in decreto incipiente *Creditæ nobis*, declaravit quòd in iis diebus,

quibus non licent missæ *de requiem*, missæ de festo currente easdem habent indulgentias, quas habent missæ *de requiem :* idque extendit ad altaria privilegiata etiam non perpetua, et pro aliquo die in hebdomada. Deinde *Innocentius XI.* die 4 Maji anno 1688. declaravit id valère etiam in diebus dominicis, et diebus infra octavas Paschatis, Pentecostes, Corporis Christi, et aliis annuis diebus, quibus missæ *de requiem* non possunt celebrari. Demùm hæc omnia decreta confirmavit *Clemens XI.* die 29 Sept. an. 1714. (*Vide Decreta præfata apud Merati*). Ex his omnibus colligitur, quòd missæ in altari privilegiato, aut perpetuò, aut ad tempus concesso, suffragantur defunctis, sive dicantur *de requiem*, sive de die currenti, quando non licet eas *de requièm* dicere. Si verò currat festum semiduplex, omninò debet dici de *requiem* in altari privilegiato; aliàs non acquiritur indulgentia, etiamsi in Ecclesia solemnitas celebretur, ex declaratione S. C. quam refert *P. Zaccharia apud Croix l.* 6. *p.* 2. *ad n.* 509. cùm autem privilegium conceditur ad tempus, declaravit S. C. (in decreto, quod affert *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 525.) quòd tempus incipit non à die publicationis brevis, sed à die concessionis (1).

Quæres 2. Quid si in Ecclesia, ubi concessum est altare privilegiatum per aliquod tempus, non dicantur septem vel quinque missæ juxta clausulam, quæ in indultis apponi solet? *Sylvius apud Croix n.* 522., putat privilegium etiam suffragari, si bis vel ter missæ non legantur. Sed veriùs oppositum docet *Benedictus XIV. Notif.* 56. *n.* 16. ex decreto S. C. concilii, edito die 11. Sept. 1694. et approbato ab *Innoc. XI.* qui id mandavit publicari; ibi dictum fuit, *celebrationem missarum indultis præfatis præfinitarum omninò necessariam esse singulis diebus in eadem Ecclesia.* Declaravit tamen eadem S. C. die 30. Julii 1706. alio decreto

(1) Nunc jam contrariam Sacra Congregatio Indulgentiarum die 11 aprilis 1840 statuit doctrinam. En quæ inter alia ad sequentia dubia respondit :

Utrum qui privilegium habet personale pro quatuor missis in hebdomadis singulis debeat cum paramentis nigro colore celebrare diebus non impeditis, ut possit indulgentiam plenariam pro animabus defunctorum lucrari?

℟. *Negativè.*

Utrum qui celebrat in altari privilegiato pro singulis diebus debeat semper uti paramentis nigris, diebus non impeditis, ut indulgentiam privilegii consequatur? ℟. *Negativè.* *Edit.*

(inserto in Bullario *Clementis XI.*) quòd pro tempore, quo religiosi vel sacerdotes sæculares per aliquot dies vel menses propter absentiam non celebrant missas præfinitas, indulgentiæ non amittuntur, sed pro illo tunc suspenduntur. Insuper declaravit, quòd si missæ non legantur ob sacerdotum infirmitatem, vel quia religiosi occasione festivitatis, vel funerum, alibi celebrare debeant ex jussu prælati, si rarò id fiat, indulgentiæ etiam suffragantur. *Vide prædicta decreta apud Bened. XIV. loc. cit. n. 17. et apud Spor. t. 3. p. 258.*, qui illa in extensum affert.

Quæres 3. quomodò intelligenda clausula, *si in Ecclesia aliud altare privilegiatum non est erectum?* Probabiliter respondent *Sporer p.* 258. *n.* 133. *et Gobat. n.* 519. intelligendam esse, quòd si altare privilegiatum antea concessum fuerit generatim pro quibuscumque defunctis, idque in secunda petitione non sit expressum, posterior concessio, etiam generatim facta, nihil valet; secùs verò, si concessio fiat pro aliquibus particularibus personis. Et sic pariter videtur dicendum, si prima concessio fuerit particularis, et secunda generalis.

Notandum hic 1. privilegium altaris privilegiati non esse communicabile per generalem communicationem privilegiorum, ex decreto S. C. Indulgentiarum dato, die 5 Febr. an. 1748. et approbato à *Bened. XIV.* die 2 Martii ejusdem anni; ita refert *P. Ferrarius Bibl. v. Indulgentia in Append. n.* 15. Notandum 2. quòd *Clemens XIII.* prævio voto ejusdem S. C. die 19 Maji 1719. indulsit omnibus Ecclesiis parochialibus altare privilegiatum quotidianum ad septennium; quo expleto, præcepit omnibus Episcopis, abbatibus, vicariisque capitularibus, pro suis parœciis confirmationem ejusdem privilegii ad septennium petere. *Vide Ferrar. Bibl.*

DUBIUM III.

Quando, et quoties liceat celebrare.

340 *An possit dici missa ante auroram, vel post meridiem?*
341 *A quo tempore incipiat aurora? An tempus tam auroræ, quàm meridiei moraliter accipiendum?*
342 *Quid de privilegiis regularium?*
343 *Casus in quibus licet celebrare ante auroram, vel post meridiem. An in nocte Nativitatis omnes tres missæ dici possint ante auroram?*

340. — « RESP. 1. Ordinariè non licet celebrare post meri- » diem, sed debet inchoari ante duodecimam, nec ante auroram » quàm ante solis ortum *Regin.* quadrantem horæ, *Henriq.*, » et *Coninc.* mediam horam, *Az.* horam cum quadrante, *Suar.* » *et Fernand. et Possev.*, sesquihoram comprehendere dicunt, » et consequenter, cùm, secundùm *Henriq. Suarez*, *et alios*, » missa possit inchoari tantò ante auroram, ut sub ejus ini- » tium finiatur, licèt duabus horis ante solis ortum inciperet. » Ita *Rodriquez*, *et alii.* Unde ulteriùs inferunt quidam cum » *Suar.*, Religiosis habentibus privilegium celebrandi horâ » ante diem, licêre tribus horis ante ortum solis incipere : » quod *Card. de Lugo d.* 20. *sect.* 1. *n.* 32. non improbat, etsi » *Laym.* tantùm permittat horis duabus post mediam noctem. » *Card. de Lugo l. c.* Quâcumque autem horâ licitè (sive ex, » sive sine privilegio) celebrent, eadem etiam atque adeò in » missa, quæ nocte Nativitatis, cæterisque, quæ post illam » celebrantur licêre iis Eucharistiam aliis ministrare, contra » *Bordon.* docet *Diana p.* 9. *t.* 7. *r.* 43. » (*Sed hoc vetitum nunc est. Vide hac de re hoc lib.* 6. *n.* 252. *v. Sic etiam*).

341. — In Rubrica Missalis n. 15. habetur : *Missa privata, saltem post Matutinum et Laudes, quâcumque horâ ab aurora usque ad meridiem dici potest.* Non licet igitur celebrare ante

auroram, quæ non jam intelligitur ortus solis, sed tempus illud quod est medium inter noctem et diem. Hinc dicunt *Salm. tr. 5. c. 4. p. 1. n. 33.*, licitum esse inchoare missam ferè per duas horas ante ortum solis: sed meliùs ajunt *Croix l. 6. p. 2. n. 226. Cont. Tourn. cap. 9. art. 2. sect. 5. v. Quær. 1. et Bened. XIV. Notif. 12. n. 12.*, auroram computandam esse ex temporum varietate, juxta tabellas, quæ directoriis officii divini apponi solent. Idcircò asserunt *Croix et Cont. Tourn.* in mense Junii auroram incipere ferè duabus horis cum quadrante ante ortum solis: mensibus Februarii, et Septembris horâ cum dimidia: in mense Martii horâ cum quadrante: in reliquis verò mensibus horâ, et tribus quadrantibus circiter.

Omnes autem conveniunt cum *Lugo d. 20. num. 37. Cont. Tourn. l. c. v. Quær. 2. et 3. Wigandt tract. 15. n. 52. Bonac. p. 9. n. 2. et Salm. tr. 5. c. 4. p. 1. n. 33. et 42.* qui citant *Suar. Navar. Sa, Henr. et alios*, quòd nulla sit culpa missas terminare in aurora, et eas incipere parum ante meridiem; ratio, quia tempus tam auroræ, quàm meridiei (de qua infrà dicemus *n.* 345.), non mathematicè, sed moraliter accipiendum. Et quamvis olim (ut fert *Bened. XIV. Notif. 12. n. 3. et 4.*) *Clemens XI.* secùs præceperit in quodam suo edicto, ubi sic dixit: *Comandiamo che le Messe non possano incominciarsi prima dell' aurora, è che à mezzo giorno debbano essere del tutto terminate* (1), nihilominùs postea, cùm hoc punctum rursùs examini mandatum fuisset; *Bened. XIII.* annuit posse tolerari latitudinem tertiæ partis horæ tùm ante auroram, tùm post meridiem: idque per edictum publicatum fuit sub *Clem. XII.* (*apud Bened. l. c.*)

342. — Circa autem religiosos, affert *Lugo d. 20. n. 27.*, plura privilegia, quibus regularibus conceditur celebrare duabus horis post mediam noctem: item *Salm. ibid. n.* 32. afferunt privilegium *Eugenii IV.* celebrandi tertiâ horâ post meridiem ex justa causa. An autem hujusmodi privilegia fuerint revocata per Tridentinum? Affirmat *Fagundez cum aliis apud Lugo n.* 29. quia in præfato concilio *sess.* 22. *Decr. de vitand. in celebr. missæ*, sic præcipitur: *Ordinarii*

(1) *Id est*: Prohibemus ne missæ incipiantur ante auroram præcipimusque ut ante meridiem integrè sint absolutæ.

Edit.

caveant, ne sacerdotes aliis, quàm debitis horis celebrent... non obstantibus privilegiis quibuscumque. At negant *Wigandt t. 15. n. 5. Lugo ibid. cum Rodriq. Salas, Diana, et aliis pluribus*, et id probabile putat *Roncaglia c. 5. q. 8. cum Tamb.* Ratio, quia Tridentinum ibi tantùm imponit Episcopis, ut prædicta curent observari; ergò ubi Episcopi non repugnant, non est cur regulares suis privilegiis frui nequeant. Sed hoc non obstante, oppositum omninò tenendum ex decreto *Clementis XI.* edito 15 Decemb. 1703. (in extensum relato apud *Croix n.* 258.) ubi Pontifex declarat privilegia regularibus concessa circa missarum celebrationem omninò revocata esse per concil. Trid. in dict. decreto *sess.* 22. *cap. unic.* Et quamvis *Clemens* ibi tantùm loquatur de privilegio altaris portatilis, tamen hâc declaratione proculdubio ostendit pariter revocatum esse privilegium celebrandi extra debitas horas, quas concilium expressè servari jubet ab omnibus sacerdotibus; non obstantibus (ut suprà) privilegiis quibuscumque.

343. — « Dixi, *ordinariè*, quia antevertere licet sequen» tibus casibus, in quibus etiam paulò post meridiem, v. g. » uno, vel altero quadrante, inchoari potest, ut etiam secun» dùm *Sot. et Pal.* ex quavis rationabili causa, v. g. ob sup» plicationem, vel concionem publicam protractam ultra » meridiem, ob funus Principis, vel quia sacerdos die festo » propter iter fuit impeditus, quo casu etiam integrâ horâ » post licêre inchoare dicunt. *Vide Laym. l. c. Fer. hic c.* 3.

« 1. In necessitate, v. g. ut morituro detur Viaticum, » quo casu licêre mediâ nocte celebrare, ait *Diana p. 1. t. 14.* » *r. 33. ex Laym. etc.* (*cum Lugo disp.* 20. *n.* 25. *et Salm.* » *tr. 5. c. 4. p. 1. n. 27. cum Vasq. Pal. Dic. Hurt. etc.* » *communiter*).

« 2. Ubi est mos rationabilis, ut opifices, et famuli summo » manè possint audire sacrum. *Laym. l. 5. t. 5. c. 4. n. 3.* » *ex Nav. etc.* (*Vide Dian. p. 2. t. 14. r. 34.*) non tamen » idcircò post meridiem licebit.

« 3. Ex privilegio, de quo suprà.

« 4. In nocte Nativitatis, in qua omnes tres missas ante » auroram dici posse, probabiliter docent *Suarez, Con. Laym.* » *Dian. p. 4. t. 4. r. 236. contra Sylv. Fern. et alios* » (*Lugo n. 25. Salm. ibid. n. 26. cum Fagund., et Nugno.*)

Quæres, an liceat in nocte Nativitatis Domini legere omnes

tres missas ante auroram? Affirmant *Suarez d. 80. sect. 4. v. Tertio*, *Lugo d. 20. n. 25. Salm. tr. 5. c. 4. p. 1. n. 10. et 26. Dian. p. 1. tr. 14. r. 35. cum Vasq. Laym. Con. Molf. etc.* Quia (ut dicunt) in *c. Nocte sancta de Consecr. dist. 1.* absolutè conceditur, quòd in nocte Nativitatis *missas celebrent presbyteri.* Sed verius id negandum cum *Holz. p. 85. n. 372. Conc. p. 488. n. 4. Elbel p. 156. n. 230.* Ratio, quia hoc esset contra expressam Rubricam Missalis, ubi notatur : *Prima missa dicitur in nocte; secunda in aurora; tertia in die.* Et hodie adest decretum S. C. Rituum, editum die 18 Dec. 1702. (apud *Holz. et Elbel*) ubi dicitur : *Non licet in media nocte Nativitatis Domini celebrare successivè alias duas* (missas), *et communionem sacram exhibère.* Si autem quis unam missam celebrare vellet in tali die, nulla apparet ratio, ut rectè ait *P. Concina*, cur primam potiùs, quàm alias celebrare debeat.

344. — Adde 5. posse celebrari missam privatam post solemnem in festivitate, si solemnis protrahatur ad horam et ampliùs post meridiem, ut probabiliter dicunt *Wigandt t. 15. n. 52. et Salm. ibid. n. 35. cum Laym. Pal. Suar. Ronc. Led. Vill. etc.* Imò probabiliter *Suar. Vasq. Fill. Rodr. Possev. et alii ap. Bonac. p. 9. n. 7.* (qui tamen non facilè id concedit sine licentia Episcopi) admittunt etiam post duas horas posse celebrari, ne magna pars populi missâ careat. Adde 6. Ex causa itineris per horam post meridiem (vel ante auroram), ut cum *Bus.* dicunt communissimè *Conc. t. 8. p. 487. n. 2. Wigandt l. c. et Salm. ibid. n. 36. cum Soto, Suar. Pal. Laym. et aliis citatis.* Sic etiam ex causa funeris alicujus magnatis, ut *Busemb. Conc. et Salm. ibid. n. 41. cum Henr. etc.* Ex causa concionis, *Busemb. et Wig.* Ex causa publicæ supplicationis, *Busemb. et Conc.* Item quando Episcopus confert Ordines, *Laym. cap. 4. n. 4. et Salm. ibid. n. 40. cum Soto, S. Anton. Palud. Henr. etc.* Ex his enim causis missa potest anticipari, ut suprà, vel postponi per horam. Adde 7. Si Episcopus dispenset in aliquo casu particulari ex rationabili causa; juxta quam facultatem possunt Episcopi secum etiam dispensare. Ita *Lugo d. 20. n. 27. Wig. l. c. Salm. tr. 5. c. 4, p. 1. n. 28. et 37. cum Nav. Laym. Pal. Conc.* Et rectè dicit *Croix l. 6. p. 2. n. 225.*, eamdem facultatem habère omnes superiores, secluso privilegio, erga suos religiosos, cùm sint eorum Ordinarii.

345. — « 1. Graviter peccat, qui sine aliqua harum, aut » saltem justa causa citiùs manè, vel seriùs post prandium » celebrat, ubi *Azor* tertiam horæ partem, *Laym.* mediam » horam, *Bon.* tres quadrantes, *Sylvius* horam requirit, ut » differendo peccet mortaliter. *Vide Dian. t. 14. r. 34.* ubi » notat, Religiosos ex suis privilegiis posse celebrare usque » ad tres horas post meridiem, post tertiam verò nullo modo. » *Vide Bon. l. c.*

Quæritur, an sit cuique licitum celebrare missam sub hora nona, scil. horâ tertiâ post meridiem? Affirmant *Scotus, S. Anton. Palud. Nav. Vivald. Durand. etc. ap. Palaum p. 7. n. 14. et apud Escob. lib. 21. n. 354.* qui cum *Less.* id probabile putat; quia (ut dicunt) sacrificium altaris correspondere debet sacrificio Crucis, quod horâ nonâ fuit consummatum. Nec obstare ajunt Ecclesiæ contrariam consuetudinem, quia hæc est tantùm introducta ob fragilitatem hominum non valentium tamdiu jejunare; unde non censetur obligationem induxisse, sed potiùs favorem, cui quilibet potest renuntiare. Sed hodie oppositum omninò tenendum, ut docent *Suar. d. 80. sect. 4. Laym. c. 4. n. 3. Bon. p. 9. n. 1. et 7. Palaus l. c.* qui opinionem contrariam meritò improbabilem vocat, et *Salm. ibid. n. 34. cum Vasq. Con. et aliis passim.* Ratio eruitur tùm ex Trid. *sess. 22. in Decreto de observand. in cel. miss. etc.* ubi sic habetur: *Sancta Synodus decernit.... ut Ordinarii.... edicto, et pœnis propositis caveant, ne sacerdotes aliis quàm debitis horis celebrent.* Tùm ex universali Ecclesiæ consuetudine, quæ utique nunc servanda est, cùm sit præscripta à Rubrica Missalis ut suprà, et insuper expressè approbata à *S. Pio. V.* in sua bulla incipiente, *SS. in Christo Pater,* ut Pontifex prohibet *in virtute S. obedientiæ, ne quis sub pœna perpetuæ suspensionis à divinis præsumat quovis prætextu, etiam licentiarum, in vesperis celebrare.* Ergò celebratio sub vesperis non poterit excusari à culpa gravi, cùm talis celebratio præsumptio à Pontifice declaretur, et expressa inobedientia.

346. — Communiter autem DD. in hoc admittunt parvitatem materiæ, quæ excuset à mortali; et cum causa etiam à veniali, nempe si Missa terminetur parùm ante auroram, et incipiatur parùm post meridiem: sed valde discrepant in assignanda tali materia. *Azorius p. 1. lib. 10. c. 25. q. 5.*

16.

assignat pro materia gravi tertiam horæ partem; *Laym. l.* 5. *t.* 5. *c.* 4. *n.* 4. mediam horam; communiùs verò et probabiliùs censent *Sylvius q.* 83. *art.* 2. *q.* 4. *Pal. p.* 7. *n.* 14. *Bon. p.* 9. *n.* 6. *Ronc. c.* 4. *q.* 8. *r.* 1. *Viva ap. Conc. p.* 487. *n.* 2. qui non reprobat, et *Salm. tr.* 5. *c.* 4. *p.* 1. *n.* 34. *in fin. cum Gab. et aliis* censent non esse materiam gravem, nisi incipiatur missa horâ ante auroram, vel horâ post meridiem. Item valde probabiliter dicunt hìc *Suar. d.* 80. *s.* 4. *v. Tertio, Bon. n.* 7. *Merati p.* 248. *et Fill. tr.* 5. *c.* 4. *q.* 7. *num.* 103. *cum aliis*, privilegium celebrandi horâ post meridiem, vel ante auroram, intelligi unâ horâ ante vel post tempus ut suprà à DD. concessum etiam non privilegiatis, alioquin privilegium parùm prodesset.

Circa autem prædictam parvam materiam (id est minus quàm horâ, ut suprà) in celebrando post meridiem, dixit quidam recentior non sufficere ad excusandum à veniali causam differendi celebrationem usque ad illud tempus, sed insuper requiri justam causam eo tunc celebrandi, putà si sit dies festus, vel ut alii audiant missam, et similia: alioquin dicebat celebrationem non excusari à culpa veniali. Sed hæc distinctio sive opinatio à nullo auctore tradita est, et videtur omninò insubsistens, ut mihi et aliis doctis visa est, quia eadem causa quæ permittit dilationem, permittit etiam celebrationem eo tunc fieri.

347. — « 2. Non est peccatum celebrare ante dictam Pri- » mam, vel etsi ob infirmitatem non possis Horas dicere » (*ut docent etiam Salm. ibid. n.* 43. *et* 44. *cum communi*) « vel » etiam ante Matutinum, si causa subsit, sine qua erit veniale, » ut docent *Fill. Laym. et alii*, videturque sententia tuta » contra multos dicentes esse mortale.

Quæritur, quale peccatum sit celebrare missam ante recitationem Matutini? Adsunt tres sententiæ:

Prima dicit esse mortale, et hanc tenent *S. Anton.* 3. *p. tr.* 13. *cap.* 6. *Antoine p.* 154. *v. Secundùm, Juenin. t.* 7. *p.* 393. *q.* 1. *et alii cum Gav. p.* 3. *tit.* 11. *num.* 5. quamvis *Merati t.* 1. *p.* 799. *n.* 7. dicat *Gav.* postea alibi suam temperasse opinionem. Hanc sententiam AA. præfati probant ex quadam Constitut. *Innocentii IV.* edita 1254. et relata *apud Cont. Tourn. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 8. *v. Quær.* 2. ubi dicitur: *Sacerdotes missas celebrare, priusquam officium matutinale com-*

pleverint, non præsumant. Item ex Rubrica Missalis *tit.* 1. *de Præpar. sac.* ubi legitur: *Sacerdos celebraturus missam, saltem Matutino cum Laudibus absoluto, etc.* Item *tit.* 10. *de defect.* ubi videtur hic numerari inter defectus graviores.

Secunda sententia autem nullam in hoc culpam agnoscit, et hanc tenent *Tamb. de Sacrif. Miss. l.* 1. *c.* 7. §. 2. *num.* 3. *Holzm. t.* 1. *p.* 447. *n.* 469. *cum Gob. et Cherub.* item *March. et Quarti apud Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 230. Ratio istorum, quia nulla apparet lex sub culpa hoc præcipiens: et Rubrica est tantùm de consilio, non de præcepto.

Tertia sententia verò communior et probabilior, quam tenent *Pal. d. unic. part.* 10. *n.* 14. *Less. l. c. cap.* 37. *n.* 81. *Anacl. p.* 200. *qu.* 6. *Conc. t.* 2. *p.* 490. *n.* 11. *Elbel de Sacr. Miss. n.* 238. *Merati l. c. Cont. Tour. l. c. cum Soto, Sylv. Tol. Nav. Bellarm. Henr. à S. Ign. Croix l. c. cum Val. Sanch. Vasq. Bon. Vict. et aliis, Salm. tr.* 5. *c.* 4. *p.* 1. *n.* 45. *cum Sylv. Laym. Fill. Barbosa, etc.* Hæc sententia docet contra primam id nequaquam esse mortale, tùm quia nulla adest connexio inter officium et missam, ac ideò recitatio Matutini non videtur necessaria dispositio ad celebrandum, cùm sacerdos aliter orando possit etiam se disponere: tùm quia hujusmodi gravis obligatio neque exprimitur in Rubrica, neque communiter sub gravi est recepta. Docet autem contra secundam sententiam non excusari à culpa veniali, quia in Rubrica id jam inter defectus numeratur; ea enim, quæ inter defectus computantur, non ampliùs possunt esse de consilio, et ideò nequeunt ab aliqua culpa esse immunia. Hanc nostram sententiam amplectitur etiam *N. P. Benedictus XIV.* in suo doctissimo Opere *de Sacrif. Miss. l.* 3. *c.* 13. Ab hujusmodi autem culpa veniali, ut rectè dicunt *Cont. Tourn. ibid. v. Quær.* 5. *Croix l. c. et Salm. tr.* 5. *c.* 4. *p.* 1. *n.* 46. *et* 47. *in fin.* excusabit quælibet mediocris causa rationabilis, putà si dans eleëmosynam postulet ut statim celebretur, si expectet populus aut aliqua persona gravis, si superior præcipiat, tempus celebrandi transeat, vel instet commoditas studii, itineris, et similia.

348. — An verò sit mortale canere missam conventualem, et solemnem, antequam Matutinum in choro dicatur? Negat *Sanch. Cons. l.* 7. *c.* 2. *d.* 39. Sed *Pal. Disp. un. p.* 10. *n.*

16..

14. *Bon. p. 9. n. 8. Merati d. p. 799. Bened. XIV. l. c. et Salm. ibid. n. 48. cum Nav. Sot. Sylv. Laym. Garcia, Suar. et aliis* communiter et veriùs affirmant esse mortale, nisi intercedat justa causa (et gravis, et publica, ac sine scandalo, ut addit *Suar.*). Ratio, quia talis est consuetudo recepta in omnibus Ecclesiis, ubi preces publicæ dicuntur : ita ut, aliter agendo, graviter læderetur publicus Dei cultus, bonum commune, et conveniens regimen Ecclesiæ, præter scandalum populi.

349. — « Resp. 2. Per se loquendo, quotidie licet celebrare. » Dico, *per se*, quia præcepto obligante sub mortali prohi» bemur die Veneris sancto » (*Can. Sabbato, de consecr. dist. 3. ubi dicitur*, isto biduo penitùs non celebrari; *et respectu ad hoc biduum certè manet in observantia apud omnes, id est die Veneris, et Sabbati sancti*); « non tamen Eucha» ristiam sumere, vel aliis præbêre, ut habent *Hurt. de Sa» crif. d. 4. dif. 3. Quintan. ex Suar. Vasq. Tann. etc.*, licèt » suppositis declarationibus *Card.* non licêre ministrare, nisi » solis infirmis, velit *Dian. p. 4. t. 4. r.* 237. *p.* 6. *t.* 6. *r.* 19. » *et p. 9. t. 9. r. 24. ex Barb. Gav. etc.* » (*Notandum hic Decretum pro communione quotidiana, approbatum ab Innoc. XI. relatum à Croix l. 6. p. 1. n.* 665. *in quo dicitur :* Curent etiam (*Episcopi et Parochi*) ut circa communionem in feria VI. Parasceve Missalis Rubricæ, et Romanæ Ecclesiæ usus serventur. *Ex quo rectè infert Card. apud Croix ib. n.* 493. (*quidquid dubitet Leand.*) *nunc graviter prohibêri communionem etiam privatim in illa die.*) « In Cœna Domini » verò, etsi ex consuetudine, uno celebrante, reliqui com» municare debeant; plures tamen ex causa licitè privatim » celebrant, non tamen post finitam missam solemnem, et » sacrarium reconditum, ut vult *Pal. tr. 22. disp. un. p. 7.* » *n.* 2. licèt alii id non admittant apud *Dian. p. 9. t. 9. r. 24.* » Sabbato sancto alii negant licêre, ut *Vasq. etc.;* alii proba» biliùs affirmant, ut *Suar. Fag. Dian. Gasp. Hurt. d. 4.* » *dif. 3. Pal. n.* 5. (qui non vult fieri ante inchoatam missam » solemnem), et *C. de Lugo s. 1. n.* 18. qui addit, non esse » tunc legendas prophetias, quia non sunt pars missæ : neque » benedictionem cerei, imò nec Litanias, quia est ratio » eadem. *Vide l. c. n.* 20. *et Bon. p.* 2. ubi notat, quòd usus » id vix habeat. *Vide* etiam *Dian. p. 4. t. 4. r.* 237. ubi

» cum *Mercero* contra alios permittit eo die ante missam so-
» lemnem celebrare de Sancto incidente, vel votivam.

350. — Quæritur, an liceat celebrare privatim in Cœna Domini, et in Sabbato sancto? Affirmant *Viva q.* 5. *art.* 6. *n.* 1. *Mazz. t.* 3. *p.* 192. *Dian. p.* 6. *tr.* 6. *r.* 19. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 231. *et* 234. *cum Suar. Nav. Vasq. et Lugo*, item *Sotus, Henr. Con. Laym. Pal. Barb. etc. ap. Salm. tr.* 5. *c.*4. *p.* 1. *num.* 2. *et* 7. qui huic opinioni adhærent. Ad decreta autem opposita S. C. respondent præfati AA. ea vel non esse ubique publicata, vel non ubique recepta. Eidem sententiæ olim ego adhæsi; sed nunc, cùm alia decreta novissimè edita observassem, dico omninò tenendum non licêre, ut sentiunt *Holzm. p.* 79. *n.* 341. *Cont. Tourn. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 2. *concl.* 3. *Antoine p.* 490. *q.* 4. *et Bened. XIV. Notif.* 38. *nu.* 9. Nam de die Sabbati sancti adest decretum S. C. Rituum (apud *Monacellum titul.* 15. *Form.* 3. *in fine*) editum die 11. Martii 1690. ubi sic dictum fuit: *Nec licitum est missas celebrare in die Sabbati sancti in quibuscumque Ecclesiis et oratoriis, non obstante quâcumque contrariâ consuetudine, prout Papâ approbante suo decreto generali statuit eadem S. C.* Quoad diem autem Jovis sanctum, adest aliud decretum prohibens, relatum à *Pittonio de Ritib. t.* 1. *n.* 1703. Sed quod magis refert, hæc omnia decreta fuerunt expressè confirmata à Papa *Clemente XI.* (ut legitur *ap. eumdem Bened. XIV. de Notif.* 38. *et ap. Pitton. l. c. n.* 1703.) per decretum proprium ipsius Pontificis emanatum die 15. Martii an. 1712. ubi sic habetur: *Dichiarando per ultimo, che colla suddetta prohibizione per lo Venerdì santo non intende la Santità sua di permettere, che ne' giorni di Giovedì e Sabbato Santo si celebrino Messe private, ma solo la Conventuale, secondo il Rito della S. Chiesa, è replicati Decreti della S. C. de' Riti* (1). Hocque decretum confirmatum fuit ab *Innoc. XII.* ut refert *P. Merati in Indice Decretor. n.* 501. et ab ipso *Clem. XI.* (*vide ib. n.* 632.) à quo statutum fuit quòd occurrente festo SS. Annuntiationis, vel S. Josephi in die Cœnæ Domini, tantùm

(1) *Id est*: Declarando denique ex prædicta prohibitione pro die Veneris sancto nullo modo inferri posse, Sanctitatem suam concedere ut die Jovis et Sabbato sancto celebrentur missæ privatæ, præter conventualem tantùm, juxta ritum sanctæ Ecclesiæ atque iterata decreta S. R. C.

Edit.

aliquæ privatæ missæ celebrentur, juxta judicium Episcopi, ergò sacerdotes extra hunc casum nequeunt tali die celebrare. His igitur stantibus decretis, non video quomodo opinio contraria hodie sustinêri possit. Occurrente verò festo S. Josephi, et Annuntiationis B. Virginis, die Cœnæ Domini, Episcopus curabit, ut aliquæ missæ privatæ ante solemnem celebrentur; si autem festum B. V. occurrat Sabbato sancto, non possunt celebrari missæ privatæ, et festum transfèrtur ad feriam 2. post Dominicam in albis, juxta decreta S. C. apud *Merati t. 1. p. 2. in Indice num.* 501. *et* 504. *et n.* 632.

351. — « Resp. 3. Sæpiùs in die celebrare non licet ordi-
» nariè; quod addo, quia, si sis jejunus, licitum est sequen-
» tibus casibus, bis vel etiam ter, requisito tamen, si facilè
» habêri possit, Episcopi judicio, præterquam in primo:

« 1. Nocte Nativitatis, quâ tamen non tenetur, ne paro-
» chus quidem, celebrare tres missas, sed potest aliquam pro
» arbitrio omittere. *Diana p. 4. t. 4. r.* 236. Neque ter com-
» municare, vel semel communicare, et bis celebrare *p.* 8.
» *t. 1. r.* 87.

« 2. Si pastor habeat duas parochias dissitas (1). *Fill. Card.*
» *de Lugo d.* 20. *n.* 45.

Modò non sit alius, qui commodè possit in altera celebrare, ut *Salm. tr.* 5. *c.* 4. *p.* 1. *n.* 12. *cum communi.* Et hoc juxta decretum N. P. *Bened. XIV.* editum die 16. Martii 1746. (*Vide in suo Bullario.*) ubi prohibetur parocho, adhuc ratione paupertatis, bis in festo celebrare; et tantùm id conceditur, si alius non sit sacerdos, qui in alia parochia celebrare valeat. Idem dicunt *Salm. n. cit. cum Dic. etc.* de sacerdote simplici, si ibi desit alius sacerdos. Et hoc licêre etiam in die feriali, ne populus (sufficiens in numero) privetur missâ, dicunt *Suar. Pal. Leand. Dian.* In hoc tamen verò dicunt *Salm. ibid. n.* 14. *cum Ledesm. etc.* standum esse consuetudini, aliàs videtur id absque scandalo fieri non posse. Idque omninò reprobat *Bened. XIV. de Sacr. Miss. l.* 3. *c.* 5. *n.* 3. *cum Decl. S. C.* Refert autem idem *Bened. XIV. Not.* 36. *n.*

(1) « Advertit tamen *Benedictus XIV.* in Brevi, *Declarasti* edito 16 Mart. » 1746, quòd de hac re semper impetranda est facultas ab Episcopo, etiamsi » necessitas intercedere videatur. » *Hom. Ap. Examen Ord. n.* 127.

Edit.

15. opinionem aliquorum affirmantium posse parochum in die festivo celebrare secundam missam pro defuncto præsente cadavere, ex *c. Consuluisti, de celebr. miss.* ubi dicitur: *Excepto die Nativitatis Domini, nisi summa causa necessitatis suadeat, sufficiat sacerdoti semel in die celebrare.* Et Glossa *v. Necessitatis*, dicit: *Si celebravit de die, potest et aliam missam dicere pro defuncto.* Et hanc opinionem admisit *Bened. XIII. in Serm.* 6. *de Purg.* modò sacerdos sit jejunus; et non sit alius, qui pro defuncto celebret. Attamen idem *Benedictus* deinde in *Indulto celebrandi tres missas*, etc. incipiente, *Quod expensis*, dato sub die 26. Augusti anno 1748. (*Vide in Bullario.*) ibi in §. *Novam*, circa finem declaravit, stante quòd parochus potest aliquando missam pro populo in Dominica celebrandam transferre in diem infra hebdomadam, ampliùs non permitti duo sacra in eadem Dominica peragere. Hæc sunt verba Pontificis: *Neque verò hæc in præsenti à nobis commemorantur, quasi nunc etiam præsente cadavere duæ missæ ab eodem sacerdote celebrari possint, cùm juxta hodiernam disciplinam liceat prysbytero, relictâ missâ de die, missam pro defuncto, si præsens sit corpus, cum cantu celebrare.*

« 3. Si concursus populi sit tantus, ut Ecclesia non capiat, » ut habet *Laym. l.* 5. *t.* 5. *c.* 4. *n.* 6. *Vide C. de Lugo l. c.* » etsi tunc potiùs expediat celebrare extra. » (*Cum Salmant. tr.* 5. *c.* 4. *p.* 1. *n.* 22. *Suar. Con. Pal. etc.*)

« 4. Si ante ablutionem moneatur de communicando in» firmo, et suam jam hostiam sumpserit, nec sit alius » sacerdos. *Sylv. Nav.* Sed casum esse metaphysicum, dicit » *Cardin. de Lugo d.* 20. *n.* 44. » (*Aut vix practicum, ut Salm. ibid. n.* 16.)

« 5. Si die festo adveniat persona, quas non deceat Sa» crum omittere, v. g. rex, aut princeps. » (*Aut Episcopus, ut tenent S. Anton. Hurt. Dic. ap. Salm. ibid. n.* 19. *contra Con. Vasq. et Lug. qui probabiliùs quoad omnes hoc negant*), « quamvis hic ultimus dicatur non esse in usu. *Vide Bon.* » *d.* 4. *q. ult. p.* 7. *n.* 9. *C. de Lugo l. c. et Laym. t.* 5. *c.* 4. » *Coninch. Dian. p.* 2. *t.* 14. *r.* 65., ubi rectè monet, in » his omnibus attendendum ad loci consuetudinem, quæ » ferè omnes nunc sustulerit. » (*Ut etiam Salm. ibid. in fin. cum Bon. et aliis*).

352. — « Quæres, an aliquando liceat interrumpere missam?

« Resp. Etsi abrumpere essentialiter, sive unam tantùm » speciem consecrare, nullo casu liceat, ut dictum est su- » prà *c.* 1. *d.* 2. accidentaliter tamen abrumpere, vel etiam » interrumpere, aliquid interponendo, licet his casibus.

Notandum hìc, quòd mutilare sacrificium ex proposito nunquam licet, etiam ad mortem evitandam; verùm mutilare per accidens, et indirectè licet aliquando, putà, irruente incendio, vel hoste ad necandum; tum enim posset sacerdos sumere hostiam consecratam, vel secum ferre calicem non consecrando: quia tunc non mutilat sacrificium, sed excusatur à perficiendo illud. *Ita Laym. Bon. d.* 3. *q.* 3. *p.* 2. *Pal. p.* 11. *n.* 2. *et Salm. ibid. p.* 4. *n.* 103. *cum Garcia, Arav. et communiter.*

« 1. Ob concionem post evangelium, vel processionem » excipiendam.

353. — « 2. In gratiam supervenientis principis, vel turbæ » peregrinorum die festo, quo aliàs missam audire non » possent, vel simili justa causa; ex qua, si non sit facta » oblatio, posse incipere de novo, ut totum Sacrum au- » diant » (*Cum Laym. Azor, Nav. Pal. Dic. etc. ap. Salm. tr.* 5. *c.* 4. *p.* 4. *n.* 111. *Et idem posse fieri in adventu Episcopi, Cardinalis, aut processionis populi. DD. citati*), « etsi » non teneantur, docent varii auctores cum *Sa*, *apud Bon.* » *d. ult. p.* 7. *n.* 9. qui benè monet, consuetudini loco- » rum standum. *Henriq.* autem docet, id tantùm licêre finitâ » epistolâ, vel evangelio. *Tamb.* planè improbat.

« 3. Si ante Canonem sacerdos recordetur alicujus impe- » dimenti, v. g. se non esse jejunum, vel in gratia, vel ir- » regularem, et excommunicatum » (*Ita etiam Salm. ibid. n.* 105. *cum S. Th. et communi, modò possit relinqui missa sine scandalo, aut gravi nota, ut benè advertunt Salm. ibid. in fin. cum Con. et Pal. Vide hìc dicta suprà n.* 262.), « vel » excommunicatus non toleratus præsumat interesse, nec » possit expelli.

354. — « 4. Si urgeat gravis necessitas vel propria, v. g. » morbus; vel proximi, ut si moriturus sit baptizandus, » vel absolvendus. *Trull. Dian. p.* 5. *t.* 3. *res.* 70. in aliis » tamen sacramentis non ita necessariis, non decet inter

» consecrationem et sumptionem interrumpere, nisi moriturus » esset in propinquo, nec opus esset vestes exuere; vel nisi pœ» nitentiæ sacramentum ob phrenesim suscipere non posset. » *Laym. Tamb. l. 2. exped. Sacrif. c. 7.* Revertens autem » ad sacrificium sacerdos, si fuerit antè facta consecratio, inci» piet ubi desierit; utì, etsi facta non fuerit, et parva mora » intercesserit, v. g. minor quàm unius horæ; si autem » longior, ordietur ab initio. *Tamb. l. c. exped. sacrif. c. 8. §. 7.*

355. — Quomodo missa ab uno sacerdote interrupta ab alio sit supplenda? Si deficiat sacerdos ante consecrationem, nihil per alium supplêri debet, ut *Croix n. 547. cum S. Th. Avers. Pasq. contra alios.* Si verò deficiat post consecrationem, etiam unius tantùm speciei, tunc supplêre debet sacerdos jejunus, si adsit, aliàs etiam non jejunus, cùm urgeat majus præceptum de integritate sacrificii. Ita *Salm. tr. 5. c. 4. p. 4. n. 107. cum aliis, et Croix l. c.* Omnia hæc habentur in Rubr. Miss. *tit. 10. n. 3. ex c. Nihil 7. q. 1.* Et etiam sacerdos excommunicatus, atque irregularis supplêre debet, si alii desint, et ipse possit sine gravissimo incommodo, ut ait *Croix num. 550. cum Pasq. contra Sot. Sa, etc.* Si autem deficiat post sumptionem solius corporis Christi, *Bon.* putat calicem posse sumi in alia missa; sed communiùs contradicunt *Croix n. 548. Avers. Pasq. et alii*, et ajunt tunc ab alio calicem esse sumendum. Dicit *Tamb.* quærendum esse qui suppleat, post septem etiam horas; sed probabiliter *Gob.*, cui adhæret *Pasq. apud Croix n. 549*, ait non esse ultrà quærendum quàm per unam circiter horam, aliàs non censetur unum sacrificium. Si verò sacrificium posset supplêri ab eodem sacerdote, melius hoc esset, quàm supplêri ab alio, etiamsi ille non esset jejunus. *Croix cum Gob. num. 552.*

DUBIUM IV.

Quo loco celebrandum sit?

356 *An et in quali necessitate liceat extra Ecclesiam celebrare? Et an in mari?*

357 *An et quando liceat celebrare in oratoriis ex dispensatione Episcopi? Licet I. in oratoriis benedictis. II. in oratoriis communitatum. III. in oratoriis erectis in palatiis Episcoporum.*

356. — « RESP. Communiter non licet celebrare, nisi » in Ecclesia, eaque consecrata, vel saltem benedicta et non » violata, vel execrata, nec interdicta. Patet ex *Trid. sess.* » *22. Lugo d. 20. n. 48.*

« Dixi, *communiter* : quia in decenti loco, et altari por- » tatili (quod semper sub mortali requiritur) cum licentia » Episcopi, si adsit, vel sine ea, si absit » (*Ut advertunt etiam Salm. tr. 5. c. 4. p. 2. n. 54. cum Lugo*), « licet se-

» quentibus casibus : extra quos si fiat, esse mortale docent » *Fill. Laym. et alii commun.* » (*cum Lugo, Sanch. Laym. Suar. et Salm. ibid. num.* 49. *cum communi*) « *contra* » *Sotum, et Sa.*

« Primò, si sit necessitas, qualis esse censetur, I. Si Ec- » clesiæ dirutæ sint. » (*Et aliàs populus careret missâ, et sic conceditur in can. Concedimus de consecr. dist.* 1. *Salm. ibid. num.* 52.) « II. Si populum in solemni festò templum » non capit. » (*Lugo disp.* 20. *n.* 48. *s.* 2. *Bened. XIV. de Miss. lib.* 3. *c.* 6. *Salm. ibid. n.* 53. *cum Pal. Laym. Vasq. Dic. Con. Suar.*) « III. In castris pro exercitu ; sed festis » tantùm diebus. *Fag. C. de Lugo, etc.* Licèt *Pasqual. apud* » *Dian. pag.* 9. *t.* 1. *res.* 44. etiam non festis censeat posse » permitti Generalibus, et primariis Ducibus in suis ten- » toriis » (*In his tamen, et similibus casibus impetranda est semper ac potest licentia Ordinarii, ut Lugo d.* 20. *d. n.* 48. *et Salm. suprà cit. n.* 54. *in fin. cum Pal. Laym. et Vasq.*) « IV. in portu pro appulsu navis. » (*Ne navigantes, qui navem deserere nequeunt, missâ in die festo priventur. Pal. Laym. Lug. Dic. cum Salm. ibid. Et quamvis in c. Sicut de consecr. dist.* 1. *dicat Pontifex non licêre extra Ecclesiam celebrare*, nisi summa coëgerit necessitas, *attamen respondent Salm. ibid. num.* 55. *cum Vasq. Conc. Pal. et aliis, minorem necessitatem sufficere, ex consuetudine jam recepta, ut est in prædictis casibus, quibus addunt Lugo d.* 20. *d. n.* 48. *et Salm. ibid. n.* 51. *cum Pal. Laym. Suar. et Sa, Con. etc. casum, si quis per loca deserta peregrinans diù cogatur missâ carêre, nisi extra Ecclesiam celebret.*) « Non tamen » in flumine, vel mari propter periculum effusionis sangui- » nis, ut *commun.* docetur apud *Bon.* Contrarium tamen » dicitur jam habêre praxis Lusitanorum euntium in In- » diam, ex permissione *Clem. VIII.* et *Pauli V.* ex qua » licitè nunc fieri docent *Fagund. Gran.*, nec improbat *C.* » *de Lugo l. c.* Limitat autem *Dian. p.* 5. *t.* 3. *res.* 40. *cum* » *Hurt. Merc. Trul. etc.* si magna sit tranquillitas sine ullo » tempestatis indicio, adsitque præter celebrantem sacerdos » alius, qui post consecrationem firmiter teneat calicem. » Cum qua cautione etiam Episcopum posse ad hoc conce- » dere facultatem in necessitate (v. g. ne magna multitudo » non audiat Sacrum, vel moribundus decedat sine Viatico)

» docet *Gran. apud Dian. l. c. contra Con. et Tur.* » (*Imò approbat Lugo d. 20. n. 86.*) « qui soli Papæ eam reservatam volunt, ut etiam *Dian. p. 9. t. 1. r. 45.* ubi adducit » declarationem Cardinalium, quâ jubentur Episcopi id pro» hibêre. » (*Et de hoc non videtur dubitandum, ut mox dicemus num. seq. ex Tridentino, ubi omninò vetitum est Episcopis concedere usum altaris portatilis, et licentiam celebrandi extra Ecclesiam. Cæterùm certum est cum facultate obtenta à Pontifice licêre celebrari in mari, non solùm ob concessionem Clem. VIII. et Pauli V. ut suprà, sed etiam ob Indultum Clementis XI. ut referunt Ben. XIV. de Sacr. Miss. l. 3. c. 6. et Cont. Tourn. cap. 9. sect. 6. v. Quær. 1. in fin. quo concessum fuit Equitibus Hierosolymitanis anno 1706. celebrare in mari, hâc tamen lege, 1. ut adsit longa distantia à littore; 2. ut mare sit tranquillum; 3. ut assistat alius sacerdos, vel diaconus, qui, si quis concitetur motus, calicem firmum teneat*).

« Secundò. Ex dispensatione Episcoporum, ob rationabi» lem causam, etsi in *Trid. sess.* 22. id permittere prohi» beantur, nisi ex justa causa, in oratoriis privatis divino » cultui destinatis, licèt non benedictis. Verùm etiam hanc » potestatem illis nunc esse ademptam, docent *Gav. l. c.* et *Dian.* » *p. 9. t. 9. resp. 42.*, ea tamen non obstante, posse eos in » aliquo casu particulari ex justa causa permittere, ut cele» bretur extra Ecclesiam, in altari portatili, docet idem *Dian.* » *l. c. r. 43. ex March. Garc. Hurt. C. de Lugo, Aversa,* » *Persic. etc.*

357. —Quæritur, in quibus oratoriis Episcopi possint dare licentiam celebrandi? Olim Episcopi poterant hanc licentiam ubique impertiri ex *can. Missarum* 12. *de consecr. dist.* 1. ubi habetur : *Missarum solemnia non ubique, sed in locis ab Episcopo consecratis, vel ubi ipse permiserit, celebranda esse censemus.* Verùm hæc facultas adempta fuit Episcopis circa domos privatas ex Trid. *sess.* 22. *in Decreto de celebr. miss.* ubi sic dictum fuit : *Ne patiatur, privatis in domibus, atque omninò extra Ecclesiam, et ad divinum tantùm cultum dedicata oratoria, ab eisdem Ordinariis designanda et visitanda, sanctum hoc sacrificium à sæcularibus, aut regularibus quibuscumque peragi.*

Hoc igitur decreto non fuit vetitum Episcopis dare licentiam celebrandi I. in oratorio benedicto, et designato ad usus sacros, in quo est janua habens ingressum per viam publicam, etsi sit januà privata affixa domui alicujus sæcularis; illud etiam non dicitur privatum, sed publicum oratorium, ut rectè dicunt *Viva q.* 5. *a.* 6. *n.* 5. *et Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 265. *cum Aversa, Quarti, Naldo, Homob. et Dian.*; qui addit cum *Pasq.* posse in tali oratorio nihilominùs celebrari januis clausis: non enim præcipitur, ut publicè celebretur, sed ut in publico oratorio. Advertit etiam *Croix n.* 266. non esse opus quatuor muris, qui oratorium separent ab aliis locis, sed posse pro quarto muro aptari telam, quæ aperiatur ad commoditatem audientium missam. Quapropter qui ibi pranderet, vel in alios usus profanos adhiberet per modum habitûs, peccaret mortaliter, quia oratorium illud est vera Ecclesia; venialiter tamen, si aliquando, et sine necessitate, ut dicunt *DD. ap. Bon. et Suar.*

Neque II. in oratoriis erectis in domibus regularium, vel alterius communitatis, ut rectè ait *Tamb. de Meth. cel. Miss. l.* 1. *c.* 4. §. 3. *n.* 2. *cum Lezana.* Hinc benè potest Episcopus dare licentiam celebrandi in oratoriis hospitalium, seminariorum, et conservatoriorum, ut praxis habet; hæ enim domus non dicuntur privatæ. Et idem ait *Croix n.* 264. *cum Quarti, et Diana* de capellis erectis in publicis carceribus: dicit enim *Illsung ap. Croix l.* 3. *p.* 1. *n.* 626. prohibitionem Tridentini respicere tantùm oratoria privata laicorum, vel clericorum sæcularium. Hinc *Fagnanus in c. In his, de priv. num.* 23. refert S. Congregationem pluries declarasse, hujusmodi oratoria carcerum, confraternitatum, hospitalium, et communitatum non comprehendi in prohibitione concilii, quia hæc sunt oratoria fixè ad divinum cultum dedicata. Et propterea in hujusmodi oratoriis quicumque audientes missam satisfaciunt, et à quocumque sacerdote possunt utique missæ celebrari, ac omni die etiam ex solemnioribus, ex declaratione S. C. Rit. 2. Septemb. 1661. (apud *Merati in Ind. num.* 392.) ubi sic dictum fuit: *Missæ sacrificium potest peragi in publico oratorio de licentia Episcopi constructo in diebus solemnioribus anni, dummodò habeat omnia requisita ad Ecclesiam vel ad publicum oratorium constituendum.*

Neque III. in oratoriis erectis in palatiis Episcoporum, ut

dicunt communiter *Gav. p. 1. t. 20. lit. m. Merati ib. n. 3. Renzius l. 1. c. 3. quæst. 31. et Croix loc. cit.* In talibus enim oratoriis omnes possunt celebrare, et præcepto missæ satisfacere, ut declaravit S. C. concilii die 22. Septemb. 1640. *ap. Dian. p. 6. tr. 8. r. 40. in fine.* Ratio, quia domus Episcopi non censetur privata, cùm ipsa gaudeat immunitate ecclesiasticâ, ex c. 36. *caus.* 17. *q.* 4. ubi dicitur : *Id constituimus observandum, quod ecclesiastici canones decreverunt, et lex Romana constituit, ut ab Ecclesiæ atriis, vel domo Episcopi reos abstrahere omninò non liceat.* Unde docet *Bened. XIV. de Miss. lib. 3. c. 6. cum Brancatio, et Cleric.* hujusmodi oratoria Episcoporum, et Cardinalium, quoad celebrationem missarum, gaudêre ferè iisdem privilegiis, quibus Ecclesiæ consecratæ. Et idem dicunt *Viva q. 5. a. 6. n. 5. Tamb. c. 6. §. 2. n. 12. et Diana p. 6. tr. 8. r. 40.* de domo rusticana, quam haberet Episcopus extra diœcesim, adhuc sine licentia Ordinarii, et adhuc absente ipso Episcopo, ut dixit *Viva;* modò talis domus alteri non locetur; idque videtur admitti ab eadem declaratione S. C. *apud Dian*, ut suprà, ubi dictum fuit, interessentes sacrificio missæ in privato Episcopi sacello satisfacere præcepto ecclesiastico tam in diœcesi, quàm extra.

358. — Sed dubitatur 1. An Episcopi possint celebrare, vel celebrari facere in domibus, ubi reperiuntur, extra domum propriæ habitationis? Respondetur affirmativè ex *cap. ult. de priv. in* 6. ubi sic habetur : *Quoniam Episcopi eorumque superiores se habent diversis ex causis à suis Ecclesiis et diœcesibus absentare frequenter, nec semper possunt commodè ad Ecclesias accedere pro missa celebranda, vel audienda in ipsis, sine qua eos transire non decet absque causa rationabili ullam diem, præsenti constitutione indulgemus eisdem, ut altare possint habêre viaticum, et in eo celebrare ac facere celebrari ubicumque, absque interdicti transgressione.* Et quamvis causa concessionis hìc sit sola absentia Episcopi à sua Ecclesia, tamen advertit rectè *Tamb. Meth. de cel. miss. c.* 6. §. 2. *n.* 9. concessionem esse universalem sine limitatione distantiæ in textu expressæ. Neque obstat decretum *Clementis XI.* editum die 15. Decemb. 1703. (relatum apud *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 258.) ubi hæc facultas Episcopis ablata fuit, his verbis : *Episcopis et Cardinalibus nullo modo licêre extra do-*

mum propriæ habitationis in domibus laicis, etiam in propria diœcesi erigere altare, ibique sacrificium missæ celebrare, sive celebrari facere. Nam ipsis talis facultas restituta fuit ab *Innocentio XIII.* die 3. Maji 1723. in bulla, *Apostolici ministerii*, ubi dictum fuit : *Hujusmodi prohibitio* (scil. facta Episcopis non celebrandi sive non faciendi celebrari) *intelligenda non est de domibus etiam laicis, in quibus dicti Episcopi fortè occasione visitationis, vel itineris hospitio excipiuntur : ut nec etiam quando Episcopi in casibus à jure permissis, vel de speciali Sedis apostolicæ licentia absentes à domo propriæ ordinariæ habitationis moram idcircò faciunt in aliena domo per modum similis habitationis.* Ita apud *Merati t.* 1. *p.* 2. *Indice Decretor. n.* 649.Hæcque bulla confirmata fuit à *Benedicto XIII.* die 17. Sept. 1724. in Constit. habita in Synodo Romana. Benè tamen advertit *Tamb. l. c. n.* 10. *ex Portella*, quòd cùm tale privilegium sit personale Episcopi, non poterunt alii sacerdotes eo absente in talibus domibus privatis celebrare.

359. — Dubitatur 2. An Episcopi possint aliquando dispensare, ut celebretur in oratorio domûs privatæ? Jure ordinario non permittitur, nec unquam permissum fuit sacerdotibus missam celebrare, nisi in locis ab Episcopo consecratis, vel saltem benedictis, ut habetur ex *can.* (*Felicis* Papæ) *Sicut* 11. *dist.* 1. *de Consecr.* Sed excipitur primò casus necessitatis, utì exprimitur in eodem textu. Casus necessitatis sunt : I. Si Ecclesia sit diruta, ut dicitur in *can. Concedimus* 30. *dist.* 1. *de Cons.* II. Si quis sacerdos longam peragat peregrinationem per loca deserta, vel infidelium, ut habetur in eod. can. *Concedimus.* III. Quando Ecclesia non est capax populi, ita ut multi missâ carerent. IV. Si exercitus inveniatur in castris, aut navigantium multitudo in littore maris; ita communiter DD. *ap. Card. Petr. t.* 4. *in Const.* 2. *Urbani V. num.* 31. *et apud Salm. tr.* 5. *de Miss. Sacr. c.* 4. *p.* 2. *n.* 54. Et in his casibus quilibet sacerdos celebrare potest extra Ecclesiam in altari portatili. Advertit tamen *Laym. l.* 1. *tr.* 1. *c.* 1. *n.* 3. *cum Suar. et Soto*, quòd si Episcopus sit præsens, decet ut ab ipso obtineatur licentia : item advertit *Castrop. tr.* 22. *de Sacr. Miss. d.* 1. *p.* 8. *n.* 1. quòd cùm casus necessitatis dubius foret, Episcopus benè dispensare valet, juxta dicta *l.* 1. *n.* 192., utque dicemus *hoc lib.* 6. *n.* 902. *v. Cæterùm probabiliter.*

Præterea excipitur, cùm Episcopus in aliquo casu particulari ob justam causam dispensat, ut extra Ecclesiam celebretur; nam Episcopi, licèt hodie facultate careant permittendi ad suî libitum, ut in privatis domibus sacrum fiat, quam olim habebant, sicut apparet ex *can. Missarum, dist. 1. de Consecr.* ubi permitti dicitur celebrare *in locis ab Episcopo consecratis, vel ubi ipse permiserit.* Et ex *can. Hic ergò*, ubi: *In locis, in quibus Episcopus proprius jusserit.* Et meliùs expressum fuit in *cap. In his* 30. *de privil.* ubi decrevit *Honorius III.* quòd fratres minores, et Prædicatores propter eorumdem privilegium apostolicum celebrare poterant in altari portatili absque licentia Episcopi loci; et rationem adduxit, quia aliàs inutile ipsis fuisset privilegium, cùm absque illo jam celebrare valuissent extra Ecclesiam, accedente Ordinarii permissione. *Cùm autem* (verba sunt Pontificis) *eis nihil conferret memorata indulgentia, sine qua id prælatis annuentibus liceret.* Unde probè animadvertit *P. Suarez tom. 3. in 3. p. d. 81. sect. 3. v. Secundo, cum Sylvestro, Soto, et Navarro*, Episcopos non caruisse antiquitùs hâc facultate permittendi celebrationem assiduè, et absque ulla necessitate, quia illa (ait *Suarez*) non erat dispensatio, sed usus propriæ potestatis. Deinde tamen facultas hæc ablata fuit Episcopis per Tridentinum *sess. 22. in Decr. de celeb. miss. etc.* relato suprà *n.* 357. Hoc tamen non obstante, communiter sentiunt DD., hoc intelligendum esse de licentia perpetuò celebrandi per modum habitûs, juxta facultatem quam Episcopi priùs habebant; at minimè esse eis vetitum hujusmodi concedere licentiam per modum actûs pro aliquo tempore, si justa adsit causa. Ita *P. Suarez l. c. v. Secundo, in fine*, ubi postquam necessitatis casum excepit, ait: *Item facultas hæc est per modum dispensationis; concilium autem ab Episcopo non abstulit potestatem rationabiliter dispensandi, quam habet in hujusmodi rebus, maximè cùm reverà sit moraliter necessaria.* Et subdit: *Tandem usus hoc confirmat, quia ita fit sine ullo scrupulo.* Idem dicit *Bonacina de Euchar. d. 4. qu. ult. nu.* 11. ubi: *Episcopus potest in casu aliquo, justâ concurrente causâ, dispensare, ut missa extra Ecclesiam in loco honesto celebretur.* Et citat *Reginaldum, Beja, et Cenedo.* Et deinde *Bonac.* se refert ad id quod alibi (*tr. de leg. d. 1. q. 2. part. 1. n. 17.*) scripsit, ubi sermonem faciens de opi-

nione ab aliquibus DD. defensa, et à nobis relata *lib. 1. n. 191.* (quæ quidem *Bonacinæ* non arridet, neque nobis, nempe quòd Episcopus dispensare valeat in omnibus canonicis legibus, in quibus non est ipsi ab apostolica Sede expressè reservata dispensatio) inquit hanc sententiam habêre saltem locum in iis, quæ sæpè accidunt, et dispensationem requirunt; vel si occurrat aliqua gravis necessitas, vel gravis utilitas, et non patet facilis ad sanctam Sedem recursus. Idem tenet *Tamb. in Meth. cel. Miss. l. 1. c. 6. n. 7.* qui eamdem rationem affert, nempe quia, cùm hujusmodi casus frequentes sint, Episcopis est moraliter necessaria hæc potestas dispensandi, juxta dicta *l. 1. nu. 192.* Idem docet *Barbosa de potest. episcop. alleg. 23. n. 9.* dicens: *Concilium loquitur de communi modo celebrandi, non verò abstulit Episcopis potestatem rationabiliter dispensandi, stante necessitate, vel justâ causâ.* Idem scribit *Escobar. t. 3. de Euch. cap. 6. n. 87.* dicens: *Talis autem dispensatio cum rationabili causa non debet inter abusus recensêri; unde potest Episcopus hanc concedere facultatem* (celebrandi extra locum sacrum) *quando persona nobilis ratione senectutis, vel infirmitatis nequit adire Ecclesiam, ut missam audiat, et Eucharistiam recipiat.* Idem tenet *Laym. l. 5. tr. 5. c. 5. n. 3. Non videtur hæc potestas ablata* (Episcopis) *occurrente casu necessitatis dispensandi, ut semel aut sæpiùs, quatenùs rationabilis causa suaserit, in loco honesto, sed profanis usibus destinato, super altari sacrato missam celebrare liceat.* Idem ait *Holzm. t. 2. de Euch. c. 2. n. 370. Excipiendus est præterea casus, quo Episcopus rationabili ex causa dispensat, ut in privatis ædibus, v. g. alicujus infirmi, super altari portatili celebrari possit.* Idem dicunt *Salm. de Sacr. Miss. tr. 5. c. 4. n. 56. Elbel Theol. mor. eod. tit. p. 136. num. 233., et La-Croix l. 6. p. 2. n. 263. cum Coninch. Rodriq. Pasq. Quarti, Diana, March. Hurtad. et Fagund.* Igitur supradicta sententia meritò communis dici potest. Et notetur, quòd quando à suprà citatis DD. vocatur *necessitas*, loquendo de dispensatione, non intelligitur necessitas celebrandi, quia hæc dispensatione non indiget, ut superiùs in priori exceptione observatum est; sed intelligitur necessitas, quâ dispensatus celebrandi, vel ad Ecclesiam pergendi, ut missam audiat, impos efficitur, et justa concurrit causa dispensandi.

Nec doctrinæ traditæ obstat decretum *Clementis XI.* quod opponit *P. Mazzotta*, sicuti nec etiam obstant decreta *Pauli V.* et *Urbani VIII.*, in quibus vetatur Episcopis hujusmodi dispensationem concedere, quia decreta intelliguntur juxta Tridentini sanctionem, ut ajunt *Escobar, Salm. tr.* 5. *c.* 4. *p.* 2. *n.* 58. *cum Philiberto, Hurtad. Nav. Quintan. Diana, Fagund.*, scilicet de dispensatione per modum *habitûs*, sed non per modum *actûs* ad tempus pro aliquo casu particulari, quando rationabilis causa dispensandi habeatur. Et quoniam post Tridentini decretum non defuerunt auctores, uti *Sotus* et *Emmanuel Sa*, qui dixerunt non esse peccatum grave extra Ecclesiam celebrare, si in loco honesto celebretur, imò *Sotus* scripsit (ut refert *P. Suarez in* 3. *p. t.* 3. *dec.* 81. *sect.* 3. *in princ.*) se nullam in hoc agnoscere culpam, semper ac secretò celebraretur, et scandalum abesset; ideò fortassè memorati Pontifices hoc prohibêre Episcopis urgentioribus, clarioribusque decretis judicantur.

Dubitatur deinde, quoties concedi possit hujusmodi dispensatio? *Salm. l. c.* dicunt semel, vel bis; sed alii, ut *Suar. Laymann, Bonac. Escobar, Holzmann et Elbel cum Pasqualigo, etc.* indefinitè loquuntur, et intelligunt concedi posse, durante infirmitate, vel aliâ causâ accidentali. Et meritò indefinitè loquuntur; nam prohibitio dispensandi est strictæ interpretationis, ac intelligenda est (ut superiùs vidimus) tantùm pro dispensationibus continuò permanentibus, non verò pro iis, quæ ad tempus conceduntur respectu alicujus causæ transeuntis. Accedit his declaratio, quam refert *Gallemart in Trid. sess.* 22. *Decr. de obs. etc. num.* 6. ubi dictum fuit: *Permittit Pontifex Ordinarii arbitrio, necessitate personali, et infirmitatis qualitate pensata, ut pro infirmorum commoditate etiam in privato oratorio, vel altari ad hoc deputato facultatem celebrandi concedat.* Idem admittit *Card. Petra t.* 4. *in Constit.* 2. *Urb. II. n.* 31. dicens benè licêre Episcopo potestatem facere, ut in alicujus insignis viri morbo laborantis domo missæ sacrificium peragatur, ut ex sacro ille intersit, et sacrâ reficiatur communione. Accedit etiam, quòd *Honorius III. in cit. c. In his* 30. *de privil.* verba faciens de licentiis celebrandi, fassus est in hac materia, *benignam potiùs interpretationem faciendam esse.* Atque si hæc licentia concedi potest ab Episcopis pro sæcularibus

infirmis, ne missam audire priventur, ut suprà dictum est, tantò magis concedi valet sacerdotibus, qui sæpè habent quamdam celebrandi necessitatem, prout colligitur ex Trid. *sess.* 23. *c.* 14. ubi dicitur: *Curent Episcopi*, *ut ii* (id est sacerdotes) *saltem diebus dominicis, et festis solemnioribus missam celebrent.* Quapropter nescirem à culpa levi excusare sacerdotem illum, qui quotidie celebrare posset (unâ hebdomadis die exceptâ ob reverentiam) et sine ulla justa causa, sed tantùm ob desidiam à celebrando abstineret; sacerdos enim non solùm pro se celebrat, sed etiam pro bono totius Ecclesiæ, populique christiani, cujus minister et intercessor est constitutus, juxta illud Apostoli: *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, et sacrificia pro peccatis. Hebr. c.* 5. ℣. 1. Hinc oritur (prout dicebam) quædam necessitas, quam sacerdos habet celebrandi; et ideò faciliùs Episcopi concedere possunt sacerdotibus celebrandi licentiam in ipsorum domibus, durante eorumdem infirmitate.

Notandum I. quòd indultum oratorii privati à Papa concessum durat usque ad mortem privilegiati tantùm; nec perit mortuo Papâ, vel Episcopo qui illud designavit, quia gratia semel facta non exspirat morte concedentis. *Vide Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 267.

Notandum II. quòd si privilegiatus mutet domicilium in aliam diœcesim, non amitti privilegium oratorii, quod cùm sit personale, personam sequitur, quamvis requiratur nova approbatio Episcopi, et nova inspectio loci. *Croix n.* 269. *cum Sylv. Bon. Barb. Pell. Tamb. etc.* Quia inspectio requiritur, etiam dum mutatur habitatio in eodem oppido, ut benè ait *Croix l. c. cum Tamb. contra Dian. et Quintan.* Utrùm autem privilegiatus possit duo oratoria habêre, unum in oppido, alterum in villa? Negat *Croix ib.*, sed affirmat *Pasqual. apud ipsum*, cui non dissentio, si privilegiatus non sit ibi per modum transitûs, et locus sit ab Ordinario jam approbatus.

Notandum III. id quod habetur in decreto emanato à *Clemente XI.* die 15 Decembr. 1703. quod in extensum affert *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 258. ubi sic dicitur: *Nonnulli Episcopi, et complures regulares sub prætextu privilegiorum ea sibi licêre putant, quæ prohibita sunt. Regulares in quibusdam*

nobilium personarum privatis oratoriis, quæ certis quandoque ex causis à Sede apostolica concedi solent, celebrare audent, vel plures missas, quàm in iis sit indultum, vel absque præsentia personarum, quarum contemplatione concessio emanavit, vel extra debitas horas et post meridiem, vel illis etiam diebus, quibus per Constitutiones diœcesanas, aut etiam decreta S. C. Concilii celebrari prohibetur, aut quæ in ipsis indultis apostolicis excipiuntur. Deinde declaratur : *In oratoriis privatis, quæ per S. Sedem concessa fuerint, non licêre regularibus cujusvis ordinis, aut aliis quibuscumque sacerdotibus, etiamsi essent Episcopi, in iis celebrare in diebus Paschatis, Pentecostes, Nativitatis Christi Domini, aliisque anni festis solemnioribus, ac diebus in indulto exceptis... In reliquis verò diebus prædictis regularibus, et sacerdotibus quibuscumque, etiam Episcopis, in præfatis oratoriis celebrare non licêre, ubi etiam unica missa, quæ in indulto conceditur, fuerit celebrata : super quo celebraturus teneatur diligenter inquirere, et de eo se optimè informare. Atque illa etiam in casibus permissis celebrari nequeat post meridiem; demandando ulteriùs in omnibus hujusmodi casibus, personas quascumque dictas missas audientes nullatenùs præcepto Ecclesiæ satisfacere, etc.*

Ex quo deducitur 1. prohibêri celebratio in oratoriis privatis non solùm die Paschatis, Pentecostes, Nat. Christi Domini, ut exprimitur in decreto, sed etiam in die Epiphaniæ, feriæ quintæ in Cœna Domini, Annuntiationis, Ascensionis, Assumptionis B. Mariæ V., festo SS. Petri et Pauli, et omnium Sanctorum, juxta decretum S. C. Rit. editum 17. Nov. 1607. (apud *Merati in Indice t. 1. p. 2. n. 74.*), cujus meminit *Clemens XI.* in decr. suprà citato. Advertendum tamen cum *Croix n.* 271. 1. quòd ubi tale oratorium concessum est propter infirmitatem, potest omnibus diebus, etiam exceptis, ibi celebrari; et sic decrevit S. C. ut refert *P. Zaccharia apud Croix l. 6. p. 2. n.* 271. decernens insuper, quòd in die Nativitatis Domini una tantùm missa ibi celebretur. Advertendum 2. quòd hoc procedit tantùm in oratoriis privatis, non verò publicis de licentia Episcopi benedictis, ut suprà diximus, in quibus omni die etiam solemniori celebrari potest, ut patet ex decreto S. C. R. 3. Septemb. 1671. apud *Merati in Indice n.* 392.

Deducitur 2. quòd si in indulto dicatur, una missa quotidie celebretur, nequit sub mortali à quibuscumque sacerdotibus etiam Episcopis et regularibus sub prætextu privilegiorum præter illam missam alia celebrari, ut rectè inquiunt *Ben. XIV. Not.* 29. *n.* 8. *et Quarti apud Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 268. *et Tonellius Enchir. p.* 55. *n.* 6. *cum communi contra Marchantium Ref. Misc. cas* 3. qui censet non vetari plures missas celebrari, nisi dicatur in indulto, *unica missa celebretur, vel una tantùm :* quia, ut ait, to *una* non est particula taxativa, prout si in fundatione dicatur, *volumus, ut quotidie una missa celebretur in tali altari*, non ideò plures prohibentur missæ. Hæc tamem opinio videtur omninò improbabilis, nam privilegia, sive concessiones adversùs aliquam legem prohibitivam strictè sunt accipienda; unde particula *una* idem importat ac *unica*, et quod pro una vice conceditur, non potest ad plures vices extendi; prout si quis pro una vice concedat alicui transire per suum agrum, non posset ille pluries transire. Et hoc patet clarè ex citato decreto, ubi reprobantur *regulares, qui privatis in oratoriis celebrare audent plures missas quàm in iis sit indultum.* Cùm autem in indulto sit una missa expressa, qui plures missas celebrarent, jam auderent celebrare ultra concessionem in indulto expressam. Nec valet paritas adducta fundationis; nam ibi non vetantur aliunde plures missas celebrari, nec fundator prohibêre posset; sed in oratoriis privatis non potest celebrari alia missa, nisi quæ in indulto exprimitur, cùm aliunde sit generaliter prohibitum ibi celebrari; unde idem est, cùm in indulto dicitur *unica missa*, quàm *una quæ indulto conceditur*, in utraque enim dictione mens Pontificis est, secundam missam non posse celebrari.

Dices : Pluries celebrari non prohibetur respectu celebrantium, sed respectu audientium, qui in aliis missis, primâ concessâ celebratâ, non satisfacerent præcepto. At respondeo, quòd prohibitio est non solùm respectu audientium, sed etiam celebrantium : primò quia omnibus vetitum est celebrare in oratoriis cultui divino non destinatis per consecrationem, vel benedictionem Episcopi; secundò quia in decreto præfato *Clementis* duo quidem sejunctim per se prohibentur, et sacerdotibus alias missas præter unam conces-

sam celebrare, et audientibus in iis præcepto satisfacere. Primum habetur ex illis verbis: *Regularibus et sacerdotibus quibuscumque, etiam Episcopis, in præfatis oratoriis celebrare non licère, ubi etiam unica missa, quæ in indulto conceditur, fuerit celebrata.* Alterum: *Demandando ulteriùs in omnibus hujusmodi casibus personas quascumque dictas missas audientes nullatenùs præcepto Ecclesiæ satisfacere.* Post hæc scripta inveni bullam *N. SS. P. Benedicti XIV. Magno*, die 2. Jun. 1751. qua lis finita est; nam Pontifex declarans ibi, quomodo intelligenda sint hujusmodi indulta, dicit: *Hæc pro lege statuta fuerunt, quemadmodùm ex formulis litterarum in forma Brevis, quæ conceduntur, colligere est... Nec plures in die, sed unica tantùm missa in oratorio celebretur.* Ergò prohibitio non tantùm respicit audientes, sed præcipuè celebrantes, cùm in privato oratorio pluries celebrari vetetur.

Quæres hìc, an liceat in oratoriis privatis ministrari Eucharistia sine licentiâ Episcopi? Certum est Episcopum prohibêre posse ministrationem communionis in oratorio privato, ut declaravit *Bened. XIV.* in bulla *Magno*, edita die 2 Jun. 1751. At si non adsit prohibitio, affirmat *Clericat. de Euch. dec. 8. n. 54.*, potitus ratione, quia per Tridentinum optatur, ut in singulis missis fideles adstantes sacramentaliter communicent. Nec dissentit *Portella apud Diana p. 4. tr. 4. r. 14.*, dicens, quòd susceptio Eucharistiæ in oratorio privato nullam parocho injuriam infert, quando non fit de præcepto. Negant verò (1) *Diana, Quarti, et Giribaldus apud Benedict. XIV. Notif.* 29. *n.* 11. qui refert *Innocentium III.* olim Romæ negasse cuidam nobili matronæ licentiam communicandi in oratorio privato, excepto casu infirmitatis. Negant etiam *Pignatell. Cons.* 98. *nu.* 86. *Pasq. de Sacr. Miss. q.* 644. *et P. Gattico c.* 29. *n.* 6., quia ministratio Eucharistiæ pertinet ad jurisdictionem Ordinarii, cùm sit actus pàscendi oves; et ideò regulares, ut Eucharistiam ministrarent, specialibus indiguerunt privilegiis. Hinc idem Papa *Bened. XIV.* in Encyclica ad Episcopos regni Poloniæ, edita eadem die 2. Jun. 1751., prohibuit dari communionem in privatis oratoriis iis, qui intersunt absque licentia Episcopi.

(1) « Communius. » *Hom. Ap. Examen ord. n.* 114.

Edit.

Quoad Sacramentum autem pœnitentiæ, certum est non esse licitum illud ministrare sine justa causa in oratorio privato, ut habetur in Rituali Romano *de Sacr. Pœnit.* ubi dicitur : *In Ecclesia, non autem in privatis ædibus* (sacerdos) *confessiones audiat, nisi ex causa rationabili, quæ cùm inciderit, studeat tamen id decenti ac patenti loco præstare.* Idque confirmatum fuit in citata bulla *Magno* §. 20. Quinam autem satisfaciant audiendo missam in oratoriis privatis? *vide* dicta *lib. 4. n.* 319.

360. — « Tertiò. Ex privilegio, quale dicuntur habêre mi- » nores, et qui cum iis participant; quod esse revocatum à » *Trid. sess.* 22. c. 8. licèt multi velint, negant tamen *Dian.* » *p. 3. t. 2. res.* 80. *p. 4. t. 4. r.* 106. *Joan. Salas, Rodriq.* » *etc.* Idque secundùm *Card. de Lugo d.* 20. *s.* 2. *n.* 51. pro- » babiliter, et *Tamb. de exped. celebr. l.* 1. *c.* 3. §. 3. probabi- » liùs. *Vide Barb. in Trid. l. c.* Item religiosi Societatis Jesu » à *Gregorio XIII.* ut possint tùm in Missionibus cum facul- » tate superioris in quovis loco decenti, tùm in domibus » suis in loco honesto, à Provinciali designato, missas dicere; » in quo idem licebit aliis. »

Hanc sententiam, nimirùm quòd privilegium regularium circa oratoria privata non fuerit revocatum à *Trid.* tenent *Roncaglia de sacrif. c.* 5. *q.* 2. *in fine et alii;* sed hæc sententia hodie non est ampliùs probabilis post decretum *Clementis XI.* editum die 15. Dec. 1703. (apud *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 258.) ut benè docet *Holzm. t.* 2. *p.* 84. *in fin. cum Anacl. Elbel, et aliis communiter ;* in præfato enim decreto sic declaratur : *Privilegia concessa nonnullis regularibus in c. In his de Privil. et per aliquos Summos Pontifices communicata aliis regularibus utendi dicto altari portatili, in eoque celebrandi sine Ordinariorum licentia in locis, in quibus degunt, omninò revocata sunt per idem concilium Tridentinum.* Et idem declaravit *Bened. XIV.* in cit. bulla *Magno* §. 29. Dicit autem *P. Mazzotta t.* 3. *p.* 186. hoc tantùm intelligendum de domibus privatis, non verò de domibus ipsorum religiosorum. Sed hìc advertenda Constitutio *Innoc. XIII.* edita 13. Maji 1723. quæ incipit, *Apostolici ministerii* (apud *Merati t.* 1. *p.* 2. *in Indice n.* 648.) ubi sic habetur : *Circa missarum celebrationem in privatis oratoriis, juxta Clem. XI. Decretum* (suprà relatum), *Episcopi debent operam dare, ut omnia*

ibidem statuta, ubique serventur: additâ etiam prohibitione, ne in privatis regularium cellis, seu cubiculis erigatur altare pro re sacra facienda.... remotâ quâcumque in contrarium consuetudine.

361. — « Dixi : *non violata;* quia in Ecclesia interiùs » violata, nisi priùs reconcilietur, non licebit sub gravi » peccato, ut *Laym. l. 5. t. 5. c. 5. n. 7. ex Nav. Suar.* » *Conc. etc.* nisi in necessitate, cum venia Episcopi (si is » adiri possit, alioquin sine ea, ut habet *Card. de Lugo l. c.* » *n.* 63.) celebrare, aut mortuos sepelire. » (*Ita etiam Salm. tr. 5. c. 4. p. 2. n. 64. cum Lugo, et Philib. Necessitas autem sufficiens censetur, si populus non habet aliam Ecclesiam, ubi missam audiat. Si verò Ecclesia polluatur incepto Canone, sacerdos utique missam prosequi debet. Pal. Suar. Conin. Laym. cum Salm. ibid. in fin.*)

Quæritur, an celebrans in Ecclesia polluta incurrat aliquam pœnam? *Sylv. v. Consecratio, 2. q. 9. Azor lib. 10. c. 26. q. 16. et Graff. Nav. etc. ap. Escob. lib. 21. n. 366.* dicunt incurrere suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, ex c. *Episcoporum de Privil. in* 6. ubi celebrantes in locis interdictis (ut ibi dicitur) *ingressum Ecclesiæ sibi noverint interdictum.* Sed negant probabiliùs *Suar. d. 81. sect. 4. Laym. cap. 5. n. 6. Lugo d. 20. n. 52. Bened. XIV. de Sacr. Miss. l. 3. Salm. cit. n. 64. et Escob. l. c. n.* 368. Ratio, quia textus non loquitur de celebrantibus in templo polluto, sed interdicto per interdictum generale; differt autem templum esse interdictum, et esse pollutum. Tantò minùs incurret irregularitatem, ut rectè ajunt *Escob. Salm. et Bened. XIV. ll. cc. contra Hostiensem*, quia violatio Ecclesiæ non est censura, per cujus violationem incurratur irregularitas.

362. — « Addo 1. *Ecclesia*: quia oratoria, etsi deputata » ad cultum divinum, cùm tamen benedicta non fuerint, » nisi in ipsis extet altare ad facienda divina; ut *Bon. de* » *matr. q. 4. res. ult. n.* 9. non sunt capacia violationum. » Quod etiam consequenter de hospitalibus docent *Nav.* » *Sot. etc.*, sed probabiliùs contrarium docent alii, cum » *Card. de Lugo n.* 60.

« Addo 2. *Interiùs*: quia, quod fit in turri, sacristia, » supra tectum, vel fornicem, in crypta, sub pavimento

» (nisi sit sepultura, aut singulariter benedicta), non violat » Ecclesiam. » (*Cum Salm. ibid. n. 67. in fine cum Dic. etc.*)

363. — « Addo 3. *Nisi reconcilietur* : quod fieri debet ab » Episcopo, vel sacerdote, ex privilegio Papæ, quale supe» riores regularium pro suis templis habêre, ex *Avila* notat » *Diana p. 4. t. 4. r.* 91. si fuit consecrata » (*Modò adhibeatur aqua benedicta ab Episcopo, vel à seipsis, si distet Episcopus duabus dietis, ut ait Roncag. c. 5. q. 6. cum aliis*) « quod præsumendum est, si celebretur festum dedicationis. » Si verò tantùm fuerit benedicta, potest fieri reconciliatio » à simplici sacerdote aspersione aquæ benedictæ » (*Debet tamen præcedere Episcopi delegatio, ut notat Palaus p. 8. n. 14. et habetur in Rituali Rom. tit. de Bened. Aqua autem potest benedici ab ipso sacerdote, ut Salm. tr. 5. c. 4. p. 2. n. 66. et Palaus l. c. cum Barb. Henr. Laym. etc. contra Tolet. Imò Bened. XIV. de Synodo l. 3. c. 15. n. 2. in fin. ait :* Si (*Ecclesia*) simpliciter benedicta fuerit, tunc idem *Gregorius IX.* in *cap. Si Ecclesia*, *de consecr. Eccl.* statuit nullâ præobtentâ delegatione, per simplicem sacerdotem, adhibitâ aquâ benedictâ, quam sanctam sive lustralem vocant, posse Ecclesiam pollutam reconciliari.) « cum facultate » Episcopi, vel sine ea, secundùm *Dian. p. 4. t. 4. res.* 91. » Censêri etiam reconciliatam, si sacrificium in ea peractum » fuerit, docet *Tamb. l. c. §. 4. ex Henr. Sa*, *et Diana* esse » probabile putat : negat autem *Card. de Lugo de Euch. d.* » 20. *s.* 2. *n.* 62. » (*Et cum de Lugo idem meritò sentiunt Nav. c. 27. n. 256. Laym. c. 5. n. 13. v. Adv. 4. et Pal. p. 8. n. 14. cum Azor, quia nullibi habetur celebratio succedere loco reconciliationis. Vide dicenda n.* 380.)

« Porrò Ecclesia, utì et cœmeterium violantur, seu pol» luuntur sequentibus casibus : non tamen, nisi postquam » res evulgata fuerit. *Laym. l. 5. t. 6. c. 5.*

364. — Nisi factum publicè constat, Ecclesia non censetur polluta, etiam respectu ipsius delinquentis. *Salm. ibid. n. 67. et communiter.* Putat autem *Elbel de Sacril. n.* 578. et citat *Dian. Moya, et Laym. cum aliis*, quòd ad Ecclesiæ pollutionem requiratur non solùm notorietas facti, sed etiam juris per sententiam declaratoriam judicis : sed hanc opinionem non censeo esse tutam, cùm sit contra communem, quam tenent ipse *Laym. tr. 5. t. 5. n. 8. Pal. tr. 11. p. 1.*

n. 2. Salm. de sacr. miss. c. 4. p. 2. n. 67. Mazz. de sacr. miss. c. 3. §. 2. Spor. eod. tit. c. 6. n. 441. Croix l. 6. p. 2. n. 289. Ronc. eod. tit. c. 5. qu. 4. qui omnes dicunt, sufficere ad pollutionem notorietatem sive juris, sive facti; et hoc patet clarè ex *c. Significasti de adult.* ubi ob notorietatem tantùm facti fuit declaratum, Ecclesiam esse reconciliandam. Et ex eodem textu manifestè pariter deducitur, ut dicunt etiam *Less. lib. 4. c. 3. num. 87. et Escob. de missa probl. 71. n. 398. cum Nav. Sanch. Azor, etc.* quòd, cùm crimen etiam secretum fuerit, si tamen postea fit publicum, sine nova culpa Ecclesia censetur violata.

« 1. Per factum in ea homicidium mortaliter malum, seu » injuriosum, saltem immunitati Ecclesiæ, quale etiam est, » quod aliàs justum esset per sententiam judicis; nisi tamen » reip. perturbator aliter capi non posset. Non est autem » tale I. quod fit casu, vel ab amente; II. quod in suî de- » fensionem; III. cujus causa data est extra Ecclesiam: quia » requiritur, ut vulnus sive causa physica fiat intra Eccle- » siam. *Vide Card. de Lugo d. 20. s. 2. n. 53.*

Quæritur an violetur Ecclesia, si infertur vulnus lethale sine sanguinis effusione intra Ecclesiam, et mors extra eam contingit? Negant *Suar. d. 81. s. 4. Azor l. 10. c. 26. qu. 13. et Diana p. 6. tr. 6. r. 26. cum Præp. et Reg.*, quia in *c. Proposuisti de consec. Eccl.* requiritur, ut dicunt, quòd mors intra Ecclesiam sequatur. Sed probabiliùs affirmant *Lugo d. 20. n. 53. cum communi, Laym. c. 5. n. 8. Salm. ibid. n. 68. et Escob. l. 21. n. 371. cum Nav. Con. et Marchino;* tùm quia textus non exprimit requiri mortem intra Ecclesiam, cùm ibi dicatur tantùm: *Homicidia contingunt fieri; et aliquando vulnera inferuntur;* et tunc requiri reconciliationem: ergò ex textu nequaquam requiritur mors intra Ecclesiam secuta; tùm quia sufficit ad violationem Ecclesiæ, ut causa mortis physica intra Ecclesiam data sit (dicimus *physica*, nam benè ajunt *Escob. et Lugo ll. cc.* non sufficere causam moralem, nempe mandatum, sive consilium homicidii datum in Ecclesia). Et sic etiam violatur Ecclesia, ut dicunt *Lugo num. 53. et Escob. n. 377. cum Suar. Graff. Sylv. Azor, Nav. Tol. Avil. Reg. et Sayr.* (*contra Dian. p. 6. tract. 6. r. 47. et Persicum apud Escob. n. 375.*) si vulnus fiat intra Ecclesiam, et sanguis fundatur extra; quia Eccle-

sia polluitur non tam per sanguinis effusionem, quàm per actionem injuriosam, quâ causatur effusio : in textu autem *cap. Si Ecclesia, de consecratione Eccl.* qui mox infrà adducetur, ubi dicitur per sanguinis effusionem Ecclesiam violari, non requiritur effusio intra Ecclesiam, unde semper, si adest percussio injuriosa cum sanguinis effusione, violatur Ecclesia. Idem dicendum, si aliquis existens extra Ecclesiam sagitta, vel sclopo alterum occidat, ut *Salm. tr.* 5. *c.* 4. *p.* 2. *n.* 68. Secùs verò dicendum, ut benè ait *Lugo dict. n.* 53., si vulnus infligatur extra, et intra Ecclesiam mors eveniat, aut sanguis effundatur, quia tunc abest injuria in Ecclesiam.

365. — « 2. Per mortaliter malam effusionem proprii, » vel alterius sanguinis, vel seminis causatam, vel factam » in templo, licèt non in templum. Unde non violat I. Si » pauculæ guttæ effluant; quia non est effusio. » (*Ut dicunt etiam communiter Bened. XIV. de Miss. t.* 9. *l.* 3. *c.* 7. *Elbel de Sacril. n.* 578. *cum Fel. Potest. et Salm. ibid. n.* 69. *cum Dic. Phil. et aliis, idque patet ex c. Si Ecclesia* 10. *de consec. Eccl. ubi dicitur :* Si Ecclesia non consecrata cujuscumque fuerit semine, aut sanguinis effusione polluta, aquâ protinùs exorcizatâ lavetur. *Nota to* sanguinis effusione *quæ copiam significat.*) « II. Si ex percussione vel vulnere levi, » v. gr. narium in rixa puerorum, etiamsi copiosus sanguis » effluat. » (*Ita etiam Elbel loc. cit. Lugo d.* 20. *n.* 54., *quia in hoc communiter non adest peccatum mortale. Imò Sa, v. Ecclesia num.* 13. *Diana p.* 3. *tr.* 6. *r.* 24. *et Sotus, Vict. Fag. Marchin. ac Graff. ap. Escob. l.* 21. *n.* 372. *id extendunt etiam ad adultos, quia sanguis è naribus effluens non dicitur propriè effluere è vulnere cùm è naso facilè soleat sanguis emanare. Sed probabiliùs Bon. de matr. d.* 9. *p. ult. n.* 20. *et Escob. n.* 374. *cum Sylvio, Con. et Franc. Lugo putant violari Ecclesiam, si talis effusio accidat cum peccato mortali, quia tunc jam adest effusio graviter in Ecclesiam injuriosa.*) « III. Si fiat ex sectione venæ. IV. Actus con» jugalis, quando excusatur à sacrilegio. » (*Vide dicta de hoc l.* 4. *n.* 458.) « V. Fornicatio facta ab amente. VI. Pollutio » inculpata; *vide de Lugo d.* 20. *n.* 54. *et* 55.

366. — « 3. Per sepulturam excommunicati non tolerati, » vel infidelis (quo nomine hìc non comprehendi hæreticum » docet *Card. de Lugo l. c. n.* 57.), etiam infantis ut ex c.

» *Ecclesiam de Consecr. dist. 1.* docet *Præp.* Quamvis, si » pueri parentes sint fideles, negat *Sayr. Vide Bon. de Euch.* » *et matr. d. 4. q. 4. p. ult.*

367. — « 4. Per destructionem Ecclesiæ ex toto, vel ma» jore parte » (*Parietum vel crustæ. Pal. p. 7. num. 18. Salm. tr. 5. c. 4. p. 2. n. 74. cum Suar. Laym. et Bus. infrà n. 2.*); « quamquam eo casu dicatur potiùs execrari, quàm » pollui; non autem si solùm tectum, vel si successivè per » partes modicas destruatur, et reficiatur. » (*Etsi Ecclesia tota renovetur. Pal. ibid. Salm. l. c. n. 76. cum Nav. Barb. etc. Notant Salm. ibid. in fine cum Gabr. quòd pollutâ Ecclesiâ, polluitur etiam cœmeterium; sed non contrà.*) « Neque etiam per desolationem, exercitium hæreticum, » spurcitias hominum, vel animalium istic stabulatorum, » etc., etsi deceat, et praxis habeat, ut per Episcopum, vel » saltem sacerdotem cum aliqua cæremonia reconcilietur, » et abluatur : quod in simili casu intellige de altari. *Laym.* » *l. 5. t. 5. c. 5.*

368. — « Quæres. Quid sit, et quando fiat execratio, seu » resecratio ?

« Resp. Execratio dicitur, cùm res sacra perdit suam con» secrationem, ita ut de novo consecrari debeat, quod fit, » quando ita destruitur, ut formam, et usum suum perdat.

Unde resolves :

— « 1. Pollutâ Ecclesiâ, polluta etiam sunt altaria ejus » fixa : non tamen, execratâ Ecclesiâ, execrantur altaria, » nec contrà.

— « 2. Ecclesia execratur, si parietes secundùm majorem » partem destruantur, vel omnis eorum crusta, aut major » saltem pars simul auferatur. Secùs autem, si una post » alteram. *Vide Lugo d. 20. n. 65.* » (*Et hoc etiamsi per intervalla hebdomadarum vel dierum Ecclesia tota nova fiat, ut Suar. d. 81. sess. 4. cas. 6. Laym. c. 5. n. 16. et Pal. p. 8. n. 15. cum Sylvest. Sa, et Barb., quia quæcumque pars accedens manet consecrata, cùm majùs dignum trahat ad se minùs dignum. Idque procedit, etiamsi adsit animus totam Ecclesiam destruendi, ut ait Pal. l. c. cum Nav. Suar. Barb. etc., quia intentio illa non officit, quin consecratio perdu-*

ret.) « Non autem si tectum corruat, quia consecratio est in » parietibus. *Vide Laym. l. c.*

369. — « 3. Altare execratur 1. Si, cùm fixum est, lapis » consecratus removeatur ab inferiori structura.

Ita ex *c. Ad hæc et c. Ligneis, de consec. Eccl.* Intellige hoc de mensa totaliter consecrata, ita ut in qualibet ejus parte possit sacrificari. Non execratur tamen altare, si aliqui tantùm lapides structuræ dimoveantur, ut docent *Suar. d. 81. sect. 5. Laym. c. 6. n. 6. Pal. p. 11. num.* 9. Imò *Vasq. et Suar. apud eumdem* dicunt non execrari altare, si tota mensa cum lapidibus, quibus inhæret, alibi transferatur; quia textus non loquuntur de separatione à loco, sed de separatione à structura. Hæc de altari fixo; sed altare portatile minimè execratur, si ara moveatur à lignis, sive à capsula, ubi ara est inclusa; capsula enim illa non pro forma, sed ad custodiam et ornatum tantùm instituta est, ut rectè dicunt *Suar. l. c. Laym. n.* 3. *et Pal. cum Sa, Sylvest. Abb. et Con. contra Palud. et Ang.* Textus autem prohibentes separationem loquuntur tantùm de altari fixo.

Nota hic autem decretum S. C. Rit. editum die 3. Dec. 1661. apud *Merati t. 1. p. 2. in Indice n.* 393. ubi sic dictum fuit: *Habens indultum à Sede apostolica erigendi oratorium privatum in propria domo, si quis voluerit ibi ædificare altare ligneum, non indiget facultate apostolicâ; dummodò altare ligneum cum sacro lapide parieti colligatum amovibile non sit, et altaris portatilis imaginem non præ se ferat. Vide n.* 424. 13.

« 2. Si ita frangatur (sive fixum, sive portatile sit), ut » in nulla ejus integra parte calix cum patena possit con- » sistere » (*Secùs si in aliqua parte calix et patena cum hostia consistere possit, ut Salm. tr.* 5. *c.* 4. *p.* 3. *n.* 79. *Lugo, Pal. etc. item Cont. Tourn. de sacrif. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 7. *quær.* 7. *r.* 3. *ex c.* 3. *de Consec. Eccl. ubi præcipitur, altaris tabula denuò consecrari*, si enormiter fracta fuerit *saltem ex majore parte, ut ait Tamb. c.* 1. §. 1. *num.* 3. *An autem ara possit fieri ex duobus lapidibus conjunctis? Affirmant Hurt. et Pasq. apud Croix n.* 314. *Sed communissimè et rectiùs negant Salm. ibid. n.* 80. *Tourn. p.* 804. *qu.* 2. *et Tamb. c.* 5. §. 1. *n.* 6. *cum aliis.*)

« 3. Si spolietur sepulchrum : quod tamen quidam negant, » ut *Lugo*, *Tamb. l.* 1. *c.* 5.

Dubitatur hìc 1. An reliquiæ Sanctorum sint necessariæ ad consecrationem altaris :

Prima sententia affirmat, quam tenent *Sylv. v. Altare, quæst.* 1. *Azor t.* 1. *lib.* 10. *c.* 27. *quæst.* 8. *Habert t.* 5. *p.* 704. *quæst.* 3. *Cont. Tourn. loc. cit. v. Quær.* 5. *Armilla etc. apud Escob. l.* 21. *n.* 421. Probatur 1. ex *c. Placuit de Consecr. dist.* 1. ubi præcipitur everti altaria, quæ carent reliquiis : et idem habetur in conc. Carthag. V. c. 14. Probatur 2. *can.* 7. vel 9 concilii Nicæni II. ubi dicitur nullum templum consecrari sine Sanctorum reliquiis. Probatur 3. ex consuetudine Ecclesiæ, quæ satis indicatur per orationem illam, quæ dicitur in missa : *Oramus te, Domine, per merita Sanctorum tuorum quorum reliquiæ hìc sunt*, etc.

Secunda sententia verò communior negat reliquias esse necessarias ; et hanc tenent *Suar. d.* 81. *sect.* 5. *Laym. c.* 6. *n.* 8. *Lugo d.* 20. *n.* 75. *Pal. p.* 9. *nu.* 5. *cum Panorm. Vasq. et Con. Viva qu.* 5. *art.* 6. *n.* 9. *Elbel p.* 143. *n.* 159. *ac Escob. l.* 21. *n.* 422. *cum Ang. Host. etc.* et probabilem putant *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 306. *et Meruti t.* 1. *p.* 2. *n.* 398. Ratio, quia (ut dicunt) nullibi habetur de reliquiis ponendis expressum præceptum ; illud enim quod extat in *cit. c. Placuit, et can.* 14. Carthaginensis, ajunt non esse alicujus concilii generalis. Illud autem, quod habetur in concilio Nicæno, dicunt intelligi de reliquiis requisitis in Ecclesia, non autem in omni altari ; saltem tale præceptum, ut censent, si unquam adfuit, per contrariam consuetudinem est abrogatum. Ad orationem autem illam missæ, *Quorum reliquiæ, etc.* respondent intelligi sub conditione si adsint. His tamen non obstantibus, puto non recedendum à prima sententia, tum propter universalem contrariam consuetudinem, quam non immeritò *Cont. Tourn. ibid.* censet firmatam ex eo quòd (ut advertit cum *Sylvio*) in antiquo Missali præcipiebatur omitti prædicta oratio in missa, si desint reliquiæ, at posteriora Missalia hanc exceptionem abstulerunt ; tùm propter decreta S. C. Rituum, mox infrà adducenda, ubi declaratur execratum altare, à quo removentur reliquiæ, vel frangitur sigillum ; unde satis probatur, reliquias esse necessarias ad altaris consecrationem. Et clariùs hoc declaratum fuit alio decreto 19 Jan. 1614. *ap. Croix l.* 6.

p. 2. *nu.* 2055. *Decr.* 143. ubi dictum fuit, permitti altare portatile ligneum, *dummodò habeat reliquiarum repositorium.*

Dubitatur 2. an altare amittat consecrationem si frangatur sigillum, vel removeatur sepulchrum cum reliquiis? Nomine *sepulchri* intelligitur loculus ille, in quo reliquiæ reconduntur: nomine verò *sigilli* intelligitur parvulus ille lapis, quo sepulchrum clauditur.

Prima sententia negat, et hanc tenent *Suar. d.* 21. *sect.* 1. *Elbel p.* 134. *n.* 259. *cum Anacl. et Escob. lib.* 21. *n.* 426. *cum Franc. Lugo*, *et Aversa*, item *Soto*, *Vasq. Con. Tamb. ap. Croix nu.* 306. *in fine*, qui probabilem putat cum *Laym. c.* 6. *n.* 9. Utuntur eâdem ratione quâ suprà, nempe quia non constat de præcepto, quòd reliquiæ sint necessariæ ad consecrationem altaris.

Secunda sententia tamen communior affirmat, et hanc tenent *Holzm. p.* 85. *n.* 371. *Spor. p.* 147. *num.* 376. *Cont. Tourn. loc. cit. quær.* 7. *r.* 3. *An execretur, cum Pontas*, *Habert t.* 5. *p.* 704. *q.* 3. *Laym. l. c. cum Sylv. Angelo*, *Durand. Henr. etc. communiter* ut asserit, item *Bon. Sa*, *etc. ap. Pal. p.* 9. *nu.* 6. Ratio quia (ut ait *Laym.*) talis est consuetudo Ecclesiarum, ut altaria, fracto sigillo vel amoto sepulchro, iterùm consecrentur. Et hanc sententiam tenendam censeo ex decreto S. C. Rituum, nam die 5 Martii 1603. sic declaravit: *Altare portatile tunc consecrationem amittit, quando frangitur, vel loco movetur repositorium reliquiarum.* (*apud Pitton. t.* 1. *de Ritib. num.* 184.) Item die 5. Martii 1623. declaravit: *Celebrari non potest super altare, à quo furtim, non amotâ, vel factâ mensâ, subtractæ fuerint Reliquiæ à militibus, nisi altare de novo consecretur;* (*apud eumd. Pitton. num.* 699.) Item die 21 Junii 1710. sic respondit: *Si altare fuerit consecratum ad modum altaris portatilis, non execratur in quavis remotione, sed tantùm quando frangitur sepulchrum Reliquiarum;* (*ap. Pitton. n.* 1687.) Attamen dicunt *Cont. Tourn. ibid. in fin. et Spor.*, quòd urgente necessitate non erit illicitum in tali altari celebrare.

Hìc obiter notandum aliud decr. S. C. editum 10 Nov. 1599. (*ap. Pitton. n.* 100.) ubi dictum fuit: *Si sub altari, vel sub ejus gradibus humata sint defunctorum cadavera, non est illic celebranda missa, donec aliò transferantur.* Idem confirmatum fuit die 13 Junii 1635. *ap. Pitton. n.* 672. Notat

tamen *Croix l. 6. p. 2. n.* 2067. quòd si cadavera sint humata profundè in cella aliqua, sub alto fornice constructa, non videtur prohibêri super illam dici missam; tunc enim cadavera videntur satis separata ab altari, neque tunc super ea cadent verba, *quorum reliquiæ hìc sunt.*

370. — « 4. Calix execratur, si notabiliter frangatur, vel » ita, ut fiat inutilis ad usum sacrificii : v. g. si foramen sit » in fundo, licèt minutissimum. » (*Non verò si foramen sit in loco superiori, ita ut calix benè possit sacras species retinêre. Ronc. c. 5. q. 4. cum Diana*) « vel si figura destruatur : » non tamen si in tornatili pes separetur à cuppa, quia in » tornatili consecratur sola cuppa. *Bon. d. 4. c. ult. p. 9. ex* » *Suar. etc.* » (*Vide infrà hìc Dubitat. 4.*) « Neque execra- » tur, si pereat inauratio. Unde, licèt communiter calix, et » patena, post novam inaurationem, quoad eam partem, » qua Christi corpus, vel sanguinem contingunt, denuò con- » secrentur, id tamen necessarium non esse, docent *Durand.* » *Con. et alii contra Suar. Bon., et alios*, etsi decet, ut » abluantur aquâ benedictâ. Ita *Dian. t. 1. Misc. res. 3. et* » *Laym.* hìc, item *Lug. d. 20. n. 94.*

Dubitatur 1. An execratur calix, si pereat inauratio? Affirmant *Az. Palud. etc. ap. Escob. l. 21. n.* 468. quia tollitur subjectum immediatum consecrationis, cùm tota unctio in superficie calicis fiat. Negant verò probabiliùs cum sententia communi *Lugo d. 20. n. 94. Sporer n. 399. Cont. Tourn. cap. 9. art. 2. sect. 8. quær. 6. r. ad 5. cum Suar. Laym. Sylvest. Ang. et aliis passim* ut asserit, et *Escob. n. 470. cum Con. Fill. Arm. etc. communiter* ut ait. Ratio, quia, licèt unctio non fiat nisi in superficie, tamen tota moles calicis consecratur; et patet, quia si calix non sit tornatilis, et ejus pes frangatur, etiamsi cuppa integra maneat, calix erit execratus, ut omnes communiter dicunt; ergò non in sola superficie consistit consecratio, sed in toto calice.

Dubit. 2. An calix, qui de novo inauratur, novâ indigeat consecratione? Affirmant *Suar. dub. 81. sect. 3. Az. c. 28. q. 4. Bon. p. 9. n. 19.* item *Vasq. Sylv. Ang. Tamb. etc. ap. Salm. tr. 5. c. 4. p. 4. n. 90.*, quia calix consecratur propter contactum sanguinis Christi; unde quando illius superficies non est consecrata, necessariò requiritur, ut calix de novo consecretur. Negant verò probabiliùs *Laym. c. 6. n. 7. Lugo d. 20. n. 95.*

Elbel n. 281. *Tamb.* §. 5. *n.* 6. *Escob. l.* 21. *n.* 473. *cum Durando*, *et Dian.* item *Conc. Sa*, *et Gab. ap. Salm. loc. cit. in fin.* Et probabile putat *Pal. p.* 10. *n.* 12. atque valde adhæret *Cont. Tourn. loc. cit. v. Major est.* Ratio, quia cùm sit communis doctrina, ut mox suprà vidimus, quòd calix, amittendo inaurationem, non amittat consecrationem; ita pariter consecrationem non amittit, si de novo inauretur, prout si Ecclesia consecrata de novo dealbetur, novâ non indiget consecratione; ut communiter DD. sentiunt; aut si corporali lacero aliqua exigua pars assuatur, hæc etiam manet benedicta, ut clarè infertur ex *c. unico de consecr. Eccles. in* 6. ubi dicitur: majùs dignum trahere ad se minùs dignum. Objiciunt: licèt calix remaneat consecratus, non est tamen consecrata superficies illa aurea, quæ sola immediatè tangit sanguinem Christi; pari modo si intra cuppam calicis alia subtilior cuppa poneretur, ista non fieret sacra; ita *Suar.*, et *Vasq.* Sed facilè respondetur cum *Lugo:* Superficies illa per conjunctionem ad calicem consecratum, benè fit etiam sacra, sicut dealbatio Ecclesiæ, et pars corporalis fiunt sacræ per adjunctionem, ut diximus; item, si oleum non consecratum in minori parte consecrato immisceatur, ex ipsa mixtione consecratur, ut patet ex *c. Quod in dubiis* 3. *de consecr. Eccl.* ubi dicitur: *Non negamus*, *quin oleum non consecratum consecrato possit oleo commiscêri.* Alia autem est ratio cuppæ in aliam immissæ, quæ utique est vas distinctum, ac superficiei aureæ, quæ fit pars ejusdem calicis, et facit unum cum illo.

Omnibus tamen his prædictis non obstantibus, cùm meliùs rem perpenderem, judicavi quòd novâ peractâ inauratione calicis, denuò ipse est consecrandus; ratio, quia tunc superficies calicis, quæ immediatum contactum habet sanguinis Christi, sine consecratione remanet; tantò magis quòd, ut testantur *Barbos.*, *et alii plurimi*, talis est praxis Ecclesiæ, et recepta consuetudo calices denuò consecrandi, cùm denuò inaurantur. Casu autem quo per longum usum inauratio deperdatur, puto probabiliùs dicendum cum *Silvio*, et *Ferraris*, non requiri novam consecrationem ad celebrandum cum hujusmodi calice; quia tunc viget ratio, quòd calix semel consecratus, totus deinde per modum unius consecratus remanet. Cùm verò nova fit inauratio, intervenit aurum

de novo additum, quod non est consecratum, immediatè sanguinem tangens.

Dubitatur 3. An liceat celebrare in calice nunquam deaurato? Affirmat *Tamb. Meth. Miss. etc. cap.* 1. §. 1. *n.* 3., quia (ut ait) ita usus obtinuit; sed hæc ratio saltem hodie non videtur subsistere, cùm undique hodie usus sit in contrarium. Id autem probabile censet *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 346. *cum aliis passim* ut asserit, fortè aliâ ratione ductus, nimirùm quia, etsi in Rubrica *tit.* 1. *de Præpar.* dicatur: *Calix debet esse vel aureus, vel argenteus, aut saltem habêre cuppam argenteam intùs inauratam, et simul cum patena itidem inaurata*, attamen in alia Rubrica *de defect. tit.* 10. *n.* 1. sic habetur: *Calicis cuppa debet esse aurea, vel argentea, vel stannea: non ærea, vel vitrea*, nullâ mentione factâ de inauratione; ex quo infertur illius deficientiam non esse inter defectus computandam. Et in prima Rubrica dici posset requiri inaurationem tantùm de congruitate, et ad majorem decentiam, cùm ibi simul expressè requiratur calix aureus, vel saltem argenteus, et nihilominùs, in secunda Rubrica etiam stanneus admittitur. Alii verò, ut *Cont. Tourn. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 8. *v. Quær.* 6. *et Lugo d.* 20. *n.* 90. dicunt non eximi à culpa veniali consecrantem in calice non inaurato, nisi paupertas excuset. Et hoc videtur probabilius, cùm in prima Rubrica dicatur, quòd calix *debet saltem habêre cuppam argenteam inauratam, etc.* Idque confirmatum est ex communi consuetudine. Nec obstat secunda Rubrica, ubi permittitur calix stanneus; hæc enim intelligi debet juxta textum in *can. Ut calix* 45. *de Consecr. dist.* 1. ubi permittitur consecrare in calice stanneo, tantùm ratione paupertatis; nec putandum est, Rubricam in hoc voluisse textui derogare; unde, ne dicatur Rubricam sibi contradixisse, dicendum est, quòd prima rubrica intelligenda est juxta secundam, nempe requirere calicem argenteum, nisi excuset paupertas: et sub eadem limitatione intelligi debet, cùm requirit inaurationem. Hìc autem obiter notandum, quòd Rubrica permittit calicem stanneum, sed non *æreum:* verùm dicit *Holzm. n.* 373. in hâc Rubricâ non prohiberi calicem ex ære, vel aurichalco inauratum; nam in cit. textu *Ut calix*, in tantum talis calix vetatur, in quantum hic *ob virtutem vini æruginem parit, quæ vomitum provocat:* sed calix æreus inauratus æruginem

non parit; et ideò ait *Holzm.* hoc usitari in Germania pro Ecclesiis pauperculis.

Dubitatur 4. An calix amittat consecrationem si cuppa separetur à pede? Si cuppa sit fixa pedi, certum est apud omnes amittere consecrationem; si verò pes sit tornatilis, etiam affirmant *S. Antonin. 3. part. tit. 13. §. 5. et Palud. Sylv. etc. ap. Escob. l. 21. n. 474.* quia calix per separationem jam formam amittit. Sed communiter negant *Suarez d. 81. sect. 7. Bon. p. 9. n. 20. Lugo d. 20. n. 93. Ronc. c. 6. q. 4. et Escob. n. 476. cum Fill. Aversa, Hurt. et aliis.* Ratio, quia per talem separationem calix reverà formam non perdit, cùm ejus partes sine novo artificio jungi possint.

371. — « 5. Vestes sacræ execrantur, quando ita destruun- » tur, ut perdant suum usum; ut si cinguli parte te non » ampliùs cingere possis, vel si manica ab alba separetur, » etiamsi postea reparetur. Non perdunt autem, etsi attritis » pars aliqua assuatur; vel cinguli parti aptæ adhuc ad cin- » gendum altera annectatur, quia tunc accessorium sequitur » principale. *Lugo, Tamb. de exp. Sacr. l. 1. c. 3. §. 2.* » (*Ita etiam dicunt Cont. Tourn. loc. cit. sect. 8. in fin. v. Dico 5. Salm. tr. 5. c. 4. p. 4. n. 94. cum communi, Tamb. c. 3. §. 2. Elbel n. 282. cum Laym. Gav. et aliis passim. Unde dicunt Suar. d. 82. sect. 2. et 3. Bonac. p. 9. n. 26. Laym. cap. 6. num. 6. Cont. Tourn. ibid. quær. 11. r. 4. et infrà v. Dico 5. et Pal. p. 10. n. 12. cum Nav. et Con. quòd corporale tùm amittit benedictionem, cùm redditur ineptum diminutione vel fractione ad decenter continendum calicem cum patena: alba, cùm ab ea manica abscinditur: cingulum, cùm ita rumpitur, ut neutra pars cingere possit: stola, cùm non potest humeros operire; et idem dicendum, si aliqua ejus pars scinditur, quamvis statim sarciatur, quia jam suam formam amisit*). « Similiter, si stola, vel casula duplicata, facili sepa- » ratione, fiant duæ, quarum utraque apta sit ad sacrificium, » non perdunt benedictionem. *Tamb. loc. cit.* » (*Ita communissimè DD. cum Suar. d. 82. sect. 2. Salm. cit. n. 94. in fin. et Sa ap. Pal. p. 10. n. 8.*).

« 6. Partes avulsæ à re consecrata, destructâ ejus formâ, » desinunt esse sacræ, v. g. ligna, et lapides Ecclesiæ dirutæ, » vel altaris: ob respectum tamen ad rem sacram cujus sunt » reliquiæ, non possunt applicari ad usus profanos, aut di-

» vendi, sine licentia Papæ. Statuæ autem sacræ, et imagines
» templi destructi debent in alio collocari, et in loco Eccle-
» siæ crux erigi. Lacera etiam paramenta, aut vetustate con-
» sumpta debent igne absumi, et non adhibêri ad usus pro-
» fanos, ut habetur in *c. Altaris, de Consecr. dist. 1. Vide*
» *Suar. et Sa, v. Missa, et Laym. loc. cit. c. 6. Tamb.* tamen
» *l. 1. de exped. Sacrif. c. 2. §. 3. ex Pal.*, item *Dian. p. 5.*
» *tr. 13. res. 76.* docent probabile esse, quòd non sit saltem
» mortale, si mutatâ formâ ad profanos usus applicetur,
» v. g. calix confractus, alba dissoluta, frustula corporalis,
» etc. » *Vide dicta l. 4. num. 41. Quibus adde id quod habetur in cap. Ligna, de Consecr. dist. 1. ubi Hyginus Papa sic statuit :* Ligna Ecclesiæ dedicatæ non debent ad aliud opus jungi, nisi ad aliam Ecclesiam, vel igni sunt comburenda, vel ad profectum in monasterio. *Advertunt tamen Salm. tr. 21. c. 10. p. 11. §. 2. n. 146. cum aliis communiter, hujusmodi ligna non debère consumi in religiosorum coquina. Præterea dicit Sylv. v. Benedictio q. 7. lapides Ecclesiæ dirutæ in religiosorum ædificiis collocandos esse, sed hoc nemo dicit eorum quos observavi, nec ullo textu video probatum.*

Quæres hìc, an liceat sæcularibus sacerdotibus celebrare in Ecclesiis regularium, contra prohibitionem Episcopi? Videtur obstare Trident. *sess. 22. Decret. de observand. in celebr. missæ*, ubi : *Singuli* (Episcopi) *in suis diœcesibus interdicant, ne cui vago et ignoto sacerdoti missas celebrare liceat.* Sed respondêri potest ibi dici in *diœcesibus suis*; sed Ecclesiæ regularium sunt exemptæ à jurisdictione Episcoporum, unde quasi loca extra diœcesim sita reputantur, ut probabiliter dictum est *l. 1. n. 156. in fine.* Verumtamen refert *Lezana in Summ. q. Regul. t. 1. c. 12. n. 41. v. Ad duodecim*, S. C. concilii sub die 2. Jun. 1620. declarasse, non licêre regularibus in suis Ecclesiis ad celebrandum admittere presbyteros sæculares contra prohibitionem Episcopi. An autem hujusmodi declarationes obligent ut leges? *Vide dicta l. 1. n. 106.*

DUBIUM V.

Quæ sint requisita ad missam ?

372 *Prænotantur quæ sunt præscripta in Rubrica.*
373 *I. Requiritur* altare *consecratum.*
374 *II.* Mappa *triplex.*
375 *Dub. 1. an sufficiant duæ mappæ, vel una duplicata? Dub. 2. An mappæ debeant esse benedictæ? Dub. 3. An tam mappæ quàm corporale debeant ex lino confici?*
376 *III.* Vestes *sacræ, et mundæ.*
377 *Dub. 1. An sit mortale celebrare sine stola, manipulo, aut cingulo? Dub. 2. An ob metum mortis liceat celebrare sine ulla veste sacra?*
378 *Dub. 3. An prælati regulares possint sacras vestes benedicere? Dub. 4. An Episcopi possint aliis delegare licentiam benedicendi vestes? (Vide etiam n. 381.) Dub. 5. An color vestium sit de præcepto?*
379 *IV.* Calix et patena *consecrata.*
380 *An calices, vestes, etc. remaneant consecrata, vel benedicta, si quis in eis celebret?*
381 *An abbates possint benedicere calices, paramenta, etc. etiam pro Ecclesiis alienis?*
382 *Quibus sit licitum tangere vasa sacra, corporalia et vestes?*
383 *De* pyxide, *et materia ejusdem, vel calicis.*
384 *Dub. 1. An pyxis debeat consecrari?*
385 *Dub. 2. An debeat benedici?*
386 *V.* Corporale *benedictum.*
387 *Quibus liceat lavare corporalia? Et an aqua lotionis omninò mittenda sit in sacrarium?*
388 *VI.* Palla *linea. An sit mortale celebrare sine palla, vel ea non benedicta? Et an liceat duas pallas adhibére?*
389 *VII.* Purificatorium. *An hoc debeat esse benedictum?*
390 *VIII.* Missale. *An liceat in necessitate celebrare sine Missali, vel cum Missali ritûs diversi?*
391 *IX.* Minister *masculus. Dub. 1. Quale peccatum sit celebrare sine ministro?*
392 *Dub. 2. An peccet graviter sacerdos celebrans ministrante, vel respondente fœmina?*
393 *X.* Crucifixus. *Dub. 1. An sit mortale celebrare sine cruce, aut crucifixo? Dub. 2. An manente in altari magnâ imagine crucifixi, alia crux requiratur? Et an crux, et aliæ imagines Sanctorum debeant esse benedictæ?*

celebretur festum duplex 3. Si exponatur SS. Sacramentum. 4. Si præsens sit cadaver, vel dicenda sit missa anniversaria.

422 *Qu. III. An obligatus dicere missam votivam, satisfaciat si dicat diei propriam?*

423 *Qu. IV. Quænam sint advertenda circa modum dicendi missas votivas? Et 1. De numero orationum. 2. De missis habentibus introïtum particularem, etc. 3 De missis Beatorum concessis alicui ordini, vel loco. 4. De missa SS. Trinitatis, Angelorum, Spiritûs sancti, beatæ Virgin. Mariæ, et de Requiem, etc.*

424 *Afferuntur aliqua decreta magis notabilia circa missarum celebrationem.*

Quæritur hìc obiter, quanam ex causa liceat exponere SS. Sacramentum. Deinde quæritur, quibus in Ecclesiis possit asservari Sacramentum Eucharistiæ.

372. — Ante omnia hìc refert prænotare Rubricam Missalis, quæ facit ad ea, quæ infrà membratim dicenda sunt. In Rubrica *p. 1. tit.* 20. sic habetur : *Altare, in quo SS. missæ sacrificium celebrandum est, debet esse lapideum ab Episcopo consecratum, vel saltem ara lapidea similiter ab Episcopo consecrata in eo inserta, quæ tam ampla sit, ut hostiam, et majorem partem calicis capiat. Hoc altare operiatur tribus mappis seu tobaleis mundis ab Episcopo, vel ab alio habente potestatem benedictis, superiori saltem oblongâ, quæ usque ad terram pertingat, duabus aliis brevioribus, vel unâ duplicatâ. Pallio quoque ornetur coloris, quoad fieri potest, diei festo vel officio convenientis. Super altare collocetur crux in medio, et candelabra saltem duo cum candelis accensis hinc et inde in utroque ejus latere. Ad crucis pedem ponatur tabella, secretarium appellata : in cornu Epistolæ cussinus supponendus Missali, et ab eadem parte Epistolæ paretur cereus ad elevationem Sacramenti accendendus, parva campanula, ampullæ vitreæ vini, et aquæ cum pelvicula, et manutergio mundo in fenestella, seu in parva mensa ad hæc præparata. Super altare nihil omninò ponatur, quod ad missæ sacrificium, vel ipsius altaris ornatum non pertineat.*

373. — « Resp. Hæc sequentia : I. Et quidem sub gravi » sacrilegio requiritur *altare* consecratum ab Episcopo, vel » abbate (hunc enim altaria calices, et campanas posse con-

» secrare, etiam ad usum alienarum Ecclesiarum, docet *Dian.* » *l. 3. tr. 2. res. 15. cum Barbos. et aliis 4.* ex declaratione » *Cardin.* et privilegio *Innoc. III.*) vel sacerdote privilegiato, » stabile, vel portatile: utrumque tamen ex integro lapide, » quantum ad superiorem mensam, quæ consecratur; debet- » que esse tanta ut possit capere calicem cum patena. Non » sufficit autem, hostias esse in ara consecrata, dum conse- » crantur, verùm etiam debent tam parvæ, quàm magnæ in » eadem relinqui tempore sacrificii, et non alibi, licèt supra » aliud corporale, deponi, v. gr. propter loci angustias: » (*Non igitur licet ante communionem ponere particulas conse-cratas extra aram, ut communiter Tamb. lib. 1. cap. 5. §. 1. n. 4. Salm. de sacrif. Miss. c. 4. p. 3. n. 79. cum Lugo. Secùs verò post communionem, ut Croix lib. 6. p. 1. n. 310. cum Avers. et communi contra Vasq.*) « quia omnes sunt unica vi- » ctima, et per modum unius offeruntur. Quapropter rubri- » cæ Missalis eas supra corporale, ante vel post calicem poni » volunt. Hinc etiam minùs rectè faciunt, qui, consecra- » tione factâ, mox hostias minores à se consecratas dant alteri » sacerdoti distribuendas populo, quia, sicut sacerdos non » debet de sua hostia dare, priusquam ipse sumpserit, sic » nec de aliis, cùm sint una victima, et hostia, omnesque » orationes, oblationes, et benedictiones sequentes non mi- » nùs spectent ad parvas hostias, quàm ad magnam, neque » ante sumptionem sacerdotis perfectè, et integrè sacrificata » sit victima. *Card. de Lugo qu. 20. sect. 2. n. 69.* Eum ta- » men, qui contrarium fecerit, à peccato saltem mortali, » imò si necessitas fuit expediendi communionem populi, ab » omni excusat *Tamb. l. 5. exped. sacrif. cap. 5.*

374. — « II. *Mappa* linea triplex; etsi enim secundùm » quosdam una duplicata, imò secundùm *Sa, Angel. Azor* » *c. 28. qu. 8. et Laym. lib. 5. t. 5. c. 6. num. 17.* una sim- » plex sufficiat in necessitate: Missale tamen Romanum, » auctoritate *Clem. VIII.* et *Pii V.* editum expressè tres » requirit, *tit. de defect.* utì et *Gavant. Vide Card. de Lugo.* » Ut ea benedicta sit, non est omninò necessarium; ut » habet *Sylv.* Unde in necessitate vulgaris adhibêri potest, » et aliis usibus reddi. *Laym. l. c.*

375. — Repetamus hic ea quæ in Rubrica Missalis, ut suprà, circa mappas præscribuntur: *Hoc altare operiatur*

tribus mappis, sive tobaleis mundis, ab Episcopo vel ab alio habente potestatem benedictis, superiori saltem oblongâ, quæ usque ad terram pertingat (quod tamen hodie non est in usu) *duabus aliis brevioribus, vel unâ duplicatâ.*

Sed dubitatur 1. An sufficiant duæ mappæ, vel una duplicata? Affirmant *Suarez dist.* 21. *sect.* 6. *Laym. cap.* 6. *num.* 11. *Holzm. n.* 371. *Pal. p.* 10. *n.* 1. *cum Sa, Azor;* item *Bon. Henr. et Gob. ap. Croix num.* 322. etiamsi hæ duæ mappæ totum altare non tegant: ratio, ut dicunt, quia sic usus habet. Attamen puto à Rubrica non recedendum, ut sentiunt *Lugo d.* 20. *n.* 6. *Cont. Tourn. de sacrif. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 7. *v. Quær.* 9. *Gav. in dict. Rubr.* (ubi ait contrariam opinionem non esse tutam) *Roncag. c.* 6. *qu.* 5. *et Escob. l.* 21. *n.* 434. qui cum *Ang. et Avers.* miratur, quomodo aliqui DD. hanc obligationem non advertant post præfatam Rubricam præscriptam à *Clemente VIII.* Tantò magis quòd in *tit. de defect.* §. 10. *n.* 4. Rubrica inter alios hunc enumerat defectum: *Si altare non sit tribus mappis ornatum.* Probabiliter tamen ajunt *Escob. et Ronc. cum Pasq.* id culpam venialem non excedere. Celebrare autem sine ulla mappa, non excusatur à mortali, ut communiter docent DD. *apud Ronc. l. c. cum P. Conc. p.* 502. *n.* 19. qui addit è converso nullam committi culpam, si adsit gravis necessitas sic celebrandi.

Dubit. 2. An mappæ necessariò debeant esse benedictæ? Negant *Suar. Laym. et Pal. cum Sa locis suprà cit.* item *Tamb. l.* 1. *c.* 6. §. 2. *n.* 2. et consentit *Wigandt tract.* 15. *n.* 63. dicens, benedictionem fieri tantùm de decentia. Ratio, quia (ut ajunt) nullo jure id cavetur, nec consuetudine observatur. Hæc sententia non videtur improbabilis propter auctoritatem horum AA., præsertim *Suarii*, qui testatur consuetudinem esse in contrarium. Hoc tamen non obstante, magis adhæreo sententiæ oppositæ, quam tenent *Az. p.* 1. *l.* 10. *c.* 28. *q.* 8. *Bon. p.* 9. *n.* 25. *Cont. Tourn. loc. cit. v. ad* 1. *et* 2. *Ronc. cap.* 5. *q.* 5. *cum Pasq. Gav. qu.* 1. *tit.* 20. *Escob. cum Sylvest. Aversa, et Gabr.* Ratio, quia in Rubrica (ut suprà) ita præscribitur, et in *tit. de defect. n.* 4. numeratur eodem modo pro defectu adhibère vestes non sacras, ac mappas non benedictas. Talis verò defectus, ut probabiliter dicunt *Escob. et Roncag. cum Pasq.*, non excedit cul-

pam venialem; unde rectè docent *Azor*, *Bon. Escob. et Cont. Tourn. ibid. cum Gav. Sylv. et Quarti ll. cc.* nullum esse peccatum uti mappis non benedictis in necessitate, putà (ut ait *Escob.*) si adsit dies festus, et non possint habêri benedictæ; sed minorem causam sentio excusare, cùm ad excusandum à veniali sufficiat quævis causa rationabilis.

Dubit. 3. An mappæ, et corporale debeant ex lino confici, vel sufficiat esse ex cannabe? *Cont. Tourn. ibid. r. ad 3. Suar. d. 81. sect. 6. Fill. tr. 5. num. 125.* dicunt omninò debêre confici ex lino, et probant ex *can. Consulto 46. de consecr. dist. 1.* ubi sic dicitur: *Sacrificium altaris non in serico panno* (scil. corporali, ut explicat Glossa), *aut tincto quisquam celebrare præsumat, sed in puro linteo ab Episcopo consecrato, scil. lino procreato.* Et ex *c. 27. dist. 2. de consec.* ubi mappæ vocantur *linteæ*, nempe ex lino confectæ. Sed probabiliùs, et communissimè sufficere esse ex cannabe, tenent *Bon. p. 9. n. 24. et Croix n. 333. cum Gob.* item *Azor et Quarti apud cit. Cont. ibi ac Arm. Tab. et Reg. ap. Escob. n. 446.* Ratio, quia cannabe, et linum juxta communem usum indifferenter sumuntur.

376. — « III. Sub gravi sacrilegio *vestes sacræ*, hoc est » benedictæ ab Episcopo, vel sacerdote habente privilegium, » ut habent Mendicantium saltem superiores, sive prælati. » *Vide Tamb. l. 1. c. 3. §. 2. exped. sacr.* Quarum tamen » colores non esse præcepti, sed directionis, notat *Homob.* » *apud Dian. p. 2. t. 14. r. 57.* In gravi autem necessitate, » etsi præstet, si sine scandalo fieri possit, missam, cujus » audiendi, vel faciendi obligatio tunc cessat, omittere, » licêre celebrare sine stola, vel manipulo, vel etiam uti » cingulo non benedicto, vel si fractum sit, rursùs conne- » ctere, vel stolâ pro manipulo, et manipulo pro stola, » docent *Laym. l. 5. t. 5. c. 6. Dian. p. 1. r. 57. et 67. contra* » *Fill. t. 1. l. 5. c. 5.* qui tamen concedit in necessitate sine » una, vel altera ex minoribus, v. g. stola, vel cingulo cele- » brare, non esse mortale. *Vide Dian. p. 5. t. 5. r. 62.* ubi » *contra Fill. et Hen. et alios sex*, docet esse probabile, » quòd ex parvitate materiæ excusari possit à mortali, qui » (secluso scandalo, et contemptu) aliquam harum circa ne- » cessitatem omittit, v. g. qui celebrat cum cingulo non » benedicto, vel ejus loco utitur aliâ re. Denique metu mor-

» tis, aut gravissimi damni, licêre aliquando celebrare sine » sacris vestibus, et altari, dummodo non fiat in contem- » ptum religionis, ex *Azor t.* 1. *l.* 1. *c.* 11. *q.* 11. docent » *Escob. e.* 2. *c.* 2. *Nav. Hurt. etc.* Limitat autem *Tamb. de* » *exped. Sacrif. l.* 1. *c.* 5. §. 1., ita ut permittat sine aliqua » etiam ex gravioribus, non tamen sine omnibus fieri, ob » scandalum et irreverentiam. *Vide Dian. p.* 3. *t.* 6. *r.* 48. *et* » *p.* 5. *t.* 3. *r.* 39. Porrò hujusmodi sacras vestes conficere » ex profanis, v. g. planetam ex veste serica muliebri, non » est prohibitum. *Suar. Palaus, Tamb. exped. Sacr. l.* 1. » *c.* 2. §. 4. qui monet *l. c.* §. 1. cavendum esse, ne sint » valde attritæ; ut et ne reliqua supellex sacra sit valde » immunda, in quo graviter peccari potest. *Suar. Laym.* » *Tamb. l. c.* » (*In c. Relinqui, de cust. Euch. sic habetur :* Præcipimus, ut oratoria, vasa, corporalia, et vestimenta munda et nitida conserventur. *Notat autem Tamb. d. n.* 1. *ex Suar. illud valde, sive enormiter immunda, difficulter evenire. Uti verò corporali et aliis paramentis non enormiter immundis, esse tantùm veniale, imò nullum peccatum, si alia habêri non possint, ut Croix n.* 336. *cum Suar. et Gob. Additque Cont. Tourn. de sacrif. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 8. *quær.* 11. *r.* 5. *non peccare, qui uteretur corporali etiam notabiliter immundo, in necessitate, nempe si ipse vel alii deberent aliàs omittere Sacrum de præcepto. Uti vestibus sacris, etiam attritis, ad usus profanos est mortale, ut dicunt Suar. d.* 81. *sect.* 8. *Sporer n.* 414. *et Wigandt tr.* 15. *n.* 62. *ex c.* 39. *et* 43. *de Consecr. dist.* 1. *Vestes tamen sacræ in usibus profanis adhibitæ non amittunt benedictionem. Sporer et Wig. ll. cc.*)

Censuit *Walfridus c.* 24. primis temporibus missas lectas fuisse à sacerdotibus in communi indumento; et *Honorius in Gemma l.* 1. *cap.* 89. fert *S. Clementem* usum sacrarum vestium decrevisse. Sed *Baronius, Raynaud. Bona, Waldens. etc. ap. Bened. XIV. Not.* 21. *n.* 6. sentiunt etiam apostolos usos fuisse peculiaribus vestibus in sacrificio; atque ex hujusmodi vestibus putant *ib. Calmet, Visconti, etc.* fuisse *Penulam*, quam memorat D. Paulus *Act.* 16.

377. — Certum est autem apud omnes, mortale peccatum esse celebrare sine ullis vestibus sacris, ex *cap. Vestimenta, de consec. dist.* 1. et præsertim procul dubio sine casula,

vel alba (*vide dicta n.* 289.). Sed dubitatur 1. An peccet mortaliter celebrans sine stola, aut manipulo, aut cingulo? Negant *Palud. Sylv. Henr. ac. Ricch. ap. Escob. l.* 21. *n.* 483. (qui id probabile vocat) quia censent hanc non esse gravem materiam. Sed loquendo de stola, et manipulo, veriùs affirmandum cum communi sententia, quam tenent *Suar. Fill. tr.* 5. *c.* 5. *n.* 147. *et* 148. *Laym. c.* 6. *n.* 17. *Bon. p.* 9. *n.* 27. *Tamb. l.* 1. *c.* 3. §. 1. *n.* 3. *Diana p.* 2. *tr.* 14. *r.* 57. *et Escob. n.* 485. *cum Vasq.* Ratio, quia deficiente alterutrâ istarum vestium, quæ communiter majores æstimantur, deficit cultus sacrificio debitus. Idem dicendum cum eisdem AA. de celebrante cum stola, vel manipulo non benedictis. Probabiliter tamen excusat gravis necessitas, ut docent *Laym. et Fill. ll. cc. Ronc. c.* 6. *q.* 3. *Wigandt tr.* 15. *num.* 62. *et Elbel p.* 260. *cum Spor. et Rodr.* Idem quod de stola et manipulo, censent de cingulo *Fill. n.* 148. *Suar. l. c. Nav. Man. c.* 25. *n.* 84. item *Vasq. Villalob. Molf. etc. ap. Dian. p.* 2. *tr.* 14. *r.* 68. Sed probabiliter negant esse mortale sine cingulo celebrare, vel non benedicto, *Ronc. c.* 6. *q.* 5. *Sylv. v. Missa* 1. *n.* 2. *Sa eodem v. num.* 10. et probabile putant *Lugo d.* 20. *n.* 102. *Salm. tr.* 5. *c.* 4. *p.* 4. *n.* 92. *et Diana p.* 2. *tr.* 14. *r.* 68. *cum Scoto, Palud. Henr. Fag. et Ricc.* Et idem sentit *Croix n.* 327. *cum Pasq.* de celebrante sine amictu, saltem pro eis qui illo non utuntur ad tegendum caput, sed tantùm humeros; et consequenter probabile est, ut ait *Tamb. n.* 4. *cum Diana*, nullum esse peccatum celebrare sine cingulo, vel amictu, si desint, et adsit aliqua rationabilis causa celebrandi, nempe fervor devotionis, vel opportunitas eleëmosynæ sacerdoti non diviti.

Dubit. 2. An ob metum mortis liceat celebrare missam sine ulla veste sacra?

Prima sententia affirmat, modò absit contemptus; et hanc præter *Az. Nav. Hurt. etc. ut suprà ap. Busemb.* tenent *Laym. l.* 5. *tr.* 5. *c.* 6. *n.* 17. *Quarti p.* 2. *tit.* 1. *q.* 4. *dub.* 6. *Escob. l.* 21. *n.* 489. *Sylv. ap. Cont. Tourn. de sacrif. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 8. *in fin. v. Utrum. Diana p.* 3. *tr.* 6. *r.* 48. *cum Val. Vasq. Bec. et Salas*, item *Salon. Bon. Pasq. Gob. et Spor. ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 339. Ratio, quia vestes sacræ requiruntur tantùm de Ecclesiæ præcepto, quod non obligat cum tanto dispendio.

Secunda sententia verò, quam sequimur, negat, eamque tenent *Suar. dub. 82. s. 3. v. Secundo, Tamb. Meth. de Miss. l. 1. c. 3. §. 1. num. 6. cum Fag. et Marchino, Cont. Tourn. l. c. cum Merati, Ronc. c. 6. q. 1. r. 3. Conc. p. 501. n. 13.* item *Cajet. Nugn. Sanch. Pal. Fill. etc. apud Croix loc. cit.* Ratio, tùm quia celebrare sine ulla veste sacra vix potest accidere sine contemptu, ut fatentur ipsimet *Laymann et Escob.*; unde ait *Croix cum Aversa*, contrariam sententiam in praxi vix esse probabilem; tùm quia id non potest fieri sine scandalo, aut saltem sine magna irreverentia; quapropter hìc subintrat præceptum naturale reverentiæ in quocumque casu debitæ sacrificio, à quo præcepto metus mortis non excusat. Utrùm autem ob talem metum liceat aliquando celebrare sine aliqua ex vestibus, etiam ex majoribus, putà stola, vel manipulo? Non improbabiliter secluso contemptu, affimant *Ronc. et Tamb. cum Fag. ll. cc.* favetque *Suar. dict. sect. 3.*, quia hæc non videtur esse tanta irreverentia, ut celebratio cohonestari non possit ob metum mortìs; *vide mox dicta n.* 377.

378. — Dubit. 3. An prælati regulares possint sacras vestes benedicere? Certum est apud omnes posse pro suis Ecclesiis, ex pluribus privilegiis eisdem concessis. Nam (ut refert *Tamb. l. 1. c. 3. §. 2. n. 5.*) *Innoc. VIII.* id concessit vivæ vocis oraculo Congregationi S. Justinæ de Padua, et consequenter aliis communicantibus; item *Leo X.* per bullam hoc privilegium impertivit fratribus Minoribus pro suo usu tantùm; illudque confirmavit *Sixtus IV.* exceptis corporalibus; sed *Alex. VII.* die 27 Sept. 1659. (ut refert *Bened. XIV. Not. 21. n. 19.*) per decretum quod incipit, *Sacrorum Rituum*, indefinitè præbuit facultatem abbatibus benedicendi ecclesiasticam supellectilem, dumtaxat pro suis Ecclesiis. Dubium autem vertit inter DD. an prælati regulares possint etiam benedicere pro alienis Ecclesiis?

Prima sententia negat, et hanc tenent *Cont. Tourn. ibid. v. Porrò, cum Barb. Gav. part. 4. tit. 19. n. 22. Merati, t. 1. part. 2. p. 1325. n. 27. et Bened. XIV. Notif. 21. n. 14.* ex decreto S.C. Rit. die 24. Aug. 1609. (*apud Gav.*) ubi dictum fuit: *Superiores regularium, neque abbates posse benedicere paramenta Ecclesiarum non sibi subditarum.*

Secunda sententia verò affirmat, eamque tenent *Salm. tr.*

3. *c.* 4. *p.* 4. *n.* 83. *Holzm. n.* 374. *cum Anacl. et Elbel p.* 144. *n.* 261. ex privilegio enuntiato *Innocentii VIII.* Idemque censet *Tamb. l. c. n.* 7. *cum Marchino*, *et Tamb. de Jure abb.* pro omnibus regularibus, ut ait, exceptis tantùm superioribus Societatis, et Fratrum Minorum, quibus à *Leone X.* ut suprà privilegium restrictum fuit. Nec obstare ait *Tamb.* decretum S. C., quia constat de privilegio, non verò de ejus revocatione. Sed hoc non obstante, omninò tenenda est prima sententia ex decreto præfato *Alexandri VII.* (quod referunt *Merati*, et noster Papa *Bened. l. c.*) in quo sic sancitum fuit : *Prælati inferiores Episcopis, qui Pontificalium usu fruuntur, ecclesiasticam supellectilem pro servitio dumtaxat suarum Ecclesiarum vel monasteriorum benedicant.* Pariter ibi declaratum fuit : *Reliqua Pontificalia extra loca ipsis abbatibus subjecta, vel pro servitio alienæ Ecclesiæ, aut in subditos pariter alienos; etiam de licentia Ordinariorum exercère non valeant, putà campanarum benedictiones, calicum, et similium, in quibus sacra adhibetur unctio, nec minorum ordinum collationes.* At quia prædicti prælati recurrebant ad privilegia pro benedicendis paramentis etiam aliarum Ecclesiarum, S. C. habita coram eod. *Alex. VII.* die 20. Julii 1660. mandavit, *exhibèri indultum authenticum, ac interim abstinère.* Sed hoc indultum, ut testatur *Benedictus*, nunquam deinde exhibitum fuit.

Dubitat. 4. An Episcopi possint aliis delegare facultatem benedicendi sacra paramenta? Negant *Tamb. Meth. Miss. l.* 1. *c.* 3. §. 2. *num.* 4. *et Gav. p.* 4. *tit.* 19. *n.* 23. *cum Tabien. ac Ugolin. et Aversa* (*ap. Croix n.* 353.) affert de hoc decr. S. C. R. die 14. Nov. 1615. ubi dictum fuit : *Nec Episcopus potest absque licentia hanc benedictionem aliis delegare.* Ratio, quia hæc benedictio est de potestate ordinis, unde ab Episcopo non potest delegari, sicut delegari potest potestas jurisdictionis. Sed contradicit *Nicol. Luc. c. l.* 5. *n.* 33. *de privil. n.* 18. dicens 1. Quòd de hoc decreto non constat authenticè. 2. Quòd tale decretum non est usu receptum, præsertim Romæ, ubi R. D. Vicesgerens passim auctoritate ordinariâ quibusvis sacerdotibus hanc delegat facultatem. 3. Quòd hæc benedictio non est ordinis episcopalis, sed sacerdotalis, et ideò benè potest ab Episcopo delegari. Addit *Monacell. t.* 4. *n.* 1. *cum Pirhing. in Jus can.*

l. 1. tit. 29. *n.* 54. Episcopos ritè posse delegare ea quæ ipsis competunt ex privilegio speciali, ratione dignitatis; cùm enim facultas officio sit annexa, transit in jurisdictionem ordinariam. His tamen non obstantibus, huic opinioni non acquiesco, cùm nullibi audierim Episcopos hujusmodi facultatem aliis delegasse: imò (ut refert *Gav.*) plurimi Episcopi illam à S. C. curarunt obtinêre: et *Benedictus XIV.* cùm erat Archiepiscopus Bononiæ, hanc facultatem ad quinquennium obtinuit, ut ipse testatur *l. c.*

Dubit. 5. An color vestium sit de præcepto? (In Rubrica Missalis *p.* 1. *tit.* 18. *num.* 1. de colore sic habetur: *Paramenta altaris, celebrantis, et ministrorum debent esse coloris convenientis officio, et missæ diei, secundùm usum Romanæ Ecclesiæ*). Negant *Tambur. lib.* 1. *cap.* 3. §. 1. *n.* 1. *Quarti p.* 1. *tit.* 18. *dub.* 1. *Diana p.* 2. *tr.* 14. *r.* 57. *cum Homobono*, item *Suar. et Aversa ap. Croix num.* 340., quia (ut dicunt) Rubrica hoc præscribens est tantùm directiva. Sed contradicunt *Spor. p.* 151. *n.* 415. *et Quarti p.* 1. *tit.* 18. *dub.* 1. Et hoc puto probabilius, juxta nostram sententiam adducendam *n.* 399., nempe quòd omnes Rubricæ tractantes de rebus quæ missam concomitantur, sint præceptivæ. Eò magis, quia Rubrica dicit sic usum esse Ecclesiæ Romanæ. Benè tamen censent *Spor. et Quarti*, hanc Rubricam non obligare sub gravi, nisi scandalum adsit, putà si in die Paschatis (ut ait *Spor.*) vel in quacumque missa festiva, (ut ait *Ronc. c.* 6. *q.* 1. *res.* 2.) celebraretur vestibus nigris. Addit *Sporer* satius esse, quocumque die facere Sacrum in quolibet colore, quàm illud omittere; hinc rectè dicit à fortiori excusare omnem rationabilem causam, ut si concursui sacerdotum non sufficerent vestes debiti coloris. Putant autem *Quarti l. c. d.* 2. *et Merati t.* 1. *p.* 1. *p.* 269. (*contra Turrinum*) quòd color croceus, sive flavus æquivalet omni colori, quia omnes ad illum concurrunt.

379. — « IV. Sub mortali requiritur *calix*, et *patena* con-
» secrata: si tamen in nondum consecratis aliquis bonâ, imò
» addunt *Bordon.* et *Tambur.* malâ fide celebrasset, licèt
» sic celebrando peccasset mortaliter, probabile esse, quòd
» hoc ipso censeantur consecrata, liceatque in iis celebrare,
» contra *de Lugo et Laym.* docet *Diana p.* 2. *t.* 14. *r.* 69.
» *p.* 5. *tr.* 13. *r.* 60. *et p.* 9. *t.* 7. *r.* 18. *ex aliis octo.* Idem-

» que de sacris vestibus, item de corporali, pyxide, etc. » quæ immediatè tangunt species, censet *Tamb. de exp. sacr.* » *l. 1. c. 3. §. 1.*

380. — Quæritur I. An calices, et alia remaneant benedicta, si quis in illis sacrificet nondum benedictis?

Prima sententia communior negat, quam tenent *Croix l. 6. p. 2. n. 352. et Salm. tr. 5. c. 4. p. 4. n. 96. cum Lugo, Laym. Azor etc.* Et hanc probabilem vocat *Tamb. l. 1. c. 1. §. 4. n. 1.* Ratio (ut ait *Tamb.*) quia, licèt per contactum specierum sacrarum res consecrentur, ut indicat *S. Aug. apud Tamb. Vasa... ipso ministerio consecrata, sancta dicuntur.* Attamen aliud est rem sacrari, aliud ad sacrificium deputari, quod oportet, quodque tantùm fit per benedictionem.

Secunda sententia verò cum *Diana, Con. Peyr. ac aliis apud Tamb. ib.*, quam ipse pariter vocat probabilem, affirmat illa remanêre benedicta, quia per contactum specierum jam æquivalenter, immò eminenter talis deputatio habetur: et hoc evenire ait *Tamb. n. 2. cum Sa*, tam si bonâ fide, quàm si malâ fide celebretur. Et idem probabile esse etiam pro vestibus sacris, et ornamentis altaris ait *Tamb. n. 4. cum Gav. et Dian.* cùm hæc ab ipso ministerio sacro consecrationem recipiant.

His non obstantibus, rectè putant *Salm. tr. 5. c. 4. p. 4. n.* 98. nullo modo recedendum à prima sententia, dum asserit *Lugo d. 20. sect. 2. n. 62.*, contrariam meritò communiter rejici *à Laym. Nav. Azor etc.* Ratio, quia nec etiam est certum, immò omninò negatur, quòd per contactum sacramenti res remaneant consecratæ prout pavimentum, si ibi decidat sacramentum, nullo modo remanet sacratum. Quare secunda sententia non satis tuta apparet, ut benè ait *Escob. l. 21. n. 477.* dùm saltem videtur esse dubiæ probabilitatis. An verò liceat celebrare cum calice non deaurato? *Vide dicta n. 370. dub. 3.* Et an cum calice ex stanno, vel ære, aut aurichalco? *Vide ibid. d. dub. 3. in fine.*

381. — Dicunt autem *Gav. Aversa, Bon. et Tamb. ap. Croix l. c. n. 353.* quòd abbates exercentes Pontificalia possunt benedicere calices, et indumenta sacra: indumenta pro suis tantùm Ecclesiis, calices verò etiam pro alienis. Sed adverte decretum *Alexandri VII.* allatum *num.* 378. ubi declaratum fuit, abbates tantùm pro suis Ecclesiis, non verò pro alienis, etiam de licentia Ordinariorum, posse benedicere

calices, campanas, etc. quibus adhibetur sacra unctio, necnon vestes sacras. Idque confirmatum fuit per aliud decretum noviter emanatum à nostro P. *Benedicto XIV.* ad instantiam Cardinalis *Spinelli* Archiepiscopi Neapolitani.

382. — Quær. II. Quibus sit licitum tangere vasa sacra, corporalia, aut vestes? Nemo dubitat quin, exceptis sacerdotibus et diaconis, aliis sit mortale tangere vasa sacra, dum continent Eucharistiam, ut communiter dicunt (contra *Ochagavium, et Gob.*) *Sporer n.* 403. *Croix n.* 360. *et Pal. p.* 10. *n.* 13. *cum Suar. Fill., et aliis passim*, ex c. *Non oportet.* 26. *dist.* 23. Difficultas est, an liceat laicis sacra vasa tangere, dùm Eucharistiam non continent? Affirmant *Sotus, Henr. et Fagun. ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 558. et perquàm fusè id defendit *Tamb. Meth. Miss. l.* 1. *c.* 2. §. 1. *n.* 12. *cum Scoto, Barth. ab Ang. et Sa v. Sacra n.* 3. qui sic ait : *Sacra tangi à laicis sine contemptu, aut nullum peccatum est, aut levissimum.* Sed communissima et verior sententia negat, quam tenent *Suar. d.* 81. *sect.* 8. §. *Tertium, Bon. p.* 9. *n.* 31. *Laym. c.* 6. *n.* 19. *Cont. Tourn. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 8. *v. Quær.* 8. *Holzm. p.* 86. *n.* 375. *Habert t.* 5. *p.* 709. *Salm. tr.* 21. *c.* 10. *p.* 11. §. 1. *n.* 127. *Antoine p.* 493. *n.* 10. *et Pal. p.* 10. *n.* 43. *cum Vasq. Sanch. et Con.* Hi docent laicos tangentes sacra vasa peccare (sed non plùs quàm venialiter, cùm non reputetur hæc materia gravis : et minimè, si adsit rationabilis causa, secluso scandalo et contemptu) ut probant ex *c. In sancta, de consecr. dist.* 1. ubi dicitur : *Indignum valde est, ut sacra Domini vasa, quæcumque sint, humanis usibus serviant : aut ab aliis* (nota) *quàm Domino famulantibus, eique dicatis tractentur viris.* Pro hujusmodi autem sacratis viris intelliguntur non solùm diaconi et subdiaconi, sed etiam acolythi, ut ex *c. Non liceat, dist.* 23. ubi : *Non liceat cuilibet ministeria tangere, nisi subdiacono, aut acolytho in secretario vasa dominica.* Insuper nunc possunt etiam ea tangere tonsurati ex consuetudine introducta, ut dicunt *Suar. l. c. Tamb. n.* 9. *Croix n.* 557. *cum Quarti, etc.* et idem docet *Bened. XIV. Notif.* 29. *n.* 18. *cum Pasq.* Id quoque concessum est laicis regularibus sacristis, ex privilegio *Callixti III. et Sixti IV. ap. Salm. l. c. n.* 130. *et* 131. Necnon monialibus sacristis, ex communicatione privilegiorum. *Salm. ibid. n.* 132. Et hodie potest dici ex consuetudine hoc licêre etiam

20.

laicis oblatis Congregationum sacerdotum sæcularium sacristis, et omnibus qui in habitu clericali Ecclesiis inserviunt; hi enim in Ecclesia muneribus clericorum funguntur: saltem, dico, hos à culpa excusari, quia dum officium sacristæ exercent, semper adest aliqualis necessitas sacra vasa tangendi. Et idem quod dictum est de tactu sacrorum vasorum, dicendum est de tactu corporalium, ut ait *Merati p.* 313. *cum Quarti*, *Pasq.*, *et communi.*

Minimè autem peccant laici tangentes vestes sacras, aut alia non immediatè attingentia corpus, et sanguinem Christi, ut *Pal. Suar. Conc. Laym. et alii ut suprà ll. cc.* ex sententia (ut benè ait *Pal.*) in praxi recepta. Nec obstat textus in *c. Altaris, et c. Vestimenta, de consecr. dist.* 1. ubi hoc videtur vetitum; nam dicit *Suar.* nullum ibi de hoc esse præceptum, vel saltem, inquit *Suar. cum Gloss. in d. c. Altaris, verb. Vela*, quòd, si ibi aliquod adest præceptum, hoc usu est abrogatum.

383. — « Ac licèt decens sit, ut etiam *pyxis*, sive cibo-
» rium, et luna, seu sphærula hierothecæ, et quodcumque
» vas continens, et immediatè tangens Eucharistiam, ut etiam
» secundùm *Laym. l. 5. t. 5. c.* 6. vasculum chrisma conti-
» nens, benedicatur (benedicere autem præter ea, in quibus
» unctio adhibetur, potest idem, qui cætera ornamenta) cùm
» in Rit. Romano propria sit pyxidis benedictio; id tamen
» necesse esse, negant *Suar. Hurt. Lugo*, *Tamb. lib.* 1. *exped.*
» *Sacrif. c.* 1. §. 6. nec esse necesse imponere pyxidi vas
» lineum benedictum benedictione corporalis.

« Porrò calix, et patena confecta esse debent ex auro,
» argento, vel stanno, saltem quoad cuppam (admittunt etiam
» aliqui ex plumbo) sed non ex ære, *c. Ut calix*, *de con-*
» *secr. d.* 1. » (*Vide dicta n.* 370. *Dub.* 3. *in fine*) « quamvis
» *Tamb. l.* 1. *exped. Sacrif. c.* 1. *cum Hurt. Fagn. et Gav.*
» admittat etiam ex gemma, quæ æquè pretiosa sit, ac aurum,
» vel argentum, modò species non imbibat, nec sit pericu-
» lum, ne effringatur. Ac, licèt Rubrica præscribat ut sal-
» tem cuppa, et superior pars patenæ sit deaurata; eam
» tamen non obligare sub mortali *Gran.*, imò nec sub veniali,
» propter usum contrarium, vult *Tamb. l. c.*

384. — Dubit. 1. An pyxis debeat consecrari? Affirmat *Trull. ap. Croix n.* 348. Sed veriùs et communiter negant

Laym. tr. 5. c. 6. n. 22. Bon. p. 9. n. 23. Cont. Tourn. loc. cit. v. Quœr. 7. Ronc. c. 6. q. 4. et Croix cum Gav. Pasq. et aliis passim. Ratio, quia in Pontificali Rom. tantùm habetur benedictio de pyxide, nulla autem ibi mentio fit de unctione chrismatis. Item in Rituali Rom. benedictio pyxidis annotatur inter eas, quæ non indigent unctione chrismatis.

385. — Dubit. 2. An pyxis debeat saltem benedici de præcepto?

Prima sententia affirmat, et hanc tenent *Cont. Tourn. ibid. cum Sylvio, Salm. tr. 5. c. 4. p. 4. n. 99. cum Gav. et Reg.* item *Durand. Barb. March. et Dic. apud Croix n.* 348. item *Bened. XIV. Notif.* 21. *n.* 12. *et Escob. l.* 22. *n.* 419. qui tamen putat omissionem hujus benedictionis non excedere culpam venialem. Probatur ex Rubrica Missalis *p.* 2. *tit.* 2. *n.* 3. ubi dicitur : *Si sacerdos est consecraturus plures hostias pro communione facienda, locet eas super corporale ante calicem, aut in aliquo calice consecrato, vel vase mundo benedicto.* Præterea probatur ratione, quia hoc valde convenit; si enim corporale, in quo sacræ species ad modicum tempus manent, benedici debet, quantò magis benedicendum est vasculum in quo diu noctuque illæ conservantur? Et ideò in Rituali assignatur specialis benedictio pro *tabernaculo* (ut ibi dicitur) *seu vasculo pro sacrosancta Eucharistia.* Accedit doctrina *D. Th. q.* 82. *ar.* 3. ubi ad probandum, quòd pertineat ad sacerdotem dispensatio Eucharistiæ, dicit : *In reverentiam hujus sacramenti, à nulla re contingitur* (Sacramentum) *nisi consecratâ, unde et corporale, et calix consecrantur, et similiter manus sacerdotis.*

Secunda sententia attamen negat, et hanc tenent quamplures graves AA., nempe *Suar. d.* 81. *s.* 7. *Azor p.* 1. *l.* 10. *c.* 27. *q.* 7. *Fill. de Euch. n.* 133. *Bon. p.* 9. *n.* 23. *Sylv. v. Euchar.* 3. *q.* 4. *Spor. n.* 401. *cum Vasq. et Pasq.* item *Sotus, Coninc. Tab. ac Nugn. ap. Escob. n.* 427. et probabilem putant *Diana, p.* 2. *tract.* 1. *r.* 180. *ac Lugo d.* 20. *n.* 96. *cum Henriq. et Fagnan.* Ratio, quia (ut ajunt) de hoc nullibi habetur expressum præceptum; nec Pontificale certos nos reddit, cùm ibi assignentur benedictiones etiam pro campanis, et thecis reliquiarum, quæ tamen non de præcepto, sed tantùm de congruentia benedicuntur. Hæc secunda sententia non videtur improbabilis, saltem ob tantorum DD.

auctoritatem; sed primam probabiliorem puto, quia conformior est Rubricæ, et rationi; et ideò in praxi est consulenda, ut rectè dicunt *Suar. Fill. et Bened. ll. cc.* Idem dicendum de circulo, seu lunula, ubi reponitur hostia consecrata, cùm exponitur in ostensorio.

386. — « V. *Corporale* lineum » (*Vel ex cannabe, ut probat usus; vide dicta n. 375. Dub. 3.*) « saltem quoad eam par- » tem, quâ hostiam, vel calicem tangit, *c. Consulto, de con- » secr. d. 1.* (nam in extremitatibus potest esse sericum, vel » auro elaboratum) et benedictum ab Episcopo, vel privile- » giato. *Vide Comp. privil. Soc. Jesu, v. Bened.* Non tamen » iterùm benedicendum post lotionem, nec nisi notabiliter » rumpatur. *S. Th. Sylv. Bon. d. 4. q. ult. p. 9. Lug. d. 20. » s. 2. n. 76. et Gav. p. 2. t. 1.* ubi addit ex *Sa*, (et dicit » esse communem) peccare mortaliter, qui utitur notabiliter » immundo. » (*Vide n. 376.*).

387. — Notandum I. quòd celebrare sine corporali, aut cum eo non benedicto, nequit excusari à mortali, nisi gravis urgeat necessitas celebrandi, certum est apud omnes. *Vide Suar. d. 81. sect. 6. et Croix n. 333.*

Notandum II. id quod spectat ad lotionem corporalium. In *can. Nemo 40. de Cons. dist. 1. Clemens* Papa duo statuit, *primum*, ut sacræ pallæ tantùm à diaconis laventur; *secundum*, ut lotio mittatur in sacrarium. Quoad *primum* pertinet, dicunt *Suar. d. 81. s. 8. Merati t. 1. p. 1. n. 16. et Croix n. 334. cum Bon.* quòd licèt convenientius sit secundam et tertiam lotionem pallarum (id est, ut explicat *Suarez*, corporalium, parvarum pallarum, et purificatoriorum) fieri à persona sacrata, tamen nullum est peccatum, si illæ fiant à laïcis; prima autem lotio omninò debet fieri à diaconis, vel subdiaconis, quia hodie horum ordo inter sacros numeratur, et ut comm. DD. ajunt, hoc est peculiare officium subdiaconi; imò probabiliter dicit *Croix loc. c. cum Suar. et Pasq.* posse hanc primam lotionem fieri etiam à clerico tonsurato; dum in dicto *can. Nemo*, dicitur: *Diaconi cum humilibus ministris lavent.* Hodie autem clerici tonsurati jam ex consuetudine inter inferiores clericos numerantur, ex qua eis permittitur sacra vasa tangere. Utrùm autem peccaret mortaliter laicus qui hanc primam lotionem faceret? Affirmat *Villal. tr. 8. diff. 29. n. 5.* Sed communiùs *Croix l. c. ac Quarti*,

Pasq. etc. ap. Merati n. 16. censent id esse tantùm veniale, et nullum, si ex justa causa fieret. Quoad secundam verò, putat ex *Croix cum Pasq.* nullum esse peccatum, si aqua lotionis non in sacrarium, sed in locum decentem projiceretur. Sed omninò tenendum est oppositum cum *Merati*, dùm in præfato textu *Nemo* expressè dicitur, quòd foràs ejicere lotionem, *erit operanti peccatum.* Et *Sylv. ap. Suar.* dicit quòd huic nullâ contrariâ consuetudine derogari potest. Id tamen intelligitur tantùm pro corporalibus, pallis, et purificatoriis; licèt enim in textu idem dicatur de lotione albæ, et mapparum altaris; attamen rectè ait ibi Glossa *lit. l. Hoc generali consuetudine abrogatum esse.*

588. — « VI. *Palla* item linea, quâ parte calicem tangit » (superiore enim parte potest auro constare, vel serico); » quæ cùm habeat communem cum corporali benedictionem, » utpote cujus pars antiquitùs fuit, pro eodem servire posse, » docet idem *Lugo l. c.* si sit satis capax.

Palla debet esse ex lino, ut requiritur in Rubrica *p.* 2. *tit.* 1. *nu.* 1. vel ex cannabe, ut diximus de corporali *n.* 375. *dub.* 3. Unde benè advertit *Merati ibid.* non benè agere, qui adhibent pallam de papyro, aut drappo serico. Imò in decreto S. C. die 22. Jan. 1706. (*apud Cont. Tourn. loc. cit. v. Quær.* 10.) dictum fuit: *In sacrificio missæ non adhibenda est palla à parte superiori drappo serico coöperta.* Quamvis *P. Suar. d.* 81. *s.* 6. putat non esse vetitum adhibêre pallam tantùm exteriori parte sericam, vel auro elaboratam, corporale verò dicit tantùm in extremitatibus posse auro vel serico ornari; et hoc probabile est, cùm in Rubrica *p.* 2. *tit.* 1. *n.* 1. dicatur: *Corporale, quod ex lino tantùm esse debet, nec serico vel auro in medio* (nota) *intextum, sed totum album.* Palla autem benedicenda est cum corporali eâdem benedictione, ut communiter docent *Gav. in præfata Rubr. tit.* 9. *Suarez et Cont. Tourn. ut suprà cum Quarti*, *et Vasq.* qui contrariam opinionem improbabilem putant.

An verò sit mortale celebrare sine palla, aut cum ea non benedicta? Affirmant probabiliter *Suar. l. c. Fill. de Euch. n.* 125. *Cont. Tourn. ibid. ad* 3. *cum Quarti*, *et Escob. num.* 432. *cum Vasq. Reg.* Ratio, quia olim palla erat ipsum corporale, quo calix operiebatur; unde, licèt hodie palla sit ab illo separata tamen est æquè necessaria, et benedicenda ac

corporale; et Ecclesia, separationem permittendo, nihil circa materiam et benedictionem immutavit. Non minùs verò probabiliter negat *Sotus in* 4. *d.* 13. *qu.* 2. *art.* 5. item *Manuel, et Moure apud Escob. num.* 430. *ac Rodriq. ap. Croix n.* 332. Ratio, tametsi Ecclesia eàdem benedictione statuerit benedici pallam ac corporale, eò quòd illa moraliter pars corporalis censetur; tamen cùm hodie palla sit separata à corporali, non eadem ratio reverentiæ currit pro corporali, quod immediatè tangit sacras species, quàm pro palla, quæ non tangit.

Dicunt autem *Sporer n.* 398. *et Croix l. c. cum Gob.* quòd si palla desit, aut per quadrantem expectari debet, poterit loco ejus adhibêri aliud corporale, aut hoc deficiente, purificatorium, aut bursa.

Dicit autem *Gav.* quòd illi qui adhibent duas pallas, unam pro calice, alteram pro hostia, non sunt quidem reprehendendi, sed non imitandi sine pontificia facultate; hoc enim esset additio Ritûs, vetita à *S. Pio V.* Et huic opinioni adhærent *Quarti, et Megal. apud Merati t.* 1. *p.* 1. *p.* 310. *n.* 12. Unde dicunt sacerdotes hanc facultatem à Pontifice non habentes, non posse has duas pallas adhibêre. Sed *Molfes. Pasq. Silos, et Magius ap. Merati l. c.* tenent quòd non solùm Teatini, quibus hoc privilegium, sive usus approbatus fuit à *Clemente VII.*, sed omnes sacerdotes exteri possunt illis uti, quia hoc non est additio, sed potiùs quædam accessio ad Romanum Ritum ob majorem decentiam, utque commodiùs fragmenta colligantur. Hinc censet *Merati cum Pasq.* unumquemque posse hanc observantiam sequi; refertque Cardinalem *Baronium* id suasisse alicui ad praxim.

389. — « VII. *Purificatorium* item lineum, non tamen » necessariò benedictum, ut contra *Laym.* docent *Suar.* » *Gav. et Lugo;* neque ulla reperitur in Ritualibus ejus » benedictio.

Quæritur, an purificatorium sit benedicendum? Affirmat *Laym. c.* 6. *n.* 12. item *Franc. Lugo, et Fagund. apud Escob. l.* 21. *n.* 434. qui huic opinioni adhæret tanquam tutiori, licèt contrariam etiam tutam vocet. Ratio 1., quia, ut dixit *D. Th. l. c.* n. 384. hoc Sacramentum à nulla re contingi debet, nisi consecrata. Ratio 2. quia Rubrica præcipit benedici mappas altaris; ergò tantò magis benedicendum purificatorium;

quod fortè potest tangere reliquias sanguinis. Nec obstat quòd in benedictionibus non reperiatur peculiaris benedictio quoad purificatoria; nam pro iis sumitur benedictio linteaminum, mutatâ voce *altare* in *calicem*, si separatim purificatoria benedicantur. Sed communiter, et probabiliùs negant *Gav. part.* 2. *tit.* 1. *Suarez d.* 81. *sect.* 8. *Pal. n.* 2. *Salm. tr.* 5. *c.* 4. *p.* 4. *n.* 85. *Lugo d.* 20. *num.* 76. *Croix n.* 331. *Bonac. part.* 9. *n.* 22. *Ronc. c.* 6. *q.* 4. *et Cont. Tourn. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 8. *v. Quær.* 9. *cum Sylvio*, qui dicit, hanc benedictionem fieri tantùm de convenientia. Ratio, quia in Rituali nulla adest benedictio propria de purificatoriis, sicut nec veli, nec bursæ. Gratìs autem asseritur eamdem benedictionem, quæ adhibetur pro mappis, aptandam esse pro purificatoriis, cùm pro his nullo modo possint verificari verba orationis, quæ habentur in Rituali, nempe, *consecrare dignêris hæc linteamina ad tegendum, involvendumque altare Filii tui.* Hinc non sufficit (ut ajunt contrarii) mutare solam vocem *altare* in *calicem*, sed etiam oportêre mutare verba *tegendum involvendumque* in *abstergendum*, quod esset potiùs novam orationem conficere, quàm mutare; dicunt tamen *Salm. l. c.* quòd, licèt non sit obligatio benedicendi purificatorium, tamen ipsum licitè benedici potest. Si autem purificatorium non facilè habêri possit, probabiliter dicunt *Wig. tr.* 15. *n.* 64. *ac Suar. Spor. Avers. et Gob. apud Croix n.* 331. licitum esse sine eo celebrare, ejusque loco adhibêre posse strophiclum mundum, quod postea ad profanum usum non adhibeatur.

390. — « VIII. Sub gravi peccato *Missale*, Canonem sal-
» tem continens, ut habent *Bonac. et alii commun.* etsi *Le-*
» *desm. et Laym.* doceant in gravi necessitate licitum esse
» celebrare sine libro ei, qui moraliter sit certus se non er-
» raturum; et sic *Lugo l. c. cum Dian. etc.* probabiliter excusat
» eum qui propter visûs debilitatem legere non potest. »
(*Tabella autem secretarum non requiritur ex præcepto, sed tantùm ad majorem celebrantium commoditatem, ut benè ait Gav. p.* 1. *tit.* 10. *n.* 20. *lit. z.*).

Quæritur, an liceat unquam sacerdotibus celebrare sine Missali?

Prima sententia negat, et hanc tenent *Cont. Tourn. hìc cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 9. *v. Quær.* 2. *Habert. t.* 5. *p.* 708. item *Nav. et Henr. ap. Pal. p.* 9. *nu.* 4. *ac Coninch. Fag. ap. Escob.*

l. 21. n. 462., etiamsi aliquis firmiter sciat memoriter, quæ dicenda sunt. Ratio, quia in re tam gravi vitandum est omne errandi periculum, quod recitando memoriter semper timêri potest. Idque videtur confirmari ex eo quòd S. C. concilii (ut fert *Benedictus XIV. Notif.* 29. *n.* 5.) licentiam impertiendo alicui sacerdoti cæcutienti celebrandi in festo duplici missam votivam de BB. Virgine, et die feriali missam pro defunctis, hanc solet clausulam apponere: *Quòd non sit omninò cæcus, et memoriter non recitet.*

Secunda sententia verò communissima, quam tenent *Lugo d.* 20. *n.* 78. *Laym. c.* 6. *n.* 17. *Pal. l. c. Suar. d.* 81. *s.* 6. *Vasq. t.* 233. *c.* 3. *in fine*, *Diana p.* 2. *tr.* 14. *r.* 46. *Escob. n.* 464. *cum Avers. Spor. t.* 3. *p.* 148. *num.* 388. *Salm. tr.* 5. *c.* 4. *p.* 4. *n.* 87. *cum Villal. Ledes. et Croix n.* 363. *cum Vericelli*, *et Gobat.* probabiliter dicit posse quandoque sacerdotem celebrare sine Missali, si hoc facilè non posset habêre, et ob præteritam experientiam abesset morale periculum errandi. Hinc probabiliter inferunt *Lugo*, *Pal. Vasq. Sal. et Escob.* licitè celebrare sacerdotem, qui ob visûs debilitatem memoriter missam recitat, modò discernat calicem et hostiam, quantum sufficit ad evitandam irreverentiam; et modò ad notam effugiendam habeat Missale in altari, vel alium librum loco ipsius, ut ajunt *Croix n.* 364. *cum Gob. et Salm. l. c. prope fin. cum Lugo*, *et Pal.* Per clausulam autem, quæ solet à S. C. apponi, ut suprà, non satis probatur hanc secundam opinionem tanquam improbabilem rejici: tutius tamen semper erit hanc facultatem à S. C. obtinêre. Certum autem est apud omnes, sacerdoti penitùs cæco illicitum esse celebrare, quamvis referat *Benedictus l. c.* die 23 Augusti 1727 Sacram C. concilii hanc licentiam concessisse cuidam parocho pauperi ex speciali gratia, cum assistentia tamen sacerdotis.

Sacerdos autem Ritûs Romani graviter peccaret, si uteretur Missali regularium etiam in eorum Ecclesiis, vel locorum quà transit, dicendo missam diversi ritûs, ut rectè censet *Croix cum Pasq. Quarti, et Aversa* (*contra Pal. et Præp.*) ex decreto S. C. 19. Nov. 1622. *ap. Gav. p.* 3. *tit.* 10. Hoc tamen intelligitur, si talis sacerdos posset ritum suum servare: nam aliàs licitè posset uti peregrinus ritu et Missali illius diœcesis in qua reperitur, ut probabiliter ait idem *Croix n.* 368. *cum Con. Tamb. et aliis communiter.* Olim Missalia habentia in

canone, *pro rege nostro*, erant suspensa; sed hodie rectè dicit *Croix n.* 369. cum aliis recentioribus, in hoc non esse faciendum scrupulum ex consuetudine introducta.

Confessarii autem, et capellani monialium, possunt quidem dicere missas Sanctorum, de quibus ipsæ recitant officium, non tamen missas proprias illius ordinis, sed cum Missali Romano, et de communi; ita S. C. R. annuente *Clem. XI.* die 1 Decemb. 1717. *ap. Pitton. de Ritib. n.* 1768.

391. — « IX. *Minister*, secundùm *Nav. Fag. Zerol.* sub
» mortali, et quidem masculus; in necessitate tamen gravi,
» v. g. diei festi, vel dandi Viaticum, posset quis sibi respon-
» dêre, inquiunt *Sa*, *Bon. et Dian. tract.* 14. *res.* 43. *ex aliis.*
» In quo casu etiam fœminam adhibêri posse docent *Nug.*
» *art.* 6. *d.* 1. *et Sylv.* idque quibusdam *Belgii* partibus consue-
» tudine inductum esse docet *March. Res. past. tr.* 4. *c.* 5. *qu.* 10.
» contra communem, *apud Laym. Fern. et Dian. l. c. Tamb.*
» *l. c. et March. de ord. t.* 3. *c.* 15. ubi vult id esse mortale.
» Ministrante tamen circa altare viro, qui nesciat respondêre,
» moniales ex choro respondêre, non esse prohibitum notant
» *Card. de Lugo et Tamb. l. c.* ubi etiam cum *Henriq. et*
» *Hurt.* permittunt celebranti missam cœptam prosequi sine
» ministro, si hic fortè absit, et aliquantulùm expectatus non
» revertatur.

Dubitatur 1. quale peccatum sit celebrare sine ministro? Certum est apud omnes esse mortale ex *cap. Proposuit* 6. *de Fill. Presb.* ubi dicitur: *Non enim solus presbyter missarum solemnia potest sine ministri suffragio celebrare.* Verùm communiter dicunt DD. licitum esse celebrare sine ministro, urgente necessitate ministrandi Viaticum. Ita *Lugo d.* 20. *n.* 103. *cum Suar. Laym. Fag. Diana p.* 2. *tract.* 14. *r.* 43. *cum Cler. Villal. et Petig.* item *Ronc. cap.* 6. *qu.* 6. *cum* Glossa *in c. Quæsivit, de verbor. signific. Cont. Tourn. ead. sect.* 9. *quær.* 1. *v. Hinc licet*, *et Sylvius* 3. *p. q.* 83. Et idem concedunt *Cont. Tournely*. *Lugo et Diana* cum aliis ab ipsis citatis, ut populus audiat missam de præcepto: celebrantem autem, ut ipse solus missam audiat de præcepto, etiam excusat *Diana l. c.* Et *Cont. Tourn. cum Sylv.* non damnat, licèt non approbet.

Probabiliter autem dicunt (præter *Lugo Tamb. Henr. et Hurt. ap. Busemb.*) *Cont. Tourn. l. c. et Salm. tr.* 5. *c.* 4. *p.*

4. *n.* 101. *circa fin. cum Dic.* quòd, incœptâ missâ, maximè si sit facta oblatio, permittitur celebranti pergere sine ministro, si iste abscesserit, et de brevi non revertatur. Probabiliter etiam dicunt *Salm. l. c. in fin.* quòd celebrans non faciat scrupulum, si minister malè pronuntiet, nec facilè corrigat errores, ne turbet seipsum, vel circumstantes, vel ordinem missæ; quamvis moneat *Croix cum Gobat.* quòd celebrans suppleat omissa à ministro. Dicit autem *n.* 390. *cum Quarti*, Rubricas circa ritum à ministro servandum, esse tantùm directivas, et non obligare ad culpam; sed huic non acquiesco. Rationabiliter verò advertit *Lugo d.* 20. *n.* 303. minorem necessitatem sufficere ad celebrandum cum ministro nesciente respondêre, quàm sine ministro.

Illud autem quod habetur in *c. Hoc quoque* 61. *de Consecr. dist.* 1. ubi *Soter* Papa sic ait: *Hoc quoque statutum est, ut nullus presbyterorum missarum solemnia celebrare præsumat, nisi duobus præsentibus, sibique respondentibus, ipse tertius habeatur; quia, cùm pluraliter ab eo dicitur, Dominus vobiscum, et, Orate pro me, aptissimè convenit, ut ipsius respondeatur salutationi.* Explicant *D. Thom. qu.* 83. *art.* 5. *ad* 12. *et Bellarm. Laym. Soto, et alii communiter ap. Escob. nu.* 640. hoc intelligi de missa solemni. In missis tamen *privatis* (ait D. Thomas) *sufficit unum habêre ministrum, qui gerit personam totius populi catholici, ex cujus persona sacerdoti pluraliter respondet.*

392. — Dubitatur 2. An sacerdos celebrans, respondente muliere, peccet graviter? Affirmant *Nugnus ap. Dianam p.* 2. *tract.* 14. *r.* 44. Sed communiter negant *Laym. c.* 6. *n.* 13. *Suar. d.* 87. *sect.* 1. *Cont. Tourn. ibid. v. Hinc in casu et Diana l. c. cum Molf. Homob. Zanardo, Fern. etc.* Hinc dicunt *Wigandt tr.* 15. *nu.* 69. *Cont. Tourn. cum Lugo, et Laym. cum Palud. et Hurt.* benè permitti, ut fœminæ quandoque respondeant à longè, maximè si sint sanctimoniales, modò non immediatè ministrent in altari, porrigendo urceolos, etc.; id enim non posse excusari à mortali, ex *c.* 1. *Inhibendum de Cohab. Cler.* ubi fœminis omninò interdicitur celebranti ministrare. Et ideò benè advertit *Laym. l. c.* quòd urgente necessitate satius esset celebrare sine ministro, quàm cum fœmina ministrante.

393. — « X. *Crucifixus;* nisi sit expositum Venerabile

» Sacramentum, non tamen sub obligatione gravi; idem est » de velo. *Lugo d. 20. sect. 2. n. 79. Gav.*

In Rubrica Missalis *p. 1. tit.* 20. hoc tantùm habetur: *Super altare collocetur crux inter candelabra.* Sed à S. C. Rituum in decreto edito die 14 Maji 1707. (apud *Merati t. 1. p. 2. in Indice n.* 604.) dictum fuit: *Super altare, in quo SS. Sacramentum expositum est, crux de more collocari debet, cum imagine crucifixi apposita.* Quod tamen intelligendum est, ut ait *Merati t, 1. p. 1. p.* 693. *v. Super*, tantùm dum missa celebratur. Item in Cæremoniali Episcoporum *l. 2. c.* 12. sic præscribitur: *Crux parva cum imagine crucifixi super tabernaculum, in quo asservatur SS. Sacramentum in altari, non est sufficiens in missa, sed poni debet alia crux in medio candelabrorum.* Idque confirmatum fuit à S. C. die 16 Junii 1663. *apud Merati in dict. Ind. n.* 400.

Sed dubitatur 1. An sit mortale celebrare sine cruce? Affirmant *Renzi c. 4. q.* 15. *et Aversa qu.* 11. *sect.* 3. quia res est gravis, cùm in sacrificio altaris repræsentetur sacrificium crucis: negant verò communissimè *Suar. d.* 81. *sect.* 3. *Laym. c.* 6. *n.* 17. *Cont. Tourn. cap. 9. art. 2. sect. 7. v. Quær.* 10. *in fin. Bon. p. 9. nu.* 30. *Fill. n.* 123. *Merati t. 1. p. 1. p.* 297. *et Escob. n.* 461. *cum Vasq. et aliis pluribus*, quibus consentit *Habert t. 5. p.* 708. *et Conc. p.* 503. *n.* 19. qui dicit crucem non esse tantæ necessitatis, ut sine ea non posset celebrari cum rationabili causâ. Cæterùm nullo modo excusari potest saltem à veniali sacerdos, qui celebrat sine cruce, ex decret. *Bened. XIV.* edito an. 1746. ubi dicitur: *Ut nullo modo fiat Sacrificium, nisi crucifixus inter candelabra ita promineat, ut sacerdos ac populus eumdem crucifixum facilè et commodè intuêri possit: et imago non sit ita tenuis et exigua, ut ipsius sacerdotis et populi oculos penè effugiat.* Idemque præscribitur in Cæremoniali Episcoporum. Et S. C. Rituum decrevit etiam in altari, ubi expositum est Ven. Sacramentum, collocandam esse crucem cum imagine Crucifixi, ut habetur apud *Meratum*, et *La-Croix l. 6. p. 2. n.* 321. (1). Crucifixus autem in altari non requiritur cum

(1) Laudatum decretum fuit 14 Maji 1707 editum, ast decreto 12 Sept. 1741 S. R. C. relinquit, quando est expositum SS. Sacramentum, unumquemque in suo usu apponendi crucem vel non.

Edit.

tanto rigore, quo requiritur crux, nam per solam crucem jam habetur sacrificii cruenti repræsentatio; ita *Bissus apud Merati p.* 295. *et Suar. Vasq. Dic. etc. apud Croix n.* 318.

Dubitatur 2. An quando in altari est statua Crucifixi, requiratur alia crux? Affirmant *Gav. p.* 1. *tit.* 20. *lit. ult. et Wig. tr.* 75. *n.* 53., quia ex Rubrica requiritur, ut crux inter candelabra collocetur. Sed negandum requiri in Cæremoniali Episcoporum *l. c.* ubi dicitur: *At in altari, in quo adest magna statua SS. Crucifixi, non est necesse, ut ponatur alia crux, dùm celebratur missa.* Idque confirmatum fuit per decretum S. C. Rit. 16 Junii 1663. *apud Merat. in Ind. nu.* 400. Et idem dicendum esse de imagine Crucifixi depicta, scribunt *Pasqualig. Quarti*, et *Giribaldus* ex decreto S. C. ut refert *Ben. XIV. in Constit. Accepimus* sub die 16 Julii 1746. in *Bullario.*

Crux autem non debet esse de præcepto benedicta, juxta decr. S. C. 12 Julii 1704. *apud Merat. dict. p.* 297. Et idem docet *Pign. t.* 9. *consult.* 89. de omnibus imaginibus, in altari collocandis, dicens eas posse, sed non debêre necessariò benedici.

394. — « XI. *Candela* accensa duplex, ex cera, et quidem » secundùm *Fag. Reg. Vasq. et alios*, sub mortali, *contra* » *Nugn. et March.* In necessitate tamen, præciso scandalo, » sufficit una, etiam ex sebo, vel lucerna, aut lampas ex » oleo. *Vide Dian. l. c. Laym. c.* 6. *num.* 17. *Azor c.* 28. *q.* 15. » Sine omni autem lumine celebrare nunquam licet; *Lugo.* » *d.* 30. *sect.* 2. *n.* 77., adeò ut, si extingueretur ante con- » secrationem, et aliud habêri non posset, missam esse re- » linquendam, etiam in necessitate consecrandi pro mori- » bundo Viaticum, dicant *Fagund. p.* 22. *c.* 22. *et Quint. t.* 2. » *sect.* 1.

In Rubrica *p.* 1. *t.* 20. sic habetur: *Super altare collocentur candelabra saltem duo candelis accensis hinc et inde in utroque latere.* Certum est apud omnes esse mortale, celebrare sine ullo lumine, ex *c. Litteras ult. de celebrat. Miss.*, ubi graviter culpatur sacerdos, qui *sine igne*, id est sine lumine, celebrat. Et hoc etiamsi urgeat necessitas ministrandi Viatici, ut dicunt communiter *Ronc. c.* 6. *q.* 5. *Cont. Tourn. ead. sect.* 7. *v. Quær.* 11. *cum Bell.* item *Lugo*, *Quarti*, *etc. ap. Renzi c.* 4. *q.* 17. et idem sentit *Croix n.* 392. (*contra Pasq.*

cujus tamen opinionem ipse *Croix* probabilem putat). Unde rectè censent *Ronc. Cont. Tourn. ll. cc. ac Tamb. c. 5. §. 4. Renzi c. 4. qu. 17.* (*contra Croix n.* 392. *cum Gob. et Leand. Lugo* autem *d.* 20. *nu. 77. et Sporer nu.* 381. quos ipse citat, id minimè dicunt, imò potiùs oppositæ sententiæ adhærent) quòd si ante consecrationem deficiat lumen, omninò desistendum est à celebrando; secùs si post consecrationem. Quo casu, si candelæ statim possint reaccendi, dicit *Pasq. apud Croix n.* 394. melius esse pergere, quia continuatio missæ pertinet ad unitatem sacrificii, et idem dicendum ait *ibid. Quintanad.* si candelæ non possint ita facilè reaccendi, ut expectandum sit ad quadrantem, ob eamdem rationem. Recitare autem Evangelium S. Joannis extinctis candelis, nullum esse peccatum dicit *Quarti*, *cum Croix n.* 397., quia tale Evangelium non est pars missæ, nam dicitur post *Ite missa est.* Sed probabiliùs dicit *Gav. p. 2. tit. 12. lit. f. cum Merati ibid.* candelas non debêre extingui nisi post Evangelium, ut reverà præscribit Rubrica, licèt enim hoc Evangelium olim ex arbitrio dicebatur, hodie tamen, ut advertit *Butrius* cum aliis communiter, dicitur ex obligatione, ob mandatum *S. Pii V.* Non debet autem angi sacerdos, si, dum legit Evangelium, minister candelas extinguit. Item probabiliter ait *Croix n.* 398. *cum Sporer*, nullam esse obligationem accendendi tertiam candelam post *Sanctus;* sic enim hodie communis usus habet.

Dubitatur 1. An liceat celebrare cum candelis ex sebo, vel oleo? Affirmat *Toletus cap. 2. n. 14.* Sed communiter DD. docent id esse mortale, quia talis usus est indecentissimus, et prorsùs alienus ab universali Ecclesiæ consuetudine. Et hoc etiam in necessitate, ut sentiunt *Suar. d. 81. sect. 6.* (loquens hìc de candelis sebaceis), *et Escob. l. 21. n. 457. cum Villal. et Fag.* Verùm communiter, et probabiliter *Azor t. 1. l. 10. c. 28. quæst. 15. Wigandt tr. 15. n. 63. Cont. Tourn. loc. cit. Sporer n. 383. cum Tanner et Tamb. Fill. n. 126. et Bon. part. 9. n. 31. cum Vasq. Reg. Nugn. Gruff.* dicunt licitum esse celebrare cum oleo, vel sebo in necessitate: et probabile putat *Escob. num.* 458. modò, ut benè advertit, scandalum absit. Non approbo autem id quod dicunt *Pasq. Gob. et alii.* (quibus consentit *Suarez* loquendo de lumine ex oleo), nempe non esse illicitum celebrare cum candelis ex oleo, vel sebo, etiam ex sola devotione, si aliæ habêri non possint; nam

21.

hæc non videtur causa gravis sufficiens ad excusandum à mortali, ut suprà dictum est.

Dubitatur 2. An liceat celebrare cum uno lumine cereo? *Fagundez ap. Ronc. c. 6. q. 5.* negat, et dicit hoc esse mortale. E converso *Fill. n. 126. Azor c. 28. q. 15. et Bon. p. 9. n. 31. cum Suar. Vasq. Con. Reg. etc.* censent nullum esse peccatum, præciso scandalo. Sed probabiliùs et communiùs puto cùm *Cont. Tourn. ibid. R. ad 3. Tol. c. 2. n. 14. et Escob. n. 453.* qui citat *Franc. Lugo*, id esse tantùm veniale; à quo puto perinde quamcumque causam rationabilem, adhuc solæ devotionis, secluso scandalo, excusare.

Advertendum autem hìc non esse licitum cuicumque nec etiam Vicariis generalibus, celebrare cum quatuor candelis ut declaravit S. C. die 7. Aug. 1627. *apud Gav. p. 1. tit. 20. num. 20. lit. y.* Et sic pariter id vetitum est aliis sacerdotibus, nisi sint Cardinales, Episcopi, et abbates usum Pontificalium habentes, tùm solùm tamen, cùm in ipsis celebrant; ex decreto 9 Febr. 1675. *apud Bened. XIV. Notif. 29. n. 16.*

395. — « XII. Requiritur etiam antipendium, pulvillus,
» candelabra, bursa, velum, manutergium; sed non bene-
» dicta : et si quid ex his desit, ex profanis congruenter
» mundis mutuò accipi, et deindè priori usui reddi potest.
» *Tamb. l. 1. cap. 3. §. 3.*

Rectè dicit *Busemb.* ista non benedici, quia ipsa requiruntur tantùm ad decentiam. Celebrare sine antipendio putat *Pasq. qu. 713.* nullum esse peccatum, maximè si ob paupertatem omittatur; sed *Quarti apud Croix n. 326.* dicit esse veniale, et hoc puto probabilius, cùm antipendium requiratur ex Rubrica tit. 19. n. 20. ubi dicitur: *Altare pallio quoque ornetur, coloris quoad fieri potest diei festo, vel officio convenientis.* Excipienda tamen sunt altaria ex marmore, vel illa quæ vulgò dicuntur *alla paolina*, quorum usus communissimè hodie invaluit.

Requiritur etiam *pulvillus* ex eadem Rubrica: *In cornu Epistolæ* (collocetur) *cussinus supponendus Missali.* Benè verò pro cussino licitè subrogatur legile, vulgò *lettorino*: item *manutergium* cum pelvicula: *Parentur ampullæ vitreæ vini, et aquæ cum pelvicula, et manutergio mundo.* De velo et bursa dicitur in Rubrica *tit. 1. n. 1. Tegit* (sacerdos ho-

stiam) *parvâ pallâ lineâ, tùm velo serico. Super velo ponit bursam coloris paramentorum intùs habentem corporale plicatum.* Unde non benè agunt qui extra bursam deferunt corporale, ut rectè ait *Gavant. in dict. Rubr.* ubi refert *S. Pium V.* dispensasse cum Hispanis, ut corporale extra bursam ferre possint. Dicit autem *Croix n.* 330. quòd celebrare sine velo, quando nullum habetur, non est peccatum, nam velum, manutergium, pulvillum ait requiri tantùm ob decentiam: et idem censet de bursa cum *Sporer.*

396. — « XIII. Operto capite celebrare non licet, etiam » in infirmitate, sine licentia, ut docent *Fagund. Laym.* » *Dian. r.* 58., et quidem Summi Pontificis, ut ex declara- » tione Cardinalium notant *Gav. et Tamb. de exped. sacr.* » *loc. cit.* licèt *Laym. et Scot.* Episcopis, et cum regularibus » eorum prælatis permittant. Quod *Tamb. l. c.* rectè limitat » ad casum necessitatis, in quo ad Papam difficilis sit recur- » sus. Qui tamen sine venia faceret, eum non peccare mor- » taliter, secluso contemptu, et scandalo, volunt *Ledesm. et* » *Tamb. loc. cit.* Quod *Dian. p.* 2. *t.* 14. *r.* 58., censet pro- » babile, si tempus canonis excipiatur.

397. — Dub. 1. An sit licitum celebrare capite coöperto? Certum est hoc non licêre ex *c. Nullus, de Cons. dist.* 1. ubi dicitur: *Nullus Episcopus, presbyter, aut diaconus præsumat velato capite altari Dei assistere.* Accedit præceptum *Urbani VIII.* in Missali Rom. appositum, in quo præscribitur: *Nemo audeat uti pileolo in celebratione missæ, sine expressa licentia Sedis apostolicæ, non obstante quâcumque contrariâ consuetudine.* Benè verò notat *Croix n.* 400., hoc præcepto non obligari Chinenses, apud quos tegere caput est signum honoris, et detegere est irreverentiæ. An autem sit mortale facere Sacrum cum pileolo, vulgò dicto *berrettino?* Affirmant *Angel. v. Missa, et Armilla eod. verb.*, quia hanc reputant materiam gravem, cùm graviter repugnet reverentiæ Sacramenti. Negat verò *Ledesma*, et probabile id putant *Dian. et Spor. ap. Croix n.* 400. Sed non probabiliter *Quarti p.* 2. *t.* 2. *dub.* 3. *Pasq. qu.* 826. *et Escob. n.* 495. *cum Villal. et Franc. Lugo,* præter *Tamb. et alios ap. Busemb. ut sup.* distinguunt, et dicunt esse mortale celebrare totam missam coöperto capite, secùs si usque ad canonem, secluso contemptu, et scandalo; et consequenter probabile

est id quod dicit *Pal. p. 10. num. 10. cum Sa, Vasq. Azor et Laym. n. 6. n. 16. cum Nav. Sylv. et Henr. ac Croix loc. cit. cum Gob. et Dic.*, nempe non esse illicitum sine dispensatione celebrare cum pileolo (excepto canone, et præciso scandalo) ex rationabili causa, si celebretur in loco privato, vel si causa ita celebrandi adstantibus sit manifesta, putà ob senectutem sacerdotis, vel loci frigus, ita ut quis non posset celebrare capite nudo sine notabili incommodo. Hinc ajunt *Cont. Tourn. de sacrif. cap. 9. art. 2. sect. 9. v. Quær. 3. in fin.* Parisiis, et *Vasq. ap. Croix*, Coloniæ tempore hiemali esse in usu celebrare cum pileolo usque ad secretas. Idque approbat *Benedictus XIV. de Sacrific. Miss. t. 9. l. 1. c. 7. et 9.*, saltem pro eo qui graviori laboraret morbo; neque obstare dicit statutum *Urbani VIII.* non enim censendum, ait, Sedem apostolicam in casu extremo, et in morbo minimè diuturno rem hanc illicitam declarare.

Dicunt autem *Suar. d. 82. sect. 3. Bon. p. 9. num. 29. Laym. cum Azor et Sa*, item *Spor. Fill. Rodriq. et alii ap. Croix d. n. 400.*, quòd, accedente causâ, v. gr. infirmitatis, potest Episcopus, vel prælatus ordinis dare licentiam celebrandi capite operto amictu, vel pileolo. Sed id negandum cum *Gavant. et Aversa apud eumdem Croix*, ex decreto allato *Urbani VIII.* ubi expressè omnibus prohibetur sacrificare cum pileolo sine dispensatione apostolica. Idque confirmatum fuit à decreto S. C. Rit. die 24 Aprilis 1626. ubi dictum fuit: *Facultas concedendi usum pileoli in missa spectat ad Papam.* Item hìc obiter notandum aliud decretum ejusdem S. C. 13 Aug. 1695. ubi: *Parochis ministraturis SS. Sacramentum infirmis non est licitum de die, neque de nocte uti parvo pileolo sub prætextu infirmitatis, absque speciali S. Sedis licentia:*

398. — Dubitatur 2. An liceat celebrare cum capillitio ficto, vulgò dicto *perrucca?* Adest decretum S. C. Rit. editum 3 Aug. 1652. ubi dictum fuit: *Missa non potest celebrari cum cæsarie ficta.* Dicit verò *Pasq.* licère ex rationabili causa celebrare cum illa. Sed advertit *Croix num. 401.* hoc etiam hodie vetitum esse per decretum *Innocentii XI.* promulgatum in diœcesi Coloniensi die 21 Martii 1689. ubi sancitum fuit, *non posse Episcopos, et Nuntios apostolicos concedere licentiam sacerdotibus ejusmodi comas in actu celebra-*

tionis gestandi, omnibus et singulis præscribens ob reverentiam tanto Sacrificio debitam, ut *altari Dei non nisi detecto, ac nudato capite assistere præsumant;* idque *sub pœna suspensionis à divinis officiis.*

« Plura de his omnibus vide apud *Auct. cit. Gavant. Dian.* » *Laym. Bonac. Card. de Lugo d.* 20. *sect.* 4. *Esc. ex.* 11. » ubi notat, etsi gravis sit obligatio servandi ritum cele- » brandi præscriptum in Rubricis Missalis, ideòque grave » sit omittere, v. gr. oblationem hostiæ, vel calicis, vel » infusionem modicæ aquæ (*Tamb. de exped. sacrif. l.* 2. *c.* » 5.) nihilominùs levitatem materiæ sæpè excusare à cul- » pa mortali omissionem, etiam intra canonem, monet » *Escob. l. c.*

399. — Quæritur, an Rubricæ Missalis sint tantùm directivæ, sive de consilio ad instruendum, vel sint præceptivæ obligantes ad culpam? Ante omnia in hoc puncto prænotandum id quod habetur in bulla *S. Pii V.* apposita in fronte Missalis, ubi sic dicitur : *Mandantes et districtè omnibus et singulis præcipientes in virtute sanctæ obedientiæ, ut cæteris omnibus rationibus, et ritibus ex aliis Missalibus in posterùm penitùs omissis, missam juxta ritum, modum, ac normam, quæ per Missale hoc à nobis nunc traditur decantent, ac legant. Neque in missæ celebratione alias cæremonias, vel preces, quàm quæ in hoc Missali continentur, addere vel recitare præsumant.*

Ad quæsitum autem quatuor adsunt sententiæ Doctorum, qui in hoc puncto valdè confusè loquuntur.

Prima sententia, quam tenent *Fagund. et Henno Cont. apud Tourn. loc. cit. sect.* 8. *v. Sub initio*, dicit omnes Rubricas esse directivas, cùm ipsæ non præcipiant, sed tantùm consulant, vel instruant. Sed hanc sententiam meritò rejiciunt *Quarti qu. proœmial. sect.* 2. *p.* 1. *et Victor, in Memor. Cler.* 2. *p.* 9.

Secunda sententia, quam tenent *Suar. d.* 83. *sect.* 3. *Azor t.* 1. *l.* 10. *c.* 29. *q.* 6. *Bon. d.* 4. *qu. ult. p.* 7. §. 3. *n.* 3. *cum Possev.* item *Con. Avers. Lez. et Molf. apud Merati t.* 1. *p.* 2. *n.* 786. dicit omnes Rubricas esse præceptivas ex præfata bulla *S. Pii;* unde censent omnes Rubricas obligare sub gravi de genere suo, et tantùm ratione levis materiæ posse committi veniale.

Tertia sententia verò, quam tenent *Gavant. p. 3. tit. 21. n. 1. et 7. Lugo d. 20. n. 105. v. Secundo, Conc. p. 509. n. 1. Sporer num. 423. Holz. p. 86. n. 376. Elbel n. 268. Diana p. 2. tr. 14. r. 70. Renzi c. 9. q. 14. Tamb. de Sacr. Miss. c. 5. §. 1. n. 1. cum March.* et probabilem putat *Quarti art. 7. n. 1.* censet alias Rubricas esse præceptivas, alias directivas: dicunt enim esse præceptivas Rubricas illas, in quibus apponitur verbum *graviter peccat*, vel quæ aliunde sunt præscriptæ à jure, vel à consuetudine, prout sunt Rubricæ circa integritatem sacrificii, materiam et formam, jejunium, vasa, vestes, etc. Directivas autem esse, v. g. orare ante vel post missam, numerum collectarum, lotionem manuum, genuflexiones, cruces, etc. Ex auctoribus verò hujus sententiæ alii, ut *Concina, Tamb. et Sporer*, dicunt præceptivas obligare sub gravi, directivas autem sub levi. Sed pace ipsorum hæc doctrina non sibi congruit; repugnat enim dicere Rubricas esse tantùm directivas, et obligare ad culpam; quia, si obligant, reverà potiùs præceptivæ, quàm directivæ dici debent. Meliùs igitur dicunt alii, ut *Gavant. Lugo, Holzmann, et Elbel*, Rubricas præceptivas obligare quidem ad culpam, non verò directivas, cùm hæ sint tantùm materia instructionis, et directionis, non præcepti.

Quarta sententia verò quam sequor, et tenent *Meràti, Cont. Tourn. ibid. et Quarti d. qu. proœm. sect. 2. p. 2.* distinguit Rubricas in eas quæ servantur intra missam, sive in actu celebrationis, et in eas quæ servantur extra missam. Dicimus igitur Rubricas intra missam tantùm esse præceptivas, et has tantùm obligare, et quidem sub gravi, nisi levitas materiæ excuset. Probatur 1. ex Tridentino *sess. 7. can. 13.* ubi dicitur: *Si quis dixerit... approbatos Ecclesiæ ritus in solemni sacramentorum administratione adhibèri consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in novos alios... mutari posse, anathema sit.* Certum est, quòd celebratio missæ etiam ad sacramenti Eucharistiæ administrationem pertinet. Probatur 2. et expressiùs ex enuntiata bulla *S. Pii*, ubi ita dictum fuit: *Mandantes et omnibus districtè præcipientes in virtute sanctæ obedientiæ, ut missam juxta ritum, modum, et normam in Missali præscriptam, decantent ac legant.* Deinde additur: *Neque in missæ celebratione alias cæremonias, vel preces ad-*

dere vel recitare præsumant. Ex quo patet falsam esse primam sententiam, necnon opinionem *Pellizarii, et Renzii* dicentium hanc bullam non obligare sub gravi, eò quòd in ipsa tantùm vetetur inductio novi ritûs, non autem mutatio, aut variatio cæremoniarum vel precum: nam bulla duplex quidem præceptum continet, et utique grave (cùm præcipiat *districtè*, *et in virtute sanctæ obedientiæ*), unum de non addendis aliis cæremoniis, et aliis precibus non recitandis, præter præscriptas in Missali: alterum de celebrando juxta *ritum*, *modum* (nota) *et normam Missalis*. Ad modum et normam quidem spectat, ne varientur cæremoniæ in Missali præscriptæ.

400. — Unde rectè ait *Croix n. 422. cum Pasq.* non excusari à veniali sacerdotem qui omittit benedictiones, inclinationes, genuflexiones, etc. utì præscribuntur in Rubrica. Et idem sentio cum *Conc. p. 509. n. 2.* de eo qui advertenter non genuflectit usque ad terram, vel tantùm signat deosculari altare, vel perturbat benedictiones contra Rubricæ præscriptum. Item dicit *Croix ibid. cum Pasq.* esse veniale facere ea nimis celeriter, vel nimis prolixè. Præterea rationabiliter addunt *Conc. ibid. Wig. tract. 15. n. 75. Croix l. c. et Ronc. c. 3. qu. 4. in fine*, posse esse etiam mortale, si quis has cæremonias, esto ex gravioribus, omitteret in notabili parte. Hinc probabiliter asserunt *Roncaglia*, *Quarti p. 1. tit. 16. p. 6. diff. 3. et Pasq. q. 29. n. 7.* non excusari à mortali sacerdotem absolventem Sacrum infra quadrantem, à quo non videtur dissentire *Gobat. cap. 23. n. 814.* dicens non posse intra quadrantem perfici missam sine multis imperfectionibus. Unde meritò ait *Roncaglia cum Quarti, et Pasq.* Episcopos et prælatos regularium, tenêri sub gravi turpem hanc et scandalosam celeritatem extirpare. Et ab hoc reatu non excusari, rectè consequenter ait *Conc. p. 509. num. 1.* qui ex crassa negligentia non curat cæremonias addiscere. Optimè hinc docet *Benedict. XIV. Notif. 34. nu. 30. cum Quarti, Gob. Coton. Bisso, Clericat. Ronc. et communi*, missam non breviorem triente, nec longiorem dimidiâ horâ debêre esse; quia breviori spatio non possunt omnia debito decore peragi, et longiori, tædio esset adstantibus.

Hinc dicimus difficulter posse excusari à mortali sacerdotem, qui infra quadrantem missam absolveret, etiamsi missa sit ex brevioribus, vel de S. Maria in Sabbato; quia in tam

brevi spatio necessariò committere debet duos graves defectus, alterum gravis irreverentiæ erga Sacramentum, alterum gravis scandali erga populum. Et ne sine fundamento loqui videamur, ad trutinam utrumque vocemus, rem à suis principiis assumendo. Nequit negari, quòd Rubricæ, in quantum pertinent ad cæremonias intra missam servandas, omnes sint præceptivæ, ut probavimus *num.* 399. *cum Cont. Tourn. Quarti, et Merati, ex Trident. sess. 7. can.* 13. et ex bulla *S. Pii V.* ubi præcipitur, *districtè in virtute sanctæ obedientiæ, juxta ritum, modum, et normam in Missali præscriptam missam decantari ac legi.* Ex quibus verbis, *districtè, et in virtute, etc.* non dubitandum, quin tale præceptum circa missæ cæremonias sit quidem grave. Quamobrem, sicut qui omittit cæremonias in materia levi, non excusatur à levi culpa, ita qui in materia gravi, à gravi culpa non excusabitur, ut diximus mox suprà cum *Croix, Ronc. Wigandt, et Conc.* Impossibile autem est missam perfici infra quadrantem, quin omittantur aut verba, aut cæremoniæ: vel saltem quin notabiliter imminuatur decentia et gravitas tanto sacrificio debita. Hoc sedulò animadvertendum: quis enim fortè dicet, quòd ipse benè pronuntiat integra Missalis verba, et benè adimplet cunctas missæ cæremonias. Verùm, licèt detur aliquis ita linguâ et motu expeditus, ut infra tale tempus satisfaceret omnibus Missalis verbis, et cæremoniis; attamen saltem est moraliter impossibile, quòd iste celebret, quin notabiliter detrahat ex una parte reverentiæ ab eo præstandæ erga sacrificium, et ex alia quin ipse sit causa, ut populus assistens non deficiat in veneratione quæ eidem sacrificio debetur.

Porrò loquendo in primis de reverentia ab ipso celebrante erga missam exhibenda, Tridentinum *sess.* 22. ita nos instruit: *Quanta cura adhibenda sit, ut sacrosanctum missæ sacrificium omni religionis cultu ac veneratione celebretur, quivis facilè existimare poterit, qui cogitarit, maledictum in sacris Litteris eum vocari qui facit opus Dei negligenter. Quòd si necessariò fatemur, nullum aliud opus adeò sanctum ac divinum à Christi fidelibus tractari posse, quàm hoc ipsum tremendum mysterium.... satis etiam apparet omnem operam et diligentiam in eo ponendam esse, ut quantâ maximâ fieri potest interiori cordis munditiâ et puritate, atque exteriori*

devotionis ac pietatis specie peragatur. Proinde addit: *Cùm igitur multa jam sive temporum vitio, sive hominum incuriâ et improbitate irrepsisse videantur, quæ à tanti sacrificii dignitate aliena sunt, ut ei debitus honor et cultus ad Dei gloriam, et fidelis populi ædificationem restituatur, decernit sancta Synodus; ut ordinarii locorum Episcopi ea omnia prohibêre, atque è medio tollere sedulò curent, ac teneantur, quæ vel avaritia* (*idolorum servitus*), *vel irreverentia quæ ab impietate* (nota) *vix sejuncta esse potest, vel superstitio* (*veræ pietatis falsa imitatrix*) *induxit.* Primò igitur concilium declarat maledictionem à *Jeremia* 48. prolatam in negligenter exequentes functiones cultui divino addictas, intelligi præcisè fulminatam in sacerdotes celebrantes sine debita reverentia ac gravitate, subdens hujusmodi negligentiam eam invehere irreverentiam *quæ ab impietate, vix sejuncta esse potest.* Si autem cæremoniæ in missa ad eum quippe finem ab Ecclesia præscribuntur, ut debita præstetur reverentia erga tam venerabile Mysterium, ipsas exhibendo cum eo decore et gravitate, quæ majestati tanti sacrificii conveniunt; quomodo unquam levis censêri poterit irreverentia missæ irrogata ab eo celebrante qui tam celeriter illam solvendo, non poterit quidem celebrare absque plurimis defectibus, nimirùm quin verba, benedictiones, et genuflexiones mutilet, quin indecenter se moveat et convertat, et quod magis dedecet, quin verba cum cæremoniis complicet, aut ipsa contra Rubricarum præscriptum anticipet vel postponat? Quæ sic agendo non poterit non notabiliter detrahere intrinsecæ decentiæ debitæ sacrificio, quod expostulat, ut non tantùm cæremoniæ persolvantur, sed persolvantur cum gravitate convenienti quæ intra spatium tam breve sanè adhibêri non potest.

Hoc quoad reverentiam ab ipso celebrante præstandam. Respectu autem ad venerationem ingerendam adstantibus erga missam, attende id quod tradit idem Trident. *sess.* 22. c. 5. *de Sacrif. Miss.* ibi: *Cùmque natura hominum ea sit, ut non facilè queat sine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationum sustolli; propterea pia mater Ecclesia ritus quosdam instituit; cæremonias item adhibuit, ut mysticas benedictiones, etc. ex apostolica disciplina et traditione, quo et majestas tanti sacrificii commendaretur, et mentes fidelium per hæc visibilia religionis et pietatis signa ad

rerum altissimarum, quæ in hoc sacrificio latent, contemplationem excitarentur. Ergò, sicut concilium docet, ad hoc sacræ cæremoniæ institutæ sunt, ut per talia visibilia signa fideles sacrificii majestatem et mysteriorum in eo contentorum sublimitatem animadvertant. Sed cùm hujusmodi cæremoniæ exhibentur nimis festinanter, sicut quidem oportet eas persolvere intra tempus tam breve, tunc ipsæ non tantùm minimè ingerunt debitam venerationem erga missam, sed insuper sunt causa, ut in populo veneratio deficiat. Ideòque, cùm graviter lædatur finis cæremoniarum, sacerdos ita celebrans non valet excusari à gravi culpa propter grave scandalum quod populo præbet. Ac propterea apposité concilium Turonense anno 1583. præcepit, ut sacerdotes benè instruantur in missæ cæremoniis, *ne populum* (verba concilii) *sibi commissum à devotione potiùs revocent, quàm ad sacrorum et tremendorum mysteriorum meditationem, et debitam eis impendendam venerationem invitent.* Qui autem cum excessiva festinatione, et consequenter sine convenienti decentia missam persolvit, non solùm non invitat assistentes ad contemplanda mysteria, nec ad exhibendam eis debitam venerationem, sed potiùs invitat ad venerationem abjiciendam; imò potiùs adstantium mentibus tentationes adversùs fidem ingerit, auferendo, aut saltem imminuendo credulitatem, quòd ibi Christus Dominus realiter adsit, dum spectant, eum tam irreverenter à celebrante recognitum. Et hoc quidem est illud scandalum et nocumentum, quod à gravi culpa nequit excusari.

Ita res se habet, sed heu quot sunt superiores isti, et quot sacerdotes, qui de hoc sibi scrupulum injiciunt! Exclamant concionatores, exclamant scriptores rectè docentes, quòd ingens divexatio cæremoniarum, et consequenter quòd missæ absolutio infra quadrantem non potest excusari à culpa gravi; sed quot sunt ii qui curam habent hæc vitandi? Hujusmodi corruptela non quidem calamo, sed lacrymis esset persequenda, dum quotidie cernimus, non solùm maximam partem sacerdotum sæcularium hoc tremendum sacrificium peragere pejùs, quàm tractant res temporales levioris momenti, ita oscitanter, ut nullam de tanto mysterio fidem habêre videantur, sed quod deplorabilius, etiam religiosi, adhuc arctioris observantiæ, qui in aliis rebus spiritualibus agendis

magnam diei partem insumunt, missam verò, quæ omnium est divinissimum, non dubitant brevissimo tempore perficere, nec ipsi ab hoc detestabili abusu se abstinêre, nec prælati eos corripere curant. En quomodo de hoc conqueritur venerabilis Card. *Bellarm.*, relatus in bulla, *Annus qui*, *etc. N. SS. Bened. XIV. Aliud est etiam lacrymis uberrimis dignum, quòd ob nonnullorum sacerdotum incuriam, aut impietatem sacrosancta mysteria tam indecorè tractentur, ut qui illa tractant, videantur non credere Majestatem Domini esse præsentem. Sic enim aliqui sine spiritu, sine affectu, sine timore, et tremore, festinatione incredibili sacrum perficiunt, quasi fide Christum Dominum non viderent, aut ab eo se vidêri non crederent.*

401. — Dicit autem *Merati p.* 788. *n.* 3. præter Rubricas Missalis, quæ considerantur tanquam regula proxima sacrorum Rituum, adesse etiam decreta S. C. Rituum, quæ censêri debent pariter ut regula proxima, cùm hæc S. C. facultatem habeat declarandi omnia dubia, quæ circa ritus insurgunt, prout colligitur ex *Constitutione* 74. *Sixti V.* et ideò ejus resolutiones habentur tamquam Pontificis oracula. Notat verò non omnes ejus declarationes dici decreta rigorosè sumpta, sed tantùm ea, quæ emanant in forma rigorosa decreti, vel saltem in fine habent aliquam decreti clausulam, putà, *ab omnibus servetur: servari ab omnibus mandavit*, *etc.* Si verò sunt declarationes tantùm dubiorum, tunc juxta nonnullorum opinionem censentur dumtaxat directivæ, reputantur enim sapientissimorum virorum responsa. Verùm ait *Ursaja* hujusmodi resolutiones præferendas esse aliorum doctorum opinionibus. Hucusque *Merati*. Idem sentit *Euseb. Amor. t.* 5. *de sacr. Ord.* §. 25. *q.* 9. In sequenti autem *q.* 10. quærit, quid agendum, si in aliqua diœcesi, vel ordine religioso vigeat consuetudo contraria Rubricis? Et sic respondet: *S. C. Rituum constanter tolerat consuetudinem, saltem immemorialem contrariam Rubricis. Itaque tutâ conscientiâ licet se conformare consuetudini diœcesanæ, præsertim in rebus levioris momenti, quæ non cedunt in deformitatem cultûs publici.* Idque eruit ex pluribus decretis S. C. apud *Merat.* ubi ait apparêre non rejici consuetudines, nisi contineant positivam indecentiam, quæ nequeat decenter tolerari.

402. — Præscribit autem Rubrica celebrantem debêre esse calceatum. Ad hoc tamen sufficit, ut sit indutus crepidis,

vulgò dictis *pianelle*, seu *pantofole*, ut rectè *ait Croix n.* 399. et communis usus habet. Commune autem est, quòd celebrare sine causa nudis pedibus, secluso contemptu, non excedit veniale, ita *Suar. d.* 82. *sect.* 3. *Laym. c.* 6. *n.* 16. *Croix l. c. Lugo d.* 20. *n.* 102. *Pal. p.* 10. *n.* 9. *Ronc. c.* 3. *q.* 3. *r.* 1. *Bon. p.* 9. *n.* 29. *et Salm. tr.* 5. *c* 4. *p.* 4. *n.* 100. *cum Vasq. Sa, Conc. et aliis passim, contra Sylv.* Diximus *sine causa*, nam ex necessitate, aut rationabili causa, dicunt *Croix ibid. cum Sp. et Pasq.* item *Laym. et Phil. ap. Salm. l. c.* nullum esse peccatum.

Dicit etiam *Croix num.* 402. *cum Vasq. Dic. et Gob.* eum, qui non posset celebrare sine baculo, licitè posse illo uti. Additque *ibid. Gob.* quòd si quis nequiret celebrare nisi utroque brachio super altari innixo, licitè sic celebraret privatim non autem publicè, nisi hoc faceret ex necessitate. Hoc tamen puto non excedere veniale, à quo videtur excusari posse, qui ob infirmitatem nequiret rectus stare, et ex sua devotione vellet celebrare, modò vitetur populi admiratio. Dicunt etiam *Croix n.* 427. *et P. Concina p.* 510. *num.* 4. quòd si quis non possit elevare hostiam, sed potest reliqua, potest celebrare privatim, et etiam publicè, si adsit necessitas, et populus moneatur, sed puto satis esse populum tantùm monêre, si quis ex devotione celebret.

403. — « Unde veniale tantùm erit: 1. Omittere orationes » dici solitas, dum sacerdos se induit, ut contra *Nav. Sylv.* » *et Azor* docent *Laym. Fag. Dian. r.* 21. *etc.* Lotionem » autem manuum ante, vel post missam, etsi facilè omitti » non debeat, non vidêri sufficientem materiam rigorosi præ- » cepti, tenent *Suar. et Tamb.* §. 6.

« 2. Omittere *Gloria*, vel *Credo*, vel in canone nomen » alicujus Sancti, vel ea, quæ tempore paschali interponun- » tur inter Communicantes, aut Infra actionem. *Diana p.* 2. » *t.* 14. *r.* 49. *et* 89. *ex Fill. Quintan. etc.* In missa autem, » quæ canitur, non legere Evangelium submissâ voce, *Dian.* » *l. c. res.* 4. negat esse peccatum, ex *Sanch. et aliis* 10. » quòd rubrica sit tantùm directiva. Si quis autem in missa » advertat aliquid à se omissum, regulariter non esse repe- » tendum, ait *Suar. Tamb. de exped. Sacrif. l.* 2. *c.* 5. Dicit » *regulariter*, quia 1. si sit de substantia, v. g. aliquid per- » tinens ad consecrationem, certum est debêre repeti. 2. Si » dum secretò orat, post pauca verba certò advertat se ali-

» quid notabile omisisse, v. g. die Paschæ, Communicantes,
» paululùm regrediendum esse, et repetendum censet *Tamb.*
» *l. c.* Ita *Fill. Dian. res.* 59.*Escob.* » (*Ita communiter omnes cum Spor. num.* 443. *qui rectè infert cum aliis, nullo modo esse repetenda Gloria, aut Credo, aut præfationem, sive Communicantes. Hanc igitur, propria, si omissa fuerint, vel evangelium aut epistolam, si dicta est una pro alia.*)

404. — Quoad omissionem partium missæ, oportet distinguere partes ordinarias ab extraordinariis. Partes *ordinariæ* sunt illæ, quæ semper dicuntur, vel aguntur; et has omittere de se est peccatum grave, nisi levitas materiæ excuset. Hinc communiter DD. dicunt esse mortale, omittere confessionem cum aliis in principio missæ, epistolam, evangelium, colleetas principales, offertorium, fractionem hostiæ, et illius mixtionem in sanguinem. Ita *Suar. d.* 83. *sect.* 3. *Cont. Tourn. de sacrif. c.* 9. *art.* 2. *sect.* 8. *Sporer n.* 43. *Conc. p.* 510. *Mazz. t.* 3. *p.* 209. *Ronc. c.* 3. *q.* 4. *Viva q.* 5 *a.* 7. *Tamb. c.* 5. §. 2. *et alii passim;* licèt non omnia hæc reperias apud omnes hos AA. Idem dicendum cum *Cont. Tourn. l. c.* de omissione præfationis.

405. — In canone autem mortale est omittere quamlibet orationem, vel ejus verba ita mutare, ut sensus varietur, vel aliquod verbum omittere, quo sublato, reliqua verba sensum non faciunt. *Conc. l. c. et Croix n.* 418. *cum Dian. Filliuc. et Aversa.* Idem dicendum de omissione *Pater noster*, vel *Agnus Dei* cum *Mazzot. Pasq. Conc., et Cont. Tourn.;* licèt *Croix n.* 419. id vocet satis rigidum, sed immeritò. Idem cum *Cont. Tourn.* de *Libera nos*, *Domine non sum dignus*, et *Quid retribuam*, idem dicendum de purificatione patenæ, et calicis, post sumptionem. *Pasq. q.* 208. *et Cont. Tourn. ibid.* Idem dicendum, si quis omitteret decem, vel octo nomina Sanctorum, ut veriùs censent *Salm. tr.* 5. *c.* 4. *p.* 4. *n.* 118. *et Diana p.* 10. *tr.* 16. *r.* 36. (*contra Bernal et Pasq.*) Putant autem *Conc. et Nugnus ap. Renzi c.* 4. *q.* 16. esse etiam mortale omittere unius vel alterius Sancti nomen, sed rectiùs et communiter id negant *Cont. Tourn. Ronc. c.* 3. *q.* 4. *Salm. l. c. Croix n.* 418. *cum Fill. Aversa, et Diana, Elb. n.* 283. *Spor. n.* 425. *Renzi l. c. cum Suar. et Granado.* Et probabiliter *Quarti sect.* 3. *p.* 3. *Cont. Tourn., et Ronc.,* excusant à culpa gravi, omittere tria vel quatuor nomina Sanctorum.

406. — Veniale autem est omittere *Kyrie eleïson*, ut *Ronc.*

q. 4. *r.* 2. *Dian. part.* 2. *tr.* 14. *r.* 59. *Wig. tr.* 15. *n.* 75. *et Elbel n.* 280. Idem dicunt *Mazzot. p.* 209, *Lugo dist.* 20. *n.* 104. *et Tamb. c.* 5. §. 2. *n.* 5., de Evangelio S. Joannis, contra *Ronc. q.* 4. *r.* 1. qui non improbabiliter ait cum *Suar.*, hujus omissionem esse mortale, saltem dico, si adsit scandalum. Veniale est omittere unam vel alteram crucem super oblata, vel tunsionem pectoris, aut lavationem manuum. *Ronc. q.* 4. *r.* 3. *et Dian. part.* 3. *tr.* 5. *r.* 45. Idem ait *Croix n.* 147. *cum Quarti*, de omissione psalmi *Judica*, signi crucis super aquam, ablutionis digitorum in missa, et similium. Veniale etiam est omittere unam ex tribus collectis principalibus, ut communiter dicunt *Cont. Tourn. ibid. Conc. p.* 510. *n.* 3. *Elbel n.* 283. *et Croix n.* 421. *cum Quarti;* imò *Tamb. c.* 5. §. 2. *num.* 5., putat nec etiam esse mortale, omittere duas ex his orationibus; sed alii rectiùs contradicunt, ut *Suar. dist.* 83. *sect.* 5. *Pal. p.* 11. *n.* 1. *Conc. l. c. Salm. tr.* 5. *c.* 4. *p.* 4. *n.* 112. *et Spor. n.* 433., qui addit, quòd si omissa sit prima oratio, ipsa cum secreta est recitanda, non verò postea. Ita de collecta propria, nam aliæ orationes, quæ præter eam adduntur in missa, non erit mortale eas omittere, ut *Pal. et Conc. ll. cc.*

Si autem in Missali verba canonis sint detrita, et non possit aliud Missale habêri, nisi post longum tempus, illa omittere, cùm memoria non tenentur, nullum est peccatum. *Mazzotta p.* 210. *et Croix n.* 418. *cum Pasq. et Verric.* Id tamen intelligendum, si sacerdos hoc priùs non adverterit.

407. — Mutilare autem verba, aut syncope intermediare, salvo sensu, et secluso scandalo, non est plùs quàm veniale, *Croix n.* 442. *cum Pasq. et Quarti, ac Mazz. p.* 112., qui probabiliter addit nullum esse peccatum, si id ex naturali defectu fiat.

408. — Peccaret quidem sacerdos, si in purificatione calicis solâ aquâ uteretur, *cap. Ex parte* 5. *de cel. Miss.* ubi dicitur : *Semper sacerdos vino perfundere debet postquam totum acceperit Eucharistiæ sacramentum.* Sed hoc non erit plùs quàm veniale, ut communiter dicunt *Conc. p.* 510. *n.* 3. *Pasq. q.* 209. *n.* 8. *et Croix n.* 423. *Tamb.*, qui id etiam à veniali excusat, si sacerdos sit abstemius, contra *Gavant.* In ablutione autem digitorum dicunt *Pasq. l. c. Quarti, in qu. proœm. p.* 6. *Gobat. ap. Croix, et Bissus apud Merati p.* 594., nullum esse peccatum, solam aquam adhibêre; sed

melius dicunt *Conc. l. c. ac Bonamic. Cosettus*, *et Arnaud. apud Mer. l. c. n.* 21., id non excusari à veniali, si fiat sine dispensatione Pontificis : excusabitur tamen, ut dicunt, si adsit rationabilis causa, pro qua puto quidem sufficere aliquem esse abstemium, vel vinum esse rubeum, quo purificatoria evaderent indecenter maculata. Hìc obiter advertendum decentius esse, ut sanguis sumatur unico haustu, prout communiter docetur; permittunt verò *Bauld. Cabrinus*, *Arnaud. et alii apud Merati p.* 593., posse calicem secundâ et tertiâ vice ad os admovêri, ut reliquiæ sanguinis absumantur; sed meliùs dicunt *Tonnell. Castald. et Crassus ibid.* semel calicem ori admovendum, aliquantulùm immorando, ut reliquiæ omnes (quantum fieri potest) attrahantur. Monuit autem *S. Pius V.* in quadam Epist. apud *Gav. part.* 2. *tit.* 10. ut in calicem infundatur eadem vini quantitas, in qua fuerunt species sanguinis, et sumatur per eamdem partem quâ sumptus sit sanguis.

409. — Hæc hactenùs quoad partes ordinarias : quoad verò partes *extraordinarias*, scilicet quæ non in omni missa dicuntur, eas omittere non est nisi veniale; ita communiter omnes, nisi tot partes omittantur, quæ simul sumptæ notabilem materiam constituerent, ut benè advertunt *Conc. p.* 510. *n.* 3. *et Wig. tr.* 15. *n.* 75., quidquid dicant *Quarti*, *et Pasq. apud Croix n.* 420. *Vide dicta n.* 400. Veniale autem tantùm erit omittere *Gloria*, aut *Credo*, sequentiam, collectas (præter propriam missæ), tractum, præfationem, vel Communicantes, aut Hanc igitur, specialia. Ita comm. *Conc. et Wig. ll. cc. Pal. p.* 11. *n.* 11. *Ronc. q.* 4. *r.* 2. *Mazz. p.* 209. *Elb. n.* 284. *cum Henno*, *et Croix n.* 420. *cum Lugo*, *Dian. et Filliuc.*

Lotio manuum ante missam debet fieri saltem sub veniali, et sub gravi, si manus sint valde immundæ, propter reverentiam sacrificii, ut rectè dicunt *Ronc. q.* 1. *r.* 2. *Cont. Tourn. cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 8. *v. Quær.* 4. *cum Quarti et aliis.* Omittere verò lotionem post missam nullum erit peccatum, ut rectè ait *Croix n.* 413. *cum Quarti.*

410. — Dubitatur 1. An peccent mortaliter regulares, qui in canone nominant nomen sui Generalis vice Episcopi? Affirmant *Viva art.* 7. *nu.* 1. *Renzi c.* 4. *qu.* 16. *et Diana p.* 2. *tr.* 14. *r.* 50. ex quadam declar. S. C. *ap. Rodr. et Vill.* Sed negant *Spor. Rodr. Tamb. et Bordon. ap. Croix n.* 436., quia, ut dicunt, hæc non videtur gravis materia, et de tali

declar. authenticè non constat. Notandum autem, quòd in canone debet nominari Episcopus non celebrantis (ut putat *Croix n.* 562.), sed loci, ut universalis usus habet (saltem apud nos), et cum communi sententia tenent *Merati p.* 437. *et Gavant. Gob. etc. ap. Croix l. c.* ex declar. S. C. Et probatur clarè ex Rubrica *p.* 2. *tit.* 8. *n.* 2. ubi dicitur, quòd si Episcopus loci sit vità functus, omittitur nominari Episcopus.

Dubitatur 2. An sit veniale omittere orationes ante vel post missam? Affirmant *Salm. tr.* 5. *c.* 4. *p.* 4. *n.* 95. *cum Fag. et Leand.* loquendo tamen de illis, quæ post missam assignantur. Sed communiter negant *Gav. p.* 2. *tit.* 1. *n.* 1. *Cont. Tourn. loc. cit. v. Quær.* 3. *Antoine p.* 492. *n.* 2. *Holzm. n.* 376. *Pal. p.* 4. *n.* 2. *Tamb. c.* 7. §. 1. *n.* 1. *Elbel nu.* 267. *et Ronc. q.* 1. *r.* 2., quia in Rubrica non adest de illis præceptum, sed tantùm insinuatio, cùm ibi in præparatione missæ solummodò dicatur: *Orationes pro temporis opportunitate* (hoc est commoditate) *dicendæ.* Qua de re *Gavant.* ait: *Inde patet nullum esse peccatum, si celebraturus eas omittat, et communiùs.... à sacerdotibus omittuntur.* Hoc tamen non obstante, sacerdos, qui sine ulla alia præparatione, saltem domi facta, ad sacrificandum accederet, puto ab aliqua culpa non excusandum.

Dubitatur 3. An omittere orationes induendo vestes sit peccatum? Negant *Suarez d.* 82. *sub initio, et Buchardus ap. Gav. n.* 6. E converso *Azor lib.* 10. *c.* 29. *q.* 5. *Nav. Man. c.* 25. *n.* 73. *et Sylvest. apud Escob. n.* 505. censent esse mortale, quia, ut dicunt (sed non satis probabiliter), sicut est mortale celebrare sine vestibus, ita sine orationibus ad vestes. Tenendum igitur cum communi sententia hanc omissionem esse culpabilem, sed non plùs quàm venialem, ut putant *Lugo dist.* 20. *n.* 106. *Bon. p.* 9. *n.* 32. *Laym. c.* 6. *n.* 12. *Cont. Tourn. ibid. post Quær.* 11. *v. Dico* 4. *Salm. tr.* 5. *c.* 4. *p.* 4. *nu.* 95. *Pal. part.* 10. *n.* 8. *cum Henr. et Petig. et Escob. n.* 507. *cum Fag. Aversa, Man. Vega, etc.* Aliter autem quidem sunt necessariæ vestes sacræ ad reverentiam sacrificii, aliter orationes ad vestes.

Dubitatur 4. An peccet sacerdos, si in missa solemni non recitet, quæ cantantur à choro? Negant *Wig. tr.* 15. *n.* 75. *Nav. c.* 10. *n.* 54. *Diana p.* 1. *tr.* 14. *r.* 42. item *Led. Vill. Vega ap. Escob. num.* 511. *ac Peliz. Tamb. et Quarti ap. Mazotta p.* 209. Hi dicunt sufficère, quòd sacerdos attendat

ad ea quæ cantantur; ea enim quæ ex utraque parte dicuntur, ad invicem communicantur, ut fit in horis canonicis. Alii verò, ut *Conc. p.* 510. *n.* 3. *et Pasq. apud Mazzotta*, dicunt tenêri sub mortali juxta quantitatem materiæ, quia id jam præscribitur in Rubrica *tit.* 4. *n.* 7. *et tit.* 5. *n.* 4. *et* 5. Alii tandem, ut *Lugo d.* 20. *n.* 107. *et Aversa, q.* 11. *sect.* 12. non improbabiliter dicunt tenêri tantùm sub veniali. Ratio, quia tunc reverà non omittitur epistola vel evangelium in missa, siquidem illa jam cantatur solemniter à ministris ad instructionem populi, pro quo altè ea legi vel cantari instituta sunt; unde lectio illa submissa magis videtur præscribi privatim pro ipso sacerdote, quàm pro populo: potest ergò eadem materia omissa in se gravis fieri levis, si non à sacerdote, sed tantùm à ministris dicatur, cùm sacerdos et ministri in celebranda illà missa faciant unum.

Dub. 5. An sit mortale celebrare missam cum notabili voluntaria distractione? Negat *Croix n.* 443. *cum Diana*, *et Bardi*, ac probabile putat *Mazzotta t.* 3. *p.* 212. Et hoc, etiamsi distractio esset sub consecratione, aut sumptione; quia (ut dicunt) attentio interna in oratione non præcipitur sub gravi, juxta opinionem plurium DD. relatam *l.* 5. *n.* 177. Affirmant verò *Conc. p.* 513. *n.* 13. *Ronc. c.* 3. *q.* 2. *r.* 3. et consentit *Tamb. cap.* 3. *n.* 8. *et* 9. quoad ea quæ recitantur in canone, et signanter sub consecratione, et communione. Huic sententiæ potiùs ego adhæreo: ratio, quia (præmissâ quæstione an attentio interna sit vel ne de essentia orationis, de qua *dicto n.* 177. satis locuti sumus) sacrificium, præter rationem orationis, habet insuper rationem cultùs excellentissimi religionis, cui gravem videtur ille irrogare irreverentiam, qui dum profitetur actu religioso Deum colere, voluntariè se distrahit.

411. — « 3. Ex devotione leve aliquid in missa, etiam dùm » secretò orat, addere, v. g. orationem Dominicam, vel » psalmum aliquem; vel in canone nominibus Sanctorum » nomen patroni loci, *Tamb. lib.* 5. *exped. sacrif. c.* 5. Dixi » *leve:* quia notabiliter addere, esse mortale vult idem *Tamb.* » *loc. cit. ex Bonac. art.* 4. *quæst. ult.*

Certum est apud omnes, esse mortale addere aliqua in missa, animo introducendi novum Ritum. *Vide Suarez d.* 83. *sect.* 1. *Pal. p.* 11. *n.* 1. *et alios passim.* Hinc rectè *P. Conc. p.* 510. *n.* 5. dicit peccare graviter qui adderet in missa novas

publicas preces. Si verò ex importuna devotione addantur plures collectæ ex eodem Missali, vel *Credo*, aut *Gloria*, *Pater*, *Ave*, vel quid simile, id non excedit culpam venialem; ita communiter *Conc. l. c. Sporer n.* 428. *Pal. d. n.* 1. *cum Conc. et Mazzotta t.* 3. *p.* 210. *cum Suar. et Gob.* Rationabiliter tamen censet *Aversa apud Croix n.* 429. esse mortale addere *Gloria*, et *Credo* in missa *de requiem*, quia hæc videtur satis gravis inordinatio.

Probabiliter autem dicunt *Concina n.* 5. *et Croix n.* 429. *cum Pasq.* quòd, licèt satius sit servare Rubricam, non tamen est vetitum ex aliqua causa, vel ex devotione addere unam collectam; adduntque *Gobat. et Piscara apud Croix ib.* hoc fieri posse etiam in festo secundæ classis, si adsit peculiaris causa. Collecta autem pro publica necessitate potest esse tertia ad libitum, vel addi pro quarta, *Croix l. c.*; communior verò opinio est, *ibid.* quòd omittenda sit in festo 1. et 2. classis. Notandum hìc ex decreto S. C. Rit. *ap. Croix n.* 452. quòd cùm expositum est SS. Sacramentum, adhuc in missa duplici, potest de eo fieri commemoratio; tunc tamen præfatio debet esse communis, vel propria illius missæ, ut ex aliis decretis ejusdem S. C. apud *Pitton. n.* 1214. *et n.* 1647. In missis autem votivis pro re gravi, et causa publica, semper dicitur *Gloria*; *Croix n.* 464. Et in missa solemni pro re gravi, aut causa publica, v. g. 40 horarum, dicitur etiam *Credo*, *Croix n.* 466. In oratione *A cunctis* non vetatur nominari quivis Sanctus canonizatus, et etiam duo, sed non plures; *Croix n.* 462. Vetitum est verò addere in confessione, et tantò magis in canone nomen alicujus Sancti, ut benè advertit *Tamb. c.* 5. §. 3. *n.* 9. Et ita etiam vetitum est addere nomen aliorum Sanctorum in litaniis publicis coram populo, ex decreto S. C. 22. Martii 1671. *ap. Gav. Man. Episc. v. Litaniæ. n.* 5. (1).

412. — « 4. Celebrare ante dictum Matutinum, ut contra » *Azor et Regin.* docent *Sylvest. Valent. Suar. Vasq. Less.*

(1) Orationes missæ extraordinariæ, quæ in certis circumstantiis injunguntur, semper dicendæ sunt post ordinarias orationes assignatas *de die* vel *de tempore*, nullâ ex his omissâ, ne illâ quidem, quæ *ad libitum* dicitur; ita S. R. C. 17 Aug. 1709. Ad orationes extraordinarias pertinent:

a) Oratio ab Episcopo vel superiore præscripta, quæ in festis dupl. I cl. omittitur; in festis verò dupl. II cl. dici aut omitti poterit in missa privata, sed in solemni omittenda. S. R. C. 15 Maj. 1819. In Dominicis I

» *Fagund. Laym. etc.* quorum plerique tamen cum *Palao* » dicunt esse veniale si fiat sine causa : licèt et hoc *Tamb.* » *l. 1. art. 7. §. 1. de exped. sacrif.* in dubium vocet. » (*De hac quæstione, an liceat celebrare ante dictum Matutinum et Laudes, vide dicta num.* 347.)

413. — « 3. Quæ altâ voce dicenda præscribuntur, adeò » submissâ dicere, ut adstantes audire non possint. *Tamb.* » *de exped. sacrif. lib. 1. c. 9.* quidquid dicat *Navar. apud* » *Sa v. Missa.* Imò notat idem *Tamb. ex Card. de Lugo. d. 24.* » *sect.* 2. à timoratis passim sine scrupulo voce pressâ legi.

Ante omnia hìc notandum id quod habetur in Rubrica *part. 1. tit.* 16. ubi dicitur : *Sacerdos autem maximè curare debet, ut quæ clarâ voce dicenda sunt, distinctè et appositè proferat, non admodùm festinanter, ut advertere possit quæ legit; nec nimis morosè* (notent qui in missa indiscretam devotionem protrahunt), *ne audientes tædio afficiat : neque etiam voce nimis elatâ* (et in hoc plures errant), *ne perturbet alios, qui fortassè in eadem Ecclesia tunc temporis celebrant, neque tam submissâ, ut à circumstantibus audiri non possit, sed mediocri et gravi, quæ devotionem moveat, et audientibus ita sit accommodata, ut quæ leguntur intelligant, quæ verò secretò dicenda sunt, ita pronuntiet ut ipsemet se audiat, et à circumstantibus non audiantur.*

414. — Dubitatur 1. An peccet qui ita submissè pronuntiat verba, ut ne seipsum quidem audire possit? *Tamb. c. 9. §. 3. n. 2. ex Nav.* dicit hunc non peccare, quia ut oratio sit vocalis, sufficit, ut exteriùs proferatur. Alii verò, ut

et II cl. non omittenda, exceptis Dom. Palmarum et Dom. IV Advent., si in eam Vigil. Nativitatis cadit. S. R. C. 20 April. 1822. —

b) Oratio de SS.mo Sacramento, quæ è S. R. C. 23 Jun. 1736 dicenda est in missa cantata, durante expositione, sub unicâ conclusione, si duæ tantùm sint orationes; si plures sint, unienda est in fine aliarum commemorationum; item in missis privatis, si expositio fit pro publica causa, etiamsi in pixide. S. R. C. 7 Maj. 1746; sed in festis 1 et II cl. omittenda est. S. R. C. 2 Dec. 1684.

Notandum. In oratione *A cunctis* ad litt. N. exprimi debet Titularis ecclesiæ, in qua celebratur; quòd si jam in oratione occurrit, alius Sanctus nominari vel penitùs omitti poterit. Si Titul. sit angelus, S. Joan. Baptista, S. Joseph, horum nomina præponenda sunt SS. Apostolis. Ex concessione *Pii VII.* 17 Sept. 1815. sic dici potest pro S. Josepho... *Maria cum B. Josepho, ejus sponso et cum B. Apostolis, etc.*

Edit.

Croix num. 438. *Gav. p.* 1. *tr.* 16. *tit. g. Conc. p.* 511. *n.* 6. *Pal. de hor. can. d.* 2. *p.* 3. *n.* 6. *Suar. de rel. l.* 4. *c.* 7. *n.* 6. *et alii* dicunt hunc peccare mortaliter, quia verba, quæ non audiuntur, vocalem orationem non constituunt. Attamen probabiliter sentit *Cont. Tourn. hic cap.* 9. *art.* 2. *sect.* 9. *ante Quær.* 6. *v. Verùm*, id non esse mortale, cùm satis sit probabilis opinio enuntiata (nempe ad orationem externam non esse necessarium, ut orans se audiat), quam tenent *Laym. Azor, Sylvius, Salm., et alii plures* quos adduximus *l.* 5. *num.* 163. *cum Cont. Tourn. loc. cit.* qui hanc asserit esse communem; et hoc facit id quod habetur in *lib.* 1. *Regum c.* 1. ubi dicitur : *Anna.... oravit ad Dominum...., dicens Domine*, etc. En oratio vocalis : deinde additur : *Porrò Anna loquebatur in corde suo, tantùm labia illius movebantur, et vox penitùs non audiebatur*. Sed rectè *idem Cont.* ait in missa hoc non excusari à culpa veniali, cùm in Rubrica suprà allata expressè præcipiatur, ut celebrans *ita pronuntiet, ut ipsemet se audiat*. Benè verò dicit *Quarti p.* 1. *t.* 16. *dub.* 1. non excusari à mortali, qui sic proferret verba consecrationis. Ratio, quia cùm opposita sententia *Palai*, et aliorum, ut suprà, sit etiam probabilis, exponeretur sacramentum periculo nullitatis, quod certè illicitum est ex prop. 1. damnata ab *Innoc. XI.*

415. — Dubitatur 2. An peccet qui recitat submissè, quæ altâ voce recitanda præcipiuntur? Videtur omninò negare *Tamb. c.* 9. §. 1. *num.* 1. dum asserit à viris timoratis voce omninò depressâ missam sine scrupulo recitari. E converso *Nav. et Cajet. ap. Cont. Tourn. l. c.* dicunt esse mortale. Sed meliùs sentio dicendum cum *Cont. Tourn. ibid.* id non esse mortale, cùm non videatur gravis materia; sed minimè posse excusari à veniali, cùm oppositum expressè in Rubrica præcipiatur. Dicunt autem *Ronc. c.* 3. *q.* 2. *r.* 1. *Croix n.* 439. *Mazz. t.* 3. *p.* 211. *et Wigandt tr.* 15. *n.* 76. non peccare qui altè dicenda submissè recitat, si excedat modum secretæ recitationis : sed hoc nec mihi satisfacit, nam juxta Rubricam non semper sufficit excedere modum secretæ orationis; præter enim ea quæ in missa submissè dicenda sunt, alia recitanda sunt voce altâ, et alia voce mediocri, et omnia hæc ita clarè recitari debent, ut à circumstantibus audiantur; quamvis benè censeat *P. Conc. p.* 511. *n.* 6. non jam oportère, ut omnis po-

pulus vocem audiat, sed sufficere ut adstantes attenti, nempe qui propè sunt ad altare, percipere valeant quæ leguntur.

416. — Dubitatur 3. An sit mortale altè recitare, quæ submissè dicenda sunt? Communiter dicunt DD. nullum esse peccatum, si verba à solis ministris audiantur; ita *P. Conc. p.* 501. *n.* 7. *Gav, p.* 1. *tit.* 6. *lit. g. et Croix n.* 440. *cum Gob.* E converso putant *Gav. l. c. et Quarti p.* 1. *tit.* 16. *dub.* 1. peccare mortaliter, qui legit elatâ voce totum canonem, vel ut addit *Quarti* notabilem partem ejus, aut aliarum precum quæ submissè recitari debent. Ratio (ut dicunt), tùm quia hæc sacrosancta verba assiduitate aurium vilescerent; tùm quia sacerdos sic verba proferens videretur velle novum ritum inducere, ideòque facilè ex hoc contemptu scandalum oriretur. Et consentit *Croix* quoad verba consecrationis, quia populus (ut ait), sciendo verba illa, postmodùm temerè, et ad jocos eisdem uteretur. Deinde asserit communem esse sententiam, esse tantùm veniale, si præfata verba consecrationis audiantur tantùm ad 6 vel 8 passus; mortale verò, si ad 40. Sed ipse censet esse mortale etiam ad 10 passus, si intra tale spatium magna pars populi adest; quod tamen *P. Conc.* non audet approbare. Dicam circa hæc quod sentio: Nullum dubium non posse excusari à veniali, qui altè in missa profert quæ submissè dicenda sunt, cùm sit contra Rubricam, quæ ut suprà præscribit, ut sacerdos *se audiat, et à circumstantibus non audiatur.* Facilè insuper assentirem posse peccare mortaliter, qui verba consecrationis vel canonis in magna parte tam altè proferret, ut audiri possent ad 40 passus; hic enim tunc deberet toto conatu vocem elevare, ut ad 300 ferè palmos audiatur et hoc videretur grave scandalum, sapiens reverà aliquem contemptum verborum et ritûs. Sed quis nisi mente captus hoc facturus est? Extra autem hunc casum, agnoscere non valeo in hoc grave peccatum, cùm rationes allatæ minimè convincant: non enim video unde oriri possit in hoc grave scandalum, præsertim si celebrans devotè verba proferat: nec moveor ex eo, quia verba illa vilescerent, aut audientes temerè iis uterentur, nam si hoc esset, etiam evangelium S. Joannis, quod dicitur quotidie, ne vilesceret, secretò dici deberet.

417. — « 6. Mutare missam, et die dominico, vel festo » duplici, v. g. vel iis diebus, quibus prohibetur fieri de

» festo duplici, v. g. infra octavas Epiphaniæ, Paschatis, etc.
» Feriâ IV. Cinerum, infra hebdomadam majorem, vigiliâ
» Nativitatis Domini, sine gravi causa legere votivam, vel
» pro defunctis, vel de alio Sancto in numerum Sanctorum
» relato. *Suar. Dian. Lugo l. c. Escob. contra Quint.* qui *t.*
» *7. s. 40.* putat in hebdomada sancta licêre legere votivam,
» quod refutant *Gav. Dian. p.* 9. *t.* 8. *r.* 53. ex declar. *Card.*

« Dixi 1. *Sine gravi causa :* talis autem censetur, 1. quæ
» spectat ad bonum reipublicæ, vel principis, v. g. necessitas
» pluviæ, ingruentis belli, vel pestis, vel similis mali uni-
» versalis : » (*Ita etiam Sporer n.* 430. *et Tamb. c.* 6. §. 1.
n. 4.) « Item solemnis gratiarum actio, solemnis expositio
» Eucharistiæ, v. g, diebus antecineralibus. » (*Vide de hoc dicenda n.* 421. *infrà n. III.*) « 2. Quando cadaver præsens
» est in Ecclesia, ubi usus obtinuit. *Gav. p.* 1. *t.* 5. 3. Si quis
» celebret in Ecclesia, in qua agitur dies festus loci pro-
» prius : hunc enim non tantùm posse, sed debêre ex con-
» gruitate conformare se loco, notat *Gav. Vide Tamb. l.* 2.
» *c.* 6. qui §. 2. et 4. addit, etiamsi sacerdos accepto stipen-
» dio, homini promiserit votivam, vel pro defunctis, etiam
» in altari privilegiato, non solùm posse, sed debêre cele-
» brare missam currentem diebus, quibus istæ prohibentur; »
(*Hoc intelligendum, quando missa pro illa die promissa est. Certum autem est hodie, post decretum allatum num.* 339. *v. Quær.* 1. *quòd indulgentiæ altaris privilegiati bene etiam percipiuntur, quando dicitur missa duplex diei currentis. Hic quoque notandum quòd, cùm multæ missæ votivæ sint acceptæ, et non sufficiant dies non impediti, possunt applicari missæ currentes, ut declaravit S. C.* 19. *Maji* 1614. *ex gratia speciali Pontificis apud Merati p.* 116.) « imò etsi
» Deo per votum tales missas promiserit, non tamen ad eas
» obligari istis diebus, eò quòd votum non obliget quando
» impedit bonum majus, quale esse dicit conformitatem
» officii cum missa : secùs diebus aliis.

« Dixi 2. *in numerum Sanctorum relato :* quia si sit beati-
» ficatus tantùm, de quo certis sacerdotibus v. g. quorum
» ordinis fuit, concessum sit missam legere, docent *Gran.*
» 2. 2. *cont.* 1. *c.* 7. *d.* 4. *s.* 2. *et Escob. contra Palaum*, non
» licêre aliis sacerdotibus, etsi nullum aliud sit festum, de
» eo legere : eò quòd sic expressè determinarit sacra Rituum

» Congregat. apud. *Gav. Vide Escob. n. 41. et Tamb. l. c.*
» *cap.* 6. ubi *Palaum* sequens dicit contrarium esse pro-
» babilius, ac magis pium. Imò de Sanctis Societatis certum
» esse, si celebrent in templis ejusdem Societ. ex concessione
» Pontificum. Idem tenet *Quint. t. 7. sing. l. c.*

« 7. Si quis violet rubricam spectantem ad essentiam, vel
» quasi essentiam missæ, vel si nullam planè servet, peccat
» mortaliter. *Escob. ex Fagund. p. 2. lib. 3. c. 21. n. 9.*

418. — Sermo hìc de *missis votivis*, nempe quando diei possint. Ex Rubrica *tit. 4. n. 3.* missæ votivæ prohibentur in Dominicis, et in omni festo duplici. Item intra octavas Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, in die Cinerum, Hebdomada majori, et in vigiliis Nativitatis Domini, et Pentecostes, ex decr. S. C. Rit. 28. Aug. 1627. *ap. Gavant. p. 1. tit. 4. n. 3.* Item infra octavam Corporis Christi, ex decreto ejusdem S. C. 21. Jun. 1670. approbato à *Clem. X. ap. Croix l. 6. p. 2. n. 498. item* 2055. *Decr.* 19. Idem tantò magis dicendum de missis defunctorum, quæ insuper nec dici possunt in expositione SS. Sacramenti 40 Horarum, et in Ecclesia ubi celebratur de festo duplici, etiamsi illæ ex præscripto testatorum essent celebrandæ, ut in decr. 27. Aprilis 1698. *ap. Merati in Indice n.* 511.

419. — Exceptis autem his diebus, semper dici possunt missæ votivæ, vel *de requiem*. Advertendum verò 1. id quod habetur in Rubrica *tit. 4. n. 3.* ubi dicitur : *Missæ votivæ in missis privatis dici possunt pro arbitrio sacerdotum, quâcumque die officium non est duplex, aut Dominica... Id verò passim non fiat, nisi rationabili de causa, et quoad fieri potest missa cum officio conveniat.* Nota to *nisi rationabili de causa :* unde ait *Merati p.* 116. *n.* 3. non sufficere pro causa ad passim missas votivas celebrandas, ut sacerdos citò se expediat, vel alia similis levis occasio. Verùm sine dubio petitio facta à dante eleëmosynam alicujus missæ votivæ, erit justa causa illam celebrandi. Necnon probabiliter etiam censet *Tamb. l. 2. c. 2. §. 1. n.* 3. sufficientem esse causam specialem devotionem erga aliquod mysterium, vel Sanctum, hoc enim (ut ait) faciunt viri timorati sine scrupulo. Imò *Ronc. c. 4. q. 2. r. 1. ex Gav. p. 1. tit. 4. lit. p. in fin*, putat præfatam Rubricam esse tantùm de consilio, et nullo modo obligare, ita ut etiam ad passim missas votivas

dicendas nulla causa requiratur; nam aliàs, fortè dicit, videretur Rubrica sibi contradicere, cùm antea dixerit missas votivas celebrari posse *pro arbitrio sacerdotum*, arbitrium autem non limitatur ad causam; huic tamen opinioni non acquiesco, si quis passim vellet sine ulla causa missas votivas recitare; Rubrica enim per illa verba, *id verò passim non fiat*, restringit arbitrium, ita ut ipsæ passim nequeant celebrari, nisi adsit rationabilis causa. Advertendum 2. quòd missæ conventuales omninò semper debent concordare cum officio diei ex decretis S. C. 16 Maji 1626. et 16 Jan. 1627. *ap. Merati in Ind. n.* 198. *et* 204. Aliàs canonici non lucrantur distributiones, ex decr. 25 Junii 1611. et 28 Jan. 1612. *ap. Gavant. p.* 1. *tr.* 4. *n.* 3.

420. — Quæritur I. An sit mortale celebrare missam votivam, vel *de requiem*, in præfatis diebus vetitis? Affirmant *Angel. v. Missa num.* 33. *et Barth. ab Ang.* §. 466., sed communiter negant, secluso scandalo et contemptu *Suar. d.* 83. *sect.* 3. *Bonac. p.* 7. §. 3. *n.* 2. *et* 3. *Lugo d.* 20. *nu.* 105. *Fill. de Euch. n.* 156. *Ronc. c.* 4. *q.* 2. *r.* 2. *Sporer n.* 429. *cum Laym. et Tamb. Salm. tr.* 5. *c.* 4. *p.* 4. *n.* 114. *cum Hurt. Gran. Dian. Vill. Miranda, etc. ac Escob. l.* 21. *n.* 512. *cum Soto, Sylvest. Henr. Med. et Reg.* Ratio, quia non videtur in hoc adesse notabilis perversio ritûs. Verùm *Escob.* in festis solemnibus (licèt oppositum etiam putet probabile ob DD. auctoritatem) id censet mortale; et idem sentit *Roncag. l. c.* saltem in missa publica dicerem hoc difficulter posse excusari à gravi scandalo. Item ait *Ronc. l. c. r.* 3. non excusari à mortali dicere missas *de requiem* in diebus vetitis, quia hoc districtè prohibetur in decreto S. C. 5. Aug. 1662. (*ap. Merati Ind. n.* 396.) approbato ab *Alex. VII.* ubi dicitur: *Districtè præcipitur, ut missas privatas de requiem in duplicibus nullatenùs celebrare audeant... Et curent Ecclesiarum rectores, etc. ut hujusmodi decretum inviolatè servetur.* Cæterum omnes conveniunt posse celebrari missas votivas, vel *de requiem* ob causas graves. Quænam autem hæ sint, vide in sequenti quæsito.

421. — Quæres II. Quænam sint causæ, ob quas possunt dici missæ votivæ, vel pro defunctis etiam in diebus vetitis? Resp. I. Si urgeat publica necessitas, ut suprà dictum est *ap. Busemb.* II. Si in aliqua Ecclesia celebretur festum duplex,

quod facilè accidere potest in Ecclesiis regularium; ibi enim debet sacerdos missam festo conformem celebrare, ut rectè notant *Gav. p.* 3. *tit.* 10. *n.* 16. *v. Non tamen*, *et Tamb. c.* 6. §. 1. *num.* 14. Et de hoc adest decretum S. C. 19. Novemb. 1622. *ap. Croix n.* 2055. *Decr.* 263. Declaravit autem eadem S. C. 24. Julii 1683. *apud Merati Ind. n.* 117. professionem religiosorum, aut monialium numerari non posse sub gravi, ita ut cantari possit missa votiva solemnis de Spiritu sancto; et consuetudinem in contrarium abusum dixit. III. Si fit expositio SS. Sacramenti in Oratione 40 horarum. In illa autem servandum est id quod statuit *Clemens XII.* in con. 9. edita 1 Sept. an. 1730. (*ap. Merati p.* 686. *n.* 10.). Ibi Pontifex præscribit quòd in altari, ubi fit expositio Eucharistiæ, celebretur missa votiva solemnis de SS. Sacramento cum *Gloria*, et *Credo*, prout celebrantur missæ pro re gravi; exceptis tamen Dominicis, et festis 1 et 2 classis, nec non feriâ 5 Cinerum, et feriis 2. 3 et 4 Hebdomadæ majoris, diebus infra octavas Paschatis, et Pentecostes, vigiliis Nativitatis Domini, et Pentecostes, et octavæ Epiphaniæ; in his enim diebus statuit cantandam esse missam communem cum oratione SS. Sacramenti sub una conclusione; quam commemorationem voluit fieri etiam in missis privatis: quæ si celebrantur de SS. Sacramento in diebus permissis, erunt votivæ sine *Gloria*, et *Credo*. IV. In die obitûs præsente cadavere (etiamsi alicubi non esset usus, contra *Gavant. ap. Busemb. ut suprà*) potest dici missa *de requiem*, adhuc Dominicis et festis duplicibus ex decreto S.C. 23 Maji 1603. *ap. Merati. Ind. n.* 16. exceptis verò festis 1 classis ex decreto 5 Julii 1698. *ib. n.* 525. Cùm autem primùm habetur notitia de obitu alicujus personæ procul defunctæ, potest cantari missa de die obitûs, etiam in festo duplici, non tamen de præcepto; tunc enim differenda est ad sequentem diem, ex decr. 4 Maji 1686. *ap. Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2055. *decr.* 82. Hæc autem omnia decreta intelligenda sunt de missis solemnibus, non privatis, ex decr. 10. Jan. 1693. *ap. Merati in Ind. n.* 505., contra id quod dicit *Wig. tr.* 15. *n.* 68. Decreto verò, quod affert *Gav. p.* 1. *tit.* 5. *num.* 2. die 1 Sept. 1607. ubi dictum fuit, *posse tolerari missas de requiem in duplici festo, quod non est de præcepto, ut testatorum voluntates adimpleantur*, dicit *Merati p.* 149. deroga-

tum esse aliis decretis, et præsertim decreto edito 3 Aug. 1662. *in Ind. n.* 396. Insuper alio decr. 2 Novemb. 1662. *in Ind. n.* 422., dictum fuit in festo duplici etiam majori non de præcepto posse dici missas anniversarias solemnes relictas ex dispositione testatorum, ut quotannis dicantur in die ipsorum obitûs. Idem dicitur de die tertio, septimo, et trigesimo: missas verò privatas dicendas esse de die, et non differendas. Item eadem S. C. Rit. 19 Junii 1700. apud *Merati in Ind. n.*347. declaravit posse dici missas cantatas *de requiem* in festo duplici minori, si parochiani sæpiùs petant per annum pro aliquo defuncto, dummodò hoc fiat in die anniversaria obitùs. Quòd si accidat anniversarium, vel dies tertius, septimus, et trigesimus in festo de præcepto, debet transferri in sequentem diem, ex decr. 23 Maji 1603. *in cit. Ind. n.* 20. Anniversarium autem tunc potest etiam anticipari, et tunc dicitur missa prout in anniversario, decr. 5. Julii 1698. *in cit. Ind. n.* 529.

422. — Quæritur III. An obligatus dicere missam votivam de B. Virgine Maria, vel *de requiem*, ratione eleëmosynæ, vel capellaniæ, in diebus permissis celebrari, satisfaciat celebrando missam currentem? Negant *Laym. c. 1. q. 5. et Tamb. l. 2. c. 2. §. 2. n.* 6., quia sacerdos tenetur exequi voluntatem rationabilem præstantis stipendium. Sed affirmant communissimè, et etiam probabiliter *Suar. dist.* 83. *sect.* 3. *Azor p. 1. l. 10. c. 32. q. 5. Bon. p. 7. §. 3. n. 4. Croix n.* 371. *Pal. p. 14. n. 10. cum Nav. Henr. Barb. etc. ac Salm. tr. 5. c. 4. p. 4. nu.* 125. *cum Sa, Garzia, Dic. etc.* Ratio, quia, licèt tunc Ecclesia permittat missas votivas, decentius tamen est te conformari universali ejus præscripto, tunc enim preces missæ votivæ satis compensantur ab Ecclesia eo die precibus præscriptis, et voluntas dantis eleëmosynam compensatur executione voluntatis Ecclesiæ (quam semper decet præferri) præscribentis missam assignatam; et ideò Rubrica loquens de missis votivis, eas permittit, sed in fine subdit: *Quoad fieri potest, missa officio conveniat.* Necnon hoc valère dicunt *Salm. tr. 5. c. 4. p. 4. n. 125. in fin. cum Ant. à Sp. S.* etiamsi sacerdos expressè missam promisisset; et etiamsi (addunt *Croix nu.* 371. et iidem *Salm. ibid. n.* 127. *cum Panorm. Suar. et Garzia*) sacerdos vovisset illâ die missam legere votivam, cùm tale votum non sit de meliori bono. Omninò tamen excipiendum est, si missa dicenda

sit in altari privilegiato quæ in diebus permissis necessariò celebranda est *de requiem*, ut diximus *n.* 339. *v. Quæres* 1.

423. — Quæritur IV. Quænam sint advertenda circa modum celebrandi missas votivas? Advertendum I. quòd in missis votivis non est opus dicere orationes impares numero, ut ait *Merati p.* 135. *num.* 42. Omninò tamen dicendæ sunt tres orationes in missa privata, sed in solemni dicitur una tantùm. *Merati num.* 44. Advertendum II. quòd non debent dici missæ votivæ, seu collectæ missarum Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Paschatis, Assumptionis beatæ Mariæ, et omnium similium festorum, etiam Sanctorum, quæ proprios habent introïtus et collectas, ut declaravit *Paulus V. apud Mer. p.* 121. *n.* 17. In aliis verò missis votivis, in quibus veritas et ritus verborum non violatur, nihil prohibet quin ipsæ dici possint, licèt melius sit dicere missam votivam quæ habetur in Missali; ita *Merati ib.* qui *p.* 122. *cum Gav. Guyeto, etc.* addit, quòd si possit omitti verbum *hodie* ubi reperitur, vel mutari in oratione verba *Natalitia*, *Festivitas*, etc. dicendo *Commemoratio*, aut *Memoria*, tunc missa illa benè posset recitari.

Advertendum III. quòd benè possunt dici missæ votivæ de quocumque Sancto, modò de ejus canonizatione constet ex Martyrologio, vel aliunde; *vide Merati p.* 119. *n.* 15. *ex Gav. Bellarm. etc.* Non verò de iis, qui non coluntur publico et universali Ecclesiæ cultu. Unde missæ de Beatis concessæ alicui religioni, aut loco, non possunt celebrari ab aliis personis, Ecclesiis, et diebus, quàm conceduntur in diplomate, ut contra *Pal. et Vasq.* rectè tenent *Escob. l.* 21. *n.* 535. *cum Molf. Aversa, Gran. et Diana*, *ac Merati p.* 119. *n.* 16. *cum Quarti, Bisso, Guyeto, et communi*, ex decreto S. C. edito die 10. Septemb. 1652. et alio *apud Croix n.* 2055. *Decr.* 227.

Advertendum IV. id quod præscribitur in Rubrica circa missas votivas particulares; et 1. in missa votiva de *SS. Trinitate*, quando dicitur pro gratiarum actione, cum prima oratione, dicitur alia oratio tantùm, *Deus cujus misericordiæ, etc.* sub una conclusione : hoc tamen procedit in missa solemni pro re gravi, vel publica causa Ecclesiæ, non verò in privatis, in quibus secunda oratio erit diei, et tertia de gratiarum actione : ita *Merati p.* 125. *n.* 24. *cum Gav. Bisso, Guyeto, etc.* 2. In missa *de Angelis* dicitur semper *Gloria*, quàcumque die celebretur, secunda oratio erit diei, et tertia

illa, quæ alioquin esset secunda in missa currente. Si autem petatur missa votiva sancti Michaëlis Archangeli, poterit dici missa ejus Dedicationis in die 29 Septembris, et sic etiam missa de Angelis custodibus in die 2 Octobris, ita *Merati*. 3. In missa *de Spiritu S.* secunda oratio erit de die, tertia *A cunctis*, vel *Concede* pro temporum varietate. *Merati p.* 127. *n.* 28. *cum Quarti*, *et Tonnel.* Et sic etiam dicuntur missa de SS. Sacramento (*Merati ib. n.* 29.) missa *de Passione*, et *de Apostolis*. 4. In missa *de B. Maria Virgine* secunda oratio erit de die, tertia de Spiritu S. et in ferialibus secunda de Spiritu S. tertia Ecclesiæ vel pro Papa. Hic notandum, quòd missa votiva solemnis de B. Maria potest celebrari cum *Gloria* et *Credo* ob publicam causam ratione concursûs populi, ex decr. S. C. 8. Junii 1658. *ap. Mer. p.* 117. Item notandum, quòd si dicas missam votivam de B. Virgine in festo alicujus Sancti semiduplici infra aliquam octavam B. Virginis, tunc non est dicenda missa votiva communis de B. V., sed de ejus octava, sine tamen *Gloria*, et *Credo*, ex decreto *apud Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 503. *et apud Mer. Ind. n.* 474. Si autem petitur missa de SS. Rosario, vel de Monte Carmelo, non potest dici missa concessa Dominicanis, vel Carmelitis, ex decretis *apud Mer. in Ind. n.* 189. *et* 229., sed benè potest dici missa de die festo. *Merati p.* 129. *n.* 30. 5. In missa *pro defunctis* non dicitur psalmus *Judica*; celebrans cùm incipit introïtum non signat se cruce, sed librum, non dicit, *Jube Domine benedicere*, non osculatur librum post evangelium, non benedicit aquam, nec dicit *Gloria Patri* in psalmo *Lavabo*; ad *Agnus Dei* non dicit *Miserere*, sed *Dona eis requiem*; non dicitur oratio pro pace, nec *Ite Missa est*, nec *Benedicamus Domino*, sed *Requiescant in pace*, nec datur benedictio.

424. — Hic autem ultimo loco operæ pretium est adnotare aliqua decreta S. C. Rit. majoris momenti ad celebrationem missæ pertinentia, excerpta ex plurimis, quæ affert *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 2055.

1. Missa conventualis canenda est quotidie in collegiatis, quarum clerus est numerosus, et reditus non tenues. 14 Januarii 1603.

2. Tenentur omninò canonici ad cantandam missam de die, ut lucrentur distributiones. 28 Januarii 1612.

3. Sacerdos, qui celebrat missam conventualem, in qua

chorus tenetur cantare Symbolum, non potest illam prosequi tempore, quo à choro cantatur Symbolum prædictum. 17 Dec. 1695.

4. Missæ, ad satisfaciendum eleëmosynis alicui Ecclesiæ traditis, non sunt celebrandæ per exteros, ubi commodè potest iis satisfieri per sacerdotes ejusdem Ecclesiæ. 28 Jan. 1606.

5. Inferiores Episcopo non debent sumere de altari paramenta pro missa. 7. Jul. 1712. *Hoc tamen intelligendum, ut advertit Gavant. ne ponantur paramenta in medio altaris more Episcoporum; nam si ponantur in angulo, id permittit ipsa Rubrica p. 2. tit. 12. n. 6. ubi dicit:* Si verò (*sacerdos*) dimissurus sit paramenta apud altare ubi celebravit, finito evangelio ibidem illis se exuit. *Saltem, ait Croix n. 2072. hoc permittendum, ubi non est commoditas ea alibi deponendi.*

6. Altare portatile ligneum cum ara lapidea permitti debet, non obstante constitutione synodali, dummodò habeat solitum reliquiarum repositorium. 19 Januarii 1614.

7. Solus Episcopus potest habêre fenestras in Ecclesia, per quas in eam prospectus habêri possit. 19 Januarii 1614.

8. Non licet in Ecclesiis, in quibus non asservatur SS. Sacramentum, celebratio missæ in Cœna Domini; nec ejus asservatio in sepulchro. 24 Junii 1659.

9. Non permittitur ad altare majus celebratio missæ, dum dicuntur in choro Matutinum, et Horæ. 15 Sept. 1664.

10. Potest fieri commemoratio de SS. Sacramento, si expositum sit, etiam in missa de festo duplici, quod non sit 1 vel 2 classis. 2 Decemb. 1684.

11. Si in die commemorationis omnium defunctorum occurrerit Dominica, officium cum missa defunctorum transferantur in sequentem diem etiam festo duplici impeditum. 5 Octob. 1688.

12 Sacerdos in sacrificio missæ congruentiùs utitur cingulo lineo, quàm serico. 22 Jan. 1701.

13. Habens indultum à Sede apostolica erigendi oratorium privatum in propria domo, si quis voluerit ibi ædificare altare ligneum, non indiget facultate apostolicâ, dummodò altare ligneum cum sacro lapide parieti colligatum amovibile non sit, et altaris portatilis imaginem non præ se ferat. 3. Dec. 1661. *apud Merati Ind.* 393. *eo autem* colligatum *latè videtur intelligendum, ita ut altare parieti adhæreat, et nullum inter*

ipsum et parietem intercedat spatium; sic enim verificatur quòd altare non præ se fert imaginem altaris portatilis, idque saltem sic usus interpretatus est.

14. Non potest prohibêri celebratio missæ in oratorio ruri ædificato per laicum, antequam celebretur missa parochialis. 31 Martii 1629. (*ap. Merati Ind. n.* 242.)

15. S. C. sæpiùs censuit constitutiones synodales disponentes, ut diebus festis missæ celebrari non debeant in aliis Ecclesiis, nisi celebratâ missâ in Ecclesia parochiali, esse observandas; ita tamen ut missa in Ecclesia parochiali horâ opportunâ celebretur. 25 Maji 1652. (*ap. Bened. XIV. Notif.* 44. *n.* 12.)

16. De rigore juris non posse prohibêri (*scilicet à parocho*) ut missæ non celebrentur ante missam à parocho non celebratam. 27. Junii 1641. (*ap. eumd. Bened. l. c.*)

Refert hìc ultimo loco aliqua obiter adjicere circa Eucharistiæ expositionis usum, quem doctissimus *Christianus Lupus p. 1. t. 11. ex cap.* 9. jamdiu in Ecclesia fuisse probat; magnoperè ipse promovet, dicens ex frequenti hujusmodi Sacramenti expositione populum retrahi à vanis oblectamentis, concursum Ecclesiarum augeri, et fideles magis ad devotionem excitari. Verumtamen *S. Carolus Borromæus in sua Synodo XI. diœcesana* hæc præscripsit: *Ne quâvis causâ Eucharistia palàm..... proponatur, sed publicâ tantùm, atque gravi; aliis verò de causis orationem licebit instituere, sed non Sacramento apertè exposito.* Item *Benedictus XIV.* (*in sua Notif.* 30. *num.* 11.) refert S. C. concilii die 17. Aug. 1630. in una Neapolitana sic præscripsisse: *S. C. censuit non licêre regularibus, etiam in eorum propriis Ecclesiis, SS. Eucharistiæ Sacramentum publicè adorandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario; ex causa autem privāta posse, dummodò SS. Sacramentum è tabernaculo non extrahatur, et si sit velatum, ita ut ipsa sacra hostia vidèri non possit.* Idque confirmatum fuit à nostro *P. Bened. XIV.* per aliud decretum datum 16. Aprilis 1746. (*Vide in suo Bullar.*) ubi dicitur: *Non licêre exponi publicè divinam Eucharistiam, nisi causa publica, et Episcopi facultas intervenerit.* Ex his igitur omnibus decretis certum videtur non licêre exponere SS. Sacramentum ob litis victoriam, ob valetudinem alicujus (nisi sit persona

publica, cujus salus communitatis bono sit expediens), et sic pro aliis privatis causis. Nùm autem id licet ob specialem devotionem alicujus particularis? Dubitat *P. Concina.* Ego dicam quid sentiam: Dico 1. quòd si quis privatus hanc expositionem fieri procurat ad publicam devotionem promovendam, tunc ista potiùs publica, quàm privata causa esse videtur. Dico 2. cum *Concin.* in hoc spectandum, an in illis locis, in quibus fit expositio, devotio et cultus Sacramenti magis augeatur, vel minuatur, et juxta hanc regulam censeo expositionem faciendam vel omittendam; ubi enim viget devotio et cultus augetur, debitâ semper obtentâ Ordinarii licentiâ, nescio, præsertim juxta præsentem nostrarum regionum frequentem usum, cur potiùs non sit laudanda quàm improbanda hujusmodi SS. Sacramenti expositio; modò (exciperem) non sit nimis frequens, nimia enim frequentia esset quidem causa, ut reverentia erga tantum Sacramentum minueretur.

Hìc insuper notandum, quòd etiam respectu Ecclesiarum sæcularium adest decret. S. C. Episcop. et regul. prohibens extrahi pyxidem à tabernaculo, cùm illa ob privatam causam exponitur, his verbis: *Si quandocumque privata ex causa sacrosancta Eucharistia exponenda videbitur, à tabernaculo nunquam extrahatur, sed pyxide velatâ in aperto ejusdem tabernaculi ostiolo, cum assistentia alicujus sacerdotis, stolâ et superpelliceo induti, et cum sex saltem luminibus cereis collocetur. Quod idem in Ecclesiis sæcularium servari mandamus.* Die 9 Dec. 1602. Ita apud *Card. Lambert. Notif.* 30. *n.* 27. *Benedict.* autem XIV. in sua bulla, *Cùm ut rectè nosti* mentionem faciens de præfatis decretis, dicit quòd pro causa privata nunquam potest extrahi pyxis, nec etiam ad populum benedicendum: *Si autem...* (sunt ejus verba) *non debet à tabernaculo educi, facilè intelligitur in designatis casibus non esse illud afferendum ad Ecclesiæ januam, nec cum eodem benedictionem impertiendam.* Hìc verò obiter advertendum id quod in prædicta bulla idem Pontifex subdit: *Neque enim fas cuique esse debet privatâ auctoritate novum ritum inducere.* Profertque ibi ad hoc canonem 13. Tridentini *sess.* 7. ubi vetitum fuit immutari consuetos ritus circa administrationem sacramentorum, et declarat canonem illum procedere etiam quoad cultum SS. Eucharistiæ. Loquens autem de ritibus alicubi jam introductis, sic inquit:

Et quoties aliquem ritum ejusmodi induci contingit, etsi nihil continentem pietati oppositum. Apostolica Sedes eumdem interdicere non dubitavit ex quibusdam extrinsecis circumstantiis nullatenùs prævisis, vel neglectis ab eo qui ritum invexit.

Notandum etiam, quòd ex decreto *Innocentii* XI. 1. Septembr. 1680 (relato apud *Merati p.* 681.) prohibentur apponi statuæ, reliquiæ Sanctorum, ac imagines animarum purgatorii in altari ubi fit expositio. Ad illud autem : *Panem de cœlo, etc.* non est addendum *alleluja*, ex decreto S. C. apud *Merati in Indice Decret.* 523.

Hìc ultimo loco operæ pretium est quærere et vidêre, quibus in Ecclesiis asservari possit Eucharistiæ Sacramentum? Docet *Cardinalis Petra in suis Commentariis t.* 3. *ad Constit.* 1. *Urbani IV. n.* 15. *et* 29. *cum Barbosa*, *Riccio*, *Genuensi*, *etc.* ac pluribus decisionibus S. C. certum esse tantùm in Ecclesiis parochialibus retinêri posse, quia in hoc tantùm Sedes apostolica dispensare potest, nòn autem Ordinarii : asservatur etiam in cathedralibus, quià ipsæ primæ dicuntur parochiæ, verùm ibi non est asservandum in altari majori, sed in alia capella, propter functiones pontificales necessariò peragendas ab Episcopo retrorsùm ad altare majus. Permittitur etiam asservari Sacramentum in Ecclesiis regularium, propter necessitatem præbendi ibidem communionem infirmis, ut dicunt *Pelliz. Man. Reg. tr.* 3. *c.* 6. *n.* 1. *et* 6. *Petra l. c. n.* 18. *cum* Glossa *in c. Permittimus, de sentent. excomm.* Idem permittitur in Ecclesiis monialium viventium in clausura, decreto S. C. concilii in Ulyssiponensi anno 1585. *apud Petr. n.* 19. Censuit etiam eadem S. C. in Mexicana 15 Maji 1700. concedendum patribus Oratorii indultum asservandi Eucharistiam intra claustra pro quatuor anni temporibus in quibus fiunt exercitia ab ordinandis. Non permittitur autèm in collegiis solius Ordinarii auctoritate constitutis, ut sunt conservatoria, quæ non approbantur, sed tantùm à Sede apostolica tolerantur, et in quibus jura parochialia præservantur parocho, ut decrevit S.C. concilii in Salernitana 19 Aug. 1702. et in Neapolitana 4 Julii 1707. ubi specialiter declaratum fuit asservationem Eucharistiæ non licêre conservatoriis absque apostolica auctoritate ; *vide Petr. n.* 21. Idem decrevit S.C. respectu ad Grancias regularium ; *ibi n.* 23. Idem respectu ad Ecclesias

collegiatas, nisi asservatio Eucharistiæ ibi esset pro servitio suarum parochiarum, *n.* 24. Idem quoad Ecclesias confraternitatum, et hospitalium, *n.* 30. Idem quoad Ecclesias rurales, aut alias intra fines parochiæ, *n.* 30. *et* 31., nisi esset aliqua Ecclesia filialis parochiæ, et adesset ibi consuetudo asservandi Sacramentum, ac necessitas ad consulendum saluti animarum, ut ait et probat *Petra n.* 28. Tandem declaravit *Bened. XIV.* in bulla, *Quamvis justo*, *etc.* data 30 Aprilis 1749. §. 24. jus retinendi Eucharistiam privativè pertinêre ad Pontificem, *ut canonica* (ait) *docet disciplina*, *juxta quam Eucharistia in Ecclesiis*, *quæ parochiales non sunt*, *retinêri non potest absque apostolico indulto*, *vel consuetudine immemorabili* (seu centenaria, non verò quadragenaria, ut probat *Petra n.* 35.), *quæ hujusmodi indulti præsumptionem inducit.* Advertit autem *Petra n.* 32. quòd licèt adsit immemorabilis consuetudo in aliqua Ecclesia asservandi Sacramentum, ipsa tamen non suffragatur, si constet ab initio fuisse asservatum ex sola licentia Ordinarii: possessio enim illa minimè valet, cùm proveniat ex titulo infecto; et ita decrevit S. C. concilii in Neapolitana 28 Julii 1708. Insuper sciendum, quòd à Sede apostolica hujusmodi licentia nunquam conceditur pro oratoriis privatis, et pro capellis ruralibus, nisi esset alicubi populi concursus, et distantia à parochia; ita *Petra n.* 37. *et* 38. Qui demùm advertit, jus retinendi claves tabernaculi privativè spectare ad parochum; idque non permittendum monialibus, neque laicis, etiam in feria quinta Cœnæ Domini, nisi adsit in aliquo loco immemorabilis consuetudo, quam tolerandam esse censet *Pignatellus*, et testatur sic servari in Hispania, et in regno Siciliæ, ac etiam Neapolitano; *vide Petr. ib. n.* 39. *ad* 44.

Insuper notandum ex decreto S. C. Rituum sub die 15 Septemb. 1737. apud *Merat.* quòd in communione ministranda monialibus non est danda benedictio cum pyxide è fenestella, sed tantùm cum dextera manu, etiamsi ibi sit præsens Sacramentum. Item quòd sacerdos, descendendo ab altari cum pyxide, non per laterales gradus, sed anteriores descendere debet. Præthereà advertendum, quòd Pontifex *Clemens XIII.* præcepit omnibus Dominicis in missa dicendam præfationem de *SS. Trinitate*, modò non adsit præfatio propria illius dici.

TRACTATUS IV.

DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

CAPUT I.

DE ESSENTIA HUJUS SACRAMENTI.

DUBIUM I.

Quæ sit ejus materia, et forma?

adjunctæ? Dub. 4. An per verba te absolvo *possit sacerdos absolvere simul à peccatis, et à censuris?*
431 *Qu. III. An possit validè, et licitè dari absolutio sub conditione?*
432 *Causæ justæ absolvendi sub conditione.*

425. — « Resp. 1. materia remota et necessaria, est omne » peccatum mortale, post baptismum commissum, et non » confessum. (Dicitur verò commissum post baptismum, » *contra prop.* 19. *inter damnatas ab Alexand. VIII. quæ pro* » *peccato originali perpetuam agendam pœnitentiam asserebat.*) » Materia sufficiens, etsi non necessaria, est omne veniale » post baptismum commissum, vel etiam mortale, aliàs ritè » confessum. Materia proxima sunt actus pœnitentis, contri- » tio, confessio, et satisfactio, quarum ultima est integralis » tantùm, ut patet in infirmo, qui si ratione destituatur, » solet absolvi absque satisfactione : duæ priores sunt essen- » tiales, ut communiter docetur contra *Scotum*, qui totam » essentiam ponit in absolutione. Porrò peccata sunt tantùm » materia, circa quam, actus verò pœnitentis, materia ex » qua. *Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 3. ex communi.

Unde resolves :

« 1. Etsi peccatum mortale remissum quomodocumque » sit, tenêris tamen confitêri, si non fecisti. *Trident.* » *sess.* 14. *c.* 5.

« 2. Omitti possunt venialia, vel omnia, vel aliqua; item » mortalia semel ritè confessa, v. g. in confessione generali, » ut docent *Dian. p.* 3. *t.* 4. *res.* 56. *Card. de Lugo d.* 16. » *n.* 56. *contra Vict. Ledesm. et alios.* In qua etiam non esse » necessarium addere peccato mortali, quòd post ultimam » confessionem sit commissum, docent *Bonac. d.* 5. *q.* 5. » *sect.* 2. *p.* 2. *Dian. t.* 2. *tr.* 4. *res.* 62. *et t.* 3. *res.* 65. *Card.* » *de Lugo d.* 16. *sect.* 2. *n.* 47. *ex Sanch. et Con.* quod est » probabile : nisi circumstantia aliqua, v. g. speciem mutans, » vel reservatio casûs, vel proxima peccandi occasio aliud » requirat, et pœnitentia sufficiens imponatur. *Card. de Lug.* » *Tamb. de exped. conf. lib.* 2. *c.* 1. Tutius tamen est nova » ab antiquis secernere.

« 3. Ponenda semper est materia certa; qualem esse ne-

» gat *Sancius in sel. d. 7. apud Dian. p. 3. t. 4. res. 52.*, » quòd quis non responderit divinis inspirationibus, non » fecerit bonum quod potuit, et similes imperfectiones. In » quibus tamen exponendis non tenetur confessarius impe» dire pœnitentem, ut docet *Card. de Lugo l. c. n. 103.*, » *contra Sancium*. Quòd si habêri certa non possit, pro ra» tione dubii danda est absolutio; ut sub dubio, si materia » prorsùs dubia sit: vel absoluta, si certa videatur. Ita *Suar.* » *Laym. l. 5. t. 6. c. 3. et alii commun.*

« Resp. 2. Forma sacramenti pœnitentiæ sunt verba abso» lutionis. *Ego te absolvo à peccatis tuis etc.*; ubi, licèt de » essentia tantùm sit, *absolvo te*, debent tamen addi reli» qua, præsertim in articulo mortis, secundùm quosdam » sub mortali, secundùm alios sub veniali, ut *vide Gran.* » voce prolata in præsentem; absentem enim *Clem. VIII.* » absolvi prohibuit, sub pœna excommunicationis.

Unde resolves:

« 1. Invalidum est absolvere nutu, signo, aut scripto, » item absolvere absentem; quod docuit *Alensis*, *Medin. et* » *alii*, sed vetitum nunc, ut modò dictum.

« 2. Valida est absolutio, si reverentiæ causâ dicas: ab» solvo dominationem, excellentiam, vel majestatem ve» stram, etc. quia non mutatur essentialiter, et sunt verba » æquivalentia. *Aversa. Vide suprà tract. 1. c. 1. d. 2.* Non » valet autem, si dicas: absolvat te Deus, vel absolvat te » Christus. *Avers. q. 12. sect. 2.*

« 3. Orationes præviæ, et subsequentes formam, ut *Mise*» *reatur tui, etc.* et *Passio Domini, etc.* quæ secundùm *Tri*» *dent.* laudabiliter adduntur, non sunt necessitatis, et ex » causa rationabili omitti possunt, v. g. si breves sint con» fessiones, vel multi confitentes, ut *vide Dian. p. 3. t. 4.* » *r. 97.* tunc enim sufficit dicere: *Absolvo te à peccatis tuis* » *in nomine, etc.*, vel si timeatur censura, *Absolvo te à vin*» *culo excommunicationis; deinde à peccatis tuis, etc. Vide* » *Sa, v. Absolutio.*

« 4. Elevatio manûs, ejusque impositio in caput, item » formatio crucis est libera, etsi debeat servari consuetudo. » Ita *Laym. cap. 5.*, ubi idem dicit de apertione capitis.

» Forma autem *Clem. VIII.* ut tradit *Sa*, et Rituale Roma-
» num, est hæc : quâ ut omnes utantur, suadet *Paulus V.*
» ideòque omnibus tenenda memoriter : *Misereatur tui omni-*
» *potens Deus, et dimissis peccatis tuis, perducat te ad vi-*
» *tam æternam, Amen :* deinde elevatâ manu pergit : *Indul-*
» *gentiam, absolutionem, et remissionem peccatorum tuo-*
» *rum tribuat tibi omnipotens et misericors Dominus,*
» *Amen. Dominus noster Jesus Christus te absolvat, et ego*
» *auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommuni-*
» *cationis, suspensionis* (quæ vox circa laicos omittitur), *et*
» *interdicti, in quantum possum, et tu indiges : deinde ego*
» *te absolvo à peccatis tuis, in nomine Patris, et Filii, et*
» *Spiritûs sancti, Amen. Passio Domini nostri Jesu Christi,*
» *merita B. Virginis, et omnium Sanctorum, quidquid boni*
» *feceris et mali sustinueris, sit tibi in remissionem pecca-*
» *torum, augmentum gratiæ, et præmium vitæ æternæ. Amen.*

426. — Acturi de hoc pœnitentiæ sacramento, quod Christus Dominus ad humanæ imbecillitatis remedium instituit, ante omnia monitum velim confessarium, ut suas agnoscat partes, nempe judicis, patris, et medici; ad munus suum æqua lance exercendum; sicut enim nimia benignitas iniquitatum fomentum est, sic nimia severitas fit pluribus via ad desperationem. Hinc Christus Dominus declaravit non esse spiritus sui eos, qui nimis rigidè cùm peccatoribus agunt. Et SS. patres non solùm invehunt in eos qui falsâ pietate ducti indebitè peccatoribus indulgent, sed etiam in eos qui indiscretum rigorem cum pœnitentibus adhibent, ut conqueritur *S. Ambrosius* in *Psalmo* 118. dicens : *Sunt etiam in nobis, qui timorem Domini habent, sed non secundùm scientiam, statuentes duriora præcepta, quæ non possit humana conditio sustinêre.* Qua de re sapienter advertit *S. Bonaventura : Cavenda est conscientia nimis larga, et nimis stricta; nam prima generat præsumptionem, secunda desperationem; prima sæpè salvat damnandum, secunda contrà damnat salvandum.* Imò *Honorius III.* in c. *Ex parte de transact.* dixit, cæteris paribus, magis inclinandum in rebus dubiis ad benignitatem, quàm ad rigorem; cùm enim ibi ageretur de modo procedendi contra quosdam, quorum aliqui celebrabant in Ecclesiis interdictis, alii furtivè Sacris initiabantur, etc. sic inquit : *In his verò, super quibus jus non invenitur expres-*

sum, procedens (æquitate servatâ) semper in humaniorem partem, declinando secundùm quod personas et caüsas, loca, et tempora videris postulare.

Non dubito quin majori quidem detrimento semper in Ecclesia fuerint confessarii nimis indulgentes, cùm major hominum pars ad vitia proni sint; sed non modicè etiam animarum saluti obsunt, qui per nimiam austeritatem pœnitentes ita deterrent, ut ipsi vel peccata sua reticeant, aut sic arctati jugum disciplinæ abjiciant, laxisque habenis in vitiorum cœnum miserabiliter deinde se immergant.

Aggrediamur opus ad hunc tractatum de sacramento pœnitentiæ exponendum, cui utique omni studio præ cæteris materiis sedulò incumbendum, cùm in ipso totius theologiæ moralis summa, et quæstiones magis ad praxim spectantes contineantur; et ideò ego labori non peperci, ut desiderio lectorum satisfacerem, utque ipsi omnia scitu necessaria hìc reperiant.

427. — In hoc *dubio* primo loco agatur de materia remota, et forma hujus sacramenti. Quoad *materiam* pertinet, ad ea quæ suprà dixit *Busembaum*, duo tantùm dubia addere occurrit.

Dubitatur 1. An mortalia commissa in ipsa susceptione baptismi sint materia hujus sacramenti? Affirmant communissimè *Suar. dub.* 28. *concl.* 4. *Holz. n.* 454. *Escob. l.* 14. *n.* 18. *cum Vasq. et Henr. Salm. de sacram. pœnit. c.* 4. *p.* 1. *n.* 15. *ac Elbel n.* 8. *cum S. Bonav. Scoto, Mastr. etc. ex D. Th.* 3. *p. q.* 69. *ar.* 10. et ex *S. Augustino* relato in *can. Tunc valère* 42. *de consecr. dist.* 3. ubi ait: *Tunc valère incipit ad salutem baptismus, cùm illa fictio veraci confessione recessit.* Ratio, quia hæc peccata, licèt sint tempore simul cum baptismo, naturâ tamen sunt ipso posteriora. Ita AA. præfati, sed ratio quam adducunt, videtur non convincere, saltem solummodò probare videtur pro peccatis quæ baptismum suscipiens post baptismum patrare vellet, sed non pro peccato fictionis, nempe si ille susciperet baptismum existens in mortali sine dolore. Nec *D. Th. l. c.* dicit peccatum fictionis esse materiam sacramenti pœnitentiæ, sed tantùm ait quòd illud per pœnitentiam removetur: per pœnitentiam autem ibi S. Doctor profectò non intelligit confessionem, sed dolorem de peccato. Nec obstat textus *D. Augustini*, nam ut

explicat Glossa *v. Ad salutem*, per illud *veraci confessione* intelligit *cordis contritionem.*

Dubitatur 2. An sint materia sufficiens hujus sacramenti peccata aliàs confessa? Dubium posset fieri ex eo quòd videtur non posse esse materia sacramenti pœnitentiæ peccatum jam remissum, cùm culpa deleta non possit ampliùs delêri. Sed sententia affirmativa est certa apud omnes, prout docet *D. Th. in* 4. *dist.* 17. *q.* 3. *art.* 3. *et dist.* 18. *q.* 1. *art.* 3. quem communiter sequuntur *Suar.* 3. *p. d.* 18. *sect.* 4. *Palaus tr.* 23. *d. un. p.* 6. *n.* 5. *cum Laym. et Salm. ibid. p.* 2. *n.* 22. *cum Con. Fill. et alii passim.* Et clarè patet ex *Extrav.* 1. *de privil. Inter cunctas.* §. *Verum, in fin.* ubi *Bened. XI.* dicit: *Licèt de necessitate non sit iterùm eadem confitêri peccata, tamen, ut eorumdem peccatorum iteretur confessio, reputamus salubre.* Idque confirmatur ex communi praxi fidelium. Nec obstat dicere peccatum deletum non esse ampliùs peccatum; peccatum enim, etsi remissum, semper peccatum est commissum; sufficit autem, ut sacramentum habeat effectum in actu primo, nempe quòd præbeat gratiam deletivam peccati, quamvis per accidens in actu secundo peccatum non deleat.

428. — Quoad *formam* verò hujus sacramenti, plures hìc quæstiones discutere oportet. Quæritur I. An forma hujus sacramenti essentialiter in verbis consistat? Respond. Affirmativè, cùm forma non aliter quàm voce, non autem scripturâ aut aliis signis, exprimi possit: ita commune et certum est apud omnes cum *D. Thom.* 3. *part. qu.* 84. *art.* 3. *ad* 3. quem sequuntur *Laym. tract.* 6. *c.* 3. *Lugo d.* 13. *sect.* 6. *Bonac. qu.* 5. *p.* 6. *Elbel n.* 27. *et Salm. tr.* 6. *c.* 3. *p.* 5. *n.* 30. *cum Cajet. Con. Suar. Val. et alii passim.* Hinc *Clemens VIII.* in Const. edita die 20 Junii 1602. proscripsit propositionem hanc, ut falsam et temerariam: *Licêre per litteras, seu internuntium confessario absenti sacramentaliter confitêri, et ab eodem absente absolutionem obtinêre:* præcepitque sub excommunicatione sibi reservata, et ipso facto incurrenda, ne hæc prop. *unquam tamquam aliquo casu probabilis defendatur, aut ad praxim quoquo modo deducatur.* Ex quibus verbis rectè inferunt *Salm. ibid. p.* 4. *n.* 25. quòd absolutio absenti in quocumque casu non solùm datur illicitè, sed etiam invalidè; nam si Pontifex tantùm illici-

tam eam intendisset declarare, ipsa aliquando, urgente necessitate, validè et licitè dari posset, cùm leges ecclesiasticæ non possint obligare cum gravissimo damno, et tantò magis si illud est spirituale. Unde, si Pontifex voluit hujusmodi absolutionem in nullo casu esse licitam, consequenter declaravit in nullo casu esse validam. *Paulus V.* autem die 14 Julii 1605. insuper damnavit interpretationem aliquorum in præfatum decretum, dicentium posse absolutionem absenti conferri, modò confessio in præsentia præcessisset: explicavit enim bullam *Clementis* esse disjunctivè, non copulativè, intelligendam.

429. — Requiritur igitur, ut forma à confessario voce proferatur, et ut pœnitens ibi tunc moraliter sit præsens. Hæc autem moralis præsentia reputatur illa, intra quam homines communi voce, quamvis altiori, loqui possunt et solent, ut dicunt *Sporer n.* 610. *Tambur. lib.* 5. *de sac. pœnit. cap.* 2. *n.* 11. *Holzm. num.* 573. *v. Dixi, Elbel num.* 29. qui *cum Sporer, et aliis* addit talem præsentiam posse extendi ad 20 circiter passus, præsertim ubi pœnitens nondùm est egressus ab aspectu confessarii. Rectè verò advertit *Sporer n.* 615. *cum Reg. Gob. etc.* revocandum esse pœnitentem, quando commodè revocari potest. Cæterùm censet *cum Gob. et Bonac.* sine scrupulo absolvi pœnitentem qui recessit è confessionali, si certò scitur esse adhuc intra paucos passus. Meritò autem *Tamb.* non approbat *Leandrum*, qui dicit satis esse ad præsentiam moralem, si sacerdos videat pœnitentem, aut alio sensu percipiat; præsentia enim pro absolutione majorem propinquitatem requirit, quàm pro audienda concione, vel missa. Unde censet *Tamb. nu.* 13. quòd si quis aliquando non posset nisi à longè absolvi, putà si rueret è tecto, tunc absolutio sub conditione danda esset. Ait *Holzm. ibid.* quòd si confessarius ob periculum infectionis, vel ob aliam causam non posset intrare in cubiculum ubi est infirmus, potest à janua eum absolvere. Rectè autem advertunt *Sporer n.* 610. *Croix n.* 1201. *Elbel l. c. cum Stoz* non esse opus, ut pœnitens verba absolutionis audiat, et tantò minùs ut eadem intelligat, sufficit enim, ut sacerdos illa verè proferat. Quinimò sapienter dicit *Croix*, consultum esse ut in præsentia aliorum pœnitentium præfata verba submissè dicantur, ne si aliquis dimittatur sine absolutione, id alii percipiant. Addit

Tambur. benè posse absolvi pœnitentem, qui antea sua peccata in scripto legenda dederit, et deinde præsenti confessario dicat, *de his me accuso.* Quod tamen advertunt *Salm. de pœnit. c. 7. p. 2. n. 11. cum Canò, Pal. Pasq. Con. et aliis* non permittendum, nisi ex gravi causa, nempe si quis ob angorem gutturis, impedimentum linguæ, aut si puella supra modum verecunda in explicando voce sua peccata, valde gravem difficultatem sentiat. Rationem adducunt *Holzm. n.* 558. *et Sporer n.* 488, quia licèt confessio nullo jure præcepta sit fieri vocaliter, tamen, cùm communi Ecclesiæ usu sit receptus modus sic confitendi, hic nunc obtinet vim præcepti, et proinde sine gravi causa foret illicita confessio aliter facta.

430. — Quæritur II. Quænam formà in hoc sacramento proferenda sit? Plures graves auctores tenent, quòd olim Ecclesia usa fuerit formâ deprecatoriâ (*Absolvat te Deus*) usque ad medium sæculum XIII. et quòd etiam hodie hæc sit in usu apud Græcos; ita *Tourn. Præl. theol. de pœnit. qu. 9. art. 1. concl. 3. Martene, Vitass. apud Concin. de pœnit. t.* 9. *p.* 579. Sed id negant *Baronius, Gonet, et Nicol. ap. eumd. Concin.* Imò communissimè nostri theologi morales, *Suarez, Soto, Lugo, Cajet. Vasq. Val. et alii plurimi cum Salm. de pœnit. c. 3. p. 2. n. 17. et Croix lib. 6. p. 2. n.* 639. censent formam deprecatoriam esse invalidam, ex eo quòd Christus Dominus, hoc sacramentum instituens (*Joan.* 20.), expressit sententiam proferendam esse à sacerdote uti judice, dicens: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Unde compertum videtur necessarium esse, ut peccata ab ipsis sacerdotibus tamquam Christi vicariis remittantur, nec sufficere, quòd ipsi Deum, ut remittat, deprecentur. Sed quidquid sit de hoc, hodie certum est, et de fide, debitam formam esse formam indicativam, ut declaravit Tridentinum *sess. 14. cap.* 3. his verbis: *Docet S. Synodus sacramenti pœnitentiæ formam, in qua præcipuè ipsius vis sita est, in illis ministri verbis positam esse*, Ego te absolvo, etc. *quibus quidem de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur.* At super hac forma plura occurrunt dubia.

Dubitatur 1. In quibus verbis hæc forma consistat? Certum est apud omnes, verba *Te absolvo* ad essentiam formæ pertinère. Sed sentiunt *Lugo de pœnit. d. 13. n. 26. Wig. tr.* 13.

q. 3. res. 2. quòd si dicatur, *Absolvo à peccatis tuis*, non est necessarium ad valorem formæ verbum *te*, cùm hoc satis exprimatur in verbo *tuis*. Attamen communissimè huic opinioni contradicunt *Suar. de pœnit. d. 19. sect. 1. n. 17. Bon. q. 4. p. 1. nu. 1. Holzm. n. 482. Concina t. 9. p. 580. n. 5. et Pal. tr. 23. d. un. p. 5. n. 2. cum Vasq.* Prima opinio, speculativè loquendo, spectatâ ratione, probabilior videtur; sed quia hæc secunda est etiam probabilis, saltem ob auctoritatem doctorum, in praxi hæc omninò sequenda est, ex prop. 1. damnata ab *Innoc.* XI.

Dubitatur 2. An dicendo, *Ego te absolvo*, requirantur verba *à peccatis tuis*? Negant communissimè *P. Milante in propos. I. Innoc. XI. Con. p. 580. n. 5. Holzm. n. 482. Ronc. de pœnit. c. 2. q. 5. Sporer eodem tit. p. 244. n. 544. Pal. p. 5. n. 2. et Lugo d. 13. num. 17. cum S. Anton. Sylv. Caj. Nav. etc. ex D. Th. 3. p. q. 84. art. 3. et Catech. Rom. p. 2. n. 14.* ubi dicitur: *est autem forma: Ego te absolvo*, et nihil aliud ibi additur. Omnes tamen hi AA. dicunt, quòd licèt tò *à peccatis tuis*, non sit necessarium ad essentiam formæ; esse tamen mortale hæc verba omittere, cùm sit contra consuetudinem Ecclesiæ. Alii verò tenent ipsa pertinêre ad essentiam, eò quòd cùm Christus dixerit: *Quorum remiseritis peccata, etc.* sicut quia dixit *quorum*, explicandum est *te*, ita quia dixit *peccata*, explicandum est *à peccatis*; sic *Croix n.* 633. *cum Major. et Pasq. ac Mazzotta de pœnit. t. 3. p. 561. cum Gabr. Aversa, Gorm. etc.* item *Palud. P. Soto, et Gabr. ap. Salm. de pœnit. c. 5. p. 1. n. 1.* Nec obstare dicunt, quòd ex circumstantiis satis determinentur verba, *Ego te absolvo*, ad significandam etiam absolutionem à peccatis; nam si hoc valeret, posset adhuc reticêri verbum *te*, quod ex circumstantiis satis etiam percipitur. Prima opinio est probabilior, sed in praxi nec recedendum à secunda, cùm etiam sit probabilis, ut benè advertunt *Elbel de pœnit. n. 25. Salm. ibid. n. 2. Holzm. et Roncagl. ll. cc.*

Dubitatur 3. An verba, *In nomine Patris, etc.* sint de essentia? Affirmant *Durand. Major etc. ap. Lug. d. 13. n. 11.* Sed communis et vera sententia negat, cùm in institutione hujus sacramenti nullam mentionem Christus fecerit de hac invocatione SS. Trinitatis, sicut fecit in sacramento baptismi: ita *Lugo num. 12.* (qui dicit oppositam ab omnibus

rejici) *Roncag. c.* 2. *q.* 3. *Bon. p.* 1. *n.* 2. *cum Con. Vasq. Suar. etc. Croix n.* 629. *cum Arriaga, et Bosco, ac Salm. ibid. n.* 3. *cum Soto. Nav. et Cajet.* Hanc autem omissionem putant *Ronc. et Gran. ap. Croix n.* 637. esse mortalem : alii verò, ut *Sotus, Val. ap. Bon. l. c.* censent nullum esse peccatum, secluso scandalo et contemptu ; sed hæc opinio non videtur satis probabilis, cùm talis invocatio sit juxta consuetudinem Ecclesiæ. Hinc meliùs alii ferè communiter dicunt esse tantùm veniale, ut *Bon. l. c. Elbel n.* 26. (qui dicit esse satis commune) *Pal. p.* 5. *n.* 3. *Salm. tr.* 6. *c.* 3. *p.* 1. *n.* 3. *Platell. Bosco, et alii ap. Croix dict. n.* 637. qui absolutè asserit id esse commune.

Verba autem *Dominus Jesus Christus, etc.* putat *Conc.* (1). *p.* 581. *num.* 10. non posse omitti sine culpa ; verba autem *Misereatur, Indulgentiam*, et *Passio Domini nostri etc.* dicit posse omitti ; et huic videtur favêre Rituale Romanum (*tit. de forma absol.*) dicens : *In confessionibus autem frequentioribus omitti potest* Misereatur, etc., *et satis erit dicere*, Dominus noster Jesus Christus, etc. *usque ad illud*, Passio, etc. *Urgente verò aliquâ gravi necessitate in periculo mortis breviter dicere poterit :* Ego te absolvo ab omnibus censuris, et peccatis, in nomine Patris, etc. Sed communiter DD. dicunt, omnes has preces posse omitti sine ullo peccato ; ita *Lugo d.* 13. *n.* 9. *cum Nav. Holzm. p.* 491. *cum Spor. Viva de pœnit. q.* 7. *art.* 1. *n.* 3. *Mazzotta t.* 3. *p.* 163. item *Sa, Bosco, Dicast. et Gob. apud Croix n.* 638. Hocque videtur verius, dum Tridentinum *dict. sess.* 14. *c.* 3. dicit quòd hæ preces tantùm *laudabiliter adjunguntur*, verbum enim *laudabiliter* nullum utique videtur importare præceptum. Nemo tamen dubitat, quin convenientius sit saltem in confessionibus longioribus hujusmodi preces adjicere : maximè illas quæ sequuntur : *Passio Domini, etc.* cùm probabile sit cum *D. Thoma, S. Ant. et aliis*, prout infrà dicemus agendo *de satisfactione*, quòd per verba illa eleventur omnia bona opera pœnitentis ad satisfactionem sacramentalem ; saltem consulit *Holzm.* ut ea verba dicantur, dum pœnitens recedit.

Dubitatur 4. An per verba *te absolvo* possit sacerdos validè

(1) « Et non sine ratione. » *Hom. Ap. tr.* 16. *n.* 5.

Edit.

absolvere pœnitentem tam à peccatis, quàm à censuris? Communiter affirmant *Pal. p. 5. Bon. p. 1. n. 10. Ronc. c. 2. q. 5. Salm. loc. cit. n. 11. Viva q. 7. art. 1. n. 3. Holzm. num. 482.* Ratio, quia nihil prohibet quin verba illa ex intentione sacerdotis dirigantur ad absolutionem tam à censuris, quàm à peccatis. Meritò tamen advertunt *Roncaglia, et Salm. tr. 6. c. 3. p. 1. n. 11. in fin. cum Gran. et Leand.* item *Sotus, Coninchius, et Avila*, id non excusari à culpa veniali, cùm sit contra usum Ecclesiæ. Probabiliter verò *Holzm. n. 491. et Viva ll. cc. cum Gran.* id omninò excusant, si nulla adsit probabilis suspicio quòd pœnitens aliquam censuram incurrerit. Cæterùm rectè ait *P. Concina p. 618. n. 9.* peccare mortaliter sacerdotem, qui contra prohibitionem Ecclesiæ vellet pœnitentem absolvere priùs à peccatis, et deinde à censuris? Quamvis satis communis sit sententia, quòd validè possit pœnitens absolvi (si ipse sit in bona fide) à peccatis, non præmissâ absolutione à censuris, ut docent *Suarez tom. 4. de rel. d. 31. sect. 3. n. 6. Sanchez Dec. l. 2. c. 8. n. 5. Lugo d. 14. n. 102. et Salm. cit. n. 11.* Ratio, quia prohibitio Ecclesiæ nequit invalidare sacramentum, cujus valor pendet à jure divino, cùm omnia ad illud requisita essentialia concurrunt.

431. — Quæritur III. An possit validè et licitè dari absolutio sub conditione? Omnes conveniunt, ut diximus *lib. 6. tr. 1. de sacram. in gen. n. 26.* validam quidem esse absolutionem, quæ datur sub conditione de præterito, vel præsenti. E converso communiter dicunt DD. invalidam esse, si conditio sit de futuro; et hoc etiamsi dicatur, *Absolvo te, si Deus cognoscit quòd restitues*, aut simile, ut tenuimus *dict. n. 26.* Difficultas est, an sit licitum absolvere sub conditione de præsenti, vel præterito? Resp. affirmativè cum communi DD. contra aliquos, juxta sententiam allatam *ibid. n. 28.* dummodò justa adsit causa; nempe si negatâ absolutione, notabile detrimentum immineret animæ pœnitentis.

432. — Causæ autem justæ, secundùm doctores infrà citandos, videntur hæ: I. Si sacerdos prudenter dubitet, an absolverit vel ne, ita *Lugo d. 13. n. 107. Croix l. 6. p. 2. n. 1770. Spor. n. 622. Ronc. de sacr. c. 4. q. 6. r. 3. Bon. de pœn. p. 3. num. 1. cum Suar. Fill. Molf. Reg. et Salm. de pœnit. c. 3. p. 3. n. 22. cum Vasq. Graff. Dic. etc.* II. Si

confessarius dubitet, an habeat jurisdictionem in pœnitentem (1), ita *Sporer d. n.* 622. Sed hoc non admitterem, nisi pœnitens diu deberet carêre absolutione : et in hoc casu censeo tenêri confessarium patefacere pœnitenti qui ei confessus sit mortalia, quòd ipse tantùm sub conditione absolutus sit, ut si postmodum fortè notum fiat, quòd confessarius reverà careret jurisdictione, pœnitens iterùm confiteatur peccata illa, ut debeat. III. Si urgeat necessitas suscipiendi Eucharistiam, ut dicunt *Mazzotta, et Spor. ll. cc.* Sed hic obiter advertendum, quòd licèt aliquis posset in hujusmodi necessitate sub conditione absolvi, quia talis necessitas sufficientem præbet causam confessario absolvendi sub conditione; pœnitens tamen non posset accedere ad communionem, nisi certò dispositus ad illam (vel saltem probabiliter, juxta alios citandos infrà *n.* 475.) ad hoc ut servet præceptum apostoli, quòd omnes accedant probati ; unde in mero dubio negativo suæ dispositionis nemo potest communionem suscipere (2).

(1) » Sed hoc puto non esse admittendum, nisi cùm pœnitens existeret in » mortali et aliàs multum temporis absolutione privari deberet. Præterea » hoc debet intelligi in solo dubio facti; quia si jurisdictio est positivè » dubia de jure, id est, si probabilis est ob DD. auctoritatem, benè potest » absolutio absolutè conferri, nam tunc supplet Ecclesia, semper ac gravis » adest causa. » *Ita S. Alphonsus in Hom. Ap. tr.* 16. *n.* 6. *Confer infrà n.* 571. 572. 573. 901. 902.

(2) « In hoc distinguendum et videndum, inquit *S. Alph.* (revocans quod » in 1ª Edit. moralis scripserat) *in Hom. Ap. tr.* 16. *n.* 6. an dubium sit de » peccati actione aut de confessione peccati jam commissi, quia si pœnitens » est certus, quòd grave peccatum patravit et ejus dispositio est dubia, » ille communicare nequit, licèt absolutus fuisset sub conditione, et si non » potest communicare, nec etiam potest absolvi; nam tunc deest causa » necessitatis communicandi, ut sub conditione absolveretur. »

Et *in Hom. Ap. tr.* 15. *n.* 34. quæstionem : « An dubitans sit vel ne in gra» tia, possit communicare » *S. Alphonsus* ita solvit : « Si quis dubitat, an » graviter peccaverit necne, tunc licitè, non præmissa confessione, potest » ad communionem accedere, sive dubium sit negativum, sive positivum » (sufficiendo sibi ut tutiùs fructum sacramenti percipiat, ut præmittat con» tritionem); quia præceptum Apostoli : *Probet autem seipsum homo*, ratione » cujus intelligitur præcepta esse confessio, ùt declaravit Tridentinum, » ligat tantùm eos qui sunt conscii, nempe certè sciunt se mortale com» misisse, de quo non sunt adhuc confessi, ut idem Tridentinum declaravit » sess. 13. c. 7. dicens : *Ut nullus sibi conscius peccati mortalis, ad Eucha» ristiam accedere debeat.* Itaque præceptum prohibitionis non incipit possi» dere, nisi postquam homo sit sui peccati conscius. Contrà si quis est certus » de peccato commisso, tunc non potest communicare, nisi certus sit, se per

absolvere pœnitentem tam à peccatis, quàm à censuris? Communiter affirmant *Pal. p. 5. Bon. p. 1. n. 10. Ronc. c. 2. q. 5. Salm. loc. cit. n. 11. Viva q. 7. art. 1. n. 3. Holzm. num.* 482. Ratio, quia nihil prohibet quin verba illa ex intentione sacerdotis dirigantur ad absolutionem tam à censuris, quàm à peccatis. Meritò tamen advertunt *Roncaglia, et Salm. tr. 6. c. 3. p. 1. n. 11. in fin. cum Gran. et Leand.* item *Sotus, Coninchius, et Avila*, id non excusari à culpa veniali, cùm sit contra usum Ecclesiæ. Probabiliter verò *Holzm. n.* 491, *et Viva ll. cc. cum Gran.* id omninò excusant, si nulla adsit probabilis suspicio quòd pœnitens aliquam censuram incurrerit. Cæterùm rectè ait *P. Concina p.* 618. *n.* 9. peccare mortaliter sacerdotem, qui contra prohibitionem Ecclesiæ vellet pœnitentem absolvere priùs à peccatis, et deinde à censuris? Quamvis satis communis sit sententia, quòd validè possit pœnitens absolvi (si ipse sit in bona fide) à peccatis, non præmissâ absolutione à censuris, ut docent *Suarez tom. 4. de rel. d. 31. sect. 3. n. 6. Sanchez Dec. l. 2. c. 8. n. 5. Lugo d. 14. n. 102. et Salm. cit. n. 11.* Ratio, quia prohibitio Ecclesiæ nequit invalidare sacramentum, cujus valor pendet à jure divino, cùm omnia ad illud requisita essentialia concurrunt.

431. — Quæritur III. An possit validè et licitè dari absolutio sub conditione? Omnes conveniunt, ut diximus *lib. 6. tr. 1. de sacram. in gen. n.* 26. validam quidem esse absolutionem, quæ datur sub conditione de præterito, vel præsenti. E converso communiter dicunt DD. invalidam esse, si conditio sit de futuro; et hóc etiamsi dicatur, *Absolvo te, si Deus cognoscit quòd restitues*, aut simile, ut tenuimus *dict. n.* 26. Difficultas est, an sit licitum absolvere sub conditione de præsenti, vel præterito? Resp. affirmativè cum communi DD. contra aliquos, juxta sententiam allatam *ibid. n.* 28. dummodò justa adsit causa; nempe si negatâ absolutione, notabile detrimentum immineret animæ pœnitentis.

432. — Causæ autem justæ, secundùm doctores infrà citandos, videntur hæ: I. Si sacerdos prudenter dubitet, an absolverit vel ne, ita *Lugo d. 13. n. 107. Croix l. 6. p. 2. n. 1770. Spor. n. 622. Ronc. de sacr. c. 4. q. 6. r. 3. Bon. de pœn. p. 3. num. 1. cum Suar. Fill. Molf. Reg. et Salm. de pœnit. c. 3. p. 3. n. 22. cum Vasq. Graff. Dic. etc.* II. Si

confessarius dubitet, an habeat jurisdictionem in pœnitentem (1), ita *Sporer d. n.* 622. Sed hoc non admitterem, nisi pœnitens diu deberet carêre absolutione: et in hoc casu censeo tenêri confessarium patefacere pœnitenti qui ei confessus sit mortalia, quòd ipse tantùm sub conditione absolutus sit, ut si postmodum fortè notum fiat, quòd confessarius reverà careret jurisdictione, pœnitens iterùm confiteatur peccata illa, ut debeat. III. Si urgeat necessitas suscipiendi Eucharistiam, ut dicunt *Mazzotta, et Spor. ll. cc.* Sed hìc obiter advertendum, quòd licèt aliquis posset in hujusmodi necessitate sub conditione absolvi, quia talis necessitas sufficientem præbet causam confessario absolvendi sub conditione; pœnitens tamen non posset accedere ad communionem, nisi certò dispositus ad illam (vel saltem probabiliter, juxta alios citandos infrà *n.* 475.) ad hoc ut servet præceptum apostoli, quòd omnes accedant probati; unde in mero dubio negativo suæ dispositionis nemo potest communionem suscipere (2).

(1) » Sed hoc puto non esse admittendum, nisi cùm pœnitens existeret in » mortali et aliàs multum temporis absolutione privari deberet. Præterea » hoc debet intelligi in solo dubio facti; quia si jurisdictio est positivè » dubia de jure, id est, si probabilis est ob DD. auctoritatem, benè potest » absolutio absolutè conferri, nam tunc supplet Ecclesia, semper ac gravis » adest causa. » *Ita S. Alphonsus in Hom. Ap. tr.* 16. *n.* 6. *Confer infrà n.* 571. 572. 573. 901. 902.

(2) « In hoc distinguendum et videndum, inquit *S. Alph.* (revocans quod » in 1ª Edit. moralis scripserat) *in Hom. Ap. tr.* 16. *n.* 6. an dubium sit de » peccati actione aut de confessione peccati jam commissi, quia si pœnitens » est certus, quòd grave peccatum patravit et ejus dispositio est dubia, » ille communicare nequit, licèt absolutus fuisset sub conditione, et si non » potest communicare, nec etiam potest absolvi; nam tunc deest causa » necessitatis communicandi, ut sub conditione absolveretur. »

Et *in Hom. Ap. tr.* 15. *n.* 34. quæstionem: « An dubitans sit vel ne in gra- » tia, possit communicare » *S. Alphonsus* ita solvit: « Si quis dubitat, an » graviter peccaverit necne, tunc licitè, non præmissa confessione, potest » ad communionem accedere, sive dubium sit negativum, sive positivum » (sufficiendo sibi ut tutiùs fructum sacramenti percipiat, ut præmittat con- » tritionem); quia præceptum Apostoli: *Probet autem seipsum homo*, ratione » cujus intelligitur præcepta esse confessio, ùt declaravit Tridentinum, » ligat tantùm eos qui sunt conscii, nempe certè sciunt se mortale com- » misisse, de quo non sunt adhuc confessi, ut idem Tridentinum declaravit » sess. 13. c. 7. dicens: *Ut nullus sibi conscius peccati mortalis, ad Eucha-* » *ristiam accedere debeat.* Itaque præceptum prohibitionis non incipit possi- » dere, nisi postquam homo sit sui peccati conscius. Contrà si quis est certus » de peccato commisso, tunc non potest communicare, nisi certus sit, se per

absolvere pœnitentem tam à peccatis, quàm à censuris? Communiter affirmant *Pal. p.* 5. *Bon. p.* 1. *n.* 10. *Ronc. c.* 2. *q.* 5. *Salm. loc. cit. n.* 11. *Viva q.* 7. *art.* 1. *n.* 3. *Holzm. num.* 482. Ratio, quia nihil prohibet quin verba illa ex intentione sacerdotis dirigantur ad absolutionem tam à censuris, quàm à peccatis. Meritò tamen advertunt *Roncaglia, et Salm. tr.* 6, *c.* 3. *p.* 1. *n.* 11. *in fin. cum Gran. et Leand.* item *Sotus, Coninchius, et Avila*, id non excusari à culpa veniali, cùm sit contra usum Ecclesiæ. Probabiliter verò *Holzm. n.* 491, *et Viva ll. cc. cum Gran.* id omninò excusant, si nulla adsit probabilis suspicio quòd pœnitens aliquam censuram incurrerit. Cæterùm rectè ait *P. Concina p.* 618. *n.* 9. peccare mortaliter sacerdotem, qui contra prohibitionem Ecclesiæ vellet pœnitentem absolvere priùs à peccatis, et deinde à censuris? Quamvis satis communis sit sententia, quòd validè possit pœnitens absolvi (si ipse sit in bona fide) à peccatis, non præmissâ absolutione à censuris, ut docent *Suarez tom.* 4. *de rel. d.* 31. *sect.* 3. *n.* 6. *Sanchez Dec. l.* 2. *c.* 8. *n.* 5. *Lugo d.* 14. *n.* 102. *et Salm. cit. n.* 11. Ratio, quia prohibitio Ecclesiæ nequit invalidare sacramentum, cujus valor pendet à jure divino, cùm omnia ad illud requisita essentialia concurrunt.

431. — Quæritur III. An possit validè et licitè dari absolutio sub conditione? Omnes conveniunt, ut diximus *lib.* 6. *tr.* 1. *de sacram. in gen. n.* 26. validam quidem esse absolutionem, quæ datur sub conditione de præterito, vel præsenti. E converso communiter dicunt DD. invalidam esse, si conditio sit de futuro; et hoc etiamsi dicatur, *Absolvo te, si Deus cognoscit quòd restitues*, aut simile, ut tenuimus *dict. n.* 26. Difficultas est, an sit licitum absolvere sub conditione de præsenti, vel præterito? Resp. affirmativè cum communi DD. contra aliquos, juxta sententiam allatam *ibid. n.* 28. dummodò justa adsit causa; nempe si negatâ absolutione, notabile detrimentum immineret animæ pœnitentis.

432. — Causæ autem justæ, secundùm doctores infrà citandos, videntur hæ: I. Si sacerdos prudenter dubitet, an absolverit vel ne, ita *Lugo d.* 13. *n.* 107. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1770. *Spor. n.* 622. *Ronc. de sacr. c.* 4. *q.* 6. *r.* 3. *Bon. de pœn. p.* 3. *num.* 1. *cum Suar. Fill. Molf. Reg. et Salm. de pœnit. c.* 3. *p.* 3. *n.* 22. *cum Vasq. Graff. Dic. etc.* II. Si

confessarius dubitet, an habeat jurisdictionem in pœnitentem (1), ita *Sporer d. n.* 622. Sed hoc non admitterem, nisi pœnitens diu deberet carêre absolutione : et in hoc casu censeo tenêri confessarium patefacere pœnitenti qui ei confessus sit mortalia, quòd ipse tantùm sub conditione absolutus sit, ut si postmodum fortè notum fiat, quòd confessarius reverà careret jurisdictione, pœnitens iterùm confiteatur peccata illa, ut debeat. III. Si urgeat necessitas suscipiendi Eucharistiam, ut dicunt *Mazzotta, et Spor. ll. cc.* Sed hic obiter advertendum, quòd licèt aliquis posset in hujusmodi necessitate sub conditione absolvi, quia talis necessitas sufficientem præbet causam confessario absolvendi sub conditione; pœnitens tamen non posset accedere ad communionem, nisi certò dispositus ad illam (vel saltem probabiliter, juxta alios citandos infrà *n.* 475.) ad hoc ut servet præceptum apostoli, quòd omnes accedant probati; unde in mero dubio negativo suæ dispositionis nemo potest communionem suscipere (2).

(1) » Sed hoc puto non esse admittendum, nisi cùm pœnitens existeret in » mortali et aliàs multum temporis absolutione privari deberet. Præterea » hoc debet intelligi in solo dubio facti; quia si jurisdictio est positivè » dubia de jure, id est, si probabilis est ob DD. auctoritatem, benè potest » absolutio absolutè conferri, nam tunc supplet Ecclesia, semper ac gravis » adest causa. » *Ita S. Alphonsus in Hom. Ap. tr.* 16. *n.* 6. *Confer infrà n.* 571. 572. 573. 901. 902.

(2) « In hoc distinguendum et videndum, inquit *S. Alph.* (revocans quod » in 1ª Edit. moralis scripserat) *in Hom. Ap. tr.* 16. *n.* 6. an dubium sit de » peccati actione aut de confessione peccati jam commissi, quia si pœnitens » est certus, quòd grave peccatum patravit et ejus dispositio est dubia, » ille communicare nequit, licèt absolutus fuisset sub conditione, et si non » potest communicare, nec etiam potest absolvi; nam tunc deest causa » necessitatis communicandi, ut sub conditione absolveretur. »

Et *in Hom. Ap. tr.* 15. *n.* 34. quæstionem : « An dubitans sit vel nè in gra» tia, possit communicare » *S. Alphonsus* ita solvit : « Si quis dubitat, an » graviter peccaverit necne, tunc licitè, non præmissa confessione, potest » ad communionem accedere, sive dubium sit negativum, sive positivum » (sufficiendo sibi ut tutiùs fructum sacramenti percipiat, ut præmittat con» tritionem); quia præceptum Apostoli : *Probet autem seipsum homo*, ratione » cujus intelligitur præcepta esse confessio, ùt declaravit Tridentinum, » ligat tantùm eos qui sunt conscii, nempe certè sciunt se mortale com» misisse, de quo non sunt adhuc confessi, ut idem Tridentinum declaravit » sess. 13. c. 7. dicens : *Ut nullus sibi conscius peccati mortalis, ad Eucha» ristiam accedere debeat.* Itaque præceptum prohibitionis non incipit possi» dere, nisi postquam homo sit sui peccati conscius. Contrà si quis est certus » de peccato commisso, tunc non potest communicare, nisi certus sit, se per

IV. Si dubitetur, an pœnitens sit ritè dispositus per verum dolorem et propositum; ita *Sporer l. c. Mazzotta t. 3. p.* 168. *et Pal. p. 5. n. 9. cum Vasq. etc.* Sed huic doctrinæ sic generaliter traditæ nec valeo acquiescere: nam dico 1. non posse absolvi sub conditione peccatorem recidivum in culpas lethales, qui non probetur dispositus per signa extraordinaria, prout infrà dicemus *n.* 459. nisi esset in periculo mortis; vel nisi (excipit *Schilder. ap. Croix l.* 6. *p.* 1. *n.* 110.) prudenter timeatur, quòd peccator ille non ampliùs ad confessionem redibit, et in peccatis suis tabescet. Dico 2. idem dicendum esse de recidivo in venialia, qui sufficientem habet usum rationis; quia, cùm possit hìc confessarius de brevi certum se reddere de pœnitentis dispositione per experimentum emendationis ei differendo absolutionem, non videtur adesse sufficiens causa absolvendi illum sub conditione. Dico 3. probabiliter posse absolvi puerum, vel semifatuum sub conditione, quando dubitatur de ipsorum dispositione; et quidem, si urgeat periculum mortis, vel præceptum paschale, communissimè dicunt DD. cum *Less. Auct. v. Confessio. c.* 6. *Lug. d.* 17. *num.* 22. *et aliis*, tales esse absolvendos sub conditione, si dubiè sint dispositi, maximè si confessi sint aliquod dubium mortale, quo casu ait *Lug.* non vidêri de hoc dubitandum. Idque puto omninò dicendum (contra *Lessium*) etiam extra tempus mortis, vel præcepti, ut veriùs dicunt *Spor. n.* 622. *Mazz. t.* 3. *p.* 568. *et Laym. c.* 5. *n.* 7. qui ait absolvi posse sub conditione, saltem animo retentâ; in eo enim casu non solùm adest justa causa utilitatis, ne pœnitens privetur gratiâ sacramentali, sed etiam necessitatis, ne ille fortè maneat in mortali; in tantùm autem alii usu rationis præditi non debent absolvi, cùm de ipsorum dispositione dubitatur, quia adest via et spes, fore, ut dilatâ ab-

» confessionem probatum fuisse, quia tunc certè possidet in eo præceptum
» prohibitionis; unde ille cum dubio negativo, aut positivo, an recuperaverit
» necne omissam gratiam (v. g. cùm dubitat an confessio fuerit nulla ex
» defectu dispositionis, aut jurisdictionis, aut si dubitat de contritione in
» casu necessitatis communicandi), non potést Communionem recipere;
» quia tunc agit contra præceptum quod requirit probationem non solùm
» probabilem, sed etiam certam, sicut fuit certum peccatum. »

Edit.

solutione, brevì illi certò dispositi redeant, et absolvantur; sed quoad hos semifatuos, et pueros, nondùm perfectè rationis compotes, deest hæc via et spes, fore, ut brevì afferant hanc certam dispositionem. Imò non improbabiliter dicunt *Sporer*, *Maz. ll. cc. et Gob. Dian. et Schild. ap. Croix n.* 1797. posse absolvi sub conditione hujusmodi pueros, etiamsi afferant peccata tantùm levià, ne diu priventur gratià sacramentali, et ne maneant in mortali, si fortè habeant, ut loquitur *Lugo l. c.* Dico 4. probabiliter posse sub conditione absolvi (ut censet *Bon. p.* 3. *n.* 1.) pœnitentem pium, qui aliquas tantùm imperfectiones confitetur, de quibus dubitatur, an pertingant ad venialia; hoc tamen non admitterem sæpè (1), neque si ille posset materiam certam de vita anteacta præbêre. Cæterùm, cùm pœnitens non dat materiam certam, non tenetur confessarius eam exquirere, ut absolvat; et casu quo exquisierit, et non repererit certam materiam, ait *Spor. n.* 56, non tenetur absolvere sub conditione, cùm pœnitens tunc nullum jus certum habeat ad illam, quando non affert materiam certam, aut saltem dubiè necessariam.

DUBIUM II.

QUÆ CONTRITIO REQUIRATUR?

433 *Vide quæ habentur apud* Busemb. *de dolore, et proposito.*

§. I.

De quæstionibus ad dolorem pertinentibus.

434 *Quid sit pœnitentia ut virtus? et quid ut sacramentum?*
435 *Qu. I. An contritio consistat in dolore, vel in detestatione?*
436 *Qu. II. Ex quo motivo elicienda sit contritio?*
437 *Qu. III. Quando obliget præceptum contritionis? Dub.* 1. *An obliget extra periculum mortis? Et an ejus dilatio sit speciale peccatum? Dub.* 2. *An qui in articulo mortis confessus*

(1) « Hoc tamen non admitterem, nisi semel in mense » *S. Alph.* in *Hom. Ap. tr.* 16. *n.* 6.

Edit.

§. II.

De quæstionibus ad propositum.

433. — « SUPPONO, quòd contritio in communi sit dolor, » ac detestatio peccati commissi, cum proposito emendandi, » ut habet *Trident sess.* 14. Ubi eam dividit in perfectam, » quæ absolutè sic dicitur; et in imperfectam, quæ attritio » dicitur. Perfecta est, quæ elicitur ex motivo charitatis pro» pter Deum summè dilectum : et hæc ex se sola mox justi» ficat, etsi cum voto, et ordine ad confessionem, quam » deinde facere tenêris. Imperfecta est, quæ ex inferiore mo» tivo, supernaturali tamen, concipitur.

« Resp. Ad sacramentum hoc sufficit, et requiritur saltem » attritio formalis, supernaturalis, efficax, et universalis, » respectu mortalium, concepta in ordine ad confessionem, » vel saltem absolutionem. Est communis. *Vide Bon. d.* 5. *q.* » 5. *et Schol.* ac colligitur ex *Trid. l. c.*

Unde resolves :

« 1. Non requiritur contritio existimata, ut voluit *Gabr.*

« 2. Non sufficit 1. Attritio existimata tantùm, licèt in» culpabiliter; quia vera attritio est pars essentialis. 2. Nec » desiderium absolutionis, sine affectu ad peccata : idque » etiamsi tantùm confitearis venialia, ut habet sententia com» munis contra *Angles* et quosdam alios, quos sequitur *Tamb.*

» *l. 1. exped. conf. c. 3. Vide Dian. p. 9. t. 9. r. 31.* Undc » peccat graviter, qui etiam sola venialia, vel sola mortalia » aliàs confessa sine omni formali dolore confitetur, quia non » ponit materiam Sacramenti, et saltem periculo sacrilegii se » exponit. Ita *Card. de Lugo d. 14. sect. 8. etc. commun. Vide* » *Dian. p. 3. t. 4. r. 116. Bon. d. 5. qu. 3. sect. 1. p. 3.* Non » tamen est necesse, ut dolor se extendat ad omnia venialia, » quorum sibi pœnitens est conscius. *Suar. Laym. Lugo.* Imò » notat *Tamb. l. c.* satis esse de uno veniali dolêre formaliter, » etsi plurium sis conscius, de quibus nec dolorem, nec pro- » positum emendandi habeas sive ea confitearis, sive non.

« 3. Non absolvitur, qui dolet, licèt intensissimè, tantùm » propter infamiam, damna, aliasve pœnas temporales præ- » cisè, etsi ex inculpabili ignorantia: quia non est dolor super- » naturalis; nec ignorantia, aut bona fides potest supplêre » defectum essentiale. *Bonac. l. c. etc.* Limitat tamen *Regin.* » *cum Tamb. de exp. conf. l. 1. c. 1.* nisi doleas propter istas, » ut à Deo inflictas, vel infligendas.

« 4. Ad attritionem non requiritur ulla intensio, vel dura- » tio temporis, ut vult *Durand.*

« 5. Etsi debeat esse de omnibus peccatis mortalibus, non » requiruntur tamen singuli dolores de singulis, ut vult *An-* » *gles*; sed sufficit unus actus de omnibus simul sumptis, » etiam oblitis: ideòque peccat graviter, qui sciens prudens » non atteritur universaliter de omnibus mortalibus nondum » remissis. *Bonac. etc. ll. cc.*

« 6. Non sufficit dolêre, quòd non doleas, ut habent *Navar.* » et *Sa*, nec vellcitas non peccandi. Ratio utriusque est, » quia non est dolor de peccatis commissis, cum quo affectus » ad ea stare potest. *Henriq. Vasquez, Bon. loc. cit. n.* 7. Ubi » rectè notat, cum actu, quo quis dolet, se non dolêre de » peccatis, plerùmque conjunctum esse dolorem de peccatis, » etsi pœnitens eum non dignoscat.

« 7. Etsi dolor hic debeat esse summus appretiativè, ita » ut nihil magis detesteris quàm peccatum, malisque omnia » mala hujus mundi perpeti, quàm mortaliter contra Deum » peccare; non tamen opus est, imò non expedit, particula- » res facere collationes: v. g. mallem hoc, vel illud malum » subire, quàm mortaliter peccare; quia periculosæ sunt. »

(*Et hoc est commune apud omnes cum S. Th., Bonac. etc.*

apud Croix n. 731., nempe non expedire comparationem explicitam inter peccatum et alia mala, se determinando, potiùs quàm peccatum, eligere hæc mala in particulari; et tantò minùs eligere infernum, quia secundùm præsentem Dei providentiam, cùm infernus sit destinatus iis qui sunt firmati in peccato per æternum odium erga Deum, incongruè homo ad vitandum peccatum eligeret infernum, in quo non posset manère sine peccato.)

« 8. Qui non vult occasiones proximas peccandi à se amo» liri, vel non remittere ex animo, vel non restituere, aut » satisfacere, quibus debet, vel non habet formale (licèt pro» babiliter cum *Lugo l. c. sect. 5. Laym. Dian.* aliqui dicant » virtuale in contritione universali inclusum sufficere, sal» tem quando non occurrit cogitatio de peccatis vitandis) pro» positum peccata mortalia (quando talia confitetur) vitandi » efficax, id est, cum quo non possit consistere affectus » actualis erga aliquod mortale, non est sufficienter attri» tus. Ratio est, quia non est dolor et detestatio efficax, quippe » cum quo possit stare voluntas peccandi, nec is se ex toto » corde convertit ad Deum, detestans peccatum super omne » detestabile. *Suar. Fern. Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. Diana p. 3. t.* » *4. r. 119. etc. commun.* Et licèt sola venialia confitearis, » tenêris tamen sicut dolorem, ita etiam propositum, saltem » virtuale, circa illa habère. *Card. de Lugo d. 14. sect. 8.* » *et 9. et alii.*

« 9. Redire sæpè cum eodem mortali non est certum indi» cium deesse attritionem; etsi sit magna præsumptio, præ» sertim in iis qui coguntur confitêri à parentibus, magistris, » etc.; item in iis, qui aliquoties moniti concubinam non » separant, aut restitutionem non faciunt, quibus proinde » absolutio differenda est, nisi id actu præstent. Quamquam » possint esse alia signa veri doloris, v. g. si media præscripta » sint adhibita, occasiones vitatæ, si numerus peccatorum » imminutus, si pœnitens omninò asserat, cui plerùmque » credi debet, cùm ipse sit suî accusator, defensor, et testis; » qua in re opus est magna prudentia confessarii, ne pœni» tentem severitate avertat, neque etiam lenitate seducat, et » peccet, peccatque cum illo. *Suar. in 3. p. d. 32. sect. 2.* » *Sanch. l. 2. in dec. c. 32. et l. 3. c. 5. Card. de Lug. l. c.* » *num. 166. et* 169. contra quorum, aliorumque communem

» sententiam, docent *apud Dian. Vivaldus*, *et Joannes Sancius d. 10. n. 16.* posse toties, quoties confitetur, absolvi, » etiamsi nullus appareat profectus; eò quòd sine illo possit » esse verum propositum, sicut est in iis, qui venialia sem- » per afferunt eadem. Verùm id probare non ausim, » (ob damnatas nuper ab *Innoc. XI. proposit. 60. et 61.*) « nec vi- » detur esse par ratio. *Vide Conin. d. 2. d. 14. Dian. p. 1. t.* » *7. r. 55. et p. 2. t. 2. miscel. r. 45. et p. 3. t. 4.*

« 10. Absolvendi sunt ii, qui ex officio, domo, vel ne- » gotio, in quo propinquum peccati periculum imminet, » discedere nolunt, eò quòd sine maxima difficultate non » possint, parati interim media præscribenda adhibêre. Ratio » est, quia occasio, etiam propinqua, non necessitat ad pec- » catum, ideòque stare potest cum proposito peccata vitan- » di. Nec refert quòd quis putet, vel timeat se unum vel » plura peccata non vitaturum : quia propositum est actus » voluntatis: existimatio autem illa est actus intellectûs, qui » ex illo proposito, ob humanæ voluntatis mutabilitatem, » non necessariò consequitur. Interim qui certus est, impos- » sibile sibi esse in tali occasione peccata vitare, debet eam » deserere, nisi velit perire. Ita *Laym. l. c. Lugo l. c. n.* 152.

« 11. Non requiritur dolor sensibilis; sufficit enim intel- » lectivus : qui cùm sit internus ac spiritualis, scrupulosi » non facilè debent angi, quasi sine dolore accedant ad sacra- » mentum, eò quòd nullum sentiant.

« 12. Is qui nihil cogitans de confessione, attritionem eli- » cuit, non referens eam ad sacramentum, non potest sine » novo dolore ad id accedere, quia pars debet referri ad » compartem. Ita *Suar. d. 20. sect. 4. Bon. d. 5. q. 3. p. 2.* » Contrarium tamen videtur docêre *Card. de Lug. d. 14. sect.* » *4. n.* 37. quod non est improbabile. *Tamb. l. 1. c. 2.*

« 13. Non sufficit ad sacramentum dolor, qui sequitur ab- » solutionem, imò secundùm sententiam saltem tutiorem, » quam docent *Laym. lib. 5. t. 6. c. 4. et Coninc.* debet ante- » cedere etiam confessionem, etsi contrarium etiam probabi- » liter doceant *Vasq. Fill. Fag. Card. de Lugo de pœnit. d.* » *14. sect. 2. et Gasp. Hurtad. d. 6. diff. 5. apud Dian. et* » *Escob. t. 7. r. 6.* Unde pœnitentes initio ad dolorem exci- » tandi, aut si post peccatorum narrationem fiat, repetant

» verbo confessionem, dicendo se dolêre de peccatis expositis. » *Vide Laym. l. c.*

« 14. Probabile est, eum qui paulò antè confessus iterùm » confitetur, vel eadem peccata, vel quæ exciderant, quibus » antè (explicitè, et in particulari) non doluit, non tenêri » eliçere novum dolorem. *Card. de Lugo d. 14. sect. 3. Dian.* » *p. 9. t. 3. r. 50. et 51.* et consequenter potest moribundus pro» pter periculum instantis mortis absolvi, audito tantùm uno » alterove peccato, et deinde si superstes maneat, auditis reli» quis iteratò absolvi in virtute doloris præcedentis. *Tamb.*

Hìc plures occurrunt quæstiones magnopere scitu necessariæ. ad praxim, tùm ad dolorem, tùm ad propositum in confessione requisitum pertinentes; unde distinctè de iis agere oportet.

§. I.

De quæstionibus circa dolorem.

434. — Ante omnia oportet advertere, quòd pœnitentia duplici sensu accipitur; nempe ut virtus, et ut Sacramentum: Ut *virtus* definitur: *Virtus tendens in destructionem peccati in quantum est Dei offensa, medio dolore, et satisfactione.* Ut *sacramentum* verò definitur: *Sacramentum consistens in actibus pœnitentis; et sacerdotis legitimè absolventis in modum judicii.* Pœnitentia quidem ut virtus fuit omni tempore necessaria necessitate medii ad salutem; in lege autem evangelica ut sacramentum est pariter necessitate medii necessaria omnibus lapsis in mortale post baptismum, saltem in vôto, si non possit suscipi sacramentum in re.

435. — Quær. I. An contritio consistat in dolore, vel in detestatione? Alii dicunt consistere in dolore, qui præsupponat detestationem, ut *Gonet d. 7. n. 6. etc. ap. Croix l. 6. p. 2. n. 657.* Alii verò dicunt consistere in detestatione, quam sequitur dolor; et hæc sententia est satis communis et verior videtur *cum Suar. de pœnit. d. 4. sect. 1. n. 7. Sporer n. 67. Holzm. n. 493. ac Nav. Caj. Reg. Gob. etc. ap. Croix l. c. ex D. Th. 3. p. q. 87. art. 1.* ubi docet: *Exigitur ad remissionem, ut homo actualiter peccatum commissum detestetur.* Ratio, quia non quidem dolor est causa detestationis, sed detestatio est causa doloris; et dolor ideò est utilis, quia procc-

dit à peccati detestatione; quæ principaliter est abolitio culpæ, cùm sit velle non peccasse. Cæterùm, ut rectè dicunt *Frassen. t. 10. p. 529. cum Vega, et Holzm. Sporer ac Croix loco cit. cum Con.*, non dubitandum, quin in contritione utrumque requiratur, tam dolor, quàm detestatio; et quòd reverà in uno alterum exercitè contineatur; qui enim suum detestatur peccatum, necessariò de ipso dolet; et contrà, qui de peccato dolet, illud necessariò detestatur.

436. — Quær. II. Ex quo motivo debeat elici actus perfectæ contritionis?

Prima sententia, quam tenent plures, dicit posse elici ex motivo cujuscumque attributi divini offensi, justitiæ, sapientiæ, misericordiæ, etc. Et meritò hanc probabilem putant *Suar. d. 2. sect. 2. num. 13. et Lugo d. 5. n. 4.* Ratio, quia ille qui diligit divinam justitiam, vel misericordiam propter Deum, jam Deum diligit, cùm misericordia et justitia divina sint ipse Deus; ergò qui dolet de peccato ob Dei misericordiam, vel justitiam offensam, non jam ex motivo concupiscentiæ, sed propter Deum dolet.

Secunda sententia verò communis et probabilior, quam tenent *Suar. l. c. Vasq. q. 85. art. 2. n. 45.* (qui vocat oppositam erroneam) *et Croix n. 722. cum Arriaga, Dic. et aliis passim*, docet, contritionem debêre omninò procedere ex solo motivo charitatis; nempe divinæ bonitatis offensæ, quatenùs hæc complectitur omnes Dei perfectiones. Ratio, quia ex Trid. *sess. 14. c. 4.* requiritur, ut contritio sit charitate perfecta, id est informata; objectum autem charitatis, ut communiter docent DD. utque diximus *l. 3. n. 24. v. Objectum*, est Deus quatenùs est infinita bonitas, nempe radix et aggregatio omnium perfectionum.

437. — Quær. III. Quando obliget præceptum contritionis? Per se loquendo, certum est apud omnes, obligare in articulo mortis; *vide Salm. de pœnit. c. 1. p. 5. n. 34. et alios passim.* Per accidens verò, communiter dicunt DD. obligare I. Quando aliquis esset in mortali et deberet sacramenta ministrare, vel aliquod sacramentum vivorum suscipere, ita *Bon. d. 5. qu. 5. sess. 1. p. 2. cum Vasq. Val. et Fill. ac Salm. ibid. n. 31. cum Pal. et Laym. etc. communiter.* II. Quando quis graves pateretur tentationes, quas vitare non posse putaret, nisi actum contritionis eliceret. *Laym. c. 2. n. 1. et*

Salm. ibid. n. 32. *cum Cano, Pal. Fill. Med. etc.* III. Quando quis tenetur elicere actum charitatis erga Deum, tunc enim, occurrente memoriâ peccati, tenetur suum peccatum detestari, ut rectè ait *Holzm. p.* 131. *num.* 518.

Dubitatur 1. An extra periculum mortis obliget unquam præceptum contritionis, et ejus dilatio sit speciale peccatum.

Prima sententia affirmat, quam tenent *Juenin. t.* 9. *p.* 416. *Ronc. de pœnit. c.* 1. *q.* 3. *r.* 2. *Antoine p.* 498. *Conc. t.* 9. *p.* 51. *n.* 5. *cum Carden. Vitass. et Merb.* item *Ales. et Gabr. apud. Salm. ibid. n.* 46. Probatur 1. ex illo : *Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem, subitò enim veniet ira illius. Eccli.* 5. Probatur 2. ex præceptò charitatis, quod sine dubio obligat per se sæpiùs in vita, ergò etiam sæpiùs obligat præceptum contritionis.

Secunda sententia verò negat, et hanc tenent *Navar. cap.* 1. *p.* 2. *n.* 5. *vers. Dixi, item Cajet. et Durand. apud Pal. p.* 3. *n.* 9., qui probabilem putat. Censeo autem has sententias facilè posse conciliari. Per se loquendo peccator differens pœnitentiam extra periculum mortis probabiliter non committit speciale peccatum cum secunda sententia. Ratio, quia præcepta affirmativa, ut docet *D. Th. in* 4. *dist.* 17. *q.* 3. *a.* 1. debent habêre tempus determinatum, in quo debeant implêri; nullibi autem constat quale tempus sit determinatum ad huic præcepto contritionis satisfaciendum : unde idem S. Doctor 2. 2. *qu.* 14. *art.* 2. dixit impœnitentiam finalem non esse peccatum speciale, his verbis : *Impœnitentia non quidem eo modo quo dicit permanentiam in peccato usque ad mortem..., sic non esset speciale peccatum, sed quædam peccati circumstantia, etc.* Id tamen sanè intelligendum, præciso præcepto positivo : nam ex præcepto annuæ confessionis ab Ecclesia præscriptæ quisque procul dubio tenetur ad pœnitendum, saltem semel in anno. Hoc tamen est per se loquendo, sed per accidens puto nullo modo excusari à mortali, qui existens in mortali per notabile tempus differret pœnitentiam. Tùm quia peccaret contra præceptum charitatis erga Deum, quod saltem pluries in anno quemcumque obstringit, juxta dicta *l.* 3. *n.* 8. Tùm quia insuper peccaret contra charitatem erga seipsum, cùm se exponeret proximo periculo novarum culparum, tentationibus succumbendo : ratio patet ex eo quod docet *D. Th.* 1. 2. *q.* 109. *art.* 8. (quem

sequuntur *Gonet, et Ronc.*) ubi ait : *Sine gratia justificante, quòd diu maneat absque peccato mortali esse non potest.* Unde *D. Gregorius* super *Ezech. Hom.* 11. dixit : *Peccatum quod mox per pœnitentiam non deletur, suo pondere ad aliud trahit.* Quale autem sit hoc notabile tempus, valde DD. discrepant. *Conc.* putat esse hebdomadam (1); idem videtur sentire *Ronc.*, dicens esse spatium multorum dierum; sed *Salm. de pœnit. c. 1. p. 5. n.* 55. *Pal. p. 3. nu.* 10. *cum Laym. et Elb. n.* 54. *cum Lugo, Henno, etc.*, putant excusari, qui satisfacit confessioni annuali : et huic opinioni videtur adhærêre *D. Th. in l. c. in 4. Sent.* Sed ego non omninò acquiesco, spatium enim satis notabile mihi videtur, ut quis per tantum temporis existens in mortali possit vitare periculum in alia facilè relabendi. Nec valet dicere, quòd Ecclesia pro omnibus indistinctè determinaverit tempus anni; nam Ecclesia hoc tempus solùm determinavit ad obligationem confessionis, non autem pœnitentiæ. Non nego tamen, quòd peccatores, præsertim rudes, ab hoc peccato dilatæ pœnitentiæ ob inadvertentiam ut plurimùm, imò ferè semper excusari possunt.

Dubit. 2. An qui in articulo mortis susceperit sacramentum pœnitentiæ cum attritione (supposito quòd attritio sine charitate prædominante sit sufficiens dispositio, juxta dicenda in qu. V.), teneatur insuper elicere actum contritionis?

Prima sententia affirmat, et hanc tenent *Suar. d.* 14. *sect.* 6. *n.* 18. *Sanch. Dec. t. 1. l. 1. c. 1. n.* 34. *Bon. q.* 5. *p.* 2. *n.* 5. *Conc. t.* 9. *p.* 56. *n.* 5. *Antoine p.* 498. *r.* 2. *et Val. Fill. etc. ap. Salm. de pœnit. c. 1. p.* 5. *n.* 35. Ratio, quia ex lege charitatis quilibet in articulo mortis tenetur tutiora quærere remedia, ut ab omni periculo se liberet æternæ damnationis.

Secunda sententia verò negat, et hanc tenent *Lug. d.* 7. *nu.* 163. *Laym. c.* 11. *n.* 7. *Pal. p.* 3. *n.* 5. *Ronc. c.* 1. *q.* 4. *Sporer n.* 174. *Holz. n.* 546. *Escob. l.* 14. *n.* 130. *et Salm. ibid. n.* 39. *cum Conc. Bec. Salas, Fag. Turr. et aliis pluribus*, valdeque probabilem putat *Suar.* Ratio, quia, posito quòd sit moraliter certa sententia, quòd simplex attritio sufficiat in sacramento ad gratiam consequendam, nullum in hoc adest morale periculum salutis : homo autem quocumque tempore, sive vitæ sive mortis, non tenetur nisi ad eligenda

(1) Hæc sententia auctori in *Hom. Ap. tr.* 16. *n.* 10. videtur nimis rigida. *Edit.*

media salutis tuta, non autem tutiora. Utraque sententia est probabilis, sed prima omninò est consulenda, cùm agatur de summo salutis negotio, cujus periculum est irreparabile. Imò dico esse omninò sequendam ab eo, qui esset in actuali articulo mortis : tunc enim quisque tenetur elicere actum charitatis (ut tenendum cum *Suar. n. 4. Holzm. n. 141. et Spor. n. 53. cum March. etc.*), cui nemo potest satisfacere si occurrente memoriâ peccati, ex eodem charitatis motivo peccatum non detestetur.

Dubit. 3. An in diebus festis obliget præceptum contritionis? Affirmant *Marsilius, P. Soto, etc. ap. Salm. tr. 6. c. 1. p. 5. n. 49.*, quia observantia festi ideò instituta est, ut animæ sanctificentur. Sed negant communiter *Canus, Dom. Soto, Armill. Suar. Vasq. Bon. Reg. etc. cum Salm. l. c.*, quia finis præcepti non cadit sub præcepto. *Vide dicta l. 4. n. 264.*

Dubit. 4. An votum confessionis in contritione debeat esse explicitum. Certum est ex Trident. *sess. 14. c. 4.* peccata non remitti nisi ex voto sacramenti pœnitentiæ : dubium est an hoc votum explicitè sit habendum? Affirmant *Canus p. 5. q. 2. et Tourn. Prælect. theol. de pœnit. qu. 4. art. 4.* quia illa, quæ de necessitate medii sunt necessaria, explicitè proponenda sunt ab eis quibus lex jam est manifestata. Negant verò communiter probabiliùs *Bon. p. 3. n. 8. Gonet a. 5. et Salm. ibid. c. 2. p. 3. n. 23. cum Scoto, Suar. Soto, Navar. Alensi, Adrian. Fill. Med. et aliis.* Ratio 1. quia ex ipso Trident. habetur, votum hoc includi in contritione, dum ibi sic dicitur : *Reconciliationem* (quæ per contritionem perfectam obtinetur) *ipsi contritioni, sine sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam.* Quod in alio includitur, implicitum est, non explicitum. Ratio 2. quia illi, qui habet notitiam confessionis, non est necesse, ut dum conteritur, confessionis recordetur, sed sufficit ut illam non excludat; ergò ad contritionem non est essentiale ad remissionem peccati, quòd votum confessionis sit explicitum.

438. — Quær. IV. An ad consequendam justificationem requirantur ad singula peccata singuli actus doloris? Affirmant *Sylv. in 3. part. q. 2. a. 6. concl. 1. et Angles ap. Bus. ut suprà.* Alii autem, ut *Sotus, Canus, Med. ap. Suar. d. 4. sect. 8. n. 4.* dixerunt saltem requiri unum actum doloris, qui detestetur omnia peccata distinctè cognita. Verùm omninò tenen-

dum oppositum cum sententia communi, quam tradunt *Suar. n.* 8. *Laym. c.* 4. *n.* 3. *Conc. p.* 66. *n.* 7. *Juen. de sacr. pœn. Caj.* 1. 2. *q.* 113. *a.* 5. *et* 3. *p. q.* 87. *a.* 1. *Holz. n.* 449. *Spor. n.* 89. *Croix n.* 737. *et Elbel p.* 215. *n.* 79. *cum Soto*, *Mastr. et aliis passim.* Omnes hi docent non esse quidem opus adhibêre ad singula peccata singulos actus doloris, quod *Cajet.* dicit fore ridiculum; nec requiri, ut dolor referatur ad peccata distinctè recogitata, sed sufficere de omnibus universaliter pœnitêre. Et hanc sententiam *D. Thomas*, licèt alibi contrarium (ut infrà dicemus) videatur indicare, tamen in *Op. de Veritate q.* 29. *a.* 5. *ad* 4. expressè docet, sic dicens: *Omnia peccata conveniunt in aversione à Deo, ratione cujus gratiam impediunt; unde ad justificationem non requiritur, quòd in ipso justificationis momento aliquis de peccatis singulis cogitet, sed sufficit quòd cogitet de hoc, quòd per culpam suam est aversus à Deo. Recogitatio autem singulorum peccatorum debet vel præcedere, vel saltem sequi justificationem.* Intellige in ordine ad justificationem, ut rectè explicant *Suar. Croix*, *et alii.* Idem docuit *Catech. Rom.* §. 3. ubi quamvis antecedenter hortetur, ut peccator sua crimina singulatim detestetur, tamen ibidem sic subdit: *Is enim* (Deus), *cùm nostræ salutis cupidissimus sit, nullam moram ad tribuendam veniam nobis interponit, sed peccatorem paternâ charitate complectitur, simul atque se collegerit, et universè peccata sua detestatus, quæ deinde alio tempore (si facultas erit) singula in memoriam reducere* (id est ad confitendum) *ac detestari in animo habeat, ad Deum se converterit.*

Hæc sententia probatur 1. ex illo: *Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit. Ezech.* 33. Unde dixit *S. Leo*, *Epist.* 82. *c.* 4. *Apud Deum nullas patitur moras vera conversio.* Et *S. Jo. Chrysost. Epist.* 5. *Deum quantulamcumque, quamlibet brevi tempore gestam pœnitentiam non respuere.* Probatur 2. rationibus. Ratio primà est illa quam suprà affert *D. Thomas*, nempe, cùm peccata consistant in aversione à Deo, sufficit ad gratiam recuperandam, ut peccator per unum contritionis actum convertatur ad Deum; si enim peccator per primam conversionem gratiam non recuperaret, sequeretur quòd eodem tempore ipse esset conversus, et aversus. Præterea, cùm peccator per primum actum se convertit ad Deum, nihil ei obstat quo-

minùs veniam saltem illius peccati consequatur, peccata autem mortalia nequeunt remitti unum sine alio; unde necesse est, ut ad primum actum unà simul omnia remittantur. Ratio secunda, quia magnis peccatoribus, qui habitualiter per multum temporis versati fuissent in peccatis, impossibile esset statim converti ad Deum, cùm impossibile sit brevissimo tempore singula peccata detestari, aut singula in memoriam revocare: sed oppositum constat ex Scripturis; nam plures peccatores, etsi multis peccatis gravati, tamen subitò justificati fuerunt; ita accidit Magdalenæ, Latroni, Paulo, et præsertim Davidi, qui statim ac dixit, *peccavi Domino*, respondit Propheta, *Dominus quoque transtulit peccatum tuum*. 2. *Reg. c.* 12. *v.* 13. Ratio 3. quia aliàs quisque à peccatis occultis non posset per dolorem universalem mundari, sed Trident. *sess.* 14. *c.* 5. docet oppositum, dicens: *Reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessione inclusa esse intelliguntur, pro quibus fideliter cum Propheta dicimus: Ab occultis meis munda me Domine.* Si ergò dolor universalis valet delêre peccata occulta, cur non delebit etiam peccata non singulatim detestata? Ratio 4. et intrinseca est, quia (ut benè docet *P. Suarez*), cùm quis dolet de suis criminibus ex motivo universali, quod pugnat cum omni peccato, tunc virtualiter peccata sua singula detestatur; actus enim ille doloris ad omnia et singula se extendit. Et hæc ratio est ejusdem *D. Th. in* 4. *dist.* 17. *q.* 2. *a.* 3. ubi dicit: *In contritionis motu subitaneo, quamvis non actualiter distinctio inveniri possit, tamen invenitur secundùm quod singula peccata ordinem habent ad illud, de quo in illa contritione generali contrito dolendum occurrit, scilicet de offensa Dei.* Unde addit, quòd sicut qui aliquam communitatem diligit, virtute singulos diligit; ita qui dolet de omnibus peccatis, de singulis dolet. Nec obstat illud, quod dicit *D. Th.* 3. *p. q.* 87. *art.* 1. ubi quærens, utrùm peccatum veniale possit remitti sine pœnitentia, respondet: *Exigitur autem ad remissionem peccati mortalis perfectior pœnitentia, ut scilicet homo actualiter peccatum mortale commissum detestetur, quantum in ipso est, ut scilicet diligentiam adhibeat ad rememoranda singula peccata mortalia, ut singula detestetur.* Etenim sapienter *Cajet.* explicat eo loco, quomodo intelligendus sit S. Doctor: *Hoc potest (inquit) dupliciter intel-*

ligi, vel quòd quot fuerint peccata, tot oporteat esse detestationes, et hoc est ridiculum asserere; vel quòd quodlibet peccatum terminet detestatio; et hic est sensus litteræ, ita quod sicut in confessione, dum peccator dicit, peccavi millies in fornicatione: iste unicus confessionis actus terminatur actualiter ad singulas mille fornicationes; ita quoad actus interiores, dum peccatori displicent mille fornicationes, actualiter detestatur singulas illo uno et eodem actu. Illud autem quod dicit *D. Thomas: Diligentiam adhibeat ad rememorandum singula peccata mortalia, ut singula detestetur;* necessariò intelligi debet de rememoratione necessaria ad confessionem; nam non benè detestaretur peccata, qui illorum sigillatim non curaret reminisci, ut ea confiteretur; id enim patet ex alio textu ejusdem S. Doctoris suprà allato, ubi loquens de remissione peccatorum extra sacramentum, dicit: *Recogitatio autem singulorum debet vel præcedere, vel saltem sequi justificationem.* Si igitur recogitatio singulorum peccatorum potest sequi justificationem, consequenter non est necessaria ad ipsorum remissionem; sed tantùm ad confessionem, in qua singulatim cum detestatione peccata explicari debent.

Cæterùm benè advertit *P. Concina l. c.* consultum esse peccatorum deformitatem meditari, ut faciliùs detestationem concipiamus, exceptis tamen peccatis luxuriæ, ut omnes admonent, ne eorum fœtor maleficus animam inficiat. Dicit autem *Tamb. Meth. Conf. l. 1. c. 1. §. 2. n. 5.* non esse inculcandum peccatori, ut specialiter doleat de peccato cui magis adhæret, ne ex inductione ad illud magis detestandum, pœnitentem periculo exponat ad illi magis adhærendum; sed meritò ait *Conc. p. 237. n. 13.*, hanc doctrinam non esse sanam, quia pœnitens, qui majori passione afficitur erga aliquod peccatum, nisi inducatur ad specialem illius detestationem, remanente affectûs radice, de facili ad vomitum redibit.

439. — Quær. V. An ad consequendam gratiam in sacramento pœnitentiæ præter dolorem requirantur etiam explicitè actus fidei et spei? Affirmant *Concina p. 166. num. 30. Hurt. d. 6. diff. 8. et Torres de Fide d. 32. d. 2. et alii*, quia ex Trid. peccatores se parant ad justificationem, *credentes vera esse quæ divinitùs revelata et promissa sunt.... fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore.* Negant verò *Bon. d. 3. in præc. 1. q. 2. p. 2. n. 9. Azor l. 8. c. 7.*

q. 6. et Escob. l. 14. n. 103. cum Fill. et Mald., quia, ut dicunt, nullâ sufficienti ratione probatur actus fidei et spei in confessione explicitè requiri. At ipse *Escob. et Lugo* rectè dicunt (has sententias optimè conciliando) quòd, cùm quis accedit ad confessionem verè pœnitens, necessariò elicit explicitè (non jam reflexè, sed quidem exercitè) actus fidei et spei; cùm enim accedit ad recipiendam remissionem suorum peccatorum, procul dubio explicitè etiam credit virtute sacramenti illa sibi remittenda, et explicitè sperat per sacramentum Deum remissurum sibi peccata propter merita Christi.

440. — Quær. VI. An ad ritè suscipiendum sacramentum pœnitentiæ requiratur contritio, vel an sufficiat attritio? Certum et commune est apud DD. non requiri contritionem perfectam, sed sufficere attritionem. Quæstio magna est, an sufficiat attritio sine amore inchoato, qui oriatur à charitate prædominante, quamvis remissâ?

Prima sententia negat, et hanc tenent *Juenin. de sacr. pœn. qu. 2. c. 4. num. 2. §. 1. et 2. Merbes. p. 38. cons. 3. Morin. lib. 8. c. 4. n. 2. Habert de pœnit. c. 8. §. 4. Antoine de contrit. q. 6. r. 2. et Con. t. 9. p. 68. n. 1. cum aliis.* Rationes hujus sententiæ patebunt ex objectionibus ad secundam sententiam, quam sequimur.

Secunda sententia ferè communis affirmat, et hanc tenent *Canus Præl. de pœnit. p. 1. Gonet Man. t. 6. p. 410. Petr. t. 4. p.* 103. (qui asserit illustriores ex antiquis theologis huic adhæsisse) *Tourn. Prælect. theol. de pœnit. qu. 5. art. 3. concl. 2. et 3. Frassen. t. 10. p.* 563. *q. 2. Wigandt tr. 13. n. 44. Cabass. Th. J. c. 6. n. 11. cum Val. Viguer. Tol. et Nav. Suar. de pœnit. d. 15. s. 14. n. 12. Laym. c. 2. n. 2. Abelly, c. 5. s. 10.* (cum communi ut ait) *Lugo d. 7. n.* 273. (qui dicit contrariam post Trid. non esse ampliùs probabilem) *Pal. p. 3. n. 3. Bon. qu. 1. p. 2. Anacl. p.* 595. *n. 47. Holzm. n.* 575. (qui vocat moraliter certam) *Roncag. c. 4. q. 1. Elbel n.* 60. *Salm. de pœnit. c. 1. p. 5. n. 22. Viva qu. 3. art. 3. n. 7. et Croix n.* 873. *cum aliis innumeris.* Hi dicunt sufficere attritionem, quæ oriatur ex motivo honesto et supernaturali, nempe ex metu gehennæ, aut amissionis æternæ beatitudinis, aut consideratione turpitudinis peccati lumine fidei cognitæ, non tamen sine aliquo initiali

Dei amore, absque eo quòd sit prædominans. Huic sententiæ apertè favet *D. Th. in Quodl. 4. art. 1.* ubi postquam dixit, *quòd per solam contritionem dimittitur peccatum, antequam absolvatur*, addit: *Quandoque contingit, quòd aliqui non perfectè contriti virtute clavium gratiam contritionis consequuntur.* Distinguit ergò S. Doctor prout pariter distinguit Tridentinum (ut mox videbimus), inter contritionem perfectam quæ extra sacramentum justificat, et imperfectam quæ justificat in sacramento, et hæc non alia quidem debet intelligi quàm attritio, sicut intelligitur, et appellatur à Tridentino.

Prob. 1. ex eod. Trid. *sess. 14. c. 4.* ubi sic dicitur: *Docet præterea, etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliari priusquam hoc sacramentum actu suscipiatur, ipsam nihilominùs reconciliationem ipsi contritioni sine sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam. Illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ et pœnarum metu communiter concipitur; si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, declarat non solùm non facere hominem hypocritam, et magis peccatorem, verùm etiam donum Dei esse, et Spiritûs S. impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantùm moventis, quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat. Et quamvis sine sacramento pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in sacramento pœnitentiæ impetrandam disponit.*

Objiciunt adversarii, quòd concilium (ut refert *Card. Pallavicinus*) post magnam disceptationem delevit verbum *sufficit*, antea in decreto positum, et substituit verbum *disponit;* ideò dicunt attritionem sine charitate disponere quidem, sed non sufficere ad gratiam in sacramento suscipiendam. Sed respondetur 1. cum *Gonet*, *Man. l. c.* quòd illud *disponit* idem significat ac *sufficit*, nam ea dispositio non potest intelligi de dispositione remota, cùm attritio etiam sine sacramento, quatenùs est Dei donum, remotè quidem disponat ad gratiam, sicut disposuit Ninivitas ad impetrandam remissionem pœnæ, ut dicit concilium; ergò necessariò intelligenda est de dispositione proxima ad gratiam in sacramento

recipiendam. Et hoc patet, ut rectè advertit *Auctor. Theol. pro usu Sem. Petrocor. de pœnit. cap. 5. qu. 3.* ex illis verbis. ut suprà : *Et quamvis sine sacramento per se ad justificationem perducere nequeat, etc.* Ergò cum sacramento benè perducit ; aliàs, si concilium intellexisset de sola dispositione remota, incongruenter et ineptè protulisset, quòd attritio, quamvis sine sacramento nequeat justificare, tamen cum sacramento ad justificandum disponit ; sed potiùs dicere debuisset, quòd attritio, licèt sine sacramento non disponat ad gratiam impetrandam, disponit tamen cum sacramento. Verùm patet Tridentinum hìc loqui de dispositione proxima ; dum distinguit duplicem dispositionem ad gratiam recipiendam, unam extra sacramentum quæ est contritio perfecta, et cujus priùs meminit, et aliam in sacramento quæ est attritio, et de qua posteriùs loquitur. Si ergò concilium assignat contritionem perfectam ut proximam dispositionem ad gratiæ consecutionem extra sacramentum, pariter assignat hìc attritionem pro dispositione proxima ad gratiam in sacramento obtinendam. Præterea concilium distinguit inter attritionem extra sacramentum, et hanc esse dicit donum Spiritûs sancti, viamque parare ad justitiam, ac consequenter esse dispositionem remotam ad gratiam (sicut est quivis actus bonus), licèt non sufficiat ad justificationem ; et inter attritionem intra sacramentum, et hanc vocat dispositionem ad gratiam in sacramento recipiendam : ergò hanc supponit dispositionem proximam, aliàs inutiliter distinxisset. Præterea contritionem, quæ est animi dolor ac detestatio de peccato commisso, Tridentinum dicit esse materiam, vel quasi materiam hujus sacramenti ; deinde, licèt hanc contritionem in perfectam et imperfectam dividat, attamen cùm utrique competat contritionis definitio, et utramque ut materiam assignet, sequitur, quòd etiam contritio imperfecta proximè disponat ad gratiam consequendam.

Id confirmatur patenter ab eodem concilio *in eodem c. 4.* ubi post relata verba statim subditur : *Quamobrem falsò quidam calumniantur catholicos scriptores, quasi tradiderint, sacramentum pœnitentiæ absque bono motu suscipientium gratiam conferre.* Nequaquam autem hæretici calumniabantur scriptores catholicos illos qui dicebant sacramentum pœnitentiæ gratiam conferre contritis, sed eos tantùm, qui

dicebant conferre attritis; eò quòd ajebant hos pœnitentes non carêre bono motu ac sufficienti dispositione ad gratiam in sacramento impetrandam. Sic enim Lutherus loquebatur (*apud Frassen. t.* 10. *p.* 564.) : *Tristitia ob fœditatem peccatorum, amissionem æternæ beatitudinis, etc. facit hypocritam, imò magis peccatorem, et tales indignè absolvuntur.* Et deinde ibidem improbabat eos, *qui vocant attritionem hanc proximè disponentem ad contritionem.* Verùm S. Synodus declarat falsò his scriptoribus ab hæreticis calumniam inferri : ergò horum sententiam concilium consequenter apertè ab illorum calumniis vindicando approbavit. Hinc testatur noster SS. Papa *Benedict. XIV. de Synodo l.* 7. *c.* 13. *num.* 6. post Tridentinum omnes scholas nostram sententiam plausu excepisse. Quapropter non immeritò *Cardenas, Salm. Viva, et Croix cum Tanner. Coninc. Præpos. Prado, Salas, Suar. Less. Raynaud. Palao, Spor. Fill. et aliis* eam vocant moraliter certam, et oppositam post concilium dicunt omnem probabilitatem amisisse. Hic autem advertendum, quòd *Alexander VII.* die 5 Maji 1667. prohibuit sub excommunicatione Sedi apostolicæ reservata, ne quis *audeat alicujus theologicæ censuræ, alteriusve injuriæ aut contumeliæ notâ taxare alterutram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualis dilectionis Dei in attritione ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter scholasticos communior videtur, sive asserentem dictæ dilectionis necessitatem.* Hoc tamen decreto non prohibetur, quominùs patroni alterutrius sententiæ vocent suam veram, sive certam : imò dicunt *Lugo de fide d.* 20. *num.* 104. *Carden. in* 1. *Crisi d.* 9. *n.* 297. *Croix l.* 1. *n.* 99. *cum Hurt. Viva in prop.* 15. *Alex. VIII. n.* 33. *in fin. et Holz. n.* 542. *v. Dixi*, non prohibèri quin opposita possit dici improbabilis et falsa, quia improbabilitas et falsitas non sunt censuræ theologicæ. Præterquamquòd Pontifex, dicendo sententiam negantem dilectionis necessitatem in attritione esse communiorem inter scholasticos, videtur (ut appositè advertit *P. Viva in d. propos.* 15. *n.* 33.) quòd non solùm illam toleravit, sed etiam quodammodo approbavit, saltem magnum pondus ipsi utique tribuit; cùm enim ageretur de sententia, quæ pertinet ad valorem sacramenti, et testetur *Alexander* scholasticos eam communiùs excepisse, consequenter testatur in scholis ipsam

communiùs habêri pro moraliter certa; neminem enim latet in materia sacramentorum illicitum esse sequi opinionem, quæ non sit vel tutior, vel moraliter certa: saltem Pontifex, si aliter intendisset, id simpliciter asserendo, magnam dedisset ansam errandi in re tam gravi, et ad praxim spectante, prout est materia proxima hujus sacramenti, unde tot animarum pendet salus.

Probatur 2. ratione, quia sacramenta id quidem efficiunt, et actu efficiunt quod significant; cùm autem hoc sacramentum ex Christi institutione sit sacramentum *mortuorum*, et per se primam valeat conferre gratiam, oportet (ut docet *D. Th. p.* 3. *q.* 84. *art.* 3. *ad* 5.) ut sacerdos pœnitentem absolvens ostendat illum absolutum non solùm significativè, sed etiam effectivè, id est, ut, ipso proferente formam absolutionis, verba illa non solùm significent, sed etiam efficiant remissionem peccati. Hinc dicimus, quòd si attritio ad remissionem non sufficeret, et requireretur contritio, quæ extra sacramentum hominem justificat, omnes pœnitentes deberent justificati accedere ad hoc sacramentum. Nec valet dicere, quòd etiamsi pœnitentes semper justificati accederent, semper vi clavium peccata remitterentur, cùm doceat Tridentinum, contritionem charitate perfectam non justificare sine sacramenti voto (intellige explicito, vel implicito); nam respondetur, quòd si hoc esset, numquam verificaretur, sacramentum pœnitentiæ actu efficere quod significat, scilicet absolutionem peccatorum. Præterea respondetur ex *can. Si Presbyter* 12. *et can. Agnovimus* 13. *caus.* 26. *q.* 6. quod *Julianus*, et *Cœlestinus* Papæ dicunt, sacerdotem negantem absolutionem morienti eam postulanti causam esse illius damnationis; ergò supponunt Pontifices, quòd esto moriens haberet votum sacramenti, et dispositus esset ad absolutionem, tamen ob ejus negationem damnaretur; ergò absolutio actu peccata remittit.

441. — Hoc non quidem negant ipsimet adversarii, sed dicunt (et signanter *Sylv. in Suppl. D. Th. q.* 5. *ar.* 1.) quòd peccatum extra sacramentum remittitur tantùm per contritionem perfectam, nempe quæ oritur ex charitate intensa, non autem per contritionem quæ oritur ex charitate remissa, sive per attritionem ortam ex amore inchoato, qui, licèt sit prædominans, sit tamen remissus. Sed respondetur, quòd omnis dolor, qui oritur ex charitate prædominante, est con-

tritio justificans hominem extra sacramentum, ut communiter docent DD. citati, ex *D. Th.* qui pluribus in locis id non obscurè docet; etenim *in Supp. q. 5. art. 3.* sic ait: *Contritio ut sæpè dictum est, habet duplicem dolorem; unum rationis, qui est displicentia peccati commissi, et hic potest esse adeò parvus, quòd non sufficiet ad rationem contritionis, ut si minus displiceret ei peccatum, quàm debeat displicère separatio à fine; sicut etiam amor potest esse ita remissus, quòd non sufficit ad rationem charitatis; alium dolorem habet in sensu, et parvitas hujus non impedit rationem contritionis; quia non se habet per se ad contritionem, sed quasi ex accidente ei adjungitur; et iterùm non est in potentia nostra.* Deinde sic concludit: *Sic ergò dicendum, quòd quantumcumque parvus sit dolor, dummodò ad contritionis rationem sufficiat, omnem culpam delet.* Ergò ex *D. Th.* ille, cui displicet separatio à fine, jam habet contritionem sufficientem ad peccatum delendum; ille autem, qui habet contritionem ortam ex charitate prædominante, jam ei magis displicet peccatum, quia est separatio à fine; ergò jam hic consequitur remissionem peccati. Nec valet dicere quòd S. Doctor loquatur hìc de dolore requisito in sacramento pœnitentiæ. Quamvis enim hìc loquatur de partibus hujus sacramenti, tamen loquendo de contritione, generaliter de ipsa loquitur tanquam virtute, prout faciunt auctores, qui agendo de dolore requisito ad sacramentum pœnitentiæ, agunt etiam de contritione in genere. Unde *S. Th.* ibi proponit quæstionem, *utrùm parva contritio sufficiat ad deletionem magnorum peccatorum?* Et inde resolvit: *Quælibet contritio est gratia gratum faciens informata; ergò, quantumcumque sit parva, delet omnem culpam.* Nullum hìc, neque in toto articulo verbum facit S. Doctor de sacramento pœnitentiæ; cur ergò ipsius doctrina est restringenda ad contritionem in sacramento? Deinde, quòd ipse loquatur de contritione in genere, patet ex quæstionibus, quas antecedenter proponit, nempe: *An contritio sit dolor pro peccatis assumptus cum proposito confitendi? An sit actus virtutis? An contritio debeat esse de peccato originali? An tota vita sit tempus contritionis? An in alia vita animæ conterantur de peccatis?* Subjecta horum dubiorum reduci quidem non possunt ad contritionem uti materiam sacramenti. Præterea, quòd *S. Th.*

fuerit pro hac sententia, nempe quòd omnis contritio deleat peccatum extra sacramentum, patet ex illo quod dicit in 3. *p. q.* 86. *art.* 3. ubi : *ad rationem veræ pœnitentiæ requiri, ut detestetur peccatum, quia est contra Deum super omnia dilectum.* Item ex textu suprà allato in *Quodl.* 4. *art.* 1. ubi (ut retulimus) ait, *quòd per solam contritionem dimittitur peccatum.... sed si antequam absolvatur, habeat hoc sacramentum in voto, jam virtus clavium operatur in ipso, et consequitur remissionem culpæ.* Ergò semper ac loquitur S. Doctor absolutè de dolore qui ad rationem contritionis pertingit, semper intelligit per ipsum remitti peccatum extra sacramentum.

442. — Quòd autem quævis contritio orta ex charitate prædominante, licèt remissa, deleat peccatum, probatur 1. ex Trid. ex *eod. c.* 4. *in sess.* 14. ubi dicitur : *Etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc sacramentum actu recipiatur, etc.* Ergò dolor charitate perfectus jam peccatorem justificat ante susceptionem sacramenti. Adversarii tamen legunt contritionem, non *charitate perfectam*, sed *charitatem perfectam*, ex quo inferunt concilium loqui de charitate intensa. Sed ego et *Petroc. Frassen. ac Lugo* legimus in pluribus exemplaribus *charitate perfectam.* Et sic verosimiliùs legendum videtur, nam tò *perfectam* respicit propriè non charitatem, sed contritionem, cùm hìc dividat concilium contritionem in perfectam, et imperfectam, prout legenti patet. Imò esto tò *perfectam* respiceret charitatem, non sequitur, quòd conc. ad justificationem extra sacramentum requirat charitatem intensam; nam charitas prædominans, adhuc remissa, etiam est perfecta charitas, quamvis intensa sit perfectior; perfectio enim aut imperfectio charitatis, ut benè ait *Tourn. Præl. theol. de pœnit. qu.* 4. *art.* 1. *concl.* 3. non sumitur ex intensione aut remissione, sed ex motivo, à quo oritur : hinc perfecta charitas est quæ oritur ex motivo bonitatis Dei, imperfecta autem ex motivo boni à Deo consequendi. Ergò si concilium dixisset *charitatem*, non *charitate*, utique vocasset *charitatem perfectam* ad distinctionem imperfectæ, sive inchoatæ, quæ (ut infrà dicemus) non pertingit ad charitatem prædominantem. Hinc Facultas Paris. ann. 1560 ut refert *Tourn. loc. cit. art.* 2. damnavit

hanc propositionem : *Per contritionem, non adhibito realiter sacramento, non dimittitur peccatum extra casum martyrii, aut necessitatis.* Item clerus Gallicanus in Comitiis Generalibus an. 1700. (*apud eumd. Tourn. ibid. art.* 3. declaravit : *Hæc duo ex S. Synodo Tridentina monenda et docenda esse : primum, ne quis putet in sacramento requiri ut præviam contritionem illam, quæ sit charitate perfecta, et quæ, antequam suscipiatur, hominem Deo reconciliat.* Item eadem Facultas Paris. anno 1638. notavit censurâ librum cujusdam *Claudii Seguenotii*, dicens : *Quæ tradit auctor de attritionis insufficientia, et contritionis ex perfecta charitate absoluta necessitate ad recipiendum sacramentum pœnitentiæ; et quæ addit de absolutione, quòd nihil aliud sit, quàm declaratio peccati jam remissi, damnavit Facultas, et censuit illas propositiones esse praxi Ecclesiæ contrarias, efficaciæ sacramenti pœnitentiæ imminutivas, et insuper temerarias, et erroneas.* Ut autem notat *Tourn. dict. loc. infrà.* prædictus auctor non jam loquebatur de contritione intensa, sed tantùm de remissa ex motivo charitatis, cùm hanc distinguebat à dolore ex motivo gehennæ.

Quòd autem omnis contritio deleat peccata, probatur, quia actus contritionis est formalis actus charitatis erga Deum, sive intrinsecè conjunctus cum charitate, ut communiter docent *Salm. de pœnit. c. 1. p. 4. n.* 13. *cum S. Bonav. Scoto, Pal. Alensi, etc. Croix l. 6. p. 2. n.* 727. *cum Lugo, Aversa, Bosco, et Gorm. ex D. Th.* 3. *p. q.* 85. *art.* 6. *et q.* 86. *art.* 3. Nec videtur id posse dubitari; nam peregregiè loquitur *P. Frassen. t.* 10. *p.* 534., dicens, quòd in substantia contritio non est imperfectior charitate, utraque enim tendit in Deum, sed diverso modo : charitas tendit in Deum per modum consecutionis, ut summum bonum; contritio verò per modum fugæ, quatenùs homo detestatur peccatum, ut summum malum, utpote Deo oppositum. Charitas tendit immediatè in Deum, et mediatè in odium peccati; contritio autem immediatè in odium peccati, et mediatè in amorem Dei. Unde concludit, quòd contritio sit actus formalis charitatis, cùm propter Dei dilectionem homo odit peccatum. Præterea, cùm contritio ex solo motivo charitatis oriatur, non potest contritio existere, nisi præcedat, simulque coexistat charitas; nam contritio nihil aliud est quàm dolor de peccato, quatenùs offensa

Dei summè dilecti; unde qui conteritur, necesse est ut exercitè, etsi non reflexè, actum charitatis eliceat, et ideo *S. Thomas* 3. *part. quæst.* 85. *art.* 6. dixit: *Actus et habitus charitatis simul sunt tempore cum actu et habitu pœnitentiæ.*

Posito igitur quòd contritio sit etiam vera charitas, sive necessariò cum charitate conjuncta, necessariò etiam dici debet, quòd remittat peccatum. Patet minus luculenter ex divinis Scripturis, quòd qui Deum diligit, jam particeps est amicitiæ Dei, prout *Proverb.* 8. *Ego diligentes me diligo. Joan.* 14. *Qui diligit me, diligetur à Patre meo.* 1. *Petri* 4. *Charitas operit multitudinem peccatorum.* 1. *Joan.* 4. *Omnis qui diligit, ex Deo natus est.* Hinc *D. Augustinus* (*tr.* 9. *in Joan.*) dixit: *Timor medicamentum, charitas sanitas est.* Et *l.* 1. *contra* 2. *Epistol. Pelag. cap.* 2. *Charitas efficit filium Dei.* Item *Serm.* 35. *de Prov. c.* 12. *Deum non vides, ama, et habes.* Et *tr.* 9. *in Joann.* agens de charitate dicit: *Quam cùm habêre cœperit homo, Spiritum S. habebit. S. Joann. Chrysost. Ubi charitas est, omnia sublata sunt mala.* Et apertiùs id docet *S. Th.* 2. 2. *q.* 45. *art.* 4. ubi ait: *Charitas non potest esse cum peccato mortali.* Et quod hìc S. Doctor non loquatur de charitate intensiva, sed de sola charitate prædominante, patet ex eo quòd ipsemet dixit *qu.* 24. *art.* 12., ad quam se remittit, ubi inquit: *Quilibet actus peccati mortalis contrariatur charitati secundùm propriam rationem, quæ consistit in hoc, quòd Deus diligatur super omnia.* Unde immeritò *P. Concina* dicit, quòd S. Doctor illam charitatem intelligit non posse esse cum peccato, quæ est in gradu intenso, cùm dicat *S. Th. in Suppl. q.* 5. *art.* 3. *Amor potest esse ita remissus, quòd non sufficiat ad rationem charitatis.* Nam respondetur, quòd hìc *D. Th.* nihil aliud vult intelligere, nisi quòd si amor est ita debilis, ut nondum attingat objectum charitatis, scilicet nondum diligat Deum super omnia, hæc non est vera charitas, sed initium charitatis; si verò sufficit ad rationem charitatis, quæ consistit in dilectione Dei super omnia (ut suprà explicavit *dict. q.* 24. *art.* 12. ubi: *Quilibet, etc.*), hæc quantumcumque sit remissa, est vera charitas, et hanc dicit non posse esse cum peccato mortali. Et ratio evidens est, quia sicut quæcumque aversio à Deo tanquam à fine ultimo, etiam in gradu remisso, sufficit ad amittendam Dei amicitiam, ita quæcumque vera con-

versio sufficit ad eam recuperandam; ex illo: *Convertimini ad me, et convertar ad vos. Zach.* 1. Et alio: *Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit. Ezech.* 33. Unde *Bellarminus t. 4. p.* 347. ait: *Actus dilectionis Dei super omnia opponitur peccato, et expellit illud efficienter; un e sine miraculo non potest post actum dilectionis Dei super omnia manère peccatum.*

Id clarè confirmatur ex prop. 32. *Michaëlis Baji*, damnata à *Gregorio XIII.* quæ dicebat: *Charitas illa, quæ est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.* Certum est apud omnes, quòd charitas requisita ad implendam legem, non oportet ut sit intensa, sed sufficit si pertingat ad diligendum Deum super omnia. Quidquid enim dicat *Juenin. Instit. th. t. 6. p.* 333., requirens charitatem intensam ad implendum præceptum amoris, ex illo: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, etc.* Communiter tamen theologi oppositum tenent cum *D. Thoma* 2. 2. *q.* 44. *art.* 8. *ad* 2., qui explicans illud *ex toto corde*, quomodo sit intelligendum, sic ait: *Cùm mandatur, quòd Deum ex toto corde diligamus, datur intelligi, quòd Deum super omnia debemus diligere.* Et ibid. *q.* 24. *n.* 8. dicit: *Ad veram charitatem satis esse, quòd homo habitualiter totum cor suum ponat in Deum, ita scilicet quòd nihil cogitet vel velit quod divinæ dilectioni sit contrarium; et hæc perfectio communis est omnibus charitatem habentibus.* Ergò perfectio charitatis in hoc consistit, quòd homo diligat Deum super omnia, et nihil velit contrarium divinæ dilectioni; ut patet ex illo 1. *Joan. c.* 2. ℣. 5. *Qui servat verbum Christi* (scilicet legem implet), *verè in hoc charitas Dei perfecta est.* Hinc certum est charitatem prædominantem, licèt remissam, legem implêre, ut communiter cum *D. Th.* ut suprà, docent *Suar. de pœnit. d.* 4. *n.* 7. *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 3. *et* 5. *Bon. de* 1. *præc. d.* 3. *q.* 4. *p.* 1. *n.* 2. *cum Val. et Reg.* et ipse *Hubert t.* 3. *p.* 632. *v. Distinguo*, esto ipse sit contrariæ sententiæ quoad sufficientiam attritionis, hoc tamen non negat, nempe sufficere ad impletionem præcepti charitatem remissam, modò sit prædominans, cùm nullum sit præceptum (ut ait) de intensione charitatis; nam aliàs Deus præciperet rem impossibilem, cùm non sit in nostra potestate intensam charitatem habêre; nisi dicere velis cum *Cont. Tourn. de præcept. decal. cap.* 1. *art.*

3. *de charit. sect. 4. punct. 1. concl. 1. v. Sub init.* quòd quisquis habet amorem Dei prædominantem, necessariò habet etiam amorem intensivum (rationalem, non jam sensitivum) prædominantem, qui benè sufficit ad implendum præceptum. Sed si intensio amoris sic intelligatur, quæstio est tantùm de nomine. Cæterùm certè præceptum implet, qui habet charitatem appretiativè prædominantem. Et hanc charitatem dicebat *Bajus* posse esse conjunctam cum peccato, et hoc damnatum est. Ajebat enim *Bajus: Charitas illa, quæ est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.* Ergò, ut rectè dicit magister meus illustrissimus et doctissimus Episcopus *Tornus*, propositio opposita tenenda est, nempe *charitas illa, quæ implet legem, semper est conjuncta cum remissione peccatorum.* Nec valet dicere, quòd propositio fuerit proscripta respectu ad charitatem habitualem, nempe cùm quis est in gratia, non verò respectu ad charitatem actualem; nam benè respondet *Lugo d. 5. n. 101.*, quòd *Bajus* loquebatur de charitate quæ est plenitudo legis, de qua loquebatur Apostol. *ad Rom. 13.* Hinc non dubitandum, quin *Bajus* locutus fuerit non de habitu charitatis, sive de gratia justificante, sed de actu dilectionis; per solum enim habitum non impletur lex, sed per actum, cùm lex non habitum præcipiat, sed actum charitatis, ut DD. communiter dicunt, quia habitus non cadit sub præcepto, et præcepta non implentur nisi per actus. Id confirmatur ex propos. 70. damnata ejusdem *Baji*, quæ dicebat: *Homo existens in peccato mortali potest habêre veram charitatem; et charitas etiam perfecta potest consistere cum reatu æternæ damnationis. Bajus* igitur hic distinguebat charitatem veram à perfecta; per tò *etiam perfecta* (nota sedulò illud additum *etiam*) utique intelligebat charitatem intensam, et per tò *veram*, charitatem remissam, quæ sine dubio vera charitas est, cùm majus et minus non varient speciem: et utraque pars propositionis damnata est. Nescio, quomodo his respondêri possit.

Ex his omnibus congestis patet, oppositam sententiam, quæ dicit contritionem cum charitate remissa non justificare extra sacramentum, esse omninò improbabilem et falsam; unde dicit *Lugo d. 5. n. 99.* eam ab omnibus theologis communiter rejici, imò apud ipsum *num. 115. Coninck.* vocat erroneam, *Vasq.* contrà sententiam catholicam, *Alphonsus*

Curiel parùm tutam in fide, alii verò temerariam, et scandalosam : temerariam, quia in re gravissima discedit ab omnibus theologis, et communi sensu SS. Patrum : scandalosam verò, quia removet homines à sæpiùs procuranda contritione. Et ideò testatur *Gonet d. 3. n.* 27. quòd *Sylvius*, licèt priùs oppositam sententiam tutatus fuisset, postea tamen se retractavit : *Eò quòd* (ait *Gonet*) *apertissimè talis sententia contradicat variis Scripturæ, et conciliorum, ac SS. Patrum testimoniis.*

Objiciunt autem I. contra nostram sententiam de sufficientia attritionis : Peccator aversus à Deo non potest ad Deum converti, nisi per charitatem formalem, et actualem. Respondetur : Hoc siquidem requiritur extra sacramentum, et ratio est, quia sicut per peccatum, quod est actualis contemptus Dei, homo avertitur à Deo, ita per amorem actualem debet se ad Deum convertere. Aliud verò dicendum de remissione peccatorum intra sacramentum, quia, cùm sacramentum virtutem habeat delendi peccatum, et nonnisi per infusionem gratiæ, quæ est ipsa charitas habitualis, sufficit ad gratiam obtinendam, ut peccator per attritionem sit dispositus ad sacramentum recipiendum, virtute cujus sine charitate actuali convertitur ad Deum, prout extra sacramentum per charitatem converteretur. Et sic intelligitur, quomodo peccator ex attrito fit contritus, nempe quia virtute clavium æquivalenter contritus redditur, prout dicunt fautores nostræ sententiæ communiter, ex *D. Thoma in cit. Quodlib.* 4. *a.* 1. ubi docuit : *Aliqui non perfectè contriti virtute clavium gratiam contritionis consequuntur.*

Objiciunt II. Qui dolet de peccato propter pœnam, magis odit pœnam quam peccatum ; unde si non habeat charitatem non potest Dei gratiam adipisci. Respondetur distinguendo : Qui actu magis odisset pœnam quàm culpam, ex timore qui dicitur serviliter servilis, adeò ut ille peccare vellet, si non esset pœnâ puniendus ; hic non solùm non eliceret actum bonum, sed positivè malum, quia non excluderet à suo dolore voluntatem peccandi. Qui verò odit culpam propter pœnam, et excludendo omninò voluntatem peccandi, dolet offendisse Deum propter metum inferni, iste jam elicit actum bonum qui oritur ex charitate ordinata erga seipsum (ut declaravit Tridentinum, et confirmavit *Alexander VIII.* damnando prop.

16. quæ dicebat : *Attritio, quæ gehennæ et pœnarum metu concipitur sine dilectione benevolentiæ Dei propter se, non est bonus motus et supernaturalis)*; et ideò jam se dispositum reddit ad gratiam in sacramento consequendam.

Objiciunt III. Ad quamcumque justificationem omninò requiritur saltem principium dilectionis ; prout declaravit Tridentinum *sess.* 6. *cap.* 6. ubi dixit quòd peccatores, dum ad justificationem disponuntur, *Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversùs peccata per odium aliquod, et detestationem.* Respondetur : Non negamus ad justificationem requiri initium amoris ; nec negamus illud requiri etiam in sacramentis mortuorum, dum concilium ibi agit præsertim de justificatione per baptismum. Sed qualis, quæso, amor à concilio requiritur? Numquid perfecta charitas? vel an tantùm initium charitatis? Hìc refert advertere id quod testatur *Card. Pallavic. Hist. Trident. l.* 8. *c.* 13. nempe quòd aliqui Patres concilii, vice tò *diligere incipiunt*, contendebant quòd adderetur, *per actum charitatis :* sed huic concilium restitit, et confirmavit, ut poneretur tantùm *diligere incipiunt.* Cur restitit? nisi quia judicavit non requiri ad justificationem in baptismo (sive in sacramento pœnitentiæ, hæc enim sacramenta pari passu procedunt) actum perfectæ charitatis. Hoc autem initium amoris, ut benè docent *Gammach. in* 3. *p. de pœnit. c.* 9. *Frassen t.* 10. *p.* 563. *quæst.* 2. *Petroc. t.* 4. *p.* 112. *qu.* 3. *et Tourn. Præl. theol. de pœnit. qu.* 5. *art.* 3. *concl.* 2. *in fin.* jam habetur in attritione, quam suprà descripsimus : Primò per timorem divinæ vindictæ, juxta illud *Eccl. c.* 25. ℣. 16. *Timor Dei initium dilectionis ejus.* Secundò per spem veniæ, cùm in ipso Tridentino dicatur *loc. cit.* quòd benè se disponunt ad gratiam, qui Deum incipiunt diligere *tanquam omnis justitiæ fontem,* id est, tanquam justificationis omnium auctorem. Tertiò per spem beatitudinis æternæ, cùm doceat *D. Thomas* 1. 2. *q.* 40. *a.* 7. loquens de spe theologica, eam esse quidem initium amoris erga Deum, his verbis? *Ex hoc... quòd per aliquem speramus nobis posse provenire bona, movemur in ipsum, sicut in bonum nostrum, et sic incipimus ipsum amare.* Unde idem S. Doctor 2. 2. *qu.* 17. *a.* 8. inquit : *Perfectus quidem amor est, quo aliquis secundùm se amatur...; imperfectus..., quo quis amat aliquid..., sed ut illud bonum sibi ipsi*

proveniat. Hæc autem omnia (ut dicunt AA. citati, et alii) necessariò in attritione includuntur, dum qui cum illa, et spe veniæ ad sacramentum accedit, jam Deum ut suum liberatorem, justificatorem, et glorificatorem diligere incipit.

Nec valet dicere, quòd ille qui diligit Deum propter bonum suum, seipsum diligat, non Deum; nam sapienter respondet *S. Franciscus Salesius, De amore Dei c.* 17. dicens, quòd si quis diligeret Deum propter suum bonum, et ita affectus esset, ut si à Deo nihil speraret, eum nullo modo diligeret; hic utique peccaret, quia positivè excluderet charitatem; tunc enim non se converteret ad Deum, sed reverà ab illo se magis averteret, cùm perversè ordinaret Deum ad seipsum tanquam ad finem ultimum. Qui verò amat Deum tanquam sibi summum bonum, et excludit omnem voluntatem peccandi, tunc elicit actum bonum supernaturalem; et licèt non habeat charitatem perfectam, illam tamen non excludit, eamque jam incipit habêre, et aliquo modo ad Deum se convertit.

Cæterùm, quis negat esse omninò expediens, ut pœnitentes pro viribus conentur elicere actum contritionis perfectæ, utque confessarii studeant semper eos ad illam excitare, ut tutiùs illi divinam gratiam consequantur? Verùm nostra sententia utique proderit, ut si quis accedat cum sola attritione, non se retrahat ab hoc sacramento, et confessarius eum non rejiciat tanquam indispositum.

443. — Quæritur VII. An in confessione sufficiat attritio ex metu pœnarum temporalium prout infliguntur à Deo?

Prima sententia affirmat, et hanc tenent *Lugo dist.* 5. *n.* 137. *Suar. dist.* 7. *sect.* 2. *n.* 15. *Sporer n.* 242. *Anacl. n.* 42. *Viva in prop.* 15. *Alexandri VIII. n.* 12. *Elbel n.* 59. qui cum *Gob.* vocat moraliter certam, item *Gran. Reg. Moja, Aversa, etc. cum Croix n.* 884. qui vocat probabilissimam. Ratio, quia Trident. *sess.* 14. *c.* 4. inter motiva attritionis ad sacramentum sufficientis dicit, *ex metu gehennæ, et pœnarum:* ubi per tò *gehennæ* intelligitur pœna æterna, per tò autem *pœnarum* videtur intelligi pœna temporalis, cùm ibi concilium adducat exemplum pœnitentiæ Ninivitarum, quæ concepta fuit ob metum excidii suæ civitatis; sicut enim Deus comminatur pœnas æternas, sic temporales ad peccatores absterrendos.

Secunda sententia verò negat, et hanc tenent *Concina p.*

236. *n.* 11. *Canus Prælect. de pœn. part.* 3. item *Hurtad. Pasq. ap. Dian. p.* 9. *tr.* 9. *resol.* 51. Et *Carden. in prop.* 1. *Innoc. XI. n.* 72. dubitat, an prima sententia sit moraliter certa. Ratio, quia licèt Tridentinum dicat ex metu *gehennæ, et pœnarum*, non tamen distinguit gehennæ, vel pœnarum; unde probabiliter ponit utrumque pro eodem; cùm enim pœna peccati mortalis sit æterna, de malo æterno pœnitens timère debet. Prima sententia videtur probabilior; nam gehenna cunctas complectitur æternas pœnas, et ideò, dicente concilio, *et pœnarum*, aliquid aliud, præter pœnam æternam intelligendum est. At cùm secunda non careat sua probabilitate, saltem extrinsecâ, puto tutiùs in praxi eam servandam esse.

444. — Quæritu VIII. An possit dari sacramentum pœnitentiæ validum et informe: Casus esset, nempe si quis duo mortalia commiserit, unum furti, alterum perjurii; deinde memor tantùm furti, de ipso dumtaxat confitetur, dolens non ex motivo universali, sed ex motivo speciali turpitudinis supernaturalis quam habet furtum; quæritur, an hic, licèt gratiam non recipiat, validè tamen confiteatur, ita ut sacramentum, sublato obice, nempe detestato peccato oblito, reviviscat ad causandam gratiam, nec postea sit obligatio repetendi peccatum jam confessum, sed solùm omissum?

Prima sententia negat, et hanc tenent *Elb. n.* 82. *Conc. p.* 351. *Felix Potest. de pœn. n.* 2082. *cum Scoto, Holzm. n.* 506. *cum Bosco, Sporer, Mastrio, Gallensi, et Scotistis*; communiter item *Vasq. Laym. Con. Sa, etc. ap. Croix nu.* 672. Ex istis autem alii (ut *Vasq. Potest. et Elbel*) dicunt tale sacramentum esse validum et formatum, id est cum effectu gratiæ. Ratio, quia cùm pœnitens doleat, ut divinam recuperet amicitiam, licèt doleat ex speciali motivo turpitudinis furti, tamen ejus dolor virtualiter se extendit ad omnia mortalia oblita, utpote opposita reconciliationi cum Deo intentæ; ac proinde, si dolet de turpitudine specifica, debet etiam dolêre de generica, quæ talem reconciliationem impedit. Alii verò è converso (ut *Holzm. etc.*) dicunt tale sacramentum esse non solùm informe, sed etiam invalidum. Ratio, quia in Trident. *sess.* 14. *c.* 5. habetur quòd dolor dicitur pars hujus sacramenti, quatenùs operatur remissionem peccatorum; ergò, si dolor ille particularis remissionem non causat, nunquam

erit materia apta ad sacramentum, ac proinde sacramentum erit semper invalidum.

Secunda sententia verò probabilior affirmat, et hanc tenent *Lugo dist. 14. n. 65. Suar. d. 20. sect. 4. n. 26.* item *Tolet. Val. Fill. Bonac. Tann. Escob. etc. cum Croix d. n. 672. ac Gonet d. 10. art. 1. cum aliis Thomistis communissimè, ex D. Th. Suppl. q. 9. art. 1. et in 4. dist. 17. q. 3. art. 4.* cujus verba retulimus *n.* 87. Hi enim AA. dicunt talem pœnitentem non consequi gratiam, quia ex una parte unum mortale non potest remitti sine alio; et ex altera, cùm peccator doleat tantùm ex motivò particulari turpitudinis furti, non potest obtinêre remissionem perjurii, cujus non meminit, nec dolet. Dicunt tamen hujusmodi sacramentum esse validum, quia nulla deest pars essentialis ad valorem : non confessio, cùm fiat integra eorum peccatorum quæ memoriæ occurrunt : non dolor, cùm jam adsit circa peccatum confessum, nec absolutio ut supponitur; unde nihil obstat, quominùs tale sacramentum validum dici possit. Ad primam autem rationem respondetur, quòd ille virtualis dolor, qui supponitur quoad perjurium oblitum (inclusus in illa detestatione specifica furti confessi), non est sufficiens materia sacramenti, cùm nullo modo tunc fiat sensibilis, neque per confessionem, neque aliunde. Ad secundam rationem respondetur, quòd concilium loquitur de eo quod per se, et ordinariè contingit, non autem de eo quod per accidens et raró evenit. Cæterùm semper consultum est, ut dolor eliciatur ex motivo generali; imò et necessarium, casu quo homo advertit posse habêre in anima alia mortalia oblita.

445. — Quæritur IX. An actus doloris debeat præcedere non solùm absolutionem, sed etiam confessionem?

Prima sententia affirmat, et hanc tenent *Laym. c. 4. n. 31. Pal. part. 7. num. 11.* item *Conc. et Bonasp. apud Conc. p.* 232. *num.* 3. Ratio, tùm quia dolor tamquam materia hujus sacramenti debet esse sensibilis, nec aliàs, nisi per confessionem sensibilis efficitur : ergò, si confessionem subsequitur, non est materia apta, tùm quia confessio non debet esse simplex narratio, sed accusatio dolorosa, directa ad remissionem peccati obtinendam, et ideò oportet, ut sit à dolore informata.

Secunda sententia verò communior negat, eamque tenent

Suar. disp. 20. sect. 4. n. 31. Bon. part. 2. n. 18. Lugo dist. 15. n. 13. Nav. Man. c. 1. n. 22. Holzm. n. 508. item *Dic. Tol. Fill. Major, Henr. Fag. etc. apud Salm. de pœnit. c. 5. p. 1. n. 24. et Conc. loc. cit.* valde probabilem putat, favetque Rituale Rom. *de Sacram. pœnit.* dicens: *Auditâ confessione* (confessarius) *ad dolorem efficacibus verbis adducere conabitur, etc.* Ex hoc videtur Rituale supponere, quòd benè sufficit dolor post confessionem elicitus. Sed rectè ajunt *Salm. ibid. n.* 26. quòd hæc secunda sententia sensu, quo eam explicant *Suarez* et *Dicastillus*, à prima non discrepat; *Laymann* enim, *Coninchius*, et *Palaus* nihil aliud exigunt, nisi quòd confessio non sit mera peccatorum narratio, sed sit accusatio suî ipsius ad absolutionem obtinendam. En verba *Laymanni*, quem sequitur *Palaus: Requiritur, ut dolor aliquo modo antecedat confessionem, quia externa peccatorum confessio debet procedere ab interna pœnitentia, eamque significare, quandoquidem materia sacramenti non est mera peccatorum explicatio, sed accusatio suî ipsius tendens ad absolutionem, ut explicat Coninchius.* Deinde ipse *Laymann cum Palao*, sententiam *Suarii* sectando, addit: *Ad hoc verò* (nempe ut confessio sit sacramentalis) *necessarium est, ut dolor animi post peccatorum narrationem habitus aliquo signo declaretur, saltem humiliando se coram sacerdote, et absolutionem petendo, seu expectando; tale enim signum relatum ad peccata paulò antè explicata veram rationem sacramentalis accusationis habet.* Non igitur hæ sententiæ sunt duæ, sed una; in tantum enim *Laymann* et alii requirunt, ut confessio sit dolorosa, sive quòd dolor confessionem præcedat, in quantum exposcunt, ut confessio non sit mera peccatorum narratio, sed habeat rationem accusationis sacramentalis; et ad hoc sufficit ut confessio fiat animo obtinendi absolutionem, et deinde dolor manifestetur saltem per petitionem, seu expectationem absolutionis, sic etenim confessio benè sacramentalis evadit. Addunt verò *Salmant. cit. n.* 26. *in fin.* quòd tantùm ad sedandos scrupulos solent confessarii, si de interna dispositione pœnitentis dubitent, excitare illum ad dolendum de peccatis paulò antè explicatis, quod fit, si dicatur: *De peccatis narratis doleo, et me accuso* (1).

(1) *In Hom. Ap. tr.* 16. *n.* 19. Sicut in prioribus hujus theologiæ moralis editionibus sententiam affirmativam probabilem tenet ac propterea in praxi

446. — Quæritur X. Per quantum temporis spatium actus doloris moraliter perduret ad validè suscipiendum sacramentum? *Suar. dist.* 20. *sect.* 4. *num.* 29. *et Escob. lib.* 14. *num.* 121. *cum Soto, Hurt. et Candido*, censent sufficere dolorem, qui longo tempore confessionem præcesserit, modò non sit retractatus. Sed meritò hos non approbat *P. Conc. p.* 235. *n.* 4. Alii autem, ut *Carden. in prop.* 1. *Innoc. XI. p.* 65. *nu.* 88. *Holzm. nu.* 510. *et Diana part.* 5. *tr.* 14. *r.* 67. *cum Præp. et Gran.* dicunt sufficere dolorem præcedentem per unum diem, modò fuerit elicitus in ordine ad confessionem: cùm enim confessio sit effectus illius doloris, dolor virtualiter perseverat. Consentit *Ronc. cap.* 3. *quæst.* 2. *r.* 2. etiamsi dolor præcesserit per aliquot dies, dummodò (ut hic auctor ait) virtualiter perseveret in aliquibus mediis, putà si pœnitens ex vi concepti doloris perstiterit in frequenti oratione, fuga occasionum, pœnitentiis, etc. Sed *Croix n.* 706. sentit, quòd si post dolorem elicitum pœnitens ad diversa se converterit, vel per moram notabilem animo ad alia se distraxerit, in praxi breviter dolor sit renovandus. Hoc tamen videtur potiùs ut consilium sequendum, quàm ut præceptum, cùm communiter doceant DD. cum *P. Conc.*, benè esse aliquam analogiam inter forum civile, et sacramentale; unde benè potest intercedere aliquod spatium inter dicussionem causæ, et sententiam, sed non tanta, quanta in foro civili (1).

447. — Quæritur XI. An, ut dolor sit materia apta, debeat esse elicitus cum intentione confessionis? Negant *Lugo dist.* 14. *n.* 37. item *Sporer, Moya, Gob. etc. apud Conc. p.* 232. *n.* 2., ac probabile putat *Tamb. l.* 1. *c.* 2. Ratio, tùm quia ex Trid. *sess.* 14. *cap.* 4., illa attritio dicitur disponere ad impetrandum gratiam in sacramento, quæ voluntatem peccandi excludit, cum spe veniæ; quæ omnia verificantur in casu nostro. Tùm quia tunc dolor, licèt non fuerit ordina-

sequendam, ast postea mutasse suam sententiam videtur, concilians utramque opinionem et ostendens, confessionem dolorosam evadere posse, etsi actus doloris confessionem ipsam non præcesserit.

(1) « Ego verò non dubito asserere, quoties confessio derivat ex peccatorum dolore, semper virtualiter perseverare dolorem saltem per » unum aut alterum diem, dum illa confessio est doloris effectus. Secùs » autem, si quis ex mera devotione aut ad votum aut pœnitentiam implen» dum, confiteretur. » *Ita S. Alph. in Hom. Ap. tr.* 16. *n.* 20.

Edit.

tus ad confessionem relatione antecedenti, ordinatur tamen relatione consequenti, eò quòd tunc adhuc verificatur dolor patefieri per confessionem. Affirmant verò *Bus. suprà*, *Bon. q.* 3. *part.* 2. *n.* 17. *Conc. l. c.* (Citatur etiam pro hac sententia *P. Suarez dist.* 20. *sect.* 4. *n.* 29., sed *Lugo loc. cit.* ostendit, quòd *Suar.* est potiùs pro sua sententia). Ratio, quia sicut minister, aut etiam suscipiens alia sacramenta debet per intentionem ordinare materiam ad sacramentum, prout ablutionem ad baptismum, vel tactum materiæ ad ordinationem, ita etiam suscipiens sacramentum pœnitentiæ debet ad illud ordinare dolorem, qui est hujus sacramenti materia. Prima sententia est probabilior, sed cùm secunda etiam sit probabilis, ante susceptionem sacramenti tutiùs docet *Carden. in prop.* 1. *Innoc. XI.* hanc esse sequendam.

448. — Quæritur XII. An si quis statim post absolutionem confitetur peccatum oblitum, teneatur novum elicere dolorem?

Prima sententia communior negat, et hanc tenent *Lugo dist.* 14. *n.* 27. *Anacl. n.* 72. *Viva q.* 3. *art.* 3. *n.* 8. *cum Perez, Henr. et communi*, *Roncaglia cap.* 3. *q.* 3. qui vocat moraliter certam. *Sporer nu.* 300. *Elbel p.* 214. *n.* 75. putat probabilissimam cum *Gob. Dic. Henr. Bosc.*, *etc.* item *apud Croix n.* 707. *Led. Salas*, *Escob. et Moya*, qui dicit esse indubitatam apud omnes, sed immeritò ut videbimus. Ratio, quia prior dolor se extendit etiam ad peccata oblita, quæ dum pœnitens immediatè confitetur, fit unum moraliter; rectè enim potest una materia proxima partialis plura constituere sacramenta; unde sicut cum una aqua plures possunt fieri baptismi, ita cum uno dolore, qui adhuc perseveret (ut hìc supponitur) plura possunt constitui sacramenta pœnitentiæ.

Secunda sententia verò affirmat, et hanc tenent *Bon. part.* 4. *n.* 1. *Vasq. quæst.* 92. *art.* 3. *dub.* 5. *n.* 10. *Fill. tr.* 6. *n.* 77. Ratio, quia per primam absolutionem jam completum est judicium; ergò si impertienda est nova absolutio, nova requiritur materia proxima. Et quamvis dolor in se moraliter perseveret, non tamen perseverat in ordine ad secundam absolutionem; ut enim suprà diximus in præcedenti Quæst. XI. probabiliter ad valorem sacramenti requiritur, ut dolor non solùm sit elicitus, sed etiam elicitus in ordine ad absolutionem. Cùm ergò hæc secunda sententia sit probabilis, imò probabilior, in praxi omninò sequendam esse dicunt *Croix*

num. 712. *et Conc. p.* 234. *num.* 5., saltem tutiùs censeo tenendam (1).

449. — Quæritur XIII. Quomodò eliciendus sit dolor in confessione venialium? Certum est, quòd etsi extra sacramentum *sufficit aliquis motus gratiæ vel charitatis ad ejus remissionem*, ut docet *D. Th.* 3. *p. q.* 87. *art.* 2, tamen in sacramento omninò requiritur dolor formalis, nec sufficit virtualis, ut communiter docent DD. cum *Roncaglia c.* 2. *q.* 2. *Conc. p.* 235. *n.* 6. *et Croix n.* 682. (contra paucos) ex *D. August. Epist.* 48. ubi scripsit : *Nec quemquam putes à quocumque seu magno seu parvo peccato ad correctionem sine pœnitentia posse transire.*

Sed dubitatur 1. an sit mortale confitêri venialia sine ullo dolore? Negant *Natalis Alex. de pœnit. art.* 7. *reg.* 20. *Juenin. de sacram. pœn. q.* 4. §. 2. *et Genettus t.* 4. *q.* 8. *in fine*, et dicunt non esse nisi veniale suscipere sacramentum sine certo dolore, quando materia tantùm levis affertur in confessione, et abest animus profanandi sacramentum; quia, ut supponunt, frustrare sacramentum in materia levi, non est nisi levis irreverentia. Sed per quantum huic opinioni acquiescere conatus sim, non potui, cùm hæc sententia opposita sit communi theologorum, ut vidêre est apud *Croix num.* 681. *Antoine p.* 501. *q.* 7. *et Lugo dist.* 14. *sect.* 8. *n.* 108., qui primam sententiam vocat omninò falsam; et ratio nimis urget, nam tota malitia culpæ in hoc casu consistit in injuria, quæ irrogatur sacramento, illud suo effectu frustrando; sive ergò sacramentum frustretur ex materia gravi, sive ex levi, nihil refert, quia semper eadem irreverentia sacramento infertur.

Dubitatur 2. an in confessione venialium sufficiat dolere de uno peccato sine alio? Negant aliqui apud *Suar. dist.* 20. *sect.* 6. *n.* 7. Sed oppositum est tenendum cum communi sententia, quam docent *Suarez l. c. Conc. p.* 235. *n.* 7. *An-*

(1) « Et quia hæc secunda sententia est probabilis, inquit pariter *S. Alph.* » *in Hom. Ap. tr.* 16. *n.* 22. ideò rectè dicunt *Croix* et *Concina*, hanc in praxi » tenendam. Intelligitur tamen hoc ante sacramenti susceptionem, quia post- » quam illud susceptum est, probabiles jam sunt omnes sententiæ oppositæ » trium quæsitorum antecedentium (n. 445. 446. 447.) unde post factum » rectè eas amplecti possumus. » *Confer notam ad n. seq.* 450 *positam.*

Edit.

toine p. 501. q. 7. Lugo dist. 14. num. 118. cum Henr. et Fag. et Escob. l. 14. nu. 166. cum Hurt. et Diana. Hinc sufficit de uno tantùm veniali pœnitêre, et proponere, cùm venialia non sint materia necessaria, sed tantùm sufficiens. Dicunt autem *Lugo nu. 133. Tamb. l. 1. c. 3. num. 9. et 10. Pal. ac Spor. apud Croix nu.* 910. sufficere etiam si quis doleat de multitudine, aut frequentia venialium, etsi non doleat de singulis in particulari; quia, ut dicunt, sicut quis potest dolêre de excessu distractionis in precibus, vel comestionis, ita de multitudine venialium. Et videtur favêre *D. Th. 3. p. q. 87. art. 1. ad 1.* ubi dicit sufficere *propositum se præparandi ad venialia minuenda.* Ergò sufficit dolor de ipsorum multitudine, propositum enim dolorem sequitur. Contradicunt tamen *Arriaga, et Dicast. apud Croix l. c.* dicentes dolorem, et propositum non tantùm debêre esse circa multitudinem emendandam, sed etiam circa ipsa venialia, quæ frequentiam constituunt. Sed hæ sententiæ facilè videntur posse conciliari, cùm impossibile sit dolêre de multitudine, et non dolêre saltem de illis posterioribus culpis, per quas constituitur multitudo, quia circumstantia hæc excessûs abstrahi non potest à culpis ipsis : tunc enim in obliquo saltem doleres de culpis, et recto et principaliter de excessu. Rectè etiam dicit *Croix n. 913. cum Suar. et Tann.* (*contra Bosco, etc.*) quòd benè quisque potest dolêre de venialibus deliberatis, et proponere omnia illa vitare; de semideliberatis autem sufficit dolêre quòd ea commiserit, et inposterùm velit attendere ad ipsa vitanda quantum humanæ fragilitati permittitur. Et hæc sunt juxta doctrinam *D. Thomæ*, qui *d. quæst. 87. art. 1. ad 1.* sic ait : *Pœnitentia de peccatis mortalibus requirit, quòd homo proponat abstinêre ab omnibus et singulis...; sed ad pœnitentiam peccatorum venialium requiritur, quòd homo proponat abstinêre à singulis, non tamen ab omnibus, quia hoc infirmitas hujus vitæ non patitur. Debet tamen habêre propositum se præparandi ad venialia minuenda.*

§. II.

De quæstionibus pertinentibus ad propositum.

450. — Quæritur I. An in sacramento pœnitentiæ sufficiat propositum virtuale, sive implicitum, inclusum in dolore?

Prima sententia negat, et hanc tenent *Suar. dist. 2. sect. 4. num. 34. Bellarm. lib. 2. de pœnit. c. 6. et 7. Bonac. q. 5. part. 8. nu. 2. Conc. p. 237. n. 15. cum Scoto, Caj. Cano, etc.* item *Val. Tolet. Reg. Hen. et apud Croix n.* 894. qui ait oppositam non esse certam. Ratio, quia, licèt dolor includat necessariò propositum, tamen Tridentinum *sess. 14. c. 4.* requirit propositum formale; dicens, *cum proposito non peccandi de cætero.*

Secunda sententia affirmat, dummodò dolor eliciatur ex motivo universali, et hanc tenent *Lugo dist. 14. nu.* 52. *Carden. in prop. 1. Innoc. XI.* (qui vocat moraliter certam) *Laym. c. 4. n. 6. Anacl. n. 49. Viva quæst. 3. ar. 3. n. 1. Elbel n. 87. cum Mastrio, Sporer, Gobat. etc. ac Salm. de pœnit. c. 5. p. 4. n. 54. cum Nav. Fill. Vill. etc.* Ratio quia concilium *loc. cit.* subdit, quòd attritio, si voluntatem peccandi excludit cum spe veniæ, disponit hominem ad impetrandam gratiam in sacramento; ergò quoties has requisitas conditiones habuerit attritio, jam sufficiènter disponit ad sacramenti valorem.

Tertia sententia verò, quam tenet *Holzmann n.* 401. asscrens hanc esse communem cum *Suarez, Bellarm. et Bon.* dicit, quòd si pœnitens cogitet de vita futura, debet formaliter proponere emendationem, quia (juxta Tridentinum) quisque per pœnitentiam debet novam inchoare vitam; unde non videtur satis pœnitêre, qui cogitans de vita futura, expressè non proponit emendari. Neque huic obstat dicere cum *Viva*, quòd concilium tres tantùm partes sacramenti assignat, scil. contritionem, confessionem, et satisfactionem; unde si requireretur etiam propositum formale, partes non tres, sed quatuor essent. Nam benè respondet *P. Concina*, quòd contritio duobus constat; nempe dolore, et proposito explicito. Secùs verò si pœnitens nihil cogitet de futuro, putà si quis sit in extremo vitæ constitutus; reverà enim in quocumque dolore propositum necessariò continetur, patetque quòd taciti et expressi eadem est efficacia. Hæc duæ ultimæ sententiæ sunt quidem probabiliores, sed quia prima non caret suâ probabilitate, in praxi ante factum tutiùs sequenda est, ut rectè dicunt *Bon. Croix l. c.* Dico ante factum, nam dicunt *Croix n. 680. Viva in prop. 65. Innoc. XI. n. 16. Elbel de pœnit. p. 216. n. 84. Gob. et Bon. ib. cum Bellarm. Suar. Vasq. Reg. Henr.* quòd si bonâ fide cum vero dolore

confessus fueris sine proposito formali, non tenêris confessionem repetere; quia, esto communiùs non liceat sacramentum suscipere cum opinione quæ non sit moraliter certa, ne sacramentum exponatur periculo frustrationis; tamen non tenêris repetere confessionem, si probabiliter validè es jam confessus, cùm præfatum periculum tunc non ampliùs adsit. Nihilominùs nec etiam valeo huic sententiæ acquiescere; ratio, quia cùm prima opinio sit sufficienter probabilis, pœnitens qui gravem culpam et certam perpetravit, tenetur de ea confessionem explêre, non tantùm probabiliter, sed etiam certè validam (1).

451. — Quæritur II. Quænam sint conditiones necessariò requisitæ ad propositum? Hìc ante omnia advertendum, rem valde difficilem esse quòd peccatores frequenter ex consuetudine in mortalia labentes cum vero proposito ad confessionem accedant; quapropter in hoc confessarius sedulò incumbere debet, maximè si pœnitens alicui vitio magnam habuerit adhæsionem. Tres autem sunt conditiones veri propositi, nempe ut sit firmum, universale, et efficax.

I. Propositum *firmum* importat, ut pœnitens habeat voluntatem omninò deliberatam non recidendi, et sit animo ita

(1) Idem *S. Alphonsus* docet *lib.* 1. *n.* 51. *lib.* 2. *n.* 2. *et lib.* 6. *n.* 432. *in nota*. Contrariam verò stabilit sententiam *in Hom. ap. tr.* 16. *n.* 26. ast cùm constet, auctorem magnam Moralem præ textu *Hom. ap.* semper curasse eamque in dies ad finem vitæ usque emendasse (quod de *Hom. ap.* dici nequit), ipsa utique textui *Hom. ap.* præferenda ac proinde in quæstione præsenti sententia auctoris in magna Morali tenenda est. Objici posset : ex ipsis principiis auctoris opinionem probabilem non adhibendam quidem esse in susceptione sacramentorum, ast sacramento suscepto, standum esse in dubio pro valore actûs, ideoque in re præsenti confessionem probabiliter validam non esse repetendam. Sed dicimus, quòd si hoc verum foret, immunes etiam evaderemus à repetenda confessione, quæ facta fuisset penes confessarium jurisdictionem tantùm probabilem habentem, quod sanè nullus moralista non negabit. Procul dubio quidem standum pro valore actûs, cùm lex sit adimpleta, imò confessiones præteritæ non sunt repetendæ, quoties non constet, ipsas fuisse invalidas, ast hìc agitur nec de servandis legibus nec de bonitate actuum suscipientium sacramenta dijudicanda, sed de natura sacramenti seu de quadam proprietate probabiliter ex jure div. ad valorem sacramenti requisita. Hinc *S. Alphonsus lib.* 1. *n.* 51. etiam docet suscipientes sacramenta opinione probabili uti non posse, ministrorum instar, qui tenentur in tali casu sacramentum repetere. Licèt enim post susceptum sacramentum nullum adsit periculum frustrandi sacramentum, opinio tamen merè probabilis non efficiet, ut v. g. confessio probabiliter valida, post factum jam fiat certè valida.

Edit.

dispositus, ut nullius mali timore, et nullius boni cupidine peccatum in posterùm admittere velit.

Sed hic dubium fit, an prudenter credi possit, quòd firmum habeat propositum pœnitens, qui asserit nolle ampliùs relabi, sed certò credit se relapsurum?

Prima sententia affirmat, et hanc tenent *Nav. Man. c.* 9. *n.* 18. (qui asserit communem) *Laym. cap.* 4. *n.* 8. *Sporer p.* 204. *n.* 310. *Pal. part.* 2. *n.* 15. item *Suar. Sylvest. Con. Henr. Vega, Dic. apud Salm. tr.* 6. *c.* 5. *p.* 4. *n.* 53. Ratio, quia propositum voluntatis non relabendi benè consistere potest cum judicio intellectûs de lapsu futuro ex cognita fragilitate. Sed pace tantorum DD. omninò sequendam puto oppositam sententiam, quam tenent *Busemb. suprà n.* 10. *Concina p.* 255. *n.* 3. *et Croix l.* 6. *part.* 2. *n.* 1822. *v. Objic.* Non nego quòd speculativè loquendo benè posset consistere firmum propositum voluntatis cum cognitione relapsûs; sed cùm quis certò credit se relapsurum, practicè certam suspicionem præbet propositum suæ voluntatis non esse satis firmum; impossibile est enim, ut quis firmiter proponat se emendare, sciens quòd Deus suam gratiam coadjuvantem non denegat facienti quantum in se est, et his non obstantibus credat certò se ad sua peccata rediturum. Unde rectè ait *Croix l. c.* quòd talis pœnitens priusquam absolvatur, disponi debet, ut speret, non per vires suas, sed per Dei auxilium à peccatis liberatum iri. Secùs verò dicendum, si pœnitens ex sua præterita fragilitate timeret relapsum; communiter enim dicunt DD. cum *Nav. c.* 3. *n.* 13. *Croix lib.* 6. *p.* 2. *n.* 1735. *et aliis*, quòd ad serium propositum non requiritur ut credatur nullus relapsus secuturus, sed satis esse nunc adesse seriam voluntatem non relabendi; nam benè potest consistere voluntas resipiscendi cum timore lapsûs ex mutatione voluntatis. Hinc rectè inquit *Gerson tract.* 8. *super Magnif. part.* 3. quòd pœnitens confessario interroganti: *Credis tu quòd nunquam cades in tale peccatum? respondeat, ego fragilis formido lapsum, non tamen volo nunc casum; de futuro misericordiæ Dei me commendo, deprecans, ut me custodiat à peccato, quòd si ceciderit fragilitas mea, deprecor, ut resurgam.*

II. Requiritur, ut propositum sit *universale* circa peccata mortalia; quidquid enim dicunt *Aversa, Dicast. Hurtad. et Platell. ap. Croix n.* 898. asserentes, quòd, sicut sufficit dolor

particularis, ita etiam particulare propositum, modò excludat positivam peccandi voluntatem; oppositum tamen omninò est tenendum cum sententia communi, quam docent *Laym. c.* 4. *n.* 20. *Pal. p.* 2. *n.* 16. *Lugo dist.* 14. *n.* 32. *Concina p.* 259. *n.* 10. *Mazzotta t.* 7. *p.* 343. *et Croix l. cit. cum Nav. Con. Tamb. Escob. et aliis passim, ex D. Th.* 3. *p. q.* 87. *art.* 1. *ad* 1. ubi ait : *Pœnitentia de peccatis mortalibus requirit, quòd homo proponat abstinêre ab omnibus, et singulis.* Ratio, quia licèt dolor particularis, putà, si concipiatur ex turpitudine speciali (ut diximus *n.* 443.) alicujus criminis, satis sit ad valorem confessionis, cùm dolor respiciat tantùm peccata commissa, quæ pœnitens detestari debet; non tamen sufficit propositum particulare, cùm quisque teneatur absolutam et positivam habêre voluntatem omnia mortalia vitandi. Unde Tridentinum *sess.* 14. *c.* 4. loquens de contritione in genere, dicit, *est animi dolor ac detestatio de peccato commisso*, non dicit de omnibus peccatis; loquens verò de proposito, dicit, *cum proposito non peccandi de cætero;* particula autem *non* utique importat propositum universale vitandi omnia mortalia. Secùs verò est de proposito circa venialia; in his enim sufficit (ut docet idem *D. Th. l. c.*) quòd pœnitens proponat abstinêre ab aliquo, absque eo quòd proponat abstinêre ab omnibus.

III. Requiritur, ut propositum sit *efficax*, id est aptum efficere quod proponitur; et ideò oportet, quòd pœnitens non solùm proponat peccatum vitare, sed etiam media adhibêre ad peccatum vitandum, et signanter occasiones proximas peccandi, ut communiter docent DD. *Vide Sporer p.* 205. *n.* 313. Non semper autem verum est, tunc solùm propositum esse efficax, quando efficitur id quod proponitur; aliàs quoties pœnitens recideret, toties teneretur repetere confessiones; relapsus enim non semper est signum propositi infirmi, sed sæpiùs tantùm signum est mutatæ voluntatis; nam benè potest accidere, quòd quis verum habeat amorem Dei prædominantem, et firmum propositum nunquam peccandi, et nihilominùs statim peccet, prout D. Petrus verè proposuit potiùs mori, quàm Christum negare, et tamen ad primam ancillæ vocem negavit. Id sanè probatur ex *D. Gregorio* (*Hom.* 30. *in Evang.*) qui dixit : *In quorumdam corda venit Deus, et mansionem non facit....; ad perpetranda pec-*

cata redeunt, ac si hæc minimè planxissent. Confirmatur ex Rituali Rom. ubi dicitur : *In peccata facilè recidentibus, utilissimum fuerit consulere, ut sæpè, putà semel in mense, vel certis diebus solemnibus, confiteantur, et, si expediat, communicent.* Principalis autem efficacia propositi (ut suprà innuimus) consistit in avellendis occasionibus proximis peccandi, aut in mediis debitis adhibendis, ut ipsæ, si sint necessariæ, ex proximis fiant remotæ. Unde hìc diligenter de his agere oportet.

452. — Quæritur III. Quomodo se gerere debeat confessarius cum iis, qui sunt in occasione peccandi (1)? Et hìc dubitatur 1. Quotuplex sit occasio, et quotuplex periculum peccandi? Occasio distinguitur 1. in proximam, et remotam. Occasio *remota* est illa, in qua homines constituti regulariter ut plurimùm non peccant. Occasionem verò *proximam* alii, ut *Nav. Man. cap. 3. n. 14. Bon. de matr. dist. 4. p. 14. n. 11. Laym. de pœn. c. 4. num. 9. Conc. p. 260. n. 13. et Spor. n. 323.* definiunt esse illam, in qua creditur pœnitens nunquam vel raró à peccato abstinêre. Sed definitio hæc non placet; meliùs dicendum cum *Sanch. Dec. l. 1. c. 8. n. 1. Holzm. n. 500. Lugo d. 14. n. 149, Suar. d. 32. s. 2. num. 4. Cont. Tourn. de peccatis part. 1. cap. 2. Wigandt tr. 5. n. 50. Croix lib. 5. n. 252. Viva de pœn. qu. 3. art. 4, n. 5. P. Segneri Conf. instr. c. 5. et Ronç. c. 4. q. 1. r. 1.* quòd occasio proxima *per se* est illa, in qua homines communiter ut plurimùm peccant : proxima autem *per accidens*, sive respectiva est illa, quæ, licèt per se respectu aliorum non sit proxima, eò quòd non sit apta de sua natura communiter inducere homines ad peccatum, tamen respectu alicujus est proxima; vel quia hic in illa occasione, etsi non ferè semper, nec frequentiùs, frequenter tamen cecidit; vel quia, spectatâ ejus præteritâ fragilitate, prudenter timetur ipsius lapsus. Unde perperam dicunt *Nav. c. 3. num. 17. Lug. dist. 14. n. 150. et Viva q. 3. art. 4. n. 5. cum aliis*, non esse in occasione proxima adolescentes, qui laborando

(1) Confer compendium hujus tractatus de occasionariis et recidivis in *Praxi Confessariorum*, quam in fine Operis invenies, cap. IV. et V. n. 63. — 80. aut in *Hom. Ap. tract. ultim. n. 1.* — 18. positum.

Edit.

cum fœminis peccant consensu, verbis, aut tactibus, eò quòd (ut dicunt) non ferè semper in talibus occasionibus peccant; nam, ut diximus, ad occasionem proximam constituendam sufficit, ut homo frequenter in ea labatur. Notandum verò, quòd aliquando occasio, quæ respectu aliorum communiter est proxima, respectu hominis valde pii et cauti poterit esse remota, ut benè advertunt *Holzm. et Croix l. c.*

Distinguitur 2. occasio in voluntariam, et necessariam. *Voluntaria* est quæ facilè dimitti potest: *necessaria*, quæ physicè, vel moraliter non potest avelli.

Periculum autem proximum aliud est formale, aliud materiale. *Formale* est illud, quod est proximè conjunctum cum peccato, ita ut homo in eo constitutus probabiliter peccabit, sive in peccatum consentiet; et hoc periculum semper vitandum est. Intelligendum tamen hoc (ut benè advertit *Croix l. 5. n.* 264.), si periculum sit consensûs, non autem simplicis tentationis, aut motuum. *Materiale* verò est illud, quod cum peccato non est proximè conjunctum, sed tantùm remotè, ratione necessitatis et mediorum, quæ homo adhibet ad peccatum vitandum; unde tunc accidet quòd occasio de se sit proxima, et periculum remotum: prout evenire potest in chirurgo, qui in medendis partibus secretioribus puellæ utique esset in occasione proxima peccandi, sed ratione necessitatis, et officii, si debitas adhibeat cautiones piarum cogitationum, precum, protestationis de non consentiendo, benè poterit à culpa excusari; quia tunc divinâ adjuvante gratiâ, periculum fit remotum et materiale. *Vide Croix l. 5. n.* 264.

Ex præmissis infertur esse in occasione proxima qui domi retinet mulierem, quacum sæpè peccavit. Et hìc notandum, quòd si quis non habet ad suam dispositionem mulierem, quacum peccat, sed cum ea peccat semper ac accedit in illius domum, tunc illuc accedere erit occasio proxima, etiamsi semel in anno accederet, et peccaret. 2. Qui in ludo frequenter labitur in blasphemias, vel fraudes. 3. Qui in aliqua domo, caupona, aut conversatione incidit in ebrietatem, rixas, verba aut gestus lascivos. Hujusmodi pœnitentes non sunt absolvendi regulariter, nisi priùs occasionem deseruerint. Pariter non possunt absolvi illi, qui, licèt in occasione non peccent, aliis tamen scandalum præbent, ut com-

muniter docent *Palaus tr. 2. dist. 2. part. 9. n. 19. Bon. de matr. dist. 4. part. 14. num. 12. et Salm. tr. 6. c. 3. p. 4. n. 62. cum Nav. Graff. Candido, Lop. etc.* Addunt *Croix l. 5. n. 269. et Cont. Tourn. loc. cit. cum Cabass.* quòd, cùm occasio externa conjungitur cum passione, aut tentatione vehementi, vel habitu vitioso, vel forti tentatione, peccat qui eam non relinquit, etsi necdum cesserit tentationi; quia raró accidet, quòd talis se continebit, si ab occasione non separetur: unde ait *Cont. Tourn. ibid.*, quòd ancilla vividè sollicitata ab hero tenetur ab illius domo discedere; qui enim liberè commoratur, ubi tam periculosè ad malum allicitur, non potest rationabiliter sperare victoriam tentationis, nisi auxiliis gratiæ extraordinariis, quæ sperari sine temeritate nequeunt ab eo, qui liberè periculum vitare potest, et non vitat. Hæc tamen intelligenda sunt, si hujusmodi persona sit fragilis, et parùm devota; nam si esset pietati dedita, et cauta, et opportuna adhiberet remedia ad tentationes repellendas ac passioni obviandum, tunc eam non obstringerem ad occasionem auferendam.

Dicit autem *Ronc. c. 5. q. 8.* non esse negandam absolutionem juveni et puellæ, qui aliquo tempore se invisunt animo matrimonium contrahendi; nemo enim (ait) tenetur ducere personam ignotam, sed per aliquod tempus potest experiri, quibus moribus alter sit præditus. Hæc assertio speculativè loquendo videtur rationabilis; sed ego experientiâ doctus vix semel vel iterùm permitterem sponso ad domum sponsæ accedere, vel sponsæ aut parentibus illum in domo excipere, raró enim reperi, qui in tali accessu non peccaverit, saltem verbis aut cogitationibus, cùm omnes aspectus, et colloquia inter hujusmodi sponsos sint incentiva ad peccandum, et moraliter impossibile sit ipsos invicem tractare, et stimulos turpes non sentire ad ea, quæ tempore conjugii inter se futura sunt. In his autem omnibus, præsertim ubi turpium lapsuum periculum imminet, advertat sedulus confessarius, quòd nunquam crudeliùs se geret cum pœnitente quàm benigniùs agendo, et quò majorem severitatem adhibebit, eò meliùs illius saluti consulet. *D. Thomas à Villanova* (*Fer. 6. post Dom. 4. Quad.*) vocat confessarios *impiè pios, qui ne confitentem contristent, illum in sua nequitia manère permittunt.* Nec confessarius turbari debet, si pœnitens dicat in hujusmodi casibus scanda-

lum oriri, si post confessionem ampliùs non accedat ad illam domum, si mulierem expellat, aut aliud simile effugiat periculum; nam illi suadêre debet, quòd reverà potiùs scandalo erit, si post confessionem occasionem non auferat: aut enim alii suum peccatum aut periculum ignorant, et tunc nihil mali suspicabuntur, putà si quis famulam dimittit, vel si ab accessu in aliquam domum se abstinet; vel jam alii id animadverterunt, et tunc famam potiùs recuperabit, quàm amittet.

Ex his omnibus concludo, quòd ordinariè loquendo nunquam absolvi debet pœnitens, qui versatur in occasione proxima voluntaria, etiamsi extraordinaria signa doloris afferat, antequam occasionem removeat; occasio enim extrinseca, præsertim ubi agitur de vitio turpi, quando præsens est, ita mentem excæcat, ut omnia proposita è memoria deleat, et ad peccata ita impellit, ut aliquis, etiamsi certam suam damnationem ab illo crimine secuturam cognosceret, adhuc à peccato non desisteret. *Vide mox infrà n.* 454.

453. — Dubit. 2. An absolvi possit, qui se exponit probabili periculo peccandi? Affirmant *Mendo*, *Gob. et Caram. apud Viva in prop.* 41. *damn. ab Alex. VII.* et *Hozes*, *Lumb. etc. ap. Croix l.* 4. *n.* 257. et consentit *Spor. n.* 324. modò adsit rationabilis causa; quia (ut ajunt), cùm probabile sit quòd ille peccabit, et probabile quòd non peccabit, potest sibi formare conscientiam certam, et proinde judicium practicum non fore peccaturum. Sed hanc opinionem jam refutavimus *l.* 2. *n.* 63. *cum Busemb. Croix*, *Carden. Eliz. etc.* Hìc addo auctoritatem *D. Th.* 2. 2. *q.* 10. *a.* 9. ubi id expressè reprobat, dicens: *Infirmi in fide, de quorum subversione probabiliter timêri possit, prohibendi sunt ab infidelium communione.* Ratio est, quia, cùm adsit probabilitas labendi, jam adest formale periculum lapsûs, quod (ut diximus) omninò est fugiendum, quando occasio est voluntaria; secùs verò, si necessaria (ut diximus *l.* 2. *n.* 63. de medico et parocho). Imò rectè sentiunt *Pal. t.* 1. *tr.* 2. *d.* 2. *p.* 2. §. 3. *n.* 9. *cum Suar. et Soto*, *Bann. ap. Cont. Tourn. de præc. Decal. cap.* 1. *art.* 3. *sect.* 4. *punct.* 1. *post concl.* 2. *v. Major.* item *Salm. Val. et Azor citati l.* 3. *n.* 26. *v. Pariter*, quòd in necessitate extrema spirituali proximi non solùm potes, sed tenêris illi succurrere cum tali periculo probabili, quia tunc necessitas

efficit, ut periculum evadat remotum; unde, si potes, tenêris; idque docet idem *D. Thom. loc: mox cit.*, ubi, postquam dixit prohibendos esse à communione infidelium eos, de quorum salute probabiliter timetur, addit nisi urgeat necessitas. Dicit tamen *Cont. Tourn. loc. cit. v. contrarium, cum Sylvio*, quòd si periculum sit tale, ut probabilior sit lapsus, tunc nullo modo potes, nec debes illi te exponere, quia quisque plùs suam quàm aliorum salutem respicere debet. Sed huic responderi posset, quòd in tali casu extremæ necessitatis, modò lapsus non sit moraliter certus, licèt sit probabilior, teneréris te fortiùs præmunire òrationibus, et operibus piis, et deinde fidere de majori auxilio Dei; rationabiliter enim tunc esset sperandum, fore, ut Deus augeat auxilium, ubi major urgebit necessitas.

454. —Dubitatur 3. An pœnitens, qui versatur in occasione proxima voluntaria, possit unquam absolvi? Hìc ante omnia oportet animadvertere quatuor propositiones proscriptas in hac materia: I. Propositio 41. damnata ab *Alex. VII.* dicebat: *Non est obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarii* (*vulgò* regalò), *dum, deficiente illâ, nimis ægrè ageret vitam, et aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, et alia famula nimis difficilè inveniretur.* II. Prop. 61. damn. ab *Innoc. XI.* dicebat: *Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest et non vult omittere, quinimò directè et ex proposito quærit, aut ei se ingerit.* III. Prop. 62. ad eodem *Innoc.* damn. *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.* IV. Prop. 63. *Licitum est quærere directè occasionem proximam peccandi, pro bono spirituali vel temporali nostro, vel proximi.* Sed dubium fit, an qui non adhuc occasionem proximam removerit, possit primâ vel secundâ vice absolvi?

Prima sententia affirmat, et hanc tenent plures auctores, prout *Suarez d. 32. sect. 2. n. 3. Pal. t. 2. tr. 2. dub. 2. p.* 9. §. 3, *n.* 18. *Spor. n.* 323. *Elbel n.* 108. *Mazzotta t. 3. p.* 577. *Viva in prop. 41. damn. ab Alex. VII. n.* 16. (citans *Cajet. et Cordub.*, sed *P. Milante* negat hos AA. esse pro hac sententia) et *Holzm. t. 2. p. 148. n. 584. cum Tambur. ac communiori*, ut asserit: et consentit *Ronc. c. 4. q. 2.*, pro prima

vice, casu quo pœnitens nondum advertit ad obligationem removendi occasionem. Ratio, quia (ut ajunt) talis pœnitens potest esse benè dispositus ad absolutionem, etiam nondum occasione dimissâ, si verè proponat dimittere. Sed hìc distinguendum cum *S. Carolo Borromæo* (*in Instruct.* suis confessariis tradita) inter occasiones quæ *sunt in esse*, prout cùm aliquis concubinam domi detinet, vel dum aliqua famula peccat cum hero, quoties ab eo tentatur : et inter occasiones quæ *non sunt in esse*, utpote si quis ludendo prolabitur in blasphemias, aut versando in cauponis prorumpit in rixas et ebrietates, aut convivendo cum sociis, ruit in verbis et cogitationibus obscœnis, etc. In occasionibus hujus secundæ speciei, quæ *non sunt in esse*, rectè docet *S. Carolus*, quòd si pœnitens firmè proponat ab eis se cavêre, potest per unam aut duas, etiamque tres vices absolvi. Quòd si postmodum emendatio non apparet, differri ei debet absolutio, donec ille cum effectu occasionem derelinquat. In occasionibus verò prioris speciei quæ *sunt in esse*, ait *S. Carolus*, pœnitentem neque primâ vice absolvendum (quascumque promissiones proferat), nisi priùs occasionem amoveat. Et hanc sententiam censeo (saltem ordinariè loquendo) omninò sequendam; eamque tenent *Cardenas* in prop. 61. damn. ab *Innoc. XI. cum Bon. Villal. et Candido, Cont. Tourn. de peccat. part.* 1. *cap.* 2. *append. Reg.* 1. *Conc.* p. 658. *n.* 1. *P. Segneri Instr. Conf. c.* 5. *Auctor libri* cui titulus : *Istr. per li Confessori novelli t.* 1. *n.* 227. item *Nav. Man. c.* 16. *n.* 20. ubi ait : *Concubinarius cohabitans concubinæ non debet absolvi, antequam ab ea separetur. Coninch. d.* 8. *de pœnit. d.* 17. *n.* 113. ubi : *Eos, qui vivunt in concubinatu, nullo modo extra casum gravis necessitatis expedit absolvere, antequam de facto separentur. Azor p* 8. *l.* 3. *c.* 3. *q.* 2. *Resp. non posse licitè eum absolvi, antequam ab ea* (scil. concubina) *separetur;* item *Rodr. Sylv. Fernand. Margarita, etc. ap. Pal. dict. n.* 18. ex *D. Augustino in c. Satisfactio, de pœn. dist.* 3. ubi sic dicit : *Satisfactio pœnitentiæ est peccatorum causas excidere, neque eorum suggestionibus aditum indulgêre.* Ergò tenetur pœnitens ante absolutionem occasionem auferre, aliàs suggestionibus aditum non præcluderet. Ratio 1. hujus sententiæ (ut ait *Cardenas*) videtur esse, quia prima sententia videtur damnata in præfata prop. 61. ab *Innoc. XI.* Sed hæc ratio non convincit; nam

aliud est posse absolvi qui occasionem *non vult omittere*, ut dicebat propositio, aliud, qui licèt non velit omittere ante absolutionem, benè tamen vult omittere statim post absolutionem. Ratio 2., quia præceptum tollendi occasionem voluntariam est negativum, id est non permanendi in occasione (prout est præceptum non retinendi alienum), et hoc obligat semper et ad semper: unde qui potest occasionem statim removère, et non removet, est in actuali transgressione præcepti, et ideò indispositus. Sed hæc ratio neque omninò satisfacit, vel saltem intelligenda est in solo casu, quo pœnitens nolit statim post absolutionem tollere occasionem, et tantùm promittat auferre in futurum; at si pœnitens in actu confessionis firmè proponeret occasionem removêre statim ac domum redit, non video cur dicendus esset hic indispositus, et quòd præcepto contraveniat. Ratio potior et vera hæc mihi videtur esse: ablatio occasionis est res magnopere ardua, et non fit nisi quis magnam vim sibi inferat, ut avellatur ab illa occasione, ad quam propter præteritam sui animi adhæsionem remanet valde propensus; et ideò, si occasio non aufertur ante absolutionem, pœnitens de facili post absolutionem se decipiet, falsò sibi suadendo quòd tentationibus resistet, et sic, occasione non dimissâ, profectò redibit ad vomitum. Qua de re, si talis vellet absolvi, antequam occasionem deserat, esset indispositus, quia se constitueret in probabili periculo infringendi propositum: ac propterea confessarius, qui eum absolveret, ipsum relinquendo in tali periculo, utique peccaret tam contra officium judicis, quàm medici, quia absolveret indispositum, non applicando illi remedium suæ saluti necessarium.

Dices: Pœnitens qui habet pro se opinionem probabilem, debet absolvi, quia cùm sit dispositus, habet jus ad absolutionem, juxta dicenda *n.* 604. Ergò si quis efformaret sibi conscientiam probabilem juxta primam sententiam, teneretur confessarius eum absolvere. Respondetur 1. quòd illicitum est (ut diximus mox suprà *num.* 453.) se voluntariè exponere probabili periculo peccandi, unde peccat pœnitens, qui vult absolutionem recipere, antequam occasionem dimittat, cùm se immittat in probabile periculum infringendi propositum, et ideò tamquam indispositus nullum jus habet ad absolutionem. Respondetur 2. Dato et

non concesso, quòd pœnitens possit absolvi semel vel iterùm ante dimissam occasionem, tamen, ut communiter dicunt DD. et ipsi adversarii concedunt, pœnitens non habet jus ut statim absolvatur; et propterea benè potest (et si potest, tenetur confessarius, ut partes sui muneris rectè agat) tamquam medicus differre illi absolutionem, usquedum occasionem auferat.

Dixi tamen *ordinariè;* nam meritò excipiendus est 1. cum *Lugo d. 14. n. 151. Holz. n. 586. et Spor. n. 325.*, casus quo pœnitens afferat extraordinaria signa doloris, quia tunc propter hujusmodi signa confessarius prudenter potest judicare non adesse in pœnitente periculum illud proximum infringendi propositum; signa enim illa indicant pœnitentem uberiorem recepisse gratiam, quâ magis constanter se geret in occasione removenda. Nihilominùs, ait *Ronc.*, quòd ipse etiam in hoc casu absolutionem differret, usquedum occasio auferatur, si absolutio commodè differri posset; et ita etiam ego agerem.

Excipiendus 2. cum *Viva loco suprà cit.* casus quo pœnitens, si absolutio differatur, non possit ad confessarium redire; vel nonnisi post longum tempus: tunc enim, si ille jam fuerit confessus peccata sua, et confessarius prudenter judicare valeat eum firmam habêre voluntatem tollendi occasionem statim ac poterit, tunc potest et debet ipsum absolvere, quia tunc pœnitens habet jus, ut statim absolvatur. Nec obstat dicere, quòd ipse tunc remaneret in eodem periculo (ut mox dictum est) infringendi propositum. Nam respondetur, quòd hoc casu tale periculum de proximo fit remotum: sicut enim ratione gravis damni (ut infrà dicetur) non tenetur pœnitens occasionem auferre, eò quòd periculum per se proximum ratione illius necessitatis evadit remotum; ita in casu nostro periculum illud infringendi propositum fit remotum ratione magni oneris, quod pœnitens deberet subire iterùm repetendi confessionem apud alterum; tunc enim est constitutus in morali necessitate recipiendi absolutionem, antequam occasionem dimittat. Hoc tamen non admittendum, si pœnitens ab alio confessario jam fuerit admonitus de occasione tollenda, et non abstulerit; quia tunc habetur tamquam recidivus, et minimè est absolvendus, nisi fortè afferat extraordinaria signa doloris, ut suprà.

455. — Dubitatur 4. An possint absolvi, qui sunt in occasione proxima necessaria? Ut suprà innuimus, illa quidem dicitur occasio necessaria, quæ non potest relinqui vel physicè, vel moraliter; *physicè*, nempe si quis esset in carcere aut triremi, à quo discedere non posset; vel si esset in articulo mortis, in quo non haberet tempus vel modum expellendi amicam: *moraliter* verò, nempe si occasio tolli non posset sine scandalo; in his casibus benè absolvi potest, occasione non sublatâ, cùm non teneatur pœnitens tunc illam auferre. Sed hìc dubium fit, an possit quis manêre in occasione proxima, si aliter deberet pati notabile detrimentum temporale in vita, fama, aut fortunis? Negat *Merbesius de pœnit. diss. 4. n. 11.* dicens, pro nullo damno temporali aliquem excusari à dimittenda occasione proxima; et in parte consentit *Wig. tr. 5. n.* 50. ubi ait, esse obligationem auferendi occasionem, etiamsi infamia sit subeunda. Communiter tamen affirmant DD. non tenêri pœnitentem occasionem dimittere, si aliter grave damnum temporale passurus sit, dummodò interim sit paratus uti mediis præscriptis; ita *Nav. Man. c. 3. n.* 20. *Sanch. Dec. l. 1. cap.* 8. *n.* 3. *Lugo d. 14. n. 152. cum communi, Pal. tr. 2. d. 2. p.* 9. *§. 3. num.* 8. *Cont. Tourn. de peccat. part. 1. cap. 2. append. Reg. 3. Anacl. p. 619. n. 46. Holzm. n.* 580. *v. Dixi, Bonac. de matr. q. 4. p. 14. n. 11. Viva qu. 3. a. 2. n. 6. Elbel num.* 104. *Laym. c. 4. n. 9. Renzi c. 2. sect. 1. qu. 15. Sporer num.* 326. (qui tamen *n.* 528. cum *Palao* non excusat aliquem mediocriter divitem, qui ne patiatur damnum centum ducatorum, occasionem non vellet deserere) et consentit *Concina p. 265. n.* 17. si pœnitens ex dimissione occasionis deberet pati infamiam, aut gravissimum detrimentum. Ratio, quia occasio peccandi non est in se peccatum, neque affert necessitatem peccandi; quapropter benè potest cum ea consistere vera detestatio peccatorum, et firmum propositum non relabendi, ac adhibendi debita remedia. Et quamvis præceptum vitandi occasionem proximam per se obliget ad non permanendum in occasione, tamen illud intelligendum est obligare, cùm quis voluntariè in occasione persistit, non verò si maneat ex necessitate; moraliter autem hæc necessitas intervenit, quando sine magno detrimento, aut incommodo nequit occasio dimitti; etenim tunc periculum formale et proximum opportunis adhi-

bitis mediis ad non relabendum, fit materiale et remotum; non enim qui est in periculo, sed *qui amat periculum* (ut dicitur in *Eccles.* 3.) *peribit in illo;* non autem amat periculum, qui invitus subit. Hinc optimè *S. Basilius* (*in Constit. Mon. c.* 4.) dixit: *Qui urgenti aliquâ causâ, et necessitate, se periculo objicit, vel permittit se esse in illo, cùm tamen aliàs nollet, non tam dicitur amare periculum, quàm invitus illud subire: et ideò magis providebit Deus, ne in illo pereat.* Idem satis confirmatur ex *c. Laudabilem de frig. et mal.* ubi sic habetur: *Quòd si ambo* (sermo est de conjugibus ab initio impotentibus) *consenserint simul esse, vir eam, etsi non uxorem, saltem habeat ut sororem.* Ergò (ut notat *Sanch.*) ne ipsi infamiam patiantur, benè eis permittitur simul habitare cum periculo tactuum. Remedia autem pro his qui reperiuntur in occasione proxima præsertim peccati turpis; sunt videlicet, major oratio, frequentior usus sacramentorum, quotidie ante imaginem Crucifixi renovare promissionem non ampliùs peccandi, vitare ne versetur solus cum sola, fugere ab aspectu complicis, et similia.

Hinc dicunt *Sporer num.* 322. cum communi, *Busemb. ut suprà Mazzotta t.* 3. *p.* 574. *Pal. l. c. num.* 12. *cum Graff. Fernand. etc. Laym. c.* 4. *n.* 9. *cum Nav. cap.* 3. *num.* 11. *Sanchez, Sa, Henr. Cajet. et Philiarch.* quòd ii qui ab officio, negotiatione, aut domo in qua peccant, discedere nolunt, quia sine magna difficultate non possunt, absolvendi sunt, si sint parati remedia adhibêre. Idem dicit *Viva qu.* 3. *art.* 4. *n.* 9. de chirurgis qui medendis mulieribus, et de parochis qui in excipiendis earum confessionibus pluries peccant, si aliter ipsi non possent vivere juxta suum statum. *Vide dicta l.* 2. *n.* 63. *vers. Quæritur.*

456. — Hæ sententiæ probabilissimæ sunt; verùm in praxi omnes conveniunt expedire, ut iis, qui versantur in occasione proxima etiam necessaria, differatur absolutio. Imò, ut ego quid sentiam in hac re, ingenuè dicam: nunquam absolverem eum, qui est in occasione proxima extrinseca (nam de intrinseca aliter infrà loquar), præsertim si occasio sit de materia turpi, semper ac absolutio commodè differri posset. Censeo enim, quòd confessarius tanquam medicus tenetur aptare suo pœnitenti remedia opportuniora, ut ille suam faciat salutem; reorque nullum aliud aptius antidotum mini-

strari posse ei, qui est in occasione proxima, quàm dilationem absolutionis; dum experientia docet, quòd pœnitentes, postquam absoluti discedunt, ut plurimùm negligunt media præscripta adhibêre, et sic facillimè recidunt. Cùm è converso, quando ipsis absolutio denegatur, vigilantiùs satagunt remedia exequi, et tentationibus obsistere, impulsi quidem à timore, ne cùm ad confessarium redibunt, iterùm sine absolutione dimittantur. Et casu quo pœnitens priùs admonitus ab alio confessario media præscripta neglexerit, et eodem modo fuerit relapsus, dico omninò dimittendum esse sine absolutione, nisi fortè extraordinaria signa doloris exhibeat. Et etiam huic adhuc extraordinaria compunctione donato, ordinariè loquendo, absolutionem denegarem, quando commodè absolutio posset differri. Fortassè alicui hæc tradens nimis rigidus videbor; sed ego, cùm pœnitentes offendissem hujusmodi occasionum laqueis irretitos, sic semper egi, et semper agam; hac enim via incedens non me rigidum, sed maximè erga eos benignum esse puto, quandoquidem nullus isto aptior modus mihi videtur, ut ipsi à peccatis et ab æterna damnatione eripiantur, et è contrario crederem, quòd, si benignè agendo absolutionem quam petunt eis præstarem, causa essem, ut miserè in vitiis marcescerent. Quisque suo sensu abundet. Utinam verò omnes confessarii cum hujusmodi pœnitentibus ita se gererent, multò quidem minora crimina committerentur, et longè plures animæ proditionem vitarent! Ego sentio, et dico, quòd ubi agitur de liberando pœnitente à peccato formali, licèt permittatur manêre in materiali, tunc confessarius curare debet, in quantùm christiana prudentia concedit, uti opinionibus benignioribus, gravi tamen fundamento roboratis. Ubi verò opiniones benignæ propinquiùs admovent ad periculum peccati formalis, ut accidit in hac materia occasionis proximæ, dico, quòd confessario uti expedit sententiis rigidioribus; sic enim magis consulet suorum pœnitentium saluti.

457. — Dubitatur 5. An qui in occasione necessaria etiam adhibitis remediis semper eodem modo relabitur, possit absolvi, nisi priùs occasionem deserat?

Prima sententia, quam tenent *Lugo de pœnit. d. 14. n. 157. Pal. t. 2. d. 2. p. 9. n. 3. Holzm. de pœn. num.* 583. item

Gob. Faber, Pallav. et alii apud Croix l. 5. *n.* 261. et probabilem putat *Tamb. in Meth. Conf. l. c. n.* 10. dicit, posse eum absolvi toties quoties, modò habeat sufficientem dolorem et propositum. (Advertit tamen *Lugo, n.* 160. quòd, cùm aliquis semper immediatè post confessionem facilè recidit, is censetur carêre vero dolore et proposito, et ideò non absolvendus).

Secunda sententia tamen verior, quam tuentur *Busemb. suprà num.* 449. *Ronc. de pœn. c.* 4. *q.* 3. *Cont. Tourn. loc. cit. Viva in prop.* 41. *Alex. VII. n.* 17. *cum Suar. Nav. et Reg. Mazzotta t.* 3. *p.* 577. qui vocat communem; item *Caj. Tann. Carden. et alii cum Croix l. cit.* qui vocat veram, tenet, hunc non posse absolvi, nisi occasionem deserat, cum jactura adhuc vitæ, si opus sit, quando nulla emendatio, nec probabilis spes emendationis appareat. Ratio, quia homo tenetur cum omni jactura vitare periculum proximum peccati formalis. Et licèt aliquando ob justam causam possit permitti periculum peccati, nunquam tamen potest permitti peccatum; cùm autem nulla spes apparet emendationis, periculum utique fit formale, et à peccato sejungi non potest, et ideò omninò est vitandum cum quocumque damno temporali etiam vitæ. Hic enim currit illud Marc. *c.* 9. ℣. 46. *Si oculus tuus scandalizat te, ejice eum: bonum est tibi luscum introire in regnum Dei, quàm duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis.* Et aliunde Lucæ c. 9. ℣. 25. *Quid enim proficit homo, si lucretur universum mundum, se autem ipsum perdat, et detrimentum sui faciat?*

Dices cum *Lugo:* Ergò iste neque primâ vice poterat absolvi, cùm idem adfuerit periculum. Respondeo, quòd dispar est ratio, nam, cùm occasio est necessaria, ope mediorum periculum materialiter proximum fit formaliter remotum; at cùm adhibitis remediis non adest spes emendationis, periculum evadit formaliter proximum, et ideò omninò vitandum cum quocumque incommodo. *Sin autem* (ait *S. Carolus in Instruct. Confess.* loquens de puella, quæ domi haberet occasionem necessariam) *post similes præcautiones comperiat confessarius pœnitentem in illud peccatum relabi, deneganda prorsùs est absolutio, donec deseruerit proximam peccandi occasionem, quidquid tandem evenire debeat.* Hinc c. *Falsas* 6. *de pœn. dist.* 5. et c. *Fratres* 8. *ib.* dicitur debêre dimit-

tere sua officia milites, negotiatores, curiales, etc. qui norint illa non posse exercêre sine peccato; sic enim loquitur *S. Gregor. VII. in cit. c. Falsas : Ideòque quicumque miles, vel negotiator, vel alicui officio deditus, quod sine peccato exercêre non possit* (*difficultas notatur*, advertit Glossa, *non impossibilitas*), *si culpis gravioribus irretitus ad pœnitentiam venerit, recognoscat se veram pœnitentiam non posse peragere, nisi negotium, aut officium deserat.* Idem clariùs confirmat *Innoc. II. in dict. c. Fratres*, dicens : *Falsa etiam fit pœnitentia, cùm pœnitens ab officio vel curiali, vel negotiali non recedit, quod sine peccato agi nulla ratione prævalet.*

Secùs verò dicendum cum *Holzm. d. n.* 583. *Laym. de pœn. c. 4. n. 10. et Sporer num.* 326. *cum Sanch. Nav. et aliis communissimè*, si in præsenti hujusmodi pœnitens afferat extraordinaria signa doloris; tunc enim jam effulget spes emendationis.

458. — Hìc pro complemento hujus puncti refert adjicere ea quæ tradidit *D. Carolus Borromæus in Instruct. Confessar.* ubi distinguens inter occasiones proximè de se inductivas ad peccatum, ut est domi retinêre concubinam, et occasiones proximas peccandi ob pravum habitum alicujus, sic dixit : *Pœnitentem in aliqua ex his occasionibus versantem, si urgens sit illa occasio, ut qui concubinam aleret, non debet sine dubio confessor absolvere* (intellige, ne primâ quidem vice), *nisi hanc occasionem antea sustulerit. Pro aliis verò occasionibus* (minùs impellentibus), *quales sunt aleæ vacatio, aspectus minùs pudici, colloquia, gestus, etc. non absolvatur, nisi eas dimittere pœnitens polliceatur. Quòd si jam aliàs pollicitus sit, nec emendatus fuerit, absolutio differatur, donec emendationem agnoverit.*

Deinde hæc addidit : *De operibus quæ ad malum inclinant, ut saltationum publicarum, improborum hominum, cauponarum frequentatio, et alia hujusmodi, quorum occasione si homo peccare consueverit, nequaquam debet absolvi, nisi primùm eam omninò dimiserit. Quòd si confessori visum fuerit ex prima aut secunda pœnitentis pollicitatione, et non ampliùs, ipsum occasionem hanc dimissurum, poterit eum absolvere ; absolutionem autem differat, si promissis non steterit, donec amandatam omninò fuisse occasionem agnoverit.*

Et quia potest contingere, ut pœnitens cum his omnibus à confessore propositis occasionem non possit dimittere sine periculo (intellige damni, vitæ, famæ, vel bonorum), *aut scandalo, debet adhibère remedia; et primò differatur absolutio* (intelligendum etiamsi pœnitens illc prima vice confiteatur peccatum) *donec emendationis signa dederit. Quòd si inde infamiæ periculum pœnitenti acciderit* (nempe si incurrat infamiam, nisi tunc communicet), *et confessor talia contritionis in eo signa perspexerit* (ut prudenter dispositum judicet), *debitamque ad excipienda remedia dispositionem observaverit, tunc poterit absolvi. Quòd si tamen non emendatus pœnitens fuerit* (scil. etiam adhibitis remediis), *non absolvatur, donec occasio illa sublata fuerit.*

459. — Quæritur IV. An possint absolvi illi qui in peccatis sunt consuetudinarii, aut recidivi? Distinguendum est inter consuetudinarium sive habituatum, et recidivum. *Consuetudinarius* intelligitur hic qui primà vice suum pravum habitum confitetur, et iste benè potest absolvi, etiamsi nulla emendatio præcesserit, modò eam seriò proponat, ut cum sententia communissima dicit *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1820. Ratio, quia talis pœnitens ex una parte non est præsumendus malus, ita ut velit indispositus ad sacramentum accedere; ex illa benè præsumitur dispositus dum peccata sua confitetur, cùm ipsa spontanea confessio sit signum contritionis, nisi obstet aliqua positiva præsumptio in contrarium; omnes enim conveniunt, quòd dolor per confessionem manifestatur. *Vide Juenin. Instit. theol. t.* 7. *p.* 408. *Salm. de sacr. in gen. c.* 1. *p.* 1. *dub.* 1. *n.* 11. Nec valet dicere, quòd eadem prava consuetudo est signum indispositionis; nam licèt pravus habitus reddat peccatorem propensiorem ad peccatum, non tamen dat præsumptionem suæ infirmæ voluntatis. Attende quæ docet Catechismus Rom. *de pœnit. n.* 60. *Si, auditâ confessione, judicaverit* (sacerdos) *neque in enumerandis peccatis diligentiam, nec in detestandis dolorem pœnitenti omninò defuisse, absolvi poterit.* Nota *omninò defuisse.*

Recidivus autem est ille, qui post confessionem in eadem peccata relapsus est. Hìc dubitatur, an possit absolvi? Adsunt tres sententiæ.

Prima sententia, quam tenent *Sylv. Henr. Tanner. Sancius, etc. ap. Salm. tr.* 17. *de juram. c.* 2. *p.* 9. §. 11. *n.* 169., dicit hunc

absolvendum esse toties quoties confitetur, nisi ex aliqua circumstantia judicetur indispositus; aliàs semper dispositus est censendus, utque talis jus habet ad absolutionem. Sed hæc sententia falsa est, ut infrà dicemus.

Secunda sententia omninò opposita, quam tenent *Merbes. de pœnit. p.* 141. *Reg.* 2. *et* 3. *Juen. Instit. theol. de pœnit. t.* 7. *c.* 1. *ar.* 1. *q.* 3. *et Genett. t.* 4. *c.* 7. *q.* 15., dicit nunquam peccatorem habituatum censendum esse dispositum ad absolutionem, nisi diu conversionem suam per emendationem probaverit. Et idem sentit *P. Conc. p.* 360. §. 4. *per totum;* quamvis alibi *p.* 722. *n.* 24. *et p.* 719., sic in praxi temperet suam doctrinam, dicens: *Et ut errandi periculum declines, si vides binâ vel trinâ absolutione te posse infirmum curare, esto in misericordia dives. Emendatio peccatoris securior omnibus regulis est norma vel impertiendi vel denegandi absolutionem.*

Tertia sententia communis, quam sequimur, et tenent *Sanch. Dec. l.* 2. *c.* 32. *n.* 45. *et l.* 3. *c.* 5. *n.* 18. *Pal. de juram. d.* 1. *p.* 9. *n.* 3. *Bon. eod. tit. t.* 2. *d.* 4. *q.* 1. *p.* 3. *in fine, Lugo d.* 14. *n.* 166. *Petroc. t.* 4. *de pœn. c.* 7. *q.* 9. *Spor. eod. t. c.* 2. *n.* 332. *Az. t.* 2. *l.* 11. *c.* 3. *q.* 4. *Viva de* 2. *præc. q.* 7. *art.* 7. *n.* 4. *Laym. c.* 4. *n.* 10. *Holz. p.* 149. *n.* 589. *Anacl. p.* 62. *n.* 49. *P. Milante in d. prop.* 60. *exerc.* 35. *Wig. t.* 15. *num.* 98. *et Salm. l. c. n.* 170. *cum Suar. Sayr. Hurt. Prado, Rodr. Lop. etc.* docet, quòd peccator recidivus rediens cum eodem habitu pravo non potest absolvi, nisi afferat extraordinaria signa suæ dispositionis.

Prima pars est contra primam sententiam dicentem, quòd recidivi debent absolvi semper ac ad sacramentum accedunt. Et probatur ex prop. 60. damnata ab *Innoc. XI.* quæ dicebat: *Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio; dummodò ore proferat se dolère et proponere emendationem.*

Ratio est, quia, ut confessarius possit pœnitentem absolvere, debet esse moraliter certus de ejus dispositione; unde, quamvis peccator primâ vice se confitens censendus sit dispositus, eò quòd (ut diximus) nulla ei obstat præsumptio in contrarium; tamen quando jam in alia confessione ipse fuit admonitus, et eodem modo cecidit, nullo adhibito conatu,

et nullo impleto ex mediis à confessario præscriptis, frequens ille relapsus signum præbet, vel saltem prudentem dat suspicionem, quòd sua pœnitentia non sit vera: qui enim firmè proponit (benè ait *Lugo d. 14. n. 160.*) rem sibi moraliter possibilem, non ita facilè sui propositi obliviscitur, sed saltem per aliquod tempus perseverat, et difficiliùs, aut rariùs cadit. Hinc *S. Isidorus l. 2. Sent. c. 16.* sic ait: *Ille pœnitentiam dignè agit, qui sic præterita mala deplorat, ut futura iterùm non committat.* Et *S. Augustinus ap. eumd. Isidor.* sic optimè scripsit: *Qui pectus suum tundit, et se non corrigit, solidat peccata, non tollit.* Ideò *S. Carolus Borrom. in sua Instruct. ad Confess.* benè docuit: *Proroganda est absolutio eis qui à multis annis in iisdem peccatis perseverarunt, nec ut emendarentur laborarunt.* Et hoc ait *Lugo l. c.* accidere posse etiam in confessione venialium, in quibus pœnitens sit habituatus. Nam licèt communiter dicant DD. quòd faciliùs absolvi possint qui in eadem recidunt venialia, quia ipsorum occasiones sunt frequentiores, quas evitandi non adest obligatio tam stricta; tamen meritò dicit *Elbel p. 229. n. 112.*, sæpè timendum esse, ne sint nullæ et sacrilegæ confessiones illorum, qui propositum de prædictis venialibus vitandis nimis generaliter concipiunt. Unde benè advertit cum *Spor. n. 339.*, quòd hujusmodi pœnitentes potiùs quàm se vexent, ut omnia sua venialia exactè confiteantur, attendant ad illa clavibus subjicienda, de quibus noverint verum habêre dolorem, et propositum.

Dicunt verò *Sanch. Laym. Lugo, Pal. Viva, Spor. cum aliis ll. cc.* quòd his non obstantibus, benè poterit absolvi recidivus usque ad tertiam vel quartam vicem, etiamsi eodem modo relapsus fuerit, et nullum adhibuerit remedium. Veneror tantorum DD. auctoritatem; sed ego eorum opinioni nunquam acquiescere potui: etenim cùm pœnitens jam fuerit in alia confessione admonitus, et eodem modo reinciderit, nullumque ad se emendandum conatum adhibuerit, eadem suspicio utique recurrit, quâ fit ut confessarius non possit habêre de ejus dispositione moralem certitudinem, sufficientem respectivè ad hoc sacramentum, ut infrà explicabitur.

Secunda verò pars est contra secundam sententiam, quæ cum intolerabili rigore dicit nunquam absolvi posse consuetudinarium, nisi per longam experientiam constet de ipsius

emendatione. Ratio nostræ sententiæ est, quia relapsus, tametsi præbeat aliquam suspicionem, non tamen certum exhibet signum indispositionis; benè enim contingere potest, quòd pœnitens verè habuerit firmam voluntatem non relabendi, et tamen vi pravi habitûs sit relapsus, ut advertit *S. Anselmus* (*de Simil. c.* 189.) dicens quòd consuetudinarii, *pravo usu irretiti, nolentes in eadem vitia dejiciuntur*. Unde quoties pœnitens affert signa extraordinaria doloris, per ea tollitur suspicio illa de indispositione, et tunc confessarius prudenter judicare poterit suum pœnitentem satis esse dispositum. Unde rectè ait *P. Milante in prop.* 60. *damn. ab Innoc. XI. suprà relata n.* 459. quòd ibi *non excluditur absolutè consuetudinarius utcumque talis, sed qui nullam dat emendationis spem. Igitur consuetudinarius, qui dat aliquam emendationis spem; modò hæc sit solida et fundata, potest absolvi.* Tot autem auctoritates SS. Patrum, quas adducunt adversarii, nihil aliud probant, quàm magnam illam difficultatem, quæ adest in extirpando pravo habitu; sed benè docet *Lugo d.* 14. *n.* 166. *cum Suar. Sanch. Reg. Henr. et aliis communiter*, quòd *dispositio sufficiens est dolor et propositum præsens, non emendatio futura, atque ita pœnitens potest absolvi, licèt judicetur relapsurus*. Nec verum est, quòd sola temporis probatio unicum sit signum mutatæ voluntatis; nam voluntatis mutatio pendet à divina gratia, quæ tempore non indiget, sed in instanti operatur, et ideò non solùm per experimentum temporis, sed etiam per alia quidem signa patefieri potest. Imò aliquando alia signa præsentis dispositionis multò meliùs manifestant mutationem voluntatis, quàm experientia temporis; nam signa illa directè indicant dispositionem pœnitentis, experientia verò tantùm indirectè; adeò ut non rarò evenire poterit quòd aliquis etiam longo tempore se à vitiis pro mundi hujus honestate contineat, ut ait *D. Gregor.*, et nihilominùs non sit ritè dispositus. Propterea, quoties pœnitens affert vera signa doloris et propositi, toties benè absolvi poterit, ut clarè colligitur ex *c. Septies* 23. *de pœn. dist.* 3. ubi *D. Hieronymus* sic inquit: *Septies cadit justus. Si cadit, quomodo justus? Si justus, quomodo cadit? Sed justi vocabulum non amittit, qui per pœnitentiam semper resurgit. Non solùm septies, sed septuagies septies delinquenti, si convertatur ad pœnitentiam, peccata donantur*. Et *D. Joan-*

nes Chrysost. Hom. 14. in 2. ad Cor. scripsit : *Temporis moram non quæro, sed animæ correptionem; hoc itaque fac demonstres, sintne compuncti, sintne in meliùs immutati, et res tota confecta est.* Hinc Auctor libri Romæ editi, cui titulus (*Istruz. per li novelli Confess. p. 1. c. 15. n. 356.*) sic inquit : *Se la ricaduta nasca dalla propria fragilità, senz' altra causa estrinseca voluntaria è quasi temerità il dire, che ogni ricaduto sia indisposto* (1). Ac ideò in *c. 9. nu.* 213. dicit, quòd peccator relapsus propter mali habitûs vim statim absolvendus est, si firmam habeat voluntatem adhibendi media ad se emendandum : additque : *E giudichiamo, che il fare altrimenti sia troppo rigore, e che il Confessore facendolo s' allontanarebbe dal vero spirito della Chiesa, e del Signore, e della natura del Sacramento, il quale non solamente è giudizio, ma è medicina salutare.*

460. — Sed rogabis, quænam sint hæc signa extraordinaria doloris, cum quibus recidivus statim possit absolvi? Plura hujusmodi signa traduntur ab AA. suprà allatis *locis citatis* quæ sunt videlicet : I. Major dolor patefactus per lacrymas, suspiria, aut cordialia verba, ajunt *Lugo, Laym. Milante, Holzm. Croix, Tamb. Lohner, Renzi, et Salm. de Pœnit. c. 5. p. 4. n. 65. in fine.* Dicit autem *Gon. t. 4. c. 5. q. 19.* non esse sæpè credendum lacrymis peccatorum, nam sæpè lacrymæ proveniunt ab humano affectu. Vice *non sæpè* meliùs hic auctor dixisset *non semper;* nam reverà, ut benè ait *P. Mil.*, hujusmodi lacrymæ, præsertim in mulieribus et rudibus, non semper sunt signa veræ pœnitentiæ; quandoque enim proveniunt ex aliqua passione, quam pœnitentes exponunt; vel ex motivo negatæ absolutionis, vel damni passi aut imminentis. Cæterùm lacrymæ pœnitentium ut plurimùm oriuntur ex compunctione cordis, maximè si effundantur post auditam concionem vel monitionem confessarii præbentis aliquod compunctionis motivum. Hinc *S. Leo* (*Ep.* 82. *Theodor. Epis.*)

(1) *Id est* : Si relapsus oriatur ex carnis fragilitate, nulla alia causa extrinseca et voluntaria influente, quasi temerarium est dicere omnem recidivum esse indispositum... (additque) : credimus insuper absque nimio rigore contrarium fieri non posse, et confessarium sic agentem à vero spiritu tùm Ecclesiæ tùm Domini recedere, nec non à natura hujus sacramenti, quod non solùm judicium est, sed et salutaris medicina.

Edit.

sic docuit : *In dispensandis Dei donis non debemus esse difficiles, nec accusantium se lacrymas gemitusque negligere, cùm ipsam pœnitendi affectionem credamus ex Dei inspiratione conceptam.* Nota *cùm credamus*, quapropter ordinariè, nisi aliud percipiatur oppositum, credendus est pœnitens ex inspiratione Dei lacrymas effundere. Hìc etiam facit illud quod attulimus *D. Joannis Chrysostomi* mox suprà, ubi dixit compunctionem signum esse veri doloris.

II. Minor numerus peccatorum, ut dicunt *Busemb. Wigandt, Laym. Sporer, Anacl. P. Segneri, Lohner, Gob. Mazzotta, Tamb. et Renzi.* Hoc tamen intelligendum, cùm pœnitens fuerit in eisdem occasionibus et tentationibus peccandi : aut si ille post ultimam confessionem diu se continuerit, v. gr. per 20 vel 30 dies, cùm antè assuetus fuerit prolabi pluries in hebdomeda : vel si relapsus fuerit post magnum conflictum, ut rectè ajunt *Croix et Anacl.* III. Studium adhibitum ad emendationem : *Lugo, Laym. Sporer, Salmant. Mazzotta :* aut si pœnitens adhibuerit jejunia, eleëmosynas, orationes et missas, ut bonam faceret confessionem, et ad absolutionem se disponeret. Fuga spontanea occasionum ; *Croix, et Mazz.* Impletio mediorum præscriptorum à confessario : *Wigandt, Busemb. et Maz.* IV. Si pœnitens quærat media ad se emendandum ; *Laym. Lugo, Salm. Mazz. Wigandt, Holzm. Milante, etc.* aut si promittat remedia adhibère ; vel anteà præstita meliùs exequi ; *Lugo Segneri, Croix, et Mazzotta ;* maximè (ait *Lugo*) si nunquam admonitus fuit de mediis adhibendis ; sed hujusmodi promissionibus puto non omninò fidendum, cùm pœnitentes facilè promittant, ad absolutionem obtinendam, omnia exequi quæ confessarius imponit, sed non raró postea negligunt. V. Spontanea confessio, ut dicunt *Laym. P. Segneri, Tamb. et Mazz.*; dummodò pœnitens non confiteatur ex obligatione præcepti paschalis, vel impulsus à parentibus, pædagogo, aut domino; nec propter quemdam usum se confitendi in aliquibus festis, nempe Nativitatis Domini, Assumptionis B. Mariæ, etc., sed accedat omninò spontè et verè à lumine divino inspiratus, ad solum finem adispiscendi Dei gratiam. Præcisè hæc spontanea confessio signum esset dispositionis, si pœnitens, ut accederet ad sacramentum, notabilem conatum adhibuit, scil. longum iter est aggressus, abstinuit à lucro illius diei,

magnum conflictum internum, sive externum superavit, et similia. VI. Si accedit ductus ab aliquo extraordinario motivo, nempe concionis auditæ, mortis alicujus amici, vel ex timore terræmotûs, alluvionis, pestis, etc. *P. Milante et Croix*. VII. Si pœnitens confiteatur peccata priùs culpabiliter omissa; *Croix*. VIII. Si pœnitens priusquam accedit, restituerit ablatum, vel reparaverit famam proximi læsam. *Milante*. IX. Addo cum *Milante*, si post peccata pœnitens ad monitionem confessarii significet se adeptum fuisse novam cognitionem suæ iniquitatis, vel periculi suæ damnationis. Addit *Croix n.* 1821. esse etiam signa extraordinaria, si pœnitens dicat se pœnituisse statim post peccatum, si cupiat satisfacere, si magnam pœnitentiam bono animo acceptet, si protestetur ex seipso mallo mori, quàm relabi. Hæc signa dico saltem deservire posse ad alia signa dispositionis adjuvanda.

Hæc autem signa dispositionis recidivorum auctores præfati non casu tradiderunt, sed experientiâ docti. Unde puto nequaquam errare eum qui se dirigit cum sententiis communiter receptis ab hujusmodi DD. non humilis notæ. Dicere autem, quòd ipsi scripserint ex passione affecti, ut suæ ipsorum doctrinæ cum plausu exciperentur, vel propter aliquid hujusmodi, non videtur carêre aliquâ labe temeritatis. Quòd si hoc non est censendum, non debet credi hos tam graves DD. à Deo lumine suo fuisse destitutos in re quæ directionem respicit conscientiarum totius populi christiani; tantò magis quòd circa tales sententias nulla Ecclesiæ proscriptio intercessit. Nec officit quòd plures opiniones quæ circumferuntur, non sunt ab Ecclesia damnatæ, et tamen ab aliis communiùs ut laxæ reputantur; nam Ecclesia non omnes opiniones, quæ casus particulares respiciunt, damnat, quamvis non approbet; sed sententias, quæ universalitatem conscientiarum spectant, Ecclesia nec approbat, nec tacet, ut dixit *S. Aug. Ep.* 119. *Ecclesia Dei multa tolerat, et tamen quæ circa fidem sunt, vel bonam vitam, nec approbat, nec tacet.*

461. — Cæterùm, ut ad propositam materiam redeamus, certum est 1. Quòd confessarius tenetur differre absolutionem, usque dum fiat moraliter certus de dispositione sui pœnitentis, saltem per experimentum temporis, vel medio-

rum, si pœnitens sufficiens nondum præbeat signum suæ dispositionis. *Vide Salm. de pœnit. c. 5. p. 4. n.* 66. Attamen notandum est (prout diximus *de sacram. in gen. n.* 57.), quòd in aliis sacramentis, cùm materia sit physica, physica requiratur certitudo; sed in hoc sacramento pœnitentiæ, cùm materia sit moralis, prout sunt actus pœnitentis, sufficit certitudo moralis, sive respectiva. Sic enim docuit *D. Th.* 1. 2. *q.* 91. *a.* 3. *ad.* 3. *Nec oportet, quòd omnis mensura sit omninò infallibilis...., sed secundùm quod est possibile in genere suo.* Et 2. 2. *q.* 47. *ar.* 9. *ad* 2. *Certitudo non est similiter quærenda in omnibus, sed in unaquaque materia, secundùm proprium modum; quia verò materia prudentiæ sunt singularia contingentia, circa quæ sunt operationes humanæ, non potest certitudo prudentiæ tanta esse, quòd omninò sollicitudo tollatur.* Unde quoad nostrum propositum spectat, sufficit quòd confessarius habeat prudentem probabilitatem de dispositione pœnitentis, et non obstet ex alia parte prudens suspicio indispositionis; aliàs vix ullus posset absolvi, dum quæcumque signa pœnitentium non præstant nisi probabilitatem dispositionis, ut rectè docet *P. Suarez de pœnit. d.* 32. *s.* 2. *n.* 1. ubi ait, quòd oportet, et sufficit, ut *confessarius prudenter et probabiliter judicet pœnitentem esse dispositum.* Et hoc videtur satis exprimi in Catech. Rom. *de pœnit. n.* 60. ubi dicitur: *Si audita confessione* (sacerdos) *judicaverit, neque in enumerandis peccatis diligentiam, nec in detestandis dolorem pœnitenti omninò defuisse, absolvi poterit.* Ergò semper ac confessario positivè non innotescit, pœnitenti omninò defuisse dolorem, ipsum absolvere potest. Hinc Auctor sup. cit. (*Istruz. per li nov. Conf. p.* 1. *c.* 15. *n.* 360.) *cum Esparsa* sic loquitur: *Donde noi fermiamo qui per ultimo la conclusione, ch' è la chiave di tutta questa materia; non ricercarsi altro per amministrare la Penitenza, che un giudizio prudente probabile della disposizione del penitente. Onde se le circostanze non fondano un dubbio prudente, ch' egli non sia sufficientemente disposto, non dee il Confessore inquietare se stesso, nè il penitente per averne l'evidenza, che non è possibile* (1). Et huic conducit textus

(1) *Id est*: Ex his tandem deducamus hanc conclusionem quæ est quasi clavis totius materiæ præsentis: ad pœnitentiæ sacramentum conferendum nil aliud requiritur quàm judicium prudens et probabile de dispositione

c. A nobis 2. de sentent. excom. ubi dicitur : *Judicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur, judicium autem Ecclesiæ nonnunquam opinionem sequitur, quam et fallere sæpè contingit, et falli.*

462. — Certum est 2. et commune apud omnes, quòd possit confessarius differre absolutionem pœnitenti etiam disposito, et etiam sine ejus consensu, semper ac prudenter judicet dilationem esse utilem ejus emendationi. Ita *Salm. de pœnit. c. 5. p. 4. n. 68. Lugo d. 14. n. 168. Holz. n. 587. Ronc. c. 4. q. 5. r. 1. Croix n. 1764. Viva in prop. 60. damn. ab Innoc. XI. n. 13. Carden. in eamd. prop. n. 24. cum Suarez, Sa, Sanch. et aliis passim, contra paucos.* Ratio, quia pœnitens, quamvis habeat jus ad absolutionem ratione confessionis peractæ, non tamen habet jus ut statim absolvatur; confessarius enim, cui non solùm judicis, sed etiam medici competit munus, benè potest, imò meo judicio (ut suprà dixi) tenetur differre absolutionem, quando judicat tale remedium esse necessariò utile saluti sui pœnitentis.

463. — Magnum dubium quod vertit est, an hoc remedium dilatæ absolutionis sæpiùs expediat adhibêre, vel ne, pœnitenti jam sufficienter disposito ad absolutionem sine ejus consensu? Commune est apud DD. nullo modo expedire absolutionem differre, quando dilatio magis obfutura, quàm profutura censetur; ita *Viva in prop. 60. damn. ab Innoc. XI. n. 9. et Salm. ibid. n. 67. Lugo d. 14. n. 168. Sanch. Dec. l. 2. c. 33. n. 45. et Mazzotta t. 3. p. 577. cum aliis communiter.* Idem dicendum, cùm ex dilatione absolutionis pœnitens pateretur notam infamiæ, ita *Croix n. 1764. et Mazzotta l. c. cum Sanch. Pal. Cont. Tourn. ibid. Concina, Anacl. Laym. Bon. Holz. Sporer, et aliis* quos attulimus *n.* 455. Extra autem hos casus sentit *Hurtadus res. 21. n.* 206. semper expedire differre absolutionem consuetudinariis, imò *Concina p.* 719. *n. 19. ac Juenin. et Merbes. loc. cit.* dicunt tale remedium ipsis esse necessarium, ut ipsi operibus suam conversionem comprobent. Quinimò *Juenin.* in opere *de sacram. tract. de pœn.* sic rigidissimè loquitur : *Qui mortaliter peccarunt, non*

pœnitentis. Unde si circumstantiæ non ingerant dubium prudens quòd non sit sufficienter dispositus, non debet confessarius illum nec semetipsum turbare ob habendam evidentiam, quæ possibilis non est.

Edit.

debent absolvi, nisi multò ad viri prudentis judicium tempore operibus conversionem probarint.... Toti antiquitati persuasum fuit contritionem non esse unius diei opus, sed multorum mensium, imò et nonnunquam annorum. Et in *Instit. theol. t. 7. de pœnit. cap. 1. art. 1. qu. 3.* addit, hoc servandum esse, etiamsi pœnitens semel patraverit aliquod enorme peccatum, ut perjurium, adulterium, homicidium, et similia. Loquens verò de peccatore habituato, inquit, *numquam ipsum censêri dispositum ad absolutionem, nisi diu conversionem per emendationem probaverit.* Alii verò, ut *Busembaum, infrà, Viva in prop. 60. damn. ab Innoc. XI. Dicast. d. 10. dub. 29. Croix n. 1768. Salm. tr. 6. c. 5. p. 4. n. 68. etc.* dicunt rarò expedire quòd pœnitenti disposito differatur absolutio. Meliùs dicendum quòd certa regula in hoc statui non possit, sed confessarius ex circumstantiis occurrentibus se dirigere debet, et postquam Deo se commendavit, ut erit à Deo inspiratus, absolutionem differat, vel impertiatur. Unde sapienter Episcopi Belgii Bruxellis congregati; in decreto ad suos. anno 1697. sic statuerunt. *Confessarius à quibusvis peccatoribus gravioribus, etiam recidivis, statâ lege non exigat, ut per notabile tempus prœviè exercuerint opera pœnitentiæ; sed cum SS. Patribus expendat Deum in conversione peccatoris. non tam considerare mensuram temporis, quàm doloris. Vide ap. Croix l. 6. p. 2. num. 1824.*

Ut autem hìc meum proferam judicium, dico, quòd si pœnitens relapsus sit ob causam seu fragilitatem intrinsecam, ut accidit in peccatis pollutionis, delectationis morosæ, odii, blasphemiæ, et similium; rarò puto differendam esse absolutionem recidivo sufficienter disposito per signum extraordinarium. Et casu quo dilatio videatur expedire (quidquid dicant *Juenin. et Merbes.* requirentes dilationem per menses et annos), veriùs dicendum absolutionem non differri debêre plus quàm ad octo, vel ad decem dies; prout dicitur ab auctore libelli cui titulus: *Istruz. per li Confessori di terre, e villaggi c. 1. §. 4.* approbati Neapoli à doctissimo et Illustr. Episcopo D. *Julio Torno*, (ibique citatur *Ludovic. Habert in Praxi S. pœnit. tr. 4. p. 417.*) et ab alio auctore jam citato (libri *Istruz. per li novelli Confess. c. 9. n. 215.*). Hi censent dilationem mensis esse excessivam et periculosam, quia post tantum temporis difficilè pœnitentes redibunt. Et huic favet

N. SS. P. Bened. XIV. in sua Epist. Encycl. quæ incipit, *Apostolica*, ubi alloquens confessarios, qui ex justa causa differunt pœnitentibus absolutionem, sic hortatur : *Illos ut quantocyùs revertantur, invitent; atque animos addant, ut ante reditum ea quæ illis agenda præscribuntur, ritè perficiant, ex quo fiet, ut ad sacramentale forum regressi, absolutionis beneficio donentur.* Ad summum dico absolutionem differendam usque ad quindecim dies. Dixi 1. si pœnitens sit relapsus ex causa intrinseca ; nam si reinciderit ex occasione extrinseca, dico absolutionem omninò differendam esse usquedum tollatur occasio, si sit voluntaria ; si verò necessaria, donec periculum recidendi ex proximo fiat remotum. Et ad hoc ordinariè loquendo certè non sufficiet dilatio 10 vel 15 dierum. (*Vide quæ diximus de hoc puncto suprà n. 452. Quæst. III.*). Dixi 2. raró, nam regulariter censeo non discedendum à sententia communi, quam tradunt *Sanch. Dec. l. 2. c. 32. n. 45. Laym. c. 6. n. 10. Lugo d. 14. n. 106. Fill. tr. 7. Instruct. c. 3. Abelly de pœn. c. 5. s. 20. n. 3. Dicast. d. 10. dub. 29. Nav. c. 3. n. 21. Croix n. 1822. cum communi* ut asserit, *Salm. de pœnit. c. 5. p. 4. n. 68. circa fin. Spor. c. 2. num. 130. Tol. l. 5. c. 13.* nempe non esse differendam absolutionem pœnitenti, qui relapsus est ex intrinseca fragilitate, quia in tali pœnitente magis sperandum profuturam fore gratiam sacramenti, quàm dilationem absolutionis.

464. — Sed dices, cur differenda est absolutio pœnitenti qui est in occasione extrinseca, et non illi qui relapsus est ex prava consuetudine, cùm eodem modo impellat ad peccandum occasio extrinseca, ac prava consuetudo? Respondetur : Alio quidem longè diverso modo ad peccatum impellit occasio extrinseca, quàm pravus habitus ; occasio enim per objecti præsentiam, quæ vividas excitat cogitationes, vehementer movet sensus pronos ad peccandum, affectumque ad peccatum reddit intensiorem ; et ideò pœnitens maximam sibi vim inferre debet, non solùm ad superandam tentationem, sed etiam ad conandum, ut periculum per fugam familiaritatis cum persona complicis ex proximo fiat remotum. Prava autem consuetudo, cùm non habeat objectum extrinsecum præsens, non ita utique sicut occasio ad peccandum impellit ; unde fit, ut pœnitens minorem vim sibi inferre debeat ad abstinendum à pec-

cato. Præterea, cùm pravus habitus sit quid intrinsecum et inseparabile à persona, extirpatio habitûs minùs, quàm remotio occasionis, pendet à propria voluntate; et ideo magis sperandum, fore, ut Deus bonam voluntatem per majora auxilia adjuvet ad perseverandum. His positis, imprudenter agit confessarius, si absolvit eum qui est in occasione extrinseca, saltem antequam experiatur quòd ille per fugam reddat periculum remotum; nam aliàs eum relinquit in probabili periculo infringendi propositum, eò quòd talis pœnitens post obtentam absolutionem facilè negliget fugam necessariò adhibendam, et sic sine dubio relabetur. E converso prudenter absolvitur recidivus ex causa intrinseca, si verè est dispositus per signum extraordinarium doloris; quia periculum in eo infringendi propositum est magis remotum, cùm ex una parte non adsit causa extrinseca ad peccatum impellens, et ex alia majora Deus præbebit auxilia pœnitenti ad extirpandum pravum habitum, qui ipsi nolenti ac detestanti inest; hinc magis sperandum, fore, ut ille emendetur per auxilium gratiæ in sacramento susceptæ, quàm per dilationem absolutionis. *Sæpè juvat* (ait doctus *P. La Croix*, qui egregiè tractat de hoc sacramento pœnitentiæ) *relapsis absolutio, tum ob auxilia gratiæ quæ confert sacramentum, et quibus potest muniri absolutus, quia pia exercitia ab efficacitate sacramenti habebunt majorem vim, eruntque Deo gratiora et efficaciora, utpote facta ab amico Dei, et ex institutione Christi inerit eis major vis satisfactoria; tunc etiam spes est usurum ferventiùs mediis præscriptis, nam dilatio multos offendit, quia non redeunt, sed redduntur obdurati.* Idque expressè approbatur à *D. Th. Suppl. q. 25. a. 1. ad 4.* ubi inquit: *Dicendum quòd majus remedium præbetur contra peccata vitanda ex gratia, quàm ex assuetudine nostrorum operum.* Hinc rectè dicunt *Salm. de pœnit. c. 5. p. 4. n.* 68. *in fine: Cur de peccatore non habente gratiam per dilationem, quàm de constituto in amicitia Dei per absolutionem meliùs sperandum est?* Et præsertim quoad peccatum pollutionis *Toletus l. 5. c. 13.* sic inquit: *Vix puto esse aliud efficax remedium quàm frequentissimam confessionem adhibère; est enim hoc sacramentum maximum frænum, et qui hoc non utitur, non sibi promittat emendationem nisi per miraculum.* Hocque remedio frequentis confessionis pro recidentibus in tale vitium legimus *D. Philippum*

Nerium maximè usum fuisse. Et huic doctrinæ alludit id quod habetur in Rituali Romano *de sacr. pœnit.* ubi : *In peccata facilè recidentibus utilissimum fuerit consulere, ut sæpè confiteantur, et si expediat, communicent.* Ergò Rituale, dum dicit remedium frequentis confessionis utilissimum esse facilè recidentibus in peccata, supponit pravum habitum ab eis non adhuc esse avulsum; sed, hoc non obstante, docet gratiam sacramenti multum conferre ad emendationem.

Quidam rigiditatibus addicti, qui per unicum rigoris tramitem animas conducunt, nimis generaliter loquentes, asserunt omnes recidivos perversiores fieri, cùm absolvuntur antequam emendentur. Sed hos magistros meos rogarem, numquid recidivi, cùm sine absolutione dimittuntur, gratiâ sacramenti carentes, omnes validiores fiunt, et emendantur? Quot miseros ipse cognovi, qui ob denegatam absolutionem se dejecerunt in desperationem, et per plures annos à sacramentis aversi aberrarunt? Cæterùm unusquisque in hoc puncto impertiendæ vel differendæ absolutionis dirigere se debet juxta lumen à Deo sibi donatum. Hoc certum est, quòd in hac materia tam errent, qui æquo sunt faciliores, quàm qui æquo rigidiores sunt in absolvendo; utrumque extremum perniciosum; multi enim confessarii ob nimiam facilitatem absolvendi in causa sunt, ut plures animæ in perditionem abeant; sed alii ob nimiam rigiditatem non minoris sunt detrimenti. Unde haud scio, utrùm confessario minori scrupulo debeat esse indispositos absolvere, quàm dispositos dimittere. Tandem, ut meæ conscientiæ dictamen exponam, sic concludo: Aliquando poterit alicui recidivo prodesse dilatio absolutionis. Semper quidem proderit deterrere hujusmodi relapsos ex intrinseca fragilitate, negationem absolutionis minando. Ordinariè verò loquendo magis proderit eis absolutionem impertiri, cùm dispositi accedunt per signum extraordinarium doloris. Utinam dico et omnes confessarii absolverent recidivos cùm solùm signa extraordinaria illi afferunt! Sed quod dolendum est, maxima pars confessariorum undique, nullo prorsùs signo extraordinario exhibito, indiscriminatim sine ulla admonitione, nulloque præstito remedio, hujusmodi relapsis semper absolutionem impertiuntur, et hoc est unde ruina tot animarum emanat.

cato. Præterea, cùm pravus habitus sit quid intrinsecum et inseparabile à persona, extirpatio habitûs minùs, quàm remotio occasionis, pendet à propria voluntate; et ideo magis sperandum, fore, ut Deus bonam voluntatem per majora auxilia adjuvet ad perseverandum. His positis, imprudenter agit confessarius, si absolvit eum qui est in occasione extrinseca, saltem antequam experiatur quòd ille per fugam reddat periculum remotum; nam aliàs eum relinquit in probabili periculo infringendi propositum, eò quòd talis pœnitens post obtentam absolutionem facilè negliget fugam necessariò adhibendam, et sic sine dubio relabetur. E converso prudenter absolvitur recidivus ex causa intrinseca, si verè est dispositus per signum extraordinarium doloris; quia periculum in eo infringendi propositum est magis remotum, cùm ex una parte non adsit causa extrinseca ad peccatum impellens, et ex alia majora Deus præbebit auxilia pœnitenti ad extirpandum pravum habitum, qui ipsi nolenti ac detestanti inest; hinc magis sperandum, fore, ut ille emendetur per auxilium gratiæ in sacramento susceptæ, quàm per dilationem absolutionis. *Sæpè juvat* (ait doctus *P. La Croix*, qui egregiè tractat de hoc sacramento pœnitentiæ) *relapsis absolutio, tum ob auxilia gratiæ quæ confert sacramentum, et quibus potest muniri absolutus, quia pia exercitia ab efficacitate sacramenti habebunt majorem vim, eruntque Deo gratiora et efficaciora, utpote facta ab amico Dei, et ex institutione Christi inerit eis major vis satisfactoria; tunc etiam spes est usurum ferventiùs mediis præscriptis, nam dilatio multos offendit, quia non redeunt, sed redduntur obdurati.* Idque expressè approbatur à *D. Th. Suppl. q.* 25. *a.* 1. *ad* 4. ubi inquit: *Dicendum quòd majus remedium præbetur contra peccata vitanda ex gratia, quàm ex assuetudine nostrorum operum.* Hinc rectè dicunt *Salm. de pœnit. c.* 5. *p.* 4. *n.* 68. *in fine: Cur de peccatore non habente gratiam per dilationem, quàm de constituto in amicitia Dei per absolutionem meliùs sperandum est?* Et præsertim quoad peccatum pollutionis *Toletus l.* 5. *c.* 13. sic inquit: *Vix puto esse aliud efficax remedium quàm frequentissimam confessionem adhibêre; est enim hoc sacramentum maximum frænum, et qui hoc non utitur, non sibi promittat emendationem nisi per miraculum.* Hocque remedio frequentis confessionis pro recidentibus in tale vitium legimus *D. Philippum*

Nerium maximè usum fuisse. Et huic doctrinæ alludit id quod habetur in Rituali Romano *de sacr. pœnit.* ubi : *In peccata facilè recidentibus utilissimum fuerit consulere, ut sæpè confiteantur, et si expediat, communicent.* Ergò Rituale, dum dicit remedium frequentis confessionis utilissimum esse facilè recidentibus in peccata, supponit pravum habitum ab eis non adhuc esse avulsum; sed, hoc non obstante, docet gratiam sacramenti multum conferre ad emendationem.

Quidam rigiditatibus addicti, qui per unicum rigoris tramitem animas conducunt, nimis generaliter loquentes, asserunt omnes recidivos perversiores fieri, cùm absolvuntur antequam emendentur. Sed hos magistros meos rogarem, numquid recidivi, cùm sine absolutione dimittuntur, gratiâ sacramenti carentes, omnes validiores fiunt, et emendantur? Quot miseros ipse cognovi, qui ob denegatam absolutionem se dejecerunt in desperationem, et per plures annos à sacramentis aversi aberrarunt? Cæterùm unusquisque in hoc puncto impertiendæ vel differendæ absolutionis dirigere se debet juxta lumen à Deo sibi donatum. Hoc certum est, quòd in hac materia tam errent, qui æquo sunt faciliores, quàm qui æquo rigidiores sunt in absolvendo; utrumque extremum perniciosum; multi enim confessarii ob nimiam facilitatem absolvendi in causa sunt, ut plures animæ in perditionem abeant; sed alii ob nimiam rigiditatem non minoris sunt detrimenti. Unde haud scio, utrùm confessario minori scrupulo debeat esse indispositos absolvere, quàm dispositos dimittere. Tandem, ut meæ conscientiæ dictamen exponam, sic concludo : Aliquando poterit alicui recidivo prodesse dilatio absolutionis. Semper quidem proderit deterrere hujusmodi relapsos ex intrinseca fragilitate, negationem absolutionis minando. Ordinariè verò loquendo magis proderit eis absolutionem impertiri, cùm dispositi accedunt per signum extraordinarium doloris. Utinam dico et omnes confessarii absolverent recidivos cùm solùm signa extraordinaria illi afferunt! Sed quod dolendum est, maxima pars confessariorum undique, nullo prorsùs signo extraordinario exhibito, indiscriminatim sine ulla admonitione, nulloque præstito remedio, hujusmodi relapsis semper absolutionem impertiuntur, et hoc est unde ruina tot animarum emanat.

cato. Præterea, cùm pravus habitus sit quid intrinsecum et inseparabile à persona, extirpatio habitûs minùs, quàm remotio occasionis, pendet à propria voluntate; et ideo magis sperandum, fore, ut Deus bonam voluntatem per majora auxilia adjuvet ad perseverandum. His positis, imprudenter agit confessarius, si absolvit eum qui est in occasione extrinseca, saltem antequam experiatur quòd ille per fugam reddat periculum remotum; nam aliàs eum relinquit in probabili periculo infringendi propositum, eò quòd talis pœnitens post obtentam absolutionem facilè negliget fugam necessariò adhibendam, et sic sine dubio relabetur. E converso prudenter absolvitur recidivus ex causa intrinseca, si verè est dispositus per signum extraordinarium doloris; quia periculum in eo infringendi propositum est magis remotum, cùm ex una parte non adsit causa extrinseca ad peccatum impellens, et ex alia majora Deus præbebit auxilia pœnitenti ad extirpandum pravum habitum, qui ipsi nolenti ac detestanti inest; hinc magis sperandum, fore, ut ille emendetur per auxilium gratiæ in sacramento susceptæ, quàm per dilationem absolutionis. *Sæpè juvat* (ait doctus *P. La Croix*, qui egregiè tractat de hoc sacramento pœnitentiæ) *relapsis absolutio, tum ob auxilia gratiæ quæ confert sacramentum, et quibus potest muniri absolutus, quia pia exercitia ab efficacitate sacramenti habebunt majorem vim, eruntque Deo gratiora et efficaciora, utpote facta ab amico Dei, et ex institutione Christi inerit eis major vis satisfactoria; tunc etiam spes est usurum ferventiùs mediis præscriptis, nam dilatio multos offendit, quia non redeunt, sed redduntur obdurati.* Idque expressè approbatur à *D. Th. Suppl. q.* 25. *a.* 1. *ad* 4. ubi inquit: *Dicendum quòd majus remedium præbetur contra peccata vitanda ex gratia, quàm ex assuetudine nostrorum operum.* Hinc rectè dicunt *Salm. de pœnit. c.* 5. *p.* 4. *n.* 68. *in fine: Cur de peccatore non habente gratiam per dilationem, quàm de constituto in amicitia Dei per absolutionem meliùs sperandum est?* Et præsertim quoad peccatum pollutionis *Toletus l.* 5. *c.* 13. sic inquit: *Vix puto esse aliud efficax remedium quàm frequentissimam confessionem adhibêre; est enim hoc sacramentum maximum frænum, et qui hoc non utitur, non sibi promittat emendationem nisi per miraculum.* Hocque remedio frequentis confessionis pro recidentibus in tale vitium legimus *D. Philippum*

Nerium maximè usum fuisse. Et huic doctrinæ alludit id quod habetur in Rituali Romano *de sacr. pœnit.* ubi : *In peccata facilè recidentibus utilissimum fuerit consulere, ut sæpè confiteantur, et si expediat, communicent.* Ergò Rituale, dum dicit remedium frequentis confessionis utilissimum esse facilè recidentibus in peccata, supponit pravum habitum ab eis non adhuc esse avulsum; sed, hoc non obstante, docet gratiam sacramenti multum conferre ad emendationem.

Quidam rigiditatibus addicti, qui per unicum rigoris tramitem animas conducunt, nimis generaliter loquentes, asserunt omnes recidivos perversiores fieri, cùm absolvuntur antequam emendentur. Sed hos magistros meos rogarem, numquid recidivi, cùm sine absolutione dimittuntur, gratiâ sacramenti carentes, omnes validiores fiunt, et emendantur? Quot miseros ipse cognovi, qui ob denegatam absolutionem se dejecerunt in desperationem, et per plures annos à sacramentis aversi aberrarunt? Cæterùm unusquisque in hoc puncto impertiendæ vel differendæ absolutionis dirigere se debet juxta lumen à Deo sibi donatum. Hoc certum est, quòd in hac materia tam errent, qui æquo sunt faciliores, quàm qui æquo rigidiores sunt in absolvendo; utrumque extremum perniciosum; multi enim confessarii ob nimiam facilitatem absolvendi in causa sunt, ut plures animæ in perditionem abeant; sed alii ob nimiam rigiditatem non minoris sunt detrimenti. Unde haud scio, utrùm confessario minori scrupulo debeat esse indispositos absolvere, quàm dispositos dimittere. Tandem, ut meæ conscientiæ dictamen exponam, sic concludo : Aliquando poterit alicui recidivo prodesse dilatio absolutionis. Semper quidem proderit deterrere hujusmodi relapsos ex intrinseca fragilitate, negationem absolutionis minando. Ordinariè verò loquendo magis proderit eis absolutionem impertiri, cùm dispositi accedunt per signum extraordinarium doloris. Utinam dico et omnes confessarii absolverent recidivos cùm solùm signa extraordinaria illi afferunt! Sed quod dolendum est, maxima pars confessariorum undique, nullo prorsùs signo extraordinario exhibito, indiscriminatim sine ulla admonitione, nulloque præstito remedio, hujusmodi relapsis semper absolutionem impertiuntur, et hoc est unde ruina tot animarum emanat.

DUBIUM III.

QUALIS CONFESSIO REQUIRATUR.

ARTICULUS I.

An debeat esse integra materialiter?

465. — « Resp. Ad confessionem per se, et ordinariè re- » quiritur integritas materialis, sita in eo, ut postquam » diligentiùs te excusseris, et conscientiæ tuæ sinus, et late- » bras (ita loquitur Trident. *sess.* 14. c. 5.) exploraveris, con- » fitearis omnia mortalia memoriæ occurrentia, nondum con- » fessa, eorumque numerum, et circumstantias, quæ speciem » mutant. Patet ex Trid. *l. c.* et est certum. Ratio est, quia » aliàs nec judicium sacramentale rectè administrari, neque » æquitas in pœnis statuendis servari potest.

« Dicitur 1. *per se, et ordinariè:* quia per accidens, et ex- » traordinariè sufficit integritas formalis. *Vide dub. seq.*

466. — « Dicitur 2. *numerum*, intellige certum, qui si non » constet, dic probabilem, addendo plùs minùs. Quòd si » deinde deprehendas te errasse, non tenêris iterùm confi- » têri, nisi notabiliter fuerit major. *Fagun. Sanch. Hurt.* » *contra Regin. Fill. et Sa*, qui dicunt, verba illa, *plùs minùs*, » tantùm extendi ad unum, vel duo supra numerum indica- » tum ». (*Lugo d. 16. n. 97. Cab. T. J. c. 10. n. 8. Tamb. et Ronc. dicunt illud plùs minùs sic sumi : circa ter, intelligi bis vel quater : circa* 10, *intelligi* 8 *vel* 12. *circa triginta*, 27 *vel* 33. *circa centum*, 95 *et* 105. *circa mille*, 950 *et* 1050.) « Sed quam- » vis hoc sit verum in numero parvo, denario v. g., non » tamen in aliis, v. g. centenario, millenario, etc., quia verba » illa non habent sensum absolutum, sed respectivum, ad » numerum, cui adduntur; qui quantò fuerit major, tantò » etiam major verbis istis intelligetur, dummodo tamen sit » parvus respectu alterius, cui adjungitur; quod prudentis » arbitrio æstimandum est. Ita *Diana p. 3. tr. 3. r. 194. ex* » *Navarr.* Item *Cardin. de Lugo d. 16. num. 94.* Quòd si » autem nec probabilis habêri potest, dicenda est consuetudo » peccandi, tempus, et frequentia in die, septimana, mense, » vel anno. *Vide Fill. t. 7. c. 4. n. 82. Diana p. 3. t. 4. r. 94.* » *Gasp. Hurt. d. 9. diff. 5. Lugo dist. 16. n. 79.* »

Benè hìc advertit *Spor. de pœnit. t. 3. p. 224. n. 451.* confessarium non debêre esse nimis anxium circa exquirendum numerum peccatorum in pœnitente consuetudinario, quia sæpè est impossibile talem numerum certum habêre; plures enim ad importunitatem confessarii solùm divinando respondent centies, millies; sed quis prudens eis fidem præstabit? Unde meliùs faciet confessarius, si diligenter statum conscientiæ exquirat; et exinde interrogando pœnitentem de lapsibus plùs minùsve in die, vel hebdomada, vel mense, saltem in confuso numerum peccatorum apprehendat durante consuetudine commissorum, quin certum judicium faciat, cum periculo errandi.

467. — « Dicitur 3. *quæ speciem mutant :* quia etsi pro- » babile sit, quod docent *Suar. Conc. et alii*, etiam eas quæ » notabiliter in eadem specie aggravant (hoc est, quæ juxta » cujusque conscientiam excedunt ordinarium peccandi mo- » dum) esse explicandas, ob rationem allatam in responsione : » contraria tamen sententia, quam ex *D. Th. Sylv. Nav.*

» docent *Vasq. Reg. Bonac. Lugo d. 16. s. 3.*, etiam probabilis est, et tuta : saltem si excipias 1. gradus consanguinitatis in incestu. 2. Quantitatem furti, injuriæ, etc. quæ egent satisfactione. 3. Quando uno actu plures sunt occisi, vel infamati, vel apud plures. 4. Odium diuturnum ; quia tunc solent plures actus fieri. *Vide Regin. loc. cit.* » (*Odium diuturnum, sicut etiam concupiscentia carnalis in mulierem necessariò sunt exprimenda in confessione, non tam ratione circumstantiæ aggravantis, quàm propter numerum peccatorum, quæ in illa diuturna mora replicantur, ut dicunt Salm. de pœn. c. 8. p. 2. n. 14. et alii communissimè ; vide dicta l. 2. de pecc. n. 37.*) « 5. Peccatum inter confessarium, et pœnitentem. *Vide Fill. de imped. matrim. c. 5. q. 5.* 6. Si circumstantia invehat censuram, vel reservationem, vel ad necessariam pœnitentis directionem à confessario prudenter interrogetur. »

468. — Quæerit. I. An circumstantiæ peccatorum mortalium notabiliter aggravantes sint necessariò confitendæ? Adsunt tres sententiæ omnes valde probabiles.

Prima sententia affirmat, et hanc tenent *Suar. d. 22. s. 3. n. 5. Soto in 4. d. 18. q. 2. art. 4. Sanch. Dec. l. 2. c. 21. Gonet, Man. t. 6. p. 440. Juenin. t. 7. p. 46 . Genet. t. 4. c. 6. qu. 3. Conc. p. 303. Croix l. 6. p. 2. num. 977. Antoine p. 504. Wigandt tr. 3. n. 26.* item *Estius, Canus, Henr. Fag ap. Salm. ibid. n. 22. et Alens. Sylv. Caj. Major, Con. et alii apud Dian. p. 1. tr. 7. r. 1.* Probatur 1. ex Rituali Rom. *de sacr. pœn.* ubi dicitur : *Quòd si pœnitens numerum, speciem, et circumstantias explicatu necessarias non expresserit, sacerdos eum interroget.* Ergò non solùm sunt explicandæ circumstantiæ speciem mutantes, sed etiam notabiliter aggravantes ; hoc enim significant verba illa, *speciem, et circumstantias.* Id confirmatur ex Catech. Rom. *p. 2. c. 5.* §. 7., ubi dicitur circa mortalia explicandas esse circumstantias, *quæ pravitatem valde augent, vel minuunt.* Probatur 2. ratione, quia eadem ratio, quæ suadet circumstantias speciem mutantes esse confitendas, urget etiam pro circumstantiis notabiliter aggravantibus, cùm utræque judicium confessarii notabiliter mutent. Nec officit, quòd Trident. *sess. 14. c. 5.*, tantùm primas docuerit confitendas ; nam respondet *P. Suarez*, quòd concilium tantùm voluit definire id quod certum

erat, hanc verò quæstionem in opinione theologorum indecisam reliquit.

Secunda sententia, quam tenet *Sporer de pœn. c.* 3. §. 3. *n.* 410., citans pro se *Laym. et Suar.* (adhæretque *Busemb.*) dicit necessariò esse confitendam circumstantiam *quid*, quæ scil. attingit integritatem substantialem peccati in individuo, prout est quantitas furti. Ratio, quia aliàs confessarius non poterit efformare debitum judicium de substantia peccati.

Tertia sententia mihi probabilior negat esse obligationem confitendi circumstantias aggravantes, et hanc tenent *S. Anton.* 3. *p. tit.* 14. *c.* 19. §. 7. *et tit.* 17. *c.* 17. §. 5. *S. Bernard. Sen. t.* 3. *de confess. S. Bonav. in* 4. *d.* 17. *p.* 3. *art.* 2. *q.* 3. *Soto in* 4. *d.* 17. *q. un. Cabassut. Theor. Jur. c.* 10. *n.* 15., asscrens hanc esse graviorem et communiorem cum *Pal. Nav. Vasq. etc. Pal. tr.* 23. *d. un. p.* 9. *Bon. q.* 5. *s.* 2. *p.* 2. §. 3. *diff.* 3. *n.* 5. *Tolet. l.* 3. *c.* 7. *n.* 7. *Holzm. n.* 471. *Salm. de pœn. c.* 8. *p.* 2. *n.* 23. *Ronc. c.* 2. *q.* 6. (qui à prima sententia se revocavit) *Lugo d.* 16. *sect.* 5. *cum Scoto, Nav. Adrian. Reg.* et probabilem putant *Suarez l. c. n.* 15. *Abelly p.* 137. *vers. Quæres*, *et plurimi alii cum Diana loc. cit.*

Probatur 1. ex *D. Th. in* 4. *d.* 16. *q.* 3. *art.* 2., qui suâ auctoritate magnum quidem pondus huic sententiæ præstitit; oportet autem hìc ejus textum integrum transcribere, ut pateat S. Doctorem pro hac sententia certè fuisse; ibi sic docet : *Quidam enim dicunt, quòd omnes circumstantiæ, quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt, confitêri necessitatis est, si memoriæ occurrant. Alii verò dicunt, quòd non sint de necessitate confitendæ, nisi circumstantiæ quæ ad aliud genus peccati trahunt; et hoc probabilius est; sed addendum est, quæ ad aliam speciem mortalis trahunt : cujus ratio est, quòd venialia non sunt de necessitate confessionis, sed solùm mortalia, quæ quantitatem infinitam quodammodo habent : et quia circumstantiæ aggravantes, quæ aliam speciem peccato non tribuunt, vel quæ tribuunt quidem, sed non mortalis peccati, non sunt de necessitate confessionis; tamen eadem confitêri perfectionis est, sicut de venialibus dictum est.* Communiter conveniunt AA. *D. Thomam* in hoc loco nostram sententiam tenuisse et signanter *Canus in Recoll. de pœn. p.* 2. §. *Sed enim*, *p.* 559. ubi ait : *D. Tho-*

mas expressè tenet solas circumstantias, quæ speciem mutant, esse confitendas. Idem sentit *S. Anton.* ut infrà videbimus. Idem *Sotus ap. Juenin. l. c. p.* 468. ubi dicit : *D. Th. sententiam mutasset, si vitam usque ad finem suæ Summæ produxisset.* Hæc tamen prophetia est *P. Soti*, non verò sententia *D. Thomæ.* Attamen *P. Conc. p.* 303. *n.* 4., aliter explicat præfatum textum, et dicit, quòd S. Doctor non loquitur ibi de circumstantiis, quæ adjiciunt malitiam constituentem peccatum mortale, sed de iis quæ confinia peccati venialis non transiliunt ; idque deducit ex ratione, quam *S. Thomas* ibi subdit : *Cujus ratio, quia venialia non sunt de necessitate confessionis, sed solùm mortalia, quæ quantitatem infinitam quodammodo habent.* At veniâ tanti viri non videtur hæc interpretatio locum habêre ; nam respondetur 1. quòd quæstio, quæ à *D. Thoma* ibi proponitur, est signanter de circumstantiis, *quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt.* Illud autem *notabilem quantitatem* non potest quidem intelligi circa peccatum veniale, sed circa mortale, primò quia nullus unquam de hoc dubitavit ; quis enim dixit aut censêri potest dixisse, circumstantias peccati venialis esse necessariò confitendas, cùm apud omnes compertum sit ipsa venialia non esse de necessitate confitenda ? Secundò, quia *D. Thomas* ibi loquitur de circumstantiis, quæ notabilem quantitatem peccato addunt, hæc autem notabilis quantitas necessariò debet intelligi de circumstantia peccati mortalis, non autem venialis. Et quòd ita sit, clarè patet ex ratione illa quam subdit S. Doctor, *quòd venialia non sunt de necessitate confessionis ;* quæ quidem ratio non jam respicit suam principalem sententiam, ut intelligit *P. Conc.*, nempe quòd non oporteat confitêri circumstantias notabiliter aggravantes, utpote quia sunt venialia : sed respicit illud : *Addendum est* (quod immediatè præcedit), *quæ ad aliam speciem peccati mortalis trahunt.* Quibus verbis apertè *D. Th.* significat, quòd circumstantiæ peccati mortalis mutantes speciem certè sunt confitendæ, quia hæ quantitatem infinitam quodammodo habent ; non verò circumstantiæ peccati venialis, etiamsi sint diversæ speciei, et de hoc rationem reddit, *quòd venialia non sunt de necessitate confessionis.* Deinde id clariùs confirmat addens : *Et quia circumstantiæ aggravantes, quæ aliam speciem peccato non tri-*

buunt, vel quæ tribuunt quidem, sed non (nota) *mortalis peccati, non sunt de necessitate confessionis.* Ergò S. Doctor distinguit inter circumstantias quæ tribuunt aliam speciem, sed non peccati mortalis, et inter circumstantias quæ non tribuunt novam speciem (id est peccati mortalis, ut sine dubio intelligendum, aliàs comparasset peccatum veniale cum veniali), et utrasque circumstantias dicit non esse de necessitate confessionis. Hinc *S. Anton. dict.* §. 7. *D. Thomam* sequens dicit : *Et illas quidem circumstantias quæ trahunt peccatum in aliam speciem, de necessitate oportet confitêri secundùm Thomam; alias circumstantias confitêri, cùm non sint venialia de necessitate confessionis, perfectionis est, et non necessarium.* Deinde, postquam alias species circumstantiarum exposuit, inquit : *Tertiæ sunt quæ important disconvenientiam, ut furari multum* (putà, prout inferiùs addit) *furari centum florenos multò gravius est, quàm furari unum; et istas quæ peccatum aggravant confitêri est perfectum, sed quia non mutant speciem, nec aggravant in infinitum, non est necessarium eas confitêri secundùm Thomam :* additque, *Petrum de Palude* asserere hanc esse communem sententiam. Unde concludit S. Archiepiscopus, confitendas tantùm circumstantias, quæ mutant speciem, et aggravant in infinitum, adducens exemplum de furto in loco sacro.

Probatur 2. rationibus. Ratio 1. quia in Trident. *sess.* 14. *cap.* 5., sic dicitur : *Eas circumstantias in confessione explicandas quæ speciem peccati mutant, quòd sine illis peccata ipsa neque à pœnitentibus integrè exponantur, neque judicibus innotescant, et fieri nequeat, ut de gravitate criminum rectè censêre possint, et pœnam quam oportet pro illis pœnitentibus imponere.* Ex quibus verbis videtur non obscurè concil. excludere obligationem confitendi alias circumstantias quàm mutantes speciem : quia has sufficere satis innuit ad hoc, ut confessarius rectum efformet judicium de gravitate criminum, et de pœna imponenda. Ratio 2. quia aliàs pœnitentes semper inter angustias fluctuarent, cùm semper dubitare possent de integritate suarum confessionum, in determinando quæ circumstantiæ sint vel ne notabiliter aggravantes : et idcò dicit *D. Th. l. c. qu.* 5. *ad* 2. *Determinata quantitas peccati non potest sacerdoti innotescere, quia nec ipse peccator scit; unde sufficit quòd cognoscas quantitatem*

quæ ex specie peccati consurgit. Unde hujus sententiæ *Lugo* assignat rationem à priori, dicens, quòd Christus nihil aliud præcepit quàm confessionem peccatorum; qui autem explicat circumstantias mutantes speciem peccati, jam verè confitetur et explicat essentiam, cùm peccati quidditas sive essentia tantùm sumatur ex ipsius ratione specifica. Ratio 3. quia si teneremur manifestare circumstantias notabiliter aggravantes, teneremur etiam confitêri notabiliter minuentes, nempe si quis peccavit ex ira, metu, intensiori passione, ex inductiono aliorum, et similibus; quam obligationem etiam adversarii negant. Ratio ultima et potior, quam tradunt doctissimus *Cabassutius*, *Lugo*, *Salm. et Roncagl.*, est, quia nemo tenetur servare legem dubiam, ut fusè probatum est in *morali systemate*, *lib. 1. de conscientia*, *cum communi* DD. ex *S. Isidoro* in *c. Erit autem*, *dist. 4. et c. Cùm in jure*. 31. *de offic. et pot. jud. del. et c. Suam de simon. et ex D. Th. Quodlib. 14. de verit. q. 17. art.* 3. ubi ait : *Nullus ligatur per præceptum aliquod, nisi mediante scientiâ illius præcepti.* Scientia autem ut certum est apud omnes, et docet idem *D. Th. p. 1. q. 1. art. 2.*, est certa notitia alicujus rei; unde cùm lex confitendi circumstantias aggravantes sit valde dubia, ad illam non tenemur, et ideò (benè ait *Lugo*) Tridentinum non explicavit hanc obligationem illas confitendi, quia non satis concilium id colligere potuit ex Christi verbis, et sacramenti institutione.

Nec obstat 1. Rituale Rom. dicens esse obligationem confitendi *speciem*, *et circumstantias explicatu necessarias.* Nam resp. quòd aliquando etiam adest obligatio confitendi circumstantias notabiliter aggravantes, ut rectè dicunt *Lugo d. 16. n. 121. et Salm. de pœnit. c. 8. p. 2. n. 27.*, quando scilicet inducunt censuram, vel reservationem, aut quando (ut diximus) confessarius interrogat, putatque necesse id scire ad medicinam, vel restitutionem imponendam. Quoad auctoritatem Catechismi oppositam, videtur quòd illa nimis probat, nam videtur imponere obligationem explicandi circumstantias non solùm aggravantes, sed etiam minuentes, quod non est credibile, quis enim unquam dixit, quòd si quis confiteretur homicidium, et taceret illud commisisse ex vehementi passione, vel in rixa, sacrilegam faceret confessionem? Unde debemus fatêri hìc mentem Catechismi non satis intelligi.

Non obstat 2. dicere, quòd circumstantiæ notabiliter aggravantes debeant explicari, ut confessarius debitam pœnam imponat. Nam benè respondet *Lugo*, in pœnitentia injungenda non requiri omnimodam, sed tantùm quamdam æqualitatem, quæ utique servari potest, si manifestetur species peccati, licèt non explicentur circumstantiæ aggravantes. Hinc *D. Th. l. c. ad* 2. ubi hanc quidem objectionem sibi efformat, sic respondet: *Sufficit, quòd sacerdos cognoscat quantitatem, quæ ex specie peccati consurgit.* Non obstat 3. dicere quòd prima opinio saltem est tutior, et ideò omninò servanda in materia sacramenti ex prop. 1. damn. ab *Innoc. XI.* Nam benè respondent *Carden. in* 2. *Crisi, d.* 2. *n.* 107. *et Croix n.* 978. quòd qui sequitur secundam sententiam, non exponit sacramentum periculo nullitatis, cùm ad valorem sacramenti sufficiat confessio formaliter integra, quæ jam probabiliter habetur in confessione peccatorum, etsi non explicentur circumstantiæ aggravantes. Unde etiam infertur, quòd quælibet opinio probabilis negans aliqua peccata differre specie, non subjacet damnationi, quia si fortè ante Deum est falsa, nihilominùs jam adest confessio formaliter integra. Hinc probabiliter dicunt *S. Anton. l. c. Lugo d.* 16. *n.* 12. *et Salm. de pœnit. c.* 8. *d.* 2. *n.* 23. *cum Pal. et Dicast.* quòd per se loquendo pœnitens non tenetur quantitatem furti explicare. Dicitur *per se loquendo*, nam aliunde, quia ut plurimùm confessarius inquirere debet de quantitate furti, ad hoc, ut sciat quomodo se gerere debeat circa absolutionem impertiendam, et obligationem restitutionis imponendam; ideò ut plurimùm tenetur pœnitens confitêri in furto circumstantiam quantitatis.

469. — Quær. II. Utrùm qui commisit incestum, explicare debeat qualitatem, atque gradum? Duo igitur hìc vertunt dubia:

Dubitatur 1. An incestus cum consanguineis differat specie ab incestu cum affinibus? affirmant *Lessius l.* 4. *c.* 3. *n.* 79. *Salm. de* 6. *præc. Decal. c.* 5. *p.* 4. *n.* 30. *Ronc. de* 6. *præc. c.* 5. *q.* 2. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1074. *et alii.* Ratio, quia, ut dicunt, licèt omnes incestus eamdem reverentiam sanguini debitam offendant, diversâ tamen difformitate eam lædit incestus cum consanguineis, quàm incestus cum affinibus; nam inter consanguineos conjunctio provenit ex vinculo intrin-

seco, id est ab identitate ejusdem sanguinis per generationem accepti; conjunctio autem inter affines provenit ex vinculo extrinseco, nempe ex copula habita cum ipsorum consanguineis. Alii tamen probabiliùs negant differre incestum cum consanguineis ab incestu inter affines, ut *Lugo d. 16. n. 313. et* 316. *Sanch. de matr. d. 16. num. 7. et 8. Tamb. in Meth. Conf. c. 7. §. 7. num. 48. cum Megala, Soto, et Caj. in 2. 2. q. 154. a. 9.* Ratio, quia (ut ait *Lugo*) materialiter se habet, quòd conjunctio oriatur ex sanguine, aut ex matrimonio, cùm ex eodem motivo prohibetur copula cum consanguineis, quàm affinibus. Et pro hac sententia sine dubio est *D. Th.* 2. 2. *q.* 154. *a.* 9. *ad* 2. ubi sic docet: *Persona affinis conjungitur alicui propter personam consanguinitate conjunctam, et ideò quia unum est propter alterum ejusdem rationis, inconvenientiam facit consanguinitas, et affinitas.*

Benè tamen excipiendum puto incestum inter privignum et novercam, interque socerum et nurum, ut dicunt *Salm. de pœnit. tr.* 26. *c.* 5. *d.* 4. *n.* 31. *in med.* et indicat *Lugo n.* 316. Ratio, quia debitum reverentiæ, quod est motivum speciale prohibendi congressum parentum cum filiis, est etiam motivum prohibendi copulam inter novercam et privignum, vel socerum et nurum. Incestus autem cum affinibus, extra primum gradum, commune est inter DD. esse ejusdem speciei.

470. — Dubitatur 2. An in confessione sint explicandi omnes gradus incestûs commissi cum consanguineis usque ad quartum gradum.

Prima sententia affirmat cum *Nav. c. 7. num. 4. et Angel. Vasq. Suar. etc. ap. Salm. ibid. n.* 33. Ratio, quia est specialis reverentia inter unum gradum consanguinitatis, et alium. Idem tenent *Bon. de matr. q. 4. p. 16. n. 7. cum Laym. Con. Valent.*, sed alia ratione ducti, quia aliàs non explicaretur substantia sive individuum peccati.

Secunda sententia docet, solum incestum cum consanguineis in primo gradu, tam lineæ rectæ quàm transversalis, specie differre ab aliis gradibus. Quoad primum gradum lineæ rectæ, hæc sententia videtur omninò tenenda (contra *Tamb.*) tanquam communis cum *Salm. ibid. n.* 36. *Caj. Lug. Ronc. etc.* Ratio, quia cuique patet hujusmodi incestum longè esse diversum ab aliis; imò rectè *Lugo de pœn. d.* 16. *n.* 314. *et Cont. Tourn. de* 6. *præc. art.* 4. *concl.* 2. docent explicandum,

an pater peccarit cum filia, vel cum matre filius, cujus culpa habet diversam malitiam ratione specialis reverentiæ matri debitæ. An autem differat incestus in primo gradu lineæ rectæ ab aliis ejusdem lineæ gradibus? Affirmat *Croix cum Bonasp.*, sed negat probabiliùs *Lugo n.* 315. Majus dubium est, an incestus cum consanguineis, in primo gradu lineæ transversalis; nempe cum fratre aut sorore, differat specie ab aliis gradibus? Affirmant *Less. l.* 5. *c.* 3. *n.* 79. *Lugo n.* 143. *Salm. ibid. n.* 28. 31. *et* 33. *Ronc. de* 6. *præc. c.* 5. *q.* 2. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1074. *et Sanch. de matr. l.* 7. *d.* 52. *n.* 11. Ratio, quia reverentia, quæ debetur fratribus vel sororibus, est diversæ rationis ab ea quæ debetur aliis consanguineis; coïtus enim cum sorore videtur ab ipso jure naturæ interdictus. Quoad cæteros verò gradus consanguinitatis, dicunt *Less. n.* 90. *Ronc. l. c. et Salm. de* 6. *præc. decal. c.* 5. *p.* 4. *n.* 36. *in med. et de pœnit. c.* 8. *p.* 2. *n.* 31. *in fin.* non differre specie incestum; sed gradum propinquiorem inducere circumstantiam tantùm aggravantem.

Tertia sententia, quam tenent *Cajet. in S. Th.* 2. 2. *q.* 154. *a.* 9. *Bon. l. c. n.* 6. *Pal. d.* 4. *part.* 7. *num.* 11. *Pontius c.* 32. *n.* 3. *Tamb. c.* 7. §. 7. *n.* 48. *cum Megala, Dian.*, *etc.* item *Palud. Gabr. Vict. Nav. Arm. Vega, Henr. Led. Scotus, Abul. Soto, ac alii multi apud Sanch. l. c.* (qui cum *Fill.* vocat valde probabilem) censet, omnes incestus inter consanguineos, excepto tantùm primo gradu in linea recta, esse ejusdem speciei. Ratio 1. quia, excepto dicto primo gradu lineæ, alii gradus tantùm constituunt circumstantiam aggravantem, quam explicandi valde probabile est (ut vidimus *suprà n.* 468.) non esse obligationem. Ratio 2. quam affert *Caj.* est, quia commixtio conjugalis inter consanguineos, præterquam cum parentibus, est tantùm vetita ab Ecclesia, non verò de jure naturali; olim enim jam licitum fuit filiis Adam suis sororibus copulari. Nec obstat dicere, quòd sive malitia talium incestuum oriatur ex lege naturali, sive ex prohibitione Ecclesiæ, semper hujusmodi incestuosi peccant contra reverentiam, quæ conjunctis debetur; Ecclesia enim, cùm aliquid præcipit, ponit materiam præceptam in ea specie virtutis, ratione cujus illud præcipit, Ecclesia autem propter eamdem reverentiam sanguini debitam jubet ab his congressibus fideles abstinère. Nam respondetur, quòd licèt Ecclesia, prohibendo

31.

commixtionem propinquorum usque ad quartum gradum, elevaverit hujusmodi abstinentiam ad virtutem pietatis naturaliter debitæ sanguine junctis, non per hoc tamen effecit, quòd propinquitas horum graduum induceret diversitatem specificam naturalem; naturalis enim diversitas specifica graduum tantùm est desumenda ex difformitate per se naturali, quæ probabiliter non adest inter gradus consanguinitatis (præter primum lineæ rectæ, ut diximus), magis enim et minus non variant speciem. Et pro hac sententia videtur indubitanter esse (ut non dubitat *Cont. Tourn. loc. cit. in fine*, licèt hic auctor sit pro contraria sententia) etiam *D. Th.* 2. 2. *q.* 154. *a.* 9. *ad* 3. ubi sic ait : *In commixtione personarum conjunctarum aliquid est, quod est secundùm se indecens et repugnans naturali rationi, sicut quòd commixtio fiat inter parentes et filios, quorum est per se et immediata cognatio, nam filii naturaliter honorem habent parentibus.... Aliæ verò personæ, quæ non conjunguntur secundùm seipsas, sed per ordinem ad parentes, non habent ita ex seipsis indecentiam, sed variatur circa hoc decentia vel indecentia secundùm consuetudinem, et legem humanam, vel divinam*, id est positivam de jure divino. Et idem videtur docêre *D. Augustinus* (*ap. D. Th. in eod. a.* 9.) dicens : *Commixtio sororum et fratrum quantò fuit antiquior compellente necessitate, tantò postea facta est damnabilior religione* (id est Ecclesia) *prohibente*. Prima sententia est minùs probabilis; secunda et tertia æquè probabiles videntur.

471. — « 1. Ad integritatem confessionis prærequiritur » diligens examen, pro capacitate pœnitentis, temporis mora, » et cæteris circumstantiis. Ad id autem sufficit diligentia » mediocris, qualem vir prudens in arduis negotiis adhibet, » vel qualem moraliter loquendo docti, et timorati adhibêre » solent, etiamsi quis putet, majore diligentiâ plura se repertu» turum. *Bon. t.* 1. *d.* 5. *qu.* 5. *Laym. lib.* 5. *tr.* 6. *c.* 8. Post » mediocrem autem istam diligentiam non tenetur de an» teacta vita ulteriùs cogitare; et si quid occurrat, quod » videatur non esse in confessione explicatum, potest sibi » persuadere, cum cæteris id memoratum fuisse. *Dian. p.* 3. » *t.* 4. *r.* 107. *ex Sanch.* Animadverte tamen prop. 11. inter » proscriptas ab *Alex. VII.*

« 2. Examen hoc à confessario potest supplêri, quod

» tamen *Suarez* reprobat in confessionibus longis diligen-
» tiorum, eò quòd impossibile ferè sit, ut quis repentè
» rogatus omnia recordetur; et tantùm admittit in rudibus: »
(*Adverte id quod habetur circa hoc in Catech. Rom. part. 2. c. 5. n.* 60. ubi : *Si sacerdos hujusmodi homines prorsùs imparatos cognoverit, humanissimis verbis à se demittet, hortabiturque, ut ad cogitanda peccata aliquod spatium sumant, ac deinde revertantur. Quòd si fortè affirmaverint se in eam rem omne studium contulisse, quoniam sacerdoti maximè verendum est, ne semel dimissi ampliùs non redeant, audiendi erunt, præsertim si emendandæ vitæ studium aliquod præ se ferant, adducique possint, ut negligentiam suam accusent, quam se alio tempore accuratâ meditatione compensaturos promittant.*) « quos etiam monet *Sa*, *verb. Confessio*,
» bonâ fide confessos non nimis rogandos de confessionibus
» præteritis, nisi intelligatur aliquid necessarium defuisse.
» *Vide Fagund. Dian. p.* 3. *t.* 4. *r.* 89. » (*Vide dicenda n.* 505.)

« 3. Non est necessarium peccata scribere, ne memoriâ
» excidant, ut contra *Bon.* docent *Suar. Vasq. et alii.* Imò
» *Sotus* dicit id non consulendum, ob periculum evulga-
» tionis. Meliùs tamen *Laym. Conin. et alii* asserunt suaden-
» dum esse, dummodò vitetur anxietas nimia, propter quam
» scrupulosis prohibêri potest.

« 4. Invalida est confessio non integra, ex ignorantia,
» vel negligentia moraliter culpabili, ut veriùs docent *Suar.*,
» *et alii communiter*, *contra Sot.*, quia *Trident.* requirit
» diligens examen.

« 5. Non officit integritati, per se loquendo, si quis sub-
» inde graviùs lapsus, id alteri priùs confiteatur, et deinde
» ordinario suo venialia tantùm (qui imprudenter id ægrè
» feret, prohibebit, aut reprehendet); nisi tamen eâ occa-
» sione maneat in morali occasione peccandi, aut ideo cir-
» cumeat, ut liberiùs peccet; tunc enim graviter peccabit,
» et ob defectum attritionis confessio erit nulla. Ita *Fill.*
» *Laym. l.* 5. *t.* 6. *Card. de Lugo d.* 16. *n.* 57.

« 6. Ex circumstantiis minuentibus illæ tantùm explicandæ
» sunt, quæ vel omninò tollunt malitiam, vel ex mortali
» faciunt veniale, ut parvitas materiæ, indeliberatio, etc.
» (verba gratiâ si die veneris ignorans comedisset carnes);

» vel alioqui notabiliter mutant judicium confessarii ; saltem
» quoad speciem.

472. — « 7. Ad servandam integritatem confessionis, pec-
» cata mortalia dubia ut dubia, loquendo de dubio propriè
» dicto, sunt aperienda, ut docent *Suar. in 3. p. t. 4.*
» *d. 22. sect. 9. num. 7. Sanchez, Dian. Card. de Lugo*
» *d. 16. num. 63. Bon. d. 3. q. 5. sect. 2. part. 2. diff. 4.*
» *et alii commun. contra Conin.* Ratio est, tùm quia pec-
» cata, quæ sunt in conscientia, debent manifestari, at
» dubia ut dubia sunt in conscientia : tùm quia in negotio
» salutis, et medio ad hanc necessàrio non tam habet locum
» illud axioma : *Melior est conditio possidentis*, quàm hoc :
» *In dubio tutior pars eligenda est.* (Excipiuntur tamen seru-
» pulosi, et ii, quibus diu post patratum peccatum suboritur
» aliquod dubium, si aliàs soliti sint sollicitè confessionem
» instituere : quia non est dubium prudens). Quòd si post-
» modùm accipiat notitiam certam, idem rursùs esse confi-
» tendum tanquam certum, docent *Tur. et Sanchez 1. mor.*
» *c. 10. n. 69.* Dubitat tamen *Card. de Lugo d. 16. sect. 2. n.*
» *79. et 92.* suadetque id ut securius. *Vide Diana p. 3. t.*
» *4. res. 60. et 107.* Si verò peccatum confessus sit ut certum,
» et postea de eo dubitet, an fecerit, non tenetur iterùm
» confitêri ut dubium. *Lugo, et Tamburin. exped. conf. d. 1.*
» *c. 1.* qui idem censent, etsi postmodum certò comperiat,
» se non fecisse. Monent autem *Suar. et Tamb. l. c.* si quis
» sola peccata dubia confiteatur, monendum, ut addat ali-
» quod certum ex aliàs confessis; quòd si id habêri non
» possit, absolvendum sub conditione.

473. — Quæritur igitur, an sit obligatio confitendi pec-
cata mortalia dubia, vel in dubio an fuerint confessa? Tres
quæstiones hìc occurrunt discutiendæ, valde scitu necessariæ
ad praxim. Dubitatur 1. an teneamur confitêri mortalia po-
sitivè dubia, nempe si utrimque adsint rationes probabiles,
quòd peccatum mortale fuerit vel non fuerit commissum?

Prima sententia affirmat, et hanc tenent *Merbes. de Euch.*
p. 348. q. 5. Hab. t. 6. p. 244. qu. 6. Concina t. 9. p. 329.
n. 10. et alii antiprobabilistæ, qui dicunt in opinionibus æquè
probabilibus tutiorem sequendam esse.

Secunda sententia verò communissima negat, eamque te-
nent *Sanch. l. 1. Dec. c. 10. n. 76. Suar. in 3. p. t. 4. d. 22.*

sect. 9. *n.* 6. (ubi hanc tuetur, etiamsi probabilius sit peccatum esse commissum) *Sylvest. v. Confessio* 2. *qu.* 1. §. 3. *Sylvius in* 3. *part. qu.* 6. *art.* 4. *ad.* 3. *Ronc. c.* 2. *q.* 7. *Anacl. p.* 606. *n.* 55. *Escob. tr.* 15. *num.* 183. *Bonac. d.* 4. *qu.* 4. *part.* 1. *Holzm. p.* 112. *n.* 458. *cum communi*, *Viva de Euch. qu.* 4. *art.* 7. *n.* 9. (pariter asserens esse communem) *Tambur. Meth. Comm. c.* 1. §. 9. *n.* 65. (dicens hanc esse certam apud omnes) *Fill. tr.* 7. *c.* 4. *n.* 109. *Diana part.* 4. *tr.* 3. *r.* 5. *Spor. de pœnit. num.* 389. *et Salm. de Euch. c.* 7. *p.* 3. *n.* 29. *cum Gerson. Henr. Dicast. et alii probabilistæ communiter.* Ratio, quia quisque potest licitè se conformare opinioni verè probabili. Rectè verò advertunt *Holzm. num.* 463. *et Viva loc. cit. n.* 5. *cum Sanch. Henr. et aliis*, quòd in articulo mortis, si quis dubitet an peccatum grave patraverit, vel an illud confessus sit, sciens nunquam sacramentum pœnitentiæ post tale peccatum suscepisse, tunc ad effugiendum damnationis periculum teneretur, non jam peccatum illud positivè dubium confitêri, sed vel absolutionem sacramentalem suscipere, vel saltem actum contritionis elicere. At hìc dices: Contritio necessaria includit votum confessionis; unde cùm possit fieri confessio, non sufficit contritio. Respondet *Holzm. n.* 462. quòd contritio reverà ex se habet vim delendi peccatum, et in tantum non delet mortalia certa sine voto confitendi, in quantum, cùm adsit præceptum divinum illa confitendi, non verè contereretur, qui, cùm posset, hanc obligationem nollet implêre. Sed hoc currit ubi peccatum mortale est certum, et ideò materia necessaria confessionis: non verò si peccatum est dubium; tunc enim, cùm illud non sit materia necessaria, sicut contritio sine voto confessionis delet venialia, ita et mortalia dubia.

474. — Dubitatur 2. an teneamur confitêri mortalia negativè dubia?

Prima sententia communior affirmat, et hanc tenent *Busemb. ut supra*, *Sanch. l. c. n.* 66. *Suar. n.* 7. *Lugo d.* 16. *sect.* 2. §. 3. *Pal. part.* 9. *num.* 17. *cum Nav. Sylvest. et Laym. Anacl. p.* 606. *num.* 54. *Diana p.* 10. *tr.* 12. *n.* 2. *Escob. l.* 15. *n.* 176. *Tamb. Meth. Conf. l.* 2. *c.* 1. §. 3. *n.* 14. *Laym. de Consc. c.* 5. §. 4. *n.* 37. *Ronc. cap.* 2. *q.* 7. *r.* 1. *Sporer num.* 392. *Salm. de pœn. c.* 8. *p.* 3. *n.* 35. *ex D. Th. in* 4. *d.* 21. *qu.* 1. *art.* 3. *ad* 3. ubi sic ait: *Et similiter periculo*

se committit qui de hoc quod dubitat esse mortale, negligit confiteri. Non tamen debet asserere illud esse mortale, sed cum dubitatione loqui, et judicium sacerdotis expectare, cujus est discernere inter lepram, et lepram. Ratio 1. est, quia in Trid. *sess.* 14. c. 5. sic habetur: *Oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in confessione recenseri.* Si ergò ex concilio confitenda sunt omnia mortalia, quorum conscientia habetur; etiam sunt confitenda mortalia dubia, quorum dubia habetur conscientia. Ratio 2. quia lex confessionis est in possessione, unde in dubio peccatum est confitendum. Ratio 3. quia hæc videtur universalis, et inveterata praxis fidelium, et ideò supponitur emanasse ex Christi institutione, et per traditionem usque nunc fuisse observatam.

Secunda sententia verò negat, quam tenent *Merb. p.* 348. *q.* 5. *Habert t.* 6. *p.* 244. *q.* 6. ubi sic ait: *Qui dubitat absque ratione probabili, dubium deponere debet. Coninch. tr.* 2. *d.* 7. *dub.* 8. *Holz. p.* 113. *n.* 459. *Marchant. in Tribun. tr.* 4. *tit.* 6. *q.* 5. *Sa v. Eucharistia, n.* 23. *Mazzotta tr.* 1. *d.* 1. *q.* 3. *c.* 5., et probabilem vocant *Laym. l. c. n.* 37. *in fine, Viva de pœn. qu.* 2. *art.* 2. *n.* 7. citans *S. Anton. Palud. Less. Tap. Præp. Amic. Haunol. etc.* item *Boss. Henr. Ferr. de Jan. etc. ap. Guimen. ac Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 609., qui vocat probabiliorem ex rationibus intrinsecis. Et reverà, licèt prima sententia sit valde probabilis, et magnâ auctoritate roborata, hæc tamen secunda non videtur suâ probabilitate destituta. Ratio 2. quia Tridentinum *loc. cit.* non obligat pœnitentes nisi ad confitenda *omnia peccata mortalia, quorum conscientiam habent.* Non dicit, utì sunt in conscientia, nempe vel ut certa, vel ut dubia, sed quorum conscientiam habent, quod importat habêre notitiam certam peccati; conscientia enim (ut ait *S. Bern.*) nihil aliud est, *nisi cordis scientia*, et judicium practicum de peccato commisso. Conscientia autem dubia neque est scientia, neque judicium, sed suspensio judicii; unde minimè dici potest habêre conscientiam peccati, qui nullam rationem habet quòd illud commiserit; et sic respondetur primæ rationi oppositæ. Id confirmatur ex eodem Trid. *ibid.* ubi additur: *Constat enim nihil aliud in Ecclesia à pœnitentibus exigi, quàm ut, postquam quisque diligentiùs se excusserit..., ea peccata confiteatur*

quibus se... Deum suum mortaliter offendisse meminerit : reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessione inclusa intelliguntur. Ergò sicut pœnitens non tenetur confitêri venialia, ita nec peccata dubia, cùm dicat concilium, pœnitentem nihil aliud confitêri debêre nisi mortalia quorum meminit, dubitare autem non est quidem meminisse, imò potiùs est non meminisse. Ratio 2. quia non est pro delicto dubio onus certum imponendum: nec in dubio an lex existat, adest legis obligatio (ut sapienter ait *Bened. XIV. Notif.* 80. *num.* 19.); nam licèt sit lex confitendi certa mortalia, et ideò qui certus est de mortali commisso, et dubitat negativè (nam si dubitet positivè, mox infrà dicemus) tenetur confitêri, non tamen existit certa lex confitendi mortalia dubia. Et sic respondetur secundæ rationi oppositæ.

Nec obstat auctoritas *D. Thomæ* allata; ibi enim S. Doctor reverà non loquitur de eo, qui post diligentiam efformat sibi judicium, quòd peccatum suum sit dubiè mortale, et ideò dubium deponit ex regula præfata, nempe quòd non datur certa obligatio, ubi delictum est dubium; sed loquitur de eo qui certus est de sua actione mala, et nescit discernere an fuerit vel ne mortalis, hic utique tenetur diligentiam adhibêre, ut dubium deponat; unde cùm nescit illud deponere, tenetur stare judicio confessarii; cujus est discernere inter lepram et lepram. Neque obstat praxis fidelium, ut opponitur; nam respondent *Holzm. et Elbel cum Herincx*, quòd meritò dubitatur an fideles confiteantur mortalia dubia ex persuasione obligationis, vel an ob majus conscientiæ levamen; propter hoc enim fideles adsolent confitêri etiam peccata dubia positivè, quorum confessionis obligationem ipsi etiam adversarii ferè omnes non agnoscunt. Item ait *Holzmann*, quòd præfata praxis fortè sit continuata ex errore, qui non potest inducere consuetudinem obligatoriam.

475. —Hinc referunt *Henriq. l.* 8. *c.* 45. *n.* 2. *Sa v. Euchar. n.* 23. *et Gran. Leand. et alii ap. Guimen. de Euch. prop.* 3. *num.* 2., non tenêri ad confessionem, qui vult communicare, et negativè dubitat, an peccaverit mortaliter, tùm quia non magis urget præceptum præmittendi confessionem ad communionem, quàm præceptum servandi integritatem confessionis, utrumque enim est de jure divino; tùm quia præceptum

Tridentini præmittendæ confessionis (*sess.* 13. *c.* 7.) non obligat nisi eum, *qui est sibi conscius mortalis peccati*, nequit autem dici conscius de suo peccato qui de illo dubitat. Sed huic obstat magna difficultas, nempe quòd accedens ad communionem cum mortali negativè vel positivè dubio, se exponat periculo frustrandi effectum sacramenti. Huic difficultati aliquis respondêre posset cum *Sanchez*, *Pontio*, *Vasq. Perez*, *Hozes*, *et aliis citatis l.* 1. *n.* 51., non esse illicitum suscipientibus sacramenta uti opinione probabili, ad differentiam sacramenta conferentium, qui nequeunt ea ministrare nisi cum sententia tutiori vel saltem moraliter certa : sufficit autem ad sacramenta suscipienda, ut quis accedat probabiliter dispositus. Si quis autem nolit hâc responsione uti, debet dicere cum *Holzm.* oportêre quòd eo casu communicaturus conteratur, vel absolutionem sacramentalem recipiat (quamvis peccatum illud reticeat), ut obicem auferat peccati illius si fortè adfuit.

476. — Cæterùm in praxi (ordinariè loquendo) omnino suadenda est pœnitentibus confessio mortalium tam negativè, quàm positivè dubiorum, cùm id ordinariè prosit ad conscientiæ tranquillitatem. Dixi *ordinariè*, nam scrupulosi omninò eximi debent ab obligatione confitendi peccata dubia; ipsi enim tantùm confitêri tenentur certa mortalia, et de quibus certè nunquam sint confessi; (*vide mox dicenda n.* 477. *in fine*), ut communiter docent *Sanch. d. c.* 10. *num.* 85. *Laym. n.* 37. *et Croix n.* 611. *cum Busemb. Con. Aversa*, *Stoz*, *Caj. Med. Henr. Nav. Rodr. etc.*

Item eximi debent ab obligatione confitendi peccata mortalia dubia ii qui sunt timoratæ conscientiæ, et non solent deliberatè lethaliter peccare; hi enim in dubio rationabiliter, imò moraliter certò credere possent non consensisse, quia præsumptio sumitur ex communiter contingentibus; ita *Croix n.* 612. *Bon. de pecc. d.* 2. *q.* 2. *part.* 3. *n.* 19. *et Sayr. Reg. Bosco*, *et Herincx apud Croix l.* 1. *n.* 546. *ac Habert t.* 3. *de Consc. c.* 2. *in fine*, ubi sapienter ait : *Si vir probatæ pietatis anxius sit*, *an consenserit delectationi venereæ*, *moraliter certus esse debet non consensisse; quia moraliter fieri nequit*, *ut voluntas tam firma in bono proposito mutetur*, *quin dilucidè advertat.* Idem docent *Salmant. Scholast. tr.* 13. *d.* 10. *n.* 195. dicentes : *Qui habet animum satis firmum in bono*,

proinde nunquam aut rarò in aliquod grave consensit, et sensualitatis motus fastidio sunt, non est cur ex qualibet permissione aut non resistentia statim consensum pertimeat; ea namque animi dispositio videtur sufficienter periculum auferre. Ratio hujus à priori est, quia is qui habitualiter Deo adhæret, et valde timet, ne divinâ gratiâ privetur, si contingat aliquando ab eo averti, magnam sibi vim inferre debet, ut remorsum conscientiæ contemnat, et in peccatum deliberatè se projiciat : id autem non potest agere, nisi certò advertat malum quod amplectitur ; nam ut ait doctissimus *P. Alvarez (apud Croix lib.* 1. *n.* 547.) *: Plenus consensus in mortali est tanta iniquitas, ut celari aut ignorari non possit, sed in recenti facilè agnoscitur.* Hinc Dominus dixit *S. Theresiæ : Nemo me amittit, nisi certò id cognoscat.* Ad præsumendum autem, quòd non adfuerit plenus consensus in homine pio, maximè prosunt hæ sequentes conjecturæ, quas tradit *Croix l.* 1. *n.* 547., nimirùm : si talis serium et sæpe repetitum propositum habuerit numquam peccandi mortaliter, et nesciat illud certò revocasse : si, cùm advertit malum, terreatur, et illicò tentationem repellat, statimque dubitet, an consenserit : si meminerit se timidè processisse : si nesciat, an in vigilia, vel somno aliquid egerit, vel cogitaverit, si enim fuisset vigilans, jam id advertisset, et sciret. E converso oppositum est censendum de eo qui est assuetus de facili in peccata mortalia prolabi, quia in dubio præsumitur iste consensisse : si enim obstitisset, utique recordaretur conatûs illius quem sibi intulisset ad tentationem repellendam. Unde rectè concludit *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 612., quòd vix unquam in hujusmodi hominibus, tam primi quàm secundi generis, datur dubium merè negativum, præsumptio enim (ut ait cum *Soto, Sanch. Moya, etc.*) probabilitatem fundat consensûs præstiti, vel dissensûs.

477. — Dubitatur 3. an teneatur quis confitêri aliquod peccatum mortale certè commissum, in dubio an illud fuerit vel ne confessus? Respondetur : Si dubium est negativum, equidem tenetur illud confitêri, ut communiter docent *Sanch. lib.* 1. *c.* 10. *num.* 71. *et Nav. Suar. Dic. ac alii passim cum Salm. de pœnit. c.* 8. *p.* 3. *n.* 34. Contrà verò, si dubium est positivum, ita ut ille probabiliter credat se peccatum illud jam confessum fuisse, adest sententia non tenêri ad illud

confitendum, et hanc tuentur *Suar. Nav. Sylvest. Bonac. Lugo, Salm. Croix, etc.* Verùm sicut mihi probabilis minimè visa fuit opinio alibi relata eorum auctorum, qui dicebant non esse obligationem implendi vota, quæ probabiliter impleta sunt, ita nec valeo hanc approbare sententiam quoad peccatum probabiliter confessum, cùm obligatio confessionis sit certa, et satisfactio dubia. Non autem reprobo id quod iidem citati auctores tradunt, nempe quòd ille, qui diligens fuit in suis peccatis confitendis, si postea dubitat, an aliquod peccatum omiserit, postquam multum elapsum sit tempus à quo illud patravit, non tenetur ad confitendum, cùm possit credere eo casu moraliter certè jam de illo confessum fuisse. Et subjungit *P. Conc. p.* 338. *n.* 43., quòd si quis priùs ex prava consuetudine in plura peccata lapsus fuerit, et postea sit verè conversus per constantem vitæ integritatem, si tunc dubitet, an omiserit in confessione generali vel particulari facta cum debita diligentia aliquod peccatum vel circumstantiam, confessarius prohibeat illi ne recogitet quidem de præterita vita, sed potiùs imponat, ut piis meditationibus tempus impendat. Scrupulosi autem minimè tenentur peccata præterita confitêri, nisi certi sint quòd illa numquam confessi fuerint, ut communissimè dicunt *Cajet. Nav. Med. Hurt. Becan. Reg. etc. cum Croix n.* 611. Adduntque *ib. Sa, Stoz*, *et alii* scrupulosum non tenêri confitêri nisi quæ potest jurare fuisse mortalia, et nunquam dixisse. *Vide dicta de hoc lib.* 1. *n.* 16.

478. — Dubitatur 4. an qui confessus est aliquod peccatum mortale utì dubium, teneatur postea illud repetere, quando utì certum agnoscit?

Prima sententia negat, et hanc tenent *Tamb. Method. Conf. l.* 2. *c.* 1. §. 4. *n.* 24. *Holzmann. n.* 489. *Sporer t.* 3. *p.* 216. *cum Arriaga, Pel. etc. Escob. lib.* 15. *n.* 17. *Elbel p.* 248. *n.* 167. *cum Bosco, Stoz, Herincx, etc.*, et hanc patrocinatur *Lugo d.* 16. *n.* 78. Ratio, quia peccatum illud jam explicatum fuit, utì erat in conscientia tempore confessionis, jamque directè absolutum fuit.

Secunda sententia verò communis (quam sequimur) affirmat (1) et hanc tenent *Busemb. ut suprà, Bon. d.* 5. *qu.* 7. *p.* 4.

(1) « Sed vera et communissima sententia affirmat. » *Hom. Ap. tr.* 16. *n.* 34. *Edit.*

n. 15. *Sanch. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 69. *Roncaglia c.* 2. *qu.* 8. *Conc. p.* 337. *n.* 39. *Viva qu.* 2. *art.* 3. *Dian. p.* 10. *tract.* 16. *r.* 79. *cum aliis communiter*, *Cardenas d.* 51. *c.* 2. *in Select.* qui vocat oppositam improbabilem; et *Lugo loc. cit.*, quamvis primam sententiam tutatus fuerit, tamen sic concludit: *Cæterùm, quia in re morali non est facilè recedendum à communi sententia nolo in hoc puncto aliquid definire, sed securiorem partem consulere.* Ratio hujus sententiæ est, quia, licèt peccatum fuerit directè absolutum, non tamen fuit expositum utì erat in conscientia, prout præcipit Tridentinum, nec explicata fuit substantia peccati, quæ consistit in ejus cognita gravitate; ideoque ad supplendam integritatem confessionis opus est illud ut certum manifestare. Nec obstat id quod opponit *Sporer*, nempe quòd si quis confiteretur se fornicatum fuisse decies plùs minùs, si postea certò adverteret undecies peccasse, teneretur iterùm confitêri. Nam respondetur cum *Roncag. Diana, et aliis*, quòd dispar currat ratio inter primum et secundum casum; in hoc enim secundo casu non ita notabiliter judicium confessarii variatur sicut in primo, nam hic error numeri moraliter non est circa substantiam, quia juxta humanum modum loquendi in numero decimo, additâ illâ dictione *plùs minùs*, moraliter includitur undecimus, et ideò sic habet communis praxis fidelium, qui non putant se esse obligatos ad explicandum modicum numerum, quando illum cum incertitudine, dicendo *plùs minùs*, exposuerint. In primo verò casu, quando quis confessus est peccatum ut dubium, et deinde certum agnoscit, error est circa substantiam, quia in accusatione dubia nullo modo includitur certa, nec humano modo unquam dubia accusatio delicti tanquam certa accipitur.

Probabilissimè autem dicunt *Sanch. l.* 1. *c.* 10. *n.* 69. *Bon. d. n.* 15. *et Salm. de pœnit.* c. 9. *p.* 4. *n.* 27. *cum Suar. Con. Nugn. Dic. Valer. Cordub. Vict. etc. communissimè*, quòd si quis confitetur peccatum, quod nec ipse, nec confessarius sciebat esse mortale, et postea novit esse mortale ex genere suo, non tenetur iterùm illud confitêri. Ratio, quia hoc casu jam pœnitens exposuit confessario suum peccatum, utì in sua conscientia erat tunc, et nunc est, et in præsenti nihil novi occurrit, nisi quòd cognoscat nunc materiam illius peccati esse gravem, quod priùs nesciebat.

ARTICULUS II.

Quando sufficiat confessio integra formaliter?

479 *Quæ sit integritas formalis? Et quis censeatur physicè impotens ad integritatem materialem? I. Mutus. An hic teneatur confitêri scripto, aut per signa? II. Surdus. III. Ignarus idiomatis. An hic teneatur confitêri per interpretem. IV. Moribundus.*
480 *An absolvendus moribundus qui dat signa doloris sacerdoti præsenti, quin possit ullum peccatum explicare?*
481 *An absolvendus infirmus sensibus destitutus, qui per testimonium adstantium ostendit desiderium absolutionis? An tunc absolutio danda sit absolutè, vel conditionalè?*
482 *Quid si nullum dederit signum pœnitentiæ?*
483 *Quid si fuerit destitutus in actu peccati?*
484 *Quando sufficiat integritas formalis ob periculum mortis?*
485 *An in periculo contagii possit confessarius absolvere, audito uno peccato?*
486 *An tempore conflictûs, vel naufragii?*
487 *Quis censeatur moraliter impotens? Et quid si peccatum non possit explicari sine violatione sigilli?*
488 *Quinam igitur excusentur ab integritate materiali?*
489 *An sit obligatio confitendi peccatum, si non possit dici sine infamatione complicis?*
490 *Ex quibus causis liceat manifestare complicem confessario qui eum noscit?*
491 *Bulla* Benedicti XIV. *prohibens exquirere à pœnitente nomen complicis peccati.*
492 *Sententia auctoris, id nullo casu esse licitum.*

479. — « RESP. Etsi ad hoc sacramentum requiratur » semper aliqua confessio, non tamen semper opus est, ut » ea sit integra materialiter, modò sit talis formaliter seu » moraliter, id est quantum, moraliter loquendo, hìc et » nunc potest fieri, etsi postea debeas, si possis, supplêre » defectum, non statim, sed quando rursùm confitêri obli- » gaberis, aut voles. Porrò, quando talis confessio sufficiat, » sequentes regulæ docent :

« *Prima.* Quandocumque quis ad materialiter integrè con- » fitendum physicè est impotens, sufficit integritas formalis, » quia præceptum divinum non obligat ad impossibile. Unde

» possunt in sequentibus casibus absolvi: I. Mutus, etsi unum » tantùm, vel alterum peccatum per nutus significaverit, » nisi tamen scripto possit confessario exhibêre, ad quod » tunc eum tenêri probabilius est, ut communiter docetur, » contra *Cajet. Nav. et alios.*

Quæritur, an mutus teneatur confitêri per scripturam, si aliter non possit?

Prima sententia negat, et hanc tenent *Pal. p. 8. num. 11. et Soto, Navar. Led. Vict. Val. Barb. etc. ap. Salm. de pœnit. c. 7. p. 2. n. 17.* Quia, ut dicunt, modus sic confitendi semper est obnoxius periculo manifestationis.

Secunda sententia verò probabilior et communior affirmat, et hanc tenent *Lugo d. 5. n. 87. Croix n. 1194. Anacl. p. 603. n. 38. Bon. d. 5. sect. 2. p. ult. Elb. p. 237. n. 134. cum Henno, Cleric. Ronc. c. 1. qu. 1. r. 2. cum Fag. et Salm. ibid. n. 16. cum Vasq. Bec. Hurt. Henr. Gran. etc. ex D. Th. in 4. dist. 17. q. 3. art. 4.* Ratio, quia qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media non difficilia. Id tamen intelligendum (ut benè advertunt *Bonac. et Salm. cum Dic.*), si in tali confessione per scripturam moraliter absit manifestationis periculum, aut grave incommodum extraordinarium. Mutus autem non solùm in periculo mortis tenetur sic confitêri, sed etiam tempore præcepti paschalis, ut meritò docent *Pal. p. 8. n. 10. Laym. c. 6. n. 4. Ronc. l. c. et Salm. ibid. n. 15. et n. 17. in fin. cum Cajet. Nav. Tol. Soto, Sa, etc.*

« II. Surdus, qui non potest omnia explicare (1). *Laym.* » *l. 5. t. 6. c. 8.* III. Ignarus idiomatis, tempore præcepti, » vel alterius necessitatis, etsi non integrè intelligatur, si » neque confessarius linguæ gnarus, neque interpres habêri » possit; imo, etsi adsit interpres: non enim tenetur per » eum confitêri, ut docent *Suar. Vasq. Dian.* nisi fortè in » periculi mortis, in quo aliqua minora confitêri sufficit. » (*Sed etiam tempore mortis probabile est eum non tenêri, ut Salm. de pœnit. c. 7. p. 2. n. 21. cum Cajet. Sot. Pal. etc. Nisi infirmus dubius sit de contritione, ut Viva q. 4. art. 3.*

(1) « Intelligitur hoc de omninò surdis, quia surdastri debent adduci in » aliquem remotum locum, ut eorum confessiones audiantur. » *Hom. Ap.* » *tr. 16. n. 35.*

Edit.

n. 10. Sufficit tamen tunc dicere unum veniale, Salm. ibid. n. 23. et Viva cum communi. Quid tempore pestis, vel contagii? Vide n. 485.) « *Vide Card. de Lugo d. 15. n. 61.* IV. Moribundus usu linguæ subitò destitutus, si petat absolvi, » ac det signa doloris, vel antè dederit coram aliis : modò » id fecerit in ordine ad sacramentum, quod de quovis in » eo statu præsumendum videtur. Quo casu, si (saltem coram » ipso infirmo) sive ab uno, sive pluribus, mediatis, vel » immediatis testibus detur testimonium, sacerdotem non » tantùm posse, sed probabiliter etiam tenêri absolvere (sal- » tem sub conditione) docent *Dian. et Lugo d. 17. num. 84.* » *etc. ex multis aliis* : item *Bon.* citans declarationem Cardi- » nalium pro se : et *Præp. q. 4. dub. 5. etc.*, eò quòd sic et » ægri necessitati et reverentiæ sacramenti consulatur. Dixi » *saltem*, quia *Tamb. l. 2. exped. conf.* citans *Coninch.* » *Præp. et Lugo* docet, posse et debêre absolvi absolùtè, » etsi sit absens, qui de signo coram se dato testatus fuit. » Denique, si nullum signum dederit, nullo modo absol- » vendus est, cùm actus judicialis non exerceatur, nisi præ- » cesserit accusatio. Licèt enim recentiores quidam, ut *Tamb.* » *de exped. conf. l. 2. c. 10.* citans *Homobonum, et Molf.*; » item *Phil. Servius in Amico fideli, p. 1. c. 1. Anton. de lit.* » *Barth. de S. Fausto, etc.* censeant posse, imò debére absolvi » sub conditione, dummodò aliàs probè et christianè vixerit, » eò quòd præsumi possit interiùs elicuisse contritionem, » idque *Diana p. 4. t. 4. r. 92. et p. 9. t. 6. r. 20.* ex aliis » duodecim judicet probabile : ab aliis tamen meritò reji- » citur, ut *Suarez, Vasq. Coninch. Mercer. Card. de Lugo* » *d. 17. s. 3. Malder. etc.* ipseque *Dian. l. c. et alii 12. apud* » *Aversam*; quia deest omnis externa confessio, quam esse » partem essentialem hujus sacramenti, constat ex *Trid. sess.* » *14. can. 9.* et ex nullo signo rationabiliter præsumi potest, » ut suppono. *Vide Card. de Lugo l. c. Aversam q. 10. s. 18.* » ubi notat, absolutionem, quæ iis, qui inscripti sunt in » Societatem Rosarii, solet in infirmitate impendi sine omni » confessione, non dari tanquam sacramentalem, nec in or- » dine ad conficiendum sacramentum, sed ad indulgentiam, » et remissionem pœnæ consequendam.

480. — Circa absolutionem moribundo impertiendam, plura sunt notanda : et certum est, quòd moribundus, qui

signa dat pœnitentiæ sacerdoti præsenti, absolutè est absolvendus. Et expedit illum toties absolvi, quoties nova ipse præstet signa doloris : *Tamb. in Meth. Confess. l. 2. c. 10. §. 1. n. 7. Et Auctor de Offic. Confess. insertus in Opere La Croix cum Laym. et Lugo.* Objiciunt *Sotus*, *Canus*, *ac Ledesma*, et dicunt : Si deficit materia, ubi cadet absolutio ? Non cadet quidem (ut ajunt) directè super peccata infirmi, aliàs ipse non teneretur postmodùm ea confitêri; non indirectè, cùm nullum peccatum explicetur, et directè absolvatur. Resp. quòd absolutio cadet directè super omnia peccata illius sub ratione generica peccati, ut accidit in naufragio, bello, etc. talis autem confessio in casu nostro satis habetur in illo signo præstito doloris, sive in petitione absolutionis ; his enim actibus infirmus jam se peccatorem fatetur : indirectè autem super peccatis particularibus, et ideò pœnitens tenetur postea illa in particulari explicare. Falsum autem est dicere, quòd absolutio tunc ferretur causâ incognitâ, quia potiùs dicendum quòd eo casu fertur causâ cognitâ, meliori modo quo potest, licèt non plenè cognitâ, ut ait *Croix l. c.* Et hoc est certum ex mox dicendis.

481. — Dubit. 1. An possit impertiri absolutio moribundo sensibus destituto, qui per testimonium adstantium desiderium ostendit absolutionis, dando signum doloris, vel absolutionem postulando ? Negant pariter *Canus*, *Ledesma*, *et Alvarez, Turrian. etc. apud Dianam t. 3. tr. 3. r. 4.* Sed oppositum omninò affirmandum cum sententia communi, quam tenent *Suar. d. 25. sect. 1. Tol. l. 3. c. 8. n. 2. Laym. c. 6. n. 4. Lugo d. 17. sect. 4. et 5. Elbel p.* 258. *n.* 201. *Conc. p. 344. n. 1. Holzm. n. 595. Moya disp. 6. quæst. 1. Auctor ap. Croix, Salmant. de pœn. c. 8. p. 6. n. 148. cum Bellarm. Sylvest. Palud. Tolet. Lugo, Valent. Suar. Vasq. Laym. Sa, Gonet, et aliis pluribus comm.* Id tenent etiam *Scotus apud Ludov. Caspensem de pœn. disp. 4. sect. 22. et S. Th. Opusc. 65. de Sacram. Unct.* ubi sic ait : *Si infirmus, qui petiit unctionem, amisit notitiam, vel loquelam, antequam sacerdos veniret ad eum, ungat eum sacerdos ; quia in tali casu debet etiam baptizari, et à peccatis absolvi.* Idem sentit *S. Antoninus*, cujus verba referuntur in Sacerdotali Romano (*ap. Lug. d. 17. n. 36.*) ubi dicitur : *Infirmus, etiamsi malus et obstina-*

tus diu perseverans in peccatis, et diu non confessus, si petiit sacerdotem, ut confiteretur, et interea faciente aliquo confessionem generalem pro eo, sacerdos faciat absolutionem ab omni peccato. Probatur ex concilio Arausicano in *c. Qui recedunt, caus. 26. q. 6.* ubi sic habetur : *Subitò obmutescens.... pœnitentiam accipere potest, si voluntatis aut præteritæ testimonium aliorum verbis habeat, aut præsentis in suo nutu.* Item ex concil. Carthag. III. can. 34. ubi : *Ægrotantes si per se respondère non possunt, cùm voluntatis eorum testimonium, hi, qui sui sunt, periculo proprio dixerint, baptizetur. Similiter de pœnitentibus agendum est.* Rursùs conc. Carthag. IV. can. 76. sic statuit : *Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu dum ad eum sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium, qui eum audierunt, et accipiat pœnitentiam. Et si continuò creditur moriturus, reconcilietur per manùs impositionem, et infundatur ori ejus Eucharistia.* Probatur etiam ex *S. Leone* Papa in *c. Is qui 8. causa 26. q. 6.* et in Epist. 89. ubi sancivit : *Si aliqui vi ægritudinis ita fuerint aggravati, ut quod paulò antè poscebant, sub præsentia sacerdotis significare non valeant, testimonia eis fidelium circumstantium prodesse debebunt, ut simul et pœnitentiæ, et reconciliationis beneficium consequantur.* Probatur etiam ex Rituali Romano *de Sacram. pœn. §. Ordo ministrandi*, ubi : *Quòd si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confitèri, vox et loquela ægro deficiat, nutibus et signis conetur, quoad fieri poterit, peccata pœnitentis cognoscere, quibus utcumque vel in genere, vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium, sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.* Perperam autem opponunt adversarii hoc Rituale Romanum fuisse ab aliquo privato doctore confectum, etsi approbante Pontifice; unde dicunt non excedere privatam auctoritatem, cùm non habeat auctoritatem, sed tantùm approbationem Pontificiam. Verùm rectè eos confutant *Lugo d. 17. n. 48. et Dian. l. c.*; nam *Paulus V.* in bulla exprimit hoc Rituale auctoritate Sedis apostolicæ prodiisse, his verbis : *Postquam Pius Papa V. Breviarium et Missale edenda censuit, restabat, ut sacri Ecclesiæ catholicæ Ritus apostolicæ Sedis* (nota) *auctoritate prodirent.* Deinde subdit : *Quapropter hortamur in Domino Episcopos, paro-*

chos, etc. ut in posterùm Romanæ Ecclesiæ auctoritate constituto Rituali in sacris functionibus utantur, et in re tanti momenti quæ catholica Ecclesia, et ab ea probatus usus antiquitatis statuit, inviolatè observent. Hancque nostram sententiam probabiliter ait *Croix n.* 1159. *cum Lugo, Dicast. etc.*, locum habêre, etiamsi adsit unicus testis, et mediatus, testans signa data ab infirmo; per tale enim testimonium satis fit sensibiliter nota confessario confessio infirmi.

Neque obstat decretum *Clementis VIII.* ubi damnavit confessionem factam absenti per epistolam, vel nuntium; nam, ut refert *Coninchius lib. de Absol. Morib.* ex testimonio *Petri Lombard.* et *Card. Bellarmini*, idem *Clemens* interrogatus postea de prædicto casu moribundi, respondit, minimè voluisse eum comprehendere, sed talem moribundum omninò absolvendum esse. Idemque testatur *Suarez ap. Tanner. q.* 9. *n.* 16. ex ore ipsius *Clementis VIII.* et *Pauli V.* Idem dicit *Elbel num.* 207.

Utrùm verò tunc absolutio danda sit absolutè, vel conditionatè? Communiùs censent DD. absolutè, quia tunc (ut ait *Tamb. in Meth. Conf. l.* 2. *c.* 10. *n.* 8.) sacerdos ex assensu probabili rectè operatur; ita etiam *Lugo d.* 17. *n.* 90. *Spor. n.* 540. *cum Vasq. Fill. etc.* et idem sentit *Viva in Append. ad prop. damn.* §. 11., dicens, quòd in casu necessitatis (aliàs semper quærenda est certitudo moralis) sacramenta absolutè sunt administranda, semper ac habetur probabilitas de materia: conditionatè verò, ubi habetur tantùm dubium prudens. Sed *Croix*, quamvis idem asserat *l.* 6. *p.* 2. *n.* 1769, scil. quòd absolutio danda sit absolutè, cùm habetur probabilitas de materia; in præsenti tamen casu *d. l. n.* 1156. dicit, absolutionem dandam esse conditionatam; et idem censent *Wig. tr.* 13. *n.* 93. *Bon. de pœnit. qu.* 5. *sect.* 2. *p.* 2. §. 4. *n.* 8. *et Suar. d.* 23. *sect.* 1. *n.* 12. *cum Ang. Sylvest. S. Antonin. et communi*, ut ipse asserit. Et hoc tutius videtur, præcipuè ubi prudenter de signis datis dubitatur, ut de facili dubitari potest, præsertim si infirmus sit rusticus.

482. — Dubitat. 2. Quid si nullus adsit testis de signo pœnitentiæ præstito ab ægroto, et æger sensibus destitutus nullum pariter det signum, an hic absolvi possit?

Prima sententia negat, et hanc tenent *Busemb. ut sup. Lugo d.* 17. *sect.* 3. *Suar. d.* 23. *sect.* 1. *Petroc. t.* 4. *p.*

169. *q.* 10. *Abelly p.* 139. *n.* 2. *Laym. c.* 8. *Ronc. c.* 3. *q.* 7. *et Dian. p.* 3. *t.* 3. *r.* 8. *cum Henr. Naldo*, etc. Ratio brevis, sed valde urgens est, quia tunc deest materia sacramenti, quæ debet esse sensibilis.

Secunda sententia verò communior affirmat posse et debêre absolvi, dummodo infirmus christianè vixerit, et hanc tenent *Merbes. de pœnit. t.* 2. *p.* 232. *q.* 85. *Morinus l.* 10. *c.* 10. *Genettus t.* 4. 296. *q.* 5. *Holzm. p.* 151. *num.* 594. *Spor. n.* 245. *Elbel n.* 208. *Viva l. c. Salm. de pœnit. c.* 8. *p.* 6. *n.* 157. *Tamb. c.* 10. *n.* 12. *Croix n.* 1162. *cum Carden.* et probabilem putat *Conc. p.* 349. *n.* 15. *cum Salmer. Juenin. Pontio, Vanroy, Raynaud. Henr. à S. Ign. Mach. Pell. etc.* quos citat *n.* 4. Idem docet *D. Antonin.*, cujus verba adducuntur in cit. Sacerdotali Romano (apud *Lugo d.* 17. *num.* 36.) ubi dicitur : *Infirmus qui amisit loquelam, vel usum rationis, si benè vivebat, quamvis non petierit sacramenta, quia ex insperato talia acciderunt... debet præsupponi contritus; et sacerdos faciat absolutionem ab omni peccato.* Id clarè confirmatur à *D. Augustino l.* 1. *de Adulter. conjug. c.* 26. ubi habetur : *Catechumenis in hujus vitæ ultimo constitutis, si morbo aut casu aliquo sic oppressi sunt, ut petere baptismum non possint, prosit eis quòd eorum in fide christiana nota voluntas est, ut eo modo baptizentur quo baptizantur infantes, quorum voluntas nulla patuit. Etiamsi voluntas ejus incerta est, multò satius est nolenti dare, quàm volenti negare, ubi velit an nolit sic non apparet.* Deinde pergit S. Doctor *eod. lib. c.* 28., et docet eamdem rationem esse habendam baptismatis, et pœnitentiæ, dicens : *Quæ autem baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si fortè pœnitentes, finiendæ vitæ periculum præoccupaverit; nec ipsos enim ex hac vita sine arrha suæ pacis exire velle debet mater Ecclesia.*

Sed dices, ubi hìc habetur materia sacramenti (nempe confessio et contritio) quæ debet esse sensibilis? Respondent *Genettus et Juenin*, quòd si in peccatore moribundo, ut diximus, signum simplex doloris datum efficiat, ut ipse præsumatur dispositus, quantò magis id efficiet bona vita anteacta? Sed hæc responsio non satisfacit; nam ad impertiendam absolutionem non sufficit præsumptio doloris interni, sed requiritur externa manifestatio peccatorum, quâ deficiente,

deficit materia sacramenti. Nec satisfacit alia responsio *Juenin*, nempe quòd actus pœnitentis, juxta *Scotum et alios*, non sunt materia *ex qua* constat sacramentum pœnitentiæ, sed tantùm materia *circa quam*, hoc est dispositio ad recipiendum sacramentum; dispositio autem non debet necessariò esse sensibilis; nam huic obstat quòd hoc sacramentum fuit à Christo Domino (ut docet Tridentinum) institutum in modum judicii, unde omninò requiritur peccatorum accusatio saltem generica, ut sententia absolutionis proferri possit. Meliùs igitur respondent *Viva, et Salm. ll. cc. cum Aversa, Molf. et aliis*, quòd eo casu benè adest prudens dubium, quòd moribundus vel ante destitutionem noverit suæ damnationis periculum, vel post destitutionem ad illud advertat in aliquo lucido intervallo, in quo præsumitur velle et petere absolutionem signis verè sensibilibus, nempe per suspiria, motus corporis, saltem per anxiam respirationem, quamvis tunc ista signa confessarius non percipiat: sufficiunt enim talia signa in tanta necessitate, saltem ex prudenti dubio præsumpta, ad dandam absolutionem sub conditione: quidquid dicat *Genettus* dandam esse absolutè; cùm enim nullum signum certum adsit, benè advertunt *Petrocor. et Salm. Sporer. Holzmann, Croix, Elbel, Viva, etc.*, absolutionem omninò præstandam esse sub conditione, quæ sacramenti injuriam reparat, si fortè desit materia sacramenti. Hæc sententia est satis probabilis, non solùm extrinsecè ex auctoritate tot gravium auctorum, sed etiam intrinsecè: saltem ob rationem, quia in casu extremæ vel urgentis necessitatis licitum est uti materiâ dubiâ, ex principio maximè apud theologos probato, ut ait *Juenin Inst. theol. t. 7. p.* 554. *et* 557. Hoc casu enim possumus uti opinione adhuc tenuis probabilitatis, ut rectè ajunt *Sanch. l.* 2. *de matrim. d.* 36. *n.* 8. *et Dec. l.* 1. *c.* 9. *n.* 25. *Viva dict.* §. 11. *vers. Ratio*, *et Croix n.* 1162. *cum Gobat.* et fusè probat *Carden. in prop. damn. ab Innocentio XI. diss.* 4. *c.* 7. *num.* 48. *cum Nav. Soto, et Filguera.* Ratio, quia necessitas efficit, ut licitè possit ministrari sacramentum sub conditione in quocumque dubio; per conditionem enim satis reparatur injuria sacramenti, et eodem tempore satis consulitur saluti proximi. Et maximè hìc advertendum, quòd sacerdos, quando potest, tenetur sub gravi absolvere infirmum, ut dicunt *Mazzotta*

t. 3. p. 364. et Suar. Vasq. Con. Sylvest. Caj. cum communi apud Viva l. c. Utque colligitur ex *c. Si presbyter*, ubi dicitur : *Si presbyter pœnitentiam negaverit moribundo, reus erit animarum.* Benè tamen advertit hìc *Ronc. de pœn. c. 3. in fine*, non esse sæpiùs absolvendum moribundum sensibus destitutum intra breve spatium temporis sine novo signo certo, nisi bis vel ter, servatâ proportionatâ distantiâ; quia reverà tunc cessat necessitas quæ adfuit in antecedentibus absolutionibus præstitis. Secùs verò dicendum, si destitutio perseverat per longum tempus (1).

483. — Dubit. 3. An possit absolvi qui fuerit sensibus destitutus in actu peccati, putà adulterii, duelli? Negant *Genettus p. 300. q. 6. Habert t. 6. p. 468. Juen. t. 7. p. 555. et Conc. p. 349. n. 15.* Sed affirmant *Holz. p. 152. n. 594. Auctor de Offic. Confess. (apud Croix)* et probabilem putat *Elbel p. 261. n. 211. cum Pontio, Carden. Gormaz, et Stoz.* Hi dicunt talem infirmum etiam absolvendum esse sub conditione, modò constet fuisse catholicum. Hacque opinione dicunt *Merb. t. 2. p. 238. v. Summa, et Dupasq. t. 8. p. 225.* quemlibet sacerdotem posse uti, saltem appositâ conditione : probatque *Merbesius* auctoritate *D. Augustini l. c. de Adult. conjug. c. 28.* qui dicit : *Ego non solùm alios catechumenos, verùm etiam ipsos qui viventium conjugiis copulati retinent adulterina consortia, si desperati, et intra se pœnitentes jacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptizandos puto. Quis enim novit, utrùm fortassis adulterinæ carnis illecebris usque ad baptismum statuerant detinêri? Quæ autem baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si fortè pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit.* Objicit *Petrocorensis* S. Doctorem loqui hìc de eo tantùm qui signum dederit pœnitentiæ, quod infert ex illis verbis, *si intra se pœnitentes jacuerint;* unde (dicit) supponitur, quòd tales pœnitentes jam aliquod suæ pœnitentiæ signum dederint; aliàs quomodo possent nosci intra se pœnitentes? Rectè respondet *Merbesius*, quòd illud,

(1) « Non negatur, quòd si sensuum destitutio diutius perseverat, cùm » actuale mortis periculum adsit, potest pluries repeti absolutio, v. g. ter » aut quater in die. » *Hom. Ap. tr. 16. n. 37.*

Edit.

intra se pœnitentes, non debet intelligi absolutè, sed dubitanter, nempe si fortè pœnitentes jacuerint : et hoc fit manifestum ex verbis sequentibus S. Doctoris : *Quis enim novit utrùm fortassis adulterinæ carnis illecebris usque ad baptismum statuerant detinêri?* Cùm ergò *D. August.* dixerit, *Quis enim novit*, supponit hujusmodi peccatores nullum conversionis signum præbuisse, aliàs jam notum esset ipsos statuisse adulterina consortia non detinêre. Et hæc sententia satis probabilis mihi est ob eamdem rationem, quæ adducta est in præcedenti Dubio; si enim licitè absolvi potest et debet ægrotus sensibus destitutus, qui nullum dederit pœnitentiæ signum, si christianè vixerit, eò quòd de ipso prudenter præsumi potest, quòd in extremo vitæ, si aliquod lucidum intervallum habet, velit absolutionem sacramentalem recipere; sic etiam potest et debet absolvi (intellige semper sub conditione) homo catholicus, etiamsi in actuali peccato sensibus destituatur; pro hoc enim etiam meritò præsumi potest, quòd ipse in proximo periculo suæ damnationis constitutus cupiat omni modo suæ æternæ saluti consulere. Dixi *homo catholicus*; nam secùs dicendum de hæretico, ut rectè advertit *Holzm. num.* 594. Hæretici enim, etiamsi in eo casu dent signa pœnitentiæ, non debent absolvi, nisi expressè absolutionem petant, quia tales numquam prudenter præsumi valent ea signa præbêre in ordine ad confessionem, à qua summoperè abhorrent.

484. — « *Secunda.* Quando pœnitenti, vel confessario » imminet periculum vitæ, quod nec illum integrè confitêri, » nec hunc audire patiatur, sufficit integritas formalis. Ra» tio est, quia tunc materialis non est possibilis moraliter, » quod valet seq. cas.

« 1. Si pœnitens, v. g. infirmus, uno, alterove peccato » dicto, deficiat, vel sit grave periculum, ne deficiat.

« 2. Si infirmus volens confitêri, dum ei fertur Viaticum, » deprehendatur multas confessiones fecisse invalidas, et » gravitas morbi non patiatur dilationem absolutionis. *Gran.* » *Dian. p.* 5. *t.* 3. *r.* 75. » (*Vide dicta n.* 260.)

« 3. Si ipse sacerdos in periculo constitutus, videatur antè » moriturus, quàm pœnitens absolvatur.

« 4. Si tempore pestis prudentum judicio, moraliter certum

» periculum sit, ne confessarius inficiatur : qui si tamen to-
» tam audire velit, tenebitur ad eam pœnitens.

485. — Similiter docent *Concina p.* 339. *n.* 2. *Wigandt tr.* 13. *n.* 102. *Abelly p.* 139. *Bon. de pœn. d.* 5. *q.* 5. *sect.* 2. *punct.* 2. *n.* 13. *cum Vas. Con. etc.* quòd, quando infirmus laborat morbo contagioso, et confessarius nequit absque periculo, etiam à longè ipsum audire diutiùs immorando; tunc confessarius, audito aliquo peccato, potest eum statim absolvere. Sic etiam probabiliter excusat *Ronc. c.* 3. *qu.* 1. *r.* 2. à confessione materialiter integra, si hæc sit valde prolixa cum gravi nota pœnitentis, dum urgeat necessitas communicandi, vel celebrandi, et non suppetat tempus. Cæterùm minimè quidem est excusandus is, de quo ob prolixitatem confessionis facilè alii suspicarentur ipsum multis esse culpis gravatum.

486. — « 5. Si immineat conflictus, vel sit multitudo mo-
» ribundorum, v. g. in naufragio, nec possint omnes audiri.
» In quo casu possent etiam omnes simul, dicto uno peccato,
» quod minùs infamat (vel etiam secundùm quosdam, si ali-
» ter fieri non possit, dicendo in genere se esse peccatores)
». absolvi, dicendo : *Ego vos absolvo, etc. Vide Sa, v. Abso-*
» *lutio, et Con. de sacr. d.* 7. *dub.* 9. (*Non erit autem impo-*
» *tentia sufficiens, si multus fuerit ad eumdem confessarium*
» *concursus, ut volebat prop.* 59. *inter damnatas ab Inno-*
» *centio XI.*) »

487. — « *Tertia.* Quando ex confessione certi peccati, vel
» circumstantiæ timetur meritò grave damnum proprium,
» vel alienum, sive confessarii, sive alterius, corporale, vel
» spirituale, potest id reticêri. Ratio est, quia præceptum
» divinum de integritate non obligat cum tanto incommodo,
» quod tantum esse posset, ut peccares confitendo, v. g.
» I. Si sacerdos certum peccatum sit revelaturus (intellige cum
» *Con. Card. de Lugo d.* 26. *n.* 527. quòd pœnitens ipse non
» teneatur revelare). II. Si sciat, v. g. mulier, ex certo peccato
» sibi, vel confessario fore periculum ruinæ. III. Si pœnitenti
» inde immineat grave damnum, vel periculum vitæ, vel
» famæ. In his tamen casibus videtur requiri necessitas con-
» fitendi, v. g. ob communionem annuam, vel si longo tem-
» pore alioqui esset differenda. » (*Dicunt Lugo, Henr. etc. apud Salm. de pœn. c.* 8. *p.* 5. *n.* 123. *sufficientem etiam ha-*

bêre necessitatem dimidiandi confessionem, qui esset in peccato mortali, et deberet per duos, vel tres dies alium confessarium expectare.) « *Vide Fill. t.* 27. *c.* 6. *Card. de Lugo l. c.* Ubi » monet, talia damna, aut pericula non facilè fingenda esse; » et quidem in religioso vix posse locum habêre.

« *Quarta.* Si quis aliquod peccatum, vel circumstantiam » non possit confitêri sine violatione sigilli, v. g. si invalidè » absolvisses simoniacum, nec posses confitêri, nisi illi, qui » facilè inde posset conjicere, quisnam ille esset.

488.— « Ex omnibus suprà dictis sequitur excusari etiam » sequentes ab integritate materiali : I. Qui habent casum » reservatum, de quo infrà, et *Laym. l.* 5. *t.* 6. *c.* 12. » (*Sed circa hoc vide n.* 265. *v. Qu. II.*) « II. Scrupulosum, qui per- » petuò angitur de oblitis. » (*Ita etiam Holzm. n.* 550. *cum comm., et Elbel n.* 150. *cum Laym. Ills. et Stoz.*) « III. Quem » sacerdos absolvit ante finem, nolens omnia audire, ut ha- » bet *Bon.* hìc. IV. Quem fallit memoria, ita ut dicat, se » scire in genere, quòd peccaverit mortaliter, non occurrere » autem speciem peccati : etsi tunc veniale aliquod addere sit » consultum. Ita *Conin. et Laym. l. c. contra Sot. et Medinam.* » V. Eum qui extremè rudis, vel simplex, dicit se dolêre de » peccatis, nullum tamen in specie, ne veniale quidem, » sciat dicere : qui etsi, speculativè loquendo, posset absolvi, » practicè tamen non expedit, sed datâ benedictione permit- » tatur communicare. Ita *Laym. loc. cit.* VI. Qui aliquod pec- » catum non potest confitêri sine complicis infamatione, v. g. » si peccasses cum matre, vel sorore, quam confessarius nos- » set, tunc enim, si alium confessarium non potes habêre, » quem aliàs adire tenereris, sufficeret, imò deberet dici, » quòd animo cum ea, vel in genere cum aliqua fornicatio- » nem, vel incestum commisisses, reticendo gradum primum, » vel secundum, quoad licebit sine manifestatione complicis, » cum proposito confitendi integrè sacerdoti alteri proximâ » occasione. Ita probabiliter *Nav. cap.* 7. *Bon. Coninck. Valent.* » *Præp. hìc dub.* 6. *Gormaz. etc.* Ratio est, quia quando duo » præcepta divina concurrunt, naturale et positivum, quæ » simul servari non possunt, præferendum est naturale, quia » strictiùs obligat. Etsi probabiliùs contrarium docent *Filliuc.* » *Suar. Vasq. Less. Card. de Lugo art.* 16. *n.* 394. *Hurt.* » *Con. et alii commun.* Unde talis saltem non tenebitur tacêre

» id peccatum, ne complicem infamet, nisi commodè possit
» (quod *Card. de Lugo* extendit etiam ad non complicem,
» sine cujus manifestatione peccatum explicari non potest);
» ideoque confessario curandum, ne nominentur personæ,
» nisi ad pœnitentis directionem opus esset; tunc enim infa-
» mia ista non tanti æstimatur, eamque sibi imputet, qui
» peccavit. Conferendum tamen est commodum directionis
» cum infamia. Ratio supradictorum omnium est, quia in
» his casibus moraliter non potest fieri confessio materialiter
» integra. *Laym.* c. 8. *Fag. p.* 1. c. 3. *Vide Dian. p.* 3. *t.* 4.
» *res.* 64. *et* 131. *et p.* 1. *t.* 7. *res.* 49. *Les. lib.* 2. *c.* 11. *d.* 11.
» *Tamb. de exp. conf. l.* 2. *c.* 9. §. 2. ubi docet, probabile
» esse, quòd talis pœnitens propter solam consolationem,
» quam sentit ab amico, vel docto confessario, possit ei con-
» fitêri, etsi alium habêri possit.

489. — An sit òbligatio confitendi peccatum mortale quod non possit explicari sine manifestatione complicis?

Prima sententia negat, et hanc præter *Nav. et alios apud Busemb. ut suprà*, tenent *Hostiens. et Innoc. in c. Omnis de pœn. et rem. ac Diana p.* 1. *tract.* 7. *r.* 49. *cum Soto*, *et Petig.* Ratio, quia (ut dicunt) præceptum naturale servandi famam proximi præferendum est positivo servandi integritatem confessionis; et hanc probabilem putant *Busemb. et Mazz. t.* 3. *n.* 368. *cum Bon. Med. etc.*

Secunda sententia verò communis, quam sequimur, affirmat, et hanc tenent *Gonet d.* 10. *q.* 4. *Pal. p.* 11. *n.* 7. *Conc. p.* 341. *n.* 6. *Juenin. t.* 7. *p.* 469. *et Salm. de pœnit.* c. 8. *p.* 5. *n.* 128. *cum S. Bonav. S. Anton. Caj. Suar. Lugo, Laym. Sylvest. Tol. Vasq. Ang. Con. Pontio*, *et aliis plurimis*, *ex D. Th.*, qui *Opuscul.* 12. *q.* 7. sic ait : *Si speciem peccati* (pœnitens) *exprimere non possit, nisi exprimendo personam cum qua peccavit, putà si cum sorore concubuit, necesse est, ut exprimendo peccati speciem exprimat personam. Sed si fieri potest, debet quærere talem confessorem, qui personam sororis non cognoscat.* Et idem docet *S. Bernard. in Form. hon. vitæ*, dicens : *De nullo sinistrè loquaris, nisi in confessione, ùbi non potes aliter manifestare peccatum tuum.* Ratio est, quia præceptum integrè confitendi servari debet semper ac licitè servari potest; satis autem licitè in casu nostro servari potest, cùm manifestatio alieni criminis non sit illicita,

quando fit ex rationabili causa, ut docet idem *D. Th.* 2. 2. *qu.* 73. *ar.* 2. ergò servari debet; et sic respondetur rationi oppositæ primæ sententiæ; ultraquam quòd complex consentiendo in peccato, jam amisit jus ad suam famam in ordine ad confessionem illius peccati. Diximus *peccatum mortale*; nam ob peccatum veniale explicandum, aut mortale aliàs confessum, non licet grave crimen alterius manifestare, ut rectè dicunt *Lugo d.* 16. *n.* 412. *et* 413. *Viva q.* 5. *ar.* 7. *n.* 5. *Tamb. l.* 2. *c.* 9. §. 2. *n.* 15. *et Ronc. c.* 3. *q.* 3. *r.* 1. *contra Renzi, et Verric.*

Tenetur verò pœnitens, quando commodè potest, alium petere confessarium, cui incognita sit persona complicis, ut ejus fama servetur; nec satis probabilis videtur opinio, quam tenent *Tourn. Præl. theol. de pœnit. qu.* 6. *art.* 4. *Renzi c.* 2. *sect.* 2. *qu.* 10. *cum Fag.* qui citat *Suarez* (sed non benè, ut mox videbimus), item *Med. et Gers. ap. Lugo d.* 16. *n.* 392., nempe quòd hoc sit tantùm de consilio; nam communiter hoc esse de præcepto dicunt *Suar. d.* 34. *sect.* 2. *n.* 1. ubi: *Si pœnitens possit ei confitêri, qui non cognoscit personam complicis, tenetur id facere: et in hoc omnes conveniunt*, *Laym. c.* 8. *n.* 12. *cum communi*, *Antoine p.* 607. *n.* 59. *Roncag. c.* 4. *qu.* 3. *r.* 2. *Viva qu.* 5. *art.* 7. *n.* 5., qui habet certum, *ac Lugo loc. cit. cum Vasq. et Con.*

490. — Dixi, *quando commodè potest*, nam juxta plurimorum sententiam excusant pœnitentem ab exquirendo alium confessarium sequentes causæ, nempe I. Si urgeat periculum mortis, aut præceptum annualis confessionis vel communionis, ita *Sporer p.* 226. *n.* 472. *et Viva dict. ar.* 5. II. Si pœnitens non celebrando vel communicando incurreret infamiæ notam, ita *Suar. d.* 34. *sect.* 2. *n.* 13. *Lugo d.* 16. *n.* 416. *Ronc. et Renzi loc. cit.* III. Si quis existeret in peccato mortali, et deberet expectare ultra biduum; ut *Suar. l. c. n.* 8. *Viva l. c. et Renzi, cum Fagund.* Sed mihi videtur durum esse ei qui est in mortali manêre sine absolutione etiam per diem; et huic non videtur dissentire *Antoine c.* 2. *qu.* 13. *r.* 3., ubi dicit absolutè non tenêri ad expectandum, qui est in statu culpæ mortalis, et *Lugo n.* 416. putat talem minùs obligari ad differendam confessionem, licèt postea sic subdat: *Non parùm hic faciet, si per biduum differt confessionem.*

Et *Hennex*, *ac alii apud Salm. de pœnit. c.* 8. *p.* 5. *n.* 123., nimiam putant dilationem bidui, vel tridui. IV. Si credatur complex cessisse juri suæ famæ, putà si frater peccavit cum sorore, quam scit sejungi non posse à comitatu matris, ut alium adeat confessarium. *Ronc. loc. cit.* V. Si alicui solito quotidie celebrare vel communicare, grave esset omittere celebrationem, vel communionem. *Lugo d.* 16. *num.* 416. VI. Si quis difficulter alteri quàm consueto confessario conscientiam aperiret. *Ronc. ib.* VII. Si aliàs privaretur jubilæi, vel indulgentiæ beneficio. *Renzi l. c. cum Cotonio*, *et Fagund. ap. Lugo d. n.* 416. VIII. Sæpè excusantur matres et uxores manifestantes peccata filiorum et virorum confessario qui hoc novit; id enim communiter faciunt ad consilium petendum, vel ad leniendum dolorem; alioquin ipsis nimis durum foret novos confessarios adire. *Croix l.* 6. *p.* 2. *n.* 1145. IX. Si quis propter consolationem, quam sentit ab amico vel docto confessario, nollet alium quærere, cùm plures DD. ut *Nav. Less. Azor*, *Cajet.*, *et Tann.* (*vide dicta l.* 4. *n.* 975. *v. Sed*), dicant non esse plùs quàm veniale manifestare crimen proximi uni vel alteri viro probo; unde ait *Tamb.*, satis excusari ab hujusmodi culpa veniali, qui ob præfatam causam crimen complicis cogniti confessario prudenti patefaceret.

491. — Hìc autem sedulò advertenda est bulla *N. SS. P. Bened. XIV.* incipiens, *Ubi primum* quam reperies in *fine Operis*, decr. IV. ubi Pontifex rigorosè prohibet confessariis, ne exquirant à pœnitentibus nomen complicis peccati. Ibi enim maximè detestatur praxim illorum, *qui à pœnitentibus* (verba bullæ) *complicis nomen exquirerent*, *atque ad illud sibi revelandum*, *non inducere modò suadendo conarentur*, *sed*, *quod detestabilius est*, *denuntiata quoque*, *nisi revelarent*, *absolutionis sacramentalis negatione*, *prorsùs adigerent atque compellerent.* Deinde Pontifex contravenientibus sequentes pœnas imponit, dicens: *Statuentes insuper...*, *ut quicumque... ausus... fuerit docère licitam esse hujusmodi praxim*, *prout ea in relato nostro Brevi*,.. *reprobatur*, *vel scribere aut loqui præsumpserit in ejusdem damnatæ praxis defensionem*; *vel ea quæ in dicto Brevi contra eamdem praxim decreta sunt impugnare*, *aut in alienos sensus temerè detorquere seu interpretari*; *incidat ipso facto in excommunicationem*, *à qua non possit... nisi à nobis absolvi.* Loquens autem de confessariis

exquirentibus nomen complicis, *eidem pœnitenti, si manifestare renuerit, sacramentalem absolutionem denegando*, dicit: *Noverint sese, ultra peccati lethalis incursum, suspensioni ab officio audiendarum confessionum, aliisque etiam gravioribus pœnis fore subjiciendos*. Et inferiùs addit Pontifex quòd quicumque non ex confessione sua, sed aliunde aliquem noverit confessarium exquirentem nomen complicis cum denegatione absolutionis, tenetur illum intra solitum terminum denuntiare sub pœnis consuetis. Excipit tamen casum, quo confessarius ex simplicitate hoc faceret, dicens: *Quamvis imprudens et malus, simplex tamen quidam et nudus actus fuerit, id est iis circumstantiis destitutus, quæ de prava credulitate, vel de mala adhæsione ad praxim in... nostro Brevi reprobatam, tanquam ad licitam, eumdem confessarium suspectum reddant.*

Rectè autem dicunt *P. Conc. p.* 693. *num.* 21. et Auctor *Commentar. ap. Antoine p.* 506., quòd hic Pontifex tantùm damnavit illorum abusum confessariorum, qui *tùm procurandæ complicis* (ut loquitur bulla) *correctionis, aliorumque bonorum... specioso prætextu colorare, tùm emendicatis quibusdam doctorum opinionibus defendere non dubitarent*. Cæterùm confessarii benè possunt et tenentur, ad integritatem confessionis servandam, exquirere circumstantias necessarias, nempe quæ vel speciem mutant, vel exquirendæ sunt, ut pœnitentis conscientiæ consulatur, putà si confessarius exquirat, an persona complicis sit in primo vel secundo gradu, si ligata voto, si sit ancilla, si habitet in eadem domo, licèt veniat in cognitionem complicis.

492.—Præterea, ultra necessitatem explicandi circumstantias peccati, *Mazz. t.* 3. *p.* 369. *n.* 1. *ex Lugo, Soto, Armilla, Diana, Aversa, etc.*, loquens de præfata bulla, sic ait: *Si gravia damna timerentur à complice, quæ solus confessarius posset impedire, esset ei manifestandus complex.* Auctor autem citatus *Comment. in Antoine l. c.* sic dicit: *Accidere interdum potest, ut adigendus sit pœnitens ad revelandum complicem, cùm nempe agitur de gravibus malis vitandis, quæ in perniciem reipublicæ vergere possunt. Ut impediatur malum, si fieri potest, obligatur pœnitens ad exquirendum consilium confessarii, qui pro sua prudentia aut per se, aut per ipsum pœnitentem remedia conquirat, et nisi revelare velit pœni-*

tens, minimè est absolvendus; nam ex lege non minus justitiæ quàm charitatis, tenetur ille pro virili curare, ut in tuto sit publica salus. De damno vitando quando privatæ alicui personæ imminère potest, non loquor, nam ferè semper suppressis complicum nominibus consilium præbère potest sacerdos. Ita præfati AA. Hic tamen quid de hoc sentiam, mihi lubet exponere. Nulli dubium quòd aliquando tenetur pœnitens complicem manifestare ad aliquod grave damnum impediendum; sed spectatâ tam rigorosâ (ut vidimus) Pontificis prohibitione, ad finem vitandi proximi infamiam, sacramenti injuriam, sigilli violationem, scandalum, etc. prout exprimitur in bulla, non est licitum confessario nomen complicis exquirere ad finem faciendæ correctionis. Unde, casu quo pœnitens verè teneatur complicem patefacere, tantùm poterit confessarius pœnitenti imponere in genere, ut complicem revelet alicui, qui scandalum possit impedire, sed nunquam licebit confessario dicere, *revela mihi*. Si verò pœnitens ex se, et sponte sua rogaret confessarium, ut complicem corrigeret, tunc confessario multa prudentia opus est, nam ordinariè loquendo non expedit, ut se immittat in hujusmodi rem; ipsi enim tantùm incumbit curare damnum sui pœnitentis, non alienum, et solummodò intra confessionem, non extra; et ex alia parte confessarius difficulter assumet hoc munus corrigendi sine periculo scandali, et offensionis sacri ministerii.

ARTICULUS III.

Quæ sint reliquæ conditiones confessionis?

493 *Confessio debet esse vocalis. Quando licet, aut sit obligatio confitendi scripto?*
494 *Debet esse secreta.*
495 *Debet esse vera.*
496 *Quando mendacium in confessione sit veniale?*
497 *Quando mortale?*

493. — « Resp. Præter integritatem, sunt hæ tres: Pri-
» ma, *ut sit vocalis*, scilicet ordinariè, idque propter usum
» et praxim Ecclesiæ graviter obligantem, nisi subsit justa

» causa, ut impotentia, sive physica, sive moralis, quæ si » adsit, potest fieri nutu, scripto, aliove signo : v. g. si quis » ob anxietatem loqui non possit, aut puella supra mo- » dum verecunda aliter se non possit explicare, quàm scripto, » quo à confessario lecto, addat voce, de his me accuso. » *Suar. Vasquez, Card. de Lugo, Laym. l. 5. t. 6. c. 6. n. 3.* » (*Ita etiam Salm. de pœn. c. 7. d. 2. n. 11. cum Vasq. Can. Pal. Con. etc. Idque expressum habetur in* Extrav. Inter cunctas, de privil. *ubi dicitur :* Nisi articulus necessitatis occurrat, sacerdoti facienda est oris confessio. *Idem dicunt præfati AA. de eo, qui ob impedimentum linguæ, valde gravem difficultatem se confitendi voce experitur. Idem sentit Tamb. de scrupuloso, qui putat scripto meliùs se explicare*) « Imò qui » aliter non potest, tenetur juxta communem sententiam » confitêri per nutus, aut scriptum tempore præcepti : etsi » id quoad scripturam non admittant *Nav. Tol. Sot. Val.* » *Dian.* extra articulum mortis. » (*Vide dicta n. 429. in fin. et num. 479.*) « *Vide C. de Lugo d. 15. n.* 87. Similiter sua- » dendum esse surdis, ut confiteantur scripto. (licèt ad id » non teneantur), ne ab aliis audiantur : eamdemque ob cau- » sam eos non interrogandos, nisi de planè necessariis, ex » *Possev.* docet *Dian. p. 3. t. 4. r. 127. et p. 5. t. 6. r. 5.*

Unde resolves :

« Is, qui extra necessitatem totam confessionem facit nutu » vel scripto, mortaliter peccat, ac consequenter non absol- » vitur. *Dian. p. 3. t. 4. r. 127. ex Sylvio. Vide Fill. t. 1.* » *tr. 7. c. 1. Conc. d. 6. dub. 1. Suar. d. 21. sect. 3. n. 5.*

494. — « Secunda conditio, *ut sit secreta*, id est, ut fiat » soli sacerdoti, non quidem ex necessitate, sed usu Ecclesiæ. » Publica autem, qualis in naufragio, prælio, hospitali, ubi » alii adjacent, vel per interpretem fit, non obligat (saltem » respectu peccatorum occultorum), nisi ex charitate suî, » cum, qui in articulo mortis dubitat de contritione; ac tùm » adhuc sufficit ea confitêri quæ minorem pariunt infamiam. » Ita *Suar. Fagund. Dian. p. 3. tr. 4. r. 29. etc.*

Unde resolves :

« Si quis peccata in prioribus confessionibus oblitus esset, » non tenetur etiam in articulo mortis ea confitêri publicè, » vel per interpretem : quia peccatorum oblitorum confessio » tantùm obligat ex præcepto positivo divino, quod hoc in » casu cessat. *Vide Laym. c. 6. Dian. p. 3. t. 4. r. 128. et 129.*

495. — « Tertia conditio, *ut sit vera :* quod requiritur » essentialiter in materia substantiali, et necessaria; quia » aliàs in re gravi deciperetur judex, neque esset confessio » integra, ideoque irrita. Non tamen in materia libera, tùm » quia falsitas signi in accusatione circa materiam accessoriam, » non facit sententiam irritam : tùm quia talis tantùm peccat » venialiter, cùm non sit graviter injurius sacerdoti, nec » sacramento. Ita *Navarr. Suarez, etc.*

Unde resolves :

496. — « 1. Non est mortale, nec irritat sacramentum : » I. Si in confessione mentiaris leviter circa res non perti- » nentes, aut non necessarias ad sacramentum : v. g. si hi- » storiam falsam narres, vel si neges veniale, vel mortale, » quod non teneris confitêri.

An peccet graviter, qui negat confessario peccatum aliquod veniale commissum, aut mortale aliàs confessum? Affirmant *Cajet. in 2. 2. D. Thomæ q. 69. art. 1. Armilla ap. Renzi cap. 2. sect. 2. q. 3.* Quia (ut dicunt) hic videtur gravem irreverentiam sacramento irrogare : et de hoc valde dubitat *P. Conc. p. 281. n. 6. ex D. Th. loc. cit.* qui ait : *Si confitêri noluerit veritatem quam dicere tenetur, vel si eam mendaciter negaverit, mortaliter peccat.* Unde *P. Concina* non excusat à mortali qui hoc advertenter faceret, eò quòd se exponeret periculo gravis culpæ. Sed omninò tenendum oppositum cum sententia communi, quam tenent *Busemb. ut suprà, et Lugo d. 16. n. 98. Laym. c. 8. n. 5. Antoine p. 511. qu. 13. Anacl. p. 600. n. 17. Holzm. n. 556. Ronc. c. 5. q. 5. r. 1. Renzi l. c. et Bonac. p. 2. §. 2. n. 12. cum Suar. Sanchez, Reg. et aliis passim :* ratio, quia, cùm illa non sit materia necessaria sacramenti, tunc minimè decipitur confessarius in re gravi.

Ad textum autem *D. Thomæ* clara est responsio; ibi enim S. Doctor tantùm loquitur de nolente in judicio civili fatêri veritatem, quam dicere tenetur: sed in foro sacramentali certum est ex Tridentino nullam esse obligationem confitendi venialia; unde negatio venialis commissi, vel mortalis jam confessi non excedit malitiam simplicis mendacii.

« II. Si falsò te accuses de veniali; quod tamen mortale » grave erit, si id facias non dando aliam materiam, cùm » sic formam reddas irritam, et sacramentum: nisi tamen » facias ex scrupulo, perturbatione. Ita *Suarez*, *Fill. t. 1.* » *tract. 7. c. 4. Laym. lib. 4. t. 6. cap. 8. Dian. p. 3. t. 4.* » *res. 96.*

497. — « 2. Sacrilegium est, et absolutio nulla: 1. Si mor- » tale, quod confitêri tenêris, et putas esse, neges, aut tegas, » ne intelligatur. 2. Ut communiter docetur contra *Sylv.* si » mortale tibi falsò imponas, nisi tamen fiat ex simplicitate, » et scrupulo, etc. 3. Si neges, vel mentiaris circa peccata » aliàs ritè absoluta, quando confessarius, ut judex, vel » medicus de iis aliquid, ut necessarium ad præsentem con- » fessionem, interrogat. *Card. de Lugo d. 14. sect. 10. Tamb.* » *l. 2. c. 10. §. 2.* secùs si ad præsentem confessionem non » faciat. *Ibid.*

Si quis affirmat peccatum mortale, quod non fecit, vel negat fecisse quod fecit, duplex mortale committit, unum sacrilegii contra virtutem religionis ob reverentiam sacramento debitam, alterum mendacii sibi graviter perniciosi contra virtutem veracitatis; ita rectè *Holzm. n. 554. et Sporer n. 482. cum aliis passim.*

ARTICULUS IV.

Quando confessio sit invalida, et quomodo iteranda?

498. — « RESP. 1. Id contingit ex duplici capite. Primò ex » parte confessarii, si jurisdictionem non habuit, vel certè » impeditam per censuram,.» (*Semper ac per ipsam sit vitandus, secùs si sit toleratus. Salm. de pœn.. p. 4. c. 9. n. 18. Roncaglia c. 5. q. 1. et alii passim*) « vel si formam substan- » tialiter vitiavit, vel non intendit absolvere, vel peccatum » nullum intellexit.

499. — « Dico, *nullum*; quia si ob surditatem, somnum, » vel distractionem, aliqua, licèt mortalia, non intellexerit, » sine culpa pœnitentis, probabilius est valuisse absolutio- » nem, ac postea tantùm repetenda esse non audita, ut con- » tra *Sylv. Anton. Navar. et alios* docent *Henriq. Laym. l. 5.* » *tr. 6. c. 9. Dian. p. 4. t. 4. r. 198.* Addo, *sine culpa* : quia » si semidormienti malâ fide confitearis, peccas, et confessio » est invalida, ideoque repetenda, *Tamb. l. 2. c. 10. §. 3.* » Denique addunt aliqui cum *Tol.* si confessarius indoctus » non potuit discernere mortale et veniale, invalidam esse. » Verùm id *Suarez, Laym. et alii* passim rejiciunt, et qui- » dem etiamsi confessarius putasset esse veniale, quod fuit » mortale; ideoque confessionem bonâ fide tali factam non » esse opus repetere. Ita *Henr. Sanch. 1. mor. c. 10. n. 69.* » *Dian. part. 3. t. 4. r. 121. contra Vasq.* Dixi, *bonâ fide*, » quia, si malâ fide, v. g. quia quæsivisti talem confessarium, » qui tibi medêri non possit, debes repetere : cùm enim » actu peccaveris, dum confitereris, non fuisti ritè disposi- tus, ideoque nec absolutus. *Tamb. l. 2. c. 10. §. 3.* » (*Tunc igitur debet repeti confessio ob ignorantiam confessarii, quando pœnitens jam novit eum insufficientem; vel quando clarè videt confessarium non percipere gravitatem sui peccati. Salm. de pœn. c. 9. p. 4. n. 28. et 29. Suar. d. 28. s. 2. n. 12. et Lugo d. 16. n. 602. cum Gabr. Henr. Med. Sylv. Hurt. etc.*) « Denique si finitâ confessione intelligas confessarium » aliqua non percepisse, sive propter somnum, sive distra-

» ctionem, nescias autem, quæ sint illa, tenêris repetere con-» fessionem, si brevis fuerit, quia de singulis prudenter » potes dubitare: si autem longa fuerit, ait *Tamb. l. c.*, non » tenêri ob rationem contrariam; et satis esse confitêri, quòd » dubites, an aliquod ex tuis peccatis confessor perceperit. » (*Sic etiam tenent Salm. ibid. n. 24. cum Dicast. et Leand. qui dicunt, Christum D. non præsumi imposuisse præceptum integritatis cum tanto onere, scilicet omnia peccata repetendi in tali casu, et idem docet Lugo d. 16. n. 607. cum Sanch. etc. communiter.*)

500. — Rectè notant *Salm. ibid. n. 26. cum Lug. et Pal.* quòd confessarius non tenetur de singulis peccatis certum formare judicium, sed tantùm de obviis, et claris. Et idem ajunt *Tamb. cum Sylvest. et Holzm. n. 727. cum Sporer, et communi.* Deinde dicunt *Salm. ibid. 7. n. 27. cum Suar. Lug. etc.*, quòd si pœnitens confiteatur peccatum, quod nec ipse, nec confessarius noverit esse mortale, si postea noverit certò fuisse mortale, non tenetur iterùm confitêri. *Vide dicta n. 479. in fine.*

Eodem loco docent *Salm.* (*dict. n. 27.*) *cum Soto, Suar. Con. Lugo, Pal. Bon. etc.* non esse similiter iterandam confessionem factam bonâ fide confessario nescienti discernere species et numerum: neque inter mortale et veniale, etiam in casibus obviis. Ratio, quia, etsi debita pœnitentia non imponatur, absolutio utique valida est, dum ex utràque parte concurrunt jam requisita ad valorem sacramenti. Sic enim censendum est, Christum Dominum hoc sacramentum instituisse, cùm tales defectus passim contingant. Hoc tamen dico intelligendum, nisi constet, numerum, vel species explicatas fuisse; aliàs integritas confessionis certò supplenda est, ut rectè advertunt cum communi *Lugo dist. 22. n. 77. Elbel. p. 276. n. 254. et iidem Salm. de pœnit. c. 12. p. 4. n. 49. cum Gabr. et Dicast.* Quia, licèt prior confessio fuerit valida, confessio tamen præsens facienda est cum debita integritate.

501. — « Secundò. Invalida est ex parte pœnitentis, si fuit » excommunicatus, de quo infra: si mortale tacuit; vel de » eo se falsò accusavit; si mortaliter negligens fuit in exa-» minanda conscientia: item si non fuit attritus (quod patêre » solet inde, si sponte quæsierit confessarium surdum, in-» doctum, cæcum, etc. *Vide Sanch. l. c.*): si nolit tollere

» occasiones, etc. *Vide Dian. p. 4. t. 4. r.* 201. quibus addi » potest ut plurimùm, si peccatum carnale confessus sit suo » complici. » (*Hoc hodie certum est ex bulla Bened. XIV. sub pœna excommunicationis in absolventem Papæ reservatæ. Vide Decret. I. Bened. XIV. in fine Operis et vide dicenda n.* 553.

502. — « Resp. 2. Si confessio apud eumdem confessarium » iteretur, sufficit uno verbo in communi se accusare de » peccatis antè illi cognitis, dummodo is eorum recordetur, » saltem in confuso, aut statûs, ac vitæ hominis in communi, » aut pœnitentiæ à se impositæ, ut docent *Vasq. Tol. Laym.* » *Sa*, *Dian. p. 3. tr. 4. r.* 123. Imò si nihil horum, sed tan- » tùm quòd sibi confessus fuerit, recordetur, validè, etsi » illicitè, absoluturum putant *Laym. et Dian. l. c.* Idem abso- » lutè docent *Granad. et Mercerus in* 3. *p. q.* 9. *n.* 1. cum » quibus *Dian. p.* 5. *t.* 14. *r.* 51. se retractans, probabile » censet, quòd etiam licitè possit absolvere.

Quæritur an sit repetenda confessio, si sacerdos oblitus fuerit peccata audita, antequam absolutionem impertierit? Commune est apud DD. non esse repetendam confessionem factam eidem confessario, quando illa fuit prolixa, aut absolutio fuisset dilata, et confessarius recordatur saltem in confuso statûs pœnitentis. Ita *Nav. Sylv. etc.*, quos citat et sequitur *Suar. d.* 22. *sect.* 6. *in fine*, *Laym. c.* 9. *n.* 6. *Con. d.* 7. *dub.* 11. *n.* 109. *Bon. q.* 5. *sect.* 2. *p.* 3. *n.* 15. *Croix n.* 1216. *cum communi.*

Dubium 1. est, an repetenda sit confessio apud eumdem confessarium, quando confessio fuit invalida?

Prima sententia probabilis, quam tenent *Suar. l. c. n.* 7. *et Con. l. c.* distinguit, et dicit quòd si confessio fuit nulla defectu alicujus partis essentialis in sacramento, nempe quia defuit dolor, aut integritas in pœnitente, aut jurisdictio in confessario, tunc tota repetenda est. Ratio, quia eo casu confessio non fuit sacramentalis. Et huic sententiæ consentiunt in parte *Palud. Adrian. Moya, et Ills. apud Croix n.* 1216, scilicet casu quo confessio fuit irrita defectu jurisdictionis in confessario, quia tunc fuit facta non judici. Secùs verò, si confessio fuit invalida ex parte confessarii ratione tantùm sui muneris, nempe quia ipse non benè pronuntiaverit formam, vel non habuerit intentionem absolvendi. Et hoc est commune

apud omnes (ut ait *Croix l. c.*), modò confessarius reminiscatur statûs pœnitentis.

Secunda sententia verò communior, et non minùs probabilis, quam tenent *Nav. c.* 9. *n.* 19. *Lugo d.* 16. *n.* 638. *Tamb. l.* 3. *c.* 2. *n.* 9. *Diana p.* 3. *tr.* 4. *r.* 123. *cum communi*, *Laym. c.* 9. *n.* 6. *cum Sa*, *S. Anton. Sylvest. Med. Vasq.* item *Bon. Val. Aversa, et alii ap. Croix d. n.* 1216. dicit, quod undecumque defectus evenerit, sive ex parte confessarii, quia defuit jurisdictio, sive ex parte pœnitentis, quia defuit dispositio aut integritas, non est opus repetere confessionem, sed sufficit si confessarius recordetur statûs pœnitentis, vel resumat notitiam ejus in confuso, et pœnitens in communi se accuset de omnibus priùs confessis. Ratio, quia, licèt prima confessio non fuerit sacramentalis, utpote sacrilega, vel facta non judici, tamen ratificatio illius, dum pœnitens deinde in generali se accusat de culpis confessis, conjuncta cum notitia antecedenter habita à confessario, bene sufficiens reputatur. Item, quia (ut probabiliter censet *Croix l. c.*) talis confessio, cùm facta fuerit in ordine ad absolutionem recipiendam, sufficienter dicitur etiam sacramentalis, quatenùs ipsa etiam ad sigillum sacramentale obstringit.

Non autem placet sententia *Lugonis n.* 638. quam sequitur *Aversa ap. Croix n.* 1217, nempe quòd si pœnitens ex mera narratione dixerit confessario peccata sua, et postea de illis in communi se accuset, tunc pariter sufficiet quòd confessarius de ipsis in confuso recordetur. Sed veriùs dicendum cum *Croix loc. cit.* tunc omninò repetendam esse confessionem. Ratio, quia nulla confessio tunc adfuit sacramentalis, nec prima, nec secunda: non prima, quia peccata non fuerunt manifestata in ordine ad absolutionem, ita ut de illis confessarius non teneretur ad sigillum sacramentale: non secunda, quia peccata non sunt sigillatim confessa, ut requiritur in Tridentino, ubi dicitur, quòd in confessione sacramentali debent explicari omnia et singula peccata.

Dubitatur 2. Quid si confessarius ne confusè quidem recordetur statûs pœnitentis, sed tantùm pœnitentiæ injunctæ? Hoc sufficere ad absolvendum dicunt *Nav. c.* 9. *n.* 19. *et Busemb. ut suprà cum Vasq. Tol. Laym. Sa, etc.* Et ratio videtur esse, quia ex ipsa notitia pœnitentiæ poterit confessarius efformare judicium de statu pœnitentis.

Dubitatur 3. Quid si confessarius nec meminerit statûs pœnitentis, nec pœnitentiæ injunctæ, sed tantùm quòd pœnitentiam imposuerit? adhuc hoc casu dicunt *Suar. et S. Anton. Sylvest. Pal. apud Croix n.* 1216., sufficere, si memoretur imposuisse pœnitentiam. Sed huic non acquiesco, quia sacerdos, dum sententiam profert, debet efformare judicium saltem de statu conscientiæ pœnitentis. Casu verò quo confessarius non imposuisset pœnitentiam, nec haberet nunc notitiam saltem confusam statûs pœnitentis, non poterit quidem licitè absolutionem impertiri, ut rectè dicunt *Lugo n.* 642. *Croix n.* 1218. *et Laym. cum aliis suprà cit.*, quia tunc non posset convenientem imponere pœnitentiam. Si tamen tunc absolveret, factâ confessione in communi, validè absolveret, ut *Laym. c.* 9. *n.* 6. *in fine, et Croix l. c. cum Aversa, Illsung.*, *et Diana.*

503. — « Resp. 3. Raró obest defectus ex parte confes-
» sarii, si pœnitens eum inculpabiliter ignorat; quia in
» confessione sequenti absolvetur etiam ab iis, à quibus se
» bonâ fide absolutum putabat.

Unde resolves :

« Is, qui à puero peccatum aliquod grave, v. g. mollitiem,
» inculpabiliter omisit, vel quia putavit leve esse, vel nul-
» lum, non ideò tenetur repetere alia peccata (vel confes-
» siones intermedias), sed hoc tantùm, ut docent *Bon. Sanch.*
» *t.* 1. *l.* 1. *c.* 16. *Vasq. in* 1. *p. t.* 4. *q.* 92. *Sancius, Laym.*
» *hic cap.* 9., addens, si simplex rusticus, qui totâ vitâ
» tantùm fecit confessiones generales, nihil confitens in spe-
» cie, nec aliter instructus sit, etsi validè is sit absolutus,
» cum onere, ut cùm meliùs cognoverit, omnia subjiciat
» clavibus; si tamen veniat, quando ingens est copia pœni-
» tentium, ut tunc disponi non possit ad omnia repetenda,
» posse eum absolvi, auditis tamen peccatis ab ultima con-
» fessione factis, cum obligatione, ut meliùs faciat. Ita *Laym.*
» *l. c. c.* 9. *n.* 4. *Vide Dian. p.* 3. *t.* 4. *r.* 108. ubi addit ex
» *Nav. Sylv. Becan. Vasq. Regin. t.* 1. *l.* 6. *c.* 5. *sect.* 3. *n.*
» 153. *et Joan. Sancio;* quòd etsi ex errore culpabili morta-
» liter, peccatum tale, v. g. mollitiei, vel numerum aliamve
circumstantiam necessariam omiseris, non ideò tenêris re-

» petere confessiones intermedias bonâ fide, et legitimè » factas (in quibus ex naturali oblivione defectum illum » non fueris confessus), cùm validæ fuerint, et maneant » validæ.

Opinio suprà enuntiata apud *Busemb.*, nempe quòd possit dimidiari confessio ob copiam pœnitentium (quamvis *Laym. l. c.* hanc non absolutè teneat) est proscripta ab *Innoc. XI.* in prop. 59., quæ dicebat : *Licet sacramentaliter absolvere dimidiatè tantùm confessos, ratione magni concursûs pœnitentium, qualis v. g. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis aut indulgentiæ.*

504. — Quod autem ad confessionem rusticorum pertinet, dicit I. *Tamb. Meth. Confess. l.* 3. *c.* 2. *n.* 9. *cum Hurt.*, quòd rustici, et pueri, qui bonâ fide confessi sunt, omittendo explicare species, et numerum suorum peccatorum, non sunt cogendi ad confessiones repetendas; sed hoc omninò est improbabile, quia, licèt hujusmodi rustici non teneantur repetere integrè confessiones præteritas, cùm illæ satis fuerint validæ, ut dicunt communiter et meritò *Pal. p.* 12. *n.* 3. *et Salm. de pœnit. c.* 9. *p.* 4. *n.* 26. *cum Suar. Sylvio, Soto, Lugo, Conc. Adriano, Bon. Gabr. Dic. Præpos. Hurt. Fill. Vill. etc.* (quidquid dicant *Vasq. Turr. etc. ibid. n.* 25.) quia ad tales confessiones jam adfuerunt omnia essentialiter requisita; formalis enim confessio est de essentia, non materialis; tenentur tamen explicare species, et numerum omissum, ut saltem confessionem præsentem integram faciant: ita *Lugo d.* 22. *n.* 77. *Bonac. q.* 5. *sect.* 2. *p.* 3. *n.* 6. *et Salm. ibid. p.* 3. *n.* 13. *et c.* 12. *p.* 4. *n.* 49. *cum Sylvest. Nav. Vasq. Reg. et alii passim.*

Dicit II. *P. Segneri* (*Instruct. Confess. cap.* 1.) citans *Perez et Lugonem d.* 16. *n.* 585. (sed hunc non benè, ut infrà videbimus) quòd si rusticus in confessionibus præteritis dixerit peccata sua modo rudium in confuso, non debet confessarius eum obligare, ut confessiones repetat, quia peccata illa jam fuerunt directè absoluta. Sed neque hoc placet, nam quamvis confessiones illæ fuerint validæ ob integritatem formalem, et peccata directè absoluta fuerint, tamen ipsæ fuerunt deficientes quoad integritatem materialem, quæ semper supplenda est. Et *Lugo l. c.* dicit huic difficultati difficulter responderi posse, tantùm ibi ait, quòd ob solam

probabilitatem extrinsecam posset quis opinionem contrariam sequi, utendo sententiâ illorum AA. qui dicunt non esse obligationem iterùm explicandi peccatum priùs confessum ut dubium, si postea noscatur ut certum. Sed hanc opinionem jam reprobavimus cum communi *n.* 478.

Dicunt III. *Salmant. de pœnit. c.* 9. *p.* 3. *n.* 13. *cum Henr. Fagnan. Dian. et Dicast.*, quòd rustici, qui sine culpa omiserunt explicare numerum peccatorum, non tenentur repetere confessiones, casu quo uniformem rationem vivendi tenuerint in præteritis annis, ita ut ex confessione unius anni confessarius possit alias conjicere. Hoc ita genericè assertum neque satisfacit; nam id tantùm censeo posse admitti, quando in principio confessionis pœnitens patefecerit confessario præsenti, quòd in annis præteritis semper confessus sit malè, numerum omittendo, et confessarius ab initio, confessionem excipiendo illius anni, efformet simul judicium de annis præteritis. Secùs verò dicendum, si confessarius post confessionem exceptam illius anni advertat, pœnitentem omisisse numerum explicare in superioribus annis; tunc enim, si ex confessione præsenti habeat distinctam notitiam peccatorum, poterit quidem (quin repetantur priores confessiones) formare simul distinctum judicium de annis præteritis; sed si ex confessione præsenti habeat tantùm confusam notitiam de culpis confessis, ut sæpiùs accidit in confessionibus longioribus et implicatis, eo casu (ut benè ait *Lugo d.* 16. *n.* 640.) tenetur sumere distinctam notitiam specierum, et numeri omissi in confessionibus præteritis, nec sufficit tunc ad absolvendum notitia illa confusa statûs pœnitentis de annis præteritis, cùm ex una parte teneatur pœnitens aliquando peccata sua confitêri sigillatim, quod nunquam fecit; et ex altera tenetur confessarius aliquando distinctum efformare judicium de peccatis.

505. — Cæterùm hìc sedulò advertendum, non esse cogendos pœnitentes ad repetendas confessiones nisi moraliter certò constet eas fuisse invalidas, ut rectè dicunt *Croix l. c. p.* 2. *n.* 1221. *Gobat. tr.* 7. *n.* 275. *Holzm. p.* 179. *n.* 683. *v. Resp. Mazzotta t.* 3. *p.* 362. *et Elbel p.* 281. *n.* 273. *cum Fill. et communi* (*contra Antoine p.* 511. *q.* 12., qui inter rigidos auctores nostri temporis non infimum habet locum). Ratio, quia possessio stat pro valore confessionum

præteritarum, quamdiu de earum nullitate non constat. Dices : Quando extat præceptum, et dubitatur de ipsius impletione, possidet obligatio præcepti; ergò in dubio de valore confessionum præteritarum possidet obligatio eas repetendi. Sed respondetur, quòd regula præfata tùm currit, cùm adest præceptum, et dubitatur, an actus impletionis fuerit positus vel ne; cùm verò talis actus jam bonâ fide fuerit positus, et postea dubitatur, an fuerit validus vel invalidus, tunc ille ut validus est reputandus; tunc enim currit aliud principium, nempe quòd in dubio standum est pro valore actûs, ut communiter tradunt DD. cum *Laym. l. 1. c. 5. n. 32. ex* Glossa *in l. In contrahenda, de Reg. Jur. Croix l. 1. n.* 91. *Sporer tr. 1. c. 7. n. 78. Mazzotta t. 1. n. 74.*, qui asserit communem, *et Nav. Man. c. 26. n.* 287. ubi dicit : *Præsumptio pro actûs valore præponderat aliis.*

Et quoad obligationem repetendi confessiones recidivorum, de quarum valore sæpè dubitari potest, hanc regulam optimè tradit *Habert t. 6. p.* 465. sic dicens : *Si pœnitens aliquandiu post confessionem dignos pœnitentiæ fructus fecit*, hoc est *strenuè adversùs tentationes, et peccandi occasiones pugnaverit, confessarius judicabit validam fuisse confessionem. Secùs si paulò post confessionem, seu datâ primâ occasione, lapsus fuerit.* Tunc enim, ego addo, reverà moraliter certum est confessiones fuisse nullas, nam ille qui in confessione verè dolet et proponit emendationem, saltem per aliquod tempus à peccato se abstinet, saltem aliquem conatum adhibet ante relapsum; unde qui post suas confessiones ut plurimùm citò et sine aliqua resistentia iterùm cecidit, certè censendus est nullum, vel nimis tenuem habuisse dolorem vel propositum. Aliter verò dicendum, si per aliquod tempus perseveraverit, vel ante casum aliquam saltem resistentiam præstiterit (1).

(1) « Et quoad repetendas confessiones præteritas, rectè dicit *P. Segneri* » talem obligationem non adesse, nisi habeatur moralis certitudo de invali» ditate confessionum præteritarum, ut esset, cùm observatur, quòd aliquis » post confessiones semper reincidit in eadem peccata statim post biduum » aut triduum, sine ulla resistentia et quin aliquod medium adhibuerit et » quin occasionem removerit. » *Hom Ap. tr.* 16. *n.* 26.

Edit.

DUBIUM IV.

DE SATISFACTIONE.

ARTICULUS I.

Quæ ejus necessitas, et quantitas.

506. — « Resp. 1. Satisfactio, seu pœnitentia à confessa- » rio data, est necessaria necessitate non sacramenti, sed » præcepti; ideoque à confessario regulariter imponenda est, » secundùm *Suarez*, et *Reg. t. 1. l. 7. n. 17.* sub mortali; » tamen *Card. de Lugo* concedit, ex parvitate materiæ posse » venialiter peccari, ut vide *d. 25. n. 47.* v. g. si ob peccata venia- » lia levis pœnitentia esset injungenda; ejus enim voluntariam » omissionem venialem tantùm esse; » (*Et probabile putant Salmant. c. 10. p. 2. n. 19. cum Dic. etc.*) « ita etiam » *Dian. p. 6. t. 6. res. 44.* Et quidem proportionata tùm » peccatis, tùm facultati pœnitentis. Ratio prioris est, quia » est pars sacramenti non essentialis, sed integralis tantùm, » habens effectum ex opere operato, et majorem vi sacra- » menti, quàm sine eo. Ratio posterioris est, tùm ex *Tri-* » *dent. sess. 14. can. 8.* tùm quia sacerdos tenetur curare » integritatem sacramenti, et tam vindicare, quàm medêri. » *Bonac. t. 1. d. 5. q. 5. §. 3. p. 2.*

Unde resolves :

507. — « 1. Excusatur aliquando confessarius, si levissi- » mam (vel etiam nullam) pœnitentiam injungat, v. g. I. Si » pœnitentem vehementissimè contritum, aut aliter satisfe- » cisse advertat. *Caj. Nav. Suar. Reg. Bon. de pœn. d. 5. q.* » *5. sect. 3. p. 2. n. 1. et 2. Esc. cap. 6. n. 41.* Cùm verò » id rarò, vel nunquam constare satis possit, tutius est » (*Imò necessarium ex Salm. de pœnit. c. 10. p. 2. n. 22. cum Pal. et Coninck*) « aliquam semper injungere; ut rectè monet

» *Card. de Lugo d. 25. sect. 4. n. 48.* II. Si pœnitens sit » mentis impos, aut aliter impotens, aut morti proximus, » aut valde debilis, cui tamen prudenter injungi levem sal- » tem pœnitentiam, v. gr. percussionem pectoris, invoca- » tionem nominis Jesu (saltem corde) aliosve pios motus, » vel ut per hæredes sacrificia, eleëmosynas, et similia » opera pia fieri curet, monent *Suarez*, *Laym. et Bonac.* » *l. c. et Navar.* qui addit, posse injungi, ut patienter ferat » infirmitatem, quod tamen *Bonac. l. c.* non probat; cùm » fieri possit, ut id valde angat infirmum, timentem se non » ritè satisfacere. » (*Nota hìc quod habetur in Rituali Romano :* Ægris non esse injungendam gravem pœnitentiam, sed indicendam tantùm illam, quam, si convaluerint, opportuno tempore peragant. *Et idem dicitur in can. Ab infirmis. caus.* 26. *qu.* 7. *Dicunt autem Salm. ibid. n.* 21. *in fin. et Dicast. d.* 14. *dub.* 2. *n.* 14. *quòd si infirmus potest satisfacere per eleëmosynas, imponendæ sunt à confessario*). « III. » Quando scrupulosus sæpiùs intra eamdem horam redit » cum novis culpis; quia supponitur satis imposita in præ- » cedentibus. *Tan. l.* 4. *c.* 1. *ex Fagund.*

« 2. Etsi confessarius peccet ex communi, si pro magnis » peccatis valde parvam pœnitentiam imponat, excusari » tamen eum posse putat *Diana p.* 3. *t.* 4. *res.* 92. si » addat illud : *Quidquid boni feceris, etc.* Verùm hæc regula » universaliter admitti non potest, ut benè notant *Card. de* » *Lugo d.* 25. *n.* 57. *Conin. Tanner. Palaus, etc.* contra » quos *Diana* pro se citat *Baun. et Leand. p.* 6. *t.* 7. *res.* » 3. *et p.* 9. *t.* 9. *resol.* 54. et ab aliis non immeritò » rejicitur, eò quòd verba, utpote merè deprecatoria, non » habeant vim elevandi omnia opera bona ad efficaciam » sacramentalem. *Aversa quæst.* 13. *sect.* 7.

Utrùm per illa verba : *Quidquid boni feceris, etc.* eleventur ad effectum satisfactionis sacramentalis omnia bona opera pœnitentis, licèt non imposita? Negat *Viva q.* 6. *a.* 1. *n.* 3. quia virtus clavium tùm elevat pœnitentis opera, cùm ligat; quapropter, cùm verba illa ad nihil obligent in particulari, non ligat, et consequenter nec opera elevari possunt. Sed longè probabiliùs et communiùs ex *D. Thom.* affirmant *Nav. c.* 26. *n.* 24. *Fill. tr.* 8. *c.* 2. *Salm. de pœnit.*

c. 10. p. 3. n. 35. Elbel n. 248. Sporer n. 569. Holzm. n. 610. cum Reg. et Stoz., et probabile vocat ipse *Viva l. c.* Ratio, quia Ecclesia non frustrà, sed ad hoc quidem verba illa proferri præscripsit, ut omnia bona opera pœnitentis, quamvis ex ejus electione fiant, ad satisfactionis sacramentalis meritum eleventur. Id omne docet *D. Th. in Quodlib. 5. art.* 28. ubi sic ait : *Et hæc quæ præter injunctionem expressam* (pœnitens) *facit, accipiunt majorem vim expiationis culpæ præteritæ ex illa generali injunctione, quâ sacerdos dicit :* Quidquid boni feceris, etc. *Et quantum ad hoc talis satisfactio est sacramentalis, in quantum virtute clavium est culpæ commissæ expiativa.*

508. — « 3. Minor justo licitè datur ex causa : qualis, v. » g. est : I. Magna contritio. » (*Nisi pœnitentia sit necessaria ad medicinam*) « II. Fragilitas animi, vel corporis, ob quam » timetur majorem non impleturum. III. Tempus jubilæi, » vel indulgentiæ plenariæ. Ita *Suarez, Henriq. Laym.*

Certum est confessarium tenêri ut judicem, et ut medicum imponere pœnitentibus satisfactionem, per se loquendo, peccatis condignam ; ut judici enim incumbit infligere pœnas delictis commensuratas, et ut medico præscribere pharmaca idonea tam morbis contractis curandis, quàm in posterùm vitandis : ita ex Trident. *sess. 14. cap.* 8. ubi dicitur : *Debent ergo sacerdotes Domini, quantum spiritus et prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, et pœnitentium facultate salutares, et convenientes satisfactiones injungere; ne, si fortè peccatis conniveant, et indulgentiùs cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio quam imponunt non sit tantùm ad novæ vitæ custodiam..., sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, et castigationem.* Ergò tenetur pœnitens tam ad integrandum sacramentum, quàm ad satisfaciendum divinæ justitiæ exigenti reparationem injuriæ sibi illatæ, pœnalem satisfactionem Deo exhibêre.

Hinc benè advertit Catechismus Rom. *p. 2. c. 5. n. 79. Ut pœnitentes suorum scelerum pravitatem magis agnoscant, operæ pretium erit eis interdùm significare, quæ pœnæ quibusdam delictis ex veterum canonum præscripto (qui pœnitentiales vocantur) constitutæ sint.*

» occasiones, etc. *Vide Dian. p. 4. t. 4. r. 201.* quibus addi » potest ut plurimùm, si peccatum carnale confessus sit suo » complici. » (*Hoc hodie certum est ex bulla Bened. XIV. sub pœna excommunicationis in absolventem Papæ reservatæ. Vide Decret. I. Bened. XIV. in fine Operis et vide dicenda n. 555.*

502. — « Resp. 2. Si confessio apud eumdem confessarium » iteretur, sufficit uno verbo in communi se accusare de » peccatis antè illi cognitis, dummodo is eorum recordetur, » saltem in confuso, aut statûs, ac vitæ hominis in communi, » aut pœnitentiæ à se impositæ, ut docent *Vasq. Tol. Laym.* » *Sa*, *Dian. p. 3. tr. 4. r. 123.* Imò si nihil horum, sed tan- » tùm quòd sibi confessus fuerit, recordetur, validè, etsi » illicitè, absoluturum putant *Laym. et Dian. l. c.* Idem abso- » lutè docent *Granad. et Mercerus in 3. p. q. 9. n. 1.* cum » quibus *Dian. p. 5. t. 14. r. 51.* se retractans, probabile » censet, quòd etiam licitè possit absolvere.

Quæritur an sit repetenda confessio, si sacerdos oblitus fuerit peccata audita, antequam absolutionem impertierit? Commune est apud DD. non esse repetendam confessionem factam eidem confessario, quando illa fuit prolixa, aut absolutio fuisset dilata, et confessarius recordatur saltem in confuso statûs pœnitentis. Ita *Nav. Sylv. etc.*, quos citat et sequitur *Suar. d. 22. sect. 6. in fine*, *Laym. c. 9. n. 6. Con. d. 7. dub. 11. n. 109. Bon. q. 5. sect. 2. p. 3. n. 15. Croix n. 1216. cum communi.*

Dubium 1. est, an repetenda sit confessio apud eumdem confessarium, quando confessio fuit invalida?

Prima sententia probabilis, quam tenent *Suar. l. c. n. 7. et Con. l. c.* distinguit, et dicit quòd si confessio fuit nulla defectu alicujus partis essentialis in sacramento, nempe quia defuit dolor, aut integritas in pœnitente, aut jurisdictio in confessario, tunc tota repetenda est. Ratio, quia eo casu confessio non fuit sacramentalis. Et huic sententiæ consentiunt in parte *Palud. Adrian. Moya, et Ills. apud Croix n. 1216*, scilicet casu quo confessio fuit irrita defectu jurisdictionis in confessario, quia tunc fuit facta non judici. Secùs verò, si confessio fuit invalida ex parte confessarii ratione tantùm sui muneris, nempe quia ipse non benè pronuntiaverit formam, vel non habuerit intentionem absolvendi. Et hoc est commune

apud omnes (ut ait *Croix l. c.*), modò confessarius reminiscatur statûs pœnitentis.

Secunda sententia verò communior, et non minùs probabilis, quam tenent *Nav. c. 9. n. 19. Lugo d. 16. n. 638. Tamb. l. 3. c. 2. n. 9. Diana p. 3. tr. 4. r. 123. cum communi, Laym. c. 9. n. 6. cum Sa, S. Anton. Sylvest. Med. Vasq.* item *Bon. Val. Aversa, et alii ap. Croix d. n.* 1216. dicit, quod undecumque defectus evenerit, sive ex parte confessarii, quia defuit jurisdictio, sive ex parte pœnitentis, quia defuit dispositio aut integritas, non est opus repetere confessionem, sed sufficit si confessarius recordetur statûs pœnitentis, vel resumat notitiam ejus in confuso, et pœnitens in communi se accuset de omnibus priùs confessis. Ratio, quia, licèt prima confessio non fuerit sacramentalis, utpote sacrilega, vel facta non judici, tamen ratificatio illius, dum pœnitens deinde in generali se accusat de culpis confessis, conjuncta cum notitia antecedenter habita à confessario, bene sufficiens reputatur. Item, quia (ut probabiliter censet *Croix l. c.*) talis confessio, cùm facta fuerit in ordine ad absolutionem recipiendam, sufficienter dicitur etiam sacramentalis, quatenùs ipsa etiam ad sigillum sacramentale obstringit.

Non autem placet sententia *Lugonis n.* 638. quam sequitur *Aversa ap. Croix n.* 1217, nempe quòd si pœnitens ex mera narratione dixerit confessario peccata sua, et postea de illis in communi se accuset, tunc pariter sufficiet quòd confessarius de ipsis in confuso recordetur. Sed veriùs dicendum cum *Croix loc. cit.* tunc omninò repetendam esse confessionem. Ratio, quia nulla confessio tunc adfuit sacramentalis, nec prima, nec secunda: non prima, quia peccata non fuerunt manifestata in ordine ad absolutionem, ita ut de illis confessarius non teneretur ad sigillum sacramentale: non secunda, quia peccata non sunt sigillatim confessa, ut requiritur in Tridentino, ubi dicitur, quòd in confessione sacramentali debent explicari omnia et singula peccata.

Dubitatur 2. Quid si confessarius ne confusè quidem recordetur statûs pœnitentis, sed tantùm pœnitentiæ injunctæ? Hoc sufficere ad absolvendum dicunt *Nav. c. 9. n. 19. et Busemb. ut suprà cum Vasq. Tol. Laym. Sa, etc.* Et ratio videtur esse, quia ex ipsa notitia pœnitentiæ poterit confessarius efformare judicium de statu pœnitentis.

Dubitatur 3. Quid si confessarius nec meminerit statûs pœnitentis, nec pœnitentiæ injunctæ, sed tantùm quòd pœnitentiam imposuerit? adhuc hoc casu dicunt *Suar. et S. Anton. Sylvest. Pal. apud Croix n.* 1216., sufficere, si memoretur imposuisse pœnitentiam. Sed huic non acquiesco, quia sacerdos, dum sententiam profert, debet efformare judicium saltem de statu conscientiæ pœnitentis. Casu verò quo confessarius non imposuisset pœnitentiam, nec haberet nunc notitiam saltem confusam statûs pœnitentis, non poterit quidem licitè absolutionem impertiri, ut rectè dicunt *Lugo n.* 642. *Croix n.* 1218. *et Laym. cum aliis suprà cit.*, quia tunc non posset convenientem imponere pœnitentiam. Si tamen tunc absolveret, factâ confessione in communi, validè absolveret, ut *Laym. c. 9. n. 6. in fine, et Croix l. c. cum Aversa, Illsung.*, *et Diana.*

503. — « Resp. 3. Raró obest defectus ex parte confes-
» sarii, si pœnitens eum inculpabiliter ignorat; quia in
» confessione sequenti absolvetur etiam ab iis, à quibus se
» bonâ fide absolutum putabat.

Unde resolves :

« Is, qui à puero peccatum aliquod grave, v. g. mollitiem,
» inculpabiliter omisit, vel quia putavit leve esse, vel nul-
» lum, non ideò tenetur repetere alia peccata (vel confes-
» siones intermedias), sed hoc tantùm, ut docent *Bon. Sanch.*
» *t. 1. l. 1. c. 16. Vasq. in 1. p. t. 4. q. 92. Sancius, Laym.*
» *hic cap.* 9., addens, si simplex rusticus, qui totâ vitâ
» tantùm fecit confessiones generales, nihil confitens in spe-
» cie, nec aliter instructus sit, etsi validè is sit absolutus,
» cum onere, ut cùm meliùs cognoverit, omnia subjiciat
» clavibus; si tamen veniat, quando ingens est copia pœni-
» tentium, ut tunc disponi non possit ad omnia repetenda,
» posse eum absolvi, auditis tamen peccatis ab ultima con-
» fessione factis, cum obligatione, ut meliùs faciat. Ita *Laym.*
» *l. c. c. 9. n. 4. Vide Dian. p. 3. t. 4. r.* 108. ubi addit ex
» *Nav. Sylv. Becan. Vasq. Regin. t. 1. l. 6. c. 5. sect. 3. n.*
» 153. *et Joan. Sancio;* quòd etsi ex errore culpabili morta-
» liter, peccatum tale, v. g. mollitiei, vel numerum aliamve
» circumstantiam necessariam omiseris, non ideò tenêris re-

» petere confessiones intermedias bonâ fide, et legitimè
» factas (in quibus ex naturali oblivione defectum illum
» non fueris confessus), cùm validæ fuerint, et maneant
» validæ.

Opinio suprà enuntiata apud *Busemb.*, nempe quòd possit dimidiari confessio ob copiam pœnitentium (quamvis *Laym. l. c.* hanc non absolutè teneat) est proscripta ab *Innoc. XI.* in prop. 59., quæ dicebat : *Licet sacramentaliter absolvere dimidiatè tantùm confessos, ratione magni concursûs pœnitentium, qualis v. g. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis aut indulgentiæ.*

504. — Quod autem ad confessionem rusticorum pertinet, dicit I. *Tamb. Meth. Confess. l.* 3. *c.* 2. *n.* 9. *cum Hurt.*, quòd rustici, et pueri, qui bonâ fide confessi sunt, omittendo explicare species, et numerum suorum peccatorum, non sunt cogendi ad confessiones repetendas; sed hoc omninò est improbabile, quia, licèt hujusmodi rustici non teneantur repetere integrè confessiones præteritas, cùm illæ satis fuerint validæ, ut dicunt communiter et meritò *Pal. p.* 12. *n.* 3. *et Salm. de pœnit. c.* 9. *p.* 4. *n.* 26. *cum Suar. Sylvio, Soto, Lugo, Conc. Adriano, Bon. Gabr. Dic. Præpos. Hurt. Fill. Vill. etc.* (quidquid dicant *Vasq. Turr. etc. ibid. n.* 25.) quia ad tales confessiones jam adfuerunt omnia essentialiter requisita; formalis enim confessio est de essentia, non materialis; tenentur tamen explicare species, et numerum omissum, ut saltem confessionem præsentem integram faciant: ita *Lugo d.* 22. *n.* 77. *Bonac. q.* 5. *sect.* 2. *p.* 3. *n.* 6. *et Salm. ibid. p.* 3. *n.* 13. *et c.* 12. *p.* 4. *n.* 49. *cum Sylvest. Nav. Vasq. Reg. et alii passim.*

Dicit II. *P. Segneri* (*Instruct. Confess. cap.* 1.) citans *Perez et Lugonem d.* 16. *n.* 585. (sed hunc non benè, ut infrà videbimus) quòd si rusticus in confessionibus præteritis dixerit peccata sua modo rudium in confuso, non debet confessarius eum obligare, ut confessiones repetat, quia peccata illa jam fuerunt directè absoluta. Sed neque hoc placet, nam quamvis confessiones illæ fuerint validæ ob integritatem formalem, et peccata directè absoluta fuerint, tamen ipsæ fuerunt deficientes quoad integritatem materialem, quæ semper supplenda est. Et *Lugo l. c.* dicit huic difficultati difficulter responderi posse, tantùm ibi ait, quòd ob solam

probabilitatem extrinsecam posset quis opinionem contrariam sequi, utendo sententiâ illorum AA. qui dicunt non esse obligationem iterùm explicandi peccatum priùs confessum ut dubium, si postea noscatur ut certum. Sed hanc opinionem jam reprobavimus cum communi *n.* 478.

Dicunt III. *Salmant. de pœnit. c.* 9. *p.* 3. *n.* 13. *cum Henr. Fagnan. Dian. et Dicast.*, quòd rustici, qui sine culpa omiserunt explicare numerum peccatorum, non tenentur repetere confessiones, casu quo uniformem rationem vivendi tenuerint in præteritis annis, ita ut ex confessione unius anni confessarius possit alias conjicere. Hoc ita genericè assertum neque satisfacit; nam id tantùm censeo posse admitti, quando in principio confessionis pœnitens patefecerit confessario præsenti, quòd in annis præteritis semper confessus sit malè, numerum omittendo, et confessarius ab initio, confessionem excipiendo illius anni, efformet simul judicium de annis præteritis. Secùs verò dicendum, si confessarius post confessionem exceptam illius anni advertat, pœnitentem omisisse numerum explicare in superioribus annis; tunc enim, si ex confessione præsenti habeat distinctam notitiam peccatorum, poterit quidem (quin repetantur priores confessiones) formare simul distinctum judicium de annis præteritis; sed si ex confessione præsenti habeat tantùm confusam notitiam de culpis confessis, ut sæpiùs accidit in confessionibus longioribus et implicatis, eo casu (ut benè ait *Lugo d.* 16. *n.* 640.) tenetur sumere distinctam notitiam specierum, et numeri omissi in confessionibus præteritis, nec sufficit tunc ad absolvendum notitia illa confusa statûs pœnitentis de annis præteritis, cùm ex una parte teneatur pœnitens aliquando peccata sua confitêri sigillatim, quod nunquam fecit; et ex altera tenetur confessarius aliquando distinctum efformare judicium de peccatis.

505. — Cæterùm hìc sedulò advertendum, non esse cogendos pœnitentes ad repetendas confessiones nisi moraliter certò constet eas fuisse invalidas, ut rectè dicunt *Croix l. c. p.* 2. *n.* 1221. *Gobat. tr.* 7. *n.* 275. *Holzm. p.* 179. *n.* 683. *v. Resp. Mazzotta t.* 3. *p.* 362. *et Elbel p.* 281. *n.* 273. *cum Fill. et communi* (*contra Antoine p.* 511. *q.* 12., qui inter rigidos auctores nostri temporis non infimum habet locum). Ratio, quia possessio stat pro valore confessionum

præteritarum, quamdiu de earum nullitate non constat. Dices : Quando extat præceptum, et dubitatur de ipsius impletione, possidet obligatio præcepti; ergò in dubio de valore confessionum præteritarum possidet obligatio eas repetendi. Sed respondetur, quòd regula præfata tùm currit, cùm adest præceptum, et dubitatur, an actus impletionis fuerit positus vel ne; cùm verò talis actus jam bonâ fide fuerit positus, et postea dubitatur, an fuerit validus vel invalidus, tunc ille ut validus est reputandus; tunc enim currit aliud principium, nempe quòd in dubio standum est pro valore actûs, ut communiter tradunt DD. cum *Laym. l.* 1. *c.* 5. *n.* 32. *ex* Glossa *in l. In contrahenda, de Reg. Jur. Croix l.* 1. *n.* 91. *Sporer tr.* 1. *c.* 7. *n.* 78. *Mazzotta t.* 1. *n.* 74., qui asserit communem, *et Nav. Man. c.* 26. *n.* 287. ubi dicit : *Præsumptio pro actûs valore præponderat aliis.*

Et quoad obligationem repetendi confessiones recidivorum, de quarum valore sæpè dubitari potest, hanc regulam optimè tradit *Habert t.* 6. *p.* 465. sic dicens : *Si pœnitens aliquandiu post confessionem dignos pœnitentiæ fructus fecit*, *hoc est strenuè adversùs tentationes, et peccandi occasiones pugnaverit, confessarius judicabit validam fuisse confessionem. Secùs si paulò post confessionem, seu datâ primâ occasione, lapsus fuerit.* Tunc enim, ego addo, reverà moraliter certum est confessiones fuisse nullas, nam ille qui in confessione verè dolet et proponit emendationem, saltem per aliquod tempus à peccato se abstinet, saltem aliquem conatum adhibet ante relapsum ; unde qui post suas confessiones ut plurimùm citò et sine aliqua resistentia iterùm cecidit, certè censendus est nullum, vel nimis tenuem habuisse dolorem vel propositum. Aliter verò dicendum, si per aliquod tempus perseveraverit, vel ante casum aliquam saltem resistentiam præstiterit (1).

(1) « Et quoad repetendas confessiones præteritas, rectè dicit *P. Segneri* » talem obligationem non adesse, nisi habeatur moralis certitudo de invali- » ditate confessionum præteritarum, ut esset, cùm observatur, quòd aliquis » post confessiones semper reincidit in eadem peccata statim post biduum » aut triduum, sine ulla resistentia et quin aliquod medium adhibuerit et » quin occasionem removerit. » *Hom Ap. tr.* 16. *n.* 26.

Edit.

DUBIUM IV.

DE SATISFACTIONE.

ARTICULUS I.

Quæ ejus necessitas, et quantitas.

506. — « RESP. 1. Satisfactio, seu pœnitentia à confessa- » rio data, est necessaria necessitate non sacramenti, sed » præcepti; ideoque à confessario regulariter imponenda est, » secundùm *Suarez*, et *Reg. t. 1. l. 7. n.* 17. sub mortali; » tamen *Card. de Lugo* concedit, ex parvitate materiæ posse » venialiter peccari, ut vide *d.* 25. *n.* 47. v. g. si ob peccata venia- » lia levis pœnitentia esset injungenda; ejus enim voluntariam » omissionem venialem tantùm esse; » (*Et probabile putant Salmant. c. 10. p. 2. n. 19. cum Dic. etc.*) « ita etiam » *Dian. p. 6. t. 6. res. 44.* Et quidem proportionata tùm » peccatis, tùm facultati pœnitentis. Ratio prioris est, quia » est pars sacramenti non essentialis, sed integralis tantùm, » habens effectum ex opere operato, et majorem vi sacra- » menti, quàm sine eo. Ratio posterioris est, tùm ex *Tri-* » *dent. sess. 14. can. 8.* tùm quia sacerdos tenetur curare » integritatem sacramenti, et tam vindicare, quàm medêri. » *Bonac. t. 1. d. 5. q. 5. §. 3. p. 2.*

Unde resolves:

507. — « 1. Excusatur aliquando confessarius, si levissi- » mam (vel etiam nullam) pœnitentiam injungat, v. g. I. Si » pœnitentem vehementissimè contritum, aut aliter satisfe- » cisse advertat. *Caj. Nav. Suar. Reg. Bon. de pœn. d. 5. q.* » *5. sect. 3. p. 2. n. 1. et 2. Esc. cap. 6. n. 41.* Cùm verò » id rarò, vel nunquam constare satis possit, tutius est » (*Imò necessarium ex Salm. de pœnit. c. 10. p. 2. n. 22. cum Pal. et Coninck*) « aliquam semper injungere; ut rectè monet

» *Card. de Lugo d. 25. sect. 4. n.* 48. II. Si pœnitens sit » mentis impos, aut aliter impotens, aut morti proximus, » aut valde debilis, cui tamen prudenter injungi levem sal» tem pœnitentiam, v. gr. percussionem pectoris, invoca» tionem nominis Jesu (saltem corde) aliosve pios motus, » vel ut per hæredes sacrificia, eleëmosynas, et similia » opera pia fieri curet, monent *Suarez*, *Laym. et Bonac.* » *l. c. et Navar.* qui addit, posse injungi, ut patienter ferat » infirmitatem, quod tamen *Bonac. l. c.* non probat; cùm » fieri possit, ut id valde angat infirmum, timentem se non » ritè satisfacere. » (*Nota hìc quod habetur in Rituali Romano : Ægris* non esse injungendam gravem pœnitentiam, sed indicendam tantùm illam, quam, si convaluerint, opportuno tempore peragant. *Et idem dicitur in can. Ab infirmis. caus.* 26. *qu.* 7. *Dicunt autem Salm. ibid. n.* 21. *in fin. et Dicast. d.* 14. *dub.* 2. *n.* 14. *quòd si infirmus potest satisfacere per eleëmosynas, imponendæ sunt à confessario*). « III. » Quando scrupulosus sæpiùs intra eamdem horam redit » cum novis culpis; quia supponitur satis imposita in præ» cedentibus. *Tan. l. 4. c. 1. ex Fagund.*

« 2. Etsi confessarius peccet ex communi, si pro magnis » peccatis valde parvam pœnitentiam imponat, excusari » tamen eum posse putat *Diana p. 3. t. 4. res.* 92. si » addat illud : *Quidquid boni feceris, etc.* Verùm hæc regula » universaliter admitti non potest, ut benè notant *Card. de* » *Lugo d.* 25. *n.* 57. *Conin. Tanner. Palaus, etc.* contra » quos *Diana* pro se citat *Baun. et Leand. p.* 6. *t.* 7. *res.* » 3. *et p.* 9. *t.* 9. *resol.* 54. et ab aliis non immeritò » rejicitur, eò quòd verba, utpote merè deprecatoria, non » habeant vim elevandi omnia opera bona ad efficaciam » sacramentalem. *Aversa quæst.* 13. *sect.* 7.

Utrùm per illa verba : *Quidquid boni feceris, etc.* eleventur ad effectum satisfactionis sacramentalis omnia bona opera pœnitentis, licèt non imposita? Negat *Viva q.* 6. *a.* 1. *n.* 3. quia virtus clavium tùm elevat pœnitentis opera, cùm ligat; quapropter, cùm verba illa ad nihil obligent in particulari, non ligat, et consequenter nec opera elevari possunt. Sed longè probabiliùs et communiùs ex *D. Thom.* affirmant *Nav. c.* 26. *n.* 24. *Fill. tr.* 8. *c.* 2. *Salm. de pœnit.*

c. 10. *p.* 3. *n.* 35. *Elbel n.* 248. *Sporer n.* 569. *Holzm. n.* 610. *cum Reg. et Stoz.*, et probabile vocat ipse *Viva l. c.* Ratio, quia Ecclesia non frustrà, sed ad hoc quidem verba illa proferri præscripsit, ut omnia bona opera pœnitentis, quamvis ex ejus electione fiant, ad satisfactionis sacramentalis meritum eleventur. Id omne docet *D. Th. in Quodlib.* 5. *art.* 28. ubi sic ait : *Et hæc quæ præter injunctionem expressam* (pœnitens) *facit, accipiunt majorem vim expiationis culpæ præteritæ ex illa generali injunctione, quâ sacerdos dicit :* Quidquid boni feceris, etc. *Et quantum ad hoc talis satisfactio est sacramentalis, in quantum virtute clavium est culpæ commissæ expiativa.*

508. — « 3. Minor justo licitè datur ex causa : qualis, v. » g. est : I. Magna contritio. » (*Nisi pœnitentia sit necessaria ad medicinam*) « II. Fragilitas animi, vel corporis, ob quam » timetur majorem non impleturum. III. Tempus jubilæi, » vel indulgentiæ plenariæ. Ita *Suarez, Henriq. Laym.*

Certum est confessarium tenêri ut judicem, et ut medicum imponere pœnitentibus satisfactionem, per se loquendo, peccatis condignam ; ut judici enim incumbit infligere pœnas delictis commensuratas, et ut medico præscribere pharmaca idonea tam morbis contractis curandis, quàm in posterùm vitandis : ita ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 8. ubi dicitur : *Debent ergo sacerdotes Domini, quantum spiritus et prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, et pœnitentium facultate salutares, et convenientes satisfactiones injungere ; ne, si fortè peccatis conniveant, et indulgentiùs cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio quam imponunt non sit tantùm ad novæ vitæ custodiam..., sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, et castigationem.* Ergò tenetur pœnitens tam ad integrandum sacramentum, quàm ad satisfaciendum divinæ justitiæ exigenti reparationem injuriæ sibi illatæ, pœnalem satisfactionem Deo exhibêre.

Hinc benè advertit Catechismus Rom. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 79. *Ut pœnitentes suorum scelerum pravitatem magis agnoscant, operæ pretium erit eis interdùm significare, quæ pœnæ quibusdam delictis ex veterum canonum præscripto* (*qui pœnitentiales vocantur*) *constitutæ sint.*

809. — Diximus, *per se loquendo*; nam per accidens confessarius minuet pœnitentias propter justas causas, mox suprà à *Busemb.* descriptas, et signanter (prout communiter DD. docent) propter animi infirmitatem, quâ laboret pœnitens, et ob quam censeatur satisfactionem proportionatam non impleturus. Ita *D. Thom. Suppl. quæst.* 18. *art.* 4. (cujus verba inferiùs referentur) *Suar. d.* 38. *sect.* 4. *cum communi*, *Nav. cap.* 16. *n.* 21. *Anacl. p.* 634. *n.* 25. *Tol. lib.* 5. *cap.* 11. *n.* 8. *Abelly p.* 160. *vers.* 3. *Elbel n.* 248. *Laym. cap.* 15. *n.* 12. *Pal. p.* 20. *n.* 10. *Salm. de pœnit. c.* 10. *p.* 3. *n.* 46. ac alii passim etiam rigidioris sententiæ sectatores, ut *Habert de pœn. cap.* 10. §. 7. *Petrocor. c.* 2. *quæst.* 2. *et Natal. Alex. cap.* 6. *art.* 6. *reg.* 5. Ratio, quia tametsi juxta divinæ justitiæ rationem exigatur satisfactio peccatis adæquata, tamen ex divina clementia habenda est ratio virium pœnitentium tam corporis, quàm animi. Ideò dicitur in Tridentino: *Divinam clementiam decere, ne nobis absque ulla satisfactione peccata dimittantur.* Nota illud *absque ulla satisfactione*; ergo Deus non omnimodam satisfactionem, sed aliqualem ex sua clementia tantùm exposcit. Et huc facit id quod dixit *D. Thomas Quodlib.* 3. *art.* 1. *Si contingat quòd sacerdos mitiorem satisfactionem imponat... nihilominùs pœnitens ad aliquid ulteriùs obligatur; quod si in hac vita non perficiet, in purgatorio exsolvet.*

Nec obstat quòd in Trident. *l.* c. præscribatur pœnitentia injungenda esse pro qualitate criminum; nam ibidem simul dicitur, ut suprà relatum est, ut satisfactiones imponantur, *quantum prudentia suggesserit pro qualitate criminum, et pœnitentium facultate salutares et convenientes.* Nota tò *pro pœnitentium facultate*, id est spectatâ illorum infirmitate corporis, et animi: et nota tò *salutares, et convenientes*; unde rectè ait Auctor de *Offic. Conf. apud Croix lib.* 1. *quæst.* 50.: *Salutares non sunt satisfactiones, quibus præ gravitate vix pares esse pœnitentes videantur, adeò ut in eorum perniciem vertant.* Sic etiam explicat *Abelly p.* 161. verbum illud *salutares: Id est, ait, utiles ad salutem pœnitentium: confessarius enim debet hoc solum ob oculos habêre, ut pœnitentis saluti consulat.* Appositè etiam *Antoine*, quamvis hic auctor meritò numeretur inter Scriptores rigidiores nostri temporis, tamen *p.* 516. *n.* 3. sic dicit: *Satisfactiones vindicativæ, ut*

salutares sint et convenientes, debent esse proportionatæ, non solùm multitudini et gravitati peccatorum, sed etiam facultati et dispositionibus pœnitentis; neque enim salutares sunt pœnitentiæ tam graves ac diuturnæ, ut spectatâ pœnitentis fragilitate periculum sit, ne eas omittat; nam tunc in ejùs exitium verterentur. In hoc autem sacramento magis intenditur emendatio et salus pœnitentis, quàm satisfactio pro pœna. Si ergò expediat ad bonum spirituale pœnitentis, potest imponi levior pœna quàm mereatur. Quare *S. Anton.* 3. *p. tit.* 16. *c.* 21. ait : *Debet confessarius dare talem pœnitentiam, quam credat verisimiliter pœnitentem implère, ne ipsam violando deterius ei contingat.* Et Rituale Parisiense dicit : *Confessarius pœnitentem interroget, an possit pœnitentiam sibi injunctam peragere, alioquin eam pro sua prudentia immutet, aut minuat.* Ita *Antoine.* Idem sentit *Gonet t.* 6. *p.* 463. *collig.* 2. ubi inquit : *Ex rationabili causa potest interdum confessarius leviorem pœnitentiam injungere, ut si pœnitens gravi morbo sit oppressus, vel si sit periculum, quod à confessione deterreatur, aut pœnitentiam injunctam non adimpleat.* Unde *Gerson in Regula mor. p.* 2. c. *de pœnitentia* dicit : *Tutius est cum parva pœnitentia, quæ spontè suscipitur, et verisimiliter adimpletur, ducere confessos ad purgatorium, quàm cum magna non implenda præcipitare in infernum.* Et *Cajet. in Summa v. Satisfactio*, ait : *Debiliter disposito pœnitenti danda est satisfactio, ut parvulus ignis foveatur, et ne apposita palea suffocetur appositis lignis desuper.* Item *Scotus d.* 15. *q.* 1. *art.* 3. loquens de pœnitente qui animo est infirmus, ait : *Si adeò est delicatus, quòd non velit jejunium adimplère, imò si nullam pœnitentiam vult recipere, absolvendus est, et non respuendus, ne cadat in desperationem.* Et sic demùm concludit : *Illud sibi imponendum quod libentiùs recipit, et quod creditur impleturus.*

Idque confirmatur ex Rituali Rom. *de Sacram. pœnit.* ubi dicitur : *Postremò confessarius salutarem et convenientem satisfactionem, quantum spiritus et prudentia suggesserit, injungat, habitâ ratione statùs, conditionis, sexùs, et ætatis, et item dispositionis pœnitentium.* Nota tò *dispositionis.*

510. — *S. Carolus Borrom. in Instruct. Conf. ap. Concinam p.* 346. *n.* 14. sic præscripsit : *Canonum pœnitentias, ut tempora ferunt, pro charitate et prudentia sua* (sacerdos)

minuet, prout peccatorum circumstantiæ requirent, in quibus rationem habebit contritionis.... Nec verò putent sua peccata levia esse, quia parva illis pœnitentia data est, sed hoc factum esse, ne eam quæ pro culparum ratione injungenda erat (nota) *deserant cum periculo salutis suæ. Proinde pœnitentes ideo hortandi erunt, ut præter opera imposita, plura etiam alia præstare conentur.* Additque idem S. Archiepiscopus : *Talem imponat pœnitentiam, qualem à pœnitente præstari posse judicet. Proinde aliquando, si ita expedire viderit, illum interroget, an possit, anve dubitet pœnitentiam sibi injunctam peragere; alioquin eam mutabit, aut minuet.*

S. Joannes Chrysost. Hom. 43. *in c.* 28. *Matth.* sic ait : *Etsi erramus modicam pœnitentiam imponentes, nonne melius est propter misericordiam rationem reddere, quàm propter crudelitatem?* Item *Hom.* 44. *Sicuti enim, si fascem super humeros adolescentis quem non potest bajulare posueris, necesse est aut ut fascem abjiciat, aut sub pondere confringatur: sic et homini* (nota) *cui grave pondus pœnitentiæ imponis, necesse est, aut ut pœnitentiam suam rejiciat, aut suscipiens, dum sufferre non potest, scandalizatus ampliùs peccet.* Idque confirmat S. Doctor ex eo, quod scribit Apostolus (2. *Cor. c.* 2. *v.* 6. *et* 7.) : *Sufficit illi, qui ejusmodi est, objurgatio hæc, quæ fit à pluribus, ita ut è contrario magis donetis, et consolemini, ne fortè abundantiori tristitia absorbeatur, qui ejusmodi est.* Unde *Chrysostomus* sic prosequitur: *Ex ea re docemur, quòd non solùm ad peccatorum naturam, verùm etiam ad mentem, habitumque peccantium oporteat moderari pœnitentiam. Hom.* 4. *in* 2. *ad Cor.*

Confirmat *D. Thomas* (cujus regulam dicit *Conc. p.* 395. *n.* 12. servandam esse in imponendis pœnitentiis) *Suppl. q.* 18. *ar.* 4. dicens : *Pœnæ satisfactoriæ in canonibus determinatæ non competunt omnibus, sed variandæ sunt secundùm arbitrium sacerdotis... Sicut ergo medicus aliquando prudenter non dat medicinam ita efficacem, quæ ad morbi curationem sufficiat, ne propter debilitatem naturæ majus periculum oriatur; ita sacerdos divino instinctu motus, non semper totam pœnam, quæ uni peccato debetur, injungit, ne infirmus ex magnitudine pœnæ desperet, et à pœnitentia totaliter recedat.* Et quòd hic S. Doctor non solùm loquatur de imbecillitate corporis, sed etiam animi pœnitentis, patet ex contextu

ejusdem articuli; et clariùs ex *Quodl.* 3. *a.* 28. ubi dicit: *Videtur autem satis conveniens, quòd sacerdos non oneret pœnitentem gravi onere satisfactionis, quia sicut parvus ignis à multis lignis suppositis de facili extinguitur, ita posset contingere, quòd parvus affectus contritionis in pœnitente nuper excitatus, propter grave onus satisfactionis extingueretur, peccatore totaliter desperante; unde melius est, quòd sacerdos pœnitenti indicet, quanta pœnitentia esset sibi pro peccatis injungenda, et injungat sibi nihilominùs aliquid quod pœnitens tolerabiliter ferat: ex cujus impletione assuefiat, ut majora impleat, quæ etiam sacerdos injungere non attentasset. Et hæc quæ præter injunctionem expressam facit, accipiunt majorem vim expiationis culpæ præteritæ, ex illa generali injunctione quâ sacerdos dicit: Quidquid boni feceris sit tibi in remissionem peccatorum.* Et idem Angelicus *Opusc.* 65. §. 4. postquam dixit: *Sacerdos non imponat pœnitentiam ita gravem, ut pœnitens totam dimittat... nec ita levem, ut contemnat peccatum.* Deinde addit: *Tamen tutius est imponere minorem debito, quàm majorem, quia meliùs excusamur apud Deum propter multam misericordiam, quàm per nimiam severitatem, quia talis defectus in purgatorio supplebitur.*

Idem fortiùs insinuat *S. Antoninus* 3. *p. tit.* 16. *c.* 20. *sub initio*, ubi ait: *Est autem satis rationabilis causa non dandi hujusmodi pœnitentias indispositio pœnitentium, etiam quia aliquando non sufficeret tempus vitæ; nam* (ut dicunt *Raymund.* et *Hostiens.*) *debet confessor dare talem pœnitentiam, quam credat verisimiliter illum implère, ne ipsam violando deterius contingat. Quòd si magna peccata commisit, et dicit se pœnitère, sed non posse aliquam duram pœnitentiam agere, animet eum ad hoc confessor, ostendendo ei gravitatem peccatorum, et per consequens pœnarum, et sic tandem injungat ei pœnitentiam quam libenter suscipiat. Et si sacerdos non potest gaudère de omnimoda purgatione ejus, saltem gaudeat, quòd liberatum à gehenna transmittit ad purgatorium. Itaque* (ut inquit *Host.*) *confessor nullo modo debet permittere peccatorem desperatum recedere à se, sed potiùs imponat ei unum Pater noster, vel aliud leve, et quòd alia bona quæ fecerit, et mala quæ toleraverit, sint ei in pœnitentia, concordante S. Thoma. Hoc tamen sanè intellige, videlicet, quia*

si aliàs ipsum pœnitet, et paratum dicit se facere quod debet, sed onus pœnitentiæ dicit non posse sufferre, tunc propter hoc quantumcumque deliquerit, non debet dimitti sine absolutione, ne desperet. Hucusque *S. Antonin.* Ex quo sequitur, quòd confessarius non debet permittere, ut pœnitens recedat sine absolutione, eò quòd nolit acceptare debitam pœnitentiam, sed potiùs imponat satisfactionem, quam ille libenter suscipiat, et verisimiliter impleat. Hinc probabiliter dicunt *Salm. de pœnit. c.* 10. *p.* 3. *n.* 46. *Croix n.* 1255. *et Lugo l. c. ex D. Antonino*, ut suprà, quòd est causa etiam satis justa minuendi pœnitentiam, ut pœnitens majori amore afficiatur erga hoc sacramentum. Sic pariter loquitur auctor *Petroc. t.* 4. *p.* 131. *q.* 3. *in fine: Studendum maximè est, ut pœnitentes necessarias pœnitentias sine magno incommodo, et absque confusione adimplêre possint; experientiâ quippe quotidianâ docemur, importunas, et nimis onerosas satisfactiones pœnitentium animos frangere, et ab earum executione removêre.* Et *Card. de Lugo d.* 25. *n.* 60. sic ait: *Pœnitentia debet esse salutaris et conveniens, hoc est, primo loco attendi debet ad utilitatem pœnitentis, ne scilicet laquei ei injiciantur, ut nova peccata committat; ex quo potissimùm capite excusari potest hodierna praxis, quâ leves pœnitentiæ imponuntur pro gravissimis peccatis; id enim sæpè fit propter spiritualem infirmitatem pœnitentium, quia gravioribus pœnitentiis scandalizabuntur, et vel confessionem fugient, vel certè confessarios imperitos adibunt. Monendi tamen sunt pœnitentes de insufficientia satisfactionis injunctæ.* Quapropter sapienter advertit *S. Th. de Villanova* (*Serm. Fer. VI. post Dom. Lætare*): *Hoc judicio meo ita perficies, si facilem unam* (pœnitentiam) *injunxeris, acriorem consulueris.* Optima praxis.

Ex his omnibus colligitur, quàm imprudenter se gerant confessarii, qui magnas imponunt pœnitentias, quas prævident pœnitentes non impleturos. O quàm plures confessarii indocti inveniuntur (loquor experientiâ doctus in Missionibus, in quibus ferè triginta annos sum versatus), qui non dubitant absolvere eos qui vel sunt in proxima occasione peccandi, vel recidivi indispositi, et insipienter putant se ipsos curare graves eis imponendo pœnitentias; ex quo fit, quòd illi, etsi pœnitentiam acceptent, ut absolutionem car-

pant, tamen post absolutionem obtentam, quia nullum eis remedium præscribitur quo præserventur, brevì miserè relabuntur, pœnitentiam non implent, et ab ejus gravitate deterriti, deinde à confessione abhorrent, et sic in peccatis diutiùs tabescunt. Cæterùm hìc animadvertendum puto, quòd (extra casum gravissimæ infirmitatis, aut vehementissimæ contritionis, ut suprà dictum est *n.* 507.) non benè ageret confessarius, si pro culpis mortalibus injungeret pœnitentiam per se levem, quæ levem inferat obligationem. Licèt enim, si expedierit, imponatur opus quod respectivè ad peccata sit leve, tamen regulariter semper injungenda est aliqua pœnitentia gravis, quæ gravem inducat obligationem.

511. — « 4. Non potest injungi 1. ingressus religionis, ut » docet *Sa*, *v. Satisfactio*, quia id nimis durum videtur. » 2. Pœnitentia publica, si sit periculum revelandæ confes- » sionis, aliàs interdùm pro publico peccato potest, et » expedit. »

Quoad primum spectat, commune est apud DD. non posse imponi in pœnitentiam ingressum in religionem. Ita *Laym. c.* 15. *n.* 11. *et Escob. lib.* 17. *n.* 166. *cum Nav. Sa*, *Sylv. et Henr. ex D. Th.* 2. 2. *q.* 62. *art.* 2. An autem possit alicui imponi, ut recipiat sacramentum matrimonii. Affirmat *Leand. d.* 9. *q.* 35. cùm quibusdam, casu quo confessarius noverit matrimonium esse illi remedium necessarium. Sed meliùs hoc reprobant *Laym. l. c. et Escob. n.* 167. *cum Fagund.* quia matrimonium omnimodam requirit libertatem.

512.— Quoad secundum spectat, pœnitentiam publicam certum est non posse pro peccato occulto imponi, ut ajunt communiter *Palaus p.* 21. §. 2. *n.* 5. *Croix n.* 1265. *Elbel n.* 236. *et alii passim*; quia, ut docent *S. Th. Nav. Suar. Vasq. etc. ap. Elbel*, per hoc indirectè revelaretur sigillum : idque expressè prohibet Rituale Rom. dicens : *Pro peccatis occultis, quantumvis gravibus, manifestam pœnitentiam non imponat.* Pro peccato autem publico dubitatur, an possit publica imponi pœnitentia? Negant *Nav. Sa, Reg. et Vega ap. Pal. l. c.* §. 3. *n.* 5., quia hæc esset manifestatio confessionis, et violatio sigilli. Sed communiter posse affirmant *Pal. l. c. Suar. d.* 37. *sect.* 6. *n.* 3. *Bon. p.* 2. *n.* 14. *Croix n.* 1264. *Roncag. c.* 1. *q.* 7. *Antoine p.* 517. *r.* 2. *Salm. de pœnit. c.* 10. *n.* 39. *Holzm. n.* 609. *Elbel n.* 238. *et Escob. l.* 17. *n.* 154.

cum Con. Vasq. Henr. Idque expressè docuit *D. Thom. in 4. d.14.qu.1. a.5.qu.1.* ubi dixit oportere, *ut peccatum publicum publicam habeat medicinam.* Probatur 1. *ex cap. Manifesta 1. de pœnit. et rem.* ubi dicitur : *Manifesta peccata non sunt occultâ correptione purganda.* Et ex Trident. *sess.* 24. *c.* 8. ubi : *Huic* (id est publico peccatori) *condignam pro modo culpæ pœnitentiam publicè injungi oportet.* Et in hoc loco loqui concilium etiam de foro sacramentali intelligunt plurimi ex AA. citatis contra *Nav.* qui intelligit non sine quidem aliquo fundamento, ut mox infrà dicetur, de foro externo. Nec obstat dicere, quòd talis publica pœnitentia esset manifestatio confessionis; nam, cùm illa imponatur de consensu pœnitentis necessariò præstando si vult absolvi, manifestatio illa potiùs provenit ex libera actione pœnitentis, quàm ex præcepto confessarii. Hinc dicunt *Pal. Salm. Ronc., et Escob. locis cit. ex D. Th. ut suprà*, confessarium non solùm posse, sed etiam aliquando tenêri hanc publicam pœnitentiam imponere. Hoc tamen rectè advertunt *Ronc. c. 1. Reg. in praxi 6. et Salm. de pœnit. c. 10. p. 3. n. 39. in fin. cum Con. et Aversa*, locum habêre in solo casu quo aliter non posset nisi per illam publicam pœnitentiam scandalum reparari, putà publicè restituendo honorem alicui publicè dehonorato. Cæterùm, si publica pœnitentia non sit ita necessaria, meritò dicunt præfati AA. non debêre confessarium illam imponere reluctanti, cùm aliter possit salus obtinêri pœnitentis, et scandalum reparari, nempe per publicam frequentationem sacramentorum, visitationes Ecclesiarum, auditionem missarum, ingressum in aliquam Congregationem, ubi pietatis opera exercentur, et similia. Hinc *Fagnanus in d. cap. Manifesta*, refert, quòd S. C. noluit declarare, an in foro sacramentali pro publicis peccatis publicæ pœnitentiæ essent imponendæ.

513. — « 5. Etsi possit, et aliquando ob fragilitatem pœni-
» tentis etiam expediat, injungi opus aliàs debitum, seu
» præceptum, v. g. missæ auditionem die festo, etc. ut docent
» *Suarez, Vasq. Laym. lib. 5. tract. 6. cap. 15. et alii.* (Unde
» si scrupulosus sæpiùs redeat ad confessarium, intra breve
» tempus semper nova confitendo, non semper necesse est
» imponere pœnitentiam novam, cùm opus antè debitum
» possit injungi. *Bonac. Henriq. Card. de Lugo, Dian. p. 6.*

» *t. 7. r. 6. contra Suar. Regin. et Baun.*). Si tamen confes-
» sarius non exprimat, censetur imperasse opus liberum,
» ut docent iidem, et *Dian. p. 3. tract. 4. r. 84. Vide Con.*
» *d. 10. dub. 8. et Dian. p. 4. t. 4. r. 241.*

Dubitatur igitur 1. An possit pro pœnitentia imponi opus aliàs debitum? Negant *Palud. Scotus, Capreol. etc. ap. Renzi cap. 2. sect. 3. q. 5.* et consentit *Antoine p. 517. qu. 3.* ubi dicit semper esse imponendum aliquod opus supererogatorium; quia opus aliunde præceptum præstandum est à pœnitente, etiamsi non confiteatur. Sed communiter et meritò affirmant *Lugo d. 25. n. 67. Sanch. Dec. l. 1. c. 14. n. 5. Suar. d. 38. sect. 6. Bonac. q. 5. sect. 3. p. 2. n. 12. Anacl. p. 635. n. 28. Holzm. n. 607. Laym. cap. 15. n. 10. Elb. n. 246. Escob. l. 17. n. 170. Spor. n. 504. Dian. p. 3. t. 4. r. 83. cum Vasq. Turr. Duard. Vill. etc. Pal. p. 21. §. 1. n. 10. cum Nav. Soto, Henr. Ronc. c. 1. qu. 6. r. 2. cum Con. et Candido, ac Salm. de pœnit. c. 10. p. 3. n. 28. cum Aversa, Victor. etc.* Ratio, quia opus illud jam præceptum, cùm sit satisfactorium, benè potest per claves elevari ad meritum etiam satisfactionis sacramentalis; unde sicut qui die festo audit missam, etiam ex voto debitam, duplex habet meritum; ita qui implet opus aliàs præceptum, injunctum simul in pœnitentiam. Hoc tamen non faciendum benè advertunt *Suar. Laym et Sporer loc. cit.* nisi spectatâ fragilitate pœnitentis. Communiter autem dicunt DD. quòd nisi expressè confessarius imponat opus aliàs præceptum, intelligitur impositum opus supererogatorium. *Vide Pal. l. c.* qui citat *Sanch. et Bon.* Si verò confessarius imponat auditionem missæ per mensem, non est obligatio audire duas missas in festo, ut satis communiter docent *Con. d. 10. dub. 8. Laym. n. 9. Sanch. n. 6. Pal. t. 1. tr. 3. d. 19. p. 1. n. 4. Croix n. 1281. Elbel n. 235. Spor. n. 564. et Salm. ibid. n. 30. cum Bon. Mercero, et Diana.*

Dubitat. 2. An si pœnitens statim post absolutionem deferat aliud peccatum, sufficiat illi eamdem imponere pœnitentiam? Affirmant *Bonac. q. 5. p. 2. n. 3. et Croix n. 1239.* ex eadem ratione ut suprà. Sed meritò id reprobant *Palaus p. 21. §. 2. n. 10. et Roncaglia c. 1. qu. 6. r. 2. cum Candido;* nam licèt opus aliàs præceptum benè possit injungi in pœniten-

tiam, ut suprà dictum est, non tamen opus præceptum eodem titulo satisfactionis sacramentalis.

514. — « 6. Etsi etiam possit injungi opus internum, uti » *contra Merat. et alios* docent *Con. Hurt. et Dian. p. 4. t. 4.* » *resp. 24. communiter*, tamen debet esse externum, et afflicti- » vum, v. gr. oratio, jejunium, eleëmosyna. Nam avaris » eleëmosyna, luxuriosis afflictio corporis convenit. Utrùm » verò licitè imponantur preces recitandæ pro defunctis, » dubitari potest. *Vega t. 2. c. 64. et Joan. Sancius d. 16.* » *n. 1.* negant: affirmant probabiliùs *Turr. de pœnit. d. 37.* » *dub. 4. Card. de Lugo d. 25. sect. 5. Vide Dian. t. 4.* » *p. 3. res. 54.*

Advertendum hìc, quòd tam oratio, quàm eleëmosyna, et quodcumque aliud bonum opus injunctum in sacramento pœnitentiæ valet pro opere pœnali et afflictivo, prout communiter docent doctores, quia respectu ad nos per naturæ lapsæ statum quæcumque virtuosa actio rationem habet pœnæ, ex eo quòd, amissâ originali justitiâ, omnes ad terrena et propria commoda proni sumus. Ita *Valent. t. 4. d. 7. q. 14. punct. 3. Castrop. d. un p. 21. §. 3. n. 1. Laym. tr. 6. de Sacr. pœnit. c. 15. n. 9. Pitig. 2. p. dist. 15. q. 1. art. 3. concl. 1. et Salm. de pœn. c. 10. p. 3. n. 26., cum aliis et Busemb. ut suprà.* Idem scripsit novissimè doctus Auctor libri, cui titulus: *Istruz. per li nov. Confess. part. 1. cap. 16. n. 373.*, ubi dixit: *Ma qui s'averta che noi non chiamiamo, nè stimiamo inutile la penitenza qualunque ella sia, che s'ingiunge nel Sagramento, essendo certo, che anche un semplice segno di Croce congiunto con esso Sagramento è efficace per soddisfare; tanto più che nello stato presente della natura caduta ogni opera buona è in qualunque modo afflittiva e penale* (1). Id benè confirmatur à *S. Francisco Salesio in sua*

(1) *Id est:* Hìc verò animadvertendum, pœnitentiam sacramentalem, quæcumque illa sit, nullatenùs à nobis inutilem aut dici aut reputari, cùm certum sit, vel simplex crucis signum, ipsi sacramento conjunctum, ad satisfactionem efficax fieri, tantò magis quòd in præsenti statu naturæ lapsæ, omne opus bonum aliquo modo afflictivum sit et pœnale..... (confirmatur à *S. Franc. Salesio*). Hìc pœna afficitur jejunando, ille infirmis ministrando, confessiones excipiendo, concionando, afflictis assistendo, aut orationi aliisque hujusmodi exercitiis vacando. Pœna hæc (orandi etc.) majoris est illa, (jejunandi) quia, præterquam quòd æquè corpus domat, fructus affert longè optabiliores.

Edit.

Philothea cap. 23. *p.* 201. ubi : *L'uno ha della pena a digiunare, l'altro a servire gl'infermi, a confessare, predicare, assistere agli sconsolati, o fare orazione, e simili esercizj : questa pena* (id est orandi, etc.) *vale più che quell' altra* (id est jejunandi); *perciocchè, oltre che egualmente doma il corpo, ella fa frutti molto più desiderabili.* Præsertim confirmatur à *S. Thoma*, qui dicit : *Quælibet oratio habet rationem satisfactionis, quia quamvis habeat suavitatem spiritùs, habet tamen afflictionem carnis* (*ut dicit Gregorius super Ezech. homil.* 14.) : *Dum crescit in nobis fortitudo amoris intimi, infirmatur procul dubio fortitudo carnis.* (*S. Th. Suppl. q.* 15. *art.* 3. *ad.* 1.)

Dubitatur hic 1. An possit imponi opus internum? Negant *Sancius d.* 16. *n.* 1. *et Alens. ac Almain. ap. Suar. d.* 38. *sect.* 6. *n.* 2., quia pœnitentia, cùm sit pars sacramenti, debet esse sensibilis. Sed meritò cum communi sententia affirmant *Lugo d.* 25. *n.* 67. *Pont. de matr. l.* 1. *cap.* 7. *n.* 4. *Laym. cap.* 15. *quæst.* 1. *Bonac. p.* 2. *n.* 10. *Escob. n.* 148. *Sporer n.* 563. *et Salm. de pœnit. c.* 10. *p.* 3. *n.* 27. *cum Con. Reg. Hurt. Aversa, etc.* Ratio, quia tale opus jam per se est meritorium, et satis fit sensibile per impositionem sacerdotis, ac acceptationem pœnitentis, prout contritio fit sensibilis per confessionem; et sic respondetur rationi oppositæ.

Dubitatur 2. An possit imponi opus applicandum pro defunctis? Negant *Sancius d.* 16. *n.* 1. *et Vega cap.* 64. *cas.* 4., quia tunc opus non proderit pœnitenti ad satisfaciendum pro seipso, ut tenetur. Sed communiùs affirmant, et probabiliùs *Pal. p.* 21. §. 3. *n.* 3. *Lugo d.* 25. *n.* 62. *cum Turr. Anacl. p.* 635. *n.* 30. *Sporer n.* 570. *Elbel n.* 246. *Holzm. n.* 608. *Salm. ibid. n.* 37. *cum Aversa, Hurt. Busemb. etc. ex Catech. Rom.* ubi dicitur : *Igitur universæ satisfactionis modum culpæ ratio temperabit. Sed ex omni satisfactionum genere maximè convenit pœnitentibus præcipere, ut certis aliquot et definitis diebus orationi vacent, ac pro omnibus, præsertim pro iis qui ex hac vita in Domino decesserunt, preces Deo faciant.* Ratio, quia quælibet eleëmosyna est verè meritoria, et licèt satisfactio illius operis tunc applicetur defunctis, satisfactio tamen bonæ voluntatis pœnitentis, quâ opus applicat, ipsimet cedit.

« 7. Potest etiam aliquando injungi cessatio ab aliquo bono

» opere (v. gr. nimiâ corporis afflictione), vel abstinentia ali-
» qua vice à communione, ad promovendum majus bonum
» pœnitentis, si prudens confessarius ad eum finem expedire
» judicet. *Salas, Card. de Lugo, Dian. etc. cum Aversa q.* 13.
» *sect.* 3. *contra Joannem Sancium.*

Dubitatur, an possit imponi cessatio ab aliquo bono opere, nempe à communione, jejunio, etc.? Negat *Sancius d.* 33., quia hoc non esset opus meritorium. Sed communiter rectè affirmant cum *Busemb. et aliis*, *Lugo d.* 25. *n.* 65. *Spor. n.* 573. *cum Suar. et Salm. de Pœnit. c.* 10. *p.* 3. *n.* 36. *cum Mol. Rodr. Gabr. etc.* Ratio, quia hujusmodi cessatio benè potest aliquando esse actus virtutis, saltem ad servandam obedientiam confessarii. Rectè verò advertit *Lugo*, regulariter non expedire hujusmodi pœnitentiam imponere; imò nec posse imponi, quando omissio illius operis sit fortè occasio aliis judicandi, quòd à confessario in pœnitentiam fuerit injuncta, juxta dicta *n.* 512.

« 8. Etsi possit immediatè post absolutionem adhuc in-
» jungi » (*ut communissimè dicunt Salmant. ibid. n.* 42. *Viva qu.* 6. *art.* 1. *in fine cum Diana*, *et Spor. n.* 576. *cum communi*) « debet tamen fieri antè, ut servetur ordo judicii.
» *Vide Dian. p.* 3. *t.* 4. *resp.* 136. *et p.* 5. *t.* 13. *res.* 36., ubi
» ex *cap. finali*, et *Och.* docet, etsi consuetudo habeat ut ita
» fiat, illam tamen non induxisse obligationem.

515. — « Resp. 2. Pœnitens communiter tenetur sub gravi
» obligatione pœnitentiam, si rationabilis sit, acceptare, et
» implêre, ut habet communis contra *Cajet. Sylv. Nav.*, quo-
» rum sententia ad hoc saltem serviet, ut neminem non
» absolutum dimittas, si vel levissimam subire velit, ut notant
» *Sotus, et Reg. lib.* 7. *cap.* 2. *Dian. p.* 3. *t.* 4. *r.* 51. *et p.*
» 2. *t.* 15. *r.* 52. » (*Sed huic non acquiesco, juxta id, quod dixi n.* 510. *in fin.*)

« Dixi 1. *communiter* : quia probabile est, quod docent
» *Laym. lib.* 4. *t.* 6. *d.* 15. *Suar. et Dian. p.* 3. *t.* 4. *r.* 136.
» *contra Con. Henriq. et alios*, pœnitentiam sub veniali tan-
» tùm obligare sequentibus casibus : I. Si imposita sit pro
» solis venialibus. Ita citati contra *Henr. Fagund.* II. Si pro
» mortalibus aliàs confessis. III. Omissionem partis non gravis
» in confessione mortalium ; vel etiam omissionem totius, si
» levis sit, v. gr. unum *Miserere. Con. Fagund. cum Dian.*

» *d. 3. t. 4. r. 102. et p. 6. t. 8. r. 45.* » (*Levem esse omittere unum* Miserere, *dicunt etiam Pal. p. 21. §. 4. n. 11. et Lugo d. 25. n. 74. Rosarium verò B. Virginis, etsi quinque decadum, minimè dici potest materia levis*). « IV. Si confessarius noluit » obligare sub mortali; quia cùm possit imponere pœniten- » tiam liberè, et sine omni obligatione, ut probant *Suar. hic* » *d. 38. sect. 7. Henriq. Fill. Fagund. Tann. Conin. de Sacr.* » *d. 10. dub. 8. n. 65. contra Turr. et Vasq.*, potest etiam » sub levi tantùm imponere. » (*Et sic insinuat agendum P. Segneri in suo Parocho Instr. ac Croix l. 6. p. 2. n. 1249. si pœnitens non acceptaret pœnitentiam impositam.*) « *Vide* » *Dian. p. 3. t. 4. r. 241. et p. 4. t. 4. r.* 83. V. Eum qui » lucratur indulgentiam plenariam, liberari ab onere pœni- » tentiæ (nisi sit medicinalis) docet *Dian. p. 5. t. 12. r. 3.* » *et p. 9. t. 6. r. 36. ex Tann. Gran. C. de Lugo, etc. contra* » *Val. March. et Avers.* » (*Vide de hoc n.* 519.)

« Dixi 2. *Si rationabilis sit:* quia si justo sit gravior, ac » difficilior, nec confessarius eam moderari velit, non pec- » cabit graviter pœnitens, si sine absolutione discedens, » alterius sacerdotis judicio peccata submittat, ut docent *Suar.* » *Con. Laym.* Imò ad eam non obligabitur, si omninò inju- » stam esse constet, aut si pœnitens eam non possit implêre; » vel illius sit oblitus. Nec tunc ad aliud quidquam tenetur, » etsi expediat, ut is, qui sive culpabiliter, sive sine culpa » oblitus est, in sequenti confessione similem sibi injungi » petat. Ita *Conin. Laym. Dian. p. 4. t. 4. r. 241. contra* » *Richard. et Sylv.* qui putant talem confessionem esse repe- » tendam: quod præter citatos negat etiam *Card. de Lugo n.* » 78. *ex Vasq.* docens, talem satisfacere, si confiteatur illud » peccatum oblivionis culpabilis.

516. — Hic plura dubia occurrunt discutienda. Dubitatur 1. an pœnitens teneatur acceptare justam pœnitentiam, quam imponit confessarius? Tres sunt sententiæ.

Prima negat, quam tenet *Cajet. t. 1. Opusc. tr. 6. q. 2. ad* 2. et probabilem putant *Sporer n. 548. et Tamb. c. 2. n.* 7. quia non tenetur acceptare, qui vult eam solvere in purgatorio.

Secunda sententia, quam tenent *Nav. cap. 26. n. 20.* item *Scotus, Med. Gabr. ap. Lugo d. 25. n. 68. et Soto, Zerola,*

Vill. etc. ap. Renzi c. 2. sect. 3. qu. 12. dicit posse non acceptare, sed si acceptet, tenêri ad eam exequendam.

Tertia sententia communis et vera, quam tenet *Suar. d. 38. sect. 7. n. 2.* (qui oppositas vocat temerarias, *Lugo l. c.*) ubi nostram sententiam vocat certam cum *Vasq. et Victor.* (qui post Tridentinum dicunt esse de fide) *Elbel n. 227. et Salm. de pœnit. c. 10. p. 4. n. 52. cum S. Thoma, Palud. et P. Soto*, dicit peccare, qui pœnitentiam non acceptat, vel non vult implêre, et absolutionem vult recipere. Ratio, quia, ut docet *Benedict. XIV. in Epist. Encycl. Inter præteritos*, sicut confessarius justam tenetur injungere pœnitentiam, ita pœnitens tenetur illam acceptare (1).

Probabile tamen est, quòd si pœnitenti videatur pœnitentia illa justo gravior, aut nimis onerosa respectu ad suam imbecillitatem, tunc si confessarius nollet eam moderari, posset saltem sine culpa gravi discedere absque absolutione, et alium adire confessarium, ut dicunt cum *Busemb. et Coninch. suprà, Suarez d. 38. sect. 7. n. 4. Laym. c. 15. n. 6. Elbel n. 228. Holzm. n. 601. et Spor. n. 550.* Hoc tamen intelligendum, si pœnitentia illa verè sit irrationabilis, vel impar debilibus viribus pœnitentis; nam si contrà pœnitentia facilè posset ab eo implêri, et nollet ex mera desidia illam acceptare, ac cum levi absolvi vellet, non videtur posse excusari à peccato gravi, quia (ut benè ait *Lugo n. 69.*) sicut peccaret sacerdos imponendo levem pœnitentiam sine justa causa pro gravibus culpis, ita peccaret pœnitens volens sine causa recipere absolutionem cum pœnitentia justo leviori.

517. — Dubitatur 2. An pœnitens peccet graviter, si omittat implêre pœnitentiam gravem, impositam pro venialibus, aut mortalibus confessis? Commune est quòd si injungatur pœnitentia levis, non est obligatio illam implendi sub gravì, etiamsi tota omittatur. *Pal. p. 21. §. 4. n. 11. Lugo d. 25. n. 74. Renzi cap. 2. sect. 3. qu. 14. Suar. d. 38. sect. 7. n. 5. Croix n. 1278. cum Avers. et aliis passim.* Ratio, quia mate-

(1) Et pœnitens recusans pœnitentiam, quæ pro peccatis gravibus saltem in se gravis semper sit oportet, absolvi nequit *ex Hom. Ap. tr.* 16 *n.* 55. Secùs dicendum, si pœnitens tantùm respectivè gravem, juxta numerum et totam gravitatem peccatorum emensam respueret.

Edit.

ria levis non est capax gravis obligationis. Nec obstat, quòd sacramentum maneat incompletum, nam illud jam est completum essentialiter; completio autem integralis per materiam levem non obligat nisi leviter secundùm materiam. Dubium vertit, quando materia pœnitentiæ est gravis.

Prima sententia probabilis et communior dicit esse peccatum grave illam omittere, ita *Lugo, et Pall. ll. cc. Bon. qu.* 5. *sect.* 3. *p.* 4. *n.* 4. *Ronc. cap.* 2. *q.* 2. *r.* 2. *Concina p.* 423. *n.* 11. *Salm. de pœnit. c.* 10. *p.* 4. *n.* 62. *circa fin. Esc. lib.* 17. *n.* 206. *cum Henriq. Con. Fag. et Nugno.* Ratio, quià gravitas vel levitas hujus obligationis non sumitur ex gravitate causæ, nempe peccati confessi, sed ex materia præcepta, scilicet pœnitentiæ impositæ.

Secunda sententia verò satis probabilis negat hanc obligationem esse gravem, ita *Nav. cap.* 21. *n.* 43. *Suar. l. c. Laym. cap.* 15. *n.* 7. *Diana p.* 3. *tract.* 4. *r.* 136. *Spor. n.* 544. et probabilem putant *Lugo n.* 76. *Mazzotta t.* 3. *p.* 381. *Tamb. cap.* 2. *n.* 4. *cum Henr. et Croix n.* 1279. *cum Soto, Palud. Fill. Led. et Aversa.* Ratio, quia hoc casu materia satisfactionis impositæ non est necessaria in quantum est gravis; unde sicut confessarius non tenebatur, imò nec poterat illam imponere sub gravi, ita nec pœnitens sub gravi adimplere. Nec valet dicere, quòd pœnitentia non est commensuranda cum peccato, sed cum pœna temporali ob peccatum debita; nam respondetur 1. Quòd si hoc esset, utique deberet pro quolibet veniali gravis imponi pœnitentia, cùm unicuique veniali gravis, imò gravissima debeatur pœna. Resp. 2. quòd ex Tridentino pœnitentia injungenda est *pro qualitate criminum*, non autem pœnæ. Sentio tamen dicendum cum *Roncaglia* (cui consentit etiam *Laym. l. c.*) quòd si per accidens peccata illa venialia valde disponerent pœnitentem ad mortale, tunc posset confessarius gravem ei imponere pœnitentiam, ut ipsum removeat à periculo peccandi mortaliter; et tunc tenebitur pœnitens, si velit absolvi, illam acceptare et adimplêre. Præterea censeo, quòd si pœnitens pro mortalibus confessis condignam non egerit pœnitentiam, tunc si iterùm eadem peccata clavibus subjiciat, benè poterit confessarius gravem injungere pœnitentiam; et pœnitens, si acceptet, tenetur eam implêre.

An autem circumstantias pœnitentiæ impositæ teneatur

pœnitens implère sub mortali, nempe ad recitandam coronam flexis genibus; brachiis extensis, et similia? Resp. nulli dubium, quòd omissio circumstantiæ erit saltem venialis; quando verò erit vel ne mortalis, pendet ex molestia levi aut gravi, quam affert circumstantia, vel per se, vel respectivè ad pœnitentem, prout significaverit confessarius pœnitentiam imponens; ita communiter *Sanch. Dec. l. 4. c. 12. n. 8. Lugo d. 25. n. 93. Viva q. 6. art. 2. n. 4. Renzi c. 2. sect. 3. q. 16. Tamb. l. 4. c. 2. n. 14. et Croix n. 1280. cum Dicast. Aversa, etc.*

518. — Dubitatur 3. An confessarius pro culpis gravibus possit imponere pœnitentiam gravem, sed sub obligatione levi?

Prima sententia negat quam tenent *Renzi c. 2. sect. 3. q. 14. et Bonac. q. 5. sect. 3. p. 4. n. 4. cum Coninch. et Nugno.* Ratio, quia, licèt possit legislator in materia gravi obligare tantùm sub levi, tamen in hoc sacramento confessarius non reputatur ut legislator, sed ut simplex minister, cùm ibi agat nomine Dei, unde non potest materiam per se gravem sub levi imponere.

Secunda sententia communior affirmat, quam tenent *Busemb. ut supra cum Henr. et Fag. Suar. d. 38. sect. 7. n. 5. Filliuc. tr. 8. n. 54. P. Segneri Instruct. ad Conf. cap. 3. Tamb. l. 4. c. 2. n. 6. Dicast. ap. Croix n. 1249.* et probabilem vocat *Viva q. 6. art. 1. n. 2. cum Medina, et Diana.* Ratio, quia reverà (ut ipsi adversarii concedunt, utque dictum est *l. 1. n. 143.*) quilibet legislator potest gravem materiam præcipere sub levi. Nec obstat ratio opposita; nam confessarius in hoc sacramento non tantùm fungitur vicibus Christi, sed etiam est à Christo constitutus verus judex et legislator, qui ex potestate sibi tradita solvit remittendo peccata, et ligat præcepta imponendo circa obligationem satisfactionis implendæ : unde hujus obligationis gravitas oritur non ex vi Sacramenti, sed ex præcepto confessarii. Hæc secunda sententia per se loquendo valde probabilis mihi videtur, sed non probarem, si confessarius ex hac doctrina vellet pro peccatis gravibus totam pœnitentiam imponere sub levi, excepto casu gravis ægritudinis, aut intensissimæ contritionis, vel alio casu rarissimo, in quo omninò videretur expedire ad salutem pœnitentis; censeo enim ex præcepto Tri-

dentini tenêri semper confessarium injungere aliquod grave opus sub obligatione gravi (ut jam dixi *n.* 510. *in fine*); licèt sit leve respectivè ad numerum et gravitatem peccatorum. Præfata ergò sententia deservire poterit ad hoc tantùm, ut confessarius, postquam imposuit aliquam pœnitentiam gravem, aliam graviorem injungat sub levi, ut si pœnitens illam implebit, sacramentaliter satisfaciat; si verò negliget, non gravetur culpâ gravi. Et sic puto rectè se gerere confessarium; cùm enim spectatâ pœnitentis imbecillitate possit confessarius primam tantùm gravem pœnitentiam imponere sub præcepto, et graviorem sub consilio præscribere, meliùs consulet bono pœnitentis, imponendo illam graviorem sub levi, ut omnia opera injuncta eleventur ad meritum satisfactionis sacramentalis. Minimè autem approbo id quod dicunt *Medina ap. Suar. et alii ap. Busemb. ut suprà*, nempe quòd confessarius possit aliquando injungere pœnitentiam sine ulla obligatione; hoc, dico, est omninò improbabile; nam legislator potest ferre et non ferre legem; sed si ferat, non potest quidem eam ferre sine obligatione, cùm lex debeat necessariò saltem sub levi obligare; lex enim quæ non obligat, non est lex, sed consilium.

519. — Dubitatur 4. An tempore jubilæi, vel indulgentiæ plenariæ possit confessarius absolutionem impertiri nullâ injunctâ pœnitentiâ?

Prima sententia affirmat, et hanc tenent *Lugo d.* 27. *n.* 21. *Suar. d.* 38. *sect.* 10. *n.* 10. *Pal. p.* 21. *n.* 9. *cum Toleto*, *et Sa*. *Viva qu.* 6. *art.* 1. *n.* 1. *v. Quinto* (limitant tamen *Salm.* et *Viva* nisi pœnitens indigeat aliquâ pœnitentiâ medicinali): et idem docuit *D. Th. Suppl. qu.* 25. *art.* 1. *ad.* 3. ubi ad objectionem, quòd non possit sacerdos remittere pœnitentiam, cùm hæc sit pars sacramenti, respondet: *Pro eo faciens indulgentias, solvit pœnam quam debuit, de bonis Ecclesiæ communibus.* Subdit verò ad 4. *Tamen consulendum est eis, qui indulgentias consequuntur, ne propter hoc ab operibus pœnitentiæ injunctis abstineant.* Ratio hujus sententiæ est, quia pœnitentia principaliter imponitur pro satisfacienda pœna temporali, quæ jam tota remittitur per indulgentiam. Sed his non obstantibus, tenendum est oppositum cum *Conc. p.* 407. *n.* 6. *Ronc. c.* 2. *qu.* 7. *et Croix n.* 1273. *cum Fill. Rod. Dicast.* Et hodie non est ampliùs de hoc

dubitandum, dum noster SS. Pontifex *Bened. XIV. in cit. Epist. Encycl. Inter præteritos* sententiam contrariam tanquam laxiorem reprobat, dicens, non posse putari verum pœnitentem, qui indulgentias consequi cupit, si hujus prætextu se vult eximere à pœnitentia sacramentali adimplenda. Ratio 1. quia, ut pœnitens posset per indulgentias liberari à pœnitentia certè debita, certus esse deberet se illam lucrari : sed patet hoc valde incertum esse; unde non potest debito certo satisfacere per incertam solutionem. Ratio 2. quia, licèt certò quis indulgentias lucraretur, debet tamen semper aliquam pœnitentiam (quæ est integralis pars sacramenti) implère, ne sacramentum mutilum maneat.

Dixi aliquam pœnitentiam; nam communiter et probabilissimè, præter AA. citatos pro prima sententia, dicunt *Nav. cap. 26. n. 21. Tol. lib. 3. cap. 11. n. 8. Sporer n. 258. Elbel n. 248. Holzm. n. 612. et Laym. cap. 15. n. 12. cum Soto. et Henr.* causâ indulgentiarum benè posse à confessario pœnitentiam diminui, modò aliqua imponatur, quia per eam jam integratur sacramentum, et contrà per indulgentias probabiliter satisfit pœnæ temporali de bonis communibus Ecclesiæ, ut docet *D. Thomas loc. cit.*

520. — Dubitatur 5. An si pœnitens oblitus sit pœnitentiæ injunctæ, teneatur repetere confessionem, ut aliam pœnitentiam accipiat?

Prima sententia, quam tenent *S. Anton. p. 3. tit. 14. cap. 19. §. 19. et Bonac. q. 5. sect. 3. p. 3. n. 9. cum Sylv., et aliis*, dicit, hunc tenêri saltem præcipua repetere peccata, ut condigna pœnitentia sibi imponatur : quia pœnitens curare debet, quantum commodè potest, ut sacramentum fiat integrum; qui enim tenetur ad finem, tenetur etiam ad media.

Secunda sententia verò communis, quam tenent *Lugo d. 25. n. 87. Pal. p. 21. n. 19. Sporer n. 552. cum communi, Croix n. 1275. Ronc. c. 2. qu. 7. Holzm. n. 617. Viva qu. 6. art. 2. n. 6. Dian. t. 4. tr. 4. r. 241. Elb. p. 272. n. 244. cum Nav. Sot. Avers. et Salm. de pœnit. c. 10. p. 6. n. 83. prope fin. cum Suar. Vasq. Laym. Conc. Vict. Cand. Vivald. etc.* negat obligationem hanc etiamsi pœnitens culpabiliter oblitus fuerit pœnitentiam; ut specialiter notant *Salm. ibid. Sporer, Holzm. Elbel, Lugo cum Vasq. et Croix cum Nav.*

Soto, *et aliis*. Ratio, quia ex una parte non tenetur ampliùs ad pœnitentiam, cùm illius impletio facta sit ei impossibilis; ex altera non videtur extare hanc obligationem repetendi confessionem, ut integretur sacramentum, cùm nemo videatur tenêri repetere sua peccata, semper ac ipsa directè fuerint remissa; hoc enim gravissimum esset onus. Utraque sententia est probabilis. Meritò autem advertunt *Coninck d.* 10. *dub.* 9. *n.* 86. *Pal. n.* 18. *Diana*, *Elb. Spor. ll. cc. et Salm. cit. n.* 83. *cum Cajet. Soto*, *Nav. et Med.*, quòd talis pœnitens teneretur utique, cùm commodè posset, adire confessarium suum, si putaret illum adhuc memorem esse pœnitentiæ, quam injunxit; tunc enim ejus impletio est ei adhuc moraliter possibilis.

521. — « 1. Is, qui pœnitentiam implet in statu peccati » mortalis, probabiliter quidem satisfacit præcepto, cùm » impleat ejus substantiam; peccat tamen, sed venialiter, » ut docent *Suarez*, *Laym. Dian. loc. cit.*, quia sacramenti » partem suscipit indignè, et obicem ponit effectui, scilicet » remissioni pœnæ (quem tamen, obice remoto, recuperari » docent *Nav. Tol. Caj. Dian. p.* 3. *t.* 4. *r.* 85. *Fagund. Suarez*, *etc.*) unde quamprimùm est implenda, potestque graviter etiam peccari nimiùm differendo, quod ex variis » circumstantiis judicandum. *Vide Dian. p.* 2. *t.* 15. *res.* » 53. *et p.* 5. *t.* 13. *r.* 38. Non esse autem grave, seu mor- » tale, si non differat ultra octiduum, docet *Hurt. apud* » *Dian.* Imò posse differri per annum (hoc est quamdiu non » tenetur ad novum sacramentum pœnitentiæ) vult ipse *Dian.* » *p.* 9. *t.* 7. *res.* 57. *ex Amico et Leand. etc.* nisi tamen » pœnitens dubitet, an posteà possit implêre; eo enim casu » tenêri quamprimùm commodè potest. » (*Hoc meritò communiter rejicitur cum Salm. de pœnit. c.* 10. *p.* 5. *n.* 65. *Tamb. lib.* 4. *c.* 2. *n.* 9. *et Croix n.* 1288. *qui probabiliter tamen excusat à mortali*, *si dilatio sit ad mensem*, *si pœnitentia sit tantùm vindicativa* (1). *Roncaglia verò damnat de mortali si differatur pœnitentia per* 15 *dies*, *sed hoc videtur nimis rigidum; non reputatur enim gravis dilatio*, *quæ*

(1) « Neutiquam (peccat) qui per mensem eam (pœnitentiam) differt, modò » pœnitentia non sit medicinalis, ut advertunt *Mazzotta et Croix.* » *Hom. Ap. tr.* 16. *n.* 57.

Edit.

non affert grave præjudicium rei præceptæ, ut ait Lugo d. 25. n. 91. qui addit n. 92. dilationem, ut sit gravis, debêre esse ad longum tempus. Renzi autem q. 18. cum Cotonio, et Gloss. *in l. fin. c. de Cens. dicit non esse gravem dilationem infra sex menses; sed hoc videtur nimis benignum).* « Similiter non esse mortale, si obligatus jejunare feriâ 6. differat in diem sequentem; vel obligatus communicare singulis mensibus differat ad 6 vel 8 dies, affirmat *Dian. loc. cit ex Palao*, præsertim ex causa aliqua, tametsi levi. » (*Dicunt Salm. cit. n. 65. non esse mortale differre obligationem confessionis per 4 dies, si justa causa excuset. Et communiùs Pal. p. 21. §. 4. n. 12. Spor. n. 577. Holz. n. 605. cum Suar. Conc. et aliis censent, non esse mortate differre communionem per 6 vel 8 dies, quando quis tenetur communicare per singulos menses. Et consentit Roncag. c. 2. q. 6. r. 1. modò (rectè monet) pœnitentia non sit medicinalis; ita ut illâ dilatâ periculum sit relabendi. Putat autem Croix n. 1277. cum Gob. et Steph., quòd ex decem communionibus omittere unam, non sit mortale; sed huic non acquiesco).*

522. — Dubitatur 1. An qui existit in mortali possit implêre pœnitentiam impositam.

Prima sententia negat, et hanc tenent *Tabiena, Alens. Archid. apud Salmant. de pœnit. c. 10. p. 5. n. 69.* Et citant pro se *D. Thomam*, qui *Suppl. q. 14. art. 2. ad 2.* sic ait: *Oportet.... quòd opera satisfactoria sint Deo accepta, quod dat eis charitas, et ideo sine charitate opera facta non sunt satisfactoria.* Ratio hujus sententiæ est, quia peccator injuriam irrogat Sacramento, dum obicem ponit satisfactioni in Sacramento impositæ.

Secunda sententia, quam tenent *Tourn. Præl. theol. de pœnit. qu. 7. art. 2. quær. 6. r. 3. Juenin. t. 7. p. 490. a. 5. Antoine p. 519*, etiam negat implêre, si impleat habens actualem affectum ad peccatum mortale; secùs si tantùm existat in mortali, ita præfati Auctores. Ratio, quia ad satisfaciendum Deo non requiritur status gratiæ sanctificantis, sed sufficit voluntas Deum placandi, quæ contrà deest in eo, qui habet actualem affectum ad peccatum.

Tertia sententia communis et probabilior universè affirmat, et hanc tenent *Suar. d. 38. sect. 8. n. 1. Nav. c. 3. n. 7. Salm. cit. n. 69. in med. Concin. p. 359. n. 3. Ronc. c. 2. q. 5. Lugo*

d. 25. n. 30. cum Palud. Cajet. Soto, Sylvest. et Bon. sect. 5. p. 4. n. 15. cum Sa, Tol. Val. Vasq. Con. Fill. etc. Ratio, quia ad implendum præceptum satisfactionis sufficit ponere opus præcepti, licèt præcepti finis non obtineatur. Respondetur autem ad textum *D. Thomæ*, quòd ibi S. Doctor non loquatur de adimpletione satisfactionis injunctæ, sed tantùm de ejus merito, quod non potest habêri sine charitate.

523. — Dubitatur 2. An peccet qui implet pœnitentiam impositam, existens in mortali? Conveniunt DD. hunc non peccare mortaliter; alii verò (ut *Lugo d.* 25. *n.* 32. *ac Aversa, Dicast. Stephan. etc. ap. Salm. ibid. n.* 70., qui putant probabile) dicunt nullo modo peccare; quia, ut ajunt, nulla est culpa obicem ponere soli remissioni pœnæ. Alii tamen probabiliùs tenent peccare venialiter, quia ponere obicem effectui partiali Sacramenti non potest ab aliqua culpa excusare; ita *Suar. d.* 38. *sect.* 8. *n.* 7. *Laym. c.* 15. *n.* 15. *Wig. tr.* 13. *n.* 129. *Bon. p.* 4. *n.* 15. *et Salm. cit. n.* 70. *in med.* etiam probabile censent. Dicunt autem *Wig. Salm. et Antoine*, quòd, recedente fictione, tunc pœnitentia habeat effectum satisfactionis, *contra Scotum, Med. Bon. et Vasq.*, qui censent habêre effectum cùm impletur.

524. — » 2. Pœnitentiam (etiam medicinalem) impositam » sub conditione hac, *si iterùm labatur*, nec tenêri acceptare, » nec implêre, eò quòd confessarius nec judex sit, nec me» dicus peccatorum committendorum, docet *Diana p.* 6. » *t.* 7. *res.* 49. *ex Palao, Trull. etc.* Sed contrarium proba» bilius cum *Suarez* tenet *Aversa q.* 13. *sect.* 4., quia non » imponit eam pro peccatis committendis, sed commissis » sub conditione reincidentiæ. » (*Et sic tenendum cum Suar. de rel. l.* 3. *c.* 8. *Laym. c.* 15. *n.* 11. *Bon. p.* 2. *n.* 26. *Salm. de pœnit. c.* 10. *p.* 3. *n.* 38. *cum Aversa et aliis. Id tamen intelligendum, modò imponatur proportionata pœnitentia pro peccatis confessis.*)

525. — « 3. Qui non implevit intra tempus præscriptum, » non ideò deobligatur.

Dicunt *Henriq. ap. Renzi c.* 2. *sect.* 3. *q.* 18., quòd si assignetur dies ad pœnitentiam implendam, transacto illo, non est ampliùs obligatio implendi; sed omninò tenendum est oppositum cum *Busemb. et Diana p.* 5. *tr.* 13. *r.* 37. *Renzi l. c. ac Croix n.* 1290. *cum Aversa, et Mendo.* Dicunt autem

ibid. Sporer Con. et Gob., quòd si alicui sit injunctum jejunium die sabbati in honorem B. M. V., transacto eo die, non tenetur in alio. Sed hæc opinio nec mihi arridet, tum quia semper principaliter intenditur à confessario jejunium, et accessoriè dies; tum quia, quando materia est divisibilis, qui non potest implêre totum, tenetur ad partem.

526. — « 4. Potest satisfacere per alium, cui confessor id » concedit, vel qui per se non potest, ut docent *Regin. Fa-* » *gund. Dian. p. 4. t. 4. res. 141.* » (*Sed adverte hic prop. 15. damnatam ab Alex. VII.* quæ dicebat : *Pœnitens propriâ auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat*). « Hic tamen non tenetur, nisi confessor » id voluerit. An verò satisfaciens pro alio, simul pro se pos- « sit, alii ajunt, alii probabiliùs negant, ut habet *Sa.*

527. — « 5. Non necessariò impletur ante communionem. » (*Hic advertantur quatuor propositiones damnatæ ab Alexandro VIII., nempe Prop.* 16. Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit non politia aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex, et præscriptio, naturâ rei idipsum quodammodò dictante. *Prop.* 17. Per illam praxim mox absolvendi ordo pœnitentiæ est inversus. *Prop.* 18. Consuetudo moderna quoad administrationem sacramenti pœnitentiæ, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, et multi temporis diuturnitas confirmat, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed pro abusu. *Prop.* 22. Sacrilegi sunt judicandi qui jus ad communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de dictis suis pœnitentiam egerint).

528. — « Quæres : Quis pœnitentiam possit commutare, et quomodo?

« Resp. 1. Ex justa causa quivis sacerdos id potest, si » de novo ei confiteatur, ut habet communis sententia, contra » *Sotum et Vasquez*, saltem si peccata non sint reservata : » imò etiam probabiliter etiamsi talia fuerint, ut habet *Fer-* » *nand.* »

« Resp. 2. Sine nova sacramenti administratione potest id » solus sacerdos, qui injunxit, si adhuc recordetur statum pœni- » tentis, et hic ad eum recurrat tempore tum brevi, ut mo- » raliter idem judicium censêri possit, v. g. intra hebdo- » madam. *Henr. et alii 4.*, imò et post longius intervallum,

» *Card. de Lugo*, *Aversa et Dian. p.* 7. *t.* 6. *res.* 46. *et p.* 9.
» *tr.* 6. *r.* 57. *contra Pal. etc.* Ratio, quia judex incognitâ
» causâ, non potest ferre sententiam. Ita *Sylv. Suar. Con.*
» *Laym. Fill. Reg. Fag. et Card. de Lugo, contra Nav.*
» *Henr. Tol. Sa, Rodr. Bejam, Val. Dian. p.* 3. *t.* 4. *res.* 53.
» *et p.* 2. *t.* 1. *misc. r.* 53. qui dicunt, etiam alium posse,
» non repetitis peccatis. Quæ sententia, etsi non ex ratione,
» ex principio tamen extrinseco videtur esse in praxi probabi-
» lis (*Dian.* enim *l. c.* pro ea adducit 14 auctores, dicitque esse
» usum, sive praxim confessariorum), et confessariis posse
» servire, quando pœnitens difficulter adduci potest ad re-
» petenda peccata, vel tempus id non fert; præsertim si ex
» confessione (nam in ea, et non extrà debet fieri) aliorum
» peccatorum, et ex præsenti statu pœnitentis, ipsiusque
» testimonio habeant aliquam confusam notitiam peccatorum
» præteritæ confessionis. Ita *Fag. p.* 2. *l.* 9. *c.* 4. *n.* 22. *Lugo*
» *d.* 25. *sect.* 6. *n.* 107. *et* 109.

« Resp. 3. Ipse pœnitens non potest commutare pœniten-
» tiam etiam in evidenter meliorem, ut docent *Sanch.* 4. *mor.*
» *Con. d.* 10. *a.* 12. *n.* 13. *Regin. et alii:* etsi contrarium
» probabile dicat *Dian. p.* 3. *t.* 4. *r.* 53. *et t.* 2. *tr.* 4. *r.* 53.
» *ex Port. et Vill.* Sed hoc *Turr.* temerarium, *C. de Lugo*
» communi theologorum et fidelium sensui repugnare dicit,
» *d.* 23. *sect.* 6. *n.* 75.

529. — Dubitatur 1. An pœnitens optans pœnitentiam injunctam sibi commutari, teneatur confessionem factam repetere? Resp. si confitetur eidem confessario, non erit opus eam repetere, dummodo confessarius adhuc confusè recordetur statûs ejus conscientiæ. Si verò confitetur alteri, duplex est sententia:

Prima sententia affirmat esse obligationem repetendi, et hanc tenent *Laym. c.* 5. *n.* 16. *Lugo d.* 25. *n.* 107. *Pal. p.* 21. §. *ult. n.* 13. *Conc. p.* 434. *n.* 20. *Ronc. c.* 3. *q.* 3. *Holz. p.* 158. *n.* 616. *Croix n.* 1295. *Elbel p.* 171. *n.* 243. *Spor. p.* 243. *n.* 588. *Tamb. l.* 4. *c.* 3. *n.* 22. *et Salm. de pœnit. c.* 10. *p.* 6. *n.* 79. *cum Suar. Soto, Sylv. Vasq. Conc. Reg. Molf. etc.* Ratio 1. quia confessarius non potest pœnitentiam commutare, nisi in judicio sacramentali; hoc autem judicium non potest exercêre nisi pœnitens sua deferat crimina. Ratio 2. quia pœnitentia, ut docet Tridentinum, non solùm

debet esse punitiva, sed etiam medicinalis, nempe ut non tantùm sit in vindictam vitæ anteactæ, sed etiam in custodiam futuræ; nequit autem confessarius convenientem medicinam pœnitenti applicare, nisi culparum ejus notitiam habeat.

Secunda sententia verò satis probabilis negat esse hanc obligationem, eamque tenent *Nav. Man. c.* 26. *n.* 22. *Tolet. l.* 3. *c.* 11. *n.* 12. *Bon. qu.* 5. *p.* 3. *n.* 8. *Sa, v. Satisfactio, n.* 5. *Dian. p.* 2. *tr.* 15. *r.* 53. *cum Henr. Vill. Rodr. Vict. Vivald. Portell. Valer. etc.* et hanc probabilem putant *Busemb. ut suprà, Lugo n.* 109. *Anacl. p.* 532. *n.* 17. *Sporer n.* 589. *et Laym. Salm. Holzm. ac Tamb. locis cit.* Ratio, quia in hac secunda confessione non agitur de judicio ferendo super culpis delatis in confessione præcedenti, ubi judicium jam fuit efformatum, sed tantùm agitur de pœnitentis impotentia sive imbecillitate ad pœnitentiam implendam, et sic respondetur ad primam rationem. Difficilius est respondêre ad secundam: sed respondêri potest, quòd confessarius commutando pœnitentiam in æqualem vel minorem, benè potest præbêre medicinam peccatis aliàs confessis, vel imponendo pœnitentiam æquivalentem, vel pœnitentiam datam minuendo juxta dispositionem pœnitentis. Cæterùm iidem AA. primæ sententiæ (ut *Palaus, Salm. Roncag. Elbel, et Croix*) fatentur eo casu non esse opus singula peccata repetere, sed tantùm præcipua, quantum sufficit ad notitiam confusam habendam statûs pœnitentis. Adduntque probabiliter *Nav. c.* 26. *n.* 22. *Spor. l. c. et Tamb. n.* 23. quòd si confessarius advertat pœnitentem non implevisse pœnitentiam, nec facilè impleturum, etiam eo non petente, poterit ei illam commutare.

Dubitatur 2. An confessarius inferior possit commutare pœnitentiam à superiore impositam ob casus reservatos?

Prima sententia communior negat, et hanc tenent *Gonet d.* 13. *n.* 36. *Suar. disp.* 38. *sect.* 10. *n.* 14. *Lugo dist.* 25. *n.* 104. *Holzm. n.* 616. *Sporer n.* 5185. *Conc. p.* 455. *n.* 16. *Renz. c.* 2. *sect.* 3. *qu.* 27. item *Coninck, Valent. Regin. Vega, Molf. etc. ap. Salm. de pœnit. c.* 10. *p.* 6. *n.* 72. Ratio, quia accessorium sequitur naturam principalis: sicut ergò reservatum erat superiori judicium in causa principali, scilicet in absolvendis reservatis, ita reservata manet impositio pœnitentiæ, quæ ad idem judicium pertinet.

Secunda sententia affirmat, eamque tenent *Palaus p.* 21. §. *ult. n.* 7. *et Elbel n.* 242. *cum Sanch. Bonac. et Henr.*, ac probabilem vocant *Spor. et Salm. ll. cc. cum Vasq. Nav. Sa, Dicast. Gabr. Fern. etc.* Ratio, quia cùm peccata jam fuerint à superiore absoluta, est omninò ablata reservatio, et remanent illa peccata communia; unde si pœnitens illa iterùm subjiciat inferiori, potest hic novum de eis formare judicium, ac proinde pœnitentiam commutare. Nec obstat, ut dicunt, quòd inferior potestatem non habeat in sententiam superioris, nam quando sublata est reservatio, uterque eamdem habet potestatem. His tamen non obstantibus, prima sententia mihi arridet: nam licèt inferior hìc et nunc possit novum formare judicium super illa peccata, si rursùs ei deferantur, tamen nullam ipse habet facultatem mutandi sententiam superioris in judicio priùs ab eo lato; principium enim certum est, quòd inferior nihil potest in legem superioris. Probabile autem puto id quod dicunt *Bonac. p.* 5. *n.* 6. *et Renzi l. c. cum Suarez, Henr. Victor. Med. Fagund. etc.* quòd secunda sententia possit locum habêre, si gravis accederet causa, et non esset facilis accessus ad superiorem; quia tunc inferior licitè posset pœnitentiam commutare ex præsumpta superioris conniventia.

Dubitatur 3. An confessarius possit commutare pœnitentiam extra confessionem? Certum est, quòd alter confessarius nequit extra confessionem mutare pœnitentiam etiam injustam à primo impositam, ut cum communi sententia dicunt *Diana p.* 2. *tract.* 15. *r.* 53. (*contra Valer. et Victorell.*) *Salm. ibid. n.* 74. *et Croix n.* 1293. *cum Lugo*, qui meritò oppositam vocat improbabilem. Si verò sit idem confessarius qui pœnitentiam imposuit, censet *Coninck n.* 46. *dub.* 8. *in fine*, eum posse pœnitentiam commutare extra confessionem, sed non ultrà quàm infra eumdem diem; *Sporer* verò *n.* 586. *cum Soto, et Valent.* extendit ad infra biduum; *Busemb. et Diana l. c.* cum *Henr. Led. Vivald. etc.* extendunt ad hebdomadam, imò *Lugo, Aversa, Gab. etc. apud Salm. cit. n.* 74. id permittunt adhuc per longius intervallum. At veriùs puto dicendum cum sententia communiori, quam tenent *Bon. p.* 3. *n.* 7. *Conc. p.* 433. *n.* 17. *et Salm. ibid. cum Suar. Nav. Sylv. Vega, Reg. Præpos. et Dic.* id tantùm posse admitti, si fiat statim post absolutionem antequam pœnitens

discedat, quia tunc tantùm videtur moraliter perseverare idem judicium (1).

530. — Cùm autem valde proficuum possit esse pœnitentibus, ut faciliùs inducantur ad majorem pœnitentiam acceptandam, et fortiùs à peccatis absterreantur, eis indicare pœnitentias quæ olim in canonibus pœnitentialibus erant præscriptæ pro aliquibus criminibus, ut monent Catechismus romanus, *D. Antoninus*, et *D. Carolus Borromæus*; ideò hìc operæ pretium duxi adjicere aliquos principaliores ex dictis canonibus secundùm ordinem decalogi, videlicet (2):

Circa I. *præceptum*. 1. Qui à fide desciverit, pœnitentiam aget annis decem. 2. Qui auguriis, et divinationibus servierit, quive incantationes diabolicas fecerit, pœnitens erit annis septem. 3. Respiciens furta in astrolabio, pœnitens erit annis duobus. 4. Si quis ligaturas, aut fascinationes fecerit, pœnitens erit duos annos. 5. Qui magos consuluerit, in pœnitentia erit annos quinque.

Circa II. *præceptum*. 1. Quincumque sciens pejeraverit, 40 dies in pane et aqua, et septem sequentes annos pœniteat, et nunquam sit sine pœnitentia; et nunquam in testimonium recipiatur, et post hæc communionem percipiat. 2. Qui perjurium in Ecclesia fecerit, pœnitentiam aget annos decem. 3. Si quis Deum, vel B. Virginem, vel aliquem Sanctum publicè blasphemaverit, præ foribus Ecclesiæ diebus dominicis septem, in manifesto, dum missarum solemnia aguntur, stet, ultimoque ex illis die, sine pallio, et calceamentis, ligatus corrigia circa collum; septemque præcedentibus feriis sextis in pane et aqua jejunet, Ecclesiam nullo modo ingressurus. Singulis jam illis septem diebus dominicis tres, aut duos, aut unum pauperem pascat, si potest, alioquin aliâ pœnitentiâ afficiatur. Recusanti Ecclesiæ ingressus interdicatur, et in obitu ecclesiasticâ careat sepulturâ. 4. Qui votum simplex violaverit, pœniteat tribus annis.

Circa III. *præceptum*. 1. Qui opus aliquod servile die dominico festove fecerit, pœnitentiam aget tres dies in pane et

(1) « Attamen facta commutatione semper potest pœnitens eligere primam » pœnitentiam, uti docent *Suar. Less. Bonac. et alii cum Mazzotta.* » *Hom. Ap. tr.* 16. *n.* 61.

(2) Confer etiam dissertationem prolegomenam in initio Operis positam. *Edit.*

aqua. 2. Si quis jejunia à S. Ecclesia indicta violaverit, pœnitentiam aget dies viginti in pane et aqua. 3. Qui in Quadragesima jejunium violaverit, pro uno die pœnitentiam aget dies septem. 4. In Quadragesima carne sine inevitabili necessitate vescens, in Pascha non communicet : ac præterea à carne abstineat.

Circa IV. *præceptum.* 1. Qui parentibus maledixerit, quadraginta dies pœnitens sit in pane et aqua. 2. Qui parentes injuriâ affecerit, tres annos. 3. Qui percusserit, annos septem. 4. Si quis contra Episcopum, pastorem, et patrem suum insurrexerit, in monasterio omnibus diebus vitæ suæ pœnitentiam aget. 5. Si quis Episcopi, aut ministrorum ejus, vel parochi sui præcepta contempserit, vel irriserit, pœnitentiam aget dies 40 in pane et aqua.

Circa V. *præceptum.* 1. Qui presbyterum occiderit, pœniteat 12 annis. 2. Si quis patrem, aut matrem, fratrem, aut sororem occiderit, toto vitæ suæ tempore non suscipiat corpus Domini, nisi in obitu, abstineat à carne, et vino, dum vixerit, jejunet secundâ, et quartâ, et sextâ feriâ. 3. Si quis hominem occiderit, ad januam Ecclesiæ semper erit, et in obitu communionem recipiet. 4. Qui homicidii auctor fuit, ob consilium quod dedit, pœnitentiam aget 40 dies in pane et aqua, cum septem sequentibus annis. 5. Si qua mulier sponte abortum fecerit, pœnitentiam aget annos tres; si nolens, quadragesimas tres. 6. Qui nolens filium oppresserit, pœnitentiam aget dies 40 in pane et aqua, oleribus ac leguminibus: abstinebit ab uxore dies totidem. Deinde pœnitens erit tres annos per legitimas ferias: tres præterea quadragesimas in anno observabit. 7. Qui sceleris occultandi causâ filium necavit, pœnitentiam aget annos decem. 8. Si quis per iram subitam, aut per rixam hominem necarit, pœnitentiam aget annos tres. 9. Si quis aliquem vulneraverit, vel ei aliquod membrum præciderit, pœnitentiam aget unum annum per legitimas ferias. 10. Si quis ictum proximo dederit, nec nocuerit, tridui pœnitentiam aget in pane et aqua.

Circa VI. *præceptum.* 1. Si laicus solutus cum fœmina soluta concubuerit, pœnitens erit tres annos. 2. Qui turpiloquio, aspectuque polluitur negligens... pœnitentiam aget 20 dies. 3. Qui cum uxore sua turpiter concubuerit, pœnitens erit 40 dies. 4. Qui cum duabus sororibus fornicatus fuerit, aut filiam

spiritualem violaverit, perpetuam pœnitentiam aget. 5. Qui incestum fecerit (non ita enormem) pœnitens erit 12 annos. 6. Qui monialem violaverit, pœnitens sit annos decem. 7. Si qua mulier cerussa, aliove pigmento se oblinit, ut aliis viris placeat, pœnitentiam aget annos tres. 8. Si presbyter cognovit filiam suam spiritualem, quam scilicet baptizavit, vel quæ sibi confessa fuit, debet pœnitentiam agere duodecim annos. Etsi crimen sit manifestum, debet deponi, et peregrinando 12 annos pœniteat, et postea monasterium intret, totâ vitâ suâ moraturus ibidem. 9. Pro adulterio septennii et decennii pœnitentia imponitur. 10. Pro osculo seu amplexu impudico triginta dierum pœnitentia statuitur.

Circa VII. *præceptum*. 1. Si quis furtum de re minori... fecerit, pœnitentiam aget annum unum. 2. Qui furatus est aliquid de Ecclesiæ supellectili, vel thesauro, vel pecuniam ecclesiasticam, oblationesve Ecclesiæ factas; pœnitens erit annos septem. 3. Qui decimam sibi retinuerit, aut dare neglexerit, quadruplum restituet, et pœnitentiam aget dies 20 pane et aquâ. 4. Qui usuras accipit, rapinam facit,.... pœnitentiam aget annis tribus, uno in pane et aqua.

Circa VIII *præceptum*. 1. Qui falso testimonio consenserit, pœnitens erit annos quinque. 2. Falsarius in pane et aqua pœnitentiam agat quamdiu vivit. 3. Si quis de proximo facilè detraxerit, pœnitens erit dies septem in pane et aqua.

Circa IX. et X. *præceptum*. 1. Rem alienam nefariè concupiscens, avarusque, pœnitens erit tribus annis. 2. Si quis concupiscit fornicari, si Episcopus, pœnitens erit annos septem : si presbyter, quinque : si diaconus, vel monachus, tres.... : si clericus, aut laicus, annos duos.

ARTICULUS II.

DE SATISFACTIONE PER INDULGENTIAS.

§. I.

Quid sit indulgentia, et quid ad eam requiratur?

531 *Quid sit indulgentia?*
532 *Quæ causa requiratur ad indulgentiam lucrandam?*
533 *Quæ requirantur conditiones?*

534 ***Vide resolutiones. Et signanter n. 9. An omnia opera fieri debeant in gratia? Et n. 10. An requiratur status gratiæ ad lucrandam indulgentiam pro defunctis? Et n. 19. An peccatum veniale non remissum impediat lucrari indulgentiam quoad alia remissa?***

531. — « RESP. 1. Indulgentia est gratia, quâ certo aliquo » opere, quod concedens præscribit, præstito, debita Deo » pœna temporalis (non autem culpa) extra sacramentum, » sacrificium, et martyrium, per applicationem satisfactio- » num Christi et Sanctorum remittitur : idque vel per modum » absolutionis erga subditos Ecclesiæ, vel nudæ solutionis » erga non subditos, ut defunctos et catechumenos, quibus » proinde tantùm dantur indulgentiæ per modum suffragii. » *Suar. Conin. Fil. Sanctorell. Bon. d.* 6. *q.* 1. *p.* 1.

532. — « Resp. 2. Ad valorem indulgentiæ requiritur causa » pia, et rationabilis, eaque, ut habet sententia communior » *Suar. et aliorum*, proportionata effectui, et quantitati in- » dulgentiæ, saltem secundùm concedentis prudentem æsti- » mationem, petendam non ex operis tantùm difficultate, » sed fine intento, et operis ad ipsum utilitate. Ratio desu- » mitur ex natura dispensationis bonorum, quæ sine causa » ab inferiore facta non valet, et est dissipatio. Ita *Auct. cit.* » (*Communis est sententia concessionem indulgentiarum sine causa esse illicitam, et invalidam; vide Lug. d. 27. n. 139. et Wigandt tr. 14. n. 91. An verò causa debeat esse proportionata? Negant aliqui apud Suar. dist. 54. sect. 3. n. 1, sed veriùs affirmant Suar. n. 5. et Lugo num. 141. cum Adr. Caj. et communi. Nec obstat D. Thomas in 4. d. 20. qu. 1. art. 3. quem contrarii pro se laudant; nam ibi S. Doctor negat requiri æqualitatem operum cum pœna debita culpis, non autem proportionem cum culpa. Idem sentit Bellarm. de indulg. l. 1. c. 12. t. 2. Sed benè advertit, non esse subditorum judicare, utrùm causa justa sit vel non, debent enim simpliciter existimare justam esse.*)

533. — « Resp. 3. Ad lucrandas indulgentias requiruntur » hæ conditiones : I. Ut sit baptizatus. II. Ut sit subditus conce- » dentis. III. Ut non sit ligatus excommunicatione majore, » ut habet communis; quia hæc privat communione bono- » rum spiritualium. IV. Ut sit in gratia saltem tunc, quando

» opus præscriptum completur, quia pœna non remittitur » ante culpam. » (Vide infrà *n. 9. ap. Busemb.*) « V. Ut opus » injunctum moraliter totum, et integrè impleatur. VI. Ut » opus præscriptum sit honestum, saltem ex objecto : nam » sufficit vitiatum ex fine inhonesto veniali, vel ex alia cir- » cumstantia prava (ut docent *Suarez, et alii communiter* » *contra Conc.*) saltem si nihilominùs conducat ad finem Pon- » tifici propositum, ut limitat *Laym.* Ratio prioris est, quia » illud opus plerumque complet causam indulgentiæ, quæ » debet esse pia. Ratio posterioris, quia ratio injuncti operis » est assecutio finis intenti à Pontifice. *Vide Laym. Bon. d.* » *6. qu. 1. p. 5.* » (*Alii distinguunt ut Mazzotta t. 1. p. 244. et Bon. d. 6. qu. 1. p. 5. n. 15. cum Nav. Val. Conc. Reg. et cum communi, quòd si culpa venialis afficit substantiam operis, putà si quis oret, vel det eleëmosynam ob vanam gloriam, tunc non lucratur indulgentiam, vide n. 536. Secùs si non est circa substantiam, ut si quis oret distractè, ita Mazzotta loc. cit. cum Suar. etc. ut suprà communiter; contra Wig. tr. 14. n. 93. qui id negat, si indulgentia sit data ad Deum placandum.*)

534. — « 1. Indulgentiis etiam frui potest, qui eas » concessit.

« 2. Non expirant morte concedentis (1), cùm sint gratiæ, » nec, ut habet *Sa*, ante notitiam revocationis.

« 3. Etsi intelligendæ sint, ut sonant; cùm tamen sint gra- » tiæ, largè sunt interpretandæ (nisi de pœnitentiis injun- » ctis, ut ex *Henr.* etc. notat *Amicus d. 20. n. 77.*) servatâ » tamen verborum proprietate. Unde censendæ sunt per- » petuæ, si datæ sunt sine temporis restrictione.

« 4. Etsi data pro articulo mortis, secundùm *Sa*, expiret » quando semel est accepta; contrarium tamen est proba- » bile, ob rationem datam. Illa autem non requirit applica- » tionem confessarii, aut alterius ministerium. *Quintan. in* » *append. t. 9. d. 4.* Expedit tamen moribundos ad invoca- » tionem nominis Jesu et Mariæ sæpiùs excitare, simulque » in memoriam revocare intentionem lucrandi istas indul- » gentias. *Ib. d. 4.* Probabile enim est, si habeat plures ima-

(1) « Nisi adsit clausula : » *Ad beneplacitum nostrum. Hom. Ap. tr. 16. n. 62.* *Edit.*

» gines, grana, rosaria, etc. benedicta, posse, sive intuitu
» ejusdem concessionis, sive diversarum, toties lucrari,
» quoties nomen Jesu repetierit, vel præstiterit opus requi-
» situm. *Ibid. d.* 6. *ex Suar. Gran. etc.* Sufficit autem ad eas
» lucrandas quodvis tempus, in quo verificatur mortis arti-
» culus, etsi pluribus diebus ab ipsa morte absit. *Ib. d.* 5.

« 5. Possunt moribundi plures indulgentias plenarias, ob
» plures titulos concessas, simul lucrari; verbi gratiâ, quia
» habent plura rosaria, vel grana, cruces, imaginesve, qui-
» bus sunt applicatæ; vel titulo suæ religionis, confraterni-
» tatis, etc. dummodò non requirant certa opera pro spe-
» ciali necessitate applicanda. *Quint. in append. t.* 9. *d.* 4.,
» idque etiamsi eas, vel earum aliquas ignorent, aut non re-
» cordentur. *Ibid. ex Lugo, Diana, et aliis* 6. *contra Rodr.*
» *Trull. etc.*

« 6. Requiritur autem, ut moribundus crucem, granum,
» imaginem, etc. secum habeat in articulo mortis, ut ratione
» illius lucretur: et quidem, ut tutiùs ac certiùs obtineat,
» ejus habeat dominium, seu possessionem, et apud se teneat.
» Non tamen est necesse, ut collo appensa, brachio obvo-
» luta, manuve apprehensa sint (etsi aliquo horum modorum
» habêre sit tutius), sed sufficit esse in lecto, vel juxta mori-
» bundum; licèt ipse nec videat, nec tangat, nec sciat, aut
» recordetur se habêre (nisi aliud exprimatur). Sufficiet etiam
» habêre commodata, seu quoad usum (præsertim si id in
» ipso indulto exprimatur, ut in *Caroli Borromæi*, et quin-
» que Sanctorum fit). Neque necesse est retinêre, donec ex-
» piret (etsi et hoc sit tutius), sed sufficit in aliquo mortis
» articulo habêre, in eoque nomen Jesu (si hoc requiritur)
» invocare. *Ib. d.* 6.

« 7. Concessæ vivis non possunt applicari defunctis, nisi
» id exprimatur; quia pendent à voluntate concedentis.

« 8. Probabile est concessam pro certo tempore posse sæ-
» piùs obtinêri repetendo opera præscripta, verbi gratiâ,
» eâdem die, nisi addita sit restrictio: quia favores sunt am-
» pliandi. Ita *Henriq. Rodriq.* Contrarium tamen videtur pro-
» babilius, ob voluntatem concedentis contrariam rationabi-
» liter præsumptam. *Vide Card. de Lugo d.* 27. *sect.* 6. *n.* 95.

« 9. Etsi consultum sit, ut opera omnia fiant in gratia:
» id tamen non videtur simpliciter necessarium. Laborandum

» tamen est concionatoribus, et confessariis, ut cùm indul-
» gentiæ promulgantur, populum ad seriam confessionem
» excitent. »

Quæritur, an ad lucrandam indulgentiam omnia opera debeant fieri in statu gratiæ? Affirmant *Nav. Cajet. et Conit. ap. Croix n.* 1410. Alii verò, ut *Bellarm. l.* 1. *de Indulg. cap.* 12. *et Wigandt tr.* 14. *n.* 92., distinguunt : affirmant si indulgentia est indicta ad Deum placandum, secùs si ad alium finem, putà ad subsidium pauperum, ædificationem templi. Alii tandem communiùs, et probabiliùs dicunt sufficere, si ultimum opus fiat in gratia, ita *Concina p.* 450. *num.* 34. *cum communi. Suar. d.* 52. *sect.* 5. *Pal. p.* 5. *Croix l. c. et Viva de Jub. q.* 6. *art.* 2. *n.* 6. *cum Bon. Boss. etc.* Ratio, quia talia opera saltem disponunt ad Deum placandum, et vim habent saltem de congruo. Et huic sententiæ adhæsit *N.P. Benedictus XIV, in sua cit. constit. Inter præteritos*, ubi dixit : *A fructu indulgentiæ minimè excludendos illos existimavimus qui non præmissâ confessione visitationem incipiunt, dummodo, quando opus ultimum perficiunt, in statu gratiæ sint.*

« 10. Ut quis lucretur pro defunctis, probabiliter non re-
» quiritur, ut sit in gratiâ; quia tantùm ponit opus tanquam
» conditionem, quo posito, Pontifex applicat defuncto indul-
» gentiam, sive satisfactiones Christi, et Sanctorum. Ita
» *Escob. t.* 7. *e.* 5. *c.* 7. *n.* 45. *ex Suar. Præp. in* 3. *part.*
» *q.* 14. *dub.* 10. *n.* 93. Contrarium tamen docet *Card. de Lugo*
» *d.* 17. *n.* 75., requirens statum gratiæ, saltem in fine ope-
» ris : quæ sententia tutior est. » (*Et hæc verior mihi videtur cum Wigandt tract.* 14. *n.* 96. *r.* 3., *quia nemo potest alteri applicare indulgentiam, nisi priùs eam fecerit suam. Hic autem notandum cum eodem Wig. n.* 97. *quòd licèt effectus indulgentiarum pro vivis sit infallibilis, non est tamen infallibilis pro defunctis, cùm eis nulla adsit promissio, unde Deus ipsas acceptat tantùm ad suum beneplacitum*).

« 11. Opus præscriptum dum fit, debet esse utile ad finem
» à concedente intentum; qualis est v. g. eleëmosyna præ
» scripta pro redemptione captivorum, etsi fiat cum, aut in
» peccato; modò aliud opus ei injunctum, et præscriptum in
» gratia fiat (*Vide Lugo dist.* 27. *n.* 84.). Non autem oratio
» præscripta ad placandum Deum, si ipsamet sit peccatum ex
» mala circumstantia; uti nec jejunium, si te inebries, item

» nec visitatio Ecclesiarum sine ulla devotione. Ita *Laym. Bon.* » *et alii.*

« 12. Possunt uno et eodem opere plures indulgentiæ, di» versis viis concessæ, lucrifieri, si opus sit æquè utile ad fi» nem utriusque indulgentiæ; nec sit iterabile intra idem tem» pus, v.g. jejunium, vel communio. Ita *Præpos.* et *Laymann.*

« 13. Non lucrantur indulgentias: I. Qui ex impotentia, » vel ignorantia, sive totum opus præscriptum, sive notabi» lem ejus partem omittunt; v. g. si puer, vel senex non » jejunet; nisi tamen ob gravem difficultatem hoc opus ei in » aliud est commutatum. *Henriq. Cajet. Bon. p. 5. n.* 16. » II. Qui opera injuncta alio loco, tempore, vel ordine per» fecit, quàm præscriptum est; vel per alium, qui fuerit causa » principalis, ut si per alium jejunarit, ecclesias visitarit. » *Nav. Reg. l.* 7. *Bon. loc. cit.* III. Qui famulo tradidit eleë» mosynam erogandam, quam is retinuit ut habet *Bonac.* » ex multis, contra *Sa.* IV. Qui aliquid omittit quod secun» dùm sententiam probabilem, vel etiam probabiliorem, » non est necessarium, si tamen sit necessarium re ipsa; » quia communis error non supplet defectum. Ita *Bonac. ex* » *Suar. Sanch. et aliis.*

« 14. Non obstat effectui indulgentiæ: I. Etsi ex opere re« quisito modicum quid omittatur, v. g. cæremonia in » sacro, vel si parum comedas in jejunio; quia opus ponitur » moraliter integrum. II. Si opus requisitum præstes per » alium habentem se ut instrumentum, v. g. in eleëmosyna » danda. *Bonac. l. c.* III. Si eleëmosynam des exiguam, nisi » tamen in bulla exprimatur, dandam esse pro cujusque fa« cultate: tunc enim major danda est à divite, quàm ab alio. » Ita *Fill. Suar. Sa, et alii.* IV. Si Ecclesiam visitandam non » possis ingredi ob hominum multitudinem, dummodò oratio » fiat ante fores, vel in cœmeterio. *Bonac.* V. Etsi in opere » præstito non habueris intentionem consequendi indulgen» tias, ut docent *Salas, Bonac. et alii contra Suar.* Et vide» tur certum, saltem si habueris interpretativam, ut habet » *Laym.* » (*Et Wigandt tr.* 14. *n.* 95. *Viva qu.* 6. *art.* 4. *n.* 4. *Croix n.* 1325. *cum Lugo, Molin. Pell. Gab. etc. et alii.*) «VI. Etsi opera fuerint aliunde debita, v. g. ex præcepto Eccle» siæ. Ita *Laym.* »

« 15. Quando datur potestas commutandi opera præscripta

» in alia, id non necessariò fit in confessione; et à confes» sario, qui audit confitentem: sed potest fieri extrà, et » ab alio idoneo. Ita enim declarat *Greg. XIII.* (utì et in » bulla indulgentiæ, nomine confessarii intelligi quemvis » approbatum) *apud Henriq. lib. 7. c. 10. n. 8. et Præpos.* » *qu. 14. d. 10. n.* 88.

« 16. Probabilius est, eum, qui tantùm partem operis » præscripti facit, non lucrari partem indulgentiæ, nisi tam » parum desit, ut censeatur moraliter integrum. Ita *Bon. p.* 5. » *ex Nav. Suar. Conc.* etc.

« 17. Dum præscribitur, ut visitentur aliquot altaria, » sufficit ad illa se orando convertere eodem loco, ut habent » *Sa, Bonac. Suar. Rodr. Diana.* Limitat autem *Lugo*, » si sit tali loco, et situ, ut moraliter censêri possit orare » ad illa altaria. *D. 27. n.* 93.

« 18. Cùm confessio præscribitur, nisi in bulla exprima» tur *venialium*, probabilius est non requiri ut conditio» nem sine qua non, sed ut dispositionem ad statum gratiæ. » *Bon. l. c.* (1).

« 19. Nemo consequitur plenariam indulgentiam peccato» rum omnium, nisi omni culpa, etiam veniali, liber sit, » quando ultimum opus explet. Unde consultum est, ut » communio sit ultimum. *Vide Laym.*

Certum est, peccatum veniale non remissùm quoad culpam, non posse remitti quoad pœnam. Ita *S. Th. Suppl. q. 27. art. 1.* quem sequuntur *Viva q. 6. a. 2. n. 2. Sporer p. 234. n. 8. et alii passim.* Illud tamen veniale non impedit, quominùs remittatur pœna debita aliis peccatis jam remissis. *Viva, et Sporer ll. cc. ac Wigandt tr. 14. n. 94. et*

(1) Jam constat ex Decreto S. Congreg. Indulgentiarum 19 Maj. 1759, per illud: *rite contritis et confessis*, in decretis apponi solitum, requiri confessionem sacramentalem non ut medium ad statum gratiæ, sed tanquam conditionem *sine qua non*; attamen ex eadem S. Congr. Indulg. 15 Dec. 1841 necesse non est, pœnitentibus absolutio detur ad indulgentiam lucrifaciendam. Præterea per Decretum S. Congr. Indulg. 12 Junii 1822 conceditur, confessionem sacramentalem peractam *infra hebdomadam ante festivitatem* suffragari ad obtinendam indulgentiam. Notandum autem, per verba: *infra hebdomadam*, intelligi octo dies tantùm, quæ festivitatem immediatè præcedunt et per hujusmodi confessionem etiam alias lucrifieri posse indulgentias, quæ infra prædictum tempus occurrunt et ad quas lucrandas sacramentalis confessio cæteroquin requiritur, ex S. Congr. Indulg. 15 Dec. 1841.

Edit.

Renzi c. 2. sect. 4. q. 17. cum Laym. et Pelliz. Nec obstat indulgentiam plenariam concessam fuisse sub ratione totalis remissionis, ita ut si pœnam non tollat illius venialis non remissi, nullam tollat. Nam respondetur, quòd sicut non repugnat culpam alicujus venialis remitti, quin remittatur culpa aliorum, ita et pœna; Pontifex autem concedendo indulgentiam plenariam, non præsumitur velle eam restringere tantùm ad eos quibus remittuntur omnia venialia, sed potiùs illam concedere juxta capacitatem subjecti, ut remittatur saltem pœna venialium illorum, quorum culpa remissa est. Notandum hic, quòd ad indulgentias lucrandas requiratur confessio peccatorum etiam venialium, si in diplomate legatur: *Qui verè pœnitentes, confessi, etc.* Ita ex decreto S. C. Indulg. approbato à *Clemente XIII.* qui publicari mandavit die 19 Mart. 1759. Declaravit autem S. C. confessionem posse etiam explèri in vigilia festivitatis. Sic refert *P. Ferraris Bibl. t. 8. Append. num. 4.*

§. II.

Quotuplex indulgentia, et quomodo differat à jubilæo?

535 *Vide quæ habentur apud Busemb.*

536 *Adnotantur sancita à Bened. XIV. circa jubilæum.*

537 *Qu. I. An ad lucrandum jubilæum omnia opera perfici debeant in una hebdomada? Qu. II. An per confessionem invalidam in jubilæo auferatur reservatio censurarum, et peccatorum? Qu. III. An peccet graviter qui absolutus à reservatis, postea alia opera non implet? Qu. IV. An qui confessus est in jubilæo, et oblitus sit peccati reservati, possit deinde à quocumque absolvi? Et an obtinère commutationem votorum? Qu. V. An confessus animo lucrandi jubilæum, maneat absolutus à reservatis oblitis, si postea non lucretur? Qu. VI. An possit absolvi, qui commisit peccatum reservatum in confidentiam jubilæi? Qu. VII. An possit dari absolutio ante satisfactionem partis, vel juramentum ejusdem? Qu. VIII. Quinam casus, et censuræ possint absolvi in jubilæo? Dub. 1. An possint absolvi publicè excommunicati? Dub. 2. An possint dispensari in irregularitate?*

538 *Qu. IX. Qui veniant nomine infirmorum, captivorum, et itinerantium? Qu. X. An sufficiat ad jubilæum lucrandum oratio mentalis, aut modica vocalis? Qu. XI. An modica eleëmosyna? Qu. XII. An satisfaciat pro jejuniis injunctis implens jejunia aliàs debita?*

535. — « Resp. 1. Indulgentia alia est totalis, sive plena, » plenior, plenaria, plenissima, quæ non tantùm pœnitentiam injunctam per confessarium, vel canones, aut secundùm hos injungi debitam, sed etiam omnem purgatorii » pœnam tollit. Nec differt à jubilæo, nisi accidentaliter privilegiis quibusdam, ut quòd in jubilæo licita sit dispensatio in certis votis, absolutio à reservatis, et censuris, et » quòd confessarius quivis approbatus possit eligi. *Vide Sa*, » *v. Indulgent. Bon. d.* 6. *q.* 1. *p.* 2.

« Indulgentia alia est partialis, qualis est unius, vel aliquot » annorum; item septenæ, quadragenæ, carenæ, etc.; item » tertiæ partis peccatorum, per quas non significatur tolli » tantam durationem purgatorii, sed tantam pœnam remitti, » quanta deleretur per jejunium unius, aut aliquot annorum, aut quadraginta dierum in pane et aqua, secundùm canones olim imponi solitum. Porrò quando indulgentiis plenariis adduntur aliquot anni, vel remissio tertiæ » partis peccatorum, id secundùm diversas sententias, vel » ad diversos concedentes referendum est; vel facit ad cautelam, ut si fortè causa indulgentiæ non fuerit sufficiens, saltem valeat ad illos annos lucrandos, vel ut adjuncta concedatur pro alio tempore, actione, et loco; vel denique, ut ea » per modum suffragii possit aliis applicari. *Vide Bell. cap.* 9.

« Resp. 2. Circa jubilæum notanda sequentia: 1. Anno » jubilæi in Urbe durante, suspendi solent tantisper extra » Urbem omnes indulgentiæ plenariæ, quoad vivos, etiam » in carceribus (non tamen in periculo mortis constitutos, » ut contra *Laym. lib.* 5. *t.* 7. *cap.* 8. *n.* 2. docet *Bon. d.* 6. » *q.* 1. *n.* 2. ex declar. *Urban. VIII.* facta anno 1625. neque » quoad defunctos): itemque aliæ facultates, v. g. absolvendi » à casibus bullæ Cœnæ, commutandi vota, dispensandi, » etc. concessæ in ordine ad lucrandas plenarias indulgentias. Non suspenduntur autem indulgentiæ personis particularibus, aut ab alio, quàm Papa concessæ, nec privilegia » religiosorum, v. g. absolvendi à reservatis, etc., quia tantùm suspenduntur facultates concessæ in ordine ad indulgentias. Ita *Sanch. Henr. etc. apud Diana t.* 1. *tr. de bulla* » *Cruc. Fill. Bon. l. c. Benzon.* et deinde *Lugo n.* 20. *sect.* 8. » *n.* 145. *ex declarat. Urban. VIII.* anno 1625. Similiter neque

» suspenditur facultas concessa Episcopis per *Trident. sess.* » 24. *c.* 6. absolvendi, et dispensandi cum suis subditis, in » omnibus casibus Sede apostolicæ reservatis; item nec dispen- » sandi in irregularitatibus, in impedimentis matrimonii, » aut petendi debitum, etc. quæ ex jure communi illis com- » petunt. *Zerola v. Annus sanctus*, §. 4. *Quintan. in Ap-* » *pend. t.* 3. *d.* 16.

« 2. Etsi probabile sit quod docet *Nav.* sæpiùs lucrifieri » posse indulgentias intra jubilæum, extensum ad duas septi- » manas: contrarium tamen verius est, quod *Congr. Card.* » declaravit, ut habet *Bonac. ex Suar. Sanch. l.* 6. *q.* 1. *p.* 5. » *n.* 32. qui tamen affirmat, in anno sancto posse obtinêri » toties, quoties opera præscripta præstantur: idque ex de- » claratione *Urbani VIII.*

« 3. Satisfacere tunc, 1. qui sabbato ante primam Domi- » nicam confitetur, ut habent *Laymann*, *Bon.* et praxis fide- » lium. Item qui confitetur et communicat ultimâ Dominicâ » claudente jubilæum. Cætera tamen opera debêre fieri ante, et » quidem intra unam hebdomadam, docet *Lugo d.* 27. *n.* 105. » contra *Bonac. p.* 1. *q.* 5. 2. Qui ordinem intra opera præ- » scripta non servavit. 3. Si quis intra illud tempus cœperit » confessionem, quam materialiter imperfectam oporteat dif- » ferri longiùs, potest tunc absolvi à reservatis, et commu- » tari vota: postea verò extra tempus jubilæi absolvi ab om- » nibus, etiam quæ oblitus est, reservatis, ac in oblitis etiam » dispensari: imò potest postea omnia facere confessor finitâ » confessione; quæ antè: quia, cœptâ causâ, manet potestas » delegati, donec finiatur. Ita *Sa*, *Less. l.* 2. *c.* 40. *d.* 16. » *Bonac. Laym. Sanch. l.* 4. *c.* 54. *Dian. t.* 2. *misc. r.* 11.

« 4. Qui neglexit lucrari jubilæum in patria, potest alibi, » dum ibi durat, lucrari. *Sanch. Ugol. Dian. p.* 3. *t.* 4. » *r.* 151. Imò etiam in patria, si tempore publicationis ex » invincibili ignorantia notitiam illius non habuit. *Bonac.* » *Dian. l. c.*

« 5. Quando duobus diebus immediatis occurrunt duo jubi- » læa, quorum singula confessionem, et communionem re- » quirunt, non opus est bis confiteri et communicare, dum- » modò perseveres in gratiâ; alia tamen opera repetenda sunt. » *Tur. p.* 2. *d.* 32. *Vide Dian. p.* 4. *t.* 4. *r.* 166.

536. — Ante omnia refert hìc adnotare sancita à *NN. SS.*

P. Bened. XIV. in sua constitutione, *Inter præteritos*, edita 3 Decemb. 1749. pro jubilæo anni sancti, de qua præcedenter locutus in Allocutione consistoriali habita die 5 Maji eod. anno sic dicit: *Difficultates* (circa facultates jubilæi) *in unum congerere...., et quæstiones omnes de medio tollere non prætermittemus.* Addens ibi : *Ideò Doctores Constitutionis aliorum Pontificum falsò interpretasse, quia non benè verba ipsarum perpenderunt.* Deinde in prædicta constit. *Inter præteritos*, sic sancivit :

I. Per verba, *verè pœnitentibus et confessis*, intelligi debet actualis confessio (*In dicta const. Inter præteritos*, §. 5.) II. Omnes visitationes Ecclesiarum debent perfici uno die, incipiendo diem à media ad mediam noctem, vel à vespera ad vesperam. §. 13. III. Per clausulam : *Ad beneplacitum nostrum, et Sedis apostolicæ*, non cessant indulgentiæ morte Pontificis : secùs si tantum dicatur, *Ad beneplacitum nostrum.* §. 18. IV. Circa suspensionem indulgentiarum, quando in indulto dicitur, *omnes et singulæ*, etiam plenariæ suspenduntur. §. 22. V. Indulgentiæ pro vivis non possunt applicari pro defunctis. §. 23. VI. Tempore jubilæi anni sancti manent suspensæ facultates regularium absolvendi à casibus bullæ Cœnæ, et reservatis Sedi apostolicæ, et vota commutandi, sive sint concessæ intuitu indulgentiarum, sive ob alias causas. §. 26. et 32. VII. Vi jubilæi nequit absolvi hæresis externa. §. 38. VIII. Quando dicitur : *Commutatio votorum fiat dispensando*, principaliter debet attendi ad commutationem, ita ut materia subrogata non sit exorbitanter minor : secùs si dicatur, *Dispensatio fiat commutando.* §. 45. IX. Facultas dispensandi non includitur in facultate commutandi. §. 47. X. Quoad irregularitates pertinet, quidquid sit de controversia, nùm sub nomine censuræ irregularitas ex delicto comprehendatur, datur facultas dispensandi ab occulta irregularitate ob violationem censurarum dumtaxat. §. 50. XI. facultas commutandi pia opera non intelligitur data circa confessionem, et communionem (præterquam cum pueris) aut orationem necessariam in visitatione. Nec commutatio fieri potest ad opera aliunde debita. Nec jubilæum acquiri potest per opus aliàs debitum (putà si quis ex legato teneatur dare eleëmosynam pauperi), nisi qui indulgentiam concedit, nominatim dicat, quòd per prædictum opus acquiri possit ; id

enim sæpè contingit, cùm inter injuncta opera trium dierum jejunium præscribitur, dies nominatim indicando, ex. g. dicitur, quòd esse debeant tres dies quatuor temporum Septembris. §. 53. Item commutatio fieri debet in opera ejusdem naturæ. §. 55. XII. Præter excommunicationem majorem Pontifici reservatam in constit. *Apostoloci muneris*, impositam sacerdoti complici in peccato turpi, quia extra mortis articulum confessionem excipit pœnitentis, eumque absolvit; vel qui in articulo mortis absolvit, cùm alius sacerdos non desit; sive, cùm alius sit sacerdos, sibi fingit, quòd si pœnitens illi confiteatur, infamia aut scandalum inde oriturum sit, et ideò confessionem ejus excipit, aut absolvit, imponitur hic inhabilitas in quocumque jubilæo absolvendi complicem pœnitentem. §. 59. et 60. XIII. Cùm omnes, quæ tribuuntur facultates ad jubilæi consecutionem, directæ ac veluti ipsius præparatio sunt, clarè inde sequitur illarum usui minimè locum esse, nisi cum eo qui et ad consequendum jubilæum præparatus sit, et certum habeat propositum adimplendi opera injuncta. §. 62. XIV. Confessarii tantùm in foro sacramentali, et Ecclesiis designatis possunt absolvere, et vota commutare. §. 63. XV. Tempore jubilæi, vel indulgentiarum omninò imponenda est pœnitentia à confessario, ne mutilum maneat sacramentum. §. 65. XVI. Nomine partis læsæ non intelligitur judex, sed qui damnum est passus. §. 66. Et itidem declaratur, non posse commutari vota in præjudicium tertii, sicut votum perseverantiæ in aliqua congregatione, quòd naturam assumat contractùs et reciprocæ obligationis inter voventem et congregationem. XVII. Si quis post confessionem prolabitur in lethale, debet iterùm confitêri, ut ultimum opus fiat in gratia. §. 73. XVIII. Opera facta in peccato valent ad lucrandum jubilæum, modò fiant animo exhibendi honorem Deo; non autem ex fine vano: et modò ultimum opus impleatur in gratia. §. 75. et 76. XIX. Nomine *incolæ* veniunt omnes qui sunt Romæ, animo ibi morandi per majorem anni partem, et omnes qui Romæ alicujus muneris aut negotii causâ morantur. Confessio est necessaria ad lucrandum jubilæum, etiamsi quis habeat sola venialia. §. 77. XX. Pro aliis verò indulgentiis, si confessio præcipitur ut dispositio, non requiritur confessio venialium, secùs si injungitur ut opus præscriptum. §. 78. XXI. Si quis post confessio-

nem labatur in mortale, licèt non teneatur iterare visitationes, tenetur tamen iterùm confitêri. §. 79. XXII. Non est opus in visitatione Basilicarum ad indulgentiam consequendam ingredi aut egredi per portas sanctas, licèt hujusmodi ingressus pro opere supererogationis æstimandus sit. §. 81. XXIII. Si quis ante publicationem Indulti visitavit Basilicas, et compleat visitationes ipso die publicationis, potest gaudere jubilæo, modò aliam visitationem quatuor Basilicarum totam illo die perficiat. §. 82. XXIV. Satis est oratio vocalis : qui autem solâ mente orare voluerit laudandus est, aliquam tamen vocalem orationem adjungat. §. 83. XXV. Potest quis iterùm lucrari jubilæum, si reiteret opera injuncta; verùm tantùm primâ vice potest facultatibus gaudêre. §. 84. Hoc tamen non intelligendum pro lucranda indulgentia concessa iis, qui præscriptis diebus Ecclesiam visitaverint, tunc enim unica tantùm indulgentia acquiri potest. *Ibid.* XXVI. In concessione facultatis absolvendi à censuris bullæ Cœnæ non includitur facultas absolvendi ab hæresi externa. §. 85. XXVII. Qui factâ confessione est absolutus à censuris, et alias gratias votorum recipit, si mutat propositum implendi reliqua, manet dispensatus à votis, nec reincidit in censuras. §. 86.

Hìc addendum, quod in constit. *Celebrationem*, edita die 1 Jan. 1751. idem *Bened.* XIV. declaravit, facultatem priùs datam monialibus, et earum novitiis in constit. *Benedictus Deus*, emanata 25 Decemb. 1750. §. 4. eligendi sibi tempore jubilæi quemcumque confessarium, intelligendam esse de quolibet confessario approbato ab Ordinario loci pro quocumque monasterio loci illius. Demùm hìc notandum, quòd tempore jubilæi regulares possunt confessionem explere apud quemcumque sacerdotem approbatum ab Ordinario etiam sæcularem, ut declaravit *Gregor. XIII.*, et *Alex. VII.*, in constit. *Unigenitus*. Ita refert *P. Ferrar. Bibl. v. Approbatio art.* 2. *n.* 21. possuntque absolvi ab illo etiam à casibus in eorum ordine reservatis.

537. — Quæritur I. An ad lucrandum jubilæum debeant omnia opera perfici in una hebdomada? Ad respondendum refert hìc priùs adnotare verba solita apponi in hujusmodi indultis, quæ sunt : *Qui processioni interfuerint, vel Ecclesias designatas visitaverint, et feriâ quartâ, sextâ, ac sabbato alterius ex duabus hebdomadis jejunaverint, pariterque sua*

peccata confessi, et SS. communione refecti fuerint; eleëmosynamque tribuerint, etc. Hoc posito, negativè respondent ad quæsitum *Pal. tr.* 24. *p.* 12. §. 3. *n.* 19. *Bon. de pœnit. d.* 6. *q.* 1. *p.* 5. *n.* 34. item *Præpos. et Naldus apud Renzi cap.* 2. *sect.* 5. *qu.* 1. *ac Rodr. Sa, Diana, Lohn. apud Croix n.* 1450. et probabilem ibi dicunt *Dicast. et Graff.* et consentit *Laym. de pœnit.* c. 13. *n.* 10., si adsit causa. Ratio, quia, cùm dicatur in indulto opera implenda esse in altera ex duabus hebdomadis, non est cur impletio restringi debeat ad unam hebdomadam.

Secunda sententia verò, cui adhæreo affirmat: et hanc tenent *Sanch. l.* 4. *c.* 4. *n.* 28. *Lugo d.* 27. *n.* 105., (qui contrariam falsam vocat) *Sporer Suppl. p.* 263. *n.* 173. *Viva de jubil. q.* 8. *art.* 2. *n.* 3. *cum Ugolino, Reg. et Fausto, Holzm. n.* 659. *cum Henr. Gobat. et aliis passim,* ut asserit *Renzi l. c. cum Nugno, ex Sanctorell.* Ratio, tùm quia hæc est praxis communis fidelium, ut fatetur etiam *Laym.*, tùm quia id patet ex verbis relatis indulti, ubi non dicitur utriusque hebdomadæ, sed *alterius ex duabus*, quod importat opera implenda esse vel in prima, vel secunda hebdomada.

Et idèm sentio dicendum de confessione, et communione cum *Lugo, Holz. Renzi, et aliis mox suprà citatis, contra Pal., et alios AA.* primæ sententiæ, qui dicunt, quòd is, qui in prima hebdomada absolvisset opera præscripta, posset tamen in secunda absolvi à reservatis. Sed opposita apparet verior ex verbis illis, quæ adduntur in indulto, *pariterque peccata sua confessi, etc.;* ergò sicut jejunia debent implêri in una hebdomada, ita pariter confessio, et communio. Nec valet dicere cum *Palao*, quòd illud *pariter* respicit obligationem operum, non temporis; nam reverà particula *pariter* importat annexionem operum, non solùm quoad substantiam, sed etiam quoad circumstantiam temporis.

Probabilissimè autem dicunt *Lugo n.* 107. *v. Adverto, Bon. et Holzm. ll. cc.* quòd si quis impleverit alia opera in prima hebdomada, benè poterit ex consuetudine communi perficere communionem Dominica immediatè sequenti. Et idem de confessione probabiliter dicunt *Diana p.* 1. *tract.* 1. *Misc. r.* 28. *et Lugo d. num.* 107. *cum Soto, Nav. Sa, Henr. Reg. et aliis communiter,* qui dicunt hoc olim declaratum etiam fuisse à *Gregorio XIII.* Ex quo sequitur (ut benè notat *Holzm.*)

Dominicam mediam esse communem, et pertinêre ad utramque hebdomadam).

Quæritur II. An per confessionem invalidam in jubilæo absolvantur censuræ reservatæ, et auferatur reservatio peccatorum? Si confessio fuerit culpabiliter nulla (quidquid dicant *Cajet. Henr. etc. ap. Croix n.* 1449.) omninò negandum cum *Lugo d.* 20. *n.* 113. *et Viva de jubilæo qu.* 11. *art.* 6. *n.* 2. (qui meritò id negat, contra *Lugo*, etiamsi quis in illa confessione habuerit animum postea se validè confitendi). Ratio est, tùm quia nulli sua fraus patrocinari debet; tùm quia facultates conceduntur in confessione, ut per illam fideles jubilæum lucrentur; unde qui sacrilegè confitetur, cùm reverà nolit per talem confessionem jubilæum lucrari, non potest facultatibus gaudêre. Et de hoc hodie non videtur ampliùs dubitandum post declarationem *N. P. Bened. XIV.* ut suprà notavimus *n.* 536. *n.* XIII.

Si autem confessio fuerit nulla defectu doloris, et bonâ fide fuit facta, idem sentiunt *Bonac. d.* 5. *q.* 7. *p.* 5. §. 5. *n.* 9. *cum Rodr. et Croix n.* 1449. *cum Tamb. Reg. Aversa etc.* Ratio, tùm quia facultates in jubilæo non conceduntur absolutè, sed pro veris pœnitentibus; qui autem invalidè confitetur, non est verè pœnitens, tùm quia facultas absolutionis concessa est sub conditione lucrandi jubilæum, quod utique acquiri nequit deficiente confessione validâ. Alii verò censent per hujusmodi confessionem inculpabiliter nullam, tolli reservationem; ita *Lugo dist.* 20. *n.* 110. *Viva l. c. cum Conc. Henr. et Comit. item Dic. et Gob. apud Croix l. c.* qui *n.* 1475. id probabile putat. Ratio, quia, ut dicunt communiter (loquendo verò extra tempus jubilæi) ipse *Bonac. l. c. Pal. tr.* 23. *p.* 15. §. 6. *et Salm. de pœnit. c.* 13. *p.* 5. *n.* 41. *cum Suar. Cajet. Lugo, Con. Dic. et aliis passim*, peccata reservantur, ut in confessione deferantur habenti jurisdictionem in illa, sive ordinario sive delegato, utque ipse judicet imponendo pœnitentiam, et absolutionem ferendo: quod jam fit in casu nostro; unde ad hoc, ut confessarius possit reservationem auferre, sufficit ut pœnitens habeat verum animum lucrandi jubilæum. Sed his non obstantibus, probabilior mihi videtur prima sententia, quia, cùm Pontifex concedit facultatem absolvendi à reservatis, ut fideles jubilæum lucrentur, non præsumitur illam concedere pro

iis, qui nequeunt cum illa confessione jubilæum lucrari. Idque videtur confirmari ex verbis *Bened. XIV.* in dicta const. *Inter præteritos*, ubi dicit facultates tribui velut præparationes ad consecutionem jubilæi; ergo non præsumitur velle, ut facultatibus fruatur ille, cui facultates non sunt præparatio ad jubilæum lucrandum.

Quæritur III. An peccet graviter qui postquam est absolutus à reservatis, non implet postea opera injuncta?

Prima sententia affirmat, quam tenet *Viva de jubil. q.* 11. *a.* 4. *n.* 2. *cum Suar. Vasq. et Fill.* et hanc sententiam dicit *Bened. XIV.* in præfata const. *Inter præteritos* §. 86. fultam esse subsistenti ratione, quia in materia gravi ille contraveniret intentioni Pontificis, qui facultates concessit tamquam medium ad jubilæum lucrandum. Sed negant communiùs *Sanch. Dec. l.* 4. *c.* 44. *n.* 54. *cum Henriq. Pal. tr.* 24. *p.* 12. §. 3. *n.* 13. *Bon. dist.* 5. *qu.* 7. *part.* 5. §. 1. *n.* 18. *Lugo dist.* 20. *n.* 100. *Sporer p.* 269. *n.* 215. *et Salm. de pœnit. c.* 13. *p.* 3. *n.* 57. *cum Naldo, Diana, Portel. etc.* Ratio, quia hujusmodi obligatio non inspicitur imposita neque ex natura jubilæi, neque ex Pontificis, aut confessarii præcepto; et in dubio de præcepto, nemo ad illud tenetur. Communiter autem dicunt *Nav. Vasq. Laym. Henr. etc. ap. Croix n.* 1448. *contra Ugolin.* talem pœnitentem qui negligit opera complêre, minimè reincidere in reservationem, vel censuras. Hocque definitum est ab eodem *Bened. XIV. in dict. Const.* §. 86.

Quæritur IV. An qui confessus est tempore jubilæi, et oblitus fuerit confitêri peccata reservata, aut cum causa illa omiserit, possit deinde à quocumque confessario ab eis absolvi? Omnes affirmant, si tempore jubilæi confessarius habuerit expressam intentionem absolvendi etiam à reservatis. Si verò hanc non habuerit, negant *Bon. p.* 15. §. 5. *n.* 3. *cum Vasq. et Sylvest. Rosel. ac Sayr. ap. Sanch. de matrim. l.* 8. *dist.* 15. *n.* 17. *cum Sa, et Henr. Pal. tr.* 24. *p.* 12. §. 3. *n.* 9. Sed probabiliùs affirmant *Bus. ut suprà, Sanch. l. c. Suar. dist.* 31. *sect.* 4. *n.* 24. *et Viva qu.* 11. *a.* 4. *n.* 2. *cum Reg. Nav. Cabr. et Diana, Croix n.* 1449. *cum Aversa, Peliz. Dic. etc.* Ratio, tùm quia pœnitens vi jubilæi jus acquisivit ad favorem Pontificis, ut ex eo tempore à quolibet confessario possit absolvi, tùm quia primus confessarius præsumitur per

suam absolutionem velle conferre suo pœnitenti omne beneficium quod potest; unde sicut indirectè absolvuntur peccata illa oblita, ita indirectè tollitur reservatio. Omnes autem conveniunt, quòd si quis cœpit confessionem intra jubilæum, possit deinde absolvi ab omnibus reservatis. Ita *Nav. c.* 26. *n.* 13. *Laym. c.* 13. *n.* 9. *cum Palud. Henr. Rodr. Bon. l. c. et alii passim.* Et hoc probabiliter extendunt *Sanch. l. c. et Viva cum Bossio, et communi*, etiam ad illa reservata, quæ pœnitens committat transacto tempore jubilæi, quia pro eo perseverat adhuc idem favor facultatum.

An autem qui confessus fuerit tempore jubilæi, possit postea à quocumque confessario obtinêre commutationem votorum? Negant *Laym. c.* 13. *n.* 9. *et Suar. Bon. ac Fill. ap. Croix n.* 1473. Ratio, quia absolutio facta virtute jubilæi non potuit comprehendere vota, quorum commutatio tunc non fuit quæsita. Sed communiùs affirmant *Less. l.* 2. *c.* 40. *n.* 109. *Pal. l. c. Viva q.* 12. *art. ult. num.* 3. *Sporer p.* 272. *num.* 237. *cum Gob. Portel. et Sanctorell.*, idemque tenet *Sanch. loc. c. n.* 18. etiamsi pœnitens tempore jubilæi memor fuerit sui voti. Ratio, quia (ut dictum est) pœnitens vi jubilæi lucrati jus adeptus est ad talem commutationem. Utraque sententia est probabilis. Rectè autem advertunt *Suarez, de voto lib.* 6. *c.* 19. *n.* 10. *et Holzm. n.* 645. *cum communi*, quòd pro commutatione præfata votorum non requiritur specialis causa, sed sufficit causa illa communis, ob quam Pontifex motus est ad jubilæum indicendum.

Quæritur. V. An si pœnitens tempore jubilæi confessus sit cum intentione illud lucrandi, et postea non lucretur, eò quòd non implet opera requisita, an tunc pro oblitis tollatur reservatio? Negat *Conc. p.* 574. *n.* 17. *cum Vasq.* et probabile putat *Suar. d.* 31. *sect.* 4. *n.* 23. Ratio, quia privilegia conceduntur ad jubilæum lucrandum, et ideò, donec illud non sit obtentum, pœnitens non potest illis gaudêre. Sed probabiliùs affirmant *Suar. n.* 24. *Sanch. Dec. l.* 4. *c.* 54. *n.* 45. *et de matr. l.* 8. *d.* 25. *n.* 21. *cum Manuel.* Ratio, quia tempore jubilæi conceditur facultas absolvendi à reservatis omnes qui habent animum illud lucrandi, et patet ex dictis *n.* 536. *n. XXVII.* Unde cùm confessarius absolutionem impertitur, tunc reservatio absolutè aufertur, non verò dependenter ab eventu futuro; nam in jubilæo nihil conceditur sub condi-

tione futuri eventûs, et ideò cùm ablatio reservationis jam sortita fuerit effectum suum, pœnitens non reincidit in eam, si postea opera non compleat.

Quæritur VI. An possit absolvi à reservatis, qui peccatum commisit spe obtinendi absolutionem vi jubilæi?

Prima sententia valde probabilis negat, et hanc tenent *Covar. Lopez, et Menoch. apud Pal. p.* 12. §. 3. *n.* 15. quia non præsumitur Pontifex velle fovere iniquitatem. Idque confirmatur ex illo Tridentini *sess.* 24. *de Reform. c.* 5., ubi statuitur, quòd habens copulam cum consanguinea spe obtinendi dispensationem, difficiliùs ei concedetur, et ipse debebit Pontifici exprimere, crimen patrasse cum hac confidentia.

Secunda sententia verò communior, et satis probabilis affirmat, eamque tenent *Suar. l.* 4. *de voto c.* 54. *n.* 18. *et Pal. l. c. n.* 16. *cum Henr. Graff. Vega, Rodr. etc.* Ratio, quia facultas generaliter concessa non est limitanda. Nec obstat dicere, quòd Pontifex sic foveret iniquitatem; nam, si hoc esset, Christus sacramentum pœnitentiæ instituens adhuc diceretur iniquitatem fovisse; non autem dici debent fovere iniquitatem remedia, quæ à superioribus peccantibus præparantur.

Quæritur VII. An vi facultatis concessæ in jubilæo absolvendi à censuris occultis propter damnum alicui datum incursis, sub conditione, ne pœnitentes absolvantur, nisi satisfactâ parte, vel saltem præstito juramento satisfaciendi, possit dari absolutio ante satisfactionem, vel juramentum? Si pœnitens possit, statim satisfacere debet, aliàs illicitè et invalidè absolveretur; ita *Suar. d.* 7. *de censur. sect.* 5. *Sporer p.* 209. *n.* 214. *et Viva q.* 10. *a.* 2. *n.* 9. *cum Vasq. Gob. Con. et Fill. contra Avil. Bon. Bardi, Dian. etc. ibid.* qui negant id fieri invalidè, cùm illa sit potiùs monitio, quàm conditio. Sed verior mihi videtur sententia *Suarii*, et aliorum ut suprà, quia illa est vera conditio quâ non impletâ, facultas non conceditur. Dicit autem *F. Theodor. à Spir. S. c.* 9. §. 4. *n.* 3., sufficere ab absolvendum satisfactionem fidejussoriam, aut juratoriam, semper ac confessarius judicet, quòd absolutio proderit pœnitenti, nec eum retardabit à satisfaciendo. Verùm hæc opinio magis speculativè quàm practicè est probabilis: hinc veriùs dicendum cum *Croix*,

num. 1453. *et Viva q.* 10. *a* 2. *num.* 9., non posse eo casu absolutionem à censuris impertiri, nisi realiter præmittatur satisfactio : idque expressum est à *Ben. XIV. in const. Convocatis*, ubi dicitur : *Ab occultis censuris ob partem læsam incursis* (confessarii) *non priùs absolvant, quàm parti læsæ pœnitens satisfecerit; vel si priùs pœnitens nequeat, non eum absolvant, nisi juret se satisfacturum cùm primùm poterit.* Rectè tamen dicunt *Croix l. c. et Viva n.* 3. *cum Sanch. Henr. Boss. et aliis*, benè censêri satisfactum parti, si absolvendus ita rem disponat, ut satisfactio sit certò moraliter implenda : prout si pœnitens det confessario, aut deponat apud alium quod restituere debet. Et idem ait *Viva* si pœnitens ex consensu partis obtineat dilationem. Antequam autem satisfiat fisco, vel judici, benè potest impertiri absolutio, ut dicunt *Tamb. Suar. ap. Croix ibid.*

Si verò pœnitens sit impotens ad satisfaciendum, tunc validè et licitè absolvi potest cum veriori et communiori sententia, quam tenent *Sporer p.* 269. *n.* 214. *F. Theod. loc. cit. Renzi. c.* 2. *sect.* 3. *qu.* 24. *cum Fill. et Viva n.* 4. *cum Suar. Laym. Bon. et aliis* (*contra Sotum, Nav. et Cordub. ib.*, qui dicebant non esse absolvendum qui satisfacere non potest, cùm satisfactio sit conditio sine qua non). Ratio nostræ sententiæ est, quia non præsumitur Pontifex impossibilem conditionem postulare. Nec tunc requiri fidejussionem, vel pignorationem, aut juramentum dicunt *Sporer l. c. et Viva n.* 6., eò quòd (ut ajunt *Suar. sect.* 10. *n.* 4. *et Nav. Laym. Henr. Boss. etc. ap. Viva*) istæ cautiones solùm exiguntur pro foro externo. Sed juxta verba Pontificis suprà relata, tunc omninò saltem exigendum est juramentum de satisfactione implenda, cùm præcipiatur confessariis : *non eum absolvant, nisi juret se satisfacturum.* Rectè verò dicunt *Tamb. et Belleg. ap. Croix n.* 1454., non esse opus tali juramento, si pœnitens reverà esset perpetuò impotens ad satisfaciendum. Præfatus autem *F. Theodor. n.* 4., subdit damnificantem absolvi posse : I. Si pars læsa acceptet satisfactionem, vel eam remittat, licèt adfuerit damnum publicum, ut dicit Glossa *in cap. Quamvis de pactis in* 6. Hinc si quis percusserit clericum, sufficit ei se submittere, vel quòd offensus injuriam remittat, aut ita se gerat, ut prudenter præsumatur omnem offensam remisisse. Rectè verò advertit *Croix n.* 1456. *cum Bonac. et Fill.* (*contra*

Vivam, Tamb. Dian. etc.) non sufficere remissionem monachi offensi, si injuria in totam redundaverit communitatem: et hanc testatur *Filliuccius* esse praxim S. pœnitentiariæ. II. Si pars renuat justam satisfactionem oblatam, quia tunc per ipsum non stat; ita præfatus auctor *l. c. cum Candido*. III. Si pœnitens præstet partem quam potest, et pignus, aut juramentum de reliquo. IV. Si debitor non possit tunc satisfacere, nisi cum magno damno, aut incommodo; nisi pars læsa idem damnum ex dilatione subiret. Ita idem auctor cum *Nav. et Avila*, qui addit, quòd, cùm creditor sit distans, potest absolvi debitor, si deponat pecuniam in loco tuto.

Utrùm autem absolutus à censuris sub promissione satisfaciendi, reincidat in eas, si postea non satisfaciat? Affirmant *Nav. Rodr. et Vega ap. Vivam n.* 7. Sed probabiliùs negant *Sporer l. c. et Viva cum Sa, Gob. Boss. et Pasq.*, quia ex *cap. Ad reprimendam de Offic. Ordin.* reincidentia non incurritur, nisi de jure exprimatur.

Quæritur VIII. A quibus casibus et censuris possint confessarii absolvere tempore jubilæi? Communiter dicunt *Suar. d. 7. de censur. c. 5. Holzmann p. 163. n. 638. Sporer p. 268. n. 212. Viva q. 11. art. 2. n. 1. item Vasq. Laym. Henr. Reg. Diana, et alii apud Croix n. 1451.*, in jubilæo, quando conceditur facultas absolvendi à reservatis Pontifici, dari etiam facultatem absolvendi à reservatis Episcopo, quamvis id non exprimatur. Item, licèt nequeant absolvi hæretici, absolvi tamen possunt proferentes blasphemiam hæreticalem, et fautores aut receptatores hæreticorum: necnon legentes, retinentes, vel imprimentes libros hæreticos; ita *Croix n. 1451. cum Lugo, Gob. Diana, et Belleg. ac Viva qu. 11. art. 1. n. 6. cum Suarez, Sanch. Henr. et Bossio, contra Azor, Rodr. et alios.* Ratio, quia hujusmodi crimina, esto concernant, non tamen sunt propriè hæresis formalis.

Sed hìc dubitatur 1. an possint absolvi publici percussores clericorum, et alii nominatim excommunicati, vel suspensi? Affirmant communiùs *Sporer p. 268. n. 213. Holzm. p. 164. n. 740. Viva, q. 11. art. 1. n. 5. et Croix, n. 1457. cum Sanch. Henr. Sa, Sayr. Lez. Diana, Gob etc.* (*contra Vasq. Con. et Avila*). Ratio, quia cùm Indultum non distinguat inter publicas et occultas censuras, non est restringenda facultas ad sola occulta. Idque expressè concessit *N. SS. P. Bened.*

XIV. in const. Convocatis n. 5. in jubilæo anni sancti, dicens absolvi posse pœnitentes *à censuris in jure latis etiam Sedi apostolicæ reservatis, quamvis publicæ in partibus sint, et quamvis deductæ aut nominatim declaratæ ac denuntiatæ in iisdem partibus sint per locorum Ordinarios, aut alios judices.* Additur verò ibi *n.* 6. *A censura ab homine, seu à quocumque judice de partibus nominatim lata absolvere valeant ad effectum dumtaxat indulgentias præsentis jubilæi consequendi etc.* Et de hujusmodi censuræ absolutione prohibetur ibidem dari à confessario ullum testimonium.

Dubitatur 2. an in jubilæo possit dispensari in irregularitatibus? Affirmant *Bannez, et Salon. ap. Vivam, q.* 10. *art.* 1. *n.* 1., et probabile vocant *Henr. Salas, Rodr. Diana, et Boss.* Et consentiunt *Soto* 4. *d.* 22. *q.* 3. *cum Med.* quoad irregularitates ex delicto, quia tales irregularitates habent rationem censuræ. Sed negant communiùs *Suar. de censur. d.* 1. *sect.* 3. *Mol. d.* 80. *Holz. p.* 164. *n.* 641. *cum communi*, ut asserit, et *Viva l. c. n.* 2. *cum Fill. Trull. Reg. et Moja*, qui censent nomine censuræ non venire irregularitates; sed de hac quæstione fusiùs agemus infrà in tract. *de censur. l.* 7. *n.* 351. Cæterùm *Bened. XIV.* in dicta const. *Convocatis, n.* 12., loquens de irregularitatibus (præscindendo ab hac quæstione), tantùm indulsit, *dispensari posse super occulta irregularitate ob violationem censurarum dumtaxat.*

538. — Quæritur IX. Qui veniant nomine infirmorum, captivorum, et itinerantium, quibus vi jubilæi possunt commutari aliqua ex operibus injunctis? Dicitur *aliqua*, quia confessio, et communio nunquam commutari possunt, ut communiter dicunt DD. cum *Lugo d.* 27. *n.* 118. et certum est ex relata constit. *Inter præteritos* §. 53. Nomine *infirmorum* veniunt omnes valetudinarii, qui absque notabili detrimento aut difficultate nequeunt opera illa præstare. Et tales existimantur etiam senes, ita *Holzm. n.* 663. *et Viva q.* 7. *art.* 2. *n.* 2. *Captivi* autem dicuntur, qui contra propriam voluntatem alicubi detinentur: his conceditur commutatio, vel prorogatio operum ad lucrandum jubilæum. *Holzm. et Viva ll. cc.* Demùm *itinerantibus* prorogantur opera injuncta usque ad reditum; et non tenetur quis suum iter differre (intellige, si commodè differre nequit); ita *Holz. ibid. cum Gob.*

et Croix n. 1434. qui rectè id extendit etiam ad illum, qui primâ hebdomadâ non est jubilæum lucratus, et potuit lucrari. Dicit etiam *Lugo d.* 27. *n.* 126. quòd si quis in itinere perveniat ad locum, ubi jubilæum promulgatur, poterit illic incipere opera, et prosequi in itinere.

Quæritur X. An ad implendas preces in jubilæo injunctas sufficiat oratio mentalis, et vocalis modica; communior sententia *ap. Croix n.* 1421. *et Holzmann n.* 648. requirit orationem vocalem, quia Ecclesia, cùm sit sensibilis et externa, quando injungit suo nomine orare, externam intendit orationem. Sed probabiliter dicunt sufficere mentalem *Mazzotta t.* 1. *p.* 244. *et Viva q.* 8. *art.* 5. *n.* 7. *cum Nav. Fill. Trull. et communi*, ut asserit; probabile putat *Lugo d.* 27. *n.* 111, quia oratio mentalis est vera oratio; et licèt Ecclesia nequeat præcipere actus merè internos, potest tamen eam injungere, ut medium ad jubilæum lucrandum. Utrùm autem sufficiat modica oratia vocalis? Affirmant *Suar. d.* 52. *sect.* 8. *n.* 9. *et Mazzotta l. c. cum Fill.* item *Boss. Diana, et Leand. apud Concina p.* 451. *n.* 38., quia quælibet oratio jam satis est ad implendam conditionem indulgentiæ. Sed probabiliùs *Concina loc. cit. ac Holzmann, et Viva ll. cc.* dicunt requiri aliquam orationem, nempe quinque *Pater* et *Ave*, ut ait *Mazzotta:* vel sex cum *Credo* et *Gloria*, ut dicit *Sporer n.* 174., vel septem *Pater* et *Ave*, ut vult *Holzmann n.* 648. Attende insuper id, quod super his protulit *N. P. Benedictus XIV.* in relata constit. §. 83. sic dicens : *Licèt oratio brevis cum sensu ferventis pietatis adhibita satisfacere possit, plerùmque tamen orationis brevitas ex modico pietatis studio proficisci solet. Nos itaque declaravimus vocalem orationem piè adhibitam ad consequendum jubilæum sufficientem esse, et laudandum eum qui mente ac spiritu orat; dummodò vocales aliquas preces orationi illi adjungat.* Unde videtur Pontifex admittere, cùm fiat oratio mentalis, satis esse adjicere orationem vocalem, etsi per se non notabilem.

Hìc autem notandum id quod docent plures graves AA., nempe quòd pro visitatione Ecclesiæ præscripta sufficit ad lucrandam indulgentiam orare ante ostium, vel in cœmeterio; si præ hominum multitudine illam nequeas ingredi: ita *Suar. dist.* 52. *sect.* 1. *n.* 7. *et Bonac. dist.* 6. *q.* 1. *p.* 5. *n.* 26. *cum Rodr. Cord. Graff. etc.* Imò addunt *Mazzotta t.* 1. *p.*

247. *et Croix n.* 1433. *cum Lugo*, si ores ante ostium Ecclesiæ, quando illud est clausum.

Quær. XI. An pro eleëmosyna injuncta in jubilæo sufficiat dare quamlibet summam? In hoc præcipuè attendenda sunt verba indulti; nam si in eo dicatur: *Quantum pro sua cuique facultate visum fuerit;* tunc quantitas oportet proportionari cujusque facultatibus, unde sufficiet pauperi dare obolum, non diviti. Si verò dicitur: *Prout unicuique suggeret devotio, vel quantum quisque pro arbitrio judicaverit*, tunc *Pasq. q.* 133. dicit eleëmosynam erogandam juxta cujusque facultates. Sed *F. Theodor. à Spir. S. de jubil. c.* 6. §. 5. *n.* 2. tenet sufficere quamlibet etiam modicam quantitatem. Si tandem dicitur simpliciter: *Qui dederit eleëmosynam*, distinguendum, si Papa eam postulet tantùm ad exercendam misericordiam in pauperes, tunc sufficit (ut dicit præfatus auctor cum *Suar. Corduba*, *et Leandro*) dare quamlibet summam; secùs si eleëmosyna exposcitur in subsidium alicujus operæ piæ; idem auctor cum *Passer. ex D. Th. Supplem. qu.* 25. *art.* 2. *ad* 3. ubi expressè id docet.

Dubitatur hìc 1. an pauperes ad jubilæum lucrandum teneantur facere eleëmosynam? Negant *Nav. Henr. et Leand. apud eumdem auct. ib. n.* 4. Sed probabiliùs affirmant idem auctor, *et Viva qu.* 8. *art.* 6. *n.* 2. *cum Boss. Gob. et Pasq. etc.*, quia nemo est tam pauper, quin saltem obolum dare possit. Pro religiosis verò, filiisfamilias, uxoribus, et servis, sufficit, ut ab eorum superioribus detur eleëmosyna, ipsis scientibus; ita *Lugo dist.* 27. *n.* 115. *Viva l. c. et Sporer p.* 264. *num.* 280. Quòd si superior nolit dare, dicunt *Boss. et Diana ap. Vivam* posse subditum clam ab eo surripere; sed meliùs censet *Viva*, tunc petendam esse commutationem.

Dubit. 2. an lucretur jubilæum qui dat eleëmosynam distribuendam, si postea non distribuatur, vel distribuatur post tempus jubilæi? Negant *Lugo dist.* 27. *num.* 112. *Sporer n.* 180. *et Viva qu.* 8. *art* 6. *nu.* 3. *cum Bon. Cord. Rodr. etc.*, quia deficit opus injunctum, vel non impletur intra tempus præscriptum. Sed affirmant *Sa v. Indulgentia*, *et Vega*, *Lezana*, *ac Pasq. apud Vivam*, quia ex æquitate præsumitur Pontifex contentus esse, ut ille talis abjecerit à se, quoad se pertinebat, dominium rei datæ. Concedunt autem

Lugo n. 113. *et Sporer n.* 181. non fraudari ab indulgentia qui dederit eleëmosynam pauperi ficto.

Quær. XII. An satisfaciat jubilæo, qui implet jejunia injuncta aliàs debita ex voto? Affirmant *Sporer p.* 264. *n.* 168. *et Lugo d.* 27. *n.* 110. *cum communi*, ut asserit (sed immeritò, ut mox videbimus); quia eodem opere potest satisfieri duplici præcepto. Sed communiùs negant *Sanch. Dec. lib.* 1. *c.* 14. *Sylv. v. Indulgentia, q.* 6. *Tab. q.* 10. *Arm.* §. 16. *et Viva q.* 8. *art.* 1. *num.* 2. *F. Theod. c.* 10. *a.* 6. *et Passer. qu.* 41. Ratio, quia unâ solutione nequit satisfieri duplici debito oneroso, prout est opus, sive conditio apposita in Indulto. Et sic hodie tenendum ex dictis à *N. P. Bened. XIV.* in constit. pluries cit. *Vide suprà n.* 536.

FINIS TOMI SEXTI.

INDEX

CAPITUM ET DUBIORUM,

CUI ANNECTUNTUR OMNIA SUMMARIA,

Quæ singulis capitibus et dubiis apponuntur, ut simul hic præ oculis habeantur cunctæ res et quæstiones, quæ in sexto volumine continentur.

***Littera* 1 *denotat librum*, n *numerum marginalem*, v *versiculum*.**

LIBRI SEXTI

TRACTATUS III.

DE EUCHARISTIA.

CAPUT I.

DE ESSENTIA EUCHARISTIÆ.

CAPUT II.

DE CAUSIS ET SUBJECTO EUCHARISTIÆ.

ARTICULUS I.

ARTICULUS II.

DUBIUM II.

DE SUBJECTO SEU SUSCIPIENTE EUCHARISTIAM.

ARTICULUS I.

ARTICULUS II.

ARTICULUS III.

CAPUT III.

DE EUCHARISTIA, UT EST SACRIFICIUM.

TRACTATUS IV.

DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

CAPUT I.

DE ESSENTIA HUJUS SACRAMENTI.

DUBIUM III.

QUALIS CONFESSIO REQUIRATUR.

ARTICULUS I.

ARTICULUS II.

ARTICULUS III.

ARTICULUS IV.

DUBIUM IV.

DE SATISFACTIONE.

ARTICULUS I.

ARTICULUS II.

DE SATISFACTIONE PER INDULGENTIAS.

§. I.

§. II.

FINIS INDICIS TOMI SEXTI.

